

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA

PRESENTED BY
PROF. CHARLES A. KOFOID AND
MRS. PRUDENCE W. KOFOID

GESCHIEDENIS

VAN

HET ONTSTAAN EN DE ONTWIKKELING.

DER

VEREENIGDE STATEN

VAN

NOORD-AMERIKA,

DOOR

GEORGE BANCROFT.

MET PORTRET VAN COLUMBUS.

Naar den 2de Engelschen druk v \acute{e} rtaald door Dr. J. W. STRAATMAN.

AMSTERDAM.

G. L. FUNKE.

1873.

GESCHIEDENIS

DER

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

COLUMBUS

GESCHIEDENIS

VAN

HET ONTSTAAN EN DE ONTWIKKELING

DER

VEREENIGDE STATEN

VAN

NOORD-AMERIKA,

DOOR

GEORGE BANCROFT.

.....
MET PORTRET VAN COLUMBUS.
.....

Naar den 21^{en} Engelschen druk vertaald door Dr. J. W. STRAATMAN.

AMSTERDAM.

G. L. FUNKE.

1873.

2118
B311
1873

VOORBERICHT.

Ik heb het plan opgevat, eene geschiedenis van de Vereenigde Staten te schrijven, van de ontdekking van het Amerikaansche vasteland, tot op den tegenwoordigen tijd. Nu echter het oogenblik nadert, waarop die arbeid het licht zal zien, gevoel ik dieper en levendiger dan ooit, de grootschheid en den omvang van het onderwerp, en ben ik geneigd mij zelven van verwaandheid te beschuldigen, omdat ik zulk een stout waagstuk heb ondernomen. Ik kan tot mijne verontschuldiging slechts de oprechtheid aanvoeren, waarmede ik getracht heb, de waarheid uit geloofwaardige bronnen en getuigenissen op te sporen. Ik heb bij mijn arbeid de beginselen van het historisch onderzoek toegepast; en mij wachtende voor langdradigheid, die zoo ligt uit het wikken en vergelijken van getuigenissen, en het raadplegen van wetboeken kan voortkomen, heb ik mijn best gedaan, om aan mijn verhaal eene tint van oorspronkelijkheid te geven, door het uit geschriften en bronnen te putten, die uit den tijd afkomstig zijn van de gebeurtenissen, welke ik had te beschrijven. Waar verschillende volken, of partijen eene rol bij dezelve voorvallen hebben gespeeld, heb ik niet verzuimd de wederzijdsche berichten na te slaan. Zulk een onderzoek is voor den geschiedschrijver van elk ander land bezwaarlijk, en ik behoef niet te zeggen, hoezeer die taak nog voor mij verzuurd werd door den grooten omvang onzer republiek, door het verschil in oorsprong en oudste regeering van hare bestanddeelen, en de menigte van onderwerpen, die ik had te bespreken en te rangschikken.

Er is veel dwaling in de Amerikaansche geschiedenis ingeslopen. Velen van de oudere geschiedschrijvers in Europa waren uitsluitend op de beschrijving van de natuurlijke gesteldheid des lands bedacht, doch de staatsrechtelijke en maatschappelijke inrichting van afhanke-

—

lijke koloniën keurden zij geene zorgvuldige navorsching waardig. Het eerste tijdvak onzer geschiedenis is dikwijls met groote slordigheid beschreven, die geruchten en onbestemde herinneringen als voldoende bewijzen aangreep voor beweringen, welke, met behulp van lichtzinnige verdraaiingen, het veroordeel bevredigden; en die, waar geene bouwstoffen aanwezig waren, eenvoudig de gevolgtrekkingen van den schrijver in de plaats der behoorlijk gestaafde feiten stelde. Deze oudere werken zijn sedert altijd als gezaghebbende oorkonden aangehaald, en de dwalingen, die zij bevatten, nageschreven als zij menigmaal werden door beroemde schrijvers, wier argwaan was ingeslapen, hebben bijna een verjaard recht op eene plaats in Amerika's jaarboeken verworven. Door dezen staat van zaken, zijn de moeilijkheden, aan mijne taak verbonden, niet verminderd, maar tevens, naar ik vertrouw, hare nuttigheid vermeerderd, en ik kan geen berouw gevoelen over de inspanning, die mij heeft in staat gesteld, onder een nieuw gezichtspunt, de vroegtijdige liefde van Virginia voor de vrijheid te brengen, of de oorzaken en kenmerken van Virginia's getrouwheid; of zijne handelsvrijheid; of de koloniale staatkunde van Cromwell; den onafhankelijken geest van Marijland; de oudste instellingen van Rhode Island, en den stuggen vrijheidszin der Nieuw Engelsche Puriteinen.

Over deze en andere punten, waarin ik van de heerschende opvatting ben afgeweken, beroep ik mij met vertrouwen op het oordeel dergenen, die eene oordeelkundige kennis van de bronnen onzer oudste geschiedenis bezitten.

Ik heb mij bij dit eerste tijdvak zeer lang opgehouden, omdat daarin de kiemen liggen van onze tegenwoordige instellingen. De mannelijke leeftijd van een volk is slechts eene voortzetting van zijne jeugd. De geest der koloniën eischte van den beginne aan vrijheid. Het was aanstonds in dat eerste tijdvak, dat Virginia de leer der volkssouvereiniteit verkondigde; dat de bevolking van Marijland haar eigen bestuur zamenstelde en invoerde; dat New Plymouth, Connecticut, New Haven, New Hampshire en Maine hunne wetgeving op den volkswil bouwden, en Massachusetts zich voor eene volmaakte republiek verklaarde.

Bij de bewerking van mijn geschrift heb ik de vrijgeevige hulp van de bestuurders onzer voornaamste openbare boekerijen ondervonden; inzonderheid is de bibliotheek te Cambridge, de rijkste in de wereld voor de geschiedenis van Amerika, mij zoo toegankelijk gemaakt, dat ik mij kon verbeelden, dat zij mijn eigendom was.

De rangschikking der bouwstoffen was niet het minst bezwaarlijk gedeelte mijner taak. Enkele onderwerpen dienden wat te vroeg ter spraak gebracht, anderen daarentegen bespaard te worden tot eene

gelegenheid, waar zij beter met andere voorvallen tot eene groep waren te verbinden. Ten einde eenheid aan de geschiedenis van Nieuw Nederland te geven, bewaar ik dit onderwerp voor eene afzonderlijke behandeling.

Het werk, dat ik begonnen heb, moet noodzakelijk uitvoerig worden. Ik jaag de beknoptheid na, maar moet toch ook eene volledige beschrijving van de ontwikkeling der Amerikaansche instellingen geven. Ik heb veel tijd ter voorbereiding van mijn arbeid noodig gehad, en menig jaar moeten besteden, eer het was voltooid. Ik verheug mij echter, dat ik reeds dadelijk bij het begin verlangd heb niet alleen zulk eene verre reis te doen, maar naar mate ik verder kwam mijn eigen oordeel door eene welgemeende en grondige kritiek van anderen te louteren. Ook ben ik niet teleurgesteld geworden in mijne verwachting, dat het publiek de oprechtheid van mijne onderzoekingen zou erkennen, en ik in die Staten, waar de bouwstoffen der historie tot nog toe minder zorgvuldig verzameld, of zonder oordeel vergeleken waren, mij vrienden zou maken, gezind om door hunne hulp de bronnen van voorlichting onder mijn bereik te brengen, die tot het welgelukken van mijne onderneming onontbeerlijk waren.

GEORGE BANCROFT.

INLEIDING.

De Vereenigde Staten van Amerika maken een belangrijk en onmisbaar deel uit van een groot staatsrechtelijk stelsel, dat al de beschaafde volken der aarde omvat. In een tijd, die de snelle ontwikkeling van het zedelijk gevoel tot zijn kenmerk heeft, gaan zij voor in de toepassing en verdediging van gelijk recht voor allen. De volkssouvereiniteit is hier eene onbetwiste waarheid, en de wetten, op dien grondslag gebouwd, worden met trouwe vaderlandsliefde bemind. Terwijl de volken van Europa naar verandering haken, houdt onze staatsinrichting de vurige bewondering levendig van het volk, dat haar aan zich zelf gegeven heeft. Voorspoed volgt op de strikte bedeeing van het recht, vrije mededinging komt den geest van uitvinding te gemoet, en arbeid vindt eene belooning, die even zeker als zonder weërge is. De handhaving van den binnenlandschen vrede eischt geene militaire instellingen, en de volksgeest, van staande legers afkeerig, duldt slechts eene kleine krijgsmacht, die uitsluitend langs de kusten en op de grenzen is geplaatst. Eene trotsche vloot, met dapper zeevolk bemand, beschermt onzen handel, die zijne vlag op elke zee laat waaien, en zijne ondernemingen tot alle landen uitstrekt. Met de groote mogendheden der wereld staan wij op den voet van gelijkheid en eervolle vriendschap, ofschoon wij ons zorgvuldig wachten voor de onrust en verwarring aanrichtende deelneming in hare kuiperijen, hartstochten en oorlogen. Onze nationale hulpbronnen worden door eene vlijtige beoefening van de kunsten des vredes vruchtbaar gemaakt. Iedereen mag de vruchten van zijne nijverheid genieten, en ieder is vrij in de openbaring van zijne overtuigingen. Ons bestuur is zoo ingericht, dat het de belangen van het volk vertegenwoordigt, het is daarmede zoo geheel één, dat het alleen in de

verknochtheid des volks duurzaamheid en ondersteuning moet zoeken. Zelfs de vijanden van den staat, zoo die onder ons zijn, mogen vrij hunne meening uiten, zij blijven ongemoeid, want zij kunnen veilig geduld worden, waar rede en gezond verstand even vrij zijn, om hunne dwaalingen te bestrijden. Ook is onze constitutie geen doode letter, voor altijd vastgesteld; maar vatbaar voor verbetering, neemt zij alle veranderingen op, die tijd en volkswil eischen, en heeft geen verval te duchten, zoolang die wil zijne veerkracht behoudt. Gedurig ontstaan er in de wildernissen nieuwe staten; kanalen die onze vlakten doorsnijden, en onze hooglanden kruisen, openen tallooze wegen voor den binnenlandschen handel; fabrieken bloeien langs onze stroomen, en het gebruik van den stoom op onze rivieren en spoorwegen vernietigt den afstand door de vermeerdering der snelheid. Onze welvaart en onze bevolking, die ons nu reeds eene plaats op den eersten rang onder de volken aanwijzen, nemen zoo spoedig en geregeld toe, dat in een tijdperk van twee en twintig, of drie en twintig jaren, de eerste het viervoud, en de tweede het dubbele bedraagt. Eene nationale schuld hadden wij vóór den laatsten burgeroorlog niet; de maatschappij is rijk, het staatsbestuur spaarzaam, en de schatkist vol. De godsdienst, die van den staat evenmin vervolging heeft te vreezen, als betaling te wachten, vindt een krachtigen steun in den eerbied voor de openbare zedelijkheid, en de overtuigingen van een verlicht geloof. Voorbeeldeloos groot is de verspreiding van geestelijke ontwikkeling onder alle standen des volks; eene vrije drukpers brengt ons de uitgezochtste voortbrengsels van alle volken en tijden. Daar zijn meer dagbladen in de Vereenigde Staten, dan in de wereld daar buiten. Stukken van algemeen belang worden binnen ééne maand, in minstens een millioen afdrucken, onder het bereik van iederen vrijen burger in het land gebracht. Een onmetelijke toevloed van landverhuizers van de meest uiteenloopende afkomst stroomt onophoudelijk naar onze kusten, en de beginselen van vrijheid, die alle belangen, door tusschenkomst van billijke en voor allen gelijke wetten verbinden, doen de tegenstrijdige bestanddeelen tot een goed geordend geheel incensmelten. Andere staten worden geschokt door de veranderingen en hervormingen van naburige volken, maar onze constitutie, steunende op de verknochtheid des volks, dat haar in het leven geroepen heeft, maakt den invloed van vreemde beginselen onschadelijk, en opent zonder vrees eene wijkplaats, waarin ruimte is voor de deugdzamen, ongelukkigen en verdrukten van elke natie.

En toch zijn er nauwlijks twee eeuwen verlopen, sedert in den oudsten van onze Staten de eerste volkplanting zich duurzaam vestigde. Vóór dien tijd was ons gansche grondgebied eene wildernis, die niets opleverde. Nergens was in den wijden omtrek van dit grondgebied een gedenkteeken van menschelijke kunstvaardigheid te vinden. Zijne bevol-

king bestond uit enkele verspreide stammen van zwakke barbaren, verstoken van handel en zonder eenige staatsrechtelijke gemeenschap. Bijl en ploegijzer waren onbekend. De bodem, die de rust, hem eeuw aan eeuw gegund, tot de vermeerdering van zijne vruchtbaarheid had gebruikt, verkwistte zijne schatten aan een prachtigen maar nutteloozen plantengroei. Uit het oogpunt van beschaving was het onmetelijk gebied in waarheid eene wildernis. Het doel van dit werk is, de wijze aan te toonen, waarop de verandering in den toestand van ons land is teweeggebracht, en, daar de lotgevallen van een volk niet aan de lui- men van een blind noodlot onderworpen zijn, den weg na te gaan, waarlangs de Voorzienigheid in hare gunst onze instellingen in het leven geroepen, en Amerika tot zijn tegenwoordigen staat van geluk en roem opgevoerd heeft.

GESCHIEDENIS VAN AMERIKA ALS KOLONIE.

EERSTE HOOFDSTUK.

OUDSTE REIZEN. — FRANSCH E NEDERZETTINGEN.

Met de onderneming van Columbus, die gedenkwaardigste van alle zeetochten in de geschiedenis der wereld, begint het verkeer tusschen Europa en Amerika, dat nooit zal ophouden. De nationale trots van een IJslandschen geschiedschrijver heeft voor zijne voorouders den roem opgeëischt van het eerst het westelijk halfond, te hebben ontdekt. IJslandsche zeevaarders, heette het, waren van hun eiland naar Groenland gekomen, en vervolgens van Groenland door tegenwinden naar de kusten van Labrador gedreven; die reis zou daarna dikwijls zijn herhaald; de kusten van Amerika zouden over eene groote uitgestrektheid onderzocht, en volkplantingen gesticht zijn, op de stranden van Nieuw-Schotland of Nieuw-Foundland. De stoutmoedige zwervers zouden zelfs het anker hebben uitgeworpen dicht bij de haven van Boston, of in de zeeboezems van New Jersey; en Deensche oudheidkundigen beweren, dat Noormannen de wateren van Rhode Island zijn binnengestevend, dat zij hunne avonturen op de rotsen van Taunton River hebben geschreven, den naam van Vinland aan de zuidoostelijke kust van Nieuw-Engeland gegeven, en de baaien en inhammen van ons vaderland tot op de hoogte van Carolina onderzocht.

Doch het verhaal van Noordsche volkplantingen in Amerika steunt op berichten, fabelachtig van vorm en duister van inhoud, verhalen van oude

dagteekening, maar niet van ooggetuigen of tijdgenooten afkomstig. Het voornaamste bewijsstuk is eene inlassching in de geschiedenis van Sturleson, wiens ijverige weetgierigheid de ontdekking van een werelddeel wel niet zou hebben voorbijgezien. De aardrijkskundige opgaven zijn te algemeen en te onbepaald om daarop eene gissing te bouwen; de berichten aangaande den zachten winter en den vruchtbaren bodem zijn, volgens alle latere onderstellingen, verdicht of overdreven; de beschrijving van de inboorlingen past uitsluitend op de Esquimo's, bewoners van noordelijke landen; de aanmerking, welke de lengte van den kortsten winterdag heet aan te geven, is op zoovele verschillende wijzen verklaard, dat zij voor elke breedte kan gelden van New York tot kaap Vaarwel; en Vinland heeft men gezocht in alle richtingen, van Groenland en de St. Laurens af, tot aan Afrika toe. Het volk der stoute zeevaarders, die hunne reizen uitstrekten voorbij IJsland en voorbij Sicilië, kan zeker ook van Groenland naar Labrador zijn gezeild; maar geen geschiedkundig bewijs staaft, dat hetgeen alzins mogelijk was, ook werkelijk is geschied, en zij inderdaad die reis hebben gedaan.

In de verbeelding is het denkbeeld geboren, dat uitgestrekte en onbewoonde landen ver in het onbekende westen waren gelegen, en dichters hebben getuigd, dat de stoutmoedige zeeman eenmaal aan de overzijde van den Oceaan geheele rijken zou ontdekken. Maar aan Columbus komt de onverdeelde roem toe, van dat geloof in aanschouwen te hebben veranderd. Gedurende zijn leven heeft hij geene belooning ontvangen, die zijne verdiensten evenaarde. De hoogmoed van den Spaanschen koning voelde zich beleedigd door de gedachte, dat hij van een vreemdeling, dien hij in zijne dienst had genomen, voordeelen moest aannemen, te groot voor eene billijke belooning, en de tijdgenooten van den grooten zeevaarder vervolgden den man, voor wiens verdienste zij geene passende hulde wisten te bedenken. Niet eenmaal heeft de nakomelingschap de moeite genomen, om de verhalen van zijne loopbaan tot eene behoorlijk afgewerkte schildering te verwerken, totdat Irving een getrouw, en op nauwkeurig onderzoek gebouwd verslag van zijn leven heeft opgesteld, waarin de onbuigzame vastheid van voornemen, de diepe godsdienstige geestdrift en de belangelooze grootmoedigheid van karakter, welke den grooten man kenmerkten, met even liefelijke als onuitwischbare kleuren zijn geteekend.

Columbus was een Genuees van geboorte. De handel der middeleeuwen, die voornamelijk op de Middellandsche zee gedreven werd, had de Italiaansche gemeenebesten verrijkt, welker burgers zich van hem hadden meester gemaakt. De weg voor nieuwe ondernemingen voerde dwars door den Oceaan. De staten, welke aan de oevers der Atlantischen zee waren gelegen, Spanje, Portugal en Engeland, werden mededingers naar het bezit der Nieuwe Wereld, en naar de heerschappij

over het verkeer, dat hare ontdekking zou te voorschijn roepen. Doch het volk, dat, ten gevolge van langdurige, en aan goede uitkomsten zoo rijke ervaring, te recht om zijne bekwaamheid in de zeevaartkunde was beroemd geworden, bleef nog langen tijd de bekwaamste vlootvoogden leveren. Het waren Italianen, aan wie de eer te beurt viel ontdekkingen te doen, die echter aan Italie geene vermeerdering van welvaart en macht hebben aangebracht.

In de nieuwe richting, welke aan den ondernemingsgeest werd aangewezen, bleven de Engelschen niet achter; want Engelschen ontdekten 't eerst het vasteland van Amerika, en een Engelschman bezocht 't eerst de kust der Vereenigde Staten. In de geschiedenis der zeetochten doen de daden van Jan en Sebastiaan Cabot in stouthed, uitslag en gevolgen alleen voor die van Columbus onder. De oorlogen tusschen de huizen van York en Lancaster hadden opgehouden; rust en orde, spaarzaamheid en nijverheid herleefden onder de voorzichtige gestrengheid van Hendrik VII; de handelsgeest ontwaakte met nieuwe kracht door de aanmoediging die hij vond, en Lombardische kooplieden bedekten de Engelsche markten. De visscherijen in het noorden hadden sedert lang reeds de Bristolsche kooplieden tot verkeer met IJsland verlokt, en die tak van handel in het noorden had de zeevaartkennis aangebracht, die vereischt werd om de stormen van den Atlantischen oceaen te trotseren. Ook is het niet onmogelijk, dat enkele onduidelijke overleveringen aangaande ontdekkingen, in oude tijden door IJslanders in Groenland gedaan, in de richting van het noord-westen, »waar de landen het digst tot elkander naderen,» bij velen »vastgewortelde en vruchtbare gissingen» hebben verwekt. Het schitterend bedrijf van Columbus, dat op eenmaal de wondervolle waarheid openbaarde, waarvan ieder nadenkend zeeman de kiem in zijne verbeelding had omgedragen, riep eene bewondering te voorschijn, zooals de onderneming verdiende, welke meer op een goddelijk dan op een menschelijk werk geleek, maar ontstak tevens in de borst der najverige bewonderaars de onweerstaanbare begeerte, om eene even groote vermaardheid in hetzelfde strijdperk der stoutmoedigheid te veroveren, terwijl de koning van Engeland niet minder verlangend was naar een behoorlijk aandeel in de ruime oogsten, welke de onverschrokken zeeman aan de overzijde der zee zou gaan halen. Daarom viel het den te Bristol wonenden Venetiaanschen koopman Johannes Cabot niet moeilijk, koning Hendrik VII voor ontdekkingsplannen te winnen. Hij bekwam van dien vorst een open brief, waarin hij zelf en zijne drie zonen, of ieder van hen afzonderlijk, hunne erfgenamen en hunne gevolmachtigden, verlof ontvingen, om naar de oostelijke, westelijke of noordelijke zee te varen met eene vloot van vijf schepen, voor hunne rekening uitgerust en ten hunnen laste blijvende, om eilanden, gewesten, provincies of landen op te zoeken, tot nog

toe aan de christelijke volken onbekend; om de banier van Engeland te planten in elke stad, op elk eiland of vasteland, dat zij zouden vinden, en om als leenmannen van de Engelsche kroon, de gewesten, die zij zouden ontdekken, te bezitten en te bezetten. Verder was bepaald in deze oudste Engelsche oorkonde over Amerika, dat de bevoorrechten gehouden zouden zijn, op hunne reizen in de haven van Bristol te ontschepen, en aan den koning een vijfde gedeelte van de winsten hunner zeetochten uit te keeren, terwijl het uitsluitend recht om de ontdekte landen te bezoeken, onvoorwaardelijk en zonder beperking van tijd, aan het geslacht der Cabots en hunne gevolmachtigden werd toegekend. Met dezen open brief, die een model is van koloniaal monopolie en van handelsbeperking in hunnen verderfelijksten vorm, scheepden Johannes Cabot en zijn zoon Sebastiaan zich naar het westen in. Het verslag van de stormen, die zij moeten doorstaan, en de muiterijen, die zij hadden te stillen, is niet bewaard gebleven. De ontdekking van het Amerikaansche vasteland, waarschijnlijk op de breedte van 56 graden, dus ver ten noorden van de straat van Belle Isle, tusschen de ijsbeeren, de woeste wilden en de akelige klippen van Labrador, was de vrucht van de reis.

Men heeft beproefd den vader te berooven van den roem, dat hij de aanvoerder der onderneming is geweest. Nogtans worden zijne aanspraken door de beste schriftelijke bewijsstukken gerechtvaardigd. Hij en zijn zoon Sebastiaan kwamen 't eerst in de nabijheid van het vasteland, dat geen Europeaan nog had bezocht, welks bestaan zelfs onbekend was. De reizigers spoedden zich huiswaarts, om de uitkomst van hunnen tocht aan te kondigen. Zoo was de ontdekking van ons werelddeel een heidenfeit, door den ondernemingsgeest van een tweetal kooplieden bedreven, en het bezit van de pas gevondene »landen en eilanden" was een recht, door koninklijke brieven aan het geslacht van een Bristolschen handelaar toegekend. De Cabots plukten voorhands weinig voordeel van den tocht, dien het genie hun had ingegeven, en waarvan zij alleen de onkosten hadden gedragen. De nakomelingschap herinnert zich nauwelijks, dat zij het vaste land van Amerika hebben bereikt, ongeveer veertien maanden, vóór dat Columbus op zijne derde reis (1498) dat land in het gezicht kreeg, en bijna twee jaren (1499) voor dat Amerigo Vespucci ten westen van de Canarische eilanden zeilde. Maar Engeland verkreeg door hunne geestkracht zulk een recht op Noord-Amerika, als de eerste ontdekking vermocht te verleen. Hendrik VII en zijne opvolgers erkenden de aanspraken van Spanje en Portugal slechts in zoover, als de landen, waarop zij aanspraak maakten, werkelijk in hun bezit waren, en in lateren tijd dreven het Engelsche parlement en het Engelsche hof den spot met rechtstitels,

die niet op feitelijk bezit, maar op eene schenking van den Roomschen kerkvoogd waren gebouwd.

Vertrouwen en ijver ontwaakten; en Hendrik werd voorzichtig met het verleenen van rechten, nu het scheen, dat zij eene onberekenbare waarde zouden verkrijgen. Een nieuw patent werd aan Johannes Cabot toegestaan, minder breedvoerig, wat de voorrechten betrof, die het toekende, en zijn zoon Sebastiaan, uit Bristol geboortig, een jeugdig zeeman, met groote welwillendheid en hoffelijkheid begaafd, stout in het ontwerpen, en volhardend in het uitvoeren van zijne plannen, een man, wiens rustelooze geest zich langer dan een halve eeuw heeft bezig gehouden met het bestuur der handelsondernemingen, waarmede de volken van het westen zich zoo ijverig begonnen bezig te houden, en wiens buitengewone verdiensten onlangs op schrandere wijze en met goed gevolg nauwkeurig zijn in het licht geplaatst, ging voort op de paden der ontdekking, die hij met zijn vader had gebaad. Eene nieuwe reis werd op touw gezet, het handelsbelang in het plan opgenomen, en de spaarzame koning droeg zijn deel van de kosten. Het doel van deze tweede onderneming was gedeeltelijk, te onderzoeken, wat »soort van land dat Indië was om te bewonen,» mogelijk, dat men daarbij de hoop koesterde, het rijke Cathay te zullen bereiken. In Mei scheepte Sebastiaan Cabot zich met een gezelschap van drie honderd man in, vertrok naar Labrador, zijne koers langs IJsland nemende, en bereikte het vasteland op 58 graden breedte. De strenge koude, de vreemdheid van het onbekende land, en het vast besluit zijne ontdekkingen voortzetten, drongen hem den steven naar het zuiden te wenden, en nadat hij zijn tocht langs de kusten der Vereenigde Staten tot aan de zuidelijke grens van Marijland had voortgezet, of misschien wel tot op de hoogte van de Albemarle Sound, werd hij door gebrek aan levensmiddelen genoodzaakt zijn terugkeer naar Engeland te verhaasten.

Onwillekeurig rijst de vraag op, wat er verder met den grooten zeeman geschied is, die met zijnen vader aan Engeland een werelddeel gegeven heeft. De kaarten, welke hij van zijne ontdekkingen geteekend, en de geschiedenis, die hij van zijne lotgevallen geschreven had, zijn verloren gegaan, en voor de volgende jaren is zijn levensloop in duisternis gehuld. Toch bestaat er geen voldoende grond om te betwijfelen, dat hij in 1517, na eenigen tijd in dienst van Ferdinand van Spanje te zijn geweest, en alvorens van Karel de aanstelling tot »Pilote Mayor» (opperloods), ontvangen te hebben, nog eens uit Engeland is uitgezeild, om de noordwestelijke doorvaart op te sporen. De getuigenissen aangaande dezen tocht zijn verward en moeilijk te verklaren, veel, dat daartoe behoort, wordt op uiteenloopende en tegenstrijdige wijze verhaald, of tot andere en oudere reizen teruggebracht. Een geordend en geloofwaardig verslag kan slechts uit de nauwkeurige verge-

lijking der getuigenissen worden opgemaakt, waarbij men zich de moeite dient te getroosten, om de belangrijkste bijzonderheden uit zeer verschillende verhalen op te delven. Het voornaamste feit echter staat vast; Sebastiaan Cabot stevende door de straat, en drong door in de baai, die ongeveer honderd jaren later naar Hudson zijn genoemd. Hij schreef zelf eene »verhandeling over de zeevaart,» waarin hij den ingang der zeeëngte met groote nauwkeurigheid afteekende, »op eene kaart met zijne eigene hand vervaardigd.» Stoutmoedig zette hij zijn plan door, en baande zich een weg door streken der aarde, die nog lang daarna zoo ontogankelijk heetten, dat er in doorgedrongen te zijn voor eene heldendaad gold, waartoe de hoogste trap van onverschrokkenheid werd vereischt, totdat hij op den elfden Juni, gelijk wij uit een eigenhandigen brief van den zeevaarder vernemen, de hoogte van 67½ graad had bereikt, nog altijd in de hoop, dat hij eene doorvaart naar de Indische zee zou vinden. De zee was open, maar de lafhartigheid van een scheepsofficier en de mouterij der matrozen dwongen hem terug te keeren, ofschoon zijn eigen geloof aan het bestaan en de bruikbaarheid der doorvaart niet werd geschokt.

Sebastiaan Cabot volbracht zijne loopbaan op even eervolle wijze, als hij haar met roem begonnen had. Hij verwierf zich aller achting door zijn mild en zachtzinnig karakter. Zonder de strenge en sombere geestdrift van Columbus, onderscheidde hij zich door eene bedaarde en kalme tevredenheid. In een tijdperk van onverdeelde en diepe belangstelling voor alles wat zeevaart was, bleef hij zestig jaren in eere wegens zijne daden en bekwaamheden. Hij woonde het congres bij, dat te Badajoz bijeenkwam, om de Moluksche eilanden tusschen Portugal en Spanje te verdeelen (1526); vervolgens deed hij op last van Karel V eene reis naar Zuid-Amerika, die echter niet in alle opzichten voorspoedig was. Bij zijne terugkomst in het vaderland bevorderde hij den bloei van Englands handel, door zijn verzet tegen een schadelijk monopolie, en ontving als zeeman, tot belooning van zijne verdiensten, eene jaarwedde. Hij stelde de voorschriften en aanwijzingen op voor den zeetocht, die de ontdekking van de doorvaart naar Archangel ten gevolge heeft gehad. Hij bereikte eenen hoogen ouderdom, en had zijn beroep tot op het laatste oogenblik zoo innig lief, dat hij stervende nog met zijne dwalende gedachten op den oceaan meende te zijn. De ontdekker van onzen vaderlandschen grond was een van de merkwaardigste mannen van zijn tijd, en het is zeer te bejammeren, dat van een leven, zoo rijk aan feiten en ontmoetingen, slechts enkele sporen zijn bewaard gebleven. Zelf voor najver ontogankelijk, is hij nogtans aan den nijd niet ontsnapt. Hij gaf aan Engeland een werelddeel, en niemand kent de plaats waar hij begraven ligt.

Lang had Columbus moeten bidden en smeeken, eer hem de gele-

genheid tot het doen von ontdekkingen gegeven was. Zoodra echter de goede uitslag was verzekerd, daagde eene groote menigte van gelukzoekers op, die vurig verlangden mede te gaan, ten einde de Nieuwe Wereld te onderzoeken, of hare bewoners uit te plunderen. De koning van Portugal, vol spijt, dat hij Columbus had veronachtzaamd, begunstigde gaarne eene onderneming, welke ontdekkingen in noordelijke richting beoogde, (1500). Gaspard Cortereal werd tot aanvoerder van den tocht benoemd. Hij bereikte de kusten van Noord-Amerika, die hij over eene uitgestrektheid van zes of zevenhonderd mijlen opnam, en deed zorgvuldig onderzoek naar de gesteldheid van het land en zijne bewoners. Het noordelijkste punt, dat hij aandeed, was waarschijnlijk om en bij den 50^{en} graad gelegen. Wat het land betrof, langs welks kusten hij zeilde, had hij gelegenheid de schitterende frischheid van het groen, en de digtheid der statige wouden te bewonderen. De dennen, bijzonder geschikt voor masten en raas, beloofden een winstgevend handelsartikel te zullen worden. Maar ook menschen behoorden reeds in de schatting der Portugezen tot de koopwaren, de bewoners der Amerikaansche kust schenen voor zwaren arbeid bruikbaar te zijn, en Cortereal bevrachtte zijne schepen met meer dan vijftig Indianen, die hij, bij zijne terugkomst, als slaven verkocht. Welhaast besloot hij andermaal de reis te ondernemen, maar de stoutmoedige zeevaarder kwam nooit terug. Men onderstelde, dat hij gesneuveld was in een gevecht met de inlanders, die hij had willen vangen; de naam Labrador op eene meer noordelijk gelegene kust overgebracht, is waarschijnlijk een gedenkteeken van zijne misdaad, en tevens misschien het eenig blijvend spoor van Portugesche onderzoekingsreizen, binnen de grenzen van Noord-Amerika.

De Franschen traden zonder verwijl als mededingers naar den handel en den bodem van Amerika op. Er waren nog geene zeven jaren na de ontdekking van het werelddeel verlopen, of de visscherijen van Nieuw Foundland waren aan de koene zeelieden uit Bretagne en Normandië bekend. De naam, dien zij aan het eiland Kaap Breton gaven, was eene herinnering aan hun vaderland, en het werd gewoonte in Frankrijk hen voor de ontdekkers van het land te houden. Denys, een burger van Honfleur ontwierp eene kaart van de golf van St. Laurens, en de visschers van Frankrijks noordwestelijke kust haalden welvaart uit de streken, die, zoo als zij met weezin moesten erkennen, 't eerst door de Cabots waren bezocht.

De visscherijen werden ettelijke jaren met goeden uitslag voortgezet; wilden, van de noordoostelijke kust afkomstig, waren naar Frankrijk gebracht, en plannen tot het stichten van volksplantingen door de Lery en St. Just bedacht, tot dat eindelijk Frans I, een vorst, op wiens uitnoodiging da Vinci en Cellini de schoone kunsten naar Frankrijk

hadden overgebracht, Johannes Verrazzani, mede een Florentijner, in zijne dienst nam, om de nieuwe landstreken te onderzoeken, die zoo veel nieuwsgierigheid, en tegelijk zooveel hoop verwekten. De Italiaan verliet de vloot, die een gelukkigen kruistocht langs de kust van Spanje had gemaakt, en begaf zich naar het eiland Madera, van waar hij koers zette naar Amerika. Met één enkel schip, eene karveel, ondernam hij de reis, vast besloten tot de ontdekking van nieuwe landen. De Dolfijn werd, in weerwil dat zij toevallig het geluk had een goeden naam te dragen, door een storm belooopen, zoo hevig als ooit een schip moest doorstaan, en er verliepen vijftig dagen alvorens het vasteland in het gezicht kwam. Eindelijk, op de hoogte van Wilmington, kon Verrazzani zich zelven geluk wenschen met de ontdekking van land, dat nog geen Europeaan had gezien. Hij kon echter geene veilige haven vinden, ofschoon hij vijftig mijlen zuidwaarts stevende, om er eene te zoeken. Hij zette daarop weder koers naar het noorden, en wierp het anker op de kust. Het strand was overal ondiep, maar zonder rotsen en met fijn zand bedekt, het land vlak. Het was de kust van Noord-Carolina. De verbazing van de onderzoeklievende vreemdelingen en van de zachtzinnige zwakke inlanders was wederkeerig. De rosse kleur der Indianen had eenige overeenkomst met de gelaatstint der Saracenen, hunne kleeding bestond uit huiden, hunne versierselen waren van vederen vervaardigd. Zij ontvingen met gastvrijheid de vreemdelingen, die zij nog niet geleerd hadden te vreezen. Naarmate de Dolfijn zich een weg naar het noorden baande, scheen het land uitlokkender te worden; de reizigers waren van oordeel, dat de stoutste verbeelding geen liefelijker velden, noch statiger wouden kon scheppen; welriekende bosschages verspreidden tot ver in zee hunne geuren, en deden denken aan de specerijen van het Oosten. De waanzin dier tijden heerschte onder de bemanning, in hunne oogen getuigde de kleur van den bodem voor overvloed van goud. De wilden waren menschelijker dan hunne gasten. Een jong matroos, die op het punt was van te verdrinken, werd door de vriendelijke hulp der inboorlingen in het leven teruggeroepen; maar de reizigers beroofden eene moeder van haar kind, en poogden een meisje gevangen te nemen. Tot zulke misdrijven kunnen zelfs zulke zwakke drijfveeren, als nieuwsgierigheid en verwondering, aanzetten.

Vooraf trok de haven van New York de aandacht, wegens het gemak dat zij aanbood en hare bevallige ligging; het oog der hebzuchtigen vermocht rijkdom van mineralen in de heuvels van New Jersey te ontdekken.

Verrazzani vertoefde vijftien dagen in de haven van Newport. De inlanders waren »het goedhartigste volk,» dat hij op zijne gansche reis had ontmoet. Zij waren vrijgevig en vriendelijk, maar nog zoo onwetend, dat niettegenstaande werktuigen van staal en ijzer hun dikwijls

werden voorgehouden, zij zich geen begrip konden vormen van het doel, waartoe die dienden; men kon hun dan ook niet, niet aan het verstand brengen, dat het bezit er van begeerlijk was.

De wateren van Rhode Island verlatende, zeilde de volhardende zee-man langs de geheele kust van Nieuw Engeland naar Nova Scotia, tot dat hij de breedte van 50 graden bereikte. De bewoners van de meer noordelijke landen waren vijandig en jaloersch, het was onmogelijk hun vertrouwen te winnen, zij wilden wel ruilhandel drijven, want zij hadden het gebruik van ijzer leeren kennen, maar zij eischten voor 'tgeen zij aanboden messen en wapens van staal. Wellicht was deze kust door slavenhandelaars bezocht, en waren de inwoners wijs genoeg geworden, om de ondeugden der Europeanen te vreezen.

In Juli was Verrazzani wederom in Frankrijk. Zijn eigen verhaal van de reis is het oudste oorspronkelijk berigt, dat tegenwoordig omtrent de kust van de Vereenigde Staten bestaat. Hij breidde de kennis van het land uit, en verschaftte, onder het voorwendsel van gemaakte ontdekkingen, aan Frankrijk eenige aanspraak op een zeer uitgebreid grondgebied.

De geschiedschrijvers van deze belangrijke zeetochten komen overeen, dat Verrazzani nogmaals eene reis heeft ondernomen, waarvan hij, zegt de overlevering, nooit is teruggekeerd. Zeilde hij toen andermaal onder Fransche vlag? Is het waarschijnlijk, dat de monarch, die zoo even, in den rampspoedigen slag van Pavia, op de eer na alles verloren had, aan een nieuwen tocht heeft kunnen denken? Of heeft hij de dienst van Frankrijk voor die van Engeland verlaten? Hoogst onzeker is de gissing, dat hij in een gevecht met de wilden zou gedood zijn, op eene ontdekkingsreis, die door Hendrik VIII begunstigd werd. Hakluyt verzekert, dat Verrazzani drie malen op de kust van Amerika geweest is, en eene kaart dier kust aan den engelschen koning heeft aangeboden. De gewone overlevering is, dat hij op zee is gestorven, op een tocht, waarvan nooit eenig bericht is gekomen. Zulk een gerucht kon zeer gemakkelijk worden verspreid ten aanzien van een beroemden zee-vaarder, die uit het openbaar leven was verdwenen, en is wellicht door een onvoorzichtigen geschiedschrijver opgenomen. Waarschijnlijk heeft Verrazzani eenvoudig de vermoeyenissen van het zeemansleven vaarwel gezegd, en genoot hij, terwijl anderen hem in den oceaan begraven waanden, nog langen tijd te Rome de vriendschap van geletterde mannen, met al de genoegens aan rustige bezigheid verbonden. In elk geval is de duisternis in de verhalen aangaande zijn leven te groot, dan dat wij iets met zekerheid zouden kunnen vaststellen.

De tegenspoed, waarmede de Fransche monarchie had te kampen, deed evenwel geen afbreuk aan het bedrijf der visschers, die te midden van Frankrijks ongelukken, gedurig naar Nieuw Foundland te-

rugkeerden. Er bestaat een brief aan Hendrik VIII, geschreven door een engelschen kapitein uit de haven van St. John, waarin de opgave voorkomt, dat de schrijver in die haven alleen elf Normandische schepen, en één uit Bretagne had aangetroffen, allen voor de visscherij gebezigd. De Fransche koning, geheel ingenomen door zijn even harts-tochtelijken als voor Frankrijk rampzaligen naijver op Karel V, kon kwalijk eenig belang in zulk eene nietige aangelegenheid stellen. Maar Chabot, de admiraal van Frankrijk, een man dapper, van grooten invloed, en door zijn ambt met de visschers bekend, van wier schepen hij eene kleine belasting tot zijn eigen voordeel hief, wist hem voor het plan te winnen, om de Nieuwe Wereld te onderzoeken en te koloniseeren (1534). Jacob Cartier, een zeeman uit St. Malo, werd tot aanvoerder gekozen. De onderscheidene reizen van dien man zijn hoogst belangrijk, want zij hadden ten gevolge, dat Frankrijks aandacht op de landstreek van de St. Laurens bleef gevestigd. In April verliet hij met twee schepen de haven van St. Malo, en gunstig weder bracht hem in twintig dagen op de kusten van Nieuw Foundland. Nadat hij het eiland had omgevaren, wendde hij zich naar het zuiden, stak de golf over, en liep de baai in, die hij, wegens de zonnehitte, de baai »des Chaleurs" noemde. Daar hij geene doorvaart in het westen vond, zeilde hij langs de kust, tot aan den kleineren inham van Graspé. Hier richtte hij op eene landpunt, aan den ingang der haven, een hoog kruis op, dragende een schild, met de leliën van Frankrijk en een toepasselijk opschrift. Van nu aan moest die bodem als een deel van de bezittingen van den Franschen koning worden beschouwd. Na het verlaten van de baai van Graspé ontdekte Cartier de groote rivier van Canada, die hij van de monding af opzeilde, totdat hij van weerszijde land kon onderscheiden. Daar hij zich niet voor eene overwintering had uitgerust, zag hij zich genoodzaakt terug te keeren; de vloot ging onder zeil naar Europa, en kwam in minder dan dertig dagen behouden te St. Malo binnen. Zijne geboorteplaats, ja, geheel Frankrijk werden vervuld met de berichten van zijne ontdekkingen. De reis was gemakkelijk en voorspoedig geweest. Zelfs op den huidigen dag wordt de reis heen en terug zelden zoo snel en voorspoedig afgelegd.

Kon of mocht eene fiere natie, die destijds op het punt stond zich ter wille van eer en macht met de vereenigde krachten van Oostenrijk en Spanje te meten, wel aarzelen, de loopbaan te vervolgen, die het met zoo gunstig gevolg had begonnen? Het hof luisterde naar den aandrang van Cartier's vrienden; eene nieuwe volmacht werd uitgevaardigd, de koning leverde drie goed uitgeruste schepen, en vele jonge Fransche edellieden namen vrijwillig voor den nieuwen tocht dienst. Er werden plechtige toebereidselen voor het vertrek gemaakt; eer de inscheping plaats had hield de kerk eene harer prachtige vertooningen; de geheele beman-

ning begaf zich naar de hoofdkerk, en ontving met de absolutie den zegen van den bisschop (1535). De tochtgenooten brandden van verlangens, om den Atlantischen oceaan over te steken, en het eskader vertrok naar de Nieuwe Wereld, vol hoop op nieuwe ontdekkingen, en droomende van allerlei plannen, om het grondgebied te koloniseeren, dat van nu aan onder den naam van Nieuw Frankrijk begon bekend te worden.

Na eene stormachtige reis kreeg men Nieuw Foudland in het gezicht. Op St. Laurensdag naar de westzijde van dat eiland zeilende, gaven de reizigers den naam van dien martelaar aan het deel van de schoone golf, dat zich aan hunne bliken vertoonde, welke naam langzamerhand op den geheelen zeeboezem, en de rivier, die er zich in uitstort, is overgegaan. Zij stевenden vervolgens naar de noordzijde van het eiland Anticosti, en zeilden den stroom op, totdat zij eene aangename haven vonden op het eiland, dat daarna Orleans is genoemd. De inboorlingen, Indianen van Algonquin, ontvingen hen met vertrouwelijke gastvrijheid. Cartier verliet de veilig ten anker liggende schepen, en voer den statigen stroom hooger op tot aan de voornaamste Indiaansche nederzetting, op het eiland Hochelaga. De taal der bewoners bewees hunne verwantschap met de stammen der Huronen. De stad lag aan den voet van een heuvel, dien Cartier besteege. Op den top gekomen, werd hij met bewondering vervuld bij het uitzicht over de wouden, rivieren en bergen, die zich voor zijnen blik ontplooiden. In zijne verbeelding zag hij de plek, waar hij stond, veranderd in stapelplaats van een onmetelijken binnenlandschen handel, en de hoofstad van eene bloeiende provincie. Met een vrolijk voorgevoel bezielde, noemde hij den heuvel Mont Real, en de tijd, die dezen naam tot het geheele eiland heeft uitgebreid, is bezig zijne visioenen tot werkelijkheid te maken. Hij won ook eenige duistere en onzamenhangende berichten in omtrent de landen, die zich ten noorden van het tegenwoordig Vermont en New York uitstrekken. Naar zijne schepen teruggekeerd, bracht hij den winter, dien de verwoestingen door de scheurbuik aangericht verschrikkelijk maakten, op de ankerplaats door. Bij de nadering van de lente werd met veel plechtigheid een kruis op het land opgericht, waaraan een schild, met de wapens van Frankrijk en een opschrift voorzien, werd bevestigd, ten teeken, dat Frans I, de wettige koning van deze pas ontdekte landen was. Zoodra de zeevaarder op die wijze bezit van den grond had genomen, keerde hij naar St. Malo terug (1536).

De beschrijving, die Cartier van de landstreek aan de oevers van de St. Laurens gaf, werd gebezigd als een middel, om de stichting van eene volkplanting aldaar te verijdelen. De strenge koude van het klimaat schrikte zelfs de bewoners van noordelijk Frankrijk af, en het getrouw verslag van de reis maakte geene melding van goud- of zilvermijnen, noch van aderen, rijk aan diamanten en edelgesteenten. Daarom

verliepen er drie of vier jaren, alvorens de koloniesatieplannen op nieuw te voorschijn kwamen. De verbeelding bleef niet in gebreke zich allerlei heerlijke voorstellingen te maken van de vestiging van een staat, aan de vruchtbare oevers van eene rivier, die alle stroomen van Europa in grootschheid te boven ging, en door eene landstreek vloeide, die ongeveer op dezelfde hemelsbreedte als Frankrijk lag. Spoedig na het sluiten van den kortstondigen vrede, die aan den derden verbitterden oorlog tusschen Frans I en Karel V een einde had gemaakt, ontwaakte de belangstelling voor Amerika met nieuwe kracht. Er waren mannen genoeg aan het hof, die het beneden de waardigheid van een dapper volk rekenden, zulk eene onderneming prijs te geven, en een Picardisch edelman, François de la Roque, heer van Roberval, een man van groot aanzien in zijne provincie, verzocht en bekwam eene koninklijke volmacht. Het was zeker gemakkelijk op een stuk perkament provincies af te staan en koloniën te stichten; Roberval kon zich zelf geluk wenschen met de waardigheid van heer over het nog onbekende Novembega, en van onderkoning met onbeperkt koninklijk gezag over het onmetelijk landgebied in de nabijheid van de golf, of langs de boorden van de rivier van St. Laurens. Doch de eierzuchtige edelman kon de hulp niet missen van zijn voorganger, den vlootvoogd, die het vertrouwen des konings genoot. Ook Cartier ontving eene commissie. De bewoordingen van dat stuk zijn merkwaardig. Hij werd benoemd tot kapitein-generaal en opperloods van den tocht; ook werd hem bevolen, dat hij personen van allerlei ambacht en bedrijf zou medenemen, zich met die lieden naar het pas ontdekt grondgebied begeven, en daar met de inboorlingen gesamenlijk wonen zou. Waar waren echter de brave winkeliers en vlijtige handwerkslieden te vinden, die naar de Nieuwe Wereld zich zouden willen verplaatsen? De volmacht schonk aan Cartier verlot de gevangenen te doorsnuffelen, den ongelukkige en den misdadiger in vrijheid te stellen, en met hen zijne manschap aan te vullen. Dieven en moordenaars, verkwisters en bankroetiers, zoowel zij, die bij de gerechtigheid in het krijt stonden, als die hare slachtoffers waren, gevangenen, te recht of te onrecht in hechtenis, met uitzondering alleen van die van hoogverraad en het vervalschen der munt beschuldigd waren, — zij waren de lieden, die ten deele de volksplanting zouden stichten.

De verdeeling van het gezag tusschen Cartier en Roberval deed van zelf de gansche onderneming schipbreuk lijden. Roberval was op macht verzet, en Cartier wenschte de eer der ontdekkingen met niemand te deelen. Zij scheepten zich ieder afzonderlijk in, en gingen in niets met onderling overleg te werk. Cartier zeilde van St. Malo uit in de lente, die op de uitvaardiging van zijne volmacht volgde (23 Mei 1541), hij kwam op het tooneel zijner vroegere werkzaamheid aan, voer de St. Laurens op, en bouwde dicht bij de plaats, waar thans Quebec ligt, een fort voor de

veiligheid van zijn gezelschap. Hij schijnt echter weinig tot vermeerdering der geographische kennis te hebben opgedaan. De winter ging eentoonig en somber voorbij. In Juni van het volgend jaar (1542) sloop hij heimelijk met zijne schepen weg, en keerde naar Frankrijk terug, juist op het oogenblik, dat Roberval met aanzienlijke versterking aankwam. Van de ondersteuning van Cartier verstoken, deed Roberval niet veel meer dan de reeds gemaakte ontdekkingen op te nemen en te staven. Hij bleef ongeveer een jaar in Amerika, en liet toen zijn onbegrensd onderkoningschap varen. Goederen in Picardië waren beter dan titels in Novembega. Zijne onderdanen moeten wel een droevig gezelschap zijn geweest; in den loop van den winter werd één wegens diefstal opgehangen, vele anderen werden in boeien geklonken, onderscheidene personen, mannen zoowel als vrouwen gegeeseld. Door zulke middelen moest de orde bewaard worden. Misschien is Roberval op de tehuisreis de baai van Massachusetts binnengelopen; de Fransche diplomaten ten minste hebben altijd beweerd, dat Boston was gebouwd binnen de oorspronkelijke grenzen van Nieuw Frankrijk (1549). De tocht van Roberval leverde geene blijvende vruchten op. Men zegt, dat hij later andermaal naar zijn onderkoninkrijk is vertrokken, door een talrijken stoet van fortuinzoekers vergezeld, maar daar niemand meer iets van hem heeft gehoord, waarschijnlijk op zee is omgekomen.

Is het te verwonderen, dat in de volgende vijftig jaren er aan geene verdere ontdekkingen is gedacht door de regeering van een volk, dat gewikkeld werd in den laatsten strijd van het leenstelsel tegen de alle staatsmachten in zich vereenigende monarchie, alsmede in dien van het Calvinisme tegen de aloude godsdienst van Frankrijk. De volkplanting, door Hugenoeten in het zuiden gesticht, was eene onderneming van ambtelooze personen; eene regeering, die in staat was het moordplan van den Bartholomeusnacht te smeden en uit te voeren, was noch waardig, noch bekwaam den grond voor nieuwe staten te leggen.

Eindelijk, onder de milde en verdraagzame regeering van Hendrik IV, kwam Frankrijks star uit de wolken van bloed, verraad en burgeroorlog te voorschijn, die zoolang haren glans hadden verdonkerd. De visscherijen namen in aantal en gewicht toe, in 1578 waren er honderdvijftig Fransche schepen op Nieuw Foundland, en men begon derwaarts geregelde reizen te maken, ten einde handelsbetrekkingen met de inboorlingen aan te knopen. Een Fransch zeevaarder had vóór 1609 meer dan veertig zulke reizen naar de Amerikaansche kusten gedaan. Het denkbeeld van een Fransch koninkrijk in Amerika te stichten vond op nieuw bijval, en de markies de la Roche, een edelman uit Bretagne, ontving eene zeer uitgebreide volmacht. Toch liep zijne onderneming geheel te niet. Hij ledigde de gevangenissen van Frankrijk, en verplaatste hare bewoners naar het woeste eiland Sable, waar de ongelukkige

bannelingen spoedig heimwee kregen naar hunne kerkers. Na ettelijke jaren werd aan de weinigen, die nog in leven waren genade verleend. Een tijdelijk verblijf in Amerika woog in de openbare meening tegen eene langdurige gevangenisstraf op.

De volgende onderneming had de hoop op winst tot oorzaak en prikkel. Een zekere Chauvin bekwam een monopolie voor den pelterijhandel, benevens een zeer uitvoerigen giftbrief, en een koopman uit St. Malo, met name Pontgravé, nam in dien handel deel (1600). De reis werd herhaald, omdat zij groot voordeel opleverde, doch de dood van Chauvin verijdelde het stichten van eene kolonie.

De verwachting van een goeden uitslag verkreeg hechtere grondslagen, toen de gouverneur van Dieppe eene maatschappij van kooplieden in Rouaan oprichtte, en Samuel Champlain van Brouage, een bekwaam zeeofficier en een man van wetenschappelijke ontwikkeling, met het beleid der onderneming werd belast. Door zijne natuurlijke neiging, »die hem een wonderbaarlijk groot behagen deed scheppen in dergelijke zaken,» werd Champlain de vader van de Fransche nederzettingen in Canada. Hij bezat een klaar en doordringend verstand, gepaard met een geest van voorzichtig onderzoek; onvermoeide volharding vereenigde hij met groote bewegelijkheid, rustelooze werkzaamheid met onverschrokken moed. Het verslag van zijn eersten tocht getuigt van zijn gezond oordeel, zijne nauwkeurige waarneming en zijne historische geloofwaardigheid. Het is opgevuld met belangrijke opgaven over de zeden der wilde volkstammen, en de natuurlijke gesteldheid des lands; reeds toen werd Quebec als de plaats geroemd, die voor de oprichting van een fort bij uitnemendheid geschikt was.

Champlain keerde naar Frankrijk terug, even voordat een Calvinist, de bekwame, vaderlandschlievende en eerlijke De Monts een uitsluitenden giftbrief verkregen had. De soevereiniteit van Acadia en omliggende streken, van den veertigsten tot den zesenvertigsten breedtegraad, d. w. z. van Philadelphia tot voorbij Mont Real; een monopolie van nog grooteren omvang voor den pelterijhandel; het onbeperkt gezag over den bodem, het bestuur en den handel; vrijheid van godsdienst voor de Hugenooten, die zich daar wilden neerzetten, zoo luidden de privilegies, door den giftbrief toegekend. Leegloopers en mannen zonder beroep werden aangewezen hem te vergezellen en hulp te verleenen. Monopolie voor den handel, en onbeperkt gebied over den grond, eer en voordeel, alles wat den goeden uitslag kon verzekeren was vereenigd, geen wonder, dat men op evenveel rijkdom als roem hoopte.

Zonder verwijl rustte men zich voor den tocht uit, en verliet Frankrijks kusten, om niet terug te keeren, voordat in Amerika eene Fransche nederzetting voor goed zou zijn gevestigd. Geheel Nieuw Frankrijk was aan boord van twee schepen, die het welbekende pad naar Nova Scotia

insloegen. De zomer ging voorbij onder het drijven van handel met de inlanders, en het onderzoeken der kusten. De plaats, welke na de verovering van Acadia door koningin Anna, Annapolis genoemd was, maakte door haar uitmuntende, ofschoon, wat den toegang betrof, ietwat lastige haven, alsmede door de kleine, maar bevaarbare en vischrijke rivier, die haar doorsneed, en de schoone weiden, die haar omzoomden, zulk eenen diepen indruk op de verbeelding van Poutrincourt, een der aanvoerders van den tocht, dat hij De Monts bad, haar aan hem af te staan. Hij noemde haar Port Royal, en besloot daar met zijn huisgezin zich te vestigen. De manschap van De Monts waagde de eerste proef van eene nederzetting op het eiland St. Croix, aan den mond van de rivier van dien naam. De overblijfsels van hunne verschansingen waren nog zichtbaar, toen (1798) onze oostelijke grensscheiding werd vastgesteld. Maar het eiland bleek spoedig zoo weinig aan het doel te beantwoorden (1605), dat zij in de volgende lente naar Port Royal terugtrokken.

Voor eene landbouwende kolonie was eene mildere luchtstreek wenschelijk. Met het oog op eene meer zuidelijke nederzetting onderzocht De Monts, en nam voor Frankrijk in bezit, de rivieren, kusten en baaien van Nieuw Engeland, tot op de hoogte van kaap Cod. De overmacht en vijandige gezindheid der wilden noopten hem, de verplaatsing der kolonisten, die zoo weinig in getal waren, te verdagen. Maar het plan bleef bestaan. Tot driemaal toe trachtte Dupont, zijn luitenant, in de lente van het volgend jaar (1606) de ontdekking te voltooien. Tweemaal wierp tegenwind hem terug, en de derde maal verging zijn schip. Poutrincourt, die intusschen Frankrijk bezocht had, en vandaar versterking had gehaald, nam insgelijks het plan ter hand, maar door de rampen, die hem tusschen de ondiepten van Kaap Cod troffen, ontmoedigd, keerde ook hij onverrichter zake naar Port Royal terug.

Daar werd dan de eerste Fransche nederzetting op het vasteland van Amerika gevestigd, twee jaren vóór de ontdekking van de Jamesrivier, en drie jaren voordat eene hut in Canada was gebouwd.

1607. Poutrincourt werd door Hendrik IV in zijne bezittingen gehandhaafd, en de apostolische zegen van den paus ingeroepen, ten behoeve van huisgezinnen, die in vrijwillige ballingschap gingen, om ongeloofigen te bekeeren; Maria de Medicis ondersteunde met geld de zending, waarvan de markiezin de Guercheville de beschermvrouw was, en de Jesuïtenorde werd verrijkt door eene belasting op de visscherijen en den pelterijhandel, krachtens eene overeenkomst met De Biencourt, een zoon des eigenaars, gesloten. De aankomst der Jesuïten (1611) had de bekeering van inlanders ten gevolge. In het volgend jaar onderzochten De Biencourt en pater Biart de kust tot op de hoogte van de Kennebec, welke zij opvoeren. De Caribas, Algonquins van den

stam der Abenaki, getroffen door het vertrouwen en de menschlievendheid der vreemdelingen, luisterden eerbiedig naar de blijde boodschap der verlossing, en de stammen tusschen de Penobscot en de Kennebec, zoo vijandig tegen de Engelschen, die hunne kust hadden bezocht, werden bondgenooten van Frankrijk, dat hunne vriendschap op hoogen prijs stelde, als een dam tegen Engelsche aanmatiging.

1613. Eene Fransche kolonie, binnen de grenzen der Vereenigde Staten, kwam tot stand onder de bescherming van De Guercheville en Maria de Medicis; de ruwe verschansingen op de oostelijke kust van het eiland Mount Desert waren het werk van De Saussaye. De nederzetting had de bekeering der heidenen ten doel; de inlanders vereerden Biart als een gezant des hemels, en onder den warmen zomerhemel, bij een kruis in het midden van het dorp opgericht, klonken geregeld de morgen en avondliederen der katholieke kerk. Deze had met Frankrijk zich den bodem van Maine toegeëigend.

De vertoogen van Fransche kooplieden hadden middelerwijl de herroeping van het monopolie van De Monts uitgewerkt, en eene vereeniging van handelaren uit Dieppe en St. Malo den grondslag van Quebec (1608) gelegd. Het plan daartoe bracht Champlain ten uitvoer, die minder de voordeelen van den handel, dan den roem van een Staat gesticht te hebben, najoeg. Hij maakte een begin met den bouw van de stad Quebec, dat is te zeggen, er werden eenige ruwe hutten vervaardigd, enkele velden ontgonnen, één of twee tuinen aangelegd. In het volgend jaar (1609) sloot deze onverschrokken en op avonturen gestelde man, slechts door twee Europeanen vergezeld, zich bij eene bende, ten deele uit Huronen van Mont Real, en ten deele uit Algonquins van Quebec zamengesteld, aan, die een strooptocht tegen de Irokezen, of Vijf Natiën, ten noorden van New York wilde ondernemen. Hij voer de Sorel op, en onderzocht het meer, dat zijn naam draagt en zijne nagedachtenis vereeuwigd.

De Hugenooten waren vruchtbaar in kolonisatieplannen geweest. De dood van Hendrik IV, (1610) beroofde hen van hunnen machtigen beschermheer. Doch de ijver van De Monts bleef leven, en vuurde den moed van Champlain aan. Na de kortstondige opperheerschappij van Karel van Bourbon, (1611) werd de prins van Condé, de erkende vriend der Calvinisten, tot onderkoning van Nieuw Frankrijk benoemd. Door zijne tusschenkomst bekwamen kooplieden van St. Malo, Rouaan en La Rochelle een kolonialen giftbrief van den koning, (1615) en Champlain, die nu van een goeden uitslag was verzekerd, scheepte zich andermaal daar de Nieuwe Wereld in, begeleid door monnikken van de orde der Franciskanen. Op nieuw deed hij een inval op het grondgebied der Irokezen in New York. Gewond, teruggeslagen, en van gidsen verstoken, bracht hij den eersten winter na zijne aankomst

in Amerika (1616) in het land der Huronen door, en als een doolend ridder in de bosschen rondzwervende, verspreidde hij overal zijne taal, zijne godsdienst en zijnen invloed, tot zelfs in de gehuchten der Algonquins, in de nabijheid van het meer Nipissing.

1617. Godsdienstige twisten en handelsnijd werkten samen, om de welvaart der volkplanting te stuiten. Doch in den zomer van 1618, toen de pelgrims Leyden verlieten, overeenkomstig de wenschen van den ongelukkigen Montmorencie, begon de nieuwe onderkoning Champlain den bouw van een fort. De kooplieden morden over de kosten. »Het is niet raadzaam,» was zijn antwoord, »zich naar menschelijke hartstochten te schikken, want deze heerschen maar voor korten tijd, het is plicht op de toekomst bedacht te zijn,» en binnen weinige jaren was het kasteel St. Louis, de plaats, waar zoolang de raadzaal geweest is tegen de Irokezen en tegen Nieuw Engeland, voor altijd gegroundvest op eene steile, den ganschen omtrek beheerschende rots” (1624).

In hetzelfde jaar ging het onderkoningschap over op den dweepzuchtigen Henri de Levi (1625), door wiens invloed, juist een jaar nadat Jesuiten de bronnen van den Ganges hadden bereikt, en in Thibet waren doorgedrongen, de oevers van de St. Laurens priesters van de orde ontvingen, welke bestemd was, om het kruis te planten aan het Boven Meer en in het Westen.

De aanwezigheid van Jesuïten en Calvinisten gaf aanleiding tot twist. Ook de wilden verwekten onlusten (1627). Maar de volhardende stichter van Quebec deed een beroep op den koninklijken raad en op Richelieu, en ofschoon hij met tegenspoeden had te worstelen, slaagde Champlain er in, het gezag der Franschen op de boorden van de St. Laurens voor goed te vestigen, op het grondgebied, dat zijn vaderland werd. »De vader van Nieuw Frankrijk” ligt begraven in den bodem van zijne volkplanting. Zoo gaf het nederig bedrijf der visschers van Normandië en Bretagne aan Frankrijk de schoone hoop op de aanwinst van een koninkrijk.

TWEEDE HOOFDSTUK.

SPANJAARDEN IN DE VEREENIGDE STATEN.

Ik heb de reeks van gebeurtenissen beschreven, waardoor Frankrijk tijdelijk in het onzeker bezit van Acadia en Canada is gekomen. Hetzelfde volk maakte aanspraak op groote en uitgestrekte landstreken, aan de zuidelijke grenzen van ons gemeenebest. De expeditie, door Frans I uitgezonden, ontdekte het vasteland op eene hemelsbreedte, zuidelijk van de kusten, die Cabot had onderzocht, maar Verrazzani was niet de eerste geweest. Volgens den rechtsgrond der ontdekking kwam Florida aan de Spanjaarden toe, en deze hebben hunne aanspraken met goed gevolg laten gelden.

De buitengewone uitkomsten der ontdekkingstochten hadden het Spaansche volk met eene even buitengewone geestdrift beziel. Nauwelijks was de Nieuwe Wereld voor den ondernemingsgeest geopend, of de krijgshaftige mannen, die onder aanvoering van Ferdinand hunne lauweren geplukt hadden in de bergpassen van Andalusië, zochten in avonturen aan de overzijde der zee het middel, om hunnen dorst naar roem te laven.

De wapens, die in de veldslagen tegen de Mooren waren beproefd, en de krijgskundige bekwaamheid, die de romantische verovering van Granada had aangebracht, werden van nu aan gekeerd tegen de zwakke bewoners van Amerika. Een zonderling mengsel van hebzucht en godsdienstijver vervulde de gemoederen, en de helden van Spanje zeilden naar het westen, als moesten zij een nieuwen kruistocht ondernemen, waarbij eindelooze rijkdom de belooning hunner vroomheid zou zijn.

De Spaansche natie was door eene dwaze zucht naar nieuwigheden verblind; de »ridders van den oceaan» verachtten het strijdperk van Europa als te eng, het leverde voor hunne buitensporige eerezucht niets dat boven het middelmatige was op; Amerika was het land der romantiek; daar kon de verbeelding aan de stoutste droomen veilig den teugel vieren; daar droegen de eenvoudige inboorlingen onwetend de kostbaarste versierselen, en aan de oevers van kristalheldere beken en stroomen flonkerde het zand van goud. Laat de Spanjaard, zegt de geschiedschrijver van den oceaan, op wat wijze ook, 't zij enkel door een wenk of met eene fluisterende stem, geroepen worden naar iets, dat boven het water zich verheft, en aanstonds maakt hij zich gereed daaraan te vliegen, en verlaat zekere bezittingen op hoop van nog schitterender voordeelen. Provincies met het zwaard te overweldigen, de rijkdommen van geheele koninkrijken te verdeelen, de opeengestapelde schatten van de eene of andere oude Indische dynastie te plunderen, en van een rooftocht terug te keeren, met buit beladen, en door eene menigte tot slavernij gedoemde gevangenen vergezeld, dit waren de droomen, waaraan de overspannen geest der Spanjaarden zich welhaast met wellust overgaf. Gemak, vermogen, leven, alles werd verkwest ter wille van eene loterij, waarbij, al was de afloop onzeker, toch nu en dan een prijs was te behalen, grooter dan de stoutste verbeelding gewaagd had zich te scheppen. Is het dan vreemd, dat zulke fortuinzoekers dikwijls bijgeloovig waren? De Nieuwe Wereld en hare schatten waren op zich zelf zulk een wonder, dat er geen grond scheen te zijn, om de buitensporigste verdichting te wantrouwen. Waarom ook zou men niet hopen, dat zelfs de wetten der natuur zouden wijken voor de wenschen van zulke gelukkige en dappere mannen?

Juan Ponce de Leon was de ontdekker van Florida (1512). Hij had zijne jeugd in Spaansche krijgsveldtochten gesleten, en gedurende de veldtochten in Granada deelgenomen aan de woeste heldendaden eener roofzuchtige dapperheid. Nauwelijks had de uitkomst van de eerste reis over den Atlantischen oceaan het bestaan eener Nieuwe Wereld boven allen twijfel verheven, of hij haastte zich, een aandeel te verkrijgen in de gevaren en de voordeelen, welke in Amerika op den stoutmoedige wachtten.

Hij vergezelde Columbus op de tweede reis, die de ontdekker ondernam. In de gevechten op Hispaniola gedroeg hij zich als een dapper soldaat, en ontving tot belooning van Ovando het bewind over het oostelijk gedeelte van dat eiland. Staande op de heuvels van zijne provincie, kon hij aan de overzijde van eene spiegelheldere kalme zee, den prachtigen plantengroei van Porto Rico zien, dien de afstand, en de doorschijnende tropische dampkring nog veel bewonderingswaardiger maakten. Een bezoek, dat hij aan het eiland bracht, prikkelde zijne

hebzucht, en Ponce deed zijn best, om hier gouverneur te worden. Hij bekwam den post. Aan bloedige oorlogen gewoon, was hij onverbiddelijk gestreng in zijn bewind; hij verdrukte de eilanders, en verzamelde grooten rijkdom. Doch zijne aanstelling als goeverneur van Porto Rico streed met de aanspraken van het geslacht van Columbus, en staatkunde zoowel als gerechtigheid vorderden zijne verwijdering. Ponce werd afgezet.

Maar wat behoefde een dapper soldaat, in het midden van een archipel, en in de nabijheid van een vasteland, te treuren om het verlies van zijn gezag over een woest, hoewel vruchtbaar eiland? De ouderdom had zijne liefde voor stoute ondernemingen nog niet afgekoeld: Hij wenschte vurig zijne schatten te vermeerderen door de verovering van een koninkrijk, en zijn goeden naam te herstellen, die niet vrij van blaam was. Bovendien, de veteraan, op wiens wangen de jaren en de bezwaarlijke dienst diepe voren hadden geploegd, kende en geloofde het verhaal van eene bron, die het vermogen bezat, om het leven te verjongen van een iegelijk, die zich in haar baadde, en eene onverwelkelijke jeugd aan den gelukkige te schenken, wien het gelukte van hare wateren te drinken. Die overlevering was zoo algemeen verbreid, dat iedereen in Spanje aan haar geloofde, niet alleen het volk, en het hof, maar ook dezulken, die door deugd en verstand uitblonken. De natuur zelve, heette het, openbaarde aan gene zijde der zee de geheimen, die de alchemie te vergeefs had pogen te doorgronden, en het levenselixir stroomde uit eene altijd vlietende bron in de Nieuwe Wereld, ontspringende in het midden van een land, fonkelend van goud en edelgesteenten.

1512. Ponce ging te Porto Rico scheid, met een eskader van drie vaartuigen, die hij op zijne eigene kosten had uitgerust, om het tooverland op te zoeken. Hij deed Guanahani aan, en zeilde tusschen de Bahama eilanden rond, maar de natuurwetten bleven onverbiddelijk. Op Paaschzondag, dien de Spanjaarden Pascua Florida noemen, zag hij land. Hij hield het voor een eiland, waaraan hij den naam Florida gaf, wegens den dag, waarop hij het ontdekt had, en het voorkomen der bosschen, die met een overvloed van bloesems, en het frissche groen der vroege lente prijkten. Slecht weder belette het eskader het land te naderen; eindelijk echter kon de bejaarde krijgsman voet aan wal zetten, op de breedte van dertig graden en acht minuten, dus eenige mijlen ten noorden van St. Augustino. Het land nam hij voor Spanje in bezit. Ponce vertoefde daar vele weken, om de kust, die hij ontdekt had, op te nemen, niettegenstaande de stroomen van den zoogenoemden golfstroom, en het nog onbekende vaarwater tusschen de eilanden hem met schipbreuk bedreigden. Hij zeilde kaap Florida om, stevende tusschen de eilandengroep die hij Tortugas noemde door, maar keerde, daar hij aan de bereiking van zijn doel wanhoopde, naar Porto Rico terug, met

achterlating van een getrouwen aanhanger, om het onderzoek voort te zetten. De Indianen hadden allerwege duidelijke blijken van vijandige gezindheid gegeven. Ponce de Leon bleef een oud man, maar de Spaansche handel verkreeg een nieuwen weg, door de golf van Florida, en Spanje eene nieuwe provincie, welke de verbeelding zich als onmetelijk rijk kon voorstellen, daar het binnenland ten eenenmale onbekend was.

Het bewind over Florida was de belooning, die Ponce van den Spaanschen koning in 1513 ontving, maar aan die waardigheid was de lastige voorwaarde verbonden, dat hij het land, waarover hem het bestuur werd opgedragen, moest koloniseeren. De toebereidselen in Spanje (1514), en een veldtocht tegen de Karaïben Indianen vertraagden zijn vertrek naar Florida. Toen hij eindelijk, na lang uitstel, met twee schepen op reis ging, om zijne provincie in bezit te nemen, en eene geschikte plaats voor eene volkplanting op te zoeken, tastten de Indianen zijne manschappen met woedende verbittering aan. Vele Spanjaarden sneuvelden, de overblijvenden waren genoodzaakt in allerijl naar hunne schepen te vluchten; Ponce de Leon zelf door een pijl gewond, kwam op Cuba aan, om er te sterven. Zoodanig was het einde van een fortuinzoeker, die onmetelijke schatten had nagejaagd, en op eene eeuwige jeugd gehoopt. De ontdekker van Florida had op aarde naar de onsterfelijkheid gezocht, en hij verkreeg slechts hare schaduw.

1516. Intusschen hadden waarschijnlijk ook handelsvaartuigen den weg naar Florida gevonden, en Diego Miruelo, een, naar 't schijnt ietwat zorgeloos zeeman die van Havana was uitgezeild, was de kust genaderd, en met de inboorlingen in aanraking gekomen. Hij kon niet nauwkeurig opgeven, in welke haven hij het anker had laten vallen, maar bracht eenige monsters goud mede, die hij tegen snuisterijen had geruild, en zijn bericht werkte krachtig mede, om aan de reeds loopende geruchten van den rijkdom des lands nog meer schijn van geloofwaardigheid te geven. Florida had eerst een gouverneur bekomen; van nu aan maakte het ook een deel uit van een bisschoppelijk rechtsgebied.

De reis van Francisco Fernandez van Cordova, die in 1517 de haven van Havana verliet, en naar 't Zuid-westen stevende, had de ontdekking van Yucatan en de Campechy-baai tengevolge. Hij richtte zich daarop naar het noorden, maar was, ten spijt van alles wat lichtzinnige geschiedschrijvers mogen beweren, niet in staat de kust tot aan de eene of andere haven, die door Ponce bezocht was, te volgen. Op eene plaats, waar hij geland was, om versch water in te nemen, werd zijne bemanning plotseling overvallen, en hij zelf doodelijk gekwetst.

1518. Kort daarna geleidde dezelfde loods, dien Fernandez had gebruikt, een tweede eskader naar dezelfde kusten. De kennis, die men daarvan bereids had verkregen, werd vermeerderd, en onder gelukkiger voortteekens. Grijalva, de bevelhebber der vloot, onderzocht de kust van

Yucatan in de richting van Panuco. De voorraad goud, die hij opzamelde, de geruchten aangaande het rijk van Montezuma, die hem ter oore kwamen, en den pracht en omvang van dat rijk tot in de wolken verhieven, geruchten, welke de argelooze inlanders onvoorzichtig genoeg door hunne rijke geschenken bevestigden, moesten wel de verbeelding van den koelsten man in vlam zetten. Zij riepen de stoutmoedige ondernemingen van Cortez te voorschijn. Nogtans werden de kusten van Florida ook op die reis nog niet bereikt.

Terwijl Grijalva aldus den weg voor de verovering van Mexico baande, werd, naar men beweert, de geheele zoom der Amerikaansche kusten van de Tortugas eilanden tot aan Panuco, ofschoon naar alle waarschijnlijkheid slechts zeer oppervlakkig, onderzocht op een tocht, waarover de gouverneur van Jamaïca, Francisco Garay, het bevel voerde, of dien hij in elk geval had uitgerust. Het algemeen beloop van de golf van Mexico werd nu bekend. Garay vond bij de inlanders besliste vijandschap, maar dat gevaar bracht hem minder onheil aan, dan de afgunst zijner eigene landgenooten. De fortuinzoekers in Nieuw Spanje konden geen onafhankelijken persoon dulden; de gouverneur van Jamaïca werd in eene onderneming gewikkeld, waardoor hij zich liet wegslepen, om aan Cortez het bezit eener provincie te betwisten, en die hem daarom op het verlies van zijn vermogen kwam te staan, en een roemloozen dood berokkende. De ontdekkingen langs de zuidelijke grens der Vereenigde Staten werden door dezen tocht, omtrent welks bijzonderheden zeer uiteenlopende berichten voorhanden zijn, slechts zeer weinig uitgebreid.

1520. Eene reis, ten behoeve van den slavenhandel ondernomen, bracht de Spanjaarden nog verder op de noordelijke kusten. Een gezelschap van zeven personen, van welke Lucas Vasquez de Ayllon de voornaamste was, rustte twee slavenhalers op St. Domingo uit, om arbeiders voor hunne plantages en mijnwerken te halen. Van de Bahama eilanden voeren zij naar de kust van Zuid Carolina, een land, dat zij Chicora noemden. De rivier Combahi ontving den naam van Jordaan, en de naam St. Helena, dien zij aan eene kaap toekenden, is nu op de golf overgegaan. De bewoners dier landstreek hadden nog geene reden gehad de Europeanen te vreezen, hunne natuurlijke vestingen waren nog onaangetast gebleven, en zoo zij al, de bemanning der slavenhalers ziende, de vlucht namen, deden zij dit meer uit schroomvalligheid dan uit vrees voor gevaar. Geschenken werden gewisseld; de vreemdelingen met trouwhartige gastvrijheid ontvangen, en spoedig was het vertrouwen teruggekeerd. Eindelijk noodigden de Spanjaarden de inlanders uit tot een bezoek op hunne schepen. Zij kwamen vroolijk en in menigte, zoodat welhaast het dek vol was. Toen liet Velasquez de ankers ligten, de zeilen ontrollen, en voort ging het

naar St. Domingo. Echtgenooten werden aan echtgenooten ontvoerd, en kinderen van hunne ouders gescheiden. Zoo strooide een schandelijk verraad het vruchtbaar zaad van den oorlog in een land, waar tot nog toe niets als vrede had geheerscht, en haat en wraakzucht verhieven hun hoofd in gewesten, waarin men te voren slechts het vriendelijk gelaat van liefde en vriendschap had gekend. De misdaad bracht geen voordeel aan, maar ontving spoedig hare welverdiende straf. Eén der schepen ging op de terugreis te gronde, waarbij schuldigen en onschuldigen gesamenlijk den dood vonden; terwijl op het andere vele gevangenen krank werden en stierven.

De daarop volgende gebeurtenissen toonen ons het karakter dier tijden. Velasquez spoedde zich naar Spanje, boogde daar op zijne onderneming, alsof zij hem aanspraak op belooning gaf, en keizer Karel V erkende zijne verdiensten. In die dagen verleende de Spaansche monarch eene soort van aanstellingen, die, hoe vreemd en wonderlijk van aard, toch in de geschiedenis hare wedergade hebben. Hij gaf niet slechts provincies weg, maar ook geheele landen, die nog ontdekt moesten worden, en zoo verzocht Lucas Velasquez de Ayllon, dat hem de verovering van Chicora zou worden opgedragen. Na lang bidden vond hij gehoor, (1524), en ontving de keizerlijke lastgeving tot de vurig gewenschte taak.

Deze nieuwe stoutmoedige onderneming liep echter voor den hebzuchtigen avonturier zeer ongelukkig af. Hij verspilde zijn gansche vermogen aan kostbare voorbereidsels; zijn grootste schip verging op de rivier de Jordaan; velen van zijne manschappen sneuvelden door de pijlen der inlanders, die door de vroeger ondervondene mishandelingen wantrouwend en vijandig waren geworden; en hij zelf ontkwam slechts, om de bittere smart van zijn gekwetsten hoogmoed te dieper te gevoelen. Men zegt, dat de vernederende bewustheid van niets verricht te hebben, dat waardig was in de herinnering voort te leven, hem een vroegtijdigen dood in de armen heeft geworpen.

Toch werd de wensch naar uitbreiding der aardrijkskundige ontdekkingen niet geheel door de zucht naar gevaarlijke, voordeel aanbrengeende avonturen verdrongen. Zoodra Cortez tijd vond, om van zijne overwinningen in Mexico uit te rusten, en nieuwe plannen te verzinnen, die hem de gunst van den Spaanschen koning duurzaam zouden verzekeren, besloot hij het raadsel der noordwestelijke doorvaart op te lossen, — een raadsel, dat reeds zoo lang den ondernemingsgeest der moedigste en standvastigste zeevaarders had getrotseerd. Het bestaan dier doorvaart was in zijn oog onbetwistbaar, en hij hoopte, door gelijktijdig te werk gestelde onderzoekingen langs de Amerikaansche kusten, op de Stille zee, en den Atlantischen oceaen, de ontdekking te voltooien, tot welke Sebastiaan Cabot den weg had gebaad.

Het plan van Cortez bleef in den staat van een aanbod, uit verknochtheid aan den vorst geboren. Wel ondernam Stephan Gomez, een ervaren zeeman, die Magellan op zijne eerste gedenkwaardige vaart door de stille Zuidzee had vergezeld, eene reis naar het noordwesten, doch deze tocht, welke door den met de regeling der Indische zaken belasten tak van het staatsbestuur was bevolen, had ten doel, den noordelijken weg naar Indië te zoeken, die, hoewel tot nog toe vruchteloos gezocht, toch naar aller oordeel werkelijk bestond. Gomez bezocht met zijn schip de baaien van New York en Nieuw Engeland; op de oude Spaansche kaarten staat dat deel der Vereenigde Staten als het land van Gomez aangeteekend. Daar het hem echter niet mocht gelukken, de gehoopte ontdekking te doen, en hij er tegen op zag, om zonder nieuwe uitkomsten, en zonder winst naar huis te varen, nam hij eene lading sterke Indianen mede, die hij als slaven dacht te verkoopen. Men had algemeen op schitterende uitkomsten gerekend, maar de vervulling der hoog gespannen verwachting was onbeduidend en belachelijk. De Spanjaarden wendden zich met verachting van de reizen naar het koude, ijzige noorden af, — in het zuiden, in het zuiden alleen, hoopten zij groote en onmetelijke schatten te zullen vinden. De reis van Gomez had geene gevolgen van staatsrechtelijken aard; zij was voornamelijk ondernomen op aandrang van de vijanden van Cabot, die destijds in Spaansche dienst stonden, en verhoogde slechts den roem van den later te Bristol gevestigden zeeman.

Maar noch de zucht des Spaanschen konings naar uitgestrekte bezittingen, noch de begeerte van den adel naar voordeelige gouverneursposten, noch de onleschbare dorst der fortuinzoekers naar verborgene schatten waren in staat het plan der verovering van Florida geheel in vergetelheid te brengen. De eerste, die op nieuw het verlof, om dat grondgebied te bezetten, aanvraag en bekwam, was Pamphilo de Narvaez, een man, door geenerlei goede of uitstekende eigenschappen onderscheiden. Hij was de man, dien de afgangstige bewindhebber van Cuba had uitgezonden, om Cortez gevangen te nemen, maar die, nadat hij den grooten ontdekker vogelvrij had verklaard, zelf geslagen en gevangen genomen was. In het gevecht verloor hij een oog, en zijne eigene soldaten lieten hem in den steek. Voor den held gebracht, dien hij beloofd had in ketenen te zullen slaan, zeide hij: »Gij moogt het een geluk noemen, dat gij mij gevangen genomen hebt,» waarop Cortez trotsch, maar waar ten antwoord gaf: »Dit is het onbeduidendste, dat ik in Mexico heb verricht.»

Het landgebied, dat aan de willekeur van Narvaez was overgegeven, strekte zich tot de Palmrivier uit, en dus nog verder naar het westen, dan het distrikt reikt, dat later aan Louisiana is toegevoegd. Zijne reis was even avontuurlijk, als zijn krijgstoct tegen Cortez, en liep even

ongelukkig af. Van zijne driehonderd manschappen, waaronder tachtig ruiters, kwamen niet meer dan vier of vijf terug. De dapperheid der inlanders, dorst, honger, pest, gebrek aan samenwerking tusschen hen, die aan land gezet, en hen, die op de schepen achtergebleven waren, en de verkeerde inzichten der aanvoerders — alles vereenigde zich, om de ongelukkige schaar als sneeuw voor de zon te doen wegsmelten. Het punt, waar Narvaez in April 1528 in Florida landde is niet met nauwkeurigheid te bepalen, waarschijnlijk hebben wij het te zoeken in eene baai, eenigzins oostelijk van de meridiaan van Kaap St. Antonio op Cuba gelegen, en dus niet zeer ver van de heden onder den naam van Appalachee bekenden zeeboezem. De manschap van Narvaez drong in het binnenland door, maar wist spoedig niet meer waar zij was, noch waarheen zij zou geraken, en zag zich daarom genoodzaakt de aanwijzingen der inlanders te volgen. Deze begrepen zoowel uit natuurlijke scherpzinnigheid, als uit de ondervinding, die zij reeds hadden opgedaan, het gevaar, dat hen bedreigde, en schilderden, om zich van de lastige gasten te ontslaan, de verder weg liggende landstreken als rijk met goud gezegend, zoodat de bedrogene Spanjaarden zoo spoedig mogelijk optrokken naar de oorden, waar de verzadiging van hunnen gouddorst was te vinden. De stad Appalachee, die, naar het heette, al hunne verwachtingen zou bevredigen, bleek slechts eene weinig beteekenende hoop van armoedige hutten te zijn. Het was waarschijnlijk in de baai van Pensacola, dat de weinigen, die van de bende waren overgebleven, na eene uitputtende reis van bijna achthonderd mijlen, in een toestand van onbeschrijfelijke ellende, weder de zeekust bereikten. Hier bouwden zij eenige ruwe en plumpe booten, waaraan slechts wanhopigen hun leven konden toevertrouwen, en Narvaez kwam dan ook met het meerendeel van zijne reisgezellen, na een verblijf van zes maanden in Florida, in een storm, dicht bij de monden van de Mississippi, om. De overigen werden op een eiland geworpen, waar wederom de meesten van honger stierven, en slechts aan vier mocht het gelukken, na veeljarige inspanning en bitter lijden, in Mexico aan te komen. Reeds het eenvoudig verhaal van hunne omzwervingen, ontmoetingen en doorgestane rampen moest noodzakelijk veel wonderbaars behelzen, en deze strooptochten, die zich over Louisiana en het noordelijk gedeelte van Mexico, tot aan de oevers van den Stillen Oceaan in Sonora hadden uitgestrekt, waren nagenoeg even merkwaardig als de reizen van Lewis en Clark naar de bronnen van de Missouri, en de monden van de rivier Columbia. Een der tochtgenooten heeft de geschiedenis van de rampspoedige expeditie beschreven, en in druk gegeven (1536). Maar niettegenstaande de echtheid van zijne berichten voor de overheid onder eede werd bevestigd, is zijn verhaal met de grofste overdrijvingen en onbeschaamdste verdichtfels opgevuld. Tot de kennis van de

baaien en rivieren van Florida heeft die geschiedenis weinig bijgedragen; de ongehoorde vertellingen van wonderdadige genezingen, treffende natuurwonderen, en de herleving van dooden waren onschadelijke leugens, maar veel meer nadeel hebben de teruggekeerden hierdoor aangericht, dat zij de meening vasthielden en verspreidden, dat Florida het rijkste land der wereld was.

Aan die bewering toch schonken allen bereidwillig geloof, tot zelfs zij, die met de schatten van Mexico en Peru nauwkeurig bekend waren. Niemand moest zwaarder voor die lichtgeloovigheid boeten, dan Ferdinand de Soto, een eergierig hoveling, uit Xeres geboortig. Hij had zich reeds door zijne krijgsdienst in de Nieuwe Wereld roem en rijkdom verworven, daar hij de begunstigde makker van Pizarro bij de verovering van Peru was geweest, en door zijne dapperheid, inzonderheid bij de bestorming van Cusco, zich boven anderen onderscheiden had. Hij bood de hand tot de gevangenneming van den ongelukkigen Atahualpa, en ontving een aandeel van het onmetelijk losgeld, waarmede de lichtgeloovige Inca de belofte zijner loslating kocht. Toen hij de hartstochtelijke twisten bespeurde, die uit de afgunst en den nijd der Spanjaarden onderling voortkwamen, trok hij zich bij tijds met zijn deel van den buit uit Peru terug, en vertoonde zich weder in Spanje, om zijnen roem te genieten, met zijne schatten te pronken, en naar bevordering te dingen. Eene glansrijke ontvangst viel hem te beurt; triomfen van allerlei aard zag hij zich bereid. De dochter van den aanzienlijken edelman, onder wien hij eens als een arm avonturier had gediend, werd zijne vrouw (1537), en de bijzondere gunst, waarin hij bij Karel V stond, verleidde zijne eerzucht, om met een veel omvattend verzoek voor den dag te komen. Algemeen heerschte het geloof, dat de binnenlanden van het noordelijk vasteland, even zulke prachtige steden met even zulke rijk begiftigde tempels verborg, als tot nog toe onder de keerkringen waren aangetroffen en geplunderd geworden. Soto wenschte Cortez in roem te evenaren, en Pizarro in rijkdom te overtreffen. Door eerzucht en gierigheid verblind, begaf hij zich naar Valladolid, en vroeg verlof, om Florida op zijne eigene kosten te mogen veroveren, en Karel V bekleedde gaarne den beroemden aanvoerder met het bewind over Cuba, en tegelijk met onbepaalde macht over het uitgestrekte land, dat men destijds nog met den naam van Florida bestempelde.

Nauwelijks verspreidde zich in Spanje de maar der nieuwe onderneming, of men vierde aanstonds weder aan stoute verwachtingen en overdrevene bespiegelingen den vrijen teugel. Hoe glansrijk moesten niet de uitzichten zijn, als zelfs de veroveraar van Peru zich geneigd toonde, zijne schatten en zijn naam daarvoor mede op het spel te zetten? Van alle zijden stroomden de fortuinzoekers toe, om als vrijwilligers dienst te nemen, en onder hen waren vele mannen van edele

geboorte, dien het niet aan vermogen ontbrak. Huizen en wijnbergen, vruchtbaar bouwland en gansche lanen van olijfboomen, werden, als in den tijd der kruistochten, te gelde gemaakt, om middelen tot krijgstoerusting te verzamelen. De haven van St. Lucar van Barrameda, was opgepropt vol met lieden, die toegesnelde waren, in de hoop, dat hun het voorrecht zou te beurt vallen, den tocht te mogen medemaken, en zelfs Portugesche soldaten dongen naar de eer, tot zulk eene dienst te worden aangenomen. Soto hield wapenschouwing, de Portugezen verschenen in hunne glad gepolijste borstharnassen, en de Kastilianen staken in zware zijde. Hij vaardigde de noodige bevelen uit tot regeling van zijne krijgsmagt, en richtte eene afzonderlijke, uitsluitend voor zijn persoon bestemde, met zorg uitgezochte lijfwacht op van zeshonderd jonge lieden, de bloem des lands. Vele bekwame mannen, die hunne goederen verkocht hadden, om de kosten hunner uitrusting te dekken, werden genoodzaakt achter te blijven.

De vloot zeilde met zooveel getiermakende vroolijkheid uit, alsof zij tot een pleiziertochtje werd gebezigd voor een troep feestvierende brui-loftsgasten. Op Cuba nam men echter de voorzorg om eenige vaartuigen naar Florida vooruit te zenden, ten einde eene geschikte haven op te sporen, en twee Indianen, die op die onderzoeksreis gevangen genomen, en naar Cuba gevoerd waren, toonden zich zeer vindingrijk in het bedenken van allerlei leugens, die zij zagen, dat maar al te gretig voor waarheid werden aangenomen. Men was verplicht, zich van de gebarentaal te bedienen, en meende in de teekens der Indianen de bevestiging te zien van de verwachting, dat Florida overvloed van goud bezat. Deze tijdingen verspreidden groote tevredenheid, en Soto en zijne troepen haakten naar het uur van vertrek, om het rijkste land te veroveren, dat tot nog toe ontdekt was. Ook op Cuba werkte de onverzadelijke winzucht aanstekend, want Vasco Porcallo, een reeds bejaard man, verspilde schier zijn gansche vermogen aan groote en prachtige toebereidselen.

De Soto was op Cuba met langdurige en schitterende feesten en drinkgelagen verwelkomd. Eindelijk, in Mei 1539, was hij met alle toebereidsels klaar; droeg aan zijne vrouw het bestuur over het eiland op, scheepte zich met zijne volgelingen, met de buitensporigste verwachtingen vervuld, naar Florida in, en kwam na eene reis van veertien dagen met zijne vloot in de baai van Spiritu Sancto voor anker. De soldaten gingen aan wal; de paarden tusschen twee en driehonderd in getal, werden gelukkig ontscheept, en men had den bodem betreden, naar welken men met zoo vurig verlangen had uitgezien. Soto wilde slechts van goede voortekens hooren, en even als Cortez, weigerde hij de schepen bij zich te houden, maar zond ze, om de verzoeking tot terugkeer af te snijden, voor het grootste gedeelte naar Havana terug.

De oude Porcallo, een der voornaamste aanvoerders der onderneming, werd spoedig ongerust, en begon vol berouw over zijne overijling met heimwee te denken aan zijne bezittingen op Cuba. Zijn hoofddoel was geweest, slaven voor zijne plantages en mijnwerken aan te schaffen, doch toen hij zag, dat daarvoor in de uitgestrekte moerassen en digt begroeide wouden, die zich voor zijne oogen uitbreidden, geen uitzicht bestond, ging hij weder naar Cuba onder zeil, waar hij den rijkdom, dien hij had overgehouden, veilig en rustig kon genieten. De Soto werd toornig over deze lafhartige vlucht, maar verborg voor de zijnen zijne verontwaardiging.

En nu nam de zwerftocht der gelukzoekers een aanvang. Zij maakten een klein leger uit, dat behalve uit voetvolk, ook eene vrij talrijke ruiterbende telde — eene krijgsmacht, die de troepen, welke aan de beruchte strooptochten tegen Mexico en Peru hadden deelgenomen, in talrijkheid en uitrusting ver overtrof. Aan alles, wat de ervaring bij vroegere invallen had geleerd, of de wreedheid der hebzucht kon verzinnen, werd gedacht; men had ketens en smidswerktuigen, wapens van alle destijds bekende en in gebruik zijnde soorten, en bloedhonden, als hulptroepen tegen de weerlooze inboorlingen medegenomen; ook was een rijke voorraad van levensmiddelen niet vergeten, en eindelijk bezat men als laatste hulpmiddel eene kudde zwijnen, die zich onder de gunstige luchtgesteldheid, en in een land, waar de bosschen en maisvelden een onuitputtelijken overvloed van voeder aanboden, zich wel spoedig honderdvoudig zouden vermenvuldigen. Het was een echt romantische strooptocht van menschen, door de hebzucht verblind en verwilderd, een zwerven door onbekende gewesten, en ongebaande wegen, in alle richtingen, die het een of ander gerucht aangaande het een of ander met meer dan Peruaanschen rijkdom gezegend opperhoofd, of de verkeerd begrepene teekens der onwetende inlanders schenen aan te wijzen. De hartstocht van het spel richtte toen voor de eerste maal zijne verwoestingen in de bosschen van het zuiden aan, en dikwijls kon men op de rustplaatsen groepen van lichtzinnige krijgslieden zien gelegerd, die om have en goed dobbelden, en na alles wat zij hadden te hebben verloren, nog 't geen zij hoopten te verkrijgen op het spel zetten. Godsdienstijver vervulde eene niet minder belangrijke rol; er waren niet alleen soldaten te zien, voetvolk en ruitery, met alles wat tot den oorlog behoorde voorzien, maar ook twaalf priesters, door het noodig kerkelijk personeel vergezeld, die zich bij het leger hadden aangesloten. Want Florida moest te midden van roof en plundering bekeerd, en aan de zaligmakende kerk toegevoegd worden. Heilige vaten en priesterlijke gewaden, zooals de viering van de mis ze vereischt, waren in overvloed voor handen; iedere feestdag moest nauwgezet worden gevierd, ieder godsdienstig gebruik ge-

trouw waargenomen, en elke plechtigheid zorgvuldig verricht. Zelfs op den marsch door wildernissen en woestijnen, werden de statige processies, door de kerk voorgeschreven, angstvallig gehouden.

Een tocht, die van Juni tot October duurde, bracht de schaar der gelukzoekers van de baai van Spiritu Sancto tot in het land der Appalachen, oostelijk van Flint River, en niet ver van de spits der baai van Appalachee. De namen der plaatsen, welke zij op dien marsch aandeden, is niet meer te bepalen. De tocht was vervelend, vermoeiend en rijk aan gevaren. De houding der Indianen was overal vijandig, de beide gevangenen, die op de vooruitgezondene schepen naar Cuba waren gevoerd, ontsnapten, en een Spanjaard, die nog uit de dagen van Narvaez bij de inlanders als slaaf was achtergebleven, had gedurende zijn langdurig verblijf in die oorden, nooit gehoord van eene streek, waar goud of zilver te vinden was. De gidsen brachten gedurig de Kastilianen op een dwaalspoor, of voerden ze in onoverkomelijke moerassen, ofschoon zij den dood onder de tanden der bloedhonden als straf hadden te duchten. Geen wonder, dat het leger spoedig den moed verloor, en den gouverneur dringend verzocht om te keeren, daar het land geenerlei verwachting van goede uitkomst aanbood. »Ik keer niet om, was de Soto's antwoord, voordat ik mij van de armoede des lands met eigene oogen heb overtuigd.» De vijandige Indianen, waarvan men zich meester kon maken, werden gedeeltelijk gedood, gedeeltelijk tot slaven gemaakt. Men sloeg hen in ketenen, deed hun ijzeren halsbanden om, en gebruikte hen tot het malen van maïs en tot het vervoeren der pakkage. Op een strooptocht ontdekte men Ochus, de haven van Pensacola, en gaf daarvan bericht naar Cuba, met het dringend verzoek, dat in het eerstkomende jaar de noodige versterkingen voor de expeditie naar die plaats mogten gezonden worden.

In de lente van het volgend jaar (3 Maart 1540) hervatten de zwerwers tijdig hunnen marsch, met een Indiaan tot gids, die beloofd had, hun den weg te wijzen naar een land, dat, zooals de sage verhaalde, door eene vrouw geregeerd werd, en zoo rijk aan goud was, dat de bewoners de kunst verstonden, het te zuiveren en te smelten. Hij beschreef de gewone wijze van bewerking zoo juist, dat de ligtgeloo-vige Spanjaarden moed grepen en uitriepen: »Hij moet het gezien hebben, of de duivel is zijn leermeester geweest!» De Indiaan schijnt op de zoogenoemde goudstreek in Noord Carolina te hebben gezinspeeld. De fortuinzoekers snelden nu, brandende van begeerlijkheid, in de richting van het Noord Oosten voort, trokken de Alatomaha over, en bewonderden de schoone, vruchtbare, met rivieren doorsnedene dalen van Georgia. Verder op kwamen zij over een noordelijken bijstroom van de Alatomaha, en een zuidelijken arm van de Ogechee, en eindelijk aan deze rivier zelve, die, het was in April, breed en diep hen voorbij

vloeiende. Tusschen beide moesten zij door uitgestrekte en akelige wildernissen heentrekken, en leden groot gebrek aan zout en vleesch. De Indiaansche gids stelde zich als krankzinnig aan, maar »zij lieten een evangelie over hem lezen, en de duivel verliet hem.» Toen voerde hij hen andermaal in ongebaande woestijnen, en hij zou zeker aan de verscheurende honden zijn voorgeworpen, als zijne dienst als tolk niet nog zoo noodig was geweest. Van vier Indianen, die gevangen genomen en ondervraagd werden, antwoordde één rondweg, dat hij zulk een land, als men hem beschreef, niet kende, — de gouverneur gaf dadelijk bevel, hem wegens die vermeende leugen levend te verbranden. Het gezicht der straoefening scherpte de vindingskracht der beide andere gevangenen, en de Spanjaarden kwamen weinige dagen daarna aan het klein Indiaansch gehucht Cutifa-Chiqui. Hier vond men een dolk en een rozenkrans; de verhalen der Indianen wezen op het spoor der expeditie van Vasquez de Ayllon, en men hoopte nu in twee dagreizen de haven van St. Helena te zullen bereiken. De soldaten begonnen aan een te huis te denken, en wenschten op den vruchtbaren grond eene kolonie te stichten, of naar huis te keeren. De gouverneur was een »teruggetrokken en somber man, van weinig woorden.» Bereidvaardig luisterende naar de meening van anderen, bleef hij onbuigzaam vasthouden aan het gevoelen, dat hij eenmaal had uitgesproken, en zijne aanhangers schikten zich naar den wil des onverbiddelijken, en gingen voort met zich in bedriegelijke droomerijen te verdiepen.

De expeditie nam nu (in Mei) hare richting naar het noorden, naar het betrekkelijk onvruchtbaar land der Cherokeezen, en ten deele door een distrikt, waar tegenwoordig goud wordt gevonden. De bewoners waren arm, maar zachtzinning, en brachten uit eigene beweging, hetgeen bij hunne levenswijze hun het kostbaarste toescheen, reevellen en wilde hoenders, ten geschenke. Dat de Soto over het gebergte is getrokken, en vandaar in het bekken van de Tennessee stroom is doorgedrongen, is moeilijk te gelooven; veeleer schijnt het, dat hij van de bronnen der Savannah of der Chattahouchee naar de bronnen van de Coosa is gekomen, daar nog heden een arm der laatstgenoemde rivier den naam draagt van het dorp Canasauga, waar hij stil hield. Gedurende eene reeks van maanden vertoefden de Spanjaarden in de dalen, welke hunne rivieren in de baai van Mobile ontlasten. Chiaha was een eiland, ongeveer honderd mijlen van Canasauga verwijderd. Eene bende, die noordwaarts werd uitgezonden op verkenning, werd bij de aanschouwing van het Appalachegebergte met schrik geslagen, en verklaarde het voor onoverkomelijk. Zij had naar koper- en goudmijnen onderzoek gedaan, en haar eenige buit bestond in een mantel van buffelhuiden.

In de laatste dagen van Juli bevonden zich de Spanjaarden in Coosa. In vervolg van tijd hadden zij gelegenheid de in het wild groeiende

druiven te prijzen, waarschijnlijk dezelfde, die men later eene opzettelijke aankweeking waardig keurde, en den weligen wasdom van het mais te bewonderen, dat in de vruchtbare vlakten van Alabama opschoot. Eene meer zuidelijke richting bracht de reizigers naar Tuscaloosa, en op den 18 October bereikten zij eene tamelijk groote stad aan de Alabama, noordelijk van de zamenvloeiing dier rivier met de Tombebee, en nagenoeg honderd mijlen, of zes dagreizen van Pencasola. Zij noemden het vlek Mavilla of Mobile, een naam, die tot op dezen dag is bewaard gebleven, en niet slechts op de baai, maar ook op den stroom, na de vereeniging zijner talrijke bijvloeden wordt toegepast. De Spanjaarden, het verblijf onder den blooten hemel moede, wilden de hutten der Indianen bezetten; deze kwamen in beweging, om de vreemdelingen, die zij vreesden en schuwden, af te weren. Een gevecht volgde, de schrik, dien het gezicht der ruitery aan de Indianen inboezemde, gaf aan de Spanjaarden de zege. Ik weet niet, of er ooit op den bodem der Vereenigde Staten een bloediger gevecht tegen de Indianen geleverd is; de stad werd in brand gestoken, en een ooggetuige, die echter zonder eenigen twijfel de zaak sterk overdrijft, verhaalt, dat op dien dag vijfentwintig honderd Indianen sneuvelden, verstikten, of verbrandden. Zij vochten met den moed der vertwijfeling, en ware het vuur niet tusschen beide gekomen, dat hunne ligtgebouwde en dicht op een gedrongene woningen verteerde, dan zouden zij de indringers werkelijk hebben afgeslagen. Van de Christenen vielen er achttien; honderdvijftig waren door pijlen gekwetst, twaalf paarden gedood en zeventig beschadigd. De vlammen hadden echter ook de pakkage der Spanjaarden niet ontzien, die zich in de stad bevond en geheel werd verteerd.

Tusschentijds waren schepen van Cuba en Ochus, het tegenwoordig Pensacola, aangekomen. De Soto was te trotsch, om de mislukking van zijne plannen te erkennen. Hij had geene belangrijke ontdekkingen gedaan, geene goud- en zilverklompen opgespoord, en de verzamelingen, die uit een wetenschappelijk oogpunt merkwaardig waren, hadden de vlammen in Mobile vernietigd. Het is een eigenaardig teeken van de hebzuchtige koelbloedigheid en den onverzettelijken hoogmoed, waarmede de Soto de expeditie bestuurde, dat hij besloot geene tijding van zich te laten hooren, voordat hij, evenals Cortez, een rijk land had gevonden.

De streken boven de monden van de Mobile hadden eene talrijke en krijgshaftige bevolking, maar hunne armoede gaf geene hoop op buit. De Soto trok naar het noorden terug; zijne troepen waren door ziekte en gevechten tot op vijfhonderd man gesmolten. Er verliep eene maand, eer hij op den 17^e December zijne winterkwartieren te Chickasa, eene kleine stad in het land der Chikasas Indianen, in het bovengedeelte van den Staat Mississippi, waarschijnlijk op den weste-

lijken oever van de Yazoo bereikte. Het weder was koud en het sneeuwde, desniettemin stond er nog maïs te veld. De Spanjaarden hadden daardoor gelegenheid een voorraad voedsel te verzamelen, en de verlatene stad verschafte met de ruwe hutten, die zij zelve er aan toevoegden, hun een verblijf voor den winter. Maar nog altijd ontdekten zij geene goudmijnen van Peru; de onbeschaafde wilden droegen geene gouden versiersels, hun gansche rijkdom bestond in hunnen graanoogst; zij hadden geene andere paleizen als hunne wigwams; zij waren arm en onafhankelijk, maar dapper en vrijheidlievend. Toen de lente van 1541 naderde, eischte de Soto, even als hij met andere stammen had gedaan, van het opperhoofd der Chickasas Indianen twee honderd man, om de pakkage zijner soldaten te dragen. De Indianen aarzelden. De menschelijke natuur blijft in elk tijdvak en onder elk klimaat zich zelf gelijk. Gelijk de burgers van Athene in de dagen van Themistocles, of de bewoners van Moskou in latere eeuwen, zoo staken ook de Chichasas, verwoed omdat vreemdelingen en vijanden hunne woningen in bezit hadden genomen, des nachts, zonder dat de schildwachten iets daarvan bespeurden, hun eigen dorp in brand, waarin de Kastilianen hun kwartier hadden opgeslagen. In een oogwenk stond de helft van de huizen in vlammen, en weergalmde de lucht van den woesten oorlogskreet der Indianen. Indien deze met bezadigde dapperheid waren te werk gegaan, hadden zij eene even gemakkelijke als volledige overwinning kunnen behalen, maar zij sidderden voor hun eigen, reeds ten halve met geluk bekroond waagstuk, en vreesden het ongelijk gevecht tegen de stalen Spaansche wapens. Vele paarden hadden zich losgerukt, renden verschrikt en zonder berijders het bosch in, dat door het brandend dorp verlicht werd, en werden door de onwetende inboorlingen voor frissche vijandelijke eskadrons gehouden. Andere paarden kwamen in de stallen om, het meerendeel der zwijnen verbrandde, en elf Spanjaarden sneuvelden in de vlammen, of in het gevecht. De kleederen, die ter nauwernood uit den brand van Mobile waren gered, gingen bij deze ramp verloren, en de Spanjaarden, nu even naakt als de inlanders, leden bitter door de koude. Bijkans alle wapenen en verdere gereedschappen waren verbrand of bedorven, en hadden de Indianen in dien nacht, of in één der eerstkomenden, een kloeken aanval gewaagd, dan zouden de Spanjaarden verloren zijn geweest. Maar binnen het tijdsverloop van ééne week, werden smederijen opgericht, de zwaarden op nieuw gehard, en goede lansen van esschenhout, die met de besten uit Biscayë konden wedijveren, vervaardigd. Toen de Indianen op den 15e Maart de legerplaats aantastten, vonden zij hunne vijanden weêr geheel tot den strijd uitgerust.

Alle gevaren, die hij tot dusver had doorgestaan, en alle tegenspoeden en slagen, die hem tot hiertoe hadden getroffen, waren niet bij

machte geweest, de stoutmoedigheid des gouverneurs uit te dooven, maar dienden slechts, om zijne hardnekkigheid te vergrooten, terwijl zij zijnen hoogmoed kwetsten. Zou hij, de man, die een buit had be- loofd, grooter en rijker, dan ooit in Mexico en Peru was gevonden, zich overwonnen verklaren, en als een geslagen vluchteling huiswaarts keeren, met troepen, half naakt, en ter nauwernood met huiden van dieren en schorten van boomschors bedekt? Neen, de opsporing van een rijk land werd op nieuw begonnen, en de karavane toog nog verder westwaarts. Zeven dagen lang moest zij zich door eene wildernis van bosschen en moerassen heenworstelen, en kwam ten laatsten bij Indiaansche nederzettingen in de nabijheid van de Mississippi aan. De Soto was de eerste Europeaan, die den prachtigen stroom aanschouwde, welke zijnen onmetelijken watervoorraad, door den weelderigen plantengroei van een breeden alluviaalbodem heen, voortstuwt. Een tijdvak van bijna driehonderd jaren heeft in het karakter van dien stroom geene verandering gebracht, reeds toen was hij naar de beschrijving meer dan eene mijl breed, onderscheidde zich door een sterken stroom, en groef zich door het gewicht zijner watermassa eene bedding van groote diepte. Het water zelf was altijd slijkerig, en onophoudelijk dreven boomen en stammen den stroom af.

De Spanjaarden werden door de inlanders naar de Mississippi geleid, en naar een der gebruikelijke overzetplaatsen, waarschijnlijk bij de benedenste Chickasa-Bluff, niet ver van den vijfendertigsten breedtegraad verwezen. De aankomst der vreemdelingen verwekte nieuwsgierigheid en vrees. Eene menigte volks van den westelijken oever, beschilderd, en met groote witte vederbossen versierd, de krijgslieden met boog en pijlen in de hand, de opperhoofden onder draaghemels, zoo prachtig, als de nog in den staat van kindschheid verkeerende kunst der inlanders die vermochten te vervaardigen, kwamen met eene vloot van meer dan tweehonderd kanoes den stroom afroeien, en gaven aan de verbaasde Spanjaarden eene »gansche armee van galeïen" te aanschouwen. Zij brachten geschenken, bestaande in visschen en brooden, van dadelpruimen gebakken. Eerst lieten zij den wensch doorschemeren van weêrstand te bieden, maar spoedig overtuigden zij zich van hunne betrekkelijke zwakheid, hielden op een vijand te vertoornen, dien zij niet konden bedwingen, en ondergingen allerlei beleediging, zonder zich daarover in het openbaar te durven wreken. De booten der inlanders waren voor het vervoer der paarden onbruikbaar, en er verliep meer dan eene maand, alvorens men eenige vaartuigen had vervaardigd, waarmede drie ruiters te gelijk konden worden overgezet. Eindelijk toch scheepten zich de Spanjaarden op de Mississippi in, en voor de eerste maal betraden Europeanen den westelijken oever van dien stroom (Mei 1541).

De stammen der Dahcota's bewoonden destijds stellig het land, zuidwestelijk van de Missouri gelegen. De Soto had het hooren roemen; hij dacht in de nabijheid er van delfstoffelijke schatten te zullen vinden, en besloot daarom die oorden te bezoeken. Op den marsch langs den oever van de Mississippi waren de Spanjaarden dikwijls genoodzaakt, moerassen te doorwaden, eindelijk kwamen zij, naar het schijnt, in het District der kleinere Prairie, en in de drooge hooggelegene streken, die zich tot aan New Madrid uitstrekken. Hier kwam de godsdienst der indringers met die der inlanders in eene aardige tegenstelling. De Spanjaarden zagen zich als kinderen der zon aanbeden; men bracht de blinden tot hen, opdat zij die als de zonen des lichts genezen zouden. »Bidt alleen God, die in den hemel woont, om alles wat gij noodig hebt,» luidde de Soto's antwoord, en de verhevene leer, welke vóór een tal van eeuwen in de woestijnen van Arabië verkondigd was, vond thans 't eerst een weg in de prairiën van het verre Westen. De wilde vruchten dezer landstreek waren in overvloed voorhanden, de pecaannoot, de moerbezie en twee soorten van wilde pruimen dienden den inboorlingen tot voedsel. Te Pacaha, het noordelijkste punt, dat de Soto in de nabijheid van de Mississippi bereikte, bleef hij veertig dagen, (van 19 Juni tot 29 Juli).

De plaats is niet meer met genoegzame zekerheid te bepalen, maar de medegedeelde bijzonderheden omtrent de uitspanningen der Spanjaarden, bevestigen de waarheid van het verhaal. Zij vingden visschen volgens de beschrijving van dezelfde soort, die men nog heden ten dage in het zoete water dier landstreek aantreft: ééne daarvan, de »schoffelvisch,» het wonderlijkste en luimigste voortbrengsel van de slijkerige rivieren van het westen, die zoo zeldzaam is, dat men tegenwoordig slechts hier en daar in kunstverzamelingen één enkel exemplaar vindt, wordt door den besten verslaggever der expeditie op zeer nauwkeurige wijze beschreven.

Eene afdeeling, die tot het onderzoek der noordelijk gelegene gewesten werd uitgezonden, kwam têrug met de tijding, dat zij in die richting niets als woestijnen had ontmoet. Het land, dat nog digter bij de Missouri was gelegen, was, naar het getuigenis der Indianen, zeer schaars bevolkt; de bisons waren daar zoo talrijk, dat er van maïsbouw geen spraak kon zijn, en de weinige bewoners waren jagers. De Soto sloeg daarom den weg naar het westen en noordwesten in, en drong nog dieper in het binnenland door. De hoogvlakten van de Witte Rivier, meer dan twee honderd mijlen van de Mississippi verwijderd, waren hoogst waarschijnlijk de grenzen van zijnen tocht in deze richting. De bergen leverden geen goud en edelgesteenten op, en de teleurgestelde aanvoerder toog naar het zuiden. Hij trok met zijne schaar door eene reeks van dorpen en vlekken,

welker ligging wij niet meer met zekerheid kunnen aangeven, tot dat wij hem onder de Tunica's, in de nabijheid van de warme bronnen en ziltige bijvloeden van de Washita terug vinden. Te Autiamque, eene stad aan den stroom van denzelfden naam, brachten de reizigers den winter door; zij waren door het land der Koppaws in deze nederzetting aangekomen.

De inlandsche stammen, die men op dien tocht aantrof, verkeerden in een staat van grootere beschaving dan de horden der Nomaden. Zij waren een landbouwend volk, met vaste woonplaatsen, en leefden meer van de opbrengst hunner akkers, dan van de jacht. Met de kunsten des levens onbekend, konden zij aan hunne onwelkome gasten geen tegenstand bieden; boog en pijlen waren de deugdelijkste wapens, die zij kenden. Zij schijnen niet zeer onrustig of oorlogzuchtig geweest te zijn, want daar de bevolking matig en de grond zeer vruchtbaar was, hadden zij nog geene aanleiding gevonden, om elkander wegens het bezit van den bodem te beoorlogen. Hunne kleeding bestond gedeeltelijk uit weefsels van boomschors en biezen, bij ruw weder wikkelden zij zich in mantels, die uit veëren waren vervaardigd. Het grondgebied was volgens de stammen verdeeld; iedere stam maakte, wat de Spanjaarden eene provincie noemden, uit; de dorpen lagen doorgaans dicht bij elkaâr, maar bestonden slechts uit weinige woningen. De Spanjaarden gedroegen zich tegenover deze natuurkinderen zelfzuchtig en hardvochtig, en maakten allen, die het waagden zich tegen hen te verzetten, tot slaven, terwijl zij hen als lastdragers en gidsen bezigden. Bij de minste verdenking hieuwen zij den inboorlingen de handen af, zoo het heette, om hen te straffen of met heilzamen schrik te slaan; de jonge edellieden pleegden meedogenloos gruwelijke wreedheden, om hunne dapperheid te toonen; de gids, die den rechten weg niet vond, of misschien ook wel met opzet de vreemdelingen van de woonplaatsen van zijnen stam verwijderde, werd gegrepen en aan de honden voorgeworpen. Van tijd tot tijd veroordeelde men zulke ongelukkigen tot den vuurdood, en de gouverneur vond dikwijls in weinig beteekenende redenen van veiligheid, eene afdoende aanleiding, om een geheel dorp in brand te laten steken. Men kan niet zeggen, dat hij persoonlijk juist zooveel behagen in dergelijke wreedheden schiep, maar het geluk, het leven en de rechten der Indianen als menschen kwamen nu eenmaal niet in rekening. Het bericht van de komst der Spanjaarden werd overal met schrik en ontzetting vernomen, en men haastte zich hen door verdichte verhalen van nog verder liggende rijke landstreken, zoo spoedig mogelijk tot de voortzetting van hunnen tocht te bewegen.

In de lente van het volgend jaar (1542), besloot de Soto langs den oever der Washita, tot aan hare uitmonding, voort te trekken, ten

einde berichten omtrent de zee te bekomen. Hij was nog niet ver gevorderd, of hij verdwaalde reeds tusschen de Bayous, (kleine stroomen) en moerassen, die men langs de Roode Rivier en hare bijvloeden aantreft. In de nabijheid van de Mississippi betrad hij het land Nilco, dat dicht bevolkt was. De stroom was hier reeds breeder dan de Guadaluquivir bij Sevilla. Eindelijk kwam hij ter plaatse, waar de Washita, na zich bereids met de Roode Rivier vereenigd te hebben, in de Mississippi valt. Deze provincie ontving den naam Guachoya. De Soto onderzocht gretig, hoe ver hij nog van de zee verwijderd was, maar het opperhoofd van Guachoya kon hem geene bevredigende inlichtingen geven. Hij vroeg verder, of deze nederzettingen zich nog verder langs den stroom tot aan zijne uitmonding uitstrekten, en het antwoord luidde, dat de oevers benedenwaarts eene onbewoonde wildernis waren. De Soto wilde aan zulk een ontmoedigde bericht geen geloof schenken, en zond daarom één zijner lieden met acht ruiters uit, om den loop der Mississippi te volgen, en het land op te nemen. Deze mannen reisden acht dagen lang, en legden in dat tijdsverloop nauwelijks dertig mijlen af, zoo zeer hielden de menigvuldige Bayous, de ondoordringbare rietbosschen en de digtbegroeide wouden hen op. De gouverneur luisterde naar het verslag van hun wedervaren met ontzetting; en angst en zwaarmoedigheid overmeesterden hem. Zijne manschappen en zijne paarden stierven om hem heen, zoodat de inboorlingen nu werkelijk gevaarlijke vijanden begonnen te worden. Hij beproefde aan een Indiaanschen stam bij Natchez ontzag in te boezemen, door de verklaring, dat hij van bovennatuurlijke afkomst was, en men hem daarom gehoorzaam zijn, en schatting betalen moest. »Gij zegt,» antwoordde het opperhoofd, »dat gij een zoon zijt van de zon, welnu, maak dien stroom droog en ik zal u gelooven. Gij wenscht mij te zien? Kom in het dorp, waar ik woon. Zoo gij met vrede komt, zal ik u vriendelijk ontvangen, maar komt gij, om oorlog te voeren, dan zal ik geen voetbreed voor u wijken.» De Soto was niet meer bij machte, het vertrouwen der Indianen te fnuiken, of hunne vermetelheid te tuchtigen. Zijn hardnekkige trots was, ten gevolge van de vele en bittere teleurstellingen, in verteerende zwaarmoedigheid overgaan, en zijne gezondheid was geknakt. Eene kwaadaardige koorts wierp hem op het ziekbed, waarvan hij niet weder opstond, en zijne laatste uren waren eenzaam en zonder troost. Toen hij den dood voelde naderen, hield hij voor de laatste maal een ernstig gesprek met zijne getrouwen, en benoemde op hun dringend verzoek een opvolger. Den volgenden dag, den 21^e Mei, bezweek hij. Zoo stierf Ferdinand de Soto, gouverneur van Cuba, en de gelukkige wapenbroeder van Pizarro. Zijn treurig einde maakt, door de tegenstelling van het geluk, dat hij vroeger had gevonden, een des te die-

peren indruk. Zijne soldaten beklagden en beweenden hem, de priesters zongen bij zijn lijk het eerste Requiem, dat aan de boorden van de Mississippi werd gehoord. Om zijn dood geheim te houden, wikkelde men het lijk in een mantel; en liet het om middernacht in het midden van den stroom zinken. De ontdekker van de Mississippi legde zich in hare koele wateren voor den doodslaap ter ruste. Hij had een groot gedeelte van het vasteland doorreisd, om goud te zoeken, en het merkwaardigste, dat hij gevonden heeft, was de plaats, waar hij begraven is.

Niet langer door den hoogmoed en de geestkracht van de Soto bestuurd, besloot de schaar der overgeblevenen, om onverwijld naar Nieuw Spanje terug te keeren. Moesten zij echter in de armzalige vaartuigen, die het hun mogelijk was geweest te vervaardigen, zich inschepen, en den stroom afvaren, of zouden zij door de bosschen een weg naar Mexico zoeken? Eenparig waren zij van oordeel, dat de reis te land veel minder gevaarlijk zou zijn, en koesterden daarbij de stille hoop, dat zij wellicht op hunnen tocht nog een bloeienden staat, of eene rijke stad zouden ontmoeten, waar overwinningen, en meer nog de buit, door de zegepraal verkregen, hen zouden schadeloosstellen voor de ellende en de vermoeienissen, die zij hadden doorgestaan. Andermaal sloegen zij het pad naar de westelijke wildernis in. In Juli bevonden zij zich in het land der Natchitoches, maar de Roode Rivier was zoo gezwollen, dat zij den overtocht niet durfden wagen. Welhaast waren zij ten einde raad. Toen zij voorttrokken, voerden de Indiaansche gidsen hen met opzet op een dwaalspoor, en lieten hen in de groote wouden heen en weër trekken, zonder hen verder te brengen. De woestenij, waarin zij ten laatste rondzwierven, was onvruchtbaar, en zoo goed als onbevolkt.

Zij hadden nu de groote Buffel-prairiën van het westen, de jachtvelden der Pawnees en Comanchen, omzwervende stammen aan de grenzen van Mexico bereikt. De Spanjaarden verbeeldden zich, minstens op een afstand van honderd vijftig mijlen, westelijk van de Mississippi te zijn, en hoe wanhopend het besluit ook scheen, begrepen zij toch, dat het beter was naar de oevers van dien stroom terug te keeren, en zijnen loop tot aan de uitstorting in de zee te volgen. Het ontbrak onder hen niet aan mannen, die liever in de wildernis wilden sterven, dan haar in armoede verlaten, maar Moscoso, de nieuwe gouverneur, had reeds lang gewenscht, »eene plek te vinden, waar hij kon uitslapen.»

In December kwamen zij weder bij Minoya aan de Mississippi, eenige uren boven het punt van zamenvloeiing met de Roode Rivier. Dikwijls moesten zij diep door het water heenwaden, en dankten God, als zij ten minste bij het invallen van den nacht eene drooge rustplaats von-

den. De Indianen, die zij als slaven medesleepten, stierven in grooten getale; te Minoya bezweken ook vele Spanjaarden, en de meesten werden door eene gevaarlijke ziekte aangetast.

Maar nog hadden zij het einde van hunne bezwaren en tegenspoeden niet bereikt, want het was geene gemakkelijke taak voor menschen in hunnen toestand, brigantijnen te bouwen. Zij richtten met dat doel eene smidse op, sloegen de ketens van hunne slaven stuk, verzamelden al het ijzer, dat zij konden vinden, en verwerkten het tot spijkers. De balken zaagden zij met eene groote zaag, die zij altijd hadden medegevoerd. Voor het breewen bedienden zij zich van eene op hennep gelijkende plant; met groote moeite vervaardigden zij watervaten. Ten einde een voorraad van levensmiddelen te bekomen, slachtten zij alle varkens en zelfs de paarden, en rookten het op die wijze verkregen vleesch. Om dezelfde reden beroofden zij alle Indiaansche dorpen uit den omtrek van den aanwezigen leeftocht, zoodat de ongelukkige bewoners in de legerplaats kwamen, om eenige korrels van hunne eigene maïs af te bedelen, en velen van honger en uitputting stierven. Het stijgen van de Mississippi kwam tot het van stapel loopen der brigantijnen uitmuntend te stade. Deze waren hoogst gebrekkige sloepen zonder verdek, en daar, wegens gebrek aan ijzer, de spijkers noodwendig zeer kort waren uitgevallen, waren zij uit dunne planken getimmerd, welke de minste krachtige stoot dreigde te verpletteren. Met zulke middelen voor de reis uitgerust, bereikten de vluchtelingen binnen zeventien dagen, van den 2^{den} tot den 18^{den} Juli 1543, de golf van Mexico, en de afstand kwam hun voor twee honderd vijftig mijlen te bedragen. Zij waren de eersten die opmerkten, dat het zeewater tot op een tamelijk grooten afstand van de monden van de Mississippi niet zout is, zoo groot is de massa zoet water, die zij in den oceaan uitstort. Zij volgden nu grootendeels de kust, en het duurde meer dan vijftig dagen, voordat zij, die van de tochtgenooten het leven hadden behouden, — niet meer dan driehonderd elf in getal — de rivier Panuco terugzagen.

Zietdaar de geschiedenis van het eerste bezoek, door Europeanen aan de Mississippi gebracht. De eer van den koning den stroomen te hebben ontdekt, komt zonder tegenspraak aan de Spanjaarden toe. Daar waren fortuinzoekers genoeg, die den wensch uitspraken, dat men nogmaals eene poging zou wagen om dat land met kracht van wapenen te overweldigen, maar zij zagen zich met hunne voorstellen afgewezen. Doch de dweepzieke bekeeringsijver gaf zoo spoedig den moed niet op. Lodewijk Cancellio, een zendeling van de orde der Dominikanen, ontving op voorspraak van Filips, destijds nog troonopvolger van Spanje, op den 28sten Dec. 1547 verlof, naar Florida te gaan, en de vreedzame bekeering der inlanders te beproeven. Het

Christendom moest het land overmeesteren, waartegen zoovele gewapende benden vruchteloos waren uitgezonden. De Spaansche gouverneurs ontvingen aanschrijving, het plan zooveel mogelijk te begunstigen, en alle slaven, die men van de noordkust der Mexicaansche golf had weggevoerd, moesten vrijgelaten, en naar hun vaderland teruggezonden worden. Met groote plechtigheid werd in 1549 een schip uitgerust en afgezonden, maar de monniken die eerst zich met de inlanders in betrekking wilden stellen, werden als vijanden beschouwd, terstond aangevallen, en Lodewijk viel met twee anderen als martelaar van zijnen godsdienstijver.

Van nu aan werd Florida voor een geruimen tijd verlaten. Het scheen, alsof de dood de toegangen van dat land bewaakte. Terwijl de Spanjaarden elders zegepraal op zegepraal behaalden, verzwolg Florida's bodem het bloed der indringers, die zich aan zijne verovering waagden. De kust van ons gemeenebest aan de golf van Mexico werd destijds aan de Spanjaarden door niemand betwist, terwijl zij van hunnen kant, onder den naam Florida, op de gansche zeekust tot aan Nieuw Foundland, en zelfs tot in het verst afgelegen noorden aanspraak maakten. Volgens de Spaansche aardrijkskunde was Canada een deel van Florida, en toch hadden de Kastilianen op dit onmetelijk grondgebied geen enkel fort gebouwd, geene enkele haven bezet, geene enkele volkplanting gesticht. De eerste duurzame nederzetting der Spanjaarden in Florida was het gevolg van najverige dweepzucht.

Frankrijk had namelijk begonnen, deze gewesten met protestantsche volksplanters te bevolken, en het Calvinisme, dat met de bijzondere medewerking van Calvijn zelve, voor een korten tijd de kusten van Brasiliën, en de haven van Rio Janeiro bezet had (1555), zou thans ook naar de grenzen van Florida worden overgeplant. Coligny had al lang den wensch gekoesterd, om een toevluchtsoord voor de Protestanten, en tevens een protestantsch-Fransch koninkrijk in Amerika te stichten. Zijne eerste proefneming werd door de meenedigheid en trouweloosheid van zijnen agent Villegagnon verijdeld, maar zijn godsdienstijver en zijne zorg voor de eer van Frankrijk gaven hem standvastigheid en volharding. Het bestuur over de expeditie, die hij ontwierp, werd toevertrouwd aan Jean Ribault van Dieppe, een dapper en ervaren zeeman en een ijverig Protestant; vele edellieden, zoowel oude als jonge, namen deel aan den tocht. De zwakke Karel IX verleende eene tamelijk uitgebreide volmacht, en het eskader zeilde op den 18° Februari 1562 naar de kusten van Noord Amerika uit. Daar men voor de kolonie een zacht klimaat verlangde, liet men 't eerst op de breedte van St. Augustino het anker vallen. Men ontdekte de schoone rivier, die tegenwoordig St. John heet, en gaf haar den naam van Mei-Rivier, de St. Matheo der Spanjaarden. De moerbeziënbosschen verwekten algemeene

bewondering, en de rupsen, die zich daarin bevonden, werden zonder verder onderzoek voor zijdewormen gehouden. De kaap ontving een Franschen naam, zoo ook de rivieren, die bij de vaart langs de kust achtereenvolgens te voorschijn kwamen. Amerika had voor korten tijd zijne Seine, Loire en Garonne. De Jordaan of Combahee opzoekende, kwamen de reizigers op de hoogte van den ingang te Port Royal, dien zij voor den mond van een geweldigen stroom aanzagen. De grootste Fransche schepen en Venetiaansche barken konden veilig in het diepe water van deze haven ankeren.

In de keus van eene plaats voor eene grootere kolonie zijn misgrepen zeer gewoon, de voordeelen, die de voorspoedige en snelle ontwikkeling van groote steden begunstigen, komen eerst door verloop van tijd voor den dag. Er werd een gedenksteen opgericht, waarschijnlijk op Lemon Island, met het Fransche wapen versierd, en als de landverhuizers om zich heen zagen, en den blik lieten vallen op de zware duizendjarige eiken, het gewemel der wilde vogels, de dennenbosschen, en de bloemen, die de lucht met welriekende geuren vervulden, dan beschouwden zij deze landstreken reeds als een provincie van hun vaderland. Ribault besloot eene volkplanting achter te laten, en zes en twintig personen bleven, als de beheerschers van dit vasteland, daar wonen. Het fort Carolina, ter eere van Karel IX van Frankrijk aldus genoemd, gaf aan het land, honderd jaren voor dat het door de Engelschen werd ingenomen, zijnen naam; deze naam is bewaard gebleven, maar de eerste kolonieën gingen te gronde.

Ribault kwam met zijne schepen op den 20^e Juli behouden in Frankrijk aan, maar het vuur van den burgeroorlog was intusschen in alle provincies van het koninkrijk uitgebroken, en dien ten gevolge werd de beloofde versterking der bezetting van Carolina nooit afgezonden. De toestand der Franschen aldaar werd nu lastig en onveilig. De inlanders gedroegen zich vriendelijk, maar de soldaten zelve waren ongehoorzaam en onderling verdeeld. De bevelhebber zocht den geest van tweedracht door wreede maatregelen te onderdrukken, en verloor zijn leven in een opstand, dien hij door zijn eigen gedrag had verwekt. Den nieuwen aanvoerder gelukte het rust en orde te herstellen. Maar de liefde voor het vaderland is een gevoel, dat in de borst van den Franschman zich zeer spoedig laat gelden, en het garnizoen besloot reeds in het volgend jaar, zoo goed of zoo kwaad het zou gaan, eene brigantijn te bouwen, en daarmede de terugreis te ondernemen. Dronken van vreugde bij de gedachte aan het vaderland, verzuimden zij een genoegzamen voorraad levensmiddelen mede te nemen, en de hongersnood met al de misdaden, die hij in zijn gevolg medevoert, overviel hen. Eene kleine engelsche bark nam hen eindelijk op, zette de zwakste manschappen op de Fransche kunst aan wal, en voerde de

overigen mede naar Engeland. Op deze wijze leed de eerste poging van Frankrijk in Fransch Florida, aan de zuidelijke grenzen van Zuid Carolina schipbreuk. Het land lag nog steeds ten eenenmale woest en onbewoond.

Na den trouweloosen vrede tusschen Karel IX en de Hugenooten (1564), hervatte Coligny zijne bemoeiingen, ten gunste van eene kolonisatie van Florida. De koning gaf zijne toestemming; drie schepen werden beschikbaar gesteld, en Laudonnière, die de eerste reis medegemaakt, en de kust van Amerika bezocht had, een man van groot verstand, ofschoon beter zeeman dan soldaat, werd tot aanvoerder der onderneming benoemd. Men behoefde niet naar landverhuizers te zoeken, want het klimaat van Florida was zoo beroemd, dat, volgens de sage, de duur van het menschelijk leven daar verdubbeld werd; ook droomde men nog steeds van rijke goudmijnen in de binnenlanden. Coligny's wensch was, nauwkeurige beschrijvingen van deze gewesten te verkrijgen, en hij belastte Jacques Lemoyne, De Morgues genoemd, een geestig schilder, met de taak, gekleurde teekeningen te vervaardigen van de voorwerpen, die hem voorkwamen merkwaardig te zijn.

Eene reis van zestig dagen, van 22 April tot 22 Juni 1564, bracht de vloot, langs de Kanarische eilanden en de Antillen, naar de kusten van Florida. Zij verreed Port-Royal, wegens de droevige herinneringen aan die plaats verbonden, en nadat de bemanning de kust nader had onderzocht, en landstreken ontdekt, zoo bekoorlijk en aangenaam gelegen, dat zij de zwaarmoedigheid in eigen persoon zouden hebben opgevolijkt, vestigden zich de aanhangers van Calvin op de oevers van den Meestroom. Zij zongen eenen Psalm, en zochten hunnen moed te verlevendigen door vrome godsdienstplechtigheden. Zij noemden het fort, dat zij oprichtten, wederom Carolina. De uitkomst van deze poging, om door middel van eene kolonie van Hugenooten uitgestrekte gewesten in het zuidelijk gedeelte van onze republiek onder de macht van Frankrijk te brengen, is zeer dikwijls uitvoerig beschreven geworden; in de geschiedenis van de menschelijke natuur is zij een donker gekleurd tafereel van wraakzuchtig bijgeloof. De inlanders heetten de Franschen met hartelijkheid welkom; een gedenksteen, prijkende met het Fransche wapen, werd met lauweren bekranst, en met korven vol graan omringd. Het is zeker onnoodig, hier eene breedvoerige schildering te geven van de eenvoudige zeden der Roodhuiden, van de twisten der afzonderlijke stammen, van hunne vrijgevigheid ten aanzien der vreemdelingen, ten einde zich van hunne bescherming of hun bondgenootschap te verzekeren, noch van de onbedachtzame verkwisting, waaraan de soldaten zich in het gebruik der levensmiddelen overgaven, of van het onvermijdelijk gebrek, dat daarvan het gevolg was, en van de geschenken en schattingen, welke den Indianen door verzoeken, dreigementen

en geweld werden afgeperst. Langzamerhand liep het vertrouwen der inboorlingen ten einde, want zij hadden machtige gasten met vriendelijkheid verwelkomd, die beloofd hadden hunne weldoeners te zijn, en nu hunnen geringen voorraad plunderden.

Maar de grootste ramp in de nieuwe kolonie was het karakter der kolonisten. Niettegenstaande vaderlandsliefde en godsdienstige geestdrift de eerste aanleiding tot den tocht hadden gegeven, bestond toch de lagere klasse der volkplanters uit een gemengden hoop van buitensporige, zedeloze menschen. Dikwijls vielen er mouterijen voor. Allen wilden op eenmaal en zonder moeite rijk worden. Onder voorwendsel van den hongersnood te ontvlieden, bewogen eenigen Laudonnière een bevel te onderteekenen, waarbij zij verlof ontvingen, zich naar Nieuw Spanje in te schepen. Zij waren niet zeer lang in het bezit van dit bevel, of zij rustten twee schepen uit, om tegen de Spanjaarden openbare zeeroof te plegen. Zoo begonnen de Franschen in de Nieuwe Wereld het eerst den oorlog tusschen beschaafde volken, een vermetel misdrijf, dat op den voet door de straf werd achterhaald. Het zeerooverschip werd veroverd, en het meerendeel der bemanning als slaven verkocht. Enkelen ontsnapten in eene sloep; deze kenden natuurlijk geene andere schuilplaats als fort Carolina, waar Laudonnière de radraaiers ter dood veroordeelde.

Intusschen klom de nood steeds hooger, en de vriendschap der inlanders was reeds lang en geheel door onvoorzichtige wreedheid verloren gegaan. Maart (1565) was voorbij, en nog was er geen toevoer uit Frankrijk aangekomen; April verliep, en nog bleef de verwachte versterking uit; Mei verscheen, en bracht wederom niets, dat de hoop der volkplanters kon verlevendigen. Men besloot zoo goed als het voor de wanhoop mogelijk zou zijn, eenige schepen te bouwen, en daarin naar Europa terug te keeren. Juist op dit tijdstip kwam Sir John Hawkins, de slavenhandelaar, uit West Indiën aan. Hij had pas eene geheele lading gestolene Afrikanen verkocht, en toonde nu hier de edelmoedigste menschlievendheid, daar hij niet alleen een' aanzienlijken voorraad leeftocht verschaftte, maar ook een schip van zijne kleine vloot afstond. De voorbereidselen tot de reis werden met kracht voortgezet, en de kolonisten stonden op het punt, om aan boord te gaan, toen zich onderscheidene zeilen aan den gezichteinder vertoonden. Ribault kwam om het opperbevel over te nemen, en bracht voorraad en versterking van allerlei aard, — landverhuizers met hunne huisgezinnen, zaden en planten, landbouwwerktuigen en verschillende huisdieren — mede. Toen meenden de Franschen, dat zij zich eene nieuwe woonplaats konden stichten, en scheen het, alsof het Calvinisme in de bekoorlijke velden van Florida wortel wilde schieten.

Spanje had evenwel zijne aanspraken op dit grondgebied nog in 't ge-

heel niet prijsgegeven, want al had het ook geene kolonieën, zoo lagen toch honderden zijner dapperste zonen in dien bodem begraven. Kon de trotsche Filippus II een deel van zijne bezittingen stilzwijgend aan Frankrijk overlaten? Kon hij dulden, dat zijn handelsmonopolie door eene nederzetting, zoo dicht bij West Indiën, in gevaar werd gebragt? Mocht de dweepzieke katholieke gedoogen, dat de Calvinistische ketterij in de nabijheid zijner katholieke provincies vasten voet kreeg. Er was aan het Spaansche hof een krijgsman verschenen, die tot daden van niets ontziende vijandschap als geboren was. Pedro Melendez de Avilès was in den loop eener langdurige krijgsdienst met moord en bloedstorting vertrouwd geraakt, geholpen door zijn karakter, dat van natuur woest en tot wreedheid geneigd was. De oorlogen tegen de Protestantsche Nederlanders hadden zijne bijgeloovige dweepzucht ontwikkeld, en daar hij als zeeofficier gedurig met zeeroovers in aanraking was gekomen, die door het volkenrecht als vogelvrij verklaarden werden aangemerkt, had hij zich de gewoonte eigen gemaakt, om spoedig, en zonder eenige barmhartigheid te werk te gaan. Verder had hij in Spaansch Amerika, dat al mede geene leerschool van humaniteit mocht heeten, rijkdom vergaderd, maar later ten gevolge van zijn gedrag zich een proces op den hals gehaald, dat hem een geruimen tijd van zijne vrijheid beroofde, en met zijne veroordeeling eindigde. Uit de nog voorhanden zijnde berichten kunnen wij niet opmaken, aan welke soort van misdrijven hij zich had schuldig gemaakt. Dat echter het vonnis dat hem trof, rechtvaardig moet geweest zijn, blijkt hieruit, dat de koning, die hem toch zoo goed kende, zijn dapperheid hoog waardeerde en hem weldra weder in zijn dienst nam, hem toch niet meer dan de helft der straf kwijtschold. Zijn eenige zoon had bij de Bermuda eilanden schipbreuk geleden, en Melendez wenschte daarom terug te keeren, en naar zijn kind nasporingen te doen. Tegelijkertijd sloeg Filippus II hem de verovering en kolonisering van Florida voor, en spoedig werd een verdrag ontworpen, en den 20^e Maart 1565 bekrachtigd, waarbij Melendez, die naar eene gelegenheid, om zijne eer te herstellen, uitzag, tot erfelijk gouverneur over een grondgebied van bijna onbegrensden omvang benoemd werd.

De bepalingen van dit verdrag waren zeer eigenaardig. Melendez beloofde van zijnen kant, in de eerstvolgende maand Mei op zijne eigene kosten met eene krijgsmacht van minstens vijfhonderd man, een inval in Florida te zullen doen, de verovering van dat gewest binnen drie jaren te voltooien, de rivieren en stroomen, benevens de gevaarlijke plekken der kust en de diepte der havenplaatsen te onderzoeken; eene kolonie van ten minste vijfhonderd personen — waaronder honderd getrouwde mannen — te stichten, en behalve Jesuïten, nog twaalf andere geestelijken of meer aan te stellen. Ten aanzien der slavernij

had de dweepzieke monarch geene gewetensbezwaren, en Melendez verbond zich bovendien, om vijfhonderd neger-slaven in Florida in te voeren. Het suikerriet, werd bepaald, zou het hoofdprodukt des lands worden.

Daarentegen schonk de koning aan den fortuinzoeker verschillende handelsvoorrechten, den post van gouverneur levenslang, met het recht, om zijn schoonzoon tot zijn opvolger te benoemen; verder eene afzonderlijke bezitting van vijftientig vierkante mijlen in de onmiddellijke nabijheid der kolonie, benevens eenë bezoldiging van tweeduizend dukaten, uit de inkomsten der provincie te betalen, en het vijftiende deel van alle den koning toekomende voordeelen.

Tusschentijds ontving men, en wel, gelijk Fransche geschiedschrijvers beweren, door verraad van het Fransche hof, bericht, dat de Hugenooten eene kolonie in Florida hadden gesticht, en Ribault zich gereed maakte, om met nieuwe versterking derwaarts te versterken. Aanstonds ging de kreet op, dat men de ketters behoorde uit te roeien, het vuur der dweepzucht werd zorgvuldig en ijverig aangestookt, en Melendez zag zich zeer spoedig in het bezit der vereischte krijgsmacht. Meer dan vijftientig honderd personen — soldaten, matrozen, priesters, Jesuïten, getrouwde lieden met hunne gezinnen, arbeiders en handwerkslieden, allen, met uitzondering van driehonderd krijgslieden, op kosten van Melendez aangeworven, — namen aan de verovering deel. Na eenig door storm veroorzaakt oponthoud, ging de vloot in Juli 1565 onder zeil, en stak, door de passaatwinden voortgestuwd, snel den Atlantischen Oceaen over. Een storm verstrooide op de overvaart de schepen, en Melendez kwam met slechts een derde gedeelte van zijne krijgsmacht den 9^e Augustus in de haven van St. John te Porto Rico aan. Hij was van oordeel, dat het geheim der overwinning in spoed bestond, en vertrok daarom, zonder de aankomst der overige schepen af te wachten, terstond naar Florida. Van den beginne aan was het zijn plan geweest, de kust in oogenschouw te nemen, naar eene plaats, die voor een fort of eene stad gunstig gelegen was, om te zien, en na vestingwerken te hebben opgeworpen, de Franschen aan te tasten. Op den dag, dien de kerk van Rome aan de nagedachtenis van een der wel-sprekendste zonen van Afrika, en tevens een der eerwaardigste kerkvaders heeft gewijd, kreeg hij de kust van Florida in het gezicht. Vier dagen achtereen kruiste hij langs het strand, om de plaats te ontdekken, waar de Franschen zich hadden neêrgezet; op den vijfden ging hij aan land, en ontving door Indianen berichten aangaande de Hugenooten. Tegelijkertijd vond hij eene gunstig gelegene haven, en een schoonen stroom, en gaf ter eere van den heilige, op wiens gedenkdag hij op de kust was aangekomen, aan beide den naam van St. Augustino. Vervolgens zette hij koers naar het noorden, en bespeurde een gedeelte van de Fransche vloot. De Franschen lieten hem vragen, wie hij was, en wat

hij wilde. »Ik ben Melendez van Spanje,» luidde het antwoord, »en door mijn koning uitgezonden met strikt bevel, alle Protestanten, die ik in dit land zal vinden, op te hangen of te onthoofden. De katholieke Franschen zullen gespaard worden, maar de ketters moeten allèn sterven.» De Fransche schepen, die op een gevecht niet waren voorbereid, kaptten hunne kabels, en zeilden ijlings weg, door de Spanjaarden een eind ver, hoewel te vergeefs, vervolgd.

Op het vesperuur aan den avond vóór het feest der geboorte van Maria, kwamen de Spanjaarden in de haven van St. Augustino terug. Op den feestdag zelf, omtrent den middag, ging de gouverneur aan wal, om in naam zijns konings het land in bezit te nemen. De dweepzieke vorst werd tot beheerscher van geheel Noord Amerika uitgeroepen. Eene plechtige mis werd gevierd, en de eerste steen van St. Augustino, de oudste stad op het grondgebied der Vereenigde Staten gelegd. Nog heden ten dage zijn er in die stad huizen, waarvan de overlevering verhaalt, dat zij in oude tijden, nog voordat Virginia was gekoloniseerd, zijn gebouwd.

Van hunnen kant beraadslaagden de Franschen, of zij hunne vestingwerken uitbreiden, en den aanval der Spanjaarden afwachten, dan of zij sloop gaan, en den vijand aantasten zouden. Tegen den raad van zijne officieren koos Ribault het laatste. Nauwelijks was hij buiten de haven, en in de opene zee gekomen, of er stak een hevige storm op, die tot in October aanhield, zoodat alle schepen der Fransche vloot op de kust van Florida vergingen, de bemanning bleef nochtans voor het meerendeel behouden.

De Spaansche schepen leden ook, doch niet zoo zwaar, en de troepen waren te Augustino in volmaakte veiligheid. Zij wisten, dat de Fransche kolonie in een weerloozen staat verkeerde, en met dweepzieke onverschilligheid voerde Melendez zijne benden door de plassen, moerassen en wouden, die St. Augustino van St. John scheidde. Op den 21^{en} September bereikte hij de laatstgenoemde plaats, en overviel met moordzuchtige onstuimigheid de zwakke bezetting, die in den waan leefde, dat gevaar alleen van den zeekant over hen komen kon. Na een kortstondig gevecht overmeesterden de Spanjaarden het fort, en soldaten, vrouwen, kinderen, kranken en grijzen, allen werden zonder onderscheid en zonder genade afgemaakt. Van Spaansche zijde beweert men, dat Melendez zou gelast hebben de vrouwen en kleine kinderen te sparen, doch in elk geval is dat bevel eerst gegeven, nadat het bloedvergieten reeds een geruimen tijd had geduurd.

Bijna tweehonderd personen kwamen om; enkelen slechts redden hun leven, en verborgen zich in de bosschen, onder hen waren Laudonnière, Challus en Le Moyne. Maar waarheen zouden zij vluchten? Ook in de bosschen hadden zij den dood voor oogen, en hemel en

aarde, zee en menschen schenen tegen hen samen te spannen. Zouden zij zich overgeven, en den overwinnaar om genade smeeken? »Laat ons,» sprak Challus; »liever op Gods barmhartigheid, dan op de genade dezer lieden vertrouwen.» Desniettemin gaven eenigen zich vrijwillig aan de Spanjaarden over, en werden oogenblikkelijk vermoord; de overigen bereikten eindelijk, na het bitterst lijden en de hardste ontberingen te hebben doorgestaan, de kust, en werden door twee kleine Fransche vaartuigen, die nog in de haven lagen, opgenomen. De Spanjaarden woedend, omdat ook maar één enkele Franschman aan hunne wraak had kunnen ontkomen, mishandelden nog de lijken der verslagenen met snoode barbaarschheid.

De overwinning was op St. Matheus dag bevochten, van daar de Spaansche benaming voor de Mei Rivier. Toen het moorden ophield, werd eene mis gelezen, een kruis opgericht, en eene plaats voor den opbouw eener kerk uitgekozen, en dat op een bodem, die nog van het bloed eener vreedzame volkplanting rookte. Zoo gewillig laat zich het menschelijk hart door zijne vooroordeelen leiden, en zoo gemakkelijk is het voor de dweepzucht, daden der afzichtelijkste wreedheid met de voorschriften der godsdienst, en de eischen der liefde en verdraagzaamheid te vereenigen.

Ook de Fransche schipbreukelingen werden weldra ontdekt. Zij bevonden zich in een toestand van volslagene hulpeloosheid, afgemat door de wederwaardigheden op zee, half verhongerd, en van water en leeftocht verstoken. Zouden zij zich echter aan de Spanjaarden overgeven? Melendez vermaande hen, op zijne genade zich te verlaten; de Franschen gaven zich over, en werden in kleinere afdeelingen over de rivier gebracht, die hen van de Spanjaarden scheidde. Zoodra de gevangenen den oever betraden, dien de Spanjaarden bezet hadden, werden hun de handen op den rug gebonden, en zij vervolgens, als eene kudde schapen naar het slachthuis, naar St. Augustino gedreven. Toen zij in de nabijheid van het fort kwamen, gaf Melendez een teeken, en onder het roffelen der trommen en het geschal der trompetten vielen de Spanjaarden over de ongelukkigen heen, die op de menschlievendheid hunner vijanden hadden vertrouwd, en buiten staat waren zich te verweeren. Slechts weinige katholieken werden gespaard, en eenige handwerkslieden als slaven bewaard, maar alle overigen werden vermoord, »niet als Franschen, maar als Lutheranen.» Fransche geschiedschrijvers schatten het aantal slachtoffers der bijgevolgige dweepzucht, die zoowel bij deze gelegenheid, als bij de inneming van het fort omkwamen, op ongeveer negen honderd personen; de berichten der Spanjaarden verminderen wel is waar dat getal, maar niet de barbaarschheid der daad. Melendez keerde naar Spanje terug, verarmd, maar toch als overwinnaar. De Fransche regeering vernam

de gruweldaad, maar sloeg er verder geen acht op, zij diende niet eenmaal een vertoog in tegen de verwoesting van eene kolonie, die, ware zij krachtig beschermd geworden, aan Frankrijk een bloeiend rijk in het zuiden zou hebben geschonken, voordat Engeland nog één enkel oord op het nieuwe vasteland tot kolonie had ingericht. De geschiedenis is billijker geweest, en heeft de menschelijkheid gewroken, door de misdaad van Melendez met den stempel van eeuwige schande te brandmerken. De oudste stad in de Vereenigde Staten heeft haren oorsprong aan de dweepzucht van den Spaanschen koning te danken. Wij bewonderen den snellen wasdom van onze groote steden, en de plotselinge verandering van woestenijen in bloeiende staten. Maar nog sterker treft ons bij St. Augustino de tegenstelling, die gelegen is in den overgang van de bijgeloovige politiek van Filippus II tot de Amerikaansche beginselen van volstreckte godsdienstvrijheid. De oorsprong van die stad verdient in duurzaam aandenken te blijven, want zij biedt een standpunt, van waar men den invloed des tijds, de vorderingen der nieuwere beschaving, en den triump van den Amerikaanschen geest, in zijnen strijd voor de belangen der menschheid kan overzien en beoordeelen.

De Hugenooten en het Fransche volk toonden echter, dat zij aan de onverschilligheid van het hof niet medeplichtig waren. Dominique De Gourgues, een dapper krijgsman uit Gascogne, wiens leven eene aaneenschakeling van avonturen was, eerst in krijgsdienst tegen de Spanjaarden, daarna bij deze als gevangene en galeislaaf, vervolgens met de galei, waarop hij roeide, door de Turken veroverd, en door den Comthur der Malthezer orde weder vrijgekocht, brandde van begeerte, om tegelijk met de eer van zijn land, de mishandelingen, die hij zelf ondergaan had, te wreken. De verkoop van zijne bezittingen, benevens bijdragen zijner vrienden verschaften hem de middelen ter uitrusting van drie schepen, waarop hij zich den 22sten Augustus 1567 met honderd vijftig man naar Florida inscheepte, niet om eene kolonie te stichten, maar enkel en alleen om wraak te nemen en vergelding te brengen. Hij overrompelde twee forten, digt bij de monding van de St. Matheo, en daar de schrik het getal zijner manschappen vergrootte, gelukte het hem, door de ontzetting, die de Spanjaarden had bevangen geholpen, de groote nederzetting, in de nabijheid der plaats, welke de Fransche kolonie had beslagen, te veroveren. Te zwak om zich in deze stelling te kunnen handhaven, zeilde hij in Mei 1568 spoedig naar Europa terug, maar hing vóór zijn vertrek de gevangenen aan de boomen op, en plaatste boven de lijken dit opschrift: »Ik doe dit niet aan Spanjaarden, of zeevaarders, maar aan verraders, roovers en moordenaars." De inlanders, door beide partijen, Franschen zoowel als Spanjaarden, even slecht behandeld, konden zich nu ten minste troosten

met het schouwspel, hoe hunne vijanden elkander wederkeerig vermoordden.

De aanval van den dapperen Gascogner was slechts een voorbijgaande storm. Frankrijk verklaarde, dat het van den tocht geene kennis had gedragen, en liet al zijne rechten en aanspraken op Florida varen. Spanje daarentegen beschouwde het als een deel van zijne bezittingen, en wanneer van de ontdekking een rechtsgrond kan gemaakt worden, valt er op die beschouwing niets af te dingen. Cuba vormde thans het middenpunt der West Indische bezittingen, en al wat om dat middenpunt heen was gelegen, was in dat bezit opgenomen. Spanje eigende zich de souvereiniteit toe, niet slechts over den Archipel tusschen de keerkringen, maar ook over het gansche vasteland; van de ver verwijderde, zuid-oostelijke kaap der Karaïben, langs de gansche kust tot aan de kaap van Florida en nog verder, was alles Spaansch, en in het midden lag de golf van Mexico.

DERDE HOOFDSTUK.

ENGELAND NEEMT BEZIT VAN DE VEREENIGDE STATEN.

De pogingen der Franschen om Florida te koloniseeren waren wel is waar mislukt, doch bleven niet zonder grooten invloed op toekomstige gebeurtenissen. Omstreeks den tijd van De Gourgues's terugkomst had Walter Raleigh, een jeugdig Engelschman, onverwacht de hoogeschool te Oxford verlaten, om aan den burgeroorlog tusschen de Fransche Hugenooten en Katholieken deel te nemen, en met den prins van Navarre, later koning Hendrik IV, de krijgsdienst onder den grijzen Coligny te leeren. De Protestantsche partij was toen nog zeer verontwaardigd over het bloedbad, dat De Gourgues had gestraft, en Raleigh bekwam gemakkelijk vele belangrijke inlichtingen over Florida en de scheepvaart daarheen. Eenigen van de ongelukkigen, die van den eersten tocht behouden waren teruggekomen, werden aan koningin Elisabeth voorgesteld, en maakten in de openbare meening het denkbeeld wakker van eene verovering der zuidelijke kusten van onze republiek. De berichten van Hawkins, die de weldoener der Franschen bij de Mei Rivier geweest was, vermeerderden nog de opgewondenheid, en De Morgues, de schilder, die in Florida de schoonste natuurtooneelen had afgeteekend, bekwam eindelijk door Raleigh's vrijgevigheid de gelegenheid, om zijne schetsen te voltooien.

De voorspoedige ontwikkeling der Engelsche zeevaart had den weg tot het doen van krachtige pogingen in het koloniseeren gebaad. De tweede expeditie der Cabots was, zooals wij boven hebben aangestipt, reeds met het oog op de vestiging van nederzettingen ondernomen,

en ook Hendrik VII vaardigde meer dan eens volmachten, ter bereiking van dat doel uit. In het patent van 19 Maart 1501, dat onlangs door een Amerikaanschen geschiedschrijver in het licht is gegeven, zien wij het plan, om aan landverhuizers vaste woonplaatsen in de Nieuwe Wereld te verschaffen, duidelijk doorstralen, en door het verleenen van verschillende monopolies en privileges, met betrekking tot den kolonialen handel, bevordert. Waarschijnlijk is er, op gezag van deze volmacht, ten minste ééne reis ondernomen, want in het volgend jaar werden inboorlingen van Noord Amerika in hunne nationale kleding aan de nieuwsgierigheid van het Engelsch publiek vertoond.

Doch de uitkomst van die reis was, zoo zij al is gemaakt, van zeer gering belang. Eene nieuwe volmacht met nog grooter voorrechten, werd, gedeeltelijk aan de bezitters der vroeger uitgevaardigde patenten, bewilligd, en men mag met grond onderstellen, dat thans de koning door vrijwillige bijdragen de onderneming schraagde, welke geene hoop op groote winsten meer scheen te geven. Wanneer toch ondernemingen geen voordeel opleverden, duurde het niet lang of de scheepvaart begon te verslappen; nogtans heeft de verbinding tusschen Engeland en het pas ontdekte werelddeel nooit weder geheel opgehouden. Er zijn namelijk schriftelijke bewijzen voorhanden, dat nu en dan Engelschen eenen tocht derwaarts hebben ondernomen, tot aan het tijdstip, waarop de Normandiërs met de bewoners van Biscaye en Bretagne de visscherijën op de Amerikaansche kust begonnen te bezoeken, maar eindelijk is het alles behalve waarschijnlijk, dat Britsche zeevaarders ooit ten behoeve eener mededingende natie, afstand zouden hebben gedaan van voordeelen, voortvloeiende uit ontdekkingen, die zij zelve hadden gemaakt.

De regeering van Hendrik VIII, was mede voor de handelsbelangen van zijn koninkrijk niet ongunstig, en deze monarch beschouwde, zoo lang zijn levensgedrag nog niet door buitensporigheden was bekleet, en zijne hartstochten nog niet tot eene hardnekkige en tyrannieke zelfzucht waren verstaald, de ontdekking van het Noorden, »als zijn ambt, en zijnen plicht,» en hij wendde alle pogingen aan, welke de gunstige ligging van Engeland scheen te eischen. Wij hebben reeds enig bericht aangaande de laatste ontdekkingsreis medegedeeld, waaraan Sebastiaan Cabot, persoonlijk, ter wille van zijn vaderland, deelnam. Is het nu echter niet waarschijnlijk, dat nog meer ondernemingen, onder de hooge bescherming van Hendrik en Wolsey, zullen zijn op touw gezet, ofschoon dienaangaande geene bijzonderheden voor ons zijn bewaard gebleven. Van zulk eene onderneming, in 1527 ter ontdekking van eene noordwestelijke doorvaart beproefd, bestaat een bericht, door een zekeren Rut, den bevelhebber van één der schepen geschreven, en uit de haven van St. John in Nieuw Foundland verzonden.

Dit wijst ons op een rechtstreeks en geregeld verkeer tusschen Engeland en de Amerikaansche kust. Een gedeelte des lands werd nauwkeuriger onderzocht, want de Engelschen gaven nooit de hoop op, om op het door Cabot ontdekte vasteland eene kolonie te stichten.

De afgunst van het Spaansche volk werd wakker, en het begon vrees te koesteren voor de mededinging der Engelschen in de Nieuwe Wereld. Hendrik VIII nam de krachtigste maatregelen tot onderdrukking der zeerooverij, en onder die nadrukkelijke bescherming breidde de scheepvaart zijner onderdanen zich al verder en verder uit. De banier van den H. George wapperde menigmalen in de havens van noordelijk Afrika en de Levant, en toen de handel, die zoo lang tot de binnen-zeeën was beperkt, stoutmoedig het hoofd opstak, en de wereldzee tot zijne heirbaan koos, kon Engeland niet achter blijven in een wedstrijd, waarin het, ten gevolge van zijne geografische ligging, met grond mocht hopen, de overwinning over alle landen te zullen wegdragen. Als wij nu zien, dat reeds in 1530 Engelsche kooplieden handelsreizen deden tusschen de kusten van Afrika en Brasiliën, dan mogen wij wel met zekerheid aannemen, dat de veel digter bij gelegene kusten van Noord Amerika door hen niet zijn veronachtzaamd.

Daar bestaat nog een verhaal van eene expeditie, die door Hore aangevoerd, en door Hendrik VIII begunstigd werd. De bijzonderheden, die »de eenige nog levende mensch van degenen, die aan de ontdekkingsreis hadden deelgenomen" aan den weetgierigen Hakluyt vertelde, zijn met allerlei onwaarschijnlijke overdrijvingen van de daarbij voorgevallene rampen opgesmukt. Het geheugen laat zich in elk tijdperk des levens zeer gemakkelijk door de verbeeldingskracht bedriegen, en lieden, die wonderbare geschiedenissen van de avonturen, die hun zijn wedervaren, weten mede te deelen, liegen doorgaans in de allereerste plaats zich zelve voor. De oude matroos geloofde waarschijnlijk vast aan zijne geschiedenis, die bij elke herhaling nog wonderbaarder en verschrikkelijker werd. Menscheneterij is de misdaad, door den hongersnood op zee veroorzaakt; maar op het land zijn de menschen niet zoo spoedig klaar met het verslinden hunner broeders, en wel 't allerminst op eene kust, die overvloed van wilde vogels en visschen tot voedsel aanbiedt. Het is best mogelijk, dat de Engelschen groot gebrek hebben geleden, althans toen een Fransch schip, dat rijkelijk van levensmiddelen was voorzien, in de nabijheid van Nieuw Foundland verscheen, maakten zij er zich meester van op eene wijze, die, hoe oneerlijk en onrechtvaardig op zich zelf, toch niet als ont-eerend schijnt te zijn aangemerkt, en gingen naar Engeland onder zeil. De Franschen volgden hen met het Engelsche schip, en beklaagden zich daarna over den gedwongen ruil. Nu is het wel een bewijs voor den ijver, waarmede Hendrik VIII de scheepvaart begunstigde, dat

hij aan zijne onderdanen vergiffenis schonk voor het gepleegde onrecht, en uit zijne eigene geldmiddelen de Franschen geheel, ja, vorstelijk schadeloos stelde.

De wetboeken van Engeland getuigden spoedig, dat het nieuwe land Amerika de aandacht van het Parlement trok, want na de troonsbeklimming van Eduard ontvingen de visscherijen bij Nieuw Foundland de bescherming van eene bijzondere acte. In den aanhef van deze wet lezen wij, dat de scheepvaart sedert vele jaren, door afpersingen van de officieren der admiraliteit, was verdrukt geworden, aan welk misbruik nu een einde zou worden gemaakt. Er moet dus wel sedert geruimen tijd een levendige handel zijn gedreven, daar de afpersingen, waaronder hij leed, bijna het recht van verjaring hadden verkregen.

Indië gold echter nog altijd als het land van rijkdom, en Engeland, dat toen nog niet vermoedde, dat het eens als soeverein over Hindoustan zou heerschen, stelde zich te vreden met de hoop op een vreedzaam verkeer, door de ontdekking van een nieuwen en korteren weg naar zuidelijk Azië. Drie malen op zijn minst, misschien drie malen alleen door Cabot, werd de noordwestelijke doorvaart gezocht; maar telkens te vergeefs. In het jaar 1553 sloeg men een noordoostelijken weg voor; de vloot van Willoughby en Chancellor moest het rijke land Cathay trachten te bereiken, en daartoe het noordelijk voorgebergte van Lapland omzeilen. De schepen raakten elkander kwijt, en het lot van Willoughby was even treurig, als de afloop van Chancellor's reis gelukkig was. De admiraal zag zich door de strengheid van den poolherfst genoodzaakt, naar eene haven in Lapland te vluchten, die wel beschutting tegen stormen, maar niet tegen het ruwe jaargetijde verleende. Toen men in de volgende lente nasporingen deed, vond men Willoughby dood in zijne kajuit, en zijn scheepsjournaal, dat een uitvoerig verhaal van zijne wederwaardigheden behelsde, was hoogst waarschijnlijk tot op den dag bijgehouden, waarop de onuitstaanbare koude hem het gebruik zijner zintuigen had ontnomen. Zijne matrozen lagen mede dood op de verschillende deelen van het schip, deels afzonderlijk, deels in groepen. Het andere schip bereikte de haven van Archangel. Dit was »de ontdekking van Rusland", en het begin van den zeehandel met dit rijk. Een Spaansch schrijver noemt den uitslag van deze reis de »ontdekking van een nieuw Indië". De Russische natie, eene der oudste en minst vermengde in Europa, ontwaakte thans uit een langdurigen slaap, en verhief zich langzamerhand tot een staat van groote beteekenis en politieken invloed. Wij hebben gezien, dat ongeveer elf jaren later de bouw van de eerste stad op het gebied der Vereenigde Staten is ondernomen. Zoo snel zijn de veranderingen op het tooneel der volken. Eene der toongevende mogelijkheden van onzen tijd werd, nauwelijks twee en een halve eeuw geleden,

voor de eerste maal in westelijk Europa genoemd, en eene andere had destijds nog geen enkelen blanken man binnen hare grenzen.

Het beginsel van maatschappijen en aandeelhouders, dat zoo gunstig is voor alle ondernemingen van onzekere uitkomst, daar het de gevaren verdeelt, en den geest van wedijver ten gunste van veelbelovende plannen versterkt, werd van nu aan op de ondernemingen der scheepvaart toegepast; er kwam eene maatschappij tot stand van stoutmoedige kooplieden, tot de ontdekking van onbekende landen (1555).

Want zelfs de onverdraagzaamheid van koningin Maria (1555—1558) kon de ingenomenheid met avontuurlijke zeereizen niet belemmeren. De zee werd meer en meer het element, waarop de dapperheid der Engelschen zich in vollen luister zou openbaren; engelsche matrozen koesterden geene vrees, noch voor de drukkende hitte, en de doodelijke koortsen der keerkringen, noch voor de ijzige koude der Noordpool. De handel met Rusland nam, nu de haven van Archangel ontdekt was, aanhoudend toe, en wierp telkens grootere winsten af, en ook met Afrika onderhield Engeland een geregeld verkeer, dat aanvankelijk onschuldig bleef. Het huwelijk van Maria met den koning van Spanje droeg veel bij tot aanwakkering van den wedijver, dien het moest verminderen. De geestdrift toch, welke de praal, waarmede koning Filippus te Londen verscheen, verwekte, spoorde Richard Eden aan, om de geschiedenis der merkwaardigste zeetochten in een boekdeel te verzamelen. Gewetensdwang, zucht naar spoedig verkregen rijkdom, en het verlangen naar wonderbare avonturen, hadden Spanje's kloekste zonen naar de Nieuwe Wereld gedreven, hunne daden waren door de talrijke en nauwkeurige beschrijvingen der Spaansche geschiedkundigen vereeuwigd geworden, en de Engelschen, die door het huwelijk hunner koningin met de Spaansche taal en letterkunde vertrouwd geraakten, zochten nu ook met de Spanjaarden in stoute ondernemingen aan de overzijde van de zee te wedijveren.

De geestkracht van Elisabeth verleende aan den ondernemingsgeest van hare onderdanen eene werkzame ondersteuning. De zoo spoedig mislukte poging, om Engeland tot een aanhangsel van Spanje te maken, had slechts ten gevolge gehad, dat de Engelschen nog trotscher en onbuigzamer werden, terwijl de zegepraal van het Protestantisme het nationaal zelfgevoel versterkte, en tot nieuwe en grootere ondernemingen prikkelde. Engeland nu niet meer de bondgenoot, maar de vijand van Spanje, maakte aanspraak op den roem, heer en meester op de noordelijke zeeën te zijn, en maakte zich gereed, om zijn handel naar alle luchtstreken uit te breiden. De koningin versterkte hare vloot, vulde de tuighuizen, en moedigde den scheepsbouw aan. De zeelieden, die in Rusland en Afrika avonturen gingen opzoeken, genoten

hare bijzondere gunst en bescherming, en terwijl hare onderdanen er zich op toegedden, om over land naar Perzië door te dringen, en den handel met het Oosten, door de vereenigde aanwending van schepen en karavanen, uit te breiden, bezochten hare kapers de havens van Spaansch Amerika, waar zij de rijk beladene en voor Spanje bestemde galjoenen plunderden. Minstens dertig tot vijftig Engelsche schepen kwamen jaarlijks in de baaien en aan de kusten van Nieuw Foundland aan.

Cabot had steeds de mogelijkheid van eene noordwestelijke doorvaart volgehouden. De studie der aardrijkskunde was thans een belangrijke tak der menschelijke wetenschap geworden, de drukpers gaf aan eene menigte van reishandboeken, kaarten en aardbeschrijvingen het leven, en Sir Humphrey Gilbert, die van de vermoeienissen van den oorlog uitrustte, verdiepte zich in de wetenschap der kosmografie. Eene scherpzinnige en goed geschrevene bewijsvoering ten voordeele van de mogelijkheid eener noordwestelijke doorvaart was de vrucht van zijne letterkundige vlijt.

Van hetzelfde gevoelen als deze onderzoeker was ook één der stoutmoedigste mannen, die ooit zich op de wereldzee hebben gewaagd. Vijftien jaren lang had Martin Frobisher, een met de scheepvaart goed bekend Engelschman, het plan in zijnen geest omgedragen, om de ontdekking der noordwestelijke doorvaart tot stand te brengen, daar hij dit »voor het eenige op de wereld hield, dat nog te doen overbleef, en waardoor een bekwaam man beroemd en gelukkig kon worden.” Te arm, om zelf een schip aan te koopen, wendde hij zich te vergeefs tot zijne vrienden, en bood even vruchteloos aan kooplieden zijne diensten aan. Zoo bleef het jaren achtereen bij ijdele wenschen, totdat zijne voorstellen aan het hof een gunstig gehoor vonden, en Dudley, graaf van Warwick, hem bereidvaardig in de uitvoering van het groot-sche plan te gemoet kwam. Twee kleine barken van vijf en twintig tonnen, benevens eene pinas van tien tonnen inhoud, maakten de gansche vloot uit, die zeeën zou gaan bevaren, welke tot dusver niemand, behalve Cabot had bezocht. Toen zij op den 8^{en} Juni 1576 de Theems afvoeren, wenkte koningin Elisabeth ten teeken van hare gunst met de hand, en schonk op deze wijze hare goedkeuring aan eene onderneming, tot welke haar eigen schatkist niets had bijgedragen. Gedurende een storm op de reis verzonk de pinas in de opgeruide baren, de bemanning van het andere schip »de Michaël” werd verschrikt, en keerde naar huis terug, maar Frobisher zette in een vaartuij, dat aan tonnenlast ter nauwernood de sloep van een oorlogschip te boven ging, moedig en onvervaard zijne reis naar de kusten van Labrador, en naar eene invaart of bocht ten noorden van den ingang der Hudsonsbaai voort. Eene zonderlinge dwaling heeft het tooneel zijner ontdekkingen naar de oostelijke kust van Groenland verplaatst; te

midden van eene groep Amerikaansche eilanden, op eene breedte van drie en zestig graden acht minuten, kwam hij in een doorgang, dien hij voor eene zeeëngte hield. Hij dacht zijn doel bereikt te hebben, meeneende, dat het land zuidelijk, Amerika, en het land noordelijk, Azië was, en dat de zeeëngte uitliep in de onmetelijke Stille zee. Frobisher verdient grooten lof, niettegenstaande hij niet zoo ver als Cabot in de baaien en tusschen de eilanden dezer *terra incognita* doordrong. Maar zijn tocht was mislukt. Hij was op een eiland, misschien wel op een vasteland aan wal gegaan, hij had steenen en soortgelijke voorwerpen verzameld, ten teeken dat hij den bodem voor Elisabeth had in bezit genomen; ook had hij een der inboorlingen uit het noorden medegebragt, om de nieuwsgierigheid te bevredigen, — maar dat was ook alles, wat hij had uitgevoerd.

Hetgeen nu volgde, is een teeken van de waanzinnige hartstochten dier tijden. Met het woord »Amerika” was het denkbeeld van goudmijnen onafscheidelijk verbonden. Een steen, uit de gewesten van ijs en sneeuw medegebracht, bevatte naar de verklaring van Londensche deskundigen goud. Dit nieuws maakte de altijd waakzame hebzucht der koopstad gaande; en het ontbrak niet aan lieden, die zich beijverden, van Elisabeth gewesten te pachten, waar de hier en daar op den grond verspreid liggende steenen zoo rijk aan het kostbaar metaal waren. Terstond werd eene vloot uitgerust, niet zoozeer om verdere nasporingen aangaande de doorvaart naar de Stille zee in het werk te stellen, als wel om goud te zoeken, en de koningin, die tot de kosten der ontdekkingsreis niets had bijgedragen, liet een groot schip, dat haar toekwam, den tocht mede maken, waarvan men ongehoorde rijkdommen verwachtte.

Een groot aantal menschen, veel meer dan men gebruiken kon, boden hunne diensten aan; die afgewezen werden deden slechts met spijt afstand van hunne schitterende verwachtingen. Nadat de zeevaarders het Avondmaal hadden ontvangen, scheepten zij zich op den 27^{en} Mei 1577 naar het Eldorado van de Noordpool in, en kwamen met een »aardigen” wind spoedig bij de Orkaden. Toen zij nu op den 1^{en} Junij de noordoostelijke kust van Amerika naderden, werden de gevaren op de IJszee dreigend; aan alle kanten zagen zij zich door ijsbergen omringd, die echter op die hooge breedte in het licht van een onafgebroken zomerdag glinsterden, en daarom gemakkelijk waren te vermijden, zoodat zij de grootste gevaren gelukkig te boven kwamen. De bemanning zweefde afwisselend tusschen de vrees voor schipbreuk, en de blijdschap over de redding uit den nood; op het ééne oogenblik verwachtten zij den dood, en in het volgende zuchtten zij naar goud. De vloot maakte geenerlei ontdekkingen, en kwam niet eenmaal zoover als Frobisher alleen was gekomen. Maar men vond groote aardhoopen,

die zelfs in de oogen der ongeloofigen den vurig begeerden rijkdom schenen te bevatten, bovendien trof men daarbij eene groote menigte spinnen aan, en het was algemeen bekend, dat spinnen de ware aankondigers van aanzienlijke goudlagen waren. Bij de bevrachting van het schip werkte de admiraal even hard als de gemeene matroos. Hoe vreemd en wonderlijk vertoont zich in het menschelijk leven de vermenging van onovertroffen heldenmoed en belachelijke dwaasheid! Er was geen stouter zeetocht in die dagen dan eene reis naar de landen, ten noorden van de Hudsonsbaai gelegen. Maar is er grooter dwaasheid denkbaar, dan zulk een tocht te ondernemen, om aardhoopen zonder eenige de minste waarde in te laden?

Doch de ligtgeloovigheid is gaarne koppig. Is er iets, waartoe de dorst naar goud niet verleidt? De gouddorst trotseert het gevaar, en spot met onoverkomelijke hinderpalen; hij getroost zich verliezen en geniet denkbeeldige schatten; in zijn zoeken en streven door niets te weerhouden, maakt hij doof voor de stem der barmhartigheid en blind voor de waarschuwingen van het gezond verstand; hij dringt in de steppen van de Arkansas door, en zoekt begeerig de onvruchtbare, met mos begroeide woestijnen der Eskimo's op. Ik kom nu tot de eerste proefneming der Engelschen, om onder de bescherming van koningin Elisabeth eene kolonie in Amerika te stichten.

Met hield zich overtuigd, dat de onuitputtelijke mijnen der Poollanden de kosten van eene op groote schaal ingerichte reis ruimschoots zouden goed maken; ook wies de hoop op eene doorvaart naar Cathay, en tot beveiliging der pas ontdekte gewesten, werden soldaten en fatsoenlijke lieden als volkplanters uitgezocht. Eene trotsche vloot van vijftien zeilen werd, gedeeltelijk op kosten van Elisabeth, verzameld; zonen uit gegoede geslachten gingen als vrijwilligers sloop; honderd personen werden uitgekozen, om de kolonie zamen te stellen, welke aan Engeland het bezit moest verzekeren van een land, nog begeerlijker dan Peru, een land wel is waar te ruw, om een boom of struik voort te brengen, maar waar goud voor handen was, niet schaars, en in bergwerken verborgen, maar boven op den grond liggende, door de zon beschenen, in groote fonkelende hoopen. Twee schepen moesten terstond met eene lading erts terugkeeren, de drie overigen blijven, en de nederzetting helpen vestigen. De noordwestelijke doorvaart had nu veel van haar gewicht verloren, want Azië zelfs kon zich, wat overvloed van goud betrof, met den Archipel in het hooge noorden niet meten.

Wegens de koude waren deze rijke eilanden echter zeer moeilijk te genaken, en Frobisher's vloot verdwaalde, toen zij dicht bij de Amerikaansche kust was gekomen, tusschen ontzachelijke ijsbergen, die zoo groot waren, dat hij het smelten der toppen geheele stroomen en wervallen flonkerend en bruischend van boven neêrstorpten. Eén schip

werd verbrijzeld en ging te gronde, maar de bemanning werd gered. In de gevaarlijke nevels kwamen de schepen uit hunne koers, en geraakten in de zeeëngte, welke later de Hudson's straat is genoemd geworden, en ten zuiden van de vermeende goudstreken ligt. De admiraal stelde zich voor, dat hij in staat was, naar de Stille zee door te stevenen, en den twijfel met betrekking tot de doorvaart op te lossen. Zijn plicht als handelsagent kwam nochtans met de wenschen van zijne zee-mans eerezucht in strijd. Hij trachtte daarom de haven weder te bereiken, waar de schepen hunne lading moesten innemen, en nadat hij met gevaren van allerlei aard had geworsteld, »in den eenen muil was ingegaan en uit den anderen weder te voorschijn was gekomen,» zoodat hij slechts als door een wonder de verborgene klippen, onbekende stroomen en ijsbergen was ontkomen, liep hij eindelijk de haven van Warwick-Sound binnen. De ijver der vrijwillige kolonisten was merkbaar afgekoeld, en de niet minder ontmoedigde matrozen hielden over tot miterij. Een schip, met leeftocht voor de kolonie geladen, zeilde heimelijk weg naar huis, juist op het oogenblik, dat men een eiland ontdekte, dat genoeg van de zwarte aarde opleverde, »om den gouddorst van de geheele wereld te verzadigen.» Het plan eener nederzetting gaf men op, en er bleef niets meer te doen over, dan de schepen met een voorraad gouderts te beladen, en dan het vaderland op te zoeken. Lieden, die zich tot de uitvoering van dwaze oogmerken hebben vereenigd, handelen, wanneer hunne onderneming mislukt, ook hierin eendrachtig, dat zij hun verlies verzwijgen, daar de belijdenis der waarheid een zeer ongunstig licht over hunne oordeelskracht zou verspreiden. Om die reden geraken ongelukkige ondernemingen zoo spoedig in het vergeetboek. Zoowel zij, die aan de reis deelgenomen, of daarbij belang hadden, als de geschiedschrijvers, die hare historie hebben te boek gesteld, geven ons geene de minste opheldering, wat men in Engeland met de kostbare lading heeft aangevangen. De kennis der zee was niet vermeerderd, de lichtgeloovigheid der hebzucht deed eene ernstige terechtwijzing op, en het geloof aan goudstreken bij de Esquimo's werd beschaamd, desniettemin bleef men de overtuiging vasthouden, dat eene doorvaart naar de Stille zee, tusschen de ijsbergen en noordelijke eilanden van Amerika heen, bestond.

Terwijl Frobisher op zulk eene wijze naar roem en schatten op de noordoostelijke kust van Amerika zocht, geraakten ook de westelijke grenzen van het grondgebied der Vereenigde Staten meer bekend. Francis Drake, die mede om zijn geluk te beproeven, een tocht had ondernomen (1577—1580), verzamelde ontzachelijken rijkdom in de Spaansche havens der Stille zee, en vervolgens, nadat hij zijn schip met buit had beladen, ook een eervollen naam, door zijne reis rondom de aarde. Eer hij echter het pad volgde, waarop hem tot nog toe alleen

het schip van Magellan was voorgegaan, besloot hij de noordwestelijke kust van Amerika te onderzoeken, hopen de straat te zullen vinden, die beide zeeën verbindt. Met dat oogmerk overschreed hij den evenaar, zeilde tot voorbij Californiën, en volgde de kust van het vasteland tot op drieënveertig graden breedte, welke breedte nagenoeg met die der zuidelijke grenzen van New Hampshire gelijk staat. Doch reeds op die hoogte was de koude onverdragelijk voor menschen, die zoo pas de keerkringen hadden verlaten. Drake wanhoopte aan het welgelukken zijner onderneming; hij begaf zich naar eene haven in zachter klimaat, binnen de grenzen van Mexico gelegen, en stevende, na zijn schip hersteld en het land Nieuw Albion genoemd te hebben, door dé zeeën van Azië naar Engeland terug. Zoo werd het zuidelijk gedeelte van het Oregongebied 't eerst door Engelschen bezocht. Reeds vroeger (1542) hadden de Spanjaarden van Acalpulco uit, onder aanvoering van den Portugees Cabrillo, het Amerikaansche vaste land tot op twee en een halven graad van de monden der Columbia River onderzocht. En dertien jaar na Drake's reis (1593) kwam Giovanni de Fuca, een zeevaarder van de Grieksche eilanden geboortig, en destijds in dienst van den onderkoning van Mexico, in de bocht, welke tegenwoordig onder den naam van de golf van Georgia bekend is, en keerde, na twintig dagen achtereen in de verwarde kronkelingen, en tusschen de talrijke eilanden heen en weder te hebben gezworven, naar huis met het geloof, dat hij den ingang tot de zoo vurig begeerde doorvaart naar den Atlantischen Oceaan had gevonden.

Drake had zijn schitterenden naam eigenlijk alleen aan zijn geluk te danken. Op zich zelf beschouwd, was dit gedeelte van zijne loopbaan niets meer dan een zegevierende rooftocht tegen eene natie, waarmede zijn koning en zijn land voorgaven in vrede te leven. Oxenham, een van zijne officieren, die gewaagd had, de voetstappen van zijn bevelhebber te drukken, werd door de Spanjaarden gegrepen en opgehangen, zonder dat men in Engeland zich daarover verrast betoonde, of een afkeurend oordeel uitsprak.

Drake's daden waren, — uitgezonderd in zoover als daardoor de liefde voor het zeewezen werd versterkt — voor den handel nadeelig; de zucht naar spoedig behaalde winsten, gaf aan het karakter der zee-lieden eene verderfelijke richting, daar zij het voor verachtelijk en onmannelijk begonnen te houden, een vast loon aan te nemen, terwijl vermetelheid en doodsverachting zoo gemakkelijk den weg tot kostbaarder buit vermochten te banen. Handel en kolonisatie eischen vlijt en volharding. De bescheidene bedrijvigheid der Engelsche visschers, die thans den zoogenoemden »Grand Bank" bezochten, 'kweekte knappe zeelieden voor de dienst des vaderlands, en bereidde de volkplantingen in de Nieuwe Wereld voor. Reeds kwamen jaarlijks vierhonderd schepen uit de ha-

vens van Portugal, Spanje, Frankrijk en Engeland op de kusten van Nieuw Foundland. De Engelschen waren daar niet zoo talrijk als andere volken, want zij bezochten tevens de IJslandsche visscherijen, maar desniettemin gedroegen zij zich als »de heeren der havens,» en eischten in het wel wat aanmatigend bewustzijn van hunne meerderheid in alle zeezaken, betaling voor de bescherming, die zij verleenden. Eene bijzonderheid, die de menschlievendheid der oudste reizigers eer aandoet, willen wij niet voorbijgaan. Op één der Amerikaansche eilanden, niet ver van de verzamelplaatsen der visschers, had men met opzet eenige varkens en hoornvee achtergelaten, opdat zij zich zouden vermenigvuldigen, en aan een toekomstig geslacht van kolonisten ten goede komen.

Lieten de koningin en hare avontuurlijke onderdanen zich nog steeds door het vooruitzicht op goudmijnen in de koude streken van het verre Noorden verblinden, Sir Humphrey Gilbert, die een gezonder oordeel, en nauwkeuriger kennis van deze zaken bezat, hield zorgvuldig de uitbreiding der visscherijen in het oog, en ontwierp kolonisatieplannen, die beter uitvoerbaar waren. Hij was krijgsman en Parlements lid geweest, had zich als schrijver over zeezaken doen kennen, en werd, ofschoon men hem onbekendheid met de beginselen der vrijheid verweet, wegens zijne oprechte vroomheid algemeen geacht. Hij was één derzulken, die vrees en wispelturigheid verachten. Gevaren konden hem nooit in zijne plannen, of in de dienst van zijn land tegenhouden, want hij wist, dat de dood onvermijdelijk, en de roem der deugd onsterfelijk is. Het kostte hem weinig moeite eene volmacht te verkrijgen (11 Juni 1578), die op de leest der toenmalige handelstheoriën was geschoeid en duurzaam van kracht zou zijn, voor het geval, dat er binnen zes jaren eene volkplanting tot stand kwam. Aan allen, die zich in de kolonie vestigden, zouden de rechten van geborene Engelschen worden verleend, en Gilbert, of zijn gemachtigde, zou het bezit der landen, die wellicht zouden worden ontdekt, en de uitsluitende bediening van het recht, zoowel in burgerlijke als in strafzaken, over het grondgebied, in een omtrek van tweehonderd mijlen om zijne kolonie heen, met het uitvoerend en wetgevend gezag ontvangen. Zoo werden de kolonisatieplannen, die onder Cabot en Frobisher waren mislukt, door een koninklijk patent weder opgevat, dat den aanvoerder der onderneming met onbepaalde macht bekleedde, en de kolonisten zelve aan de willekeur van een onverantwoordelijken eigenaar prijs gaf.

Krachtens deze zijne volmacht begon Gilbert een gezelschap vrijwilligers te verzamelen, en droeg grootendeels de kosten van uitrusting uit eigene middelen. Twist en oneenigheid vertoonden zich, eer nog de reis was begonnen, velen trokken hunne overijde belofte van medewerking in, de generaal echter stak met eene kleine schaar van ver-

trouwde vrienden, — en daaronder waarschijnlijk zijn halfbroeder Walter Raleigh, — in zee. Eén zijner schepen verging, en allerlei wederwaardigheden drongen de overigen tot den terugkeer. Men schrijft de onduidelijkheid der berichten omtrent deze expeditie toe aan een gevecht met eenige Spaansche schepen, dat zeer ongunstig voor het kleine eskader der landverhuizers afliep. Gilbert trachtte zijne volmacht te handhaven, door aan onderscheidene andere personen landerijen af te staan, maar het mocht aan geen van zijne gevolmachtigden gelukken, eene kolonie te vestigen, en hij zelf was te arm geworden, om zijne bemoeiingen te hervatten.

Daartegen bezat Coligny's leerling eenen werkzamen geest, die in gewaagde ondernemingen en avonturen behagen schiep. De ontdekkingen in de Nieuwe Wereld uit te breiden, staten te stichten, en onmetelijke bezittingen te verwerven, scheen aan Raleigh's stoutmoedigen geest toe zulk een gemakkelijk werk te zijn, dat hij daarenboven ook nog in Engeland eer en roem meende te kunnen behalen. Eer de in het patent vastgestelde termijn was verstreken, rustte Gilbert, met behulp van zijnen broeder, een nieuw eskader uit (1583). De vloot ging onder gunstige voortekens onder zeil. De aanvoerder ontving op den avond vóór zijn vertrek van de koningin, als een bewijs van hare belangstelling, een gouden anker, dat door een vrouwenbeeld gedragen werd; een Hongaarsch geleerde maakte de expeditie mede, en zeker zou thans een deel der Vereenigde Staten zijn gekoloniseerd, als niet eene reeks van rampen den ongelukkigen ondernemer had getroffen. Twee dagen nadat men Plymouth had verlaten, nam het grootste schip, dat Raleigh, die in Engeland achterbleef, geleverd had, de vlucht, onder voorwendsel, dat eene besmettelijke ziekte aan boord was uitgebroken, en keerde naar de haven terug. Gilbert werd toornig, maar niet moedeloos. Hij stevende naar Nieuw Foundland en kwam den 5^{den} Augustus te St. John aan. Hier noodigde hij de Spanjaarden, Portugezen en overige vreemdelingen uit, de plechtigheid bij te wonen, waarmede hij voor zijne koningin van dat land bezit nam. Men richtte een pilaar op, met het Engelsche wapen versierd, en wees vervolgens aan de visschers, onder voorwaarde van eene jaarlijks te betalen erfpacht, landerijen aan. De aan de expeditie toegevoegde mijnwerker, een eerlijke en vrome Sakser, was bijzonder vlijtig; men dacht algemeen, dat het voorkomen der bergen rijkdom van mineralen verraadde, en de Sakser zwoer bij zijn leven, dat zij overvloed van zilvererts bevatten. Men gebood hen scherp, dat hij deze ontdekking moest geheim houden, en daar er zoovele vreemde schepen aanwezig waren, bracht men het kostbare erts zoo stil en ter sluiks aan boord van één der grootere vaartuigen, dat de slaperige Portugezen en Spanjaarden daarvan niet het minste bespeurden.

Het viel Gilbert zwaar, de tucht op zijne kleine vloot te handhaven. Velen van zijne matrozen, besmet met de ondeugden, welke destijds hun bedrijf ontsierden, waren weinig beter dan zeeroovers, en hadden aanhoudend lust, om alle schepen, die hun voor den boeg kwamen, te plunderen. Eindelijk gingen zij, nadat zij een van hunne vaartuigen hadden prijsgegeven, met slechts drie schepen op nieuwe ontdekkingen uit, met plan de kusten der Vereenigde Staten te bezoeken. Nog waren zij echter de breedte van Wiscasset niet voorbij, toen het grootste schip stootte, en verging (27 Augustus 1583). Bijna honderd man kwamen om; de mijnwerker ging met zijn zilvererts te gronde, en evenmin slaagden de pogingen, om Parmenius, den Hongaarschen geleerde te redden, die tot geschiedschrijver van den tocht was aangesteld.

Nu bleef er niets anders over, als naar Engeland terug te keeren. Gilbert had zich op het »Eekhoortje» ingescheept, eene bark van nauwelijks tien tonnen inhoud, die deswege zeer geschikt was, de monden der havens te onderzoeken, en tot dicht onder de kust te loopen. Op de tehuisreis wilde de dappere admiraal zijne kleine bemanning, waarmede hij zoovele stormen en gevaren had doorgestaan, niet verlaten. Een wanhopig besluit! Het weder was buitengewoon ongunstig, en de oudste zeelieden konden zich niet herinneren, zulk eene onstuimige zee te hebben aanschouwd. Het kleine vaartuig, hoogstens tweemaal zoo groot als de groote sloep van een koopvaardijship, en veel te klein, om in dit jaargetijde het ruime sop te doorklieven, liep voortdurend gevaar van te zinken. De aanvoerder met een boek in de hand, bij den spiegel van het schip gezeten, riep de bemanning van »de Hinde» toe: »Wij zijn op het water even dicht bij den hemel als op het land.» In denzelfden nacht, tegen twaalf uur verdwenen eensklaps de lichten van het »Eekhoortje», en nooit heeft men van schip en manschap iets meer gezien of gehoord. De »Hinde» liep op den 22^{en} September behouden te Falmouth binnen.

Raleigh's koene geest liet zich door het treurig lot van zijn broeder niet ter nederslaan, maar hij wendde voortaan den blik naar een zachter klimaat, en besloot aan zijn vaderland het bezit van de schoone landstrecken te verzekeren, waaruit de Fransche Protestanten verdreven waren. Hij reikte aan de koningin een verzoekschrift, daarop betrekkelijk, over, en bekwam onder dagteekening van 25 Maart 1584 eene volmacht, die even uitgebreid was als het patent, vroeger aan Gilbert verleend. Het was geheel in overstemming met de beginselen van het leenstelsel ingericht, en hield zich ten strengste aan het Christelijk geloof, naar de belijdenis der in Engeland heerschende kerk. Raleigh werd tot opperbevelhebber met bijkans onbeperkte macht benoemd, waarvoor hij aan de koningin slechts huldinging doen, en eene onbeduidende schatting betalen moest; even zoo werd hem ook het

rechtsgebied over deze uitgestrekte gewesten verleend, die hij geheel en al naar eigen goedvinden kon indeelen.

Nu stegen de verwachtingen nog hooger, bij het vooruitzigt, dat de geurige gewesten van het Zuiden tot het veld der kolonisatieplannen waren gekozen, en men vergat de verschrikkingen van de IJzsee, in de blijde hoop, dat men een land ging in bezit nemen onder eene hoogst vruchtbare luchtstreek, waar de winter de voortbrengende kracht der natuur niet tot uitrusten noopte. Twee schepen, goed bemand, en behoorlijk van leeftocht voorzien, onder het bevel van Filippus Amidas en Arthur Barlow, zeilden den 27^{en} April 1584, als op de vleugels der hoop, uit. Zij maakten den omweg over de Kanarische en West Indische eilanden, waar zij zich eenigen tijd ophielden, en vervolgens noordwaarts zeilden, om zich spoedig in de nabijheid van de kusten van Canada te bevinden. Toen zij digter bij het land kwamen, kwam hun een geur te gemoet, zoo heerlijk, »als of zij zich midden in een schoonen, met allerlei soorten van welriekende bloemen opgevulden tuin bevonden.” Zij voeren nagenoeg honderd twintig mijlen langs de kust naar beneden, om eene geschikte haven te zoeken, stevenden de eerste de beste, welke zich voordeed, binnen, en gingen, nadat zij God plechtig voor hunne behoudene aankomst hadden gedankt, aan land, om daarvan in naam der koningin van Engeland bezit te nemen (13 Juli 1584).

Deze plechtigheid had plaats op het eiland Wocoken, dat tot de zuidelijkste eilandengroep behoort, die de baai Ocracock vormt. De kusten van Noord Carolina zijn op bepaalde tijden des jaars, wegens de hevige orkanen, waartegen de havens geene veilige wijkplaats verleen, ontoegankelijk. Toen echter, in de maand Juli, was de zee kalm, de hemel klaar en onbewolkt, niet het minste spoor van storm voorhanden, en de lucht door eene zachte en liefelijke koelte bewogen. De Engelsche bevelhebbers stonden verrukt over de pracht des oceaans, in de heerlijkheid van zijne trotsche kalmt, zoo als hij met eilanden getooid, en van de eene kaap tot de andere met doorschijnenden glans schitterde. De plantengroei op deze zuidelijke breedte vervulde de reizigers met bewondering; de boomen hadden huns gelijken niet op aarde, weelderige wijngaardranken klommen langs de statige cederboomen omhoog, en vormden hoogst bevallige festoenen, de druiven waren zelfs aan de laagste wijnstokken zoo overvloedig, dat de branding der zee, die door den ligten zomerwind gedreven, langzaam op den oever brak, ze met haar schuim bespatte, en de door de natuur gevormde prieëlen waren zoo dicht en lommerrijk, dat geene straal der Julizon ze kon doorboren. De wouden wemelden van vogels, en bij het afschieten van een geweer vlogen er ontzagelijke zwermen op, met een geschreeuw; dat

door de echo verdubbeld en versterkt, eindelijk als de oorlogskreet van een talrijk leger klonk.

De zachtzinnigheid der donkerkleurige inboorlingen scheen in overeenstemming te zijn met de bevalligheid hunner natuurlijke omgeving. De wensch, om ruilhandel te drijven, overwon hunne bedeesdheid, en de Engelschen vonden eene vriendelijke ontvangst. Op het eiland Roanoke werden zij door de gemalin van Granganimeo, den vader van koning Wingina, met echt Arkadische gastvrijheid onthaald. »Deze menschen waren zachtzinnig, liefderijk gezind, en oprecht, wars van veinzerij en verraad, even als de menschen uit de gouden eeuw. Hunne eenige zorg was, zich tegen de zachte koude van een korten winter te beveiligen, en de voedingsmiddelen te verzamelen, die de bodem hun, om zoo te zeggen, vrijwillig aanbood. Toch vinden wij aan deze schildering, door een zeer eigenaardig gebrek aan logica, de opmerking toegevoegd, dat de oorlogen van deze zachtmoedige lieden wreed en bloedig waren; dat onderlinge twisten geheele volkstammen te gronde hadden gericht; dat zij zich tegen hunne vijanden van de laaghartigste listen bedienden; en dat de gewoonte, om iemand ter maaltijd te noodigen, ten einde hem te midden van een vertrouwelijk gesprek te vermoorden, niet alleen in het brein van een dweepzieken Europeaan was ontstaan, maar ook even goed aan de bewoners van Secotan bekend was. Zelfs werden de Engelschen, onder belofte van rijken buit te bekomen, aangespoord, aan zulke strooptochten deel te nemen.

De zwervers vergenoegden zich met het uiterlijk der Nieuwe Wereld oppervlakkig waar te nemen. Zij ondernamen geen nauwkeurig en uitgebreid onderzoek der kust, maar zeilden Pamlico om, benevens de Albemarle Sound, en het eiland Roanoke, waarbij zij door het onderfragen van de inlanders, nadere inlichtingen poogden te verkrijgen; den bevelhebbers ontbrak het aan den lust, of aan den moed, het land wat meer in bijzonderheden op te nemen. Zij bleven slechts korten tijd in Amerika, en kwamen in September, door Manteo en Manchese, twee inboorlingen van de Nieuwe Wereld, vergezeld, in Engeland terug, waar zij zulke overdrevene beschrijvingen van hunne ontdekkingen deden, als men van lieden kon verwachten, die niets meer gedaan hadden, dan over de spiegelgladde oppervlakte van eene kalme zee, en tusschen »de honderd eilanden” van Noord Carolina rond te varen. Toen Elisabeth deze berichten vernam, meende zij, dat hare regeering door de ontdekking van zulke betooverende gewesten voor altijd was verheerlijkt, en noemde ze, tot blijvend aandenken aan haren ongehuwden staat, Virginia.

Het duurde niet lang, of Raleigh, die tot lid van het Parlement voor het graafschap Devon was gekozen, bekwam eene parlamentsacte, die zijn ontdekkingspatent bekrachtigde. Spoedig daarna tot belooning van

zijne verdiensten in den adelstand verheven, ontving hij te gelijk een wijnmonopolie, dat zeer voordeelig was, en hem in staat stelde, zijne kolonisatieplannen met kracht door te zetten. Het uitzicht op het bezit van een bekoorlijk land, met talrijke vasallen, die hem niet alleen schatting zouden betalen, maar ook trouw en gehoorzaamheid schuldig zijn, deed zijne eerezucht ontvlammen, en daar het publiek ligtgeloovig alles aannam, wat Amidas en Barlow verhaalden, viel het hem niet moeilijk een groot gezelschap landverhuizers bijeen te brengen. Terwijl voor zijnen vriend een nieuw patent werd uitgevaardigd voor de ontdekking van de noordwestelijke doorvaart, en de welbekende reizen, die Davis, gedeeltelijk met behulp van de door Raleigh verstrekte ondersteuning volbracht, de bekendheid van Europa met de Poolzee vermeerderden, werd het plan, om Virginia te koloniseeren, met ernst en ijver doorgezet.

De nieuwe expeditie bestond uit zeven schepen, en voerde honderd acht kolonisten naar de kusten van Carolina. Ralph Lane, een man van groote vermaardheid, die zich in de krijgsveldt zoo bijzonder had onderscheiden, dat hij later door koningin Elisabeth tot ridder werd geslagen, toonde zich genegen, om als gouverneur der volkplanting voor Raleigh op te treden. Sir Richard Grenville, de bekwaamste en beroemdste van Raleigh's vrienden, en gevierd wegens, »zijne boven de dapperen dezer dappere eeuw uitblinkende dapperheid'', belastte zich met het bevel over de vloot. Deze zeilde den 9^{en} April 1585 Plymouth uit, met vele verdienstelijke mannen aan boord, wier namen de wereld nog steeds in gedachtenis houdt, b. v. Cavendish, die spoedig daarna eene reis rondom de aarde deed; Harriot, de uitvinder van het aanwijzingsstelsel in de nieuwere algebra, die de geschiedenis der expeditie heeft geschreven, en With, een geestig schilder, wiens schetsen van de inlanders, hunne zeden, gewoonten en levenswijze door schoonheid en nauwkeurigheid uitmunten, en door de kennis die zij over de voortbrengselen van Virginia verspreidden, krachtig medewerkten tot het ontstaan van eene diepe en algemeene belangstelling voor dat schoone land.

Langs de Kanarische eilanden en West Indiën te stevenen, een voordeeligen handel met de Spaansche havens, aan welke de verschijning der vloot schrik aanjoeg, te drijven, en Spaansche schepen te kapen, — dit waren slechts de gewone voorbereidingen tot eene reis naar Virginia. Eindelijk op den 20^{en} Juni kreeg de vloot het vasteland van Florida in het gezicht; zij liep groot gevaar bij de kaap, die toen 't eerst kaap Fear is genoemd, schipbreuk te lijden, maar kwam toch twee dagen later behouden te Wocoken ten anker. De gevaren, welke de scheepvaart, wegens de vele ondiepten, aan deze kust bedreigden, kwamen maar al te spoedig te voorschijn. Het grootste schip van het eskader geraakte bij het invaren van de haven aan den grond, doch

ging gelukkig niet verloren, en de vloot stevende weldra naar Roanoke, door de baai van Ocracock.

Het karakter der inlanders was bestemd, een belangrijken invloed op het lot der volkplanting te oefenen. Manteo, de vriend der Engelsen, die van zijn bezoek in Engeland op de vloot was teruggekeerd, werd naar het vasteland gezonden, om de aankomst zijner vrienden aan te kondigen. Grenville onderzocht, in gezelschap van Lane, Hariot, Cavendish en anderen, op een uitstapje dat acht dagen duurde, de kust tot bij Secotan, en vond, luidens het verhaal, bij de wilden eene vriendschappelijke ontvangst. In een der Indiaansche dorpen werd hem een zilveren beker ontstolen, en daar men met de teruggaaf draalde, liet Grenville met voorbarige wreedheid het dorp in brand steken, en den nog te velde staanden oogst verwoesten. Kort na deze overijde wraakoefening, keerden de schepen naar Engeland terug, (25 Augustus 1585), de volkplanters achterlatende. Een rijke Spaansche prijs, dien Grenville op de reis veroverde, verzekerde hem een vriendelijk welkom bij het inloopen van de haven van Plymouth. De transportvaartuigen der kolonie waren tevens kapers.

De eenige bezigheid voor Lane en zijne kolonisten, na het vertrek van Sir Richard Grenville, moest zijn een onderzoek van het land, en in een brief, door hem geschreven, toen de indrukken, welke hij had ontvangen noch versch waren, drukt hij zich op een toon van opgetogene bewondering uit. »Het is,» zegt hij, »de heerlijkste bodem onder den hemel, het aangenaamste land der wereld. Het vasteland is van eene nog onbekende, maar onmetelijke uitgestrektheid, en met eene talrijke, ofschoon wilde bevolking, en vele dorpen bedekt. Het klimaat is zoo gezond, dat sedert wij aan land zijn gekomen, nog geen van ons ziek is geworden. Had Virginia paarden en rundvee, en Engelsen tot bewoners, dan zou er in de gansche Christenheid geen land zijn, dat met dit was te vergelijken.»

Hariot was een scherpzinnig waarnemer, en hield zich dikwijls met de »natuurkinderen des lands» bezig. Hij onderzocht nauwkeurig de voortbrengselen van den bodem, zoowel dezulken, die als handelsartikelen bruikbaar en geschikt konden zijn, als de zoodanigen, waaraan reeds de inlanders waarde hechtten. Hij bestudeerde de teelt van de tabak, gewende zich aan haar gebruik, en hield zich vast van hare genezende eigenschappen overtuigd. De maïsbouw en de buitengewone opbrengst van deze graansoort trokken vooral zijne bewondering, en hij vond ook, dat de knolvormige wortels van den aardappel, behoorlijk gekookt, een zeer goed voedingsmiddel opleverden. De inwoners waren, volgens de beschrijving, te zwak, om schrik in te boezemen; hunne kleeding bestond uit mantels en schorten van reehuiden, als wapenen voerden zij houten zwaarden, en bogen met rieten pijlen, en

hadden geene andere verdedigingsmiddelen als schilden van boomschors en ineengevlochtene twijgen. Hunne dorpen waren klein, het grootste bevatte niet meer dan dertig woningen. De wanden der huizen waren van boomschors aan palen bevestigd, en bestonden dikwijls ook uit stokken, die dicht naast elkander in den grond geslagen, en van boven, op de wijze van een priegel, met de punten tot elkander gebogen waren. De grootste eigenaardigheid der Indianen echter was het volslagen gebrek aan alle staatsrechtelijke verbinding. Een enkel dorp maakte niet zelden eene geheele provincie uit, en een hoop van tien of twintig wigwams vormde een onafhankelijken staat. Het aanzienlijkste opperhoofd in het gansche land kon niet meer dan zeven of achthonderd strijdbare mannen te velde brengen. De tongval van elke provincie scheen eene taal op zich zelf te zijn. De landstreek, die Hariot onderzocht, lag aan de grenzen der Algoquins, waar de stammen der Lenni Lenape met de onderling zoo zeer verschillende volken van het zuiden samensmolten. De oorlogen, die zij voerden, brachten zij zelden in geregelde veldslagen ten einde, maar hadden de gewoonte, bij het aanbreken van den dag, of bij maneschijn den vijand plotseling te overvallen, hem hinderlagen te leggen, en soortgelijke listige krijgswegelingen uit te voeren. Zonder iets van kunst te verstaan, toonden zij toch in alles, wat zij ter hand namen, veel verstand; ook ontbrak het hun niet geheel aan godsdienstige ontwikkeling, want zij vereenigden met de ligtgeloovigheid der Fetishdienst, een verward begrip van de eenheid der goddelijke macht. De trek naar onsterfelijkheid is in ieder menschelijk gemoed geplant, en ook de inboorlingen van Carolina geloofden aan een voortbestaan na den dood, en eene vergeldende rechtvaardigheid. De wiskunstige instrumenten, het brandglas, schietgeweren, vuurwerken en het gebruik van letters, schenen hun eer van goddelijken, dan van menschelijken oorsprong te zijn, en zij vereerden daarom de Engelschen, als leerlingen en gunstelingen des hemels. In elk dorp, waar Hariot kwam, sloeg hij den bijbel op, en verklaarde de daarin verkondigde waarheden. De Indianen koesterden echter meer eerbied voor het boek, dan voor de leer, zij omhelsden het met innig bijgeloof, kusten het, en drukten het aan hunne borst en op hun hoofd, als of het een talisman was. Daar de kolonisten allen de beste gezondheid genoten, en geene vrouwen bij zich hadden, geloofden eenige Indianen, dat de Engelschen niet uit vrouwen geboren, en daarom ook niet sterfelijk waren, maar veeleer tot een oud en onsterfelijk gemaakt geslacht behoorden. De vreesselijke werking van het schietgeweer konden de inlanders zoo min begrijpen als wederstaan, elke ziekte, die zich onder hen vertoonde, werd nu toegeschreven aan wonden, door onzichtbare kogels veroorzaakt, welke in de lucht zwevende en onzichtbare gedaanten hadden afgeschoten. Zij voorspelden, dat

nog »meer mannen van het Engelsch geslacht zouden komen, om de inlanders te dooden en hunne woningen in te nemen;» en anderen geloofden, dat hunne uitroeiing reeds besloten was, en welhaast een aanvang zou nemen.

Was het daarom wel te verwonderen, dat de inboorlingen vurig wenschten zich van gasten te bevrijden, door welke zij vreesden verdrongen te zullen worden. De kolonisten werden door een razenden gouddorst gekweld, en een sluwē wilde verzon, ten aanzien van de rivier Roanoke en hare oevers, de wonderlijkste sprookjes, waaraan slechts de blinde hebzucht geloof kon slaan. De rivier, zoo luidde het verhaal, stroomde uit eene rots, zoo dicht bij de Stille Zee gelegen, dat de branding somwijlen tot in hare bronnen spatte. De oevers werden bewoond door een volk, dat in het zuiveren van de in rijken voorraad aanwezige erts zeer bedreven was. De muren der stad, heette het verder, flonkerden van goud en paalen. Lane was lichtgeloovig genoeg, om te beproeven den snellen stroom van de Roanoke op te varen, en zijn gezelschap, dat door onverzadelijke hebzucht verblind was, wilde geen toestemming tot den terugkeer geven, voor en alear de geheele voorraad levensmiddelen verbruikt, en zelfs de honden, die het bij zich had, geslacht en opgegeten waren. Bij deze poging, om in het binnenland door te dringen, kwamen de Engelschen waarschijnlijk niet veel verder dan de plaats, waar tegenwoordig de kleine stad Williamstown ligt.

De Indianen hadden gehoopt, dat zij de Engelschen gemakkelijk zouden kunnen vernietigen nadat het hun was gelukt hen in afdeelingen te splitsen, maar de terugkomst van Lane belette het uitbreken der vijandelijkheden. Toen namen zij het besluit hunne akkers braak te laten liggen, opdat de daardoor veroorzaakte hongersnood de machtige gasten zou dwingen, hen verlaten. Dit plan werd echter door de bemiddeling van een bejaard opperhoofd weder losgelaten, maar de vijandige stemming was niet weg te nemen. De Engelschen meenden, dat er eene wijdvertakte zamenzwering tegen hen broeide; dat de vrees voor een vreemden vijand de inboorlingen thans de noodzakelijkheid van onderlinge eenheid en samenwerking deed inzien, en dat men een verbond had gesloten, om de vreemdelingen door een algemeen bloedbad uit te roeien. Misschien hechtten de Engelschen, die de hebzucht ligtgeloovig had gemaakt, al te veel waarde aan de geruchten, die hun ter oore kwamen; zeker echter is het, dat zij zich meesters in de kunst van veinzen betoonden. Zij verzochten een gehoor bij Wingina, het ijverigste opperhoofd der inlanders, en Lane werd met zijne begeleiders onverwijld toegelaten. De Indianen toonden geenerlei vijandige bedoelingen, de wijze, waarop zij de Engelschen ontvingen, was veeleer een bewijs van hun vertrouwen. Eensklaps werd een afgesproken tee-

ken gegeven, de Christenen vielen over het ongelukkig opperhoofd en zijn gevolg heen, en vermoordden allen zonder genade (1 Juni 1586).

Ontegenzeggelijk miste Lane de eigenschappen, die zijne betrekking vereischte. Hij bezat geene scherpzinnigheid genoeg, om hetgeen de inboorlingen vertelden of bedoelden, behoorlijk te verstaan, en even als het oog, zoo is ook de moed van den krijgsman van dien eens reizigers zeer onderscheiden. Zijne ontdekkingen waren van geene beteekenis; naar het zuiden was men slechts tot Secotan, in de tegenwoordige provincie Craven, tusschen de Pamlico en de Neuse, en naar het noorden niet verder dan tot aan de kleine rivier Elisabeth, die zich beneden Norfolk in de baai van Chesapeake uitstort, gekomen. In het binnenland was de Chowan tot aan de samenvloeiing van de Meherrin en de Nottaway onderzocht, en wij hebben gezien, hoe de hoop van goud te zullen vinden Lane had aangespoord tot een kleinen uitstap, stroomopwaarts op de Roanoke. Toch had men enkele uitkomsten van algemeen belang verkregen. Het klimaat, daarvan had men zich thans genoegzaam overtuigd, was gezond. In een geheel jaar waren slechts vier personen gestorven, en van deze hadden er drie de kiem hunner ziekte uit Europa medegebracht. Ook was de hoop, dat men noordelijk op betere havens zou vinden, vervuld, en de baai van Chesapeake werd reeds als eene bij uitstek geschikte plaats voor kolonisatie beschouwd. Op het eiland Roanoke echter was men de wanhoop nabij; te vergeefs zag men uit naar de zee, of er versche toevoer uit Engeland zou opdagen, men smachtte naar de gemakken der vaderlandsche steden, toen plotseling zich de mare verbreedde, dat eene vloot van drieëntwintig zeilen zich aan den horizon vertoonde, en drie dagen later (8 Juni 1586) liet Sir Francis Drake aan den ingang van de baai van Roanoke het anker vallen.

Hij kwam, op zijn weg van West Indiën naar Engeland, om de bezitting van zijnen vriend in oogenschouw te nemen. Met den snellen en juiststen blik van het genie doorzag hij aanstonds, welke maatregelen de stand van zaken vereischte, en ondersteunde Lane met al zijne kracht, daar hij hem eene bark van zeventig ton, met pinassen en kleinere booten, en al de levensmiddelen, waaraan de kolonie behoefte had, afstond. Vóór alle dingen gelastte hij twee ervaren scheepskapiteins, aldaar te blijven, en verdere nasporingen in het werk te stellen. Ook verzuimde hij niets, om het toezicht over de kust en langs de rivieren volledig te maken, en voor het uiterst geval van nood, aan de kolonisten de middelen voor de terugreis naar het vaderland aan de hand te geven.

Juist op dat tijdstip stak er onverwacht een hevige storm op, die bijna de vloot, welke op eene zeer gevaarlijke plaats voor anker lag, op het strand had gedreven, zoo zij niet dadelijk het anker geligt, en het ruime sop gekozen had. Toen de storm had uitgewoed, was echter

de bark met de booten spoorloos verdwenen, die, als voor de kolonie bestemd, op eene afzonderlijke plaats waren geborgen. Drake's menschlievendheid werd niet moede; hij was aanstonds op middelen bedacht, om de volkplanting in staat te stellen hare ontdekkingen voort te zetten, maar Lane was even moedeloos als zijne manschappen, en ten laatste gaf Drake toe aan hun eenparig verlangen, en nam ze op zijne schepen naar Engeland mede. Zoo liep de eerste werkelijke nederzetting der Engelschen in Amerika te niet. Het eenjarig verblijf onder de Indianen had hen met het genot van de tabak, waarop de inlanders verzot waren, bekend gemaakt, en zij voerden het gebruik dier plant in Engeland in.

Lane's vertrek was eene overhaaste vlucht; een kort uitstel zou de kolonie met rijken voorraad hebben voorzien. Weinige dagen na zijne afreis kwam een schip aan, beladen met al de benoodigdheden, naar welke de jeugdige volkplanting had uitgezien. Raleigh had het afgezonden, maar »het Paradijs der wereld" verlaten vindende, kon het niets anders doen als terugkeeren. Nauwelijks waren andermaal veertien dagen voorbijgegaan, toen Sir Richard Grenville met drie zwaar geladene schepen op de kust verscheen, en eveneens overal te vergeefs naar de gevluichte kolonie rondzag. Om te voorkomen, dat de Engelschen het bezit van het land mochten verliezen, liet hij vijftien man op het eiland Roanoke achter, met last, om de rechten van hun volk te handhaven.

Noch ongeluk noch verliezen konden Raleigh den moed ontnemen. De berichten aangaande Lane's terugkomst hadden wel is waar de geestdrift van het Engelsche volk merkelijk afgekoeld, maar het nadrukkelijk getuigenis van Hariot over de voortreffelijkheid van het land had invloed genoeg, om eene nieuwe volkplanting samen te brengen. Raleigh's wijsheid openbaarde zich vooral in de richting, die hij van nu aan volgde. Hij besloot een landbouwenden staat te stichten, en landverhuizers met vrouwen en kinderen derwaarts te zenden, die aanstonds de Nieuwe Wereld als hun vaderland zouden beschouwen. Ten einde zekerheid van lijf en goed te waarborgen, stelde hij tegelijkertijd eene soort van burgerlijk wetboek voor de kolonie op, en benoemde eene regeering voor »de stad Raleigh." John White benoemde hij tot haren gouverneur, en droeg aan hem en elf bijzitters het bestuur op. Op zijne eigene kosten rustte hij een aantal transportschepen uit; koningin Elisabeth, »de doopgetuige van Virginia," weigerde echter »iets voor het kind bij te dragen." Het reisgezelschap werd bij de inscheeping, op den 26^{en} April 1587, door de tegenwoordigheid van vrouwen opgevroljkt, en een rijke voorraad van tuin- en landbouwgereedschappen scheen een winstgevenden arbeid te voorspellen. In Juli kwamen zij op de kust van Noord Carolina aan, zij vermeden de gevaren van kaap

Fear, en zeilden voorbij kaap Hatteras naar het eiland Roanoke, om de handvol mannen op te zoeken, die Grenville als garnizoen aldaar had achtergelaten. Zij vonden de huizen verlaten, en met onkruid bedekt; menschenbeenderen lagen over het veld verspreid; het wild huisde in de verlatene woningen, en voedde zich met de vruchten, die de weelderige plantengroei nog in de tuinen voortbragt. Het fort lag in puin, en nergens was een spoor van menschelijk leven te zien. De ongelukkigen, die Grenville had achtergelaten, waren door de Indianen vermoord.

Raleigh had in zijne voorschriften, als zetel voor de nieuwe volkplanting, de baai van Chesapeake aangewezen. Een bewijs echter van de weinige eensgezindheid was, dat Fernando, de scheepsbevelhebber, door zijne begeerte om een voordeelige handel met West Indiën te beginnen, zijnen bijstand tot nader onderzoek der kust weigerde, waardoor White gedrongen werd op Roanoke te blijven. Op de noordelijke punt van het eiland had men het fort van den gouverneur Lane, benevens eenige »ordentlijke huizen" gebouwd, en hier legde men nu ook 23^{en} Juli 1587 den grondslag van de stad Raleigh. Heden ten dage is het eiland Roanoke zoo goed als onbewoond; de handel heeft veiliger havens opgespoord, en slechts de koene loods, en de diefachtige, roekeloze »strandjutter," die met de gevaren der kust vertrouwd, en van karakter even woest zijn als de stormen, die zij trotseren, bevaren thans, onbekend met de herinneringen, die hen omringen, de plaats, waar nog de belangstellende vreemdeling de puinhoopen van de sterkte zien kan, om welke de hutten der nieuwe kolonie werden gebouwd.

Maar de tegenspoeden kwamen in grooten getale weder. Een wilde volkstam gaf de duidelijkste bewijzen van openbare en overzoenlijke vijandschap, en vermoordde een der raadslieden van den gouverneur. De moeder en de bloedverwanten van Manteo verwelkomden de Engelschen op het eiland Croatan, en een vriendschappelijk verkeer begon zich van weërszijde te vestigen. Maar ook dit bleef niet ongestoord. Eene afdeeling Engelschen hield eene hoop inlanders, die zij zagen naderen, voor vijanden, overvielen ze gedurende den nacht, toen de niets kwaads bedoelende lieden onbezorgd rondom hunne vuren zaten, en het moorden was reeds begonnen, eer men ontdekte, dat de vermeende vijanden bevriende Indianen waren.

Men vergat in de Nieuwe Wereld de ijdelheden der oude niet. Manteo, het getrouw Indiaansch opperhoofd, ontving, op last van Sir Walter Raleigh, den 13^{den} Augustus 1587, den Christelijken doop, benevens de waardigheid van Baron, en den titel van Lord Roanoke. Hij was de eerste, die in Amerika de waardigheid van pair ontving. Dit voorbeeld bleef langen tijd zonder navolging, totdat Locke en Shaftesbury de oprichting van graafschappen in Carolina voorsloegen, en Manteo zijne eer met de beroemde wijsgeeren zijner eeuw deelde.

Naarmate de tijd van vertrek naar Engeland voor het schip naderbij kwam, werden de kolonisten meer en meer voor de toekomst bezorgd; zij waren zich van hunne afhankelijkheid van Europa ten volle bewust, en spoorden eenparig, mannen zoowel als vrouwen, den gouverneur aan, om huiswaarts te keeren, en door zijne machtige tusschenkomst de afzending van versterking en voorraad te bespoedigen. Te vergeefs voerde hij daartegen aan, dat zijne eer eischte bij hen te blijven, en persoonlijk de gevaren der kolonie te deelen, met welker bestuur hij was belast; — hij zag zich eindelijk genoodzaakt voor den onstuimigen drang van allen te buigen.

Nog vóór zijn vertrek baarde zijne dochter Eleanor Dare, de vrouw van een zijner medehelpers, een meisje, het eerste kind van Engelsche ouders op den bodem der Vereenigde Staten. Het kind ontleende zijnen naam aan de plaats van zijne geboorte. De volkplanting, welke thans uit negen en tachtig mannen, zeventien vrouwen en twee kinderen bestond, wier namen allen zijn bewaard gebleven, kon nu met goeden grond op eene spoedige terugkomst van den gouverneur hopen, daar deze, bij zijn vertrek (27 Augustus 1587) naar Engeland, hun zijne dochter en kleindochter Virginia Dare, om zoo te zeggen, als gijzelaars achterliet.

En toch waren zelfs zulke banden onvoldoende. De kolonie ontving geene tijdige ondersteuning en het verder beloop der geschiedenis van deze verwaarloosde volkplanting is in onheilspellende onzekerheid gehuld. De bewoners der »stad Raleigh,» Englands vrijwillige ballingen en Amerika's eerstgeborenen, konden, zoo min als hunne voorgangers, eene duurzame nederzetting tot stand brengen, maar, en hierin waren zij ongelijk aan hunne voorgangers, zij wachtten den dood af in het nieuwe vaderland. Had Amerika geene Engelsche steden, spoedig verkreeg het toch Engelsche graven.

Toen White in Engeland aankwam, vond hij de algemeene aandacht op den dreigenden inval der Spanjaarden gevestigd, en Grenville, Raleigh en Lane, waren, evenals Frobisher, Drake en Hawkins, met het ontwerpen van verdedigingsplannen bezig. Doch Raleigh, wiens grootmoedigheid door zijne vaderlandsliefde niet werd verminderd, wist de noodige middelen bijeen te brengen, om White 22 April 1588 met twee goed geladene schepen te kunnen afzenden. Ongelukkig begreep de bemanning, die het meer om eene voordeelige, dan om eene voorspoedige reis te doen was, op prijzen jagt te moeten maken, tot dat één der schepen onder oorlogsvaartuigen van La Rochelle verzelde, en schoon uitgeplunderd werd. Beide vaartuigen waren toen gedwongen, tot verderf der kolonie, en tot grooten spijt van hunnen afzender in Engeland binnen te vallen. Deze vertraging toch was noodlottig; de onafhankelijkheid van het Engelsche rijk en de veiligheid van

het Protestantisme stonden op het spel, en men kon niet eer aan de arme kolonisten op Roanoke denken, dan nadat de onoverwinnelijke vloot verslagen was.

Ja, zelfs toen eene schitterende en volkomene overwinning op de Spaansche zeemacht de wapenen der Engelschen had gekroond, was Sir Walter Raleigh, die aan de vroeger aangewende pogingen reeds veertig duizend pond te vergeefs had ten koste gelegd, niet meer in staat, nog meer uitgaven voor de kolonisatie van Virginia te doen. Toch wanhoopte hij nog altijd niet aan het gelukken zijner plannen; hij bewonderde de onoverwinnelijke standvastigheid, welke de herinnering aan doorgestane gevaren in den roem zou begraven, van aan zijn land vruchtbare provincies te hebben aangebracht, en daar zijn eigen vermogen niet meer toeliet, zijne oude bemoeiingen op de oude wijze te hervatten, maakte hij van het voorrecht zijner koninklijke volmacht gebruik, om eene vereeniging van kooplieden en zeevaarders tot stand te brengen, waaraan hij uitgebreide handelsprivileges verleende, en die, naar hij hoopte, volkplanters naar Virginia zou lokken. Onder de personen, die langs dien weg een aandeel verkrégen aan de rechten van den eigenaar in Virginia, vindt men een zekeren Hakluyt; deze man is het verbindingslid tusschen de eerste proefnemingen van Engeland in Noord Carolina, en de eindelijk geslaagde kolonisatie van Virginia. De volkplanters van Roanoke waren met een vrijbrief uitgegaan; de nieuwe giftbrief (van 7 Maart 1589) was geene overdracht van Raleigh's patent, maar enkel eene uitbreiding der daarin verleende rechten, over een grooter aantal kolonisten.

De onderneming ging echter langzaam voort, want zij werd door de verkwistende vrijgevigheid van Raleigh niet meer ondersteund. Er verliep meer dan een jaar, eer White naar zijne kolonie en zijne dochter kon terugkeeren, en toen hij aankwam, was het eiland Roanoke eenzaam en verlaten. In de schors van een boom vond hij eenige woorden gesneden, die naar Croatan verwezen, en tevens het bericht inhielden, dat men wegens de gevaarlijke stormen wel niet onmiddellijk zou kunnen terugkomen. Hadden de volkplanters den dood gevonden? Of waren zij behouden te Croatan gekomen, en door Manteo's vriendschap met de Indianen op een vertrouwden voet geraakt? Men heeft het vermoeden geopperd, dat de door hunne eigene landgenooten in den steek gelatene Engelschen in den stam der Hatteras Indianen zijn opgenomen, en met de zonen van het woud zich hebben vermaagschapt. Deze sage dook later onder de inlanders op, en scheen bevestigd te worden door de physische eigenaardigheden van den stam, waarin men eene vermenging van Engelsch en Indiaansch bloed meende te kunnen bespeuren. Raleigh zelf koesterde geruimen tijd de stille hoop, dat hij eenig spoor aangaande de vermisten zou ontdekken, en ofschoon hij

het plan der kolonisering van Virginia liet varen, zond hij toch op zijne eigene kosten en, naar men zegt, tot vijfmaal toe schepen uit, om zijne leenmannen op te zoeken. Alles was echter vruchteloos, en de fantasie vond geene hulp bij hare pogingen, om zekerheid omtrent het lot der kolonie op Roanoke te bekomen.

Onder de staatslieden van Engeland, die de kolonisatie der Vereenigde Staten hebben bevorderd, staat Raleigh boven aan; zijne geschiedenis is een blad uit de Amerikaansche historie, en wij mogen met fierheid zeggen, dat hij ons toekomt. Geen Engelschman van zijnen tijd bezat zulke veelzijdige en buitengewone eigenschappen. Onverschrokken moed, zachtmoedige zelfbeheersching en vruchtbare vindingskracht verschaften hem roem in den oorlog, en zijne krijgsbedrijven bij de inneming van Cadix, of de verovering van Fayal waren op zich zelf meer dan voldoende tot vestiging van zijnen goeden naam als een dapper, en met de overwinning vertrouwd bevelhebber, In elk gevaar blonk hij door koelbloedigheid en geestkracht uit, en verheerlijkte nog door waarachtigen zieleadel zijnen dood.

Doch niet enkel als krijgsman, en in het werkelijk leven was hij bewonderingswaardig, maar ook als een der voornaamste geleerden heeft hij zich beroemd gemaakt. Geen staatsman heeft ooit zijne onvergetelijke uitspanningsuren schooner beschreven dan Raleigh, en Spenser doet meer dan de taal der dankbare vriendschap spreken, als hij van Raleigh's verzen zegt: »Zij zijn met nectar besproeid, en betwisten aan het gezang der nachtegaal den voorrang.» Toen een onrechtvaardig vonnis, dat zoowel tegen waarschijnlijkheid en getuigenis, als tegen wet en billijkheid in, op eene aanklacht werd gebouwd, die een verdichtsel schijnt geweest te zijn, hem in de gevangenis bracht, waarin hij een geruimen tijd moest blijven smachten, en meer dan eens het zwaard des scherprechters boven zijn hoofd zag zweven, verdiepte zijn werkzame geest zich in de geheimen der wetenschap, en werd hij, na soldaat, hoveling, en zeevaarder geweest te zijn, ook nog de verdienstelijke schrijver van eene wereldgeschiedenis.

Zijne loopbaan als staatsman deed den leerling van Coligny, en den tijdgenoot van l'Hopital alle eer aan. Op staatsrechtelijk terrein toonde hij door en door een patriot te zijn, najverig op de eer, de welvaart en de opkomst van zijn land, en een onverbidde tegenstander van Spanje's aanmatigheden. In het parlement verdedigde hij de vrijheid der binnenlandsche nijverheid. Toen hij zag, dat door de werking van ongelijke wetten, de belastingen zwaarder op de nijverheid dan op den rijkdom drukten, sloeg hij doeltreffende wijzigingen voor. Zelf in het bezit van een winstgevend en alleenhandel, stemde hij toch voor de afschaffing van alle monopolies, en gelijk hij voortdurend zijn invloed op de koningin tot verzachting van de strenge plakkaten

tegen de zoogenoemde »non conformisten” aanwendde, zoo verzette hij zich ook als wetgever met nadruk tegen de uitvoering der harde en bloeddorstige godsdienstwetten.

Bij zijne pogingen, om den kring der ontdekkingen uit te breiden, kon geene teleurstelling zijnen moed, geen verlies zijne volharding schokken. Hij droeg een deel van de kosten, voor den tocht van Gilbert vereischt, ondersteunde de ontdekkingen, door Davis in het noordwesten gedaan, en onderzocht persoonlijk »de eilanden groepen en de verbrokkelde wereld” van Guiana. Men heeft zonder eenigen redelijken grond de oprechtheid van zijn geloof aan den rijkdom van evengenoemd land in twijfel getrokken. Wanneer toch Elisabeth hoopte, dat hare zeelieden in de Poolzee een noordelijk Peru zouden opsporen, waarom kon dan Raleigh zich niet verbeelden, de goudstad aan de boorden van de Oronoko te zullen vinden? Zijne vrijgevege bemoeiingen bij de kolonisering van den bodem onzer republiek, zijne scherpzinnigheid, die hem de baai van Chesapeake tot den zetel eener volkplanting deed kiezen, de geschriften van Hariot en Hakluyt, waarvan hij de uitgave ondersteunde, niettegenstaande hij daarbij zelf verliezen leed, verspreidden overal in Engeland zoowel kennis van, als belangstelling voor Amerika, en de toekomst, die aan het nieuwe werelddeel bereid was; zij strooiden het zaad uit, dat nog tijdens zijn leven, ofschoon niet voor hem, vrucht zou dragen.

Raleigh's gezondheid had vóór zijne laatste reis door eene beroerte veel geleden. Hij kwam terug, gebogen door de verijdeling van zijne verwachtingen, door de verzwakking van zijne gezondheid, en door den dood van zijn oudsten zoon. Wat moet men wel van koning Jacobus zeggen, die voor den hoogbejaarden, naar lichaam en geest van veerkracht beroofden man, het uitzicht op vrijheid afhankelijk maakte van de ontdekking der goudmijnen in Guiana? Welk oordeel verdient een vorst, die daarna op grond van een vonnis, dat op zich zelf reeds onrechtvaardig, bovendien vijftien jaren had geslapen, de terechtstelling van den grijsaard kon bevelen, wiens genie en wiens moed nog zoo schitterend door de wolken van lichamelijke zwakheid heen blonken, en wiens trouw Engelsch hart tot aan het einde toe van onuitdoofbare liefde voor zijn vaderland klopte?

Meer dan eens heeft de openbare meening der Nieuwe Wereld vonnissen, door de Oude geslagen, herzien en vernietigd. De familie van den grondlegger der Engelsche koloniën in de Vereenigde Staten werd door de Engelsche regeering tot den bedelstaf gebracht, en hij zelf onthoofd. Na verloop van twee eeuwen riep de staat Noord Carolina door eene plechtige acte, in zijne hoofdstad de »stad Raleigh” weder in het leven terug, en bewees daardoor zijne dankbare hoogachting voor de nagedachtenis van den buitengewonen man, die door zoovele

soorten van beroemdheid uitblonk, als nooit weder in één persoon zijn vereenigd geweest.

De geestdrift van Raleigh drong ook tot zijne landgenooten door. Reeds zag de verbeelding aan de overzijde van den Atlantischen Oceaen een volk, dat de Engelsche taal zijne moedertaal noemde. »Wie weet» riep Daniel, Englands bekroonde dichter, in zijnen Musophilus uit:

»Wie weet waarheen wij met den tijd nog zullen zenden
De schatten onzer taal? Welke kust
Aan dat kleinood zich hechten zal, om daarmede
Het licht der wetenschap steeds verder te verbreiden?
En welk deel van het met duisternis omfloersde Westen
Door den glans onzer woorden zal worden bestraald?»

Reeds de visscherijen van Nieuw Foundland, werden als de reede en de hoofdplaats der westelijk gelegene landen geprezen, misschien werd ook het verkeer met Virginia; althans eenigermate, voortgezet. Zoo vormden zich mannen tot het doen van andere ontdekkingen; en in het jaar 1602 had Bartholomeus Gosnold, die waarschijnlijk reeds vroeger langs den gewonen weg, over de Kanarische eilanden en West Indiën, naar Amerika was gezeild, en thans, onder medewerking van Raleigh, met het plan eener reis, rechtstreeks naar de Nieuwe Wereld, omging, bijna aan Nieuw Engeland de eer, van de eerste duurzame Engelsche volkplanting te zijn, geschonken. Hij zeilde den 26^{en} Maart 1602 uit, en stevende in eene kleine bark dwars over den Atlantischen Oceaen. Na eene reis van zeven weken bereikte hij het Amerikaansche vasteland in de baai van Massachusetts, een weinig ten noorden van Nahant. Hij verzuimde naar eene goede haven om te zien, en ontdekte, zuidwaarts varende, het voorgebergte, dat hij kaap Cod noemde; een naam, die voor dien van den eerstvolgenden koning van Engeland niet heeft willen wijken. Hier ging hij met vier van zijne matrozen aan wal: kaap Cod is de eerste plek, door Engelschen in Nieuw Engeland betreden. Vervolgens voer hij de kaap om, Nantucket voorbij, en landde andermaal op een klein eiland, dat tegenwoordig »No man's land» (niemands land) heet; daarna zette hij den tocht voort om het voorgebergte van Gay Head heen, dat hij Dover Cliff noemde. Ten laatste kwamen de reizigers in de Buzzards baai, waaraan zij den naam »Gosnold's hope» gaven. Het westelijkste van de eilanden ontving den naam Elisabeth, naar de koningin, en deze naam is later op de geheele groep overgegaan. Hier aanschouwden zij den weelderigen plantengroei van een maagdelijken bodem, de statige bosschen, de wilde vruchten en bloemen, die de aarde bedekten; de egelantier, de eschdoorn, en de kamperfoelie, het zilverschoon en het wurmkruid, de jonge

sassafras, aardbeziën, boschbessen, wijndruiven — alles in overvloed, en eene wellust voor de oogen. Op het eiland is een meer, in het midden waarvan weder een klein rotsachtig eilandje ligt, dit laatste kozen de avonturiers tot hun verblijf. Hier bouwden zij hun magazijn en hun fort, en hier zou ook de grondslag van de eerste volkplanting in Nieuw Engeland worden gelegd. Het gelaat der aarde blijft onveranderd; het eiland, het meer, het kleine eilandje zijn nog aanwezig, de bosschen zijn geveld, maar de heesters bloeien nog even welig als weleer, te vergeefs echter zoekt men naar de overblijfsels van het fort.

De ruilhandel met de inboorlingen op het vasteland stelde Gosnold spoedig in staat zijne lading vol te maken, die voornamelijk uit sassafraswortel bestond, welke destijds in de artsenijsmengkunde als een algemeen Panacee in groot aanzien was. Toen het kleine gezelschap, dat op de Elisabeth-eilanden moest achterblijven, zag, dat hunne vrienden aanstalten maakten voor de terugreis naar Engeland, begon het te twijfelen, of het wel tijdig genoeg met levensmiddelen zou kunnen verzorgd worden, en besloot daarom eveneens te vertrekken. Vrees voor een aanval der Indianen, die hadden opgehouden vriendelijk te zijn, gebrek aan leeftocht, en oneenigheid over de verdeeling van winst en verlies deden het plan schipbreuk lijden. Het gansche gezelschap ging welhaast naar Engeland onder zeil. De terugreis duurde slechts vijf weken, en de geheele expeditie was in minder dan vier maanden afgeloopen, gedurende welken tijd de bemanning de beste gezondheid had genoten.

Gosnold en zijne tochtgenooten verspreidden de gunstigste berichten omtrent de gewesten, die zij bezocht hadden. Was inderdaad zulk eene gemakkelijke, veilige reis, zulk een aangenaam klimaat, zulk een uitlokkend land mogelijk of denkbaar? De Bristolsche kooplieden namen, met bereidwillige toestemming van Raleigh, en op de dringende aansporing van Richard Hakluyt, den vrijzinnigen vriend, en geloofwaardigen geschiedschrijver van deze handelsondernemingen, een man, wiens naam in het land, dat hij hielp koloniseeren, zou vereeuwigd worden, het besluit, om de nasporingen voort te zetten. De »Speedwell» (snelzeiler), een klein schip van vijftig ton en met eene bemanning van dertig man, benevens de »Discoverer» (ontdekker), eene bark van zes en twintig ton met dertien man, gingen, onder bevel van Martin Pring, eenige dagen na den dood der koningin (10 April 1603) naar Amerika op reis. Daar de onderneming van bijzondere personen uitging, had deze gebeurtenis op haar geen invloed. Het schip was van snuisterijen en andere voorwerpen, die voor den handel met de inlanders gepast waren, goed voorzien, en de reis was alzins voorspoedig. Men bereikte de Amerikaansche kust beneden de eilanden, die de haven van Maine omringen. De uitmonding van de Penobscot bood

goede ankerplaatsen en overvloedige gelegenheid voor de vischvangst. Pring ontdekte de oostelijke stroomen en havens, de Saco, de Kennebunk en de York, en onderzocht den loop der Piscataqua over eene lengte van drie tot vier uren. Daar hij geene sassafras vond, zette hij weder naar het zuiden koers, zeilde Kaap Ann om, en ging in Massachusetts aan land. Doch ook hier zijn doel niet kunnende bereiken, stevende hij nog verder naar het zuiden, en wierp eindelijk het anker in de haven van Old Town, bij Martha's Vineyard. De gansche reis duurde ongeveer zes maanden, en werd zonder den minsten tegenspoed volbracht. Eenige jaren later (1606) herhaalde Pring zijne reis, en verschafte zich toen vooral eene meer nauwkeurige kennis van Maine.

Van nu aan werden de pogingen, om den kring der ontdekkingen uit te breiden onafgebroken voortgezet. Bartholomeus Gilbert deed op eene terugreis uit West Indiën vruchteloos onderzoek naar Raleigh's kolonie, en dit was de laatste maal, dat men het spoor dier ongelukkigen trachtte te vinden. Daar het getuigenis van Pring de berichten van Gosnold staaft, ging men met het uitrusten van expedities kloekmoedig voort. Eene daarvan, door den graaf van Southampton en Lord Arundel de Wardour op touw gezet, en door George Weymouth aangevoerd, die op een tocht ter opsporing van eene noordwestelijke doorvaart, reeds de kusten van Labrador bezocht had, ontdekte de rivier Penobscot. Weymouth verliet Engeland in Maart 1605, en kwam ongeveer zes weken later in het gezicht van het Amerikaansche vasteland, in de nabijheid van Kaap Cod. Zich naar het noorden wendende, naderde hij de kust van Maine, en voer den westelijken arm van de Penobscot tot voorbij Belfast Bay, op, waar het diepe bed van den stroom, met de menigte ruime havenplaatsen, die er aan zijn gelegen, en de naburige bronnen en menigvuldige riviertjes den ervaren zeeman met bewondering voor den heerlijken stroom vervulden, aan welks oevers eerst tegenwoordig de levendige handel, en de bloeiende nederzettingen ontstaan, waarvoor hij zoo uitnemend geschikt is. Men lokte vijf inlanders aan boord, van welke Weymouth na zijne terugkomst drie aan Sir Ferdinand Gorges schonk, die een vriend van Raleigh en gouverneur van Plymouth was.

Zietdaar de reizen, welke den weg tot de kolonisatie van Amerika baanden. De moed en de behendigheid van die eerste zwervers op den oceaen verdienen onze hooge bewondering. De bezwaren, aan de vaart over de Atlantische zee verbonden, waren nieuw, en er behoorde te grooter moed toe, om gevaren tegemoet te gaan, die de onwetendheid overdreef. De aard der heerschende winden en stroomingen was ten eenemale onbekend, en de mogelijkheid eener rechtstreeksche overvaart werd eerst van lieverlede ontdekt. De ingebeelde gevaren waren talloos,

maar de werkelijke toch altijd groot genoeg. De inhoud der schepen, die aanvankelijk tot de ontdekkingsreizen werden gebezigd, was gewoonlijk beneden honderd tonnen. Frobisher bevoer een schip van slechts vijf en twintig ton; twee van de schepen van Columbus hadden niet eenmaal een verdek, en men achtte deze tochten zoo gevaarlijk, dat de zeelieden gewoon waren, vóór de inscheping plechtige godsdienstoefeningen te laten houden, alsof zij zich voor de eeuwigheid moesten voorbereiden. Ongetwijfeld was de vrees voor zware rampen alzins gegrond; Columbus leed tweemaal schipbreuk, en bracht eens acht maanden op een eiland door, buiten alle gemeenschap met de beschaafde wereld; Hudson werd door zijn eigen volk, dat tengevolge van wederwaardigheden en ontberingen aan het muiten was geslagen, in eene kleine boot aan de golven prijsgegeven; Willoghby bevroor; Roberval, Parmenius, Gilbert — en wie weet, hoeveel anderen meer! — verdronken, ja, de toestand der zeevaartkunde was toen nog van dien aard, dat moed en schanderheid zonder de gunst des hemels zoo goed als niets tegen de elementen vermochten.

VIERDE HOOFDSTUK.

KOLONISATIE VAN VIRGINIA.

Eindelijk verscheen de welaangename tijd voor het aanleggen van koloniën in Virginia, maar niet alvorens er veranderingen waren voorgevallen, die op het karakter der Europesche politiek en der maatschappelijke toestanden een beslissenden invloed hebben geoefend, gelijk zij ook den aard en de inrichting der volkplantingen bepaalden. De Hervorming had de overeenstemming in de godsdienstige aangelegenheden in het Westen van Europa verbroken, en de geschillen der kerk begonnen meer en meer de grondslag van staatkundige partijen te worden. Ook het handelsverkeer onderging eene volslagene omkeering. Langen tijd toch was het tot de kleinere zeeën beperkt geweest, en te land gedreven, maar thans waagde het zich op de groote wateren, en nadat men door de vaart om het zuidelijk voorgebergte van Afrika heen, naar Oost Indiën was gekomen, koos de wereldhandel den weg over de wereldzee. De boekdrukkunst was uitgevonden; de drukpers verspreidde kundigheden, en vermenigvuldigde de middelen om kennis te vergaderen. De instellingen van het leenstelsel, door de middeneeuwen in het leven geroepen, waren door den stroom van tijd en gebeurtenissen ondermijnd, en dreigden bij den minsten stoot in te storten. De krachtig ontwikkelde nijverheid had het vermogen der arbeidende standen vergroot, en hunnen invloed vermeerderd, terwijl traagheid en verkwisting de goederen van den adel hadden verminderd en zijne macht verzwakt. Deze veranderingen hadden natuurlijk ook voor de instellingen, welke in Amerika zouden worden ingevoerd, hare noodzakelijke gevolgen.

Doch ook in het doel, dat men met de reizen naar Amerika beoogde, greep eene omkeering plaats. Columbus hoopte, toen hij naar het Westen zeilde, op de ontdekking van een nieuwen weg naar Oost Indiën. Welhaast was de dorst naar goud de groote en eenige drijfkracht. Daarna werden de eilanden en streken bij den evenaar tot de tropische tuinen der Europeanen gemaakt, die al de artikelen van weelde opleverden, welke alleen de heete gewesten konden voortbrengen. Eindelijk kwam de hoogere opvatting tot rijpheid, dat men niet moest plunderen, verwoesten en slaven maken, maar staten stichten, duurzame christelijke koloniën aanleggen, en voor de onderdrukten en ondernemenden wijk- en woonplaatsen inrichten, met al de vereischten en gegevens voor een onafhankelijk nationaal bestaan.

De toestand van Engeland was gunstig voor de ondernemingen in Amerika. Eene bijkans overmatige bevolking was reeds vóór den oorlog met Spanje aanwezig, en het vreesachtig karakter van Jacobus, dat de dappere mannen, die onder de regeering van Elisabeth ter zee of ten lande hadden gediend, zocht te verwijderen, liet aan deze geene andere keus over, als zich of als loonknechten in vreemde soldij te begeven, of hun geluk in de Nieuwe Wereld te beproeven. De gedachten van vele mannen van doorzicht, aanzien en ondernemingsgeest waren op Virginia gericht. De dappere en schrandere Gosnold, die de vruchtbaarheid van den bodem in het Westen met eigene oogen had gezien, deed zijn best om zijne vrienden tot medewerking aan de oprichting eener kolonie te bewegen, totdat het hem gelukte Edward Maria Wingfield, een gewoon koopman uit westelijk Engeland, Robert Hunt, een geestelijke van onvermoeide standvastigheid en waardige bescheidenheid, en John Smith, den avonturier van zeldzaam genie en onsterfelijken roem te belezen, dat zij hun leven en hunne hoop op voordeel aan eene expeditie waagden. Langer dan een jaar overlegde deze kleine kring het plan eener kolonie. Terzelfder ure verzamelde Sir Ferdinand Gorges kennis der Nieuwe Wereld, door de Amerikaansche inboorlingen, die hij van Weymouth ten geschenke had bekomen, en werd door de tafereelen die zij van hun vaderland gaven, gevoegd bij de gunstige verwachtingen, welke hij reeds had ingezogen, met den levendigen wensch vervuld, om grondbezit in de landen aan gene zijde van den Oceaan te verkrijgen. Gorges was een man van rang, invloed en vermogen, zoodat het hem gemakkelijk viel Sir John Popham, Lord Opperrechter van Engeland, tot deelneming aan zijne plannen te bewegen. Doch ook de gevolmachtigden van Raleigh waren niet onverschillig geworden voor »de westelijke volkplantingen;» de voornaamste van allen Richard Hakluyt, de geschiedschrijver, begunstigde bovendien nog de grondlegging van eene kolonie door zijne persoonlijke bemoeiingen, en de tot geestdrift overhellende vastheid van zijn karakter. In het bezit van alle inlichtingen,

die uit vreemde bronnen, en eene uitgebreide briefwisseling met de uitstekendste zeevaarders van zijnen tijd waren te verkrijgen, waarbij hij de vorderingen der onderzoekingen, door de Engelschen in het Westen gedaan, niet voorbij zag, was hij wegens zijne grondige kennis der zaak de natuurlijke raadgever bij alle voorgenomene tochten, en hield bij zich zelven en zijne aanhangers het vertrouwen levendig, dat door zoovele teleurgestelde pogingen nog niet uitgeput was. Zoo kwam in Engeland de groote zaak der kolonisatie in de handen van bekwame en ijverige verdedigers, die afgezien van alle godsdienstige of staatkundige partijen geloofden, dat in de gematigde luchtstreken van Noord Amerika een welig groeiende staat van Engelschen kon worden gesticht.

De koning van Engeland, te vreesachtig, om iets te ondernemen, en tevens te ijdel, om onverschillig te zijn, begunstigde het plan tot uitbreiding zijner heerschappij. Hij had reeds in Schotland beproefd de kunsten van het beschaafde leven, door de stichting van koloniën onder de Hooglanders, en op de westelijke eilanden in te voeren, en de Engelsche nederzettingen, welke hij in de noordelijke streken van Ierland aanlegde, hebben, naar men beweert, tot de welvaart en de veiligheid van dat eiland zeer veel bijgedragen. Toen daarom eene vereeniging van kooplieden en mannen van aanzien, door de ondervinding van Gosnold, de geestdrift van Smith, de standvastigheid van Hakluyt, de hoop op voordeel en den veelvermogenden invloed van Gorges en Popham in het leven geroepen, zich tot koning Jacobus wendde met het verzoek, »dat het haar mocht worden veroorloofd" eene kolonie naar Virginia over te voeren, bevorderde de monarch het edel werk, door aanstonds eene zeer uitgebreide volmacht uit te vaardigen.

De eerste koloniale vrijbrief, krachtens welken de Engelschen zich in Amerika vestigden, verdient eene zorgvuldige beschouwing. Een landgordel van twaalf graden op de Amerikaansche kust, omvattende den bodem, van kaap Fear tot Halifax, met uitzondering wellicht van de kleine plek in Acadia, die destijds nog in het werkelijk bezit der Franschen was, werd afgezonderd, om door twee met elkander wedijverende maatschappijen te worden gekoloniseerd. De eene bestond uit edellieden, aanzienlijke burgers en kooplieden uit London en den omtrek; de andere uit dezelfde soorten van personen in westelijk Engeland. De Londensche ondernemers, die alleen slaagden, hadden het uitsluitend recht van bezit op de landen tusschen den vier en dertigsten en acht en dertigsten graad noorderbreedte gelegen, d. w. z. van kaap Fear, tot de zuidelijke grens van Maryland; de westersche maatschappij bekwam evenzoo het uitsluitend regt van koloniseeren tusschen den een en veertigsten en vijf en veertigsten graad. Het tusschen beide liggend distrikt van den acht en dertigsten tot den een en veer-

tigsten graad, was voor de mededinging van beide maatschappijen opengelaten. Nogtans was strijd tusschen beide niet wel mogelijk, daar zij ieder het land vijftig mijlen ten noorden, en even zoovele mijlen ten zuiden van hare eerste volkplanting zouden bezitten, zoodat geene van beide binnen een omtrek van honderd mijlen de kolonie van hare mededingster kon naderen. De voorwaarden van bezit waren erkenning van de koninklijke oppermacht, en grondpacht; de laatste moest bedragen een vijfde gedeelte van de zuivere opbrengst van het goud en zilver, en een vijftiende deel van die van het koper. Het muntrecht werd aan de vereenigingen toegekend, waarschijnlijk om den handel met de inlanders gemakkelijk te maken, die tevens, naar men zich vleide, het Christendom en de kunsten der beschaving zouden aannemen. Het oppertoezicht over het gansche koloniale stelsel werd aan een raad in Engeland opgedragen; maar het bestuur over elke kolonie afzonderlijk aan eenen raad toevertrouwd, die binnen hare grenzen moest gevestigd zijn. De leden van den oppersten raad in Engeland werden uitsluitend door den koning benoemd, die naar willekeur den duur van hun ambt kon bepalen. Ook over de koloniale raden behield zich de vorst het oppertoezicht voor, daar hunne leden van tijd tot tijd, op grond van koninklijke voorschriften en besluiten, zouden worden aangesteld, en ontslagen. Ook was de opperste wetgevende macht over de kolonie, zoowel wat hare algemeene belangen, als wat hare meest bijzondere aangelegenheden betrof, uitdrukkelijk aan den koning voorbehouden. Deze koesterde de hoop, dat hij na verloop van tijd inkomsten uit Virginia zou trekken; eene belasting, te betalen door de schepen, die op de volkplanting handel zouden drijven, zou gedurende een en twintig jaren geheel ten haren nutte worden besteed, maar na afloop van dien termijn ten voordeele van den koning komen. De landverhuizers ontvingen de belofte, dat zij en hunne kinderen Engelschen zouden blijven, — eene vergunning, die hun bij hun terugkeer naar Engeland rechten verzekerde, maar geen slagboom tegen onrechtvaardige behandeling in de kolonie zelve was. Het uitgeven van landerijen moest op de gunstigste voorwaarden geschieden.

Zoo gaf de eerste geschrevene grondwet voor eene duurzame nederzetting in Amerika, welke de uitverkorene schuilplaats der vrijheid zou zijn, aan de handelsvereeniging niets meer dan een onbewoond grondgebied met het recht, om het te bevolken en te verdedigen, terwijl zij aan den koning de onbeperkte wetgevende macht, het toezicht op alle benoemingen, benevens het uitzicht op toekomstige inkomsten voorbehield. Aan de kolonisten stond zij geen enkel recht, niet de minste vrijheid, noch eenigen zweem van zelfregeering toe. Zij werden onderworpen aan de bevelen eener handelsmaatschappij, waarvan zij geene leden konden zijn; aan de heerschappij van een plaatselijken raad, in

welks aanstelling zij geene stem hadden; aan het toezicht van een opperbestuur in Engeland, dat voor hunne rechten geene belangstelling voedde; en eindelijk aan de willekeurige wetgeving van den koning. Toch had, hoe slecht overigens het stelsel ook was, de macht, die de koning aan zich had gehouden, meer ten gevolge van zijne ijdelheid, dan uit naijver op zijn gezag, dit voordeel, dat zij den druk der handelsvereeniging verlichtte. De beperking zou echter volmaakt zijn geweest, bijaldien de macht om beambten aan te stellen en wetten te geven aan het volk van Virginia was verleend geworden.

De zomer ging voor de bezitters van de koninklijke volmacht voorbij met het maken van toebereidselen voor de grondlegging eener kolonie, voor welke 's konings belachelijke ijdelheid een wetboek vervaardigde, eene daad van koninklijke wetgeving, die, hoe aangenaam voor hem zelven, nogtans voor onwettig is verklaard geworden. De opperste raad in Engeland kreeg verlof tot het benoemen van den kolonialen raad, die dadelijk het karakter ontving van eene zuivere aristocratie, die ten eenenmale onafhankelijk van de kolonisten, die zij moest besturen, ook de macht had, haren voorzitter te verkiezen of te ontslaan, hare leden af te zetten, en in hare eigene opene plaatsen door nieuwe keuzen te voorzien. Geen enkel element van volksvrijheid was in dezen regeeringsvorm opgenomen. De godsdienst, zoo was uitdrukkelijk bepaald, moest overeenkomstig de leer en inzettingen der Engelsche kerk worden ingericht, en geen kolonist mocht zijne plichten als onderdaan van koning Jakobus verzaken, of eene afwijking van het koninklijk geloof laten blijken. Landerijen zouden volgens de bepalingen van het burgerlijk recht bij erfenis overgaan. Niet alleen op moord, doodslag en overspel, maar ook op gevaarlijke zamenscholingen en oproeren was de doodstraf gesteld, zoodat de veiligheid der personen van de willekeur der overheid afhing, die door niets anders als de noodzakelijkheid van eene rechtspleging door gezworenen gebonden was. Alle burgerlijke gedingen, die lichamelijke kastijding, boete of kerkerstraf ten gevolge hadden, konden door den voorzitter en den raad worden afgemaakt, aan wie mede onbeperkte wetgevende macht was verleend in zaken, die lijf en leven niet raakten. Vriendelijkheid voor de inlanders werd aangeprezen, met de aanwending van alle middelen voor hunne bekeering geschikt. Verder was, zeer onverstandig, ofschoon waarschijnlijk op verzoek der vereeniging, bepaald, dat handel en bedrijf der onderscheidene volkplantingen, gedurende vijf jaren voor gemeenschappelijke rekening zouden worden uitgeoefend en gedreven. Tevens behield zich de koning het recht voor, om in het vervolg wetten uit te vaardigen.

Op deze wijze waren regeeringsvorm en inrichting der kolonie vastgesteld, toen op den 19^{en} December van het jaar onzes Heeren één

duizend zes honderd en zes, honderd negen jaar na de ontdekking van het vasteland van Amerika door Cabot, en een en veertig jaar na de nederzetting in Florida, het kleine eskader van drie schepen, waarvan het grootste niet meer dan honderd tonnen hield, bevracht met honderd vijf voor het verblijf in de kolonie bestemde personen, koers zette naar eene haven in Virginia.

De reis begon onder ongunstige voorteekens. Onder de honderd vijf op de lijst der landverhuizers gebrachte personen, waren slechts twaalf arbeiders, en enkele weinige handwerkslieden. Zij togen naar eene wildernis, waar nog geen enkel huis stond, en er waren achtenveertig heeren tegen vier timmerlieden. Ook was er onder hen niemand, die een gezin had. Het was duidelijk, dat de ondernemers een handelskantoor, en geene volkplanting wilden oprichten. Gedurende de reis ontstonden er al oneenigheden, en daar de namen der raadsleden, met de voorschriften, waaraan zij zich zouden hebben te houden, door de dwaasheid van koning Jacobus waren geborgen in eene verzegelde doos, die eerst bij de aankomst in Virginia mocht worden geopend, ontbrak het aan een bevoegd gezag tot stuiting van afgunst en tweedracht. Het genie van Smith maakte den naijver gaande, en de hoop, die eenige macht, bekwaam om de kreeten der zelfzuchtigen te stillen en hunne veeten bij te leggen, verliet spoedig de kolonisten.

Newport, die het bevel voerde over de schepen, kende slechts den ouderen weg, en zeilde langs de Kanarische en West Indische eilanden, waarbij hij de gansche lente verspilde aan eene overvaart, die reeds in Februari volbracht had moeten zijn. Toen hij de steven naar het Noorden wende, dreef een hevige storm zijne vloot voorbij de nederzetting van Raleigh, in de prachtige baai van Chesapeake. De landpunten dragen nog de namen, die zij toen ontvingen, van kaap Henry en kaap Charles, naar de beide zonen van koning Jacobus; het diep ankerwater, dat de volkplanters weder in »eene getrooste stemming» bracht, gaf aan den noordelijken punt een naam, en binnen deze voorbergten vertoonde zich een land, »dat in het oog der reizigers den voorrang scheen te mogen vragen boven de verrukkelijkste oorden der aarde.» De hoop herleefde voor een tijd, naarmate zij verder kwamen. »Hemel en aarde hadden nog nooit zich zoo innig vereenigd, om eene landstreek tot eene gemakkelijke en aangename woonplaats voor menschen in te richten.» Spoedig kwamen zij aan een statigen stroom, dien zij opvoeren en naar hunnen koning noemden, en na een zoeken van zeventien dagen, gedurende welken tijd zij op de vijandschap van een kleinen wilden volksstam stuitten, en te Hampton de vredepijp met een anderen rookten, werd het schiereiland Jamestown, ongeveer vijftig mijlen boven de monden van de rivier, voor den aanleg eener volkplanting gekozen.

Het land was bewonderenswaardig schoon. Maar de nieuwe bewoners waren door onderlinge twisten verzwakt, en door afgunst verlaagd. Zoodra de leden van den raad behoorlijk waren aangesteld, begonnen zij met de benoeming van Wingfield tot voorzitter, en sloten toen, op grond van de macht door het koninklijk bevelschrift hun verleend, Smith buiten hunne vergadering, op eene aanklacht wegens oproer. Doch daar de eenige overtreding van dien man in het bezit van benijdenswaardige eigenschappen bestond, lieten zij de poging, om hem in rechten te vervolgen, varen, en door de »goede leer en vermaning” van den eerwaardigen Hunt, zonder wiens hulp en tusschenkomst de ondeugden der kolonie haren onmiddellijken ondergang zouden hebben veroorzaakt, herstelden zij hem ook spoedig in zijne bediening.

Terwijl de mannen met het vellen van boomen en de bevrachting der schepen bezig waren, voeren Newport en Smith met twintig anderen de James Rivier tot aan hare watervallen op. Zij bezochten het inlandsch opperhoofd Powhatan, die den titel had ontvangen van »keizer des lands,” in zijne woning, aan den voet van den waterval te Richmond gelegen. De keizerlijke hofstad was een dorp van twaalf wigwams! De wilden mordden over de vreemdelingen, die zich in hun land indrongen, maar Powhatan, verborg zijne vrees, en vergenoegde zich met de woorden: »Zij doen u geen kwaad, zij nemen slechts een weinig onbebouwden grond.”

Omstreeks het midden van Juni ging Newport naar Engeland onder zeil. Maar geen toestand kon beklagenswaardiger zijn, dan die der Engelschen, welke hij in Virginia had achtergelaten. De stoute verwachtingen, door de schoonheid der landstreek opgewekt, verdwenen spoedig, en toen de begoocheling voorbij was, ontwaakten zij, en bespeurden, dat zij in eene wildernis leefden. Zwak en klein van aantal, en nog zwakker door het gemis van lust en kracht tot den arbeid, waren zij omringd door inboorlingen, wier vijandschap en wantrouwen reeds waren gebleken; de zomerhitte was voor hunne arbeiders ondraagelijk; de vochtigheid van het klimaat bracht ziekten voort, en de vruchtbaarheid van den bodem, die met een overdaad van weelderig opschietend bosch en kreupelhout was bedekt, vermeerderde de bezwaren der bebouwing. De kleine voorraad levensmiddelen was op de lange reis bedorven. »Ons drinkwater,” zeggen zij, »was ongezond; onze verblijven kasteelen in de lucht, en als wij van alle zonden zoo vrij waren geweest, als van gulzigheid en dronkenschap, hadden wij verdiend te worden heilig verklaard.” Verslagenheid en wanhoop begonnen zich van de verlatenen meester te maken, zoodat, nauwelijks veertien dagen na het vertrek der vloot, »er geen tien meer waren, die op hunne voeten konden staan.” De inspanning bij de oprichting van eenige versterkingen was te uitputtend, en men kon geene geregelde oogsten

meer aankweeken. Gedurende den zomer waren nooit meer dan vijf man in staat, de bolwerken te bewaren; het fort was in alle hoeken met kermende zieken opgevuld, wier gejammer dag en nacht, zes weken achtereen, de ziel verscheurde van de overigen, die geene hulp konden verschaffen. Meer dan eens stierven er drie of vier in één nacht, en des morgens sleepte men hunne lijken buiten de hutten, om ze als honden te begraven. Vijftig personen, de helft der kolonie, bezweken vóór den herfst, en onder hen Bartholomeus Gosnold, de ontwerper der volkplanting, een man van zeldzame verdiensten, waardig, om bij de kolonie in dankbaar aandenken te blijven, wiens invloed alleen tot nog toe eenige overeenstemming in den raad had weten te bewaren.

Tweedracht voltooide het tafreel van ellende. Men zag zich genoodzaakt Wingfield, den hebzuchtigen voorzitter, af te zetten, die beschuldigd werd den besten voorraad zich te hebben toegeëigend, en op het punt was heimelijk de kolonie te verlaten, en naar West Indiën te vluchten. Ratcliffe, de nieuwe voorzitter, bezat noch verstand, noch lust voor werkzaamheid, zoodat het beleid der zaken geheel in de handen van Smith kwam, wiens bedachtzame ondernemingszucht en vroolijke moed alleen nog eenig licht in de algemeene donkerheid verspreidden. Hij bezat van natuur de luchthartigheid van een stouten op heldendaden gericht geest. Als knaap had hij reeds naar de gelegenheid gesmacht, om »op dappere avonturen uit te gaan,” en ofschoon hij nog geene dertig jaren telde, was hij al een veteraan in de dienst van beschaving en Christendom. Zijne jeugd had hij aan de zaak der vrijheid gewijd in de Nederlanden, waar hij voor de onafhankelijkheid van de Bataafsche republiek had gestreden. Vervolgens had hij als reiziger door Frankrijk gezworven; had de stranden van Egypte bezocht, en was naar Italië teruggekeerd, dorstend naar roem had hij daarna de Hongaarsche grenzen opgezocht, waar sedert lang een erfelijke krijg met de volgelingen van Mahomed werd gevoerd. Hier was het, dat de jonge Engelsche ridder zich door de schitterendste wapenfeiten ten aanschouwe van Christenen en ongeloovigen onderscheidde, daar hij onverschrokken en altijd gelukkig de Turken tot tweegevechten uitdaagde, hetgeen nog uit de dagen der kruistochten door de wetten der ridderschap gerekend werd te zijn voorgeschreven. Zijne uitstekende dapperheid bezorgde hem de gunst van Sigismund Bathori, den rampspoedigen vorst van Transylvania. Eindelijk werd hij (1602) met vele van zijne krijgsmakkers in eene onverwachte schermutseling, in de bergkloven van Wallachyë overmeesterd, en zwaar gewond op het slagveld achtergelaten. Als krijgsgevangene werd hij, naar Oostersch gebruik, in 't openbaar verkocht »als een dier op de markt,” en als slaaf naar Constantinopel gevoerd. Eene Turksche dame had medelijden met zijne rampen en zijne jeugd, en liet hem, met het plan om hem de vrijheid te schen-

ken, naar eene vesting in de Krim brengen. Doch geheel in strijd met hare bevelen, ondervond hij daar onder de half wilde lijfeigenen de ruwste behandeling. Hij stond tegen zijn opzichter op, doodde hem in de worsteling, besteeg een paard, en vluchtte langs ongebaande wegen uit de slavernij naar de Russische grenzen. Op nieuw voorzag eene vrouwelijke hand in zijne behoeften; hij reisde dwars door het land naar Transylvania, waar hij van zijne krijgsmakkers afscheid nam, omdat hij besloten had, »naar zijn dierbaar vaderland” terug te keeren. Doch op zijne reis over het vasteland, vernam hij het gerucht van een burgeroorlog in Noord Afrika, en snelde, door den trek tot nog onbekende gevaren gedreven, naar het rijk van Marokko. Eindelijk in Engeland teruggekeerd, deelde hij niet alleen in de algemeene geestdrift voor het stichten van staten in Amerika, maar vereenzelvigde zich ook geheel met haar, — en thans hing het behoud van den jeugdigen staat Virginia van zijne standvastigheid af. Zijne kennis van de menschelijke natuur in al hare vormen en gedaanten, en de luchthartige kracht van zijnen vasten wil maakten hem voor zijne taak berekend. Hij boezemde aan de inboorlingen ontzag en vrees in, en dempte onder de volkplanters den geest van regeeringloosheid en opstand. Hij was ijveriger in het verzamelen van levensmiddelen, dan de hebzuchtige in het zoeken naar goud, en gaf zich meer moeite, om het land in bezit te nemen, dan de slaauwhartige om het te verlaten. Toen de herfst naderde, brachten de Indianen van den overvloed van hunnen oogst een vrijwillig offer, en tegelijk werd de voorraad vergroot, door tochten in het binnenland. Maar aan de zamenzweringen, die voortdurend werden gesmeed, om de volkplanting te verlaten, eerst door den zelfzuchtigen Wingfield, en vervolgens door den onnoozelen Ratcliffe, kon slechts door eene schermutseling, waarin één der aanvoerders sneuvelde, een einde worden gemaakt; desniettemin bleef het gevaar voor een overhaast prijsgeven van Virginia bestaan, totdat door de komst van den winter niet slechts de reis naar het vaderland, maar ook de vrees voor hongersnood, door den overvloed van wild en gevogelte weggenomen werd. Thans bleef van alle zorgen alleen de taak, om het land te onderzoeken, over.

De Zuidzee beschouwde men destijds als den zeeweg, die tot alle soort van rijkdom voerde. De kusten van Amerika langs de Stille zee waren door de Spanjaarden ontdekt, en door Drake bezocht. Hakluyt's verzameling van berichten had de Engelschen met de uitkomsten dier tochten bekend gemaakt, en de kaarten van die dagen gaven eene tamelijk naauwkeurige schets van het vasteland van Amerika. Ten gevolge van eene vreemde onbekendheid met de vorderingen der aardrijkskunde had men uitdrukkelijk aan de kolonisten opgedragen, eene gemeenschap met de Zuidzee op te sporen, en wel door den een of an-

deren stroom, die uit het Noordwesten kwam, op te varen. De Chickahominy was zulk eene rivier. Ofschoon Smith boven de onwetendheid van zijne lastgevers verheven was, was hij toch altijd gereed om op ontdekkingen uit te gaan. Hij liet daarom zijne kolonisten den overvloed, dien de winter gebracht had, rustig genieten, voer zelf den stroom zoo hoog op, als hij met booten komen kon, en drong, daarmede niet te vreden, in het binnenland door. Zijne reisgenooten waren ongehoorzaam aan zijne bevelen (1617), en werden door de Indianen overvallen en ter dood gebracht. Smith echter, die in de steppen van de Krim en zuidelijk Rusland kennis had gemaakt met het bijgeloof en de gebruiken van zwervende volkstammen, smeekte niet om zijn leven, maar redde zich door zijne kalme zelfbeheersching, en tegenwoordigheid van geest. Hij haalde een zakkompas te voorschijn, vermaakte de wilden door eene verklaring van het werktuig, en vermeerderde hunne bewondering van zijnen geest, door hun eenige flauwe begrippen mede te deelen aangaande de gedaante der aarde, en den aard van het planetenstelsel. Voor de Indianen, die hem als hun gevangene behielden, was zijne gevangenschap merkwaardiger dan eenige andere gebeurtenis, die door de overlevering van hunne stammen werd bewaard. Zij stonden hem toe een brief te schrijven naar het fort te Jamestown, en de verbazing steeg nog hooger, toen hij door middel van de eene of andere tooverkunst het papier met de gave der taal scheen te begiftigen. De gevangene wekte natuurlijk de nieuwsgierigheid van al de stammen in den omtrek; hij werd in zegepraal van de dorpen bij de Chickahominy naar de gehuchten aan de Rappahannock en de Potomac gevoerd, en van daar weder door andere vlekken, naar de woonplaats van Opechancanough te Pamunkeij. Daar hielden de Indianen zich gedurende drie dagen met bezweringen en andere plechtigheden bezig, in de hoop dat zij eenig inzicht zouden verkrijgen in de verborgenheden van zijn karakter en van zijne plannen. Klaarblijkelijk was hij een wezen van hooger rang; was echter zijne natuur goed en welwillend, of was hij als een gevaarlijk vijand te vreezen? Hun geest werd verward, als zij zijne rustige onverschrokkenheid aanschouwden, en zij bejegenden hem met den grootsten eerbied en de uiterste gastvrijheid, als wilden zij zijne macht gunstig voor zich stemmen, voor het geval, dat hij uit hunne handen werd bevrijd. De beslissing van zijn lot werd opgedragen aan Powhatan, die toen in het tegenwoordig distrikt Gloucester, bij de York rivier zich ophield, in een dorp, waarheen men Smith geleidde, door de landstreken, die heden ten dage zoo beroemd zijn, omdat daar de jeugdige Lafayette de wapenen van Frankrijk met die der Confederatie vereenigde, om de kroon te zetten op de overwinning, door de Amerikaansche onafhankelijkheid behaald. De

hartstocht der ijdelheid regeert in de bosschen zoo goed als in de steden; de barsche krijgslieden hadden bij hunne verschijning in den raad hun prachtigsten tooi aangedaan, om den Engelschman ontzag in te boezemen, over wiens lot zij in hunne vergadering zouden beslissen. De vrees van de zwakke inboorlingen was op het punt van den doorslag te geven, en het doodvonnis, dat reeds zoo dikwijls was aangekondigd, maar ook even dikwijls uitgesteld, zou thans, voor goed besloten, onmiddellijk zijn ten uitvoer gelegd, zonder de tijdige tusschenkomst van Pocahontas, de dochter van Powhatan, een meisje »van tien" of »twaalf jaren", dat door gelaat, houding en schoonheid, al hare landgenooten ver achter zich liet, en door geest en vernuft de »zonder wederga" van het land was. Het zacht gevoel van mensche-lijkheid is bij elk volk en in iederen leeftijd hetzelfde; het bloeit, al is 't onbewust, zelfs in de borst van het kind. Smith had zonder groote moeite de vèrtrouwelijke toegenegenheid van het Indiaansche meisje gewonnen, en thans ontwaakte het medelijden in haar hart, zij sloeg hare armen om zijnen hals, en klemde zich aan hem vast, op het oogenblik, dat hij het hoofd boog om den doodelijken slag van den tomahawk te ontvangen. Meende wellicht het kinderlijk bijgeloof van hare maagschap hare tusschenkomst te moeten eerbiedigen, als het teeken eener hoogere macht? Hare onverschrokkenheid en hare gebeden bewogen den raad den beminnelijken vreemdeling te sparen, die strijdbijlen voor haren vader, en ratels en kralensnoeren voor haar zelve, het geliefkoosde kind, zou kunnen maken. De barbaren, wier besluit langen tijd door de vrees, die Smith hun aanjoeg, was tegen-gewerkt, aarzelden niet hem als hun vriend te erkennen, en in hunne raadsvergaderingen op te nemen. Zij trachtten hem te bewegen, zich bij hunne krijgslieden te voegen, en zijn bijstand te verleenen voor een aanval op de blanke mannen te Jamestown, maar daar zijne vastheid van karakter er in slaagde, een anderen loop aan hunne gedachten te geven, lieten zij hem gaan, onder wederzijdsche beloften van vriendschap en welwillendheid. Zoo werd de gevangenschap van Smith eene weldaad voor de kolonie, want hij had niet alleen de landstreek tusschen de James en de Potomac zorgvuldig opgenomen, en eenige kennis van de taal en zeden der inboorlingen opgedaan, maar hij had ook een vreedzaam verkeer tusschen de Engelschen en de Indianen van Powhatan tot stand gebracht; en het kind, dat hem van den dood gered had, kwam met hare makkers meermalen in de week naar het fort, met korven vol koren ten dienste der bezetting.

Bij zijne terugkomst te Jamestown, vond Smith de kolonie tot op veertig man verminderd, en van deze maakte de sterksten toebe-reidselen om met de pinas weg te varen. Deze derde poging tot ontvluchting onderdrukte hij met levensgevaar. Zoo gingen de eerste

maanden van het plantersleven onder tweespalt en ellende voorbij; maar de wanhoop was verzacht, en de ondergang afgekeerd door de geestkracht van één enkel man, en de genegenheid eener Indiaansche maagd.

Intusschen besloot de raad in Engeland, die in aantal en macht was toegenomen, een nieuwen toevoer van personen en levensmiddelen af te zenden, en nauwelijks was Newport van zijne eerste reis teruggekeerd, of hij moest op nieuw met honderd twintig landverhuizers onder zeil gaan. Nogtans was de blijdschap over hunne aankomst in Virginia van korten duur, want de pas aangekomenen waren voor het meerendeel fatsoenlijke vagebonden en goudsmeden, die, ten spijt van alle vertoogen van Smith, aan de bedrijvigheid der volkplanting eene verkeerde richting gaven. Zij meenden goudkorrels ontdekt te hebben in eene glinsterende aardsoort, die in den omtrek van Jamestown veel voorkwam, en van toen aan »waren gesprekken, hoop en arbeid op niets anders, als op het graven van goud, het wasschen van goud, het smelten van goud, en het laden van goud gericht.” De goudsmelters gaven hoog op van hunne bekwaamheid. Martini, een lid van den raad, vleide zich zelve met de eerbewijzen, die hij in Engeland als ontdekker eener goudmijn hoopte te zullen vinden, en Newport, die zonder noodzaak zich veertien weken had opgehouden, en, in weerwil van de verklaringen van Powhatan, stellig verwacht had de Stille zee vlak achter de watervallen in de James rivier te zullen vinden, hield zich voor onmetelijk rijk, toen hij naar Engeland met eene lading aarde zonder eenige de minste waarde vertrok.

Walgend van de dwaasheden, waartegen hij zich te vergeefs had verzet, ondernam Smith de gevaarlijke, maar tevens eervolle taak, om de ruime baai van Chesapeake, en de talrijke rivieren, die haar schatting betalen, te onderzoeken. Twee reizen in eene opene boot, met enkele reisgenooten, over wie hij meer door zijn erkenden moed, dan door zijne betrekking van overheidspersoon gezag voerde, namen ongeveer drie maanden van den zomer weg, en omvatten eene vaart van bijna drieduizend mijlen. De gebrekkigheid der middelen, die hem ten dienst stonden, steekt scherp af tegen de waarde en het nut van zijne ontdekkingen, en zijn naam heeft eene eervolle plaats bekomen onder de uitstekende mannen, die de grenzen der aardrijkskundige kennis hebben uitgebreid, en door hunne onderzoekingen den weg voor handel en kolonisatie gebaad. Hij nam de baai van Chesapeake tot aan de Susquehannah in oogenschouw, en liet alleen de oevers van dien afgelegen stroom nog voor eenige jaren de fabelachtige woonplaats van een reuzengeslacht blijven. Hij maakte het eerst de Engelschen met de vermaardheid der Mohawhs bekend, »die op een groot water woonden, en vele booten en een groot aantal

krijgslieden telden," waarmede zij, zoo als de zwakkere stammen der Algoquins beweerden, »tegen de geheele wereld oorlog voerden," want in de baai van Chesapeake ontmoette hij eene kleine vloot van hunne canoes. De Patapsco werd ontdekt en onderzocht, en Smith kwam waarschijnlijk tot in de haven van Baltimore. De majestueuse Potomac, die aan hare uitmonding zeven mijlen breed is, maakte inzonderheid zijne weetgierigheid gaande, en voorbij de hoogten van Vernon en de stad Washington varende, zette hij den tocht stroomopwaarts tot aan den waterval boven Georgetown voort. Ook beperkte hij zijne werkzaamheid niet uitsluitend tot het onderzoek der rivieren en bochten. Hij drong landwaarts in, knoopte vriendschappelijke betrekkingen met de inlandsche volkstammen aan, en legde den grond voor een toekomstig verkeer. De kaart die hij opmaakte en aan de maatschappij te Londen zond, is nog aanwezig, zij geeft zeer nauwkeurig de grootsche trekken der natuur terug. Deze gansche tocht bekleedt eene waardige plaats in het romantisch tijdvak der Amerikaansche geschiedenis.

Drie dagen na zijne terugkomst werd Smith voorzitter van den raad. Orde en werkzaamheid begonnen onder zijn krachtig bestuur te herleven, toen Newport met nieuwen toevoer de rivier binnenliep. Hij bracht ongeveer zeventig nieuwe kolonisten mede, waaronder, wat opmerking verdient, twee vrouwen waren. De toornige begeerlijkheid van eene hebzuchtige, maar tegelijk teleurgestelde handelmaatschappij vertoonde zich nu in het helderst licht. Als of haar bevel mineralen kon veranderen, het vasteland doen ineenkrimpen, of de dooden in het leven terugroepen, eischte zij eenen klomp goud, of eene veilige doorvaart naar de Zuidzee, of, zoo als eene geveinsde menschlievendheid er bij voegde, een persoon van het reisgezelschap, dat door Sir Walther Raleigh was uitgezonden en spoorloos verdwenen. De kosten van de reis beliepen twee duizend pond, en wanneer het schip niet te huis kwam, beladen met goederen, welker waarde de kosten der onderneming dekte, dan dreigde men de volkplanters »dat zij in Virginia als ballingen aan hun lot zouden worden overgelaten." Doch de ondervinding had aan de maatschappij nog niet geleerd, geschikte lieden voor Virginia aan te nemen. »Wanneer gij," schreef Smith, »weder eene uitzending doet, bid ik u, liever maar dertig timmerlieden, landbouwers, tuiniers, visschers, smeden, metselaars en uitgravers van boomwortels, goed met al het noodige toegerust, te zenden, dan duizend van de soort, die wij reeds hebben." Na het vertrek der schepen (1609) maakte Smith van zijne macht gebruik, om zijne onderhoorigen tot handenarbeid te dwingen. Zes uren van den dag werden aan den arbeid gewijd, de overigen werden tot uitspanning en tijdverdrijf vrij gelaten. De heeren hadden het gebruik van de bijl geleerd, en waren in voortreffelijke houthakkers herschappen. Het: »Wie niet wil werken, mag

ook niet eten," werd regel, en Jamestown verkreeg welhaast het voorkomen van eene behoorlijk ingerichte woonplaats. Daarbij was er nog maar weinig land ontgonnen, — niet meer dan dertig of veertig acres — zoodat de Engelschen verplicht waren voedsel bij de trage Indianen aan te vragen, en Europeanen, om zich zelve voor den hongerdood te vrijwaren, een verblijf moesten zoeken bij de kinderen van het woud. Zoo ging de winter voorbij, en van twee honderd personen in de kolonie stierven niet meer dan zeven.

De gouden luchtkasteelen der Londensche maatschappij waren verdwenen. Maar de oorzaak der teleurstelling lag, zoo als gebleken was, in de richting der ondernemingen, die op snelle en groote winsten waren aangelegd. De geestdrift der Engelschen werd echter door de reeks van ongelukken nog sterker geprikkeld, en men begon andere en betere plannen te ontwerpen, die door een grooter getal van rijkere deelnemers zouden worden uitgevoerd. Niet alleen werden de grenzen der kolonie uitgebreid, maar men bewoog ook ruimere middelen door de inschrijvingen van vele voornamen en welgestelde personen, en van den Londenschen handelstand. De naam van Cecil, den onverzoenlijken en gelukkigen vijand van Raleigh, staat aan het hoofd der genen, die het grootsche plan zouden uitwerken, waarop Raleigh, thans een gevangene in den Tower, het eerst de aandacht zijner landgenooten had gevestigd. Op het verzoek der vereeniging, die een zeer machtig lichaam was geworden, werd, zonder het minste ontzag voor de rechten en wenschen van hen, die reeds onder de bescherming van andere bestaande wetten het land hadden verlaten, de inrichting van Virginia geheel veranderd.

De nieuwe vrijbrief (van 23 Mei 1609) stond aan de maatschappij al de rechten af, welke de koning vroeger zich had voorbehouden. De opperste raad in Engeland zou voortaan door de aandeelhouders zelve worden benoemd, en was in zaken van wetgeving en bestuur van den koning onafhankelijk. De gouverneur van Virginia kon de kolonisten met onbepaalde macht regeeren, overeenkomstig de voorschriften en wetten door den raad vastgesteld, of bij ontstentenis daarvan naar zijn eigen goedvinden, zoowel in burgerlijke, als in straf- en halszaken. Bij muerij en oproer kon hij de krijgswet afkondigen, waarbij hij zelf de noodzakelijkheid van dien maatregel had te beoordeelen, en voor de toepassing er van te zorgen. Zoo waren het leven, de vrijheid, en het vermogen der kolonisten aan de willekeur van een bewindvoerder overgelaten, die zijne aanstelling van eene handelsvereeniging ontving. Maar nog altijd was aan de volksplanters elk burgerlijk voorrecht van eenige waarde onthouden.

Zoo schitterend als de vooruitzichten van dezen nieuwen vrijbrief waren, en zoo onbepaald als de macht der vereeniging scheen te zijn,

waren toch de eerstvolgende gebeurtenissen in de kolonie nog veel rampspoediger. Lord Delaware, een man om zijne deugden evenzeer als door zijne geboorte in aanzien, ontving levenslang de aanstelling tot gouverneur en kapitein-generaal. De hebzucht, die zelfs van de mogelijkheid van teleurstelling niets wilde weten, maar steeds van een bloeiend rijk in Amerika droomde, omringde hem met aanzienlijke beambten, wier titels en posten voor de waardigheid van een machtig koninkrijk berekend waren. De openbare meening was gunstig voor kolonisatie gestemd; scharen van menschen gaven hun verlangen te kennen om mede te gaan, en de aangenomenen brachten met opgewektheid en ijver vrijwillige gaven. Deze algemeene geestdrift stelde de maatschappij spoedig in staat eene vloot van negen schepen af te zenden, die meer dan vijfhonderd landverhuizers overvoerde. Admiraal der vloot was Newport, die met Sir Thomas Gates en Sir George Somers gemachtigd was, het bestuur over de zaken der kolonie tot aan de komst van Lord Delaware te voeren.

De drie gevolmachtigden hadden zich in het zelfde vaartuig ingescheept. Dicht bij de kust van Virginia scheidde een orkaan den admiraal van zijne vloot, en zijn schip strandde op de rotsen van de Bermuda's. Een klein jacht verging, en zoo kwamen slechts zeven schepen in Virginia aan.

Aanstands deed zich eene nieuwe moeilijkheid op. De oude grondwet was afgeschaft, en daar er niemand in de kolonie aanwezig was, die met eenig gezag vanwege de machthebbenden bekleed was, dreigde de regeeringloosheid de overhand te nemen. De laatst aangekomene kolonisten waren meest menschen, die hun vaderland hadden verlaten, om een erger lot te ontvluchten, bankbreukige kooplieden, heeren naar geest en vermogen verarmd, dronkaards en lichtmissen, mannen in één woord, oneindig beter geschikt om een staat te bederven, dan om er een te stichten. God wilde echter niet, dat de nieuwe staat uit zulke bouwstoffen zou worden zamengesteld, en zulke lieden de stamvaders zouden zijn van eene nakomelingschap, op Amerikaanschen grond geboren, die eenmaal de Amerikaansche vrijheid door hare welsprekendheid zou bewijzen, en door hare dapperheid verdedigen. Hoe hopeeloos het besluit ook scheen te zijn, handhaafde Smith toch zijn gezag over de bandeloze kudde, en bedacht nieuwe tochten en nieuwe neerzettingen, om hen van arbeid en onderhoud te voorzien. Eindelijk maakte eene ontploffing van buskruid hem ongeschikt voor zijne taak, daar hij bij die gelegenheid wonden ontving, die de heilkunst van Virginia niet kon genezen. Hij droeg zijne macht aan Percy over, en vertrok naar Engeland. Bitter lijdten, ten gevolge van zijne kwetsuren, en de ondankbaarheid van zijne opperhoofden waren het loon voor zijne diensten. Hij ontving voor zijne opofferingen en gevaarlijke be-

drijven geen voet breed grond; noch het huis, dat hij zelf gebouwd, noch het veld, dat hij met zijne eigene handen had bearbeid, noch eenige andere belooning, behalve den bijval van zijn geweten en de toejuicing der wereld. Hij was de vader van Virginia, de ware aanvoerder, die het eerst het Saksisch ras naar het grondgebied der Vereenigde Staten overplante. Zijn oordeel was altijd klaar en onbeveld geweest, zelfs te midden van algemeene radeloosheid. Hij vereenigde den stoutsten ondernemingsgeest met een onvermoeide kracht van wil. Zijn moed en tegenwoordigheid van geest volbrachten, wat anderen voor onmogelijk hielden. Vindingrijk in het zoeken van redmiddelen, was hij snel in de uitvoering zijner plannen. Ofschoon kwaadwilligheid en afgunst niet hadden opgehouden hem te vervolgen, maakte hij nooit de slapende herinnering aan de misslagen zijner vijanden wakker. Hij was gewoon zijne mannen in het gevaar te voeren, en niet hen in gevaar te zenden, leed liever gebrek, dan te leenen, en getroostte zich ontbering om te kunnen betalen. Hij had in zijne natuur niets dat gemaakt was, of geveinsd, maar was openhartig, eerlijk en oprecht. Hij zag duidelijk en helder in, dat Engeland in Virginia niet naar goud en spoedig vergaderde schatten behoefde te zoeken, maar een geordend maatschappelijk bedrijfsleven moest invoeren. »Daar is ginds», zeide hij, »hoegenaamd niets zonder arbeid te verwachten.»

De kolonisten, niet langer door een erkend gezag bestuurd, gaven zich welhaast aan zorgeloze luiheid over. De rijke voorraad van leeftocht was spoedig verteerd, en de Indianen, wier vriendschap op den persoonlijken invloed van Smith steunde, weigerden hen verder te ondersteunen. Van nu aan zagen de inlanders de Engelschen met smadelijke minachting aan. Wie zich uit de kolonie verwijderde werd opgevangen; velen, die naar de Indiaansche hutten om voedsel gingen bedelen, werden in koelen bloede vermoord; en welhaast bleek het, dat er plannen gesmeed werden, om de geheele kolonie uit te hongeren en te vernielen. De ijselijkheden van een hongersnood bleven niet uit, terwijl eene bende van ongeveer dertig man zich van een schip meester maakte, en de vlucht nemende, het zeerooverbedrijf ter hand nam, welk misdrijf zij door een beroep op den uitersten nood, waarin zij zich bevonden hadden, zochten te bemantelen. Bij zijn vertrek had Smith meer dan vier honderd negentig personen in de kolonie achtergelaten; in zes maanden was dat getal, door luiheid, wangedrag en honger, tot zestig teruggebracht; en ook deze waren zoo zwak en uitgeput, dat als de hulp slechts tien dagen langer was uitgebleven, zij allen onvermijdelijk zouden zijn omgekomen.

Sir Thomas Gates en de bemanning van het schip, dat op de rotsen van de Bermuda's gestrand was, hadden het strand zonder het verlies

van menschenlevens bereikt. De milde vruchtbaarheid van het eiland, dat een overvloed van vruchten opleverde, had hen gedurende negen maanden rijkelijk gevoed. »Van de ceders, die zij velden, en de overblijfselen van het oude schip, vervaardigden zij met verwonderlijke volharding twee vaartuigen, waarop zij vervolgens naar Virginia scheep gingen, verwachtende, dat hun een hartelijk welkom tot den overvloed van eene bloeiende kolonie zou worden toegeroepen. Hoe groot moest dus wel hun schrik zijn, toen zij (24 Mei 1610) op het tooneel van dood en ellende aankwamen, waarvan de indruk zoozeer versterkt werd door het vooruitzicht van voortdurende schaarschte. Vier pinassen bevonden zich op de rivier, en de nood was zoo hoog geklommen, dat slechts één raad voor uitvoering vatbaar scheen te zijn, namelijk, de raad om naar New-Foundland te vertrekken, en daar redding te zoeken bij de Engelsche visschers, op wier vaartuigen de kolonisten konden worden ingedeeld. De volksplanters — zoo is de menschelijke natuur — wilden vooraf de stad verbranden, waarin zij zoo veel lijden hadden ondergaan, en het kostte Gates, die zelf het laatst de nederzetting verliet, groote inspanning, om deze kinderlijke wraak te verijdelen. »Niemand vergoot een traan, want niemand had hier één gelukkigen dag doorgebracht.” Zij zakten met het getij den stroom af, doch toen zij den volgenden morgen dicht bij den mond der rivier waren, kwam hun de groote sloep van Lord Delaware te gemoet, die op de kust met toevoer van landverhuizers en levensbehoefden was aangekomen. De vluchtelingen keerden om; en met een gunstigen wind waren zij des avonds weder in het fort te Jamestown.

Op den 10^{en} Juni werd het herstel der kolonie op plechtige wijze, met gebeden tot God gevierd. Een diep gevoel van de oneindige goedheid der goddelijke Voorzienigheid overweldigde de kolonisten, die aan den hongersnood waren ontkomen, de landverhuizers, die schipbreuk hadden geleden, en de pas aangekomenen, die ellende en gebrek hadden aangetroffen, waar zij verwacht hadden de tevredenheid des overvloeds te zullen vinden. De kloekmoedigheid van hun besluit joeg de wanhoop op de vlucht. »Het is, zeiden zij, »de arm van den God der heirscharen, die wilde, dat zijn volk de Roode zee zou doortrekken, en in de woestijn wonen, eer zij het land Kanaan tot eene bezitting zouden ontvangen.” Gevaren die men heeft doorgestaan, baren vertrouwen op de Voorzienigheid. »Twijfelt er niet aan,” spraken de kolonisten tot het Engelsche volk, »God zal onzen staat verheffen, en zijne kerk bouwen in dit heerlijk klimaat.” Na afloop der plechtige godsdienstoefening, liet Lord Delaware zijne aanstelling voorlezen, en belegde onmiddellijk daarna eene vergadering, om over de belangen der kolonie te beraadslagen; en haar bestuur met zachtmoedigheid, maar tevens met kracht, te regelen. De kwade gevolgen der

partijzucht werden door de eenheid van bestuur en de deugden van den gouverneur weggenomen, en de volksplanters, door onderlingen wedijver aangevuurd, volbrachten hun werk met naastigheid en vlijt. Bij het aanbreken van den dag begaven zij zich naar de kleine kerk, die steeds met de wilde bloemen des lands keurig versierd was, en keerden dan naar hunne woningen terug, om hun rantsoen voedsel te ontvangen. Voor den arbeid waren de uren van 's morgens zes tot tien, en des namiddags van twee tot vier uur vastgesteld. De huizen waren warm en hecht, van boven met sterke planken gedekt, en van binnen op de wijze der Indiaansche wigwams ingericht. Veiligheid en overvloed keerden terug. Maar Lord Delaware's gezondheid kwijnende onder de zorgen van zijn ambt, en de ongemakken van het klimaat, en na eene aanhoudende sukkeling was hij genoodzaakt het bewind aan Percy over te dragen, en naar Engeland te vertrekken. Op dat tijdstip bestond de kolonie uit nagenoeg twee honderd personen, maar het vertrek van den gouverneur was eene groote ramp, die niet slechts versaagdheid te Jamestown, maar ook »een kouden nevel" in de harten der Londensche aandeelhouders, en eene groote omkeering in de openbare meening in Engeland te weeg bracht. Het tooneel was destijds de plaats, waar het publiek bij voorkeur tot ontspanning samenkwam, en de tooneeldichters kozen Virginia tot een onderwerp van spot en verachting. »Deze volksplanting," klaagden de bewoners van Jamestown, »heeft den smaad der laaghartige wereld ondervonden; onze eigene broeders belachen en bespotten ons; papisten en tooneelspelers, het schuim en de heffe der aarde, maken zich vrolijk over ons, die de muren van Jerusalem helpen opbouwen."

Gelukkig hadden echter de ondernemers, nog vóór dat Lord Delaware's lotgevallen bekend waren, Sir Thomas Dale, »een waardig en ervaren krijgsman der Nederlanden," met ruimen toevoer afgezonden. Hij kwam behouden (1614) in de kolonie aan, en aanvaardde het bewind, dat hij weldra op den voet der krijgswet inrichtte. Het met bloed geschreven wetboek, dat de penningmeester Sir Thomas Smith, op zijn eigen gezag, zonder het bevel of de goedkeuring der maatschappij, had laten drukken en naar Virginia gezonden, was in de hoofdzaak eene vertaling van de krijgsartikelen in de Vereenigde Provinciën. De Engelsche Bisschoppelijke kerk, die in Virginia van gelijken ouderdom als de nederzetting te Jamestown was, werd, even als de jeugdige staat, aan het militair gezag onderworpen, en al werd de eenheid van geloof ook niet streng gehandhaafd, zoo hadden toch krijggraden de macht, om onverschilligheid voor den godsdienst met geeseling, en ongeloof met den dood te straffen. De invoering van dit stelsel van willekeur verwekte bij de kolonisten, die nooit eenige vrijheden hadden bekomen, geene verontwaardiging, en bij de aandeelhouders in Enge-

land, die de Virginiërs meer als de bezetting van eene verafgelegene vesting, dan als burgers en vrije lieden beschouwden, geene verbaazing. De vrijbrief der Londensche maatschappij bekleedde den gouverneur met onbepaalde macht, om in geval van muiterij en oproer de krijgswet in te voeren, en bij den toestand, waarin de kolonie verkeerde, hield men dit recht voor eene voldoende rechtvaardiging, om haar tot landswet te verheffen.

De brieven van Dale erkenden het klein aantal en de zwakheid der volkplanters, maar ontstaken tevens nieuwe hoop in de ziel der standvastige ondernemers, die onder de zwaarste rampen nooit hadden gewankeld. »Indien mij» schreef hij, »eenig kwaad mocht overkomen, laat mij dan aan uwe zorg de voortzetting van deze belangrijke zaak aanbevelen, want uwe beurs en uwe bemoeiingen kunnen aan geen verdienstelijker werk worden gewijd. Neemt vier van de beste koninkrijken in de Christenheid, en voegt ze bij elkander, dan kunnen zij nog, wat voortbrengsels en voortreffelijkheid van den bodem aangaat, onmogelijk zich met dit land meten.» Lord Delaware en Sir Thomas Gates bevestigden nadrukkelijk hetgeen Dale had geschreven, en Gates, wien de eer is te beurt gevallen van de eerste te zijn, die in het oorspronkelijk patent voor Virginia wordt genoemd, voerde zonder uitstel zes schepen met driehonderd landverhuizers naar de Nieuwe Wereld. Lang daarna toonde Virginia zijne dankbaarheid jegens deze oudste kolonisten, door herhaalde daden van welwillende wetgeving. Eene wijze vrijgevigheid zond tegelijk een honderd stuks rundvee, benevens anderen passenden voorraad. Dit was de gelukkigste stap, dien men tot nog toe had gedaan, en bewees de wijsheid van Cecil en anderen, wier standvastigheid de overhand had bekomen.

De snelheid, waarmede deze ondersteuning verleend werd, verdient bewondering. In Mei had Dale uit Virginia geschreven, en in het laatst van Augustus bevonden de nieuw aangenomene kolonisten onder Gates zich reeds te Jamestown. Zoo onverwacht kwam deze hulp daar aan, dat men aanvankelijk de troepen van Gates voor eene vijandelijke vloot hield. Wie zal echter de vreugde beschrijven, die de vrees verving, toen de gewaande vijanden vrienden bleken te zijn? Gates aanvaardde het bestuur onder de dankbetuigingen der kolonie, en beproefde aanstonds het gevoel van godsdienstige erkentelijkheid als grondslag voor orde en wet te bezigen. »Heer! zegen Engeland, ons schoon geboorteland,» werd het morgen en avondgebed der dankbare volkplanters. De kolonie telde thans zeven honderd mannen, en met toestemming van Gates voer Dale ver de rivier op, om de nieuwe nederzetting te vestigen, die ter eere van prins Hendrik, den lieveling van het gansche Engelsche volk, den naam van Henrico ontving; en daar op de

afgelegene grens hielp Alexander Whitaker, de liefdevolle »apostel van Virginia" den naam van God tot de Heidenen brengen.

Doch de grootste verandering in den toestand der kolonisten sproot voort uit het persoonlijk eigendom, dat onder hen begon ingevoerd te worden. Aan iederen man werden eenige acres grond aangewezen voor bouwgrond en tuin, die hij naar eigen goedvinden en voor zijn eigen gebruik mocht bebouwen. Zoo lang toch vlijt en inspanning van de belooning, die haar toekwam, waren verstoken gebleven, was op onwilligen arbeid en schromelijke tijdverkwisting steeds gebrek gevolgd. Van nu aan werd de heiligheid van 't persoonlijk eigendom als de zekerste waarborg voor orde en overvloed erkend. Evenwel werden de rechten der Indianen slechts weinig geëerbiedigd, en de Engelschen ontzagen zich niet, om met geweld zich den grond, de hutten en de voorraadshuren van den stam der Appomattocks toe te eigenen.

(1612). Terwijl de kolonie toenam in kracht en welvaart, stond de derde giftbrief voor Virginia aan de maatschappij in Engeland af, de Berumda's en alle overige eilanden, binnen een omtrek van drie honderd mijlen van de Virginische kust, een afstand voor het verder be- loop der Amerikaansche geschiedenis van geen duurzaam belang, daar de nieuwe bezitting spoedig op eene afzonderlijke vereeniging overging. — Van het grootste gewicht daarentegen was eene andere verandering in het Charter, daar zij de kiem tot eene toekomstige omwenteling bevatte, t. w. de democratische vorm, dien de kolonie daarbij ontving. Tot nog toe had alle gezag bij den raad berust, die, wel is waar, zijne ledige plaatsen door de maatschappij bij meerheid van stemmen moest laten aanvullen. Nu echter werd bepaald, dat wekelijks eene of meer vergaderingen van de geheele maatschappij zouden gehouden worden ter afdoening van de zaken van minder aanbelang, terwijl alle punten rakende het bestuur, den handel en de verdeling van landerijen, ter beslissing bij de vier groote en algemeene vergaderingen moesten komen, door welke tevens alle beambten aangesteld, en alle wetten uitgevaardigd zouden worden. De burgerlijke rechten der kolonisten ondergingen geene verbetering, maar het karakter der maatschappij werd ten eenenmale gewijzigd; het gezag ging van den raad op de vereeniging over, en hare zittingen werden het tooneel van stoutmoedige en onafhankelijke beraadslaging. Tegelijkertijd ontving zij een zeer schadelijk geldelijk privilege in de loterijen, die ofschoon in Engeland niet in zwang, ten behoeve der kolonie werden toegestaan. Deze loterijen brachten aan de vereeniging negen en twintig duizend pond op, maar daar zij in de schatting des volks spoedig als eene grief golden, werden zij (1621) na ettelijke jaren door het parlement voor een misbruik verklaard, en ten gevolge van de klachten van het lagerhuis op bevel van den raad afgeschaft.

Gelijk de nieuwe giftbrief de macht der maatschappij uitbreidde, zoo gaf de toenemende bloei der volkplanting vastheid en duur aan haar bestaan. Indiaansche stammen zelfs onderwierpen zich aan de Engelschen, en verklaarden zich bij plechtige verdragen voor vasallen van koning Jacobus. Een huwelijk was de naaste oorzaak dier veranderde betrekkingen.

Eenige kolonisten hadden op een strooptocht, onder aanvoering van Argall, de dochter van Powhatan gestolen, en eischten van haren vader een losgeld voor haar. De vertoornde vader verkoos liever voorbereidselen ten oorlog te maken. Doch John Rolfe »een eerlijk en bezadigd'' Engelsch jongeling, en een beminnelijk geestdrijver, die mede naar de wouden van Virginia was verhuisd, hoorde dagelijks en ieder uur, ja, tot in zijn slaap eene stem, die hem toeriep, dat hij beproeven zou haar tot eene Christin te maken. Met de nauwgezetheid van een ontroerd gemoed, dacht hij over de ware bestemming van het leven na. »De H. Geest,'' zoo luiden zijne uitdrukkingen, »vroeg mij af, waarom ik was geschapen,'' en het geweten fluisterde hem in, dat hij zich verheffende boven de »beoordeeling der bekrompenen,'' de blinden op het rechte pad moest leiden. Daarbij bedacht hij echter ook, dat God de zonen van Levi en Israël zijn misnoegen had laten ondervinden, omdat zij zich met vreemde vrouwen hadden opgehouden, en mocht hij dan zich wel verbinden met eene dochter van »een barbaarschen stam er een vervloekt ras?'' Na een hevigen geestelijken strijd, en aanhoudend dagelijksch gebed, besloot hij in de onschuld van zijn vroemen ijver, aan de bekeering van de onwedergeboren maagd te werken, hij dong naar de liefde van Pocahontas, en wenschte haar tot vrouw. Vlug van bevatting, als de jeugdige prinses was, liet zij zich gewillig onderwijzen, en weldra stond zij in de kleine kerk van Jamestown, — die op ruwe dennenhouten pilaren, zoo groen uit het bosch gekapt steunde, en in een onbehouwen bouwtrant was opgetrokken, even eenvoudig zoo al niet even broos als een Indiaansche wigwam, — voor de doopvont, welke uit een boomstam was vervaardigd, »en uitgehold even als eene canoe,'' om »openlijk den afgodendienst van haar land af te zweren, het geloof van Jezus Christus te omhelzen, en den doop te ontvangen.'' Op »de aanwinst van deze eene ziel,'' de eerste vrucht van Virginischen bekeeringsijver, volgde haar huwelijk met Rolfe. In April 1613 gaf haar oom Opachisco de bruid ten huwelijk, tot groote vreugde van Sir Thomas Dale, en met toestemming van haar vader en hare vrienden, en zij stamelde voor het altaar hare trouwbelofte, overeenkomstig de inzettingen der Engelsche kerk.

Alle geschiedschrijvers van Virginia maken van deze huwelijksverbintenis met welgevallen gewag, en aanzienlijke mannen leiden daarvan hunnen stamboom af. In 1616 reisde de Indiaansche vrouw, die

de Engelsche taal had aangeleerd, en een Engelschen naam droeg, »de eerste Christin van haar volk,» met haren echtgenoot naar Engeland. De dochter der wildernis bezat de kiemen van vrouwelijke liefalligheid, die echter nog als in de knop zich verscholen, en te aanvulliger zich voordeden bij den kinderlijken eenvoud, dien zij aan hare opvoeding in de Savanna's der Nieuwe Wereld had te danken. Geen wonder, dat zij aan het hof werd gevierd, en in de stad bewonderd! Als gade en als jonge moeder was haar gedrag voorbeeldig. Zij had de gelegenheid gehad, om de tegenstelling tusschen de weelde van het Europeesch leven, en de vrijheid van de bosschen in het verre Westen te leeren kennen; maar terwijl zij zich voor de terugreis naar Amerika gereed maakte, bezweek zij, twee en twintig jaren oud, als het slagtoffer van het Engelsch klimaat, bewaard door de hand der Voorzienigheid voor de smart over den ondergang van de stammen, waaruit zij gesproten was, en een vlekkeloozen naam nalatende, die haar eene eeuwige jeugd in de herinnering heeft geschonken.

De onmiddellijke gevolgen van dit huwelijk voor de kolonie bestonden in een' duurzamen vrede, niet alleen met Powhatan, maar ook met de machtige Chickahominies, die de vriendschap der Engelschen zochten, en Engelschen verlangden te heeten. Een tijdlang scheen het, alsof de beide rassen zich zouden vermengen, maar de uitkomst was van een geheel anderen aard. De Engelschen en Indianen bleven oneenig, en de zwakste partij ging van lieverlede te gronde.

De kolonie scheen nu voor goed gevestigd, en haar opperhoofd (1613) maakte ten behoeve der Engelschen aanspraak op het uitsluitend recht van kolonisatie, van de kust tot op de breedte van vijfenveertig graden. In 1613 ontdekte een jong zeekapitein van een woest, hartschotelijk en eigenmachtig karakter, op eene reis, die hij met een gewapend vaartuig tot bescherming der visschers in de nabijheid van de kust van Maine deed, dat de Franschen kort te voren eene volkplanting, dicht bij de Penobscot op het eiland Mount-Desert hadden gevestigd. Hij spoedde zich derwaarts, beschoot de opgeworpene verschansingen, en maakte na een hevig musketvuur zich meester van het pas gebouwde gehucht St. Sauveur. Het kruis, waarom de geloovigen zich hadden verzameld, werd omvergeworpen, en de hutten werden, met het schip in de haven, aan de plundering prijs gegeven. Van de volksplanters werden eenigen aan boord van een schip, dat naar St. Malo bestemd was, gebracht, en anderen naar de Chesapeake gevoerd.

De tijding, dat de Franschen zich wilden indringen, maakte den nadjver van Virginia gaande. Terstond zette Argall andermaal koers naar het Noorden, plantte het Engelsche wapen ter plaatse, waar dat van Guercheville was opgericht, slechtte de vestingwerken van De Monts

op het eiland St. Croix, en stak de verlatene nederzetting van Port Royal in brand. Zoo handhaafde Engeland zijne aanspraken op Maine en Acadia, en wreekte de Londensche Compagnie het inbreuk maken op haar monopolie.

Op de terugreis van Acadia liep Argall de haven van New-York binnen, om de souvereiniteit van Engeland te verzekeren, maar er is geen genoegzame grond voor de onderstelling, dat hij de Hudson is opgevaren.

Intusschen juichtte het Engelsche volk reeds bij voorraad in den bloei van den opkomenden staat in Virginia. Het tooneel weergalmde van den lof, die hem werd toegezwaaid. Schakespeare, wiens vriend, »de bij het volk geliefde” graaf van Southampton, een hoofdpersoon in de Virginia-Compagnie was, gaf woorden aan de algemeene geestdrift. Zijne schitterende profezie voorspelde aan het Engelsche volk het bezit van een halfronde, en roemde koning Jacobus als den beschermheer van koloniën, hem vergelijkende »bij den bergceder, die zijne takken naar alle vlakten in zijne nabijheid uitstrekt.”

»Waar ook de straal der hemelzon zal schijnen,

»Daar zal zijne eer, en de grootheid van zijn naam

»Aanwezig zijn, en nieuwe volken scheppen.”

Sir Thomas Gates gaf (1616) het bewind aan Dale over, en scheepte zich naar Engeland in, waar hij er zich op toelagde om den moed der Londensche maatschappij te verlevendigen. In Mei 1614 werd in het huis der Gemeenten een verzoek om ondersteuning ingediend, en met ongewone plechtstatigheid ontvangen. Het werd door Lord Delaware ondersteund, wiens liefde voor Virginia eerst met zijn leven ophield. »Alles,” zeide hij, »wat men verlangt is een klein getal brave arbeiders, met een voorraad kinderen gezegend,” en hij stelde eene Commissie voor, om maatregelen tot het verleenen van hulp te beramen. Doch oneenigheden met den koning veroorzaakten eene splitsing van de Gemeenten, de nieuwe staat mocht niet aan loterijën, noch aan bevoorrechte compagnieën, evenmin als aan koningen en parlementen zijn bloei verschuldigd zijn. De particuliere nijverheid, die zich op de aankweeking van een kostbaar handelsartikel toelagde, werkte beter dan de bescherming van Engeland, — de tabak heeft Virginia rijk gemaakt.

De staat van het persoonlijk eigendom in landerijen onder de kolonisten, hing eenigermate van de omstandigheden af, waaronder zij het vaderland hadden verlaten. Sommigen waren uitgezonden en onderhouden geheel op kosten der maatschappij, en waren haar daarvoor dienstbaar. Eene maand van hunnen tijd en drie acres land werden voor hen afgezonderd, behalve eene kleine toelage van twee schepels koren uit het openbaar magazijn, het overige van hun tijd en arbeid be-

hoorde aan de maatschappij. Hun getal nam langzamerhand af, en in 1617 waren er aan mannen, vrouwen en kinderen in 't geheel nog maar vier en vijftig. Anderen, in 't bijzonder de geliefkoosde volkplanting dicht bij de monden] van de Appomattock waren pachters, die eene jaarlijksche schatting van twee en een half vat koren aan het magazijn moesten leveren, en ten dienste van het algemeen eene maand arbeid geven, onder voorwaarde, dat deze noch in den zaai- noch in den oogsttijd zou worden geëischt. Wie daarentegen of op eigene kosten was gekomen, of anderen voor zijne rekening had gezonden, had voor elk hoofd aanspraak op honderd acres land. Later evenwel, toen de kolonie voor goed gevestigd was, werd de premie voor landverhuizers tot vijftig acres verminderd, welker bebouwing en bewerking daarna op eene gelijke hoeveelheid recht gaf. Bovendien werden landerijen toegekend als belooning voor bijzondere verdiensten, onder bepaling echter, dat een enkel persoon niet meer dan twee duizend acres op die wijze zou mogen verkrijgen. Eene storting van twaalf pond en tien schillings in de schatkist der compagnie gaf mede aanspraak op honderd acres land, dat nog niet afgestaan en in bezit genomen was, onder toekenning van het recht op eene gelijke hoeveelheid, na voldoende bebouwing der eerste. Zoo luidde de oudste wet op het grondbezit in Virginia, en hoe gebrekkig en ongelijk zij ook mocht zijn, verschafte zij toch aan den landbouwer de middelen om eigenaar van den bodem te worden. Deze heilzame verordeningen voerde Sir Thomas Dale in, een bewindvoerder, die in weerwil dat hij de krijgswet invoerde, toch grooten lof verdient voor zijne geestkracht en ijver, zijn scherp oordeel en voorbeeldig gedrag. Nadat hij vijf jaren in Amerika had doorgebracht, verlangde hij Engeland en zijne betrekkingen aldaar te bezoeken (1616), hij stelde daarom George Yeardley tot onder-gouverneur aan, en scheepte zich naar zijn vaderland in.

De nijverheid der kolonie had geruimen tijd eene verkeerde richting genomen; in de bereiding van potasch en zeep, glas en teer konden de volkplanters de mededinging van de volken aan de Oostzee niet volhouden. Evenzoo had men veel kosten aan het aanleggen van wijnbergen verspild. Maar eindelijk bedacht men, dat de tabak met voordeel kon worden verbouwd. De secte der goudzoekers stierf uit; daarentegen werden nu de akkers en tuinen, de openbare pleinen, en zelfs de straten van Jamestown met tabak beplant, en de kolonisten verspreidden zich, uit winzucht hunne veiligheid vergetende. De tabak, die leven bracht in de nijverheid van Virginia, werd met den tijd niet slechts de handelswaar, maar ook het betaalmiddel der kolonie.

Tegelijk met den toenemenden bloei der industrie en de onschendbaarheid van het persoonlijk eigendom, begonnen de kolonisten ook de behoefte aan staatsburgerlijke rechten te gevoelen. Het is een

gewoon gebrek van vereenigingen, dat hare beampten hunne belangen als bestuurders scheiden van de belangen, die uit het deel, dat hun persoonlijk eigendom is, voortvloeien. Dit bleek niet het minst, waar een uitgestrekt grondgebied het vermogen uitmaakte, dat beheerd moest worden, en met groote verbittering streed men om de ambten, waaraan eer en voordeel waren verknocht. Onder den invloed van eene partij, die slechts zelden de meerderheid bekwam, bekwam Argall de post van onder-gouverneur. De krijgswet was destijds nog het burgerlijk recht des lands, en opdat aan de overheersching van den nieuwen plaatsvervanger, die even eigenmachtig als hebzuchtig was, niets zou ontbreken, ontving hij verder nog het ambt van admiraal over de kolonie en de omliggende zeeën.

De terugkomst van Lord Delaware had misschien de rust kunnen herstellen, maar de gezondheid van dien edelman was tegen de reis niet bestand; hij was met vele emigranten sloop gegaan, en stierf op de reis, alvorens Virginia te bereiken. Tengevolge daarvan bleef Argall's onderdrukking onbepert, maar zijne onbeschaamde schraapzucht en zijne ondeugden brachten hem ten val, en bezorgden aan de kolonie een onberekenbaar voordeel. Want hij liet zich door zijne harts-tochten, die hem aanspoorden om de volksplanters te onderdrukken, verleiden de maatschappij te bedriegen. De toestand in Virginia werd ondragelijk (1618); de arbeid der volkplanters werd geheel ten bate van den gouverneur gebezigd; slavernij voor een bepaalden tijd was de gewone straf voor kleine overtredingen, en in eene kolonie, waar nog steeds de krijgswet heerschte, was natuurlijk het leven hoogst onveilig, afhankelijk als het was van de luimen van zulk een opperhoofd. Het eerste beroep van Amerika op Engeland, hoewel niet op den koning, maar op de compagnie, geschiedde ten behoeve van een persoon, dien Argall zonder voldoende redenen ter dood had veroordeeld, en dien hij niet dan na hevigen tegenstand had willen sparen. De volkplanting liep gevaar in een slechten reuk te geraken, en de tijding van de dwingelandij, welke aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan heerschte, stremde de landverhuizing. Men verlangde hervorming, en verkreeg die, met waarborgen voor de toekomst, omdat de belangen der kolonie één waren met die der maatschappij, in zooverre beide behoefte hadden aan de afschaffing van gemeenschappelijke grieven. Na een hevigen strijd van de naijverige partijen over het bestuur en de leiding der vereeniging, behaalde Sir Edwin Sandy's invloed de overwinning. Argall werd afgezet, en (1619) de zachtmoedige en algemeen beminde Yeardley tot kapitein-generaal der kolonie benoemd. Maar eer nog de nieuwe opperbevelhebber in Virginia aankwam, had Argall zich verwijderd, na voor zich en zijne aanhangers, door bedriegelijke middelen, de vruchten van zijne afper-

singen in veiligheid te hebben gebracht. Zoo leed de Londensche maatschappij onder de gewone plagen van alle vereenigingen, — trouwelooze beambten en vruchtelooze processen.

Yeardley begon zijn bestuur met daden van welwillendheid. De oudere volksplanters werden van alle diensten ten behoeve der kolonie ontslagen, en ontvingen voor hun vermogen en hunne bezittingen dezelfde waarborgen, als de onderdanen van het Engelsche rijk. De lasten door zijn voorganger opgelegd werden opgeheven, en de krijgswet trapsgewijze afgeschaft. Doch de regeering van Yeardley bracht nog meer voordeelen aan de kolonisten aan; met zijn bestuur toch begint een nieuw tijdperk in de ontwikkeling der Amerikaansche vrijheid.

Op bevel der Londensche compagnie, werd de macht van den gouverneur beperkt door een raad, die het recht had om de misslagen door den bewindhebber begaan te herstellen, en de kolonisten zelve bekwamen een aandeel in de wetgeving. In Juni 1619 kwam de eerste koloniale vergadering, die ooit in Virginia was gehouden, te Jamestown bijeen. De gouverneur, de onlangs aangestelde raad, en twee vertegenwoordigers uit elk der gehuchten maakten de eerste volksvertegenwoordiging voor het westelijk halfrond uit. Zij beraadslaagden over alle punten, die zij in het belang der kolonie noodig en nuttig achten. De besluiten en handelingen van deze eerste Amerikaansche wetgevers zijn verloren gegaan. Om kracht van wet te hebben, moesten zij door de maatschappij in Engeland worden goedgekeurd, en ofschoon wij nergens vinden, dat die goedkeuring wettelijk is verleend, treffen wij toch hier en daar de belijdenis aan, dat de veranderingen der vergadering, »voor 't meerendeel uitstekend, en met oordeel ontworpen waren.” De Virginiërs spraken hunne dankbaarheid met blijde opgewektheid uit, en de vertegenwoordigers der kolonie betuigden hunne »grootst mogelijke erkentelijkheid” voor de zorg, die de compagnie bij de regeling van de aangelegenheden der volkplanting had betoond.

Zoo brak de heilspellende dageraad van wettelijke vrijheid in America aan. Zij, die te voren van den wil eens gouverneurs hadden afgehangen, maakten nu op de rechten van Engelsche burgers aanspraak, en verlangden een wetboek, dat op den grondslag der vaderlandsche wetten steunde. Zij toonden zich bereid Virginia als hun vaderland te beschouwen, »zij begonnen huizen te stichten, en koren te verbouwen,” en besloten moedig en onversaagd aan de kolonie een duurzaam bestaan te verzekeren.

De vrijzinnige partij, die thans het bestuur over de Londensche maatschappij voerde, verdiepte zich met grooten ijver in plannen ter uitbreiding van de bevolking van Virginia, en ter bevestiging der koloniale rechten en vrijheden. Sir Edwin Sandys, de nieuwe schatbewaarder, was een man van zooveel oordeel en standvastigheid, dat geene be-

dreigingen, en zelfs geen levensgevaar, hem vermochten terug te houden van de opsporing en afschaffing der misbruiken, die den bloei der kolonie vertraagden. Bij zijne komst aan het bestuur waren er, na twaalfjarige inspanning en eene uitgave van tachtig duizend pond door de maatschappij, in de volkplanting niet meer dan zeshonderd zielen, mannen, vrouwen en kinderen, en thans wist hij in één jaar voor de overkomst van twaalf honderd een en zestig personen te zorgen. Ook moeten wij de verandering niet voorbijzien, die in den aard der emigratie plaats greep. »De bevolking van Virginia had zich nog niet met hare gedachten gevestigd.» Vóór de jongste verandering hadden allen het voornemen vastgehouden, om na verloop van tijd naar Engeland terug te keeren, daarom werd het noodig, de gehechtheid aan den bodem bij hen te versterken. Slechts enkele vrouwen hadden gewaagd den Atlantischen oceaan over te steken, nu echter bewoog het vooruitzicht van voorspoed en welvaart negentig bevallige, jonge, en fatsoenlijke meisjes, om aan het verzoek der maatschappij, en den welwillenden raad van Sandys gehoor te geven, en naar de volkplanting zich in te schepen, waar haar eene hartelijke ontvangst zou zijn bereid. Zij werden op kosten van de vereeniging overgevoerd, en aan de pachters der maatschappij uitgehuwelijkt, of aan andere mannen, die in staat waren in haar onderhoud te voorzien, en bereid tot de vergoeding der reiskosten; eene voorwaarde, waaraan men streng vasthield. Deze onderneming, welke gedeeltelijk eene handelsspeculatie geweest was, slaagde zoo uitmunten, dat men besloot in het volgend jaar (1620) een nieuwen toevoer, ten bedrage van honderd, af te zenden, maar vóór dat deze waren bijeenverzameld, was de kas der maatschappij zoo zeer uitgeput, dat zij voor de uitvoering van haar plan tot eene inschrijving hare toevlucht moest nemen. Na eenig uitstel, werden er voor het oogenblik zestig uitgezonden, — allen meisjes van goede opvoeding, jong, schoon, en met bevredigende aanbevelingen voorzien. De prijs dier schoone waar steeg van honderd twintig tot honderd vijftig pond tabak, en zelfs hooger; zoodat al de uitgaven ten haren behoeve gedaan konden goedgemaakt. De schuld voor eene vrouw was eene schuld van eer, die boven alle overigen den voorrang had; terwijl verder de maatschappij, bij de aanstelling van beampten, aan getrouwde mannen den voorkeur gaf. Huiselijke banden werden geknoopt, die orde, deugd, en vlijt te voorschijn riepen; de stroom der landverhuizing zwol; binnen den tijd van drie jaren (1619—1621) werden vijftig giftbrieven voor landbezit uitgereikt, en drie duizend vijf honderd personen vonden den weg naar Virginia, dat zelfs den Puriteinen tot eene wijkplaats werd.

De wel overlegde en plechtige toekenning van wettelijke vrijheden en rechten was eene daad van onberekenbaar groot belang. Toen Sandys

na eenjarigen dienst zijn ambt als schatmeester neerlegde, ontstond er strijd over de verkiezing van zijn opvolger. De vergadering was talrijk, en daar de zittingen der maatschappij thans eene school voor openbare beraadslaging was geworden, bevonden zich vele uitstekende redenaars van het Parlement onder de aanwezigen. Koning Jacobus deed eene poging, om den strijd te beslechten, en liet een brief voorlezen, waarbij hij vier kandidaten benoemde, op een van welke hij wenschte, dat de benoeming zou worden uitgebracht. Doch de maatschappij verzette zich tegen deze koninklijke tusschenkomst als een inbreuk op haar privilege, en terwijl Jacobus zich blootstelde aan de schande van te vergeefs de hand naar het oppergezag te hebben uitgestoken, viel de keus der vergadering op den graaf van Southampton, den vriend van Shakespeare. Na op zulk eene krachtige wijze hare eigene rechten gehandhaafd te hebben, ging de maatschappij tot de afschaffing van oude misbruiken over, en gaf aan de vrijheid der kolonie schriftelijke waarborgen.

Bij het beroep op de Londensche vereeniging van een doodvonnis, door Argall gevelde, hadden de vrienden van dien beambte met den graaf van Warwick aan het hoofd eene bijeenkomst gehouden, en daarin het gevoelen omhelsd, dat terechtstelling voor een krijgsraad de beste wijze van rechtspleging was, omdat krijgslieden en mannen van het zwaard daarbij rechters waren. Deze meening werd nu bestreden, en het recht der kolonisten op het terechtstaan voor gezworenen uitvoerig en met kracht verdedigd. Het duurde niet lang, of ook de vrijheid der noordelijke visscherijen werd op gelijke wijze bewezen, en de vroegste geschiedenis van Nieuw-Engeland zal ons doen zien, met welk goed gevolg men zich tegen het monopolie eener mededingende vereeniging verzette.

De maatschappij had de koloniale vergadering, die door Sir George Yeardley was bijeengeroepen, wel is waar stilzwijgend goedgekeurd, maar hare bekrachtiging nog niet uitdrukkelijk verleend. In Juli 1621 stelde eene merkwaardige verordening voor de kolonie eene geschrevene staatsregeling vast. De regeeringsvorm, die voor Virginia werd aangenomen, kwam met de Engelsche staatsregeling overeen, en diende, met eenige wijzigingen, als voorbeeld voor de stelsels, welke later in de onderscheidene koninklijke wingewesten zijn ingevoerd. Het doel der regeling was »de grootst mogelijke welvaart en bloei des volks, en de afwending van onrechtvaardigheid, billijke grieven en verdrukking.» Haar inhoud was kort en eenvoudig; een gouverneur, te benoemen door de maatschappij; een blijvende raad, mede door de maatschappij aan te stellen; eene algemeene vergadering, die jaarlijks zou bijeenkomen, en samengesteld zijn uit de leden van den raad en twee afgevaardigden uit elke kolonie, te verkiezen door de bewoners. Deze vergadering was gemachtigd tot de volle uitoefening van de wetgevende macht, waarbij echter

aan den gouverneur het recht van verzet werd voorbehouden; maar geene wet noch verordening zou van kracht zijn, die niet door de maatschappij in Engeland goedgekeurd was. Met bewonderenswaardige rechtvaardigheid en voorbeeldelooze vrijzinnigheid werd verder bepaald, dat, nu het bestuur der kolonie was geregeld, geene bevelen van het hof te Londen voor de kolonie bindend zouden zijn, tenzij zij op gelijke wijze door de algemeene vergadering waren goedgekeurd. De rechtbanken werden gelast zich naar de wetten en gebruiken der rechtspleging, in het koninkrijk van Engeland bestaande, te gedragen.

Zoodanig was de staatsregeling, die Sir Francis Wyatt, de opvolger van den zachtzinnigen maar zwakken Yeardeley, op last der maatschappij naar de kolonie medebracht. Het stelsel van vertegenwoordiging, en van rechtspleging door gezworenen was daarmede in het nieuw halfroond als een erkend recht vastgesteld. De kolonisten, nu niet langer als dienaren van eene handelsvereeniging afhankelijk, werden stemgerechtigde burgers. Voortaan werd het oppergezag gerekend te berusten in de handen van het koloniaal parlement, en van den koning, als koning van Virginia. De uitgevaardigde staatsregeling was de grondslag, waarop Virginia het gebouw van zijne vrijheden heeft opgetrokken. Haar invloed was groot en duurzaam, en vertoont zich door alle volgende jaren van de geschiedenis der kolonie heen. Zij maakte de kolonie in hare jeugd tot eene kweekschool van vrije mannen, en de opvolgende geslachten zogen de liefde voor instellingen in, wier ouderdom tot in het eerste tijdperk van den voorspoed hunner vaders reikte. De Virginiërs lieten zich de priveleges, die hun thans werden geschonken, niet weder ontnemen, en toen nieuwe kolonies in het Zuiden verrezen, moesten de eigenaars, om daarvoor inwoners te vinden, dezelfde vrijheden en rechten beloven, die Virginia's burgers genoten. Aan de Londensche maatschappij komt de eer toe, dat zij met goed gevolg zich als een vriend der Amerikaansche vrijheid heeft gedragen. Met recht mag men betwijfelen, of wel eenige publieke daad onder de regeering van koning Jacobus zulk een blijvenden en machtigen invloed heeft gehad, en het is de roem van den graaf van Southampton, Sir Edwin Sandys en de vrijzinnige partij in Engeland, dat zij onmachtig zijnde, om waarborgen voor een vrijgevig bestuur aan het vaderland te verschaffen, zorg hebben gedragen, dat volksvrijheid zoo nauw met het leven, den bloei en den maatschappelijken toestand van Virginia werden verbonden, dat beide nooit weder konden gescheiden worden.

VIJFDE HOOFDSTUK.

SLAVERNIJ. — ONTBINDING DER LONDENSCHER MAATSCHAPPIJ.

Terwijl Virginia door het geschenk eener volksvertegenwoordiging zich tot een toevluchtsoord der vrijheid verhief, werd het tegelijk, door eene der vreemde tegenstrijdigheden in de menschelijke zaken, de woonplaats van erfelijk lijfeigenschap. Dit verderfelijk, onrechtvaardig en noodlottig stelsel werd aan de zich met kracht ontwikkelende instellingen van Amerika vastgehecht, niet met toestemming der vereeniging, noch op verlangen van de kolonisten; maar door de koopmans hebzucht eener vreemde natie ingevoerd, is het vervolgens door Englands staatkunde, die geen acht sloeg op de belangen en wenschen der volkplanting, bevestigd en uitgebreid.

Slavernij en slavenhandel zijn ouder dan de geschiedenis der menschelijke maatschappij. Men vindt de sporen van hun bestaan overal waar de wilde jager zijne ruwe levenswijze voor die van herder of landbouwer verwisselt, en met uitzondering van Australasia hebben zij zich over de geheele aarde verbreid. Bij al de beschaafde volken der oudheid heerschten zij. De eerste lichtstralen der Egyptische geschiedenis toonen ons tafereelen van lijfeigenschap, de oudste gedenkteekenen van menschelijken arbeid op den bodem van dat land zijn ontegenzeggelijk het werk van slavenarbeid. De stamvader van het Joodsche volk hield slaven, en kocht slaven. Ieder aartsvader was een alleenheerscher in zijn eigen huis.

Toen de Hebreëen de ketens van hunne eigene dienstbaarheid verbraken, behielden zij de instelling der slavernij ook na hun verblijf in

de woestijn. Het licht, dat van Sinaï uitging, verdreef de verderfelijke begoochelingen van de afgoderij, maar de slavernij vestigde zich ook in het beloofde land, aan de oevers van de Siloa, in de nabijheid der hemelsche godspraken. De Hebreeuwsche vader kon zijne dochter tot slavernij doemen; vrouw en kinderen van den vrijgelaten slaaf bleven het eigendom van den meester en zijne erfgenamen, en wanneer een slaaf, ofschoon doodelijk door zijn heer gekwetst, slechts één dag na zijne verwonding leefde, kwam de eigenaar zonder bestrafing vrij, want de slaaf was zijns meesters geld. Het is zelfs zeer waarschijnlijk, dat in een later tijdperk het gezin van een schuldenaar ter voldoening van zijne schuld mocht worden verkocht.

De landen, die aan Palestina grensden, waren evenzeer met het lijfeigenschap vertrouwd, en Tyrus, de oudste en beroemdste koopstad van Phenicia was, even als Babylon, een markt »voor den handel in menschen.” De Scythen der woestijn hadden reeds de slavernij ingevoerd over de gansche uitgestrektheid der vlakten en bosschen van het onbekende Noorden.

Hoe oud de overleveringen van Griekenland ook zijn, is het bestaan der slavernij nog ouder. De toorn van Achilles ontsproot uit een twist over eene slavin; de Grieksche vrouwen van aanzien bezaten een tal van lijfeigenen tot bedienden; de helden van Troje deden strooptochten naar de omliggende dorpen en steden, om de inwoners als slaven weg te voeren. Grieksche zeeroovers, die even als de zeeschuimers van Barbarije overal rondzwierven om jacht op menschen te maken, legden de grondslagen van den Griekschen handel, elke koopstad had hare slavenmarkt, en elke woning in de nabijheid van het strand stond aan het bezoek van den menschenroover bloot. De Grieken maakten elkander tot slaven. De taal van Homerus was de moedertaal der Heloten, en de Grieksche stad, die met hare buurvrouw oorlog voerde, verheugde zich over hare gevangenen, als over een bron van voordeel; de held van Macedonië verkocht lieden van zijn eigen stam en taal als slaven. Het denkbeeld van algemeenen vrijen arbeid was nog niet geboren. Aristoteles had geschreven, dat alle menschen broeders zijn, maar de gedachte aan gelijkheid van recht voor allen is nooit in zijn scherpzinnig brein opgekomen. In elke Grieksche republiek werd de slavernij als een onmisbaar bestanddeel van den staat beschouwd.

De algemeene verbreiding der slavernij in al de Romeinsche bezittingen, en de buitengewone strengheid der Romeinsche wet ten aanzien der slaven, droegen veel tot verhaasting van den val van het Romeinsche gemeenebest bij. De macht van den vader om zijne kinderen, die van den schuldeischer om zijnen onvermogenen schuldenaar, en van den krijgsman om zijne gevangenen te verkoopen, deden den invloed der heillooze instelling in den schoot van elk Romeinsch huis-

gezin, in de bepalingen van elke verbindtenis, en in het hart van elk ongelukkig land doordringen, dat de Romeinsche adelaar in zijne klauwen greep. De slavenmarkten te Rome waren met menschen van allerlei kleur en uit elk klimaat opgevuld.

Toen de vrijheid der wilde volkstammen hare macht op de puinhoopen van het Romeinsch keizerrijk stichte, begonnen de groote zwermen van Romeinsche slaven te verdwijnen, maar de middeleeuwen zagen meer eene verandering in de kanalen van den slavenhandel, dan eene vermindering van zijne verderfelijke gevolgen. De zeeschuimer, de menschenroover en de veroveraar zetten hun handwerk ongestoord voort. Het Saksisch ras bracht de slavernij in haren afzichtelijksten vorm naar Engeland over, waar niet eenmaal de helft der bevolking het recht op vrijheid kon handhaven, en de prijs van een man niet meer dan viermaal den prijs van een os bedroeg. De invoer van vreemde slaven werd gaarne toegelaten; ten spijt van strenge strafbepalingen verkochten de Saksers hunne bloedverwanten als slaven naar het vasteland; en deze handel kon niet worden tegen gehouden, vóórdat de godsdienst voor de zaak der menscheijkheid in de bres sprong, en zich op het geweten beriep. Zelfs na de verovering werden slaven uit Engeland naar Ierland gevoerd, tot aan de regeering van Hendrik II, toen eene nationale synode der Ieren, ten einde het voorwendsel voor een inval te verwijderen, de vrijlating van alle Engelsche slaven op het eiland gebod.

De Germaansche volken maakten de stranden der Oostzee tot het tooneel van denzelfden schandelijken handel, en de Dnieper diende als heirbaan, waar langs Russische kooplieden naar Constantinopel de slaven voerden, die zij op de Russische markt hadden gekocht. De armen kozen dikwijls de slavernij als het wel bitter, maar eenig overgebleven middel tegen volslagen gebrek. Doch het waren vooral de langdurige oorlogen tusschen de Germaansche en Slavonische volkstammen, die aan den slavenhandel zijne grootste kracht en uitbreiding gaven, en Frankrijk en de naburige landen met zulk eene groote menichte van slachtoffers opvulden, dat men aan de slavernij den naam der Slavonische natie begon te geven. Elk land van westelijk Europa bewaart nog in zijne taal de herinnering aan den barbaarschen handel in het woord: »Slaven." Evenmin onttrok Frankrijk zich aan dat bedrijf. Te Lyon en Verdun vonden de Joden gelegenheid tot den aankoop van slaven voor hunne Saraceensche klanten.

Op Sicilië, en wellicht ook in Italië, werden de kinderen van Azië op hunne beurt te koop aangeboden. Het volk der wildernis en der woestijn is wegens de liefde tot zijne kinderen beroemd, en desniettemin was de Arabische vader in den uitersten nood gedwongen zijne kinderen aan den Italiaanschen koopman te verkoopen, in de ijdele hoop,

dat hij ze spoedig weder zou kunnen vrijkopen. Rome bleef nog geruimen tijd eene markt, waarop Christenslaven werden geveild, om de inlandsche markten der Mahomedanen te voorzien. De Venetianen kochten in hun handelsverkeer, zoowel met de havens van niet Christelijke volken als met Rome, even gaarne ongeloofigen als Christenen, die zij weder aan de Arabieren op Sicilië en in Spanje verkochten. De hebzucht van Joden en Christenen bezorgde toevoer aan de Saraceensche slavenmarkten. Niettegenstaande deze handel door de kerk werd veroordeeld, en door de wetten van Venetië verboden, kon hij nogtans niet met goed gevolg worden gestuit, vóórdat Venetië eene wet uitvaardigde, die bepaalde, dat geen slaaf aan boord van een Venetiaansch schip mocht worden opgenomen, en het betreden van het dek eener Venetiaansche galei het recht en het bewijs der vrijheid verleenen zou.

De geest van den Christelijke godsdienst zou ongetwijfeld, nog vóór de ontdekking van Amerika, tot de afschaffing der slavernij hebben geleid, zoo niet de vijandschap tusschen de Christelijke kerk en de volgelingen van Mahomet zich daartegen had verzet. Paus Alexander III had, getrouw aan de plichten van zijn ambt, dat hem, tegenover de overheersching van het woest geweld in de middeleeuwen, tot den tribuun van het volk, en den verdediger der onderdrukten maakte, geschreven: »Daar de natuur geene slaven heeft voortgebracht, hebben alle menschen gelijk recht op vrijheid.» Maar de slavenhandel was bij de Mahomedanen nooit verflauwd; de gevangene Christenen hadden geene andere keus als afval van Christus of slavernij, en de gevangen Mahomedaan werd met dezelfde onverdraagzaamheid bij de Christenen behandeld. In de dagen der kruistochten, en in het legerkamp van den held, wiens vrome arm het graf van Christus aan de gemengde volken van Azië en Lybië ontweldigde, waren drie slaven de prijs voor een strijdros. De Turken, wier wet de slavernij voor Mahomedanen verbiedt, verkoopen nog heden ten dage Christelijke gevangenen, en wij hebben gezien, dat de vader van Virginia zelf de bitterheid van den Turkschen slavendienst had geproefd.

Al deze omstandigheden zouden wellicht weinig of geen invloed op de toekomst van Amerika hebben gehad, zonder de langdurige, en met afwisselende kansen gevoerde oorlogen tusschen de Christenen en Mooren in westelijk Europa; waar gedurende eene reeks van zeven eeuwen, en in meer dan drie duizend veldslagen beide godsdiensten tegen elkander streden. Slavernij was in dien kamp het lot der wederzijdsche gevangenen. Godsdienstige dweeppzucht ontstak het vuur der wraak, en blies het tot een meedoogenloozen vernielingsoorlog aan. Frankrijk en Italië werden met Saraceensche slaven opgevuld, het getal der ongelukkigen, die in de slavernij der Christenen geraakten, overtrof ver het aantal Christenen, die ooit door Barbarysche zee-

roovers waren verkocht. De geestelijkheid, die met goed gevolg voor de Christenen in de bres was gesprongen, had voor de ongeloofigen geen medelijden. Op de laatste beslissende overwinning door de Spanjaarden op de Mooren van Grenada behaald, welke gebeurtenis omstreeks denzelfden tijd als de ontdekking van Amerika plaats greep, volgde de groote verhuizing der Mooren naar de kust van Noord Afrika, waar elke koopstad welhaast in een zeeroovers nest werd herschapen, en ieder Christen de rechtmatige buit van den gelukkigen zeeschuimer verklaard. Zoo werd slavernij het lot der Christenen in Noord Afrika, en daar de haat tegen de Moorsche heerschappij tot een haat geheel tegen Afrika werd uitgebreid, vond eene verblinde en wraakgierige dweepzucht er geen gemoedsbezwaar in de zonen van dat werelddeel tot de slavernij te doemen. Alle Afrikanen toch werden geacht Mooren te zijn.

De verzachting der Europeesche zeden was door den invloed van den godsdienst beperkt. De geestelijkheid had de slavenmarkten te Bristol en te Hamburg, te Lyon en te Rome opgeheven. Ten tijde van de ontdekking van Amerika, had de openbare meening der beschaafde wereld den handel in Christelijke slaven afgeschaft, en eischte reeds dringend de vrijmaking der lijfeigenen; maar dweepzucht en geloofsijver begunstigten het sluiten van een verdrag met gierigheid en hebzucht, en de ongeloofige werd voor als nog niet toegelaten binnen de perken der menscheijkheid.

De slavernij der negers is echter geene uitvinding der blanken. Gelijk Grieken Grieken tot slaven maakten, en de Hebreër er menigmaal toe besloot zijn volksgenoot tot zijn onbeperkten meester te verheffen, gelijk de Angel-Saksers in Angel-Saksers handel dreven, zoo maakte ook het negerras zijne eigene broeders tot slaven. De oudste berichten aangaande het negerland, zoowel als de duistere overleveringen van Egypte en Phenicia, Griekenland en Rome, getuigen voor het bestaan der binnenlandsche slavernij, en de karavanen van handelaars in neger-slaven. De oudste Grieksche geschiedschrijver, Herodotus, maakt van dien handel melding. Neger-slaven zag men in het klassiek Griekenland, te Rome, en elders in het Romeinsche rijk. Omstreeks het jaar 990 vinden wij de eerste geregelde berichten aangaande den handel in neger-slaven. Op dat tijdstip toch bereikten Moorsche kooplieden van de Barbarysche kust voor 't eerst de steden van Nigritië, en vestigden daar een onafgebroken ruilhandel van Saraceensche en Europeesche weelde artikelen, tegen het goud en de slaven van Midden-Afrika. Niettegenstaande er nu en dan geheele karavanen onder het woestijnzand werden begraven, of op andere tijden zonder water en zonder schaduw de ijsselijkheden van een brandenden dorst moesten verduren, breidde zich toch die handel uit, omdat hij winstgevend was, en alvorens

het genie van Columbus den weg naar eene Nieuwe Wereld had gebaad, werd de handel in negerslaven door de Mooren reeds stelselmatig gedreven, en had hij zich uit het geboorteland van het Aethiopisch ras aan den eenen kant tot in het hart van Egypte, en aan de andere zijde naar de kusten van Barbarije verspreid.

Doch het gevaar voor Amerika hield hier niet op. De handel door Europeanen met negerslaven gedreven was op hechte grondslagen gevestigd vóór de kolonisatie der Vereenigde Staten, en bestond al langer dan eene halve eeuw vóór de ontdekking van Amerika.

(1415). Niet lang na de allereerste veroveringen der Portugezen in Barbarije, voerden de dorst naar goud, de zucht naar veroveringen en de haat tegen de ongeloofigen, hunne zeemacht naar de havens van westelijk Afrika, en de eerste schepen, die zuidwaarts tot aan Kaap Blanco stevenden, keerden (1441) niet met negers, maar met Mooren terug. De op deze wijze ingevoerde personen werden niet alleen als arbeiders, maar ook als gasten beschouwd, bij wie men inlichtingen over hun geboorteland kon inwinnen. Antony Gonzalez (1443), die hen naar Portugal had overgevoerd, kreeg bevel hen naar huis terug te brengen. Hij gehoorzaamde, en de Mooren boden hem voor hun losgeld »zwarte Mooren” met gekroesd haar aan. Zoo kwamen negerslaven naar Europa, en koopmans hebzucht begreep onmiddellijk, dat negers eene zeer winstgevende koopwaar konden worden. Zonder uitstel werden nieuwe schepen uitgezonden. Spanje nam deel aan den handel; de geschiedschrijver, die de ontdekkingen der Spanjaarden (1444) heeft beschreven, maakt voor zijn volk aanpraak op de niet zeer benijdenswaardige onderscheiding, van de Portugezen bij het invoeren van negers in Europa te zijn voorgegaan. De kooplieden van Sevilla voerden goudstof en slaven van de westkust van Afrika aan, en de slavernij van negers, ofschoon in hare werking beperkt en door eene zachtmoedige wetgeving aanmerkelijk getemperd, was toch in Andalusia gevestigd, en »vooral in de stad Sevilla heerschende,” vóórdat Columbus het plan tot zijne onderneming ontwierp.

De stoutmoedige zeevaarders van dien tijd, die met de beginselen eener bekrompene vroomheid de vermetele ondernemingszucht van zeeschuimers en helden wisten te vereenigen, beschouwden den rijkdom van de landen, die het hun gelukte te ontdekken, als hunnen rechtmatigen buit, en de inwoners, voorzoover zij Christenen waren, als hunne onderdanen, maar de ongeloofigen als hunne slaven. Zelfs Indianen uit Hispaniola werden in Spanje ingevoerd, en geheele ladingen van inlanders herhaaldelijk uit de noordelijke gewesten weggeroofd. Even als de kust van Afrika werden ook de stranden van Amerika bezocht door schepen, die op arbeiders jacht maakten, en daar was bijna geene geschikte haven langs de geheele Atlan-

tische grens der Vereenigde Staten, die niet aan de slavenhalers bekend was. De Indianen zelve waren steeds tot verzet tegen de verraderlijke kooplieden bereid; de vrije mannen der wouden weigerden, om evenals de Afrikanen, onder welke de slavernij sedert onheuchelijke tijden had bestaan, de vreemdelingen in hunne plannen behulpzaam te zijn, of zich tot bemiddelaars bij zulk een misdadigen handel te verlagen. Bedrog en geweld bleven dientengevolge het eenig middel, waardoor in de nabijheid van Nieuw Foundland, of in Florida, op de kusten van den Atlantischen Oceaan, of onder de Indianen van het Mississippi dal, mannen als Cortereal en Velasquez de Ayllon, Porcallo en de Soto, met nog anderen, wier namen en misdrijven gerust vergeten kunnen blijven, in staat waren de inboorlingen van Noord Amerika in slavernij naar Europa en de Spaansche West-Indiën te voeren. Zelfs de roemvolle naam van Columbus is niet geheel vrij van die smet, want hij maakte vijfhonderd inboorlingen van Amerika tot slaven, en zond ze naar Spanje, met bevel hen in het openbaar te Sevilla te verkoopen. De edelmoedige Isabella (1500) gelastte de vrijmaking van alle Indiaansche slaven in hare Europeesche bezittingen. Doch hare machtige tusschenkomst kwam noch den Mooren, wier dapperheid met slavernij was beloond, noch den armen Afrikanen ten goede; ja, haar medelijden met de Nieuwe Wereld was niet meer dan eene voorbijgaande aandoening, die het lot van den ongelukkige, op wien toevallig het oog valt, verlicht, en geene wel doordachte toepassing van een rechtvaardig beginsel. Immers de volmachten tot het doen van ontdekkingen, die kort vóór en kort na hare bemoeiing tot bevrijding der door Columbus tot slaven gemaakte Indianen werden uitgevaardigd, eischten voor haar zelve en Ferdinand het vierde deel der slaven, welke de nieuwe koninkrijken zouden bevatten (1501). De slavernij der Indianen werd daardoor als wettig erkend.

De gewoonte, om de inboorlingen van Noord Amerika in vreemde slavernij te verkoopen, bleef bijna twee eeuwen bestaan; en zelfs de strengste zedelijkheid schroomde niet het vonnis van slavernij en ballingschap uit te spreken over gevangenen, die de dood op het slagveld had gespaard. De voortreffelijke Winthrop beschikte in zijn testament over Indianen. De artikelen van den eersten Bond van Nieuw Engeland rangschikt personen onder den oorlogsbuit. Een nietig overblijfsel van den stam der Pequods in Connecticut; de gevangenen, door Waldron zoo verraderlijk in New Hampshire gemaakt; de onschadelijke fragmenten van den stam Annawon, zelfs de ouderlooze nakomelingen van koning Filippus, allen werden tot hetzelfde harde lot van eeuwigdurende slavernij veroordeeld. De clans van Virginia en Carolina waren gedurende eene eeuw ter nauwernood tegen men-

schenroof veilig. Zoo diep was en bleef nog lang de openbare geest bedorven.

Las Casas is niet de eerste geweest, die het denkbeeld opperde, Afrikaansche slaven naar Hispaniola over te voeren; Spaansche slavenhouders namen bij hunne verplaatsing derwaarts hunne slaven mede. Aanvankelijk was dit waarschijnlijk verboden, maar spoedig veroorloofde een koninklijk edict neger-slaven, die in de slavernij onder Christenen waren geboren, naar Hispaniola over te brengen. Op deze wijze ontving de slavernij in Amerika de koninklijke bekrachtiging. Binnen twee jaren waren er zoovele Afrikanen op Hispaniola, (1503), dat de gouverneur van het eiland, Ovando, dringend een verbod van invoer verzocht. De Spaansche regeering poogde haar misdrijf te vergoelijken, door den invoer van zulke neger-slaven, die in Moorsche families geboren waren, te verbieden, en alleen voor de zoodanigen de overvaart naar de West-Indiën toe te staan, die beschouwd konden worden in het Christelijk geloof te zijn onderwezen, onder voorwendsel, dat deze negers bij de bekeering der Heidensche volkstammen van dienst konden zijn. Spoedig liet men evenwel dit nietig voorwendsel varen. Of kon men het geloof aan Christus wel gevoegelijk met eeuwigdurende slavernij in de koloniën straffen? En zou de koper wel steeds nauwkeurig onderzoek doen naar de geboorteplaats en de opvoeding zijner arbeiders? Bovendien begon thans de suiker-teelt te bloeien, en het stelsel van slavernij was al te diep geworteld, dan dat het zich om het verzet van eene regeering zou bekommeren. Koning Ferdinand zelf zond (1510) vijftig slaven van Sevilla naar de mijnen, en daar men beweerde dat één neger zooveel als vier Indianen werkte, werd in 1511 de rechtstreeksche handel in slaven tusschen Guinea en Hispaniola door een koninklijk bevelschrift toegestaan, en vervolgens herhaaldelijk door koninklijke besluiten bekrachtigd. Was het niet natuurlijk, dat een jeugdig vorst als Karel V (1512), die door roofgierige hovelingen was omringd, zeer bereidwillig aan de Vlaamsche handelaren verlof schonk, om negers naar de koloniën over te voeren? De menschlievende Las Casas, die de inboorlingen der Nieuwe Wereld als dauw voor de wreedheden der Spanjaarden had zien verdwijnen, die voor de Indianen alles gevoelde, wat eene vurige liefde en de zuiverste zending-sijver kunnen voortbrengen, maar die tevens den Afrikaan in het genot van eene sterke gezondheid onder de zonnestralen van Hispaniola had zien gedijën, kwam 1517 uit Amerika terug, om de belangen der zwakke Indianen te bepleiten, en stelde in hetzelfde jaar, waarin het morgenrood der Hervorming in Duitschland verrees, den maatregel voor, dat negers ook voor 't vervolg zouden gebruikt worden tot het verrichten van een arbeid, dien zij alleen konden doorstaan. De zelfzucht der Vlamingen greep gretig dit voor-

stel aan, en de raad van koophandel te Sevilla werd gehoord over het aantal slaven, dat benoodigd was. Men had voorgesteld, dat aan iederen Spaanschen landverhuizer vier slaven zouden worden toegestaan, en op dien grond berekende men, dat er in het geheel vier duizend werden vereischt. Hetzelfde jaar, dat Karel V met een machtig leger naar Tunis zag trekken, om de zeerooverij der Barbarysche staten te tuchtigen, en de Christenslaven in Afrika te bevrijden, was ook getuige van de openlijke en wettelijke bekrachtiging van den Afrikaanschen slavenhandel door dien vorst. De zonden der Mooren moesten aan de negers worden gewroken, en La Bresa, een gunsteling van den Spaanschen koning, stak begeerig de hand uit naar het monopolie voor den tijd van acht jaren, dat hem machtigde jaarlijks vier duizend slaven in de West-Indiën in te voeren, welk recht door hem aan de Genuezen verkocht werd, die hunne ladingen uit Portugal trokken. Wij zullen later in de gelegenheid zijn op te merken, hoe eene bepaling aangaande dit winstgevend monopolie een bestanddeel van een vredesverdrag is geworden, dat op een Europeesch congres werd gesloten; wij zullen zien, dat de Souverein van een der meest vrije staten van Europa een vierde gedeelte van de voordeelen van dien handel voor zich bedong, en het naauw verband aanwijzen, waarin dat monopolie staat met den aanvang van de reeks van oorlogen, die tot de bevrijding van Amerika hebben geleid. Zoo beproefde eene overijlde menschlievendheid, die te ijverig was om billijk te zijn, de inboorlingen van Amerika te behouden, door een ander menschenras aan eene gelijke onderdrukking te onderwerpen. Maar de hebzucht, en niet eene op het dwaalspoor gebrachte menschlievendheid, voerde den slavenhandel in, die reeds zijn vollen wasdom had bereikt, alvorens het medelijden van Las Casas zich ter verdediging der Indianen liet hooren. Rede, staatswijsheid en godsdienst veroordeelden gesamenlijk den onteerenden handel. Eene reeks van pauselijke verordeningen had wel is waar aan de Portugeezen den alleenhandel met westelijk Afrika verzekerd, maar de slavenhandel tusschen Afrika en Amerika is, naar ik geloof, nooit uitdrukkelijk door den pauselijken stoel veroorloofd. De richting der Roomsche kerk was er tegen. Zelfs Leo X, in wiens hart de gewaarwordingen en gevoelens van menschelijkheid en rechtvaardigheid, door een wellustig leven, dat zijne regeering tot een onafgebroken carneval maakte, schier geheel verstikt waren, verklaarde, dat »niet alleen de Christelijke godsdienst, maar ook de natuur zelve tegen den staat van slavernij hare stem verhief. En Paul III slingerde in twee afzonderlijke breven (1537) den banvloek tegen alle Europeanen, die Indianen of andere soorten van menschen tot slaven zouden maken. Het werd zelfs gewoonte, dat Spaansche schepen, die eene ontdekkingsreis ondernamen, een priester aan boord hadden, wiens

menschlievende roeping was, het rooven van inboorlingen te verhinderen. De wetgeving van het onafhankelijk Amerika heeft met krachtige bewoordingen de overijlde hebzucht aan de kaak gesteld, die de schadelijke tegenstrijdigheid der negerslavernij te midden der vrijheid heeft ingevoerd. Ximenes, de begaafde raadsman van Ferdinand en Isabella, de sombere groot-inquisiteur, de strenge maar eierzuchtige Franciskaan, zag het gevaar vooruit, dat eerst na eeuwen zich zou openbaren, en weigerde standvastig den invoer van negers in Hispaniola te bekrachtigen, daar hij meende, dat het voor hen zoo bij uitstek gunstig klimaat hun getal zou vergrooten, en hen onvermijdelijk eenmaal tot een zegevierenden opstand brengen. Eene strenge vergelding heeft aan zijne scherpzinnigheid recht gedaan. Haïti, het eerste oord, dat Afrikaansche slaven heeft opgenomen, was ook het eerste, dat het voorbeeld van Afrikaansche vrijheid gaf, en zonder den slavenhandel zou het Afrikaansche ras geen erfdeel hebben verkregen in de Nieuwe Wereld.

De schandelijke verdienste van het eerst Engeland in den slavenhandel betrokken te hebben, komt toe aan Sir John Hawkins (1562). Hij had eene aanzienlijke lading Afrikanen op Hispaniola ingesmokkeld, en de rijke vracht van suiker, gember en paarlen, die hij daarvoor in ruil had gekregen, trok de aandacht van koningin Elisabeth, die, toen een tweede reis werd op touw gezet, niet alleen zich bewegen liet, om den slavenhandel te beschermen, maar er ook zelve een aandeel in nam (1567). In het verslag, door Hawkins van een zijner tochten opgesteld, verhaalt hij, dat hij eene stad, waarvan de huizen met drooge palmbleden gedekt waren, had in brand gestoken, en te midden der ontsteltenis en verslagenheid zoo gelukkig geweest was van de achtduizend inwoners twee honderd vijftig op te vangen. De koelbloedige, ja, met zich zelf ingenomene openhartigheid, waarmede hij deze afschuwelijke daad vertelt, en de beroemdheid, die zijn naam heeft verkregen, teekenen krachtig en scherp de ontaarding van het zedelijk gevoel des volks onder de regeering van Elisabeth. De aanvoerder op deze tochten was niet enkel een man van moed, hij bewees bij alle andere voorkomende gelegenheden medelijden met ongelukkigen, zelfs al waren zij geene landgenooten, en wist hunnen nood door hartelijke liefdadigheid te verlichten. Door de zedewet als verfoeilijk veroordeeld, was de slavenhandel, die de Engelschen op de Spaansche havens dreven, bovendien nog door de Spaansche wet verboden, en de Souverein van Engeland, die aan de kansen, voordeelen en misdaden van dat schandelijk bedrijf deel nam, werd te gelijker tijd een smokkelaar, en een slavenhandelaar.

Het schip van een zekeren Thomas Keyzer en James Smith, de laatste lid van de kerk van Boston (1645) maakte het eerst de kolonie

aan den handel in Afrikaansche slaven medeplichtig. Zij zeilden naar Guinea om negers te halen, maar door geheel Massachusetts ging een kreet van verontwaardiging tegen hen als boosdoeners en moordenaars op. Richard Saltonstall, een waardig overheidspersoon, voelde zich door zijn ambt gedrongen, het stelen van negers te verklaren voor »strijdig met de wet van God en de wetten des lands.” De schuldigen werden wegens schennis der wet aangeklaagd, en in overleg met de oudsten, bevalen de vertegenwoordigers des volks, »ten einde getuigenis te geven tegen de schandelijke misdaad van menschenroof, dat de negers op 's lands kosten naar hun vaderland zouden worden teruggezonden, met een brief, inhoudende de betuiging van de verontwaardiging, waarmede het gepleegde onrecht de algemeene vergadering had vervuld.”

Toen George Fox Barbadoes in 1671 bezocht, drukte hij de planters op het hart, dat zij hunne slaven zachtmoedig en vriendelijk behandelen, en hun na verloop van een bepaald aantal jaren de vrijheid geven zouden.” Hetzelfde denkbeeld hadden vóór Fox reeds zijne beide medeburgers Gorton en Roger Williams uitgesproken. Er waren destijds bijna twintig jaren verloop, sedert de vertegenwoordigers van Providence en Warwick, die de geneigdheid der volkplanters voor het aankoojen van negers bespeurden, die tot altijd durende slavernij zouden gedoemd zijn, bepaald hadden, dat »geen zwarte mensch door verdrag, overeenkomst, of anderzins aan altijddurende dienstbaarheid mocht worden onderworpen, dat de meester hun na verloop van tien jaren de vrijheid zou moeten geven, zooals het gebruik was met Engelsche bedienden, en dat ieder, die zijn slaaf niet zou vrijlaten, of hem verkoopen, opdat hij nog langer aan anderen dienstbaar zou wezen, eene boete van veertig pond ten behoeve der kolonie zou verbeuren.” Veertig pond was het dubbel bedrag van den prijs eens negers. De wet zelve werd niet ingevoerd, maar haar beginsel bleef onder het volk leven.

Beperkte dienstbaarheid, op grond van overeenkomst of verdrag, had van den beginne in Virginia bestaan. De bediende stond tot zijnen hier in de verhouding van een schuldenaar, die gehouden was de kosten zijner verplaatsing te betalen, door al zijn tijd en arbeidskracht aan zijnen schuldeischer af te staan. Hieruit sproot spoedig verdrukking voort. Mannen, wier verplaatsing naar Virginia acht of tien pond had gekost, werden dikwijls voor veertig, vijftig, en zelfs zestig pond verkocht. De aanvoer van blanke dienstboden werd een geregeld bedrijf, en eene soort van lieden, aan welke men den bijnaam van »spirits” gaf, legde er zich op toe, om jongelieden, dienstboden en leegloopers over te halen, zich naar Amerika, als het land van weelde en overvloed, te laten overvoeren. Blanke dienstboden werden op die wijze

een gewoon artikel van handel. Zij werden in Engeland verkocht naar Virginia, en daar gekomen andermaal aan de meestbiedenden gegund, ook kon men ze, evenals negers, aan boord der schepen koopen, gelijk men paarden op eene jaarmarkt koopt. In het jaar 1672 was de gemiddelde prijs in de koloniën voor een verplichten diensttijd van vijf jaren ongeveer tien pond, terwijl een neger van twintig tot vijftwintig pond gold. Deze handel in Engelschen werd zoo algemeen, dat niet alleen de Schotten, die op het slagveld van Dumber waren gevangen genomen, tot eene gedwongene dienstbaarheid in Nieuw Engeland werden veroordeeld, maar ook de koningsgezinde krijgsgesvangenen uit den slag van Worcester, en de aanvoerders in den opstand van Penruddoc, ten spijt van de verzoeken van Haselrig en Henry Vane, naar Amerika werden verscheept. Omstreeks denzelfden tijd was in Ierland de uitvoer van scharen van katholieken aan de orde van dag, en met omstandigheden gepaard, die voor de bekende afgrijselijkheden van den Afrikaanschen slavenhandel maar weinig onderdeden. Toen in 1685 bijna duizend gevangenen, die aan den opstand van Monmouth hadden deelgenomen, tot verbanning waren veroordeeld, keven en vochten aanzienlijke hovelingen om de ongelukkige opstandelingen, als om eene winstgevende koopwaar.

De toestand van zulke dienstboden in Virginia verschilde van dien der slaven voornamelijk door den beperkten duur van hunne dienstplichtigheid, en de wetten der kolonie begunstigten hunne spoedige bevrijding. Doch deze regeling van den arbeid leidde zeer gemakkelijk tot de invoering van altijdurende slavernij. De handel van Virginia was aanvankelijk een monopolie der maatschappij geweest, maar aangezien de vraag, hoe hem te drijven ten voordeele der vereeniging, aanhoudend groote verdeeldheid te weeg bracht, werd hij in 1620 voor de vrije mededinging opengesteld. In de maand Augustus van hetzelfde jaar, juist veertien maanden na de eerste vergadering der vertegenwoordiging van Virginia, vier maanden vóór de aankomst in Amerika van de Plymouth-kolonie, nog geen vol jaar na de uitvaardiging van eene geschrevene staatsregeling, meer dan eene eeuw nadat de laatste sporen van erfelijke dienstbaarheid uit de Engelsche maatschappij en Engelsche constitutie waren uitgewischt, en zes jaren nadat de Staten-Generaal in Frankrijk van den koning de vrijlating van iederen dienstman in elk leen hadden verzocht, liep een Hollandsch oorlogschip James River binnen, en ontscheepte twintig negers, die ten verkoop werden aangeboden. Dit is in waarheid het treurig tijdstip van de invoering der negerslavernij in de Engelsche koloniën, en dat deze handel niet aanstonds bij zijne opkomst is gestuit, is hieraan te wijten, dat zijne winsten niet in handen der Hollanders bleven. Dertig jaren na dezen eersten invoer van Afrikanen was echter de handel in negers

nog zoo weinig toegenomen, dat er vijftig blanken op één zwarte in Virginia waren, en ook later nog, nadat de kolonie zeventig jaren had bestaan, was het aantal van hare neger-slaven nog ver beneden dat van sommige vrije staten, ten tijde van den vrijheidsoorlog. Het is de plicht der onpartijdige geschiedenis, de gebeurtenissen niet siechts tot hare oorzaken, maar evenzeer ook tot hare bewerkers terug te brengen, en wij zullen daarom later onderzoeken, welken machtigen invloed men eindelijk te hulp heeft geroepen, om de stem der rechtvaardigheid, de kreeten der menscheijkheid, en de vertoogen der koloniale wetgeving tot zwijgen te brengen. Had men in Virginia geen anderen vorm van dienstbaarheid gekend, als die in Europa was geduld geworden, dan zou elk bezwaar wel spoedig door den milden geest der wetgeving zijn uit den weg geruimd. Maar het gold de oplossing van een nieuw vraagstuk in de geschiedenis van het menscheid. Voor de eerste maal kwamen het Aethiopisch en het Kaukasisch ras in nagenoeg gelijk aantal onder een gematigden luchtstreek samen. Het negerras werd van ouds met afkeer beschouwd, en zijne vermenging met de blanken door schandelijke strafbepalingen verhinderd. Gedurende eene reeks van jaren was de slavenhandel op de markt van Virginia voornamelijk in de handen der Hollanders, en de dringende behoefte aan arbeiders maakte waarschijnlijk de planters blind voor de verderfelijke gevolgen, die in de toekomst uit de slavernij moesten voortvloeien, ofschoon de wetten der volkplanting reeds zeer vroeg hare uitbreiding zochten tegen te gaan, door de invoering van eene bijzondere belasting op vrouwelijke slaven.

Zoo Wyatt al bij zijne aankomst in Virginia (1621) de ramp der neger-slavernij in het maatschappelijk leven der kolonisten vond ingesloten, bracht hij toch de merkwaardige verordening mede, waarop het gebouw der koloniale vrijheid moest steunen, en de voorschriften hem gegeven aangaande de wijze, waarop zij moest worden opgevat, luiden gunstig voor de onafhankelijke rechten der volkplanters. Het recht was op den grondslag der Engelsche wetten gevestigd, en het vergeten en vergeven van oude veeten afgekondigd. Daar de Puriteinsche secte in Virginia het hoofd begon op te steken, werden »noodeloze nieuwigheden" in de vormen en gewoonten der kerk verboden. Het bevel tot opsporing van mineralen verraadt de nog altijd smeulende hoop op het vinden van goud, terwijl de vermaning om sommige soorten van fabrieken te ondersteunen zonder gevolg bleef, omdat de arbeid voor andere oogmerken veel voordeeliger te gebruiken was.

De eerste zitting der algemeene vergadering onder de geschrevene staatsregeling, werd voornamelijk gewijd aan de aanmoediging der binnenlandsche nijverheid, en het was inzonderheid de zijdeteelt, die de aandacht der vergadering bezig hield. De wetgeving kon echter wel

een tak van nijverheid begunstigen, maar er geen scheppen. Wanneer bodem, menschen en omstandigheden gesamenlijk de oprichting eener fabriek uitvoerbaar en wenschelijk maken, kan de overheid de onderneming in hare eerste kindschheid tegen onmatige mededinging, die op rijker kennis en ervaring gebouwd is, beschermen. De zijdeteelt, die men zoo lang, zoo dringend, en zoo herhaaldelijk onder de aandacht van Virginia gebracht heeft, eischte, om met goed gevolg te worden beoefend, een voorraad overtollige arbeidskracht, bij eene zeer talrijke bevolking. In Amerika namen de eerste levensbehoeften alle arbeidskrachten in beslag; men kon zich daar met geene zijdewormen bezig houden, zoo lang er nog volslagen gebrek aan al de gemakken en behoeften van het huisselijk leven heerschte. Nog minder was er aan een winstgevenden wijnbouw te denken. De maatschappij had bij herhaling wijngaardeniers uitgezonden, die onder den druk der krijgswet aan het werk waren getogen, en hunne taak ook na de vestiging van een geregeld bestuur voortzetten. Maar hunne inspanning was ijdel. De wijnbouw op eene grootere schaal, kan, tenzij in hooge mate door het klimaat begunstigd, alleen in een dicht bevolkt land gelukken, want de arbeid in een kleinen wijnberg eischt vele handen. Het is eene wet der natuur, dat in een nieuw land in den gematigden luchtstreek, de mensch zich meer op graanbouw en veeteelt moet toelagen, dan op het winnen van zijde en wijn.

De oorsprong van de katoenteelt in de Vereenigde Staten verdient eene opzettelijke vermelding. Men zaaide in het jaar 1621 katoen bij wijze van proefneming, en »de uitmuntende opkomst,» was toenmaals reeds een punt, dat zoowel in Amerika als in Engeland groote belangstelling wekte.

Ook verzuimde de menschlievende vereeniging niet scholen te stichten, en voor de instandhouding van den openbaren eeredienst te zorgen. De bisschop van Londen keerde eene som van duizend pond uit, die hij ten behoeve eener hoogeschool verzameld had, welke, evenals de verschillende kerken der kolonie, ruimschoots met landerijen werd begiftigd. De openbare en bijzondere liefdadigheid wedijverden met elkander, maar de landerijen leverden nooit voordeel op, daar het stelsel van erfpacht geen opgang maakte, als zijnde niet in overeenstemming met den toestand eener koloniale maatschappij.

Tusschen de Engelschen en Indianen waren tot nog toe wel oneenigheden voorgevallen, maar geene oorlogen gevoerd. Van het eerste oogenblik af, dat de kolonisten in Virginia waren geland, hadden zij de macht der inboorlingen veracht. Deze hadden geene andere wapenen als pijlen, zoo goed als die zonder het gebruik van ijzer waren te vervaardigen, en bijlen, zooals die van steen waren te maken. Een Engelsche dog was in hunne oogen al een verschrikkelijke

vijand. Ook waren zij niet zeer talrijk. In den omtrek van Jamestown woonden, naar men berekende, over eene uitgestrektheid van zestig mijlen hoogstens vijfduizend zielen, waaronder nagenoeg vijftienhonderd krijgslieden. Het gansche grondgebied der clans, die aan Powhatan als hun opperhoofd, of hunnen veroveraar gehoorzaamden, bedroeg acht duizend vierkante mijlen, met dertig volkstammen en vier en twintig honderd krijgslieden, zoodat van de Indiaansche bevolking er één bewoner op de vierkante mijl kwam. De inlanders, naakt en zwak in vergelijking van de Europeanen, waren nergens in aanzienlijke dorpen vereenigd, maar woonden in gehuchten verspreid, in gezelschappen van veertig tot zestig personen. Slechts weinige dorpen hadden meer dan twee honderd, verreweg de meesten veel minder inwoners. Bijeenkomsten en vergaderingen van de leden der onderscheidene stammen waren niet zwang. Het verhaal van drie of vierduizend, die zich eens in eene hinderlaag zouden hebben gelegd, is waarschijnlijk eene vergissing, in plaats van drie of vier honderd, anders is het een sprookje, dat op geenerlei geloofwaardigheid aanspraak kan maken. Smith ontmoette eenmaal eene afdeling, die hem voorkwam uit ongeveer zevenhonderd personen te bestaan, maar zoo groot was de overmacht, die het gebruik van vuurwapens hem verschafte, dat hij met zijn vijftien man ze allen kon op de vlucht drijven. Dientengevolge zag men op de wilden met minachting of met mededelijken neer. Aan algemeene maatregelen om hunne vriendschap te winnen werd niet gedacht, ofschoon hun toestand door de kennis van enkele kunsten van het beschaafde leven wel iets verbeterd was. Hoe het met hunne verstandelijke ontwikkeling gesteld was, kunnen wij opmaken uit hetgeen ons van hun opperhoofd verhaald wordt. Men had namelijk voor Opechancanough een huis van Engelsch maaksel gebouwd, en hij schiep zooveel behagen in het deurslot, dat hij honderdmaal op een dag de deur open en dicht sloot, en van zijne verbazing over deze inrichting maar niet kon bekomen. Bij de aankomst van Wyatt openbaarden de inlanders hunne vrees, dat hij vijandige oogmerken koesterde, maar hij verzekerde hen, dat hij den vrede ongeschonden wenschte te bewaren, en de kolonisten behoeften hunne snaphanen slechts tot het schieten van een hert of vogel te gebruiken. Het vertrouwen nam zoozeer toe, dat de oude wet, die op straffe des doods verbood de Indianen in het gebruik van schietgeweer te onderwijzen, geheel in vergetelheid geraakte, en men de inlanders op de wild- en vogeljacht gebruikte. De Engelsche plantages breidden zich zonder argwaan al verder en verder uit, langs de James rivier, en in de richting van de Potomac; overal waar een vruchtbare bodem tot den tabaksbouw uitnoodigde. Men vermeed zelfs de meer verwijderde en eenzame oorden

niet, omdat men daar minder bloot stond aan het gevaar van twist te krijgen over het eigendom van den grond.

Powhatan, de vader van Pocahontas, bleef na het huwelijk zijner dochter de trouwe vriend der Engelschen. Hij stierf in 1618, en zijn jongere broeder werd de erfgenaam van zijne macht. Zouden echter de oorspronkelijke bezitters van den grond zich lijdelijk uit hun voorvaderlijk erfgoed laten verdrijven? Moesten zij in het besef hunner zwakheid zich geduldig onderwerpen aan verachting, belediging, onrecht, en het verlies van hun land? De zucht naar zelfbehoud en de noodzakelijkheid der zelfverdediging schenen een krachtigen tegenstand te eischen; om hunne woonplaatsen te kunnen behouden, moesten zij de Engelschen verdelgen. Deze in het open veld aan te tasten ging hunne kracht te boven; alleen door middel van een goed beraamden overval konden zij, weerloos als zij waren, hun doel bereiken. Het misdrijf, waartoe zij besloten, was woest en wreed, maar door hun toestand ingegeven. Zij waren vreesachtig en achterdochtig, en daarom ook trouweloos en verraderlijk, want verraad en list zijn de ondeugden van den lafhartige. In diep geheim werd de aanval voorbereid. Tot op het laatste oogenblik spraken de Indianen de taal der vriendschap, zij leenden de booten der Engelschen om hunne eigene vergaderingen te bezoeken, en op den morgen van den voor den moord bepaalden dag kwamen zij nog in de huizen, en zetten zich aan den disch van hen, tegen wie zij hadden samengespannen. »Eer," zeiden zij, »zal de hemel vallen, dan dat wij van onze zijde den vrede zouden schenden." Eindelijk, op den 22sten Maart 1622, tegen den middag, vielen de Indianen over eene argelooze bevolking heen, die in afgelegene dorpen, over eene uitgestrektheid van honderd veertig mijlen, op beide oevers der rivier verspreid was. De aanval was zoo onverwacht, dat men den slag niet bespeurde, vóórdat hij viel. Niemand werd gespaard, vrouwen en kinderen zoowel als mannen, de zendeling, die met onvermoeide zachtmoedigheid de inlanders had bemind, de vrijgeveige weldoeners, van wie zij dagelijks zoovele bewijzen van toegenegenheid hadden ontvangen, — allen werden vermoord met een barbaarsheid, die van geene uitzondering wist, en zich op de uitgezochteste wreedheden spitste. De wilden wierpen zich in hunne woede op de lijken, als wilden zij daaraan een nieuwen moord plegen.

In den tijd van één uur kwamen honderd zeven en veertig menschen om het leven. Gelukkig werd het bloedbad niet algemeen, en bleef Virginia voor zulk eene rampzaligen ondergang bewaard. In den nacht vóór het uitbreken der zamenzwering, werd het plan door een bekeerden Indiaan aan een Engelschman, dien hij wilde redden, geopenbaard. Jamestown en de naastbijgelegene nederzettingen bereidden zich op een aanval voor, en de Indianen, die even vreesachtig als wreed

waren, namen met overhaasting de vlucht, zoodra zij ontdekten, dat men waakzaam en ten strijde toegerust was. Zoo werd het grootste deel der kolonie behouden. Een jaar na den moord waren er nog vijfentwintig honderd personen over, het geheele getal der kolonisten had meer dan vier duizend bedragen. De onmiddellijke gevolgen van dit bloedbad waren noodlottig. Men liet alle openbare werken varen, de bebouwing van het land werd ingekrompen, en het aantal neerzettingen smolt van tachtig tot acht samen. Ziekten braken onder de verslagene volkplanters uit, die nu in enge verblijven waren opgehoopt, sommigen keerden zelfs naar Engeland terug. Maar in de plaats van plannen tot uitbreiding der nijverheid, traden thans ontwerpen van wraakoefening, en een verdelgingsoorlog ontbrandde. In Engeland verwekte de tijding van het gebeurde, wel verre van de ondernemers te ontmoedigen, diep medelijden en groote belangstelling; het bezit van Virginia was door het offer van zoovele menschenlevens kostbaar geworden, en het bloed der slachtoffers werd een zegen voor de kolonie. Ten spoedigste werd nieuwe toevoer afgezonden, en ondersteuning in gereedheid gebracht, zelfs koning Jacobus liet eene aandoening van edelmoedigheid blijken, en gaf als een vrek wapens uit den Tower van Londen ten geschenke, die daar, als in Europa onbruikbaar, waren neergeworpen. Zij konden, meende de vorst, tegen de Indianen nog wel van dienst zijn! Ook liet hij het niet aan schoone beloften ontbreken, die hij echter nooit heeft gehouden. De stad Londen leverde hare bijdragen om het verlies der Virginiërs te helpen vergoeden, en vele bijzondere personen legden eene eervolle weldadigheid aan den dag. Smith bood als vrijwilliger zijne diensten aan, om de planters te beschermen, den wilden schrik aan te jagen, en ontdekkingen te doen. De maatschappij was echter niet bij kas, en zijn voorslag is nooit tot het onderwerp van openbare beraadslaging gemaakt, alleen stelden enkele leden in hunne belachelijke hebzucht voor, dat hij verlof zou krijgen, om op eigen kosten te gaan, onder voorwaarde, dat hij aan de vereeniging de helft van den te maken buit zou afstaan. In de kolonie heerschte veel zorg en kommer, maar niemand was daar in ernst voor een nederlaag bedacht. Eene nachtelijke verrassing, of een hinderlaag bij dag mochten gevaarlijk zijn, maar de Indianen namen aanstonds, bij de kleinste teekenen van waakzaamheid en tegenstand, de vlucht. Er waren mannen genoeg, die voor eene algeheele onderwerping der volkstammen, die men met geene zachtheid kon winnen, hunne stem verhieven en het voorbeeld der Spaansche wreedheden met ingenomenheid aanhaalden. Bovendien hadden de Indianen, door een natuurlijk instinkt geleid, voor hunne dorpen de schoonst gelegene plaatsen langs heldere rivieren, en op een bodem, die zeer gemakkelijk te bebouwen was, uitgekozen. Hunne eigendomsrechten werden nu niet

langer geëerbiedigd, en hunne velden en dorpen door de kolonisten verbeurd verklaard, die zich op de wet van den oorlog ter rechtvaardiging hunner hebzucht beriepen. Ook van verraad bediende men zich. De digte wouden en de natuurlijke vestingwerken waren de verschansingen, waarachter de wilden zich terugtrokken. Hen te vervolgen zou een vruchteloos werk geweest zijn; om hen te verdelgen, moest men hunne waakzaamheid in slaap wiegen, en ze tot terugkeer naar hunne oude woonplaatsen bewegen. In Juli van het volgend jaar (1623) overvielen de bewoners van verschillende neerzettingen, in afdeelingen, onder aanvoering van daartoe aangestelde officieren, de in hunne buurt wonende wilden, en eene wet van de algemeene vergadering gelastte, dat in Juli 1624 de aanval zou herhaald worden. Zes jaren later (1630) zien wij uit de versameling der koloniale wetten, dat men voortdurend op onbarmhartige wraakplannen zon, want er was streng bepaald, dat geen vrede met de Indianen zou worden gesloten, — eene wet, die van kracht bleef tot aan het verdrag, dat onder het bestuur van Harvey is gesloten.

Intusschen werd eene verandering voorbereid in de betrekkingen der kolonie met het moederland (1623). Eene vereeniging, onverschillig of zij handel of grondbezit ten doel heeft, is de slechtste van alle gebieders. Winstbejag is de grondslag, waarop zulke maatschappijen zijn gebouwd, en belang het doel, dat met alle macht wordt nagejaagd. Worden zulke vereenigingen met beleid bestuurd, dan zijn hare kolonisten dienstbaar aan de hebzucht der eigenaars; worden daarentegen de belangen der maatschappij veronachtzaamd, dan zien eigenaars zoolwel als volkplanters zich door trouwelooze heambten beroofd en uitgeplunderd. Waar het opperbestuur in handen is van één enkel persoon, daar is plaats voor een beroep op de grootmoedigheid, menschlievendienheid en zucht naar roem; waar men het voorrecht van zelfbestuur geniet, daar krijgt met den tijd het duurzaam en algemeen belang onvermijdelijk het overwicht; — maar de eierzucht van maatschappijen is doof voor de stem des medelijdens, en ongevoelig voor schaamte.

De kolonie van Virginia was niet winstgevend geweest. Men had wel eene volkplanting gesticht, maar slechts ten koste van ontzachelijke sommen gelds en van tallooze menschenlevens. Tweedracht geeft doorgaans aan ongelukkige ondernemingen den doodsteek, en de Londensche vereeniging was thans in twee partijen gesplitst, die met steeds toenemende verbittering tegenover elkander stonden. Daar de aandeelen in het geen rente afwerpend kapitaal van luttel waarde waren, streed men voornamelijk over het bezit van aanzien en macht; de strijd had niet het aanzien van gekijf tusschen teleurgestelde kooplieden, maar dat van eene worsteling tusschen de aanvoerders van staatspartijen. De vergaderingen der maatschappij bestonden uit een

duizendtal leden, waarvan gewoonlijk twee honderd of meer de driemaandelijksche zittingen van den raad bijwoonden. Daar was het tooneel der vrije beraadslaging; daar verzette de vrijzinnige partij, die in het parlement voor de zaak der vrijheid kampte, zich met zegevierende kracht tegen de besluiten van den geheinen raad over punten, welke betrekking hadden op de rechten en vrijheden van Virginia. De onderliggende partij der vereeniging vond natuurlijk een bondgenoot in den koning, daar zij in de handhaving van zijne voorrechten haar eenige kans op overwinning zag, en de monarch van zijn kant berouw had, dat hij het toezicht over de kolonie aan anderen had afgestaan, en daarom den invloed zocht te herwinnen, waarvan hij door zijn eigen giftbrief zich zelven had beroofd. Bovendien was hij geen vriend van vrije beraadslaging. »De zittingen der Virginia-Compagnie,» zeide Gondemar, de Spaansche afgezant, tot Jacobus, »zijn niets anders als eene leerschool voor een oproerig parlement.» Het Engelsche volk, dat slechts oogen had voor de verijdeling zijner buitensporige verwachtingen van de Amerikaansche volkplantingen, toonde weinig belangstelling voor den loop der oneenigheid, die tusschen den koning en de maatschappij was ontstaan, en de bewoners der kolonie waren zoo mogelijk nog onverschilliger toeschouwers van een twist, die niet over hunne rechten, maar uitsluitend over hunnen oppersten gebiedier liep. Bovendien lag er eene zekere vergelding in de handelingen des konings. De tegenwoordige eigenaars hadden hunne privileges te danken aan een onrecht, dat zij jegens de oorspronkelijke ondernemers hadden gepleegd, en zij ondergingen thans zelve nog grooter onrecht, dan zij vroeger door hebzucht gedreven aan anderen hadden aangedaan.

In de vergadering voor de keus van beamtten in 1622 beproefde koning Jacobus andermaal de verkiezingen te leiden, door het zenden van een brief, bevattende de namen van onderscheidene kandidaten, uit welke de vergadering haren schatneester zou hebben te kiezen. De voordracht van den koning werd ter zijde gelegd, en de graaf van Southampton met groote meerderheid herkozen. Buiten staat om het oppergezag over de maatschappij zich toe te eigenen, door hare vergaderingen tot eerbied en ontzag te dwingen, besloot hij tot de opheffing van het patent, en overlegde bij zich zelven, hoe hij zijn onrechtvaardig voornemen met een schijn van billijkheid kon ten uitvoer brengen, en de wetten van Engeland misbruiken als een middel tot overheersching. De grieven, die de hofpartij in een verzoekschrift aan den koning had blootgelegd, werden door de maatschappij volkomen wederlegd, en de oorzaken der ontevredenheid breedvoerig ontvouwd. Desniettemin benoemde de koning commissarissen, om een nauwkeurig onderzoek naar al de aangelegenheden der kolonie in te

stellen; de papieren werden in beslag, de onderschatmeester in hechtenis genomen, en brieven van bijzondere personen uit Virginia opengebroken en gelezen. Inzonderheid kwam Smith in 't verhoor; zijne openhartige en eerlijke antwoorden stelden de gebrekkige maatregelen van de laatste jaren in het volste licht, en gaven aan de vernietiging van het charter den schijn van eene daad van menschlievendheid jegens de kolonie.

Deze uitkomst verrastte iedereen. De koning maakte door eene publicatie bekend, dat de rampen van Virginia een gevolg waren van het wanbestuur der maatschappij, en dat hij daarom besloten had een nieuw charter uit te vaardigen, waarbij hij zich zelve de aanstelling van de beambten in Engeland, de bekrachtiging van alle benoemingen in Virginia, en het oppertoezicht over alle koloniale zaken had voorbehouden. Persoonlijke rechten en belangen zouden onaangetaast blijven, en alle toekenningen van landbezit vernieuwd en bekrachtigd worden. Ingeval de maatschappij zich verzette, zou haar giftbrief worden vernietigd. Een en ander was in den grond der zaak niets anders als eene poging om tot het charter terug te gaan, dat in de eerste tijden der kolonisatieplannen was verleend.

Niets is moeilijker dan van eene maatschappij de toestemming tot eene beperking van hare macht te verkrijgen; eene aristocratie heeft een taai leven, taaier dan eenige andere regeeringsvorm, en houdt onverzettelijk hare oogmerken vast. De vereeniging hoorde met verbazing het koninklijk besluit; driemaal liet zij het zich voorlezen, en na de lezing duurde het een geruime tijd, eer iemand een woord sprak. Moest men zoo maar goedschiks voorrechten prijs geven, die in alle wettelijke vormen waren verleend, die men eene reeks van jaren had bezeten, waarvoor men zulke aanzienlijke geldsommen had uitgegeven, die tot nog toe geenerlei rente hadden opgebracht? De compagnie was onbuigzaam, daar het tegen haar belang was toe te geven. Zij vergenoegde zich met ééne maand uitstel te verzoeken, opdat al hare leden aan de beslissing zouden kunnen deelnemen. De geheime raad echter verlangde gebiedend binnen drie dagen bescheid, en na verloop van dien termijn weigerde de maatschappij kloekmoedig de uitlevering van haar charter. Hare rechten en vrijheden waren een toevertrouwd pand, dat zij zich geweld kon laten ontnemen, maar zonder schande niet uit eigene beweging mocht prijs geven.

Doch de koning had zijn besluit al genomen, en benoemde commissarissen om naar Virginia te gaan, den toestand der volkplanting te onderzoeken, na te gaan tot welke uitzichten die toestand recht gaf, en de middelen op te sporen, waardoor die verwachtingen vervuld zouden kunnen worden. John Harvey en Samuel Matthews, beide

mannen, in de jaarboeken van Virginia op eervolle wijze vermeld, behoorden tot de leden der commissie.

Er bleef dus niets overig als de uitvaardiging van het zoogenaamd »Writ of quo warranto,» of een bevel ter verantwoording wegens de vrijheden, die de maatschappij zich, naar het heette, had aangemaatigd. Dit geschiedde, en in de eerstvolgende driemaandelijksche zitting bevestigden de leden, — slechts zeven leden stemden tegen — het vroeger genomen besluit, om de uitlevering van het charter te weigeren. De vergadering rustte zich tot hare verdediging toe. Te dien einde kreeg zij voor een bepaalden tijd hare papieren terug. Terwijl deze wederom in handen der compagnie waren, werden zij gelukkig afgeschreven, en Stith heeft dit afschrift, hetwelk door een Virginiër gekocht was, geraadpleegd, en daardoor aan zijne geschiedenis het gezag van een oorspronkelijk bericht geschonken.

Terwijl dit een en ander in Engeland voorviel, kwamen de commissarissen in de lente van het jaar 1624 in de kolonie aan. Zij belegden oogenblikkelijk eene algemeene vergadering, en gelijk de compagnie de beweringen van koning Jacobus, als in strijd met hare belangen had weerlegd, zoo luidde het antwoord der kolonisten, dat die beweringen onvereinigbaar waren met hunne eer en goeden naam. Het voornaamste verzoek was, dat de gouverneurs geene onbepaalde macht zouden hebben, en dat de vrijheid der volksvergaderingen onaangetast mocht blijven, »want,» zeiden zij »niets is meer in het belang van de openbare tevredenheid en algemeene welvaart.» Om aan dit verzoek nadruk te verschaffen, besloten zij een gevolmachtigde naar Engeland te zenden. De wijze, waarop de kosten dezer zending werden gevonden, schildert ons de tijden en zeden der kolonie, alsmede de algemeene opgewondenheid, die onder hare inwoners heerschte. Van iederen man boven de zestien jaren, en sedert een jaar in de volkplanting wonende, hief men eene bijdrage van vier pond beste tabak. Jammer echter, dat de gevolmachtigde op reis naar Engeland overleed.

De geest der vrijheid had diepe wortels onder de Virginiërs geslagen. Het zou ligter zijn geweest het hoofdvoortbrengsel van hunne plantages te vernielen, dan hen van hunne verkregene rechten en vrijheden te berooven. De handelingen van hun bestuur toonen ons den geest des lands, en de vatbaarheid der Engelsche koloniën voor de vrijheid. Een trouweloos schrijver, die zich door een der commissarissen had laten omkopen om hem de geheime beraadslagingen der Virginiërs te verraden, werd op staanden voet gestraft. Te vergeefs waren alle pogingen, om door bedreiging of beloften der koninklijke gunst, een verzoekschrift te verkrijgen, waarin de opheffing van den giftbrief werd gevraagd. Onder dien brief toch was de koloniale vergadering zelve tot stand gekomen, en nadat zij zeer voorzichtig

een voorstel had verworpen, dat haar eigen bestaan met den ondergang bedreigde, ging zij tot merkwaardige maatregelen van zelfstandige wetgeving over.

Het recht van eigendom werd ten strengste tegen het gevaar van willekeurige belastingen gevrijwaard. »De gouverneur zal geene belastingen en heffingen van de kolonie, hare landerijen en voortbrengsels eischen, zonder toestemming der algemeene vergadering, en zich in het besteden der goedgekeurde lasten naar de bepalingen der vergadering moeten gedragen.» Zoo gaf Virginia, als de oudste kolonie, ook het eerste voorbeeld van eene rechtvaardige en krachtige wetgeving aangaande het beheer der landskas, en wij zullen zien, hoe andere volkplantingen zich beijverden, dat onovertreffbaar voorbeeld na te volgen. Te gelijkertijd werd het recht der persoonlijke vrijheid even nadrukkelijk gehandhaafd, en de macht van het uitvoerend bewind omschreven en beperkt. Onderscheidene gouverneurs hadden vruchteloos getracht door strafbepalingen den graanbouw te bevorderen, maar de koloniale wetgevende macht ontdekte daartoe nu het ware middel door de bepaling: »Om de bewoners tot het verbouwen van groote hoeveelheden graan aan te moedigen, zullen de graanprijzen niet meer worden vastgesteld, maar zal het aan iedereen vrijstaan zijn koren zoo duur mogelijk te verkoopen.» Het bericht van de oneenigheden in Engeland maakte, tot verzekering der openbare rust, de verordening noodig, »dat niemand binnen het grondgebied der kolonie zich op het gerucht van vermeende veranderingen mocht vermeten, aan het bestaand gouvernement de gehoorzaamheid te weigeren.» Deze wet werd door den drang der omstandigheden voorgeschreven, en gedurende den strijd in Londen steunde het bestuur van Virginia op een besluit des volks. Al deze bepalingen, die van veel verstand en oordeel getuigen, bewijzen, hoe spoedig de menschen, met behulp van vrije beraadslaging, voortreffelijke wetgevers voor hunne eigene belangen en aangelegenheden worden, want eene wijze wetgeving bestaat in de vervaardiging van gepaste wetten op geschikte tijden, en men heeft daarbij geen onfeilbaarder gids, dan de eerlijke vertegenwoordiging van alle betrokkene belangen.

Terwijl de commissarissen er bij de Virginërs op aandrongen, dat zij hun recht op privileges zouden afstaan, die zij zoo uitmuntend gebruikten, kwam het Engelsch parlement bijeen, en eene schemering van hoop herleefde in de compagnie, toen zij een zeer uitvoerig verzoekschrift ter overweging aan het gansche koninkrijk voorlegde. Het is een afdoend bewijs van de weinige gunst, die de maatschappij bij het volk genoot, dat het Huis der gemeenten haar verzoekschrift niet ondersteunde, doch sir Edwin Sandys, die meer op het welzijn der kolonie, dan op het bestaan der maatschappij bedacht was, vond ge-

legenheid om aan het koloniaal hoofdvoortbrengsel volledige bescherming tegen vreemde tabak te verschaffen, daar hij te dien einde een verzoekschrift indiende, waarop 29 September 1624 eene koninklijke afkondiging in dien geest volgde. Het Engelsche volk kon onmogelijk een treffender bewijs van zijne belangstelling in den bloei der kolonie geven, dan dat het, ten voordeele der Amerikaansche planters, alle mededinging op zijne eigene markt afsneed.

Intusschen keerden de commissarissen uit Amerika terug, en gaven aan den koning verslag van hunne zending. Zij telden de rampen op, welke de jeugdige volkplanting hadden getroffen; zij prezen de vruchtbaarheid van den grond, en de gezondheid van het klimaat; zij verzwaarden de onachtzaamheid der vereeniging, die aan den verbouw der hoofdvoortbrengsels geene genoegzame aanmoediging had geschonken; zij kenden aan de volkplantingen een groot nationaal gewicht toe, en verklaarden ze voor een schoon gedenkteeken van de regeering van koning Jacobus. Ook gaven zij de voorkeur aan de staatsregeling van 1606; getuigden, dat de verandering van het charter, die de koloniale belangen aan zoovele hoofden en handen prijs gaf, — waarmede zij niet op de vrijheden der volkplanting, maar op de democratische inrichting der Londensche compagnie zinspeelden, — noodwendig tot strijd en verdeeldheid moest leiden, en maakten den voorspoed van Virginia van de voorwaarde afhankelijk, dat de oorspronkelijke verordeningen van den koning wederom van kracht werden verklaard.

Van dit oogenblik aan was eene rechterlijke beslissing onvermijdelijk. Doch het vonnis, dat men van rechters had te wachten, wier ambt van de nukken der koninklijke gunst afhankelijk was, kon niet twijfelachtig zijn; in de Triniteits terechtzitting van het volgend jaar werd uitspraak gedaan ten nadeele van den schatmeester en de maatschappij, en dien ten gevolge de giftbrief vernietigd.

Zoo werd de vereeniging ontbonden. Zij had hare roeping volbracht, de koionisatie van Virginia tot stand gebracht, en een vrijzinnigen regeeringsvorm aan de Engelschen in Amerika geschonken. Meer dan dat kon zij niet doen. Hare leden waren waarschijnlijk blijde, dat zij in de gelegenheid waren zich aan eene zaak te onttrekken, die geen voordeel beloofde, en een onvruchtbaren strijd veroorzaakte; het publiek berustte in den val van een handelslichaam, dat in den laatsten tijd toch slechts een kwijnend en hopeloos leven had geleid, en men begreep, dat van eene vereeniging, die door innerlijken tweespalt verdeeld was, en de gansche macht van het hof tegen zich had, op den duur voor den bloei van Virginia niets meer was te verwachten. Het lot van de Londensche compagnie vond weinig deelneming; in het binnenlandsch bestuur, en de vrijheden der kolonie bracht het geene dadelijke verandering te weeg. Sir Francis

Wyatt werd, ofschoon hij zich een warmen vriend der Londensche vereeniging getoond had, in zijn ambt bevestigd, en wel verre, dat hij en zijn raad met onbepaalde macht zouden zijn bekleed, ontvingen zij integendeel bevel, »om op gelijke wijze, en op gelijken voet het bewind te voeren, als de raden en bewindhebbers, die sedert de laatste vijf jaren waren aangesteld, hadden gedaan.” Deze termijn van vijf jaren omvatte juist het tijdvak van den vertegenwoordigenden regeeringsvorm, en was bepaald als eene bekrachtiging der algemeene vergaderingen, ook voor de toekomst, te beschouwen. De koning weigerde bij de benoemingen voor den raad in Virginia, de al te vurige aanhangers der hofpartij aan te stellen, maar ging bij de samenstelling van het bestuur van het beginsel van schikken en verzoenen uit. 's Vorsten ijdelheid wilde de gelegenheid niet laten voorbijgaan, om voor de kolonie eene reeks van belangrijke wetten vast te stellen, maar de dood belette den koninklijken wetgever (27 Maart 1625) een taak ter hand te nemen, die aan zijnen eigenwaan zulk eene aangename bezigheid zou hebben verschaft.

ZESDE HOOFDSTUK.

BEPERKINGEN VAN DEN KOLONIALEN HANDEL.

Karel I besteeg den troon op zijn vijf en twingste jaar, hij erfde de beginselen van zijnen vader, en liet zich door diens gunsteling leiden. De openbare feesten bij gelegenheid van zijn huwelijk, de ontvangst van zijne bruid en de toebereidselen voor de opening van het parlement, lieten hem slechts weinig tijd voor de aangelegenheden van Amerika. De koning beschouwde Virginia als een land, dat tabak voortbracht, de inwoners hield hij voor planters, die hij waardeerde naar de uitkomsten, welke hunne vlijt ten voordeele van de kroon afwierp. De kolonie was, na de opheffing der Londensche compagnie, eene koninklijke provincie geworden, die in de gunst van haren Souverein deelde, en, daar zij strikt vasthield aan de overeenstemming met de Engelsche kerk, aan de hofgeestelijkheid geene bezorgdheid of argwaan inboezemde. Karel was er ernstig op bedacht oude grieven weg te nemen, de persoonlijke rechten en eigendommen der kolonisten te beschermen, en hunne welvaart te bevorderen. Hij verleende geene meerdere vrijheden, maar nam ook de reeds bestaande niet terug, want het kwam in zijn hoogmoedig hart niet op, dat er in Amerika iets bestaan kon, dat naar welbevestigde voorrechten, of een krachtig staatkundig leven geleeke, evenmin als hij vermoedde, dat het zaad der vrijheid reeds begon te ontkiemen aan de oevers van de Chesapeake. Zijn eerste maatregel met betrekking tot Virginia was eene verordening over de tabak, waarin hij aan Virginia en de Somer-eilanden het monopolie op de Engelsche markt verzekerde, en de bestraffing van de overtreding dezer wet naar de Sterrenkamer verwees. Weinige

dagen later verscheen er een nieuwe afkondiging, waarin hij het voornemen openbaarde, om de winsten, die vroeger aan de maatschappij waren ten deel gevallen, voor zich zelven in beslag te nemen. Na eene zorgvuldige ontwikkeling van de gronden voor de opheffing der giftbrieven, en de daaruit voortvloeiende rechtstreeksche onderwerping van Virginia aan hem zelven, — eene verklaring, die klaarblijkelijk tegen de aanspraken der compagnie, en niet tegen de rechten en vrijheden der volkplanters gericht was, — sprak de vorst zijn vast besluit uit, om door zijne gevolmachtigden zich zelven tot den eenigen handelsagent van de planters te maken. Voor hunne staatsregeling onverschillig, had hij uitsluitend het oog op het bezit van de voordeelen, aan hunne vlijt verbonden, en door deze zijne heilzame onachtzaamheid verkregen de staatsburgerlijke rechten van Virginia het aanzien van gebruik en gewoonte.

Er is geenerlei afdoende grond voor de onderstelling, dat Karel aan de afschaffing der koloniale vergaderingen heeft gedacht. Gedurende eenige maanden bleef de inrichting van het bestuur onveranderd, en toen Wyatt, bij den dood zijns vaders, verlof kreeg om naar Schotland terug te keeren (1626), werd Sir George Yeardley tot zijn opvolger benoemd. Deze benoeming was op zich zelf een waarborg, dat »even als de oudere belangen van Virginia onschendbaar moesten zijn,” zoo ook de vertegenwoordiging, dat belangrijkste van alle staatsburgerlijke voorrechten, in stand zou blijven, want Yeardley kon zich be-roemen, het stelsel van vertegenwoordiging te hebben ingevoerd. In het besluit van aanstelling sprak de koning zijne begeerte uit, om de kolonie te begunstigen, aan te moedigen en te voltooien; »dezelfde middelen,” heette het, »welke vroeger voor de instandhouding der volkplanting nuttig waren geweest”, moesten voortdurend worden aangewend, en de macht van den gouverneur en raad werd beperkt, even als bij de aanstelling van Wyatt geschied was, door eene verwijzing naar het gebruik der laatste vijf jaren. In dat tijdperk was de vertegenwoordiging des volks in Virginia gewoonte geworden. De woorden van het besluit werden in een voor de wenschen der kolonisten gunstigen zin opgevat, en koning Karel, die slechts op de vermeerdering van zijne inkomsten bedacht was, bekrachtigde, misschien wel zonder de gevolgen te berekenen, het bestaan van eene volksvergadering. De volkplanting bloeide; Virginia steeg snel in de openbare meening; in een enkel jaar kwamen duizend landverhuizers over, en de vraag naar de vruchten van den bodem namen aanhoudend toe (1626).

In 1627 maakte de dood een einde aan Yeardley's loopbaan. De nakomelingschap zal steeds de nagedachtenis van den man in eere houden, die het eerst in het Westelijk halfroend eene vergadering van vertegenwoordigers des volks heeft bijeen geroepen, en de kolonisten

gaven in den brief, waarmede zij zijn overlijden aan den geheimen raad berichten, te gelijker tijd eene lofspraak op zijne deugden, die het beste bewijs van zijne trouwe zorg voor hunne belangen was. Des anderen daags, na zijne begrafenis, werd Francis West tot zijn opvolger benoemd, want de raad was gemachtigd een gouverneur te kiezen, »nu en dan, zoo dikwijls als de omstandigheden zulks vorderden.»

Doch zoo er nog bij iemand twijfel bestond aan de koninklijke toestemming op het voortdurend bestaan der koloniale vergaderingen, dan werd die twijfel spoedig weggenomen door een brief (1628), waarin de koning zijne bevelen aan gouverneur en raad mededeelde. Na vele spitsvondigheden en haarkloverijen in den trant van een koopman, die de waarde der artikelen, die hij wil koopen, zoekt te verkleinen, komt de vorst tot zijn hoofddoel, en biedt een contract aan voor den geheelen tabaksoogst; waarbij hij tegelijk den wensch uitdrukt, dat eene vergadering zou worden bijeengerooepen om zijn voorstel in overweging te nemen. Dit is de eerste erkenning eener vergadering van volksvertegenwoordigers in Amerika door een Stuart. Tot nu toe had de koning, zeer gelukkig voor de kolonie, geen tijd gevonden om op haar bestuur orde te stellen. Zijne begeerte naar een uitsluitend tabakscontract bewoog hem het bestaan eener op de volkskeus gegronde wetgeving te zien en te bekrachtigen. De vergadering verklaarde zich in haar antwoord van 26 Maart 1626 met nadruk tegen het monopolie, en verwierp de voorwaarden, tot welker aanneming zij was opgeroepen. Het mannelijk en onafhankelijk antwoord werd door den gouverneur, vijf leden van den raad, en een en dertig afgevaardigden geteekend. De Virginiërs, gelukkiger dan het Engelsche volk, mochten zich over eene trouwe vertegenwoordiging verheugen, en herkozen door middel van de planters, uit welke de raad was samengesteld, bij herhaling hunnen gouverneur. Toen West zijn voornemen te kennen gaf om naar Europa te gaan, werd zijne plaats door verkiezing vervuld.

Nauwelijks had de tijding van Yeardley's dood Engeland bereikt, of de koning benoemde John Harvey. In het besluit van aanstelling kwam geene beperking der koloniale vrijheid voor, maar terwijl het de bepalingen omtrent het uitvoerend gezag vernieuwde, verleende het aan den raad in Virginia, welks belangen met die des volks overeenstemden, verlof, om alle ledige plaatsen in zijn midden aan te vullen. Langs dien weg werd rechtstreeksche onderdrukking onmogelijk gemaakt.

In den tijd, die tusschen de benoeming van Harvey en zijne aankomst in Amerika verliep (1628—1629), bracht lord Baltimore aan Virginia een bezoek. De woede der godsdienstige dweepzucht vervolgde hem als een Roomsch-Katholiek, maar ook de onverdraagzame naijver van het Pausdom leidde tot merkwaardige uitkomsten. Wij mogen

hier de gastvrije plannen der in het Zuiden gevestigde planters niet vergeten, die de bewoners van New-Plymouth uitnoodigden, het koud en onvruchtbaar klimaat van Nieuw Engeland te verlaten, en zich in de zachtere luchtsreek aan de Delaware-baai te vestigen, wel een sprekend bewijs, dat destijds de Puriteinen in Virginia nog aan geene vervolging blootstonden.

Waarschijnlijk kwam in den herfst van 1629 Harvey in Virginia aan. Tot aan October komt de naam van Pott als bewindhebber voor; Harvey opende zijne eerste vergadering van afgevaardigden in Maart van het volgend jaar. Hij was jaren achtereen lid van den raad geweest, en daar hij reeds vroeger zich als een gewillig werktuig in de hand der partij had gedragen, waaraan Virginia hare eerste grieven had te wijten, en die zij daarom nog steeds eene diepgewortelde vijandschap toedroeg, moest zijne benoeming wel alles behalve aangenam zijn. De kolonie had het als eene bijzondere gunst van koning Jacobus aangemerkt, dat bij den overgang van de opperheerschappij op den koning het bestuur aan onpartijdige beambten was toevertrouwd geworden, en na den dood van Yeardley waren achtereenvolgens twee bewindvoerders in Virginia verkozen. De benoeming van Harvey duidde eene verandering tusschen de staatkundige partijen aan, zij gaf het gezag in handen van een man, wiens betrekkingen in Engeland juist dezelfde waren, die de kolonie met zooveel afkeer vervulden. Gelijk hij de eerste maal in 1623 met geene vriendschappelijke oogmerken in Amerika verschenen was, zoo was hij ook nu de steun van hen, die groote landerijen en het onredelijk privilege van een afzonderlijk rechtsgebied verlangden; en stelde zijne eigene belangen, met die van zijne aanhangers en beschermers, boven de welvaart en rust der kolonie. De buitensporige taal, die hem voor een dwingeland schold, zonder zijne misdaden te omschrijven, was een gevolg van de gewone overdrijving der staatkundige opgewondenheid, en wanneer geschiedschrijvers aan die taal geloof slaan, en zijne tirannie in het willekeurig opleggen van belastingen zoekende, daaruit de gevolgtrekking afleiden, dat Harvey geene vergaderingen bijeenriep, met de eigendomsrechten der kolonisten speelde, en naar luim en gril belastingen hief, vervallen zij tot grove dwalingen. Zulk een gedrag toch was ten eenenmale onmogelijk. Harvey had geene soldaten onder zijne bevelen, noch dienstvaardige beambten, om zijnen wil door te zetten; en de Virginiërs zelve zouden nooit de hand tot hunne eigene verdrukking hebben geleend. De partij van zijne tegenstanders schoot noch in bekwaamheid, noch in kolonialen invloed te kort, en terwijl in Engeland het onbeperkt gezag met rassche schreden de overwinning behaalde, bleven de Virginiërs gedurende dat gansche tijdvak in het bezit eener onafhankelijke koloniale wetgeving; door tusschenkomst

van hunne vertegenwoordigers hieven en besteedden zij alle belastingen, beschermden de nijverheid hunner burgers, bewaakten de forten met hunne eigene soldaten, op hunne eigene kosten, en gaven aan hunne verordeningen de grootst mogelijke openbaarheid. Toen de gebreken en verkeerde bepalingen der jeugdige wetgeving door de herziening van het wetboek werden afgeschaft, dat daarna met toestemming van gouverneur en raad werd afgekondigd, raadpleegde men zorgvuldig al de rechten, waarop de vergadering aanspraak maakte. En inderdaad schijnen deze haar nooit te zijn betwist.

Nogtans werd het bestuur van Harvey door twisten gestoord, die uit andere oorzaken, als verkrachting der staatsregeling ontstonden. De Vries, die Virginia in 1632—33 bezocht, vond grond om den bloeienden staat der volkplanting, den overvloed van hare voortbrengsels, en de vrijzinnigheid des gouverneurs te roemen. De gemeente zou zeker niet verontrust zijn geworden, omdat de boeten met al te groote gestrengheid werden ingevorderd, maar de gansche volkplanting geraakte in een toestand van opgewondenheid en onrust, door de verdeling van haar gebied, ten gevolge van de schenking aan Lord Baltimore. Gelijk in vele der oudere neerzettingen, brachten vragen om landbezit de hartstochten in beweging; en men had alle reden om voor de vermeerdering van buitensporige schenkingen te vreezen, die zoo ligt zich konden uitstrekken over gronden, waarop reeds plantages waren aangelegd, zonder dat de aanleggers zich van de noodige wettelijke waarborgen voor hunne aanspraken hadden voorzien. In Maryland hadden de eerste bebouwers van den grond geweigerd, voor de later komende eigenaars te wijken, en daaruit was eene schermutseling voortgesproten, waarbij voor de eerste maal Europeesch bloed zich met de golven van de Cherapeake had vermengd, en Clayborne, die overwonnen, en uit Maryland als een moordenaar en vogelvrij verklaarde verbannen was, vluchtte naar Virginia, waar hij langen tijd lid van den raad was geweest. Hier barstte de strijd op nieuw los, en wel verre dat Harvey de rechten en aanspraken van Virginia tegenover de bepalingen der nieuwe koninklijke schenking zou verdedigen, zond hij Clayborne naar Engeland om zich over de misdaden, waarvan hij beschuldigd werd, te verantwoorden. De kolonisten waren verontwaardigd, dat hun gouverneur op zulk eene wijze, naar het hun voorkwam, hunne belangen kon verraden, en daar de meerderheid van den raad hunne wenschen begunstigde, werd »Sir John Harvey van zijn bewind ontzet, en kapitein John West in zijne plaats benoemd, totdat 's konings welbehagen zou zijn vernomen." In Mei 1635 werd eene vergadering bijeengeroepen, om klachten tegen Harvey aan te nemen, maar deze had intusschen vrijwillig besloten naar Engeland te gaan, en daar zijne aanklaggers te ontmoeten.

De gevolmachtigden, door den raad benoemd om zich met de be-

schuldiging van Harvey te belasten, vonden in Engeland een slecht onthaal, en werden niet eenmaal ten gehoor toegelaten. Harvey keerde spoedig terug om zijn ambt te hernemen, en werd op den voet door eene nieuwe aanstelling gevolgd, waarbij zijne macht nog steeds beperkt werd binnen de grenzen, die het uitvoerend bewind gedurende het tijdvak van wetgevende vrijheid had gehad. Ook in het vervolg zouden de algemeene vergaderingen worden gehouden, maar in de openstaande plaatsen, welke tot nog toe in Virginia waren aangevuld, zou voortaan door benoemingen in Engeland worden voorzien. Harvey bekleedde zijne waardigheid tot in 1639. De klachten, die tegen hem zijn ingebracht, zullen met eenig wantrouwen worden aangehoord, als men bedenkt, dat de openbare geest der kolonie, tijdens zijn bestuur, onder den invloed stond van eene partij, die hem met onverzoenlijke vijandschap vervolgde. In April 1642, slechts twee maanden nadat Berkeley aan het bewind was gekomen, verheft een openbaar geschrift den betrekkelijken bloei der kolonie onder het koninklijk oppergezag, eene verklaring, die men moeilijk had kunnen afleggen, als Virginia eerst zoo kort geleden van eene even langdurige als ondragelijke verdrukking was verlost.

Eindelijk (in 1639) werd Harvey ontslagen, en Sir Francis Wyatt in zijne plaats benoemd. Deze belegde in het volgend voorjaar eene algemeene vergadering. De geschiedenis bewaart vele voorbeelden, dat eene wetgevende vergadering verandering in de openbare schuld heeft gebracht; in latere tijden geschiedde dit meestal door eene verlaging van de muntwaarde, of door de uitgifte van papiergeld. In Virginia waren schulden gemaakt, die in tabak moesten worden afgelost, en toen die waar in prijs steeg, ten gevolge van wetten, die hare aankweeking belemmerden, vond de wetgevende vergadering geen bezwaar zich van een redmiddel te bedienen; want zij besloot, »dat niemand zou gehouden zijn om gedurende deze beperking meer dan twee derden van zijne schulden te betalen,» en alle schuldeischers verplicht zouden zijn »voor honderd pond, veertig» aan te nemen. De kunstmatige op-drijving van den prijs der tabak scheen eene evenredige verandering van het tarief der schulden te eischen.

Twee jaren later (1641) ontving sir William Berkeley de benoeming tot gouverneur. Geschiedschrijvers, die uit de omwenteling, welke in Engeland plaats greep, het besluit trekken, dat er ook in Virginia gelijksoortige pogingen tot onderdrukking zijn aangewend, en met gelijksoortig verzet bestreden, hebben zich zelve het genot gegund, om niet slechts tusschen Harvey en den nieuwen bestuurder, maar ook tusschen de instellingen van Virginia, onder beider bewind, eene vergelijking te maken, die hen tot de uitkomst leidt, dat Berkeley »het stelsel van vrijheid heeft hersteld,» en eene »gewichtige omwenteling

heeft teweeg gebracht." Ik voor mij kan niet vinden, dat zijne benoeming met eenige de minste toekenning van nieuwe staatsrechtelijke voorrechten is gepaard gegaan, behalve dat de raad wederom de vrijheid ontving, om de opengevallene plaatsen in zijn midden aan te vullen, en de geschiedschrijvers, die van een tegenovergesteld gevoelen zijn, vergeten het tusschenbestuur van Wyatt, 'twelk zoo geheel met de wenschen en gewoonten der planters strookte, dat het onopgemerkt is voorbijgegaan, zonder eenig spoor in de geschiedenis van Virginia achter te laten, behalve in de onder hem uitgevaardigde wetten. De aanstelling van Berkeley stemde in alle opzichten met die van zijne voorgangers overeen.

De bevelen, die hij medebracht, wel verre van aan de kolonisten vrijheden te schenken, schreven integendeel nieuwe, strenge en onverantwoordelijke beperkingen van den vrijen handel voor. Voor de eerste maal maakte Engeland aanspraak op den kolonialen alleenhandel, waarvan het ten laatste meester werd door de scheepvaartwet van Karel II, welke niet heeft opgehouden tot aan den vrijheidsoorlog een punt van twist te zijn. Wij willen den aard dier bevelen thans nader ontvouwen.

In Februari 1642 aanvaardde sir William Berkeley bij zijne aankomst in de kolonie het bewind. Zijne aankomst moet nagenoeg gelijktijdig geweest zijn met de verdaging der algemeene vergadering, welke in Januari gehouden was. Hij vond de Amerikaansche volkplanters in het bezit van een groot aandeel in de wetgevende macht, en hij handhaafde hen in het genot van vrijheden en rechten, waarmede zij vertrouwd waren geworden. Dadelijk na zijne aankomst riep hij de koloniale vergadering samen. Zij kenmerkte zich door de hartelijkste overeenstemming, en de herinnering aan partijzucht en twist werd in eene algemeene kwijtschelding van oude grieven begraven. Tijdsverloop had zoo zeer de verdeeldheid, die uit de ontbinding der compagnie was voortgesproten, uitgewischt, dat toen George Sandys, een beambte van de kolonie, en een tegenstander van de koningsgezinde partij in Engeland, een verzoekschrift aan het huis der Gemeenten indiende, waarin hij op de teruggave der oude giftbrieven aandrong, de koningsgezinde algemeene vergadering terstond hare afkeuring van deze daad uitsprak, en na eene breedvoerige beraadslaging, daartegen een plechtig protest in de wereld zond. Dit gansche stuk voert den toon van eene vergadering, die aan openbare beraadslaging en de onafhankelijke uitoefening van de wetgevende macht gewend is. Het spreekt de noodzakelijkheid van vrijen handel uit, want »vrije handel," zeggen de opstellers, »is bloed en leven voor een staat." En het verdedigde de ingenomenheid met zelfregeering, door middel eener koloniale wetgevende vergadering, met dit krachtig bewijs: »Het is waarschijn-

lijker, dat zij, die met de eigenaardigheden van het klimaat bekend zijn, ons op betere gronden zullen aanwijzen, wat al of niet in ons voordeel is, dan zij, die in Engeland aan het roer zitten." In antwoord op dit dringend verzoek gaf de koning onmiddellijk zijn besluit te kennen, om geene veranderingen in een regeeringsvorm te brengen, »waarover zij zooveel reden tot tevredenheid en voldoening hadden." Door sir William Berkeley ondersteund, konden de Virginiërs nu rustig en met overleg hunnen maatschappelijken toestand volmaken. Veroordeeling tot dienstbaarheid was de gewone straf geweest, die thans werd afgeschaft. Bij de rechtbanken trachtte men de Engelsche wetten en rechtsvormen zoo nabij mogelijk te komen. Ook voor den godsdienst werd gezorgd, de wet van het landbezit verbeterd, een verbond van vriendschap met Maryland gelukkig tot stand gebracht, en de vrede met de Indianen bevestigd. Belastingen werden opgelegd, niet naar den maatstaf van het zielental, maar naar dien van inkomen en vermogen. De geest van vrijheid, welke zich in het Engelsch parlement vertoonde, woei naar Amerika over, en het recht van eigendom, de vrijheid van nering en bedrijf, en ongestoorde uitoefening van burgerlijke vrijheden schenen voor altijd aan de bewoners van Virginia en hunne nakomelingen verzekerd te zijn. Men verwachtte in de toekomst »vrijdom van heffingen en belastingen, met uitzondering der zoodanigen, die door de kolonie uit eigene beweging, ten behoeve van haar onderhoud, zouden worden vastgesteld." En daar de beperkingen, waarmede de koloniale scheepvaart werd bedreigd, niet in werking kwamen, hechtte men daaraan weinig beteekenis, en Virginia genoot bijkans al de vrijheden, die een koning, behoudens zijne oppermacht, kon toestaan.

Zoo bracht de zegepraal der volkspartij in Engeland geene verandering in den toestand of de genegenheid der Virginiërs, die zich van al hunne voorrechten zeker waanden. De commissarissen, die het parlement met onbeperkt gezag over de koloniën aanstelde, vonden in Virginia geene hartelijke ontvangst. Zij beloofden wel is waar vrijstelling van de belastingen, ten behoeve van Engeland geheven, maar die vrijheid bestond reeds feitelijk. Zij gaven aan de kolonie de vrije keuze van een bewindvoerder, maar men was met Berkeley ingenomen, en ofschoon er eene parlamentspartij bestond, bleef het gezag des konings gehandhaafd. Karel toch had zijne souvereiniteit steeds met zachtaardigheid uitgeoefend.

De staat der strijdende partijen had Virginia thans in de gelegenheid gesteld, zijne wetgeving van het toezicht in Engeland los te maken, en het, zonder drang van buiten, door de vergadering genomen besluit tot beperking der godsdienstvrijheid, dat meer uit afkeer van staatkundige omkeering, dan uit een geest van dweepzucht of gehoorzaamheid

aan hogere bevelen voortkwam, is een sprekend bewijs voor de gehechtheid van Virginia's afgevaardigden aan de bisschoppelijke kerk en de zaak des konings. Nogtans waren er van het begin af aan Puriteinen in de kolonie geweest; zelfs aan de Brownisten had men uit vrije beweging eene veilige schuilplaats aangeboden. »Hier'', zeide de verdraagzame Whitaker, »is geene spraak van kerkleer en onderteekening van geloofsartikelen'', en onderscheidene Puriteinsche familiën, waarschijnlijk ook ettelijke Puriteinsche geestelijken, hadden zich in Virginia gevestigd. Deze waren met de ontvangst, welke hun ten deel viel, zoo tevreden, dat een groot aantal hunner geloofsgenooten zich gereed maakten hun voorbeeld te volgen, en enkele slechts werden terug gehouden door de vrees voor de Engelsche onverdraagzaamheid. Wij hebben gezien, dat de Pelgrims te Plymouth waren uitgenoodigd geworden zich op het grondgebied van Virginia te vestigen. Puriteinsche kooplieden zetten zich zonder vrees aan de James rivier neêr, en nog onlangs (1640) hadden landverhuizers uit Massachusetts de kolonie tot hun verblijf gekozen. Laud's eer was door een rechterlijk vonnis hersteld, en de uitspraken van het opperste gerechtshof ontvingen kracht van wet ten zuiden van de Potomac, doch nergens vind ik in de oudste geschiedenis van Virginia eenig spoor van vervolgingen. De wetten waren zeker hard, maar zij schijnen in zeer milden geest te zijn toegepast. Eene geneigdheid tot afval van de staatskerk (non-conformity) vertoonde zich welhaast, zelfs in den boezem van den raad. Eene uitnoodiging, naar Boston aan Puriteinsche geestelijken gezonden, doet vermoeden, dat men deze in Virginia zou hebben toegelaten. Thans echter had de democratische omwenteling in Engeland een staatkundig gewicht aan godsdienstige sekten bijgezet. Puriteinen te dulden, stond nu gelijk met eene republikeinsche partij te begunstigen. Daarom werd van nu aan bepaaldelijk voorgeschreven (Maart 1643), dat geen prediker, 't zij in het openbaar of in het verborgene, dingen mocht verkondigen en leeren, die afweken van de leer der Engelsche staatskerk, en zij, die van die kerk waren afgevallen, werden uit de kolonie verbannen. De ongezellige geest van staatkundigen tweespalt kweekte wederzijdsche onverdraagzaamheid aan, en belette een druk verkeer tusschen Virginia en Nieuw Engeland. Te vergeefs brachten de predikanten, die door de Puriteinsche volkplanters in Virginia uit Boston waren ontboden, brieven van Whintrop mede, op last van de algemeene vergadering van Massachusetts aan Berkeley en den raad geschreven. »Het hart des volks smachtte van verlangen naar de nieuwe leer,'', maar men legde aan de zendelingen het zwijgen op, en gebod hen het land te verlaten. Sir William Berkeley was »een hofman, en zeer kwaadwillig tegen de richting van de kerken in Nieuw-Engeland.''

Terwijl Virginia door deze maatregelen, ofschoon minder hevig, de onverdraagzaamheid aan den dag legde, die eeuwen achtereen schier algemeen in de Christelijke wereld had geheerscht, bereidde de wraakzuchtige wreedheid der inboorlingen, met wie men reeds sedert lang in een staat van vijandschap verkeerde, een droevig schouwspel voor. In 1643 had de algemeene vergadering bepaald, dat men geene vredelievende betrekkingen met de Indianen mocht onderhouden, die men gewoonlijk plaagde door onverwachte aanvallen op hunne woonplaatsen. Maar de Indianen hadden thans gehoord van den burgeroorlog in Engeland, en besloten, meer met hunne wenschen dan met het gezond verstand te rade gaande, andermaal een algemeen bloedbad aan te richten. — Zij stelden zich voor, dat het hun door nachtelijke aanvallen, door de vermoording van het vee en de verwoesting der graanvelden gelukken zou de overblijvende kolonisten, die zij bij verrassing niet zouden kunnen doden, van honger te laten sterven. Op den 18^{en} April, den dag voor het bloedbad vastgesteld, begon de onverwachte aanval op de plantages aan de grenzen. Maar nauwelijks hadden de Indianen hunne handen in het bloed der Europeanen gedoopt, of zij werden met schrik aan hunne eigene zwakheid indachtig; bevende voor de gevolgen van hun verraad, durfden zij hun plan niet te volvoeren, en vloden op verren afstand van de kolonie. Het getal hunner slachtoffers bedroeg drie honderd. Dadelijk namen de Engelschen maatregelen ter beveiliging en verdediging, en zetten den oorlog met kracht door. De grijze Opechancanough werd gemakkelijk krijgsgevangen gemaakt, en de geëerbiedigde beheerscher van de zonen des wouds, die zoo lang heer en meester van schier grenzelooze jachtgronden was geweest, stierf, na eene droevige gevangenschap aan de wonden door een ruwen krijgsman hem toegebracht. In zijne laatste oogenblikken betreurde hij voornamelijk, dat hij aan de verachtelijke blikken van zijne vijanden was ten toon gesteld.

De vrees voor de Indianen was overigens, nu de Engelschen op hunne hoede waren, zoo gering, dat Berkeley twee maanden na den moord naar Engeland scheep ging, Sir Richard Kemp als zijn opvolger achterlatende. Op de grenzen duurde de oorlog voort; het land der Indianen werd doorkruist, en de inboorlingen waren thans zoo vreesachtig, dat, ofschoon de zorgeloze reiziger en de omzwervende jager nog lang gevaar bleven loopen van opgevangen en vermoord te worden, tien man als eene voldoende krijgsmacht werden aangemerkt, om eene plaats tegen alle gevaar te vrijwaren.

Omstreeks vijftien maanden na Berkeley's terugkomst uit Engeland, (1646) werd tusschen de bewoners van Virginia en Necotowance, de opvolger van Opechancanough, een vredestactaat gesloten. Onderwer-

ping en afstand van landerijen waren de voorwaarden, waarmede de oorspronkelijke bezitters van den bodem het verdrag moesten betalen. Van toen aan begonnen zij zich uit de nabijheid van de volkplantingen der al te machtige veroveraars te verwijderen. Het is een van de verwonderlijke gevolgen van zedelijke kracht, dat de taal, die toch slechts uit vluchtige klanken bestaat, de herinnering aan lang vervlogen tijden en gebeurtenissen, waarvan elk ander spoor is verdwenen, bewaart, en aan de vergetelheid ontrukkt. Van den arbeid der Indianen op den bodem van Virginia is niets overgebleven, dat op de bruikbaarheid van eene gewone afwateringssloot aanspraak zou kunnen maken; hun aandenken leeft enkel in de namen van rivieren en bergen voort. De onveranderlijke natuur draagt nog de benamingen, die zij van de mannen heeft ontvangen, wier dorpen verdwenen, en wier stammen uitgestorven zijn.

Zoo bekwam de kolonie van Virginia het vrije bestuur over al hare aangelegenheden; zij verklaarde oorlog, sloot vrede, en verwierf grondgebied, krachtens de besluiten en wetten van hare volksvertegenwoordigers. In het bezit van veiligheid en rust, van een uitgestrekt terrein, van eene vrije markt voor hunne voortbrengsels, en feitelijk al de rechten van een onafhankelijken staat genietende; daarbij Engeland meer tot een beschermer tegen buitenlandsche overheersching, dan tot heer en meester hebbende, mochten de kolonisten in den voorspoed zich verheugen, die een maagdelijke bodem, rechtvaardige wetten en algemeene gelijkheid van staat en bedrijf konden verschaffen. Hun aantal nam toe, de hutten werden met kinderen gevuld, en de havens met schepen en landverhuizers. Op Kersmis 1648 warer er in Virginia tien koopvaardijsschepen uit Londen, twee uit Bristol, twaalf Hollanders, en zeven van Nieuw Engeland. Het getal der kolonisten was reeds tot twintig duizend gestegen, en daar zij geene beledigingen hadden te verduren, voelden zij geene behoefte om zich met de veeten te bemoeien, die het moederland verscheurden. Zij waren de zaak van Karel toegedaan, niet omdat zij de monarchie lief hadden, maar omdat zij de vrijheden waardeerden, die de koning hun ongestoord had laten behouden, en na zijne terechtstelling erkende het bestuur zonder eenige tegenspraak zijn zoon als koning, niettegenstaande er sommige personen waren, die uit onwetendheid, gelijk de koningsgezinden beweerden, voor de republiek ijverden. De rampen, die de »Cavaliers" in Engeland troffen, versterkten hunne partij in de Nieuwe Wereld. Mannen van aanzien »uit den adel, de burgerij en de geestelijkheid," met schrik en wanhoop door de onthoofding van Karel I geslagen, en van alle verzoening met de onbarmhartige »rebellen" afkeerig, sloegen den weg in naar de oevers van de Chesapeake, waar elk huis voor hen »eene herberg," en ieder planter

een vriend was. De woning en de beurs van Berkeley stonden voor allen open, en in de gastvrije hutten, die langs de rivieren, en in de wildernissen van Virginia verspreid lagen, ontmoetten de »Cavaliers'' elkander, om er hunne krijgsbedrijven op te sommen, over hunne nederlagen te zuchten, en trouw en hoop in hunne borst te versterken. De getrouwheid der Virginiërs ontging de aandacht van den koninklijken balling niet; uit zijne schuilplaats te Breda, zond hij in 1650 aan Berkeley eene nieuwe aanstelling, hij bleef op de verdeling van ambten en posten toezien, en zelfs te midden van zijne nederlagen in Schotland, in gunst aan zijne trouwe Cavaliers in het westelijk halfroend denken. Karel II, in Engeland een vluchteling, was koning in Virginia. »Virginia was geheel op de zijde des konings, en het laatste van alle Engelsche landen, dat zich aan de republiek onderwierp.'' (Hammond. Leah en Rachel).

Doch het parlement gedoogde niet lang het verzet tegen zijn gezag. Na door de krachtige inspanning en de onverschrokken geestdrift van de republikeinsche gezindheid over al zijne vijanden in Europa te hebben gezegevierd, richtte het zijne blikken naar de koloniën. Een merkwaardig bevel van 3 October 1650 gaf aan den staatsraad last, om de oproerige volksplantingen tot gehoorzaamheid te dwingen, en tegelijk werd als wet vastgesteld, dat de handel voor vreemde schepen in al de havens van »Barbadoes, Antigua, Bermuda en Virginia'' zou verboden zijn. Maryland, dat niet uitdrukkelijk in de wet was genoemd, had zorg gedragen den nieuwen staat van zaken te erkennen; en Massachusetts, dat even weinig lust had zich de vijandschap van het parlement op den hals te halen, als het najverig was op zijne rechten van vrije wetgeving, hief bij een besluit van 7 Mei 1651 het verkeer met Virginia op, totdat de opperheerschappij van de republiek zou zijn gevestigd, ofschoon dit besluit, zoodra het voor den handel schadelijk bleek te zijn, terstond weder werd ingetrokken, zelfs nog terwijl het koningschap te Jamestown de overhand had. Kon echter Virginia het hoofd bieden aan de vloot der republiek? Waren zijne koningsgezinde beginselen zoo vast, dat zij de kolonie tot een wanhoopigen oorlog met Engeland konden aanzetten? De aanhangers der monarchie voedden de hoop, dat de overwinningen hunner vrienden aan de Chesapeake, de ongelukken zouden vergoeden, welke elders de wapenen des konings hadden getroffen; vele krijgsmakkers van Karel waren naar Virginia geweken, en de brave gouverneur Berkeley, die »het beter dan iemand anders meende'' stond zoo vast in zijn vertrouwen, dat hij aan den koning schreef, en hem uitnoodigde naar Amerika over te komen. Met diepe, levendige belangstelling zag men den dag der beslissing te gemoet.

Doch terwijl er maatregelen tot onderwerping der koloniën werden

beraamd, die nog aan de zaak des konings verkleefd schenen, onderging Englands handelspolitiek eene diepe ingrijpende verandering, en het nieuwe stelsel, dat in de blijvende belangen der Engelsche kooplieden en scheepsbouwers zijnen grondslag had, bekwam eene vastheid en duurzaamheid, die het door de zwakke zelfzucht der Stuarts zeker nooit zou hebben verkregen.

Het is van oudsher het lot van koloniën, dat zij door de stoutmoedigheid van arme en ondernemende menschen worden aangelegd; dat zij verder met de zwaarste beproevingen om haar levensbehoud moeten worstelen; dat zij in het tijdperk van armoede en zwakheid door het moederland worden veronachtzaamd; dat zij eindelijk door het onbelemmerd gebruik van al hare krachten en haren ondernemingsgeest tot bloei en ontwikkeling komen, en aan het bloeien gaan, om dan door haren voorspoed een lokaas voor tirannie en overheersching te worden. De Grieksche koloniën kwamen spoedig tot rijkdom en macht, omdat zij altijd vrij waren; de nieuwe staat was bij zijne geboorte vrij, en bleef zulks; de volkplanters werden uitgezonden, niet als dienaars, maar als medeburgers. Zij waren de natuurlijke, maar niet de gedwongene, en daarom onwillige bondgenooten van het moederland. Zij spraken dezelfde taal, aanbaden dezelfde goden, hingen met hart en ziel aan dezelfde wetten en zeden, maar zij waren, wat politiek betref, onafhankelijk. De vrijheid prikkelde hun ijver, en drong hen tot uitbreiding hunner neerzettingen van het strand der Zwarte, tot aan de westelijke oevers der Middellandsche Zee, maar voerde ze ook op tot een trap van rijkdom en voorspoed, die aan hunne stoutmoedigheid en den wijden omvang hunner bezittingen gegevenredigd was. De volkplantingen van Carthago daarentegen hadden nauwelijks zoo veel welvaart bekomen, dat zij de aandacht trokken, of het moederland eigende zich het monopolie van haren handel toe. Het koloniaal systeem is zoo oud als de koloniën, en de geest van handelsbelang en staatkundige verdrukking.

Zoodra Spanje en Portugal ontdekkingen ter zee begonnen te doen, en den weg om de Kaap de Goede Hoop en naar Amerika hadden gevonden, trachtten zij aanstonds den wereldhandel tot hun uitsluitend eigendom te maken. Met onverzadelijke hebzucht alles willende behouden, kwamen zij niet dan na langdurige twisten tot eene verdeling, niet van eene veroverde provincie, of van de oevers eener rivier, of van een naburig grondgebied, maar van de zeeën, en den handel van elk volk en elk koninkrijk, langs de uitgestrekte kusten der groote wateren, die zij hun eigendom noemden. Zij beweerden, dat op die wateren de wind alleen in hunne zeilen mocht blazen; verkondigden, dat de eilanden en gewesten van Azië, Afrika en de Nieuwe Wereld slechts vruchtbaar zouden zijn om de schepen van hunne kooplieden te

bevrachten; en niet tevreden met de bedreiging van gestrenge straffen voor een iegelijk, die inbreuk zou durven maken op de rechten, die zij zich aanmatigden, verkregen zij nog bovendien de bekrachtiging van den godsdienst (4 Mei 1493) op de vereffening van hunne geschillen, en de afsluiting van den oceaan voor alle mededinging.

De gevolgen van deze strengheid zijn hoogst leerzaam. Rechtstreekse handel met de Spaansche koloniën werd door de Spanjaarden met verbeurtverklaring, en de bedreiging van eeuwigdurende vijandschap gestraft. Het zedelijk gevoel der zeevaarders kwam in opstand tegen deze buitensporige aanmatiging; nu verbeurtverklaring, kerkerstraf en banvloek de pogingen beloonden tot het drijven van een eerlijken handel; nu den vrijbouter en den zeeroover geen zwaarder straf trof dan den koopman, die het monopolie ter zee niet wilde erkennen, wemelde de oceaan spoedig van vermete boekaniers, als de natuurlijke vrucht van koloniale beperking. Rijke Spaansche volksplantingen in Amerika werden geplunderd; vloten aangetast en genomen; rooftochten te land ondernomen, om de ladingen goud op hare reis van de mijnen naar de havens te vermeesteren; en mannen, die eer en schatten in den handel hadden kunnen verkrijgen, zoo de handel voor hen had opengestaan, bezigden thans eene scherpzinnigheid van vinding, eene koelbloedigheid van uitvoering, en eene vaardigheid in het doorstaan van bezwaren, die hun de bewondering van hunne tijdgenooten verschaften, aan eene zaak, die, ware zij beter geweest, hun onvergankelijken roem over de geheele wereld zouden hebben geschonken.

In Europa werd de vrije zeevaart tegenover de aanspraken van Spanje en Portugal door een volk verdedigd, dat ter nauwernood als een onafhankelijke staat was erkend; dat eenen grond bewoonde, die voor een groot deel aan de zee was ontwoekerd, en door de noodzakelijkheid, uit eene dicht opeengehoopte bevolking voortspruitende, zich gedwongen zag hulpbronnen van bestaan op zee te zoeken. De begaafde van Neêrlands zonen, die het eerst het denkbeeld uitsprak, dat, »vrij schip, vrij goed maakt,» verdedigde de vrijheid van handel, en beriep zich op het gezond verstand van alle vrije regeeringen en natiën tegen de beperkingen van de zeevaart, welke, zeide hij, de menschheid moest veroordeelen als strijdig met de beginselen van het maatschappelijk verkeer, welke de rechtvaardigheid belachte als inbreuk makende op de onbetwistbare eischen van het natuurrecht, maar welke ook de ondernemingsgeest verwierp, als eene monsterachtige overheersching van zee en winden. Het prijsgeven van de vaart op Oost Indië werd aan dat volk tot voorwaarde gesteld voor de erkenning van zijne onafhankelijkheid, maar het verkoos liever zijn zelfstandig bestaan met de wapenen te verdedigen, dan zich rust en

veiligheid te verschaffen door de beperking van de vrije vaart zijner schepen. Het land, dat door zijne ligging zoo gemakkelijk handelskennis kon verkrijgen, en door zijn verzet tegen monopolie wel gedwongen was voordeelen te behalen, slaagde er in het overwicht op zee te winnen. Terwijl de roemlooze Jacobus van Engeland, in ijdelheid en waanwijsheid verzonken, over theologische twistpunten onderhandelde, terwijl de ongelukkige Karel zijne krachten in den strijd tegen de rechten en vrijheden zijnen onderdanen verspilde, hadden de vereenigde provinciën der Nederlanden, die zich van het groote Spaansche rijk hadden losgescheurd, en ter nauwernood als bezitters van eene eigene nationaliteit bekend waren, door hunne meerdere kennis een begin gemaakt met zich den wereldhandel toe te eigenen. Welhaast vond men de schepen der Hollanders in de havens van Virginia, in den West-Indischen archipel, tusschen de tropische eilanden van de Indische zee, en zelfs in 'de afgelegene wateren van China en Japan. Reeds hadden zij hunne handelskantoren aan de Hudson, en op de kust van Guinea, op Java, en in Brazilië. Een of twee rotsachtige eilandjes in West Indië, die de Spanjaarden als voor de bebouwing ongeschikt hadden verwaarloosd, werden door deze stoute kooplieden in bezit genomen, daar zij een alzins geschikte schuilplaats voor een uitgebreiden sluikhandel met het vaste land aanboden. Hollands voorspoed ter zee was zoo groot, dat het zich zelfs van den handel der overige Europeesche volken meester maakte. Engelsche zeelieden namen dienst op de Hollandsche schepen, die de Engelsche havens vulden. Engelsche schepen lagen op de werven te rotten; en Engelsche scheepsbouw was een onvoordeelig bedrijf. Vrijheid en ondernemingsgeest hadden aan Holland macht op zee, kennis en rijkdommen bezorgd, zoo groot als aan het uitgestrekt monopolie van Spanje nooit waren ten deel gevallen.

Nijd en afgunst over Hollands bloei zagen de oorzaken dier grootheid voorbij. Men hield het niet langer voor den tegenstander van Spanje en den dapperen kampioen voor de vrijheid van de zee, maar benijdde het als Spanje's gelukkigen mededinger. Men lette niet op de welsprekendheid van Grotius, evenmin als men op de aanspraken van Spanje acht sloeg, en de Engelsche regeering besloot tot de bescherming van den Engelschen handel. Cromwell wilde Englands macht ter zee uitbreiden, en St. John, een puritein, en een republikein in theorie, ofschoon geenszins van een beperkt koningschap afkeerig, ontwierp de eerste »acte van Navigatie," die door den staatsman Whitelache bij het parlement ingediend en verdedigd werd. Voortaan zou de handel tusschen Engeland en zijne koloniën, zoowel als tusschen Engeland en de overige landen der wereld, uitsluitend door schepen in Engeland gebouwd, en met Engelsch volk bemand, worden gedre-

ven. Vreemdelingen zouden niets anders in Engeland mogen invoeren als de voortbrengselen van hun eigen land, of de zoodanigen, waarvan hun land de erkende stapelplaats was. De akte was tegen den Hollandschen handel gericht, en niets meer dan eene bescherming der Britsche scheepvaart; zij behelsde geene enkele bepaling ten aanzien van een koloniaal monopolie, noch iets, dat bepaald in het nadeel eener Amerikaansche kolonie was. Op zich zelf genomen, sloeg zij aan Virginia en Nieuw Engeland geen enkele wonde. Vruchteloos verzetten zich de Hollanders tegen deze akte, als tegen een inbreuk op de wederzijdsche handelsbetrekkingen; het parlement lette alleen op Engelands belang, en weigerde, om ten gerieve van een nabuur wetten te herroepen.

Weldra ontstond er een zee-oorlog (1652) naar welken Cromwell vurig verlangde, maar dien de Hollanders even vurig zochten te voorkomen. Bij beide volken bereikte de nationale geestdrift haar toppunt; de wereldhandel was de prijs van den wedstrijd, de oceaan het tooneel der worsteling. De geschiedenis had nog nooit in zoo'n korten tijd zoovele groote zeeslagen ter opteekening in hare rollen ontvangen. In dezen oorlog wonnen Blake en Ayscue en de Ruiters hunne lauweren, terwijl Tromp pralend een bezem aan zijne mast bond, als wilde hij de Engelsche vlag van de zeeën wegvegen.

Cromwell dacht er niet aan, om de nijverheid van Virginia, Maryland en Nieuw Engeland te belemmeren. Zijne eerezucht had alleen ten doel, Engeland tot wereldmacht te verheffen. Zijne plannen omvatten het bezit van de havens in de Spaansche Nederlanden; Frankrijk werd gedwongen tot die verovering zijne hulp te verleen, en in den afstand van Duinkerken, Mardyke en Gravelines te bewilligen. Duinkerken werd in den zomer van 1648, door den Franschen koning in persoon aan Cromwell's afgezant overgegeven. Dit was nog niet alles; hij verlangde ook de voornaamste havens in de Noord- en Oostzee, en een verbond met Zweden, dat niet enkel uit ijver voor het Protestantisme voortkwam, moest hem het bezit van Bremen, Elseneur en Dantzig als eene belooning toekennen (1657). In de West-Indiën had zijn geest de verovering van Jamaica beraamd, die gelukte, en zijne poging (1655), om zich van Hispaniola, destijds Spanje's hoofdbezitting op de eilanden meester te maken, mislukte alleen door de onbekwaamheid, of het gebrek van samenwerking bij zijne bevelhebbers.

Als mededinger van Holland, als gelukkig tegenstander van Spanje, en als beschermheer der Engelsche scheepvaart, heeft Cromwell billijke aanspraak op eer en roem. De kroon viel van het hoofd zijner zonen; zijne wijduitziende plannen met het bezit van koopsteden op het vaste land mislukten; Duinkerken ging weder verloren; de monarchie, die hij ter aarde had geworpen werd hersteld; de adel, dien hij vernederde

herkreeg zijne macht; — maar Jamaïca en de »acte van Navigatie'' zijn de duurzame gedenkteekenen van Cromwell's regeering.

De bescherming der Engelsche scheepvaart, die door Cromwell tot een bestanddeel van Englands handelspolitiek werd gemaakt, was slechts de welgeslaagde uitvoering van een ontwerp, dat reeds vele eeuwen te voren, maar toen te vroeg, was beproefd. Spoedig echter eischte men eene nieuwe aanmoediging, die echter veel moeilijker te rechtvaardigen was; Engelsche kooplieden begonnen namelijk aan te dringen op het monopolie van den handel der volkplantingen. Dit vraagstuk was eerst kort geleden in het parlement ter spraak gebracht. Eerst in den jongsten tijd had Engeland koloniën verkregen, en daar deze aanvankelijk werden beschouwd als een gevolg der koninklijke rechten, moest de staatkunde, die men in deze zaak kon volgen, uitsluitend uit de bekendmakingen, giftbrieven en bevelen, die van den koning waren uitgegaan, worden opgespoord.

Het vooruitziend beleid van Hendrik VII had de voordeelen opgemerkt, welke uit een koloniaal monopolie konden voortvloeien, en hij had daarom aan de groote voorrechten, die hij aan de ondernemers van reizen naar de Nieuwe Wereld schonk, de voorwaarde verbonden, dat zij hare voortbrengselen alleen in Engeland zouden moeten ter markt brengen. Eene eeuw van tegenspoed en teleurstelling had aan de buitensporige verwachtingen den bodem ingeslagen, en even als de giftbrieven van Gilbert en Raleigh weinig meer dan privileges behelsden, die geschikt waren, om zulke voortreffelijke mannen in hunnen ijver tot het doen van ontdekkingen in het verre Westen krachtig aan te moedigen, zoo vergunde ook het eerste charter van Virginia (1606) aan vreemdelingen het drijven van handel op de kolonie, tegen betaling van een klein recht. Bij de uitbreiding der compagnie in 1606, bleef het verkeer met vreemdelingen onbelemmerd; er werden aan den handel, waarmede zij zich zouden willen bezig houden, geene grenzen voorgeschreven. Het laatste charter, dat uitgevaardigd werd in 1612, was evenzeer vrij van onredelijke beperkingen voor den handel, en het veroorloofde, door de bevestiging van alle vroeger verleende voorrechten, aan vreemde natiën den handel, dien het niet uitdrukkelijk bekrachtigde.

In het begin van zijne regeering, toen Virginia nog niet met volkplantingen bedekt was (1606), vond koning Jacobus in zijne vijandschap tegen het gebruik van tabak, een gepasten grond voor de zware belasting, die hij bij koninklijk besluit op het verbruik daarvan legde. Toen dit kruid meer en meer het hoofdvoortbrengsel van Virginia werd, waren de Stuarts op niets zoo zorgvuldig bedacht, als op het inkomen, dat zij van den impost op dit artikel konden trekken. Hoe veel valsch vertoon van ijver zij ook ten toon spreidden voor den gods-

dienst, de bekeering der heidenen, de regeling van het bestuur en de invoering eener billijke rechtspleging, de tabak werd bij dat alles nooit vergeten. De verkoop daarvan was in Engeland streng verboden, zoolang de zware belasting niet was betaald. Eene proclamatie verscherpte den inhoud van het koninklijk besluit, en, opdat de belasting het gansche verbruik zou treffen, verbood eene nieuwe bekendmaking des konings den tabaksbouw in Engeland en Wallis, en bepaalde, dat de planten, die reeds te velde stonden, moesten worden uitgeroeid. Het duurde vervolgens niet lang, of de verkoop van tabak mocht alleen op eene bijzondere vergunning van den koning plaats vinden. Op deze wijze ontstond er een verdrag tusschen de belangen van de planters en den koning; de eersten verkregen den uitsluitenden aanvoer op de Engelsche markt, en de laatste kon zijne buitensporige belasting invoeren. In het volgend parlement (1621) verzuimde Lord Coke niet de Gemeenten te herinneren aan de aanmatigingen van het koninklijk gezag, dat de opbrengst der koloniën had belast zonder de toestemming des volks, en zonder eene wet der nationale wetgevende vergadering, en Sandijs, Diggs en Furrar, allen vrienden van Virginia, zorgden, dat de willekeurige verordening door eene wet vervangen werd. Ten gevolge van de verdeeldheid dier dagen, bleef de wet, die het huis had doorloopen, onder de onafgedane zaken der zitting liggen, en de zaak werd niet ten einde gebracht, voordat, zooals wij boven zagen, het huis der Gemeenten in 1624 op nieuw zijne belangstelling voor Virginia in een verzoekschrift openbaarde, waaraan de koning aanstonds beproefde gevolg te geven.

De eerste koloniale maatregel van koning Karel had betrekking op de tabak, en de tweede proclamatie, ofschoon, naar het heette, de regeling der kolonie in Virginia ten doel hebbende, had grootendeels hetzelfde karakter. In eene reeks van verordeningen zocht koning Karel tijdens zijne regeering zich een inkomen uit die bron te verzekeren. De macht van de Sterrenkamer werd door hem te hulp geroepen, om zijne schatkist door nieuwe en drukkende rechten op de tabak te vullen; zijne gemachtigden ontvingen bevel, voor het geheele bedrag van den oogst verbindtenissen te sluiten; waarbij echter de Spaansche tabak niet streng uitgesloten werd; weldra volgde het gebod, dat alle koloniale tabak in verzegelde pakken moest worden verzonden, en tot den invoer eene bijzondere vergunning werd vereischt; ook hebben wij gezien, dat er eene poging werd gedaan, om de Virginiërs te bewegen, den koning tot hun eenigen en uitsluitenden agent te benoemen (1628). Deze maatregel leed op de standvastigheid der kolonisten schipbreuk, en de monarch moest zich tevreden stellen met de uitvaardiging van eene nieuwe reeks van verordeningen, waarbij Londen als de eenige markt voor koloniale tabak werd

aangewezen (1631). In zijne vruchteloze proefnemingen om den handel aan wettelijke bepalingen te binden, verklaarde hij, dat het zijn wil en goeddunken was (1633) zich het recht van verkoop van alle tabak uit de Engelsche volkplantingen toe te kennen, en hij heeft langen tijd dit stelsel met onvermoeide hardnekkigheid gehandhaafd.

De maatregelen der Stuarts waren altijd ongelukkig, omdat zij tegen het welzijn der kolonie waren gericht, en door het volksbelang in Engeland niet werden gesteund. Na vele pogingen, die de ondernemingsgeest der Engelsche kooplieden en de geest van vrijheid bij de Engelsche kolonisten voortdurend wisten te verijdelen, bedacht koning Karel, bij de aanstelling van Sir William Berkeley, den maatregel, die zulk eene groote vermaardheid heeft verkregen. Geen schip met koloniale waren geladen mocht uit Virginia naar andere als Engelsche havens zeilen, opdat het moederland de stapelplaats van den handel met de kolonie zou worden, en alle handel met vreemde schepen, behalve in geval van dringende noodzakelijkheid, werd streng verboden. Dit stelsel, dat Berkeley in last had in te voeren, had ten laatste den gewenschten uitslag; want het offerde enkel de rechten der kolonisten op, terwijl het de belangen der kooplieden met die van de regeering vereenzelvigde, en beide in een bondgenootschap ter onderdrukking van de mannen vereenigde, die nog voor langer dan eene eeuw te zwak waren, om afdoenden tegenstand te bieden.

Het zoogenoemde »lange Parlement" was rechtvaardiger; het trachtte aan de Engelsche scheepvaart den kolonialen handel in zijn ganschen omvang te verzekeren, behoudens de vrije toestemming der koloniën zelve, en bood daarmede een equivalent aan, over welks aanneming of verwerping de Amerikaansche besturen naar goedvinden mochten beslissen.

Het gedenkwaardig besluit van 1650 was een oorlogsmaatregel, en zag uitsluitend op de volkplantingen, welke de partij der Stuarts hadden gekozen. Alle verkeer met deze werd verboden, behalve aan hen, die een verlof van het parlement of den staatsraad hadden bekommen. Vreemdelingen werden streng geweerd, en deze bepaling moest van kracht blijven, ook nadat alle tegenstand was onderdrukt. Terwijl derhalve de acte van Navigatie aan de Engelsche schepen den geheelen transporthandel van Engeland verzekerde, verschafte zij hun tevens, in verband met de ordonnantie des vorigen jaars, het koloniaal monopolie.

Doch deze richting der handelswetgeving werd belangrijk gewijzigd door de manier, waarop het gezag der Engelsche republiek aan de Chesapeake werd ingevoerd. De republikeinsche staatslieden van Groot-Britannië, die zich met ware grootmoedigheid gedroegen, lieten de partijkoorts bedaren, alvorens ingrijpende maatregelen te nemen; en daarna kozen zij twee van de drie commissarissen, die zij aanstelden, uit de

Virginische planters zelve. De bevelen, die zij aan deze beambten gaven, waren van dien aard, dat Virginiërs ze zeer goed ten uitvoer konden leggen, want die bevelen maakten de uitvoerders tot de vredestichters en weldoeners van hun land. In geval van verzet moesten zij met wapengeweld dreigen, maar bijaldien Virginia zich aan de republiek wilde aansluiten, mocht het de meester van zijn eigen lot zijn.

Welken tegenstand kon men echter aan een parlement bieden, dat op het toppunt zijner macht vrijwillig eene feitelijke onafhankelijkheid beloofde? Nauwelijks had dan ook het fregat »Guinea” in Maart 1652 het anker in de baai van Chesapeake laten vallen, »of men schoof alle denkbeeld van verzet ter zijde,” en de kolonisten, die geene grondige redenen hadden om te strijden voor een koning, wiens zaak onherroepelijk scheen verloren te zijn, dachten slechts aan de bewaring van hunne eigene instellingen. Het is van belang voor onze kennis van het karakter der Virginiërs, dat zij weigerden voor geweld te bukken, maar aanstonds en vrijwillig naar het voorstel van een wederzijdsch verdrag luisterden. Men kwam overeen, dat »het volk van Virginia al de vrijheden zou genieten van het vrijgeboren Engelsche volk; dat het bestuur over zijne aangelegenheden even als vroeger bij de algemeene vergadering zou berusten; dat zij wegens hunne gehechtheid aan de zaak des konings niet zouden worden bemoeilijkt, en »een even vrijen handel als het Engelsche volk” zouden hebben. Geene belastingen noch tolrechten zouden geheven worden, tenzij met toestemming hunner vertegenwoordigers, en geene forten gebouwd, noch bezettingen ergens gelegd worden, zonder hunne vergunning. Bij de regeling van het bestuur heerschte de beste overeenstemming tusschen de volksvertegenwoordigers en de commissarissen; alleen de gouverneur en zijn raad koesterden eenige vrees voor hunne veiligheid, en voorzagen zich voorzichtig van een waarborg voor hunne personen en bezittingen, die evenwel overbodig was, daar er geen plan had bestaan, die aan te tasten.

Deze voorwaarden, zoo gunstig voor de vrijheid, daar zij eene bijkans volstreckte onafhankelijkheid toestonden, werden getrouw nagekomen tot aan de herstelling van het koningschap. Sommige geschiedschrijvers, b. v. Beverley, Chalmers, Robertson, Marshall, en zelfs Holmes, hebben donker gekleurde schilderijen opgehangen van de ontevredenheid, welke in de kolonie heerschte, en nog versterkt zou zijn geworden door de belemmering en onderdrukking van den handel. Deze voorstelling echter is louter verdichting. De kolonie van Virginia genoot dezelfde voorrechten als het begunstigd Nieuw Engeland; zij legde eene even groote gehechtheid aan de volksregeering aan den dag, en paste zonder schroom de beginselen van politieke onafhankelijkheid toe. Reeds lang was in haar midden eene republikeinsche partij geweest, en op wie konden de ko-

ningsgezinden, nu de monarch was gevallen, zich zoo veilig verlaten als op zich zelve? De beampten, met de uitvoerende macht belast, werden door keus aangesteld, en de geneigdheid van alle partijen, om eene minnelijke regeling van het bewind tot stand te brengen, trad zoo duidelijk en klaar te voorschijn, dat Richard Bennett, die zelf commissaris van het parlement, en bovendien koopman en een »Rondkop” was, op de aanbeveling der andere commissarissen, met algemeene stemmen tot gouverneur werd verkozen. De eed, dien de afgevaardigden moesten afleggen, stelde hun tot plicht »voor het algemeen welzijn en den bloei” van Virginia en zijne inwoners te waken. Bennett was onder het bestuur van Berkeley uit Virginia verdreven, en niemand dacht er thans aan daarvoor eenige wraak te nemen.

De acte, waarbij het bewind werd aangesteld, gaf aan de vergadering het recht, om de grenzen af te bakenen van de macht van gouverneur en raad, en het openbaar welzijn eischte, zoo luidde de verklaring, »dat de benoeming van alle beampten dezer kolonie bij de afgevaardigden berustte”, als »zijnde de vertegenwoordigers des volks.” Tot nu toe hadden de gouverneur en zijn raad zitting in de algemeene vergadering gehad, nu echter werd de gepastheid van dit gebruik ter spraak gebracht, en het punt door eene voorloopige overeenkomst geregeld. Zij behielden daarbij het recht, dat zij te voren hadden, maar waren verplicht denzelfden eed als de afgevaardigden af te leggen. Zoo handelde dan het huis der afgevaardigden in alle opzichten als eene soevereine volksvergadering, die het opperste gezag in handen had, en de macht verdeelde, zooals het belang des volks eischte.

Deze schikking was evenmin toevallig als voorbijgaande. Cromwell heeft nooit eenige benoeming voor Virginia gedaan, geen enkele gouverneur heeft van hem zijne aanstelling ontvangen. Toen Bennett in 1655 zijn ambt neerlegde, koos de vergadering zelve zijnen opvolger; en Edward Diggs, die reeds vroeger in den raad was gekozen, en »schitterende bewijzen van zijne getrouwheid aan Virginia en het gemeenebest van Engeland gegeven had,” vereenigde alle stemmen op zich. De commissarissen in de kolonie hadden meer te doen met de regeling der zaken, en de bepaling der grenzen van Maryland, dan met het bestuur en de leiding van de aangelegenheden van Virginia.

De vertegenwoordigers des volks gingen voort met aanspraak op de verkiezing van den gouverneur te maken, en »de waardige Samuel Matthews, een bejaard planter, die nagenoeg veertig jaren in de kolonie had gewoond,” die »zich ook jegens haar zeer verdienstelijk had gemaakt, een goed en achtbaar huis hield, onberispelijk leefde, en een trouwe vriend van Virginia was,” werd bij de eerstkomende gelegenheid met die post bekleed (1658). Doch door overdrevene begrippen van zijn ambt, wikkelden hij en de raad zich in een ongelijken strijd

met de vergadering, die hem had aangesteld. De afgevaardigden hadden, door de uitsluiting van gouverneur en raad van hunne zittingen, hunne eigene macht uitgebreid, en daar zij door dat middel de vrije beraadslaging over elke wet aan zich hadden gehouden, hadden zij hunne bijeenkomsten tot November verdaagd. Gouverneur en raad zonden daarop eene boodschap, waarbij zij de vergadering ontbonden. Deze betwistte op hare beurt de wettigheid van dien maatregel, en na een eed van geheimhouding verbonden zich de afgevaardigden onderling, om het vertrouwen des volks niet door onderwerping te verraden. Matthews gaf toe, behoudens het recht om een beroep op den Protector te doen. Toen het huis met eenparige stemmen het antwoord van den gouverneur voor onbevredigend verklaarde, herriep hij uitdrukkelijk het besluit van ontbinding, maar bleef bij zijn plan, om Cromwell's beslissing over het geschil in te roepen. De leden der vergadering, voor eene beperking der koloniale vrijheid beducht, als gevolg van de beslissing eener politieke twistvraag door Engeland, besloten tot eene plechtige handhaving hunner onafhankelijke macht. Eene commissie werd benoemd, met John Carter uit Lancaster aan haar hoofd, die eene ondubbelzinnige verklaring ten aanzien der volkssouvereiniteit uitvaardigde. Gouverneur en raad hadden de ontbinding der vergadering bevolen; de afgevaardigden verklaarden nu de keus van gouverneur en raad voor nietig. Nadat zij op die wijze niet slechts hun recht van verkiezing, maar ook het nog belangrijker recht van afzetting hadden uitgeoefend, herkozen zij Matthews; die, voegden zij er bij, »door ons zal bekleed worden met al de billijke rechten en privileges, die aan den gouverneur en kapitein generaal van Virginia toekomen. Matthews onderwierp zich, en erkende de geldigheid van zijne afzetting, door den nieuwen eed, die even te voren was voorgescreven, af te leggen. De raad werd op nieuw bezet, en de geest der volksvrijheid smaakte de voldoening, dat hij aan zijne aanspraken de zegepraal had verschaft.

De dood van Cromwell bracht geene verandering in de staatsregeling van Virginia te weeg. De gouverneur gaf van die gebeurtenis behoorlijk in eene boodschap aan de vergadering kennis (1659). Eenige Engelsche geschiedschrijvers hebben de vrijheid genomen, om aan Virginia eene overijlde toegenegenheid voor Karel II toe te schrijven. Bij deze gelegenheid hielden de afgevaardigden eene geheime zitting, en besloten eenparig Richard Cromwell te erkennen. Van meer gewicht was de vraag, of de verandering van Protector in Engeland de vrijheid in Virginia in gevaar kon brengen. In het schrijven van den raad was de verklaring opgenomen, dat het bewind overeenkomstig de bestaande gebruiken zou worden gevoerd. De vergadering nam met die taal genoegen. Maar opdat er geene aanleiding zou ontstaan tot twist over de

vraag, wat het woord »bestaande gebruiken” beteekende, werd de gouverneur in de vergadering van het huis ontboden, waar hij in persoon verscheen, en uitdrukkelijk erkende, dat de opperste macht tot het aanstellen van beambten, volgens de tegenwoordig van kracht zijnde wetten, bij de vergadering berustte, terwijl hij tevens zich verbond, zich tot den nieuwen Protector te zullen wenden, ten einde de stellige bekrachtiging van alle bestaande voorrechten en vrijheden te verkrijgen. De grond voor deze buitengewone handeling, was, vinden wij, »dat hetgeen thans hun voorrecht was, ook eenmaal dat van hunne nakomelingen mocht zijn.” De inrichting van het bestuur was dus waardig, dat zij voor toekomstige geslachten werd bewaard.

Bij den dood van Matthews (1660) waren de Virginiërs zonder opperhoofd, juist op hetzelfde tijdstip, dat door den afstand van Richard ook Engeland zonder staatsbestuur was. De afgevaardigden, die terstond samenkwamen, besloten het lot der kolonie in hunne handen te nemen, en bepaalden, »dat het oppergezag en het bestuur van dit land bij de vergadering zijn zal, en dat alle oorkonden in haren naam zullen worden uitgevaardigd, tot de aankomst van eene commissie uit Engeland, welker wettigheid de afgevaardigden alsdan zouden onderzoeken.” Nadat dit was bepaald, werd Sir William Berkeley tot gouverneur benoemd; deze erkende de wettigheid van de handelingen en besluiten der volksvertegenwoordigers, wier vergadering hij, zoo als uitdrukkelijk tot voorwaarde gesteld was, niet zou mogen onbinden, en nam zijne beroeming aan, bij welke gelegenheid hij zonder aarzeling het gezag erkende, waaraan hij zijne verheffing had te danken. »Ik ben,” zeide hij, »slechts een dienaar der vergadering.” Virginia maakte geen aanspraak op volstreekte onafhankelijkheid, maar terwijl het de regeling der zaken in Engeland afwachtte, hoopte het op de herstelling der Stuarts.

De wetgeving der kolonie had haar karakter ontleend aan het bedrijf der bevolking, die zich inzonderheid op den landbouw toelagde, en het belang eener zoodanige maatschappij brengt mede, dat zij het aangaan van schulden afkeurt. Strenge wetten ten voordeele van den schuldeischer, zijn de vrucht van handel en verkeer; Virginia bezat nog geene stad van eenig belang, en hare wetten begunstigten meer de onafhankelijkheid van den planter, dan de veiligheid van den handel. De vertegenwoordigers der koloniale grondbezitters stemden voor »de onvoorwaardelijke verwijdering van omkoopbare advocaten.” Door eene afzonderlijke wet werden de landverhuizers in bescherming genomen tegen processen, die de invordering ten doel hadden van verbindtenissen in Europa aangegaan, en schulden in de kolonie gemaakt konden gemakkelijk door afstand van eigendom worden betaald. De tabak vervulde overal de plaats van klinkende munt. Diefstal kwam

zelden voor, en de strafwet was niet zeer streng. Het hoogste gerechtshof was de vergadering, die in den regel eenmaal in het jaar samenkwam. Ook waren er reeds groote grondbezitters, en plantages van twee duizend acres waren hier en daar te vinden.

Gedurende de schorsing der koninklijke regeering in Engeland, had Virginia onbepaalde vrijheid van handel verkregen, die zij door onafhankelijke wetten regelde. De ordonnantie van 1610 was door het kort daarna gesloten verdrag opgeheven; Cromwell's acte van Navigatie had niet de onderdrukking van den handel ten doel, en was daarbij binnen de grenzen van Virginia nooit streng toegepast. Zoo er al nu en dan eene verbeurtverklaring plaats had, geschiedde zulks op last der koloniale vergadering. De oorlog tusschen Engeland en Holland brak het verkeer der Nederlanden met de Engelsche koloniën niet geheel af, en hoewel, na het sluiten van den vrede, die handel als sluikerij werd beschouwd, bleven toch de Engelsche beperkingen zoo goed als krachteloos. Een verzoeken aan Cromwell in 1656 gezonden, drong op onbepaalde vrijheid aan, en wij mogen onderstellen, dat dit verzoeken niet is afgeslagen, want eenige maanden vóór Cromwell's dood, noodigden de Virginiërs (1658) »de Hollanders en alle vreemdelingen" uit met hen handel te drijven, tegen betaling van geen hooger recht, dan dat van Engelsche schepen werd geheven, die naar eene vreemde haven waren bestemd. Voorstellen van vrede en handel tusschen Nieuw Nederland en Virginia werden zonder schroom door beide koloniale regeeringen overwogen, en eindelijk (in 1660) gaf eene afzonderlijke wet van Virginia aan elke christelijke natie, die op vriendschappelijken voet met Engeland was, de belofte van vrijen handel en gelijk recht. Na de restauratie genoot Virginia vrijdom van handel met de geheele wereld.

Onder den invloed eener onafhankelijke binnenlandsche wetgeving, ontwikkelde zich ook de vrijheid van godsdienst. Behalve in het middenpunt der kolonie, waren er nog geene kerken gesticht, en de geestelijken waren zoo schaars, dat men eene premie uitloofde op hunne overkomst. Onder de regeering van Karel was de overeenstemming met de Engelsche kerk streng gehandhaafd, en afwijking van die kerk met het verlies van rechten en verbanning gestraft. Onder de republiek had het volk, ofschoon het aan de kerk zijner vaders gehecht bleef, besloten, alles wat met kerkelijke zaken in verband stond aan de daarbij betrokkenen over te laten, en de vrijheid van godsdienst zou volkomen zijn geweest, zonder de wet, die van onverdraagzaamheid getuigde, waarbij alle kwakers werden verbannen, en hun terugkeer voor eene misdaad verklaard.

Virginia was de eerste staat der wereld, samengesteld uit gehuchten, die ver van elkander gelegen, en over eene groote oppervlakte

verspreid waren, waar het bestuur was ingericht volgens het beginsel van algemeen kiesrecht. Alle vrije mannen, geen enkele uitgezonderd, waren stembevoegd. Eenmaal heeft men beproefd (1655) dat recht tot de eigenaars van huizen te beperken, maar het publiek verhef zijne stem tegen die beperking; aanstonds in het volgend jaar werd het voor »hard, en in strijd met de rede verklaard, (1656) dat iemand dezelfde belastingen zou betalen, zonder bij verkiezingen stembevoegd te zijn;” en tengevolge daarvan kwamen alle burgers weder in het bezit van hun stemrecht. Bedienden werden dadelijk na den afloop van hunnen diensttijd kiezers, en waren tot afgevaardigden verkiesbaar.

Zoo vestigde Virginia op zijnen bodem de vrijheid van handel, de onafhankelijkheid van godsdienstige vereenigingen, de beveiliging tegen buitenlandsche belasting, en het algemeen stemrecht. Zoo het in latere jaren van één dezer beginselen is afgeweken, en onwillig zijne toestemming tot verandering heeft gegeven, dan is zulks aan invloed van buiten te wijten. Virginia had zich zelf, hoewel onbewust, op den voet van eene bijna onafhankelijke volksregering ingericht, en gaf reeds aan zijne eigene zonen bij de vervulling van regeeringsposten de voorkeur. Het land stelde zijne eer in hen, »die geborene Virginiërs” waren, en de landverhuizers wenschten niet naar Engeland terug te keeren. De voorspoed nam met de vrijheid toe; men gaf aan allerlei droomen van nieuwe handelswaren en eindeloozen rijkdom toe, en de bevolking van Virginia bedroeg ten tijde der restauratie waarschijnlijk omstreeks dertig duizend zielen. Velen van de laatstaangekomene kolonisten waren in Engeland koningsgezinden geweest, dappere aanvoerders in den oorlog, mannen van opvoeding, geboorte, en vermogen. De omwenteling had hun karakter niet veranderd, maar de wateren van den Atlantischen Oceaen scheidten hen van de staatkundige twisten in Europa; hunne vlijt was op vermeerderde opbrengst hunner plantages gericht, en de belangen en vrijheden van Virginia, als het land, dat hun tweede vaderland was geworden, werden hun dierbaarder dan de koningsgezinde beginselen, die zij in Engeland hadden omhelsd. Van daar, dat er geene verbittering kon bestaan tusschen de trouwe aanhangers der Stuarts en de vrienden der republiekeinsche vrijheid. Virginia was nu het »te huis” van zijne bewoners. »Onder vele andere zegeningen,” zegt zijn wetboek, »heeft God Almachtig aan deze kolonie een groot aantal kinderen geschonken, die nu tot eene aanzienlijke menigte geklommen zijn”, en de hutten in de wildernissen waren even vol als de vogelnesten in de wouden.

Het liefelijk klimaat en de doorschijnende dampkring vermaakten allen, die uit de zwaardere Engelsche lucht waren gekomen. Elk voorwerp in de natuur was nieuw en wondervol. De hevige en menig-

vuldige onweders waren natuurverschijnselen, die maar zelden in de koelere zomers van het noorden voorkwamen; de bosschen zoo majestueus in hunnen groei, en vrij van kreupelhout, verdienden bewondering om hunnen weergaloozen pracht; de ruischende stroomen en tallooze rivieren, vloeiende tusschen aangeslipte oevers, verwekten in den altijd zwangeren bodem eene onuitputtelijke vruchtbaarheid; de vreemdste en teêrste bloemsoorten groeiden vrij op het veld; de bosschen waren met boomen gevuld, welker welriekende schors de aange naamste geuren verspreidde; in de tuinen rijpten de vruchten van Europa, wier wasdom en smaak de kracht van den maagdelijken bodem verhoogde en verfijnde. Vooral wekten de vogels met hune schitterende veeren en verschillende zangwijzen de bewondering op; ieder reiziger betuigde, met hoeveel vermaak hij luisterde naar den spotvogel, die duizend verschillende toonen nabootste, en al zijne mededingers overwon. De Colibri, zoo schitterend van veeren, en toch zoo teêr van vorm, vlug in hare beweging, en nog niet voor de nabijheid van menschen bevreesd, fladderende om de bloemen, als de bij, die honig verzamelt, »nu eens dartelend de bloesem verlatende, waar zij zoo pas den snavel indompelde, maar ook even spoedig terugkeerende, om het zoeken naar haar geliefkoosd genot te vernieuwen,» werd als de kleinste en schoonste van alle gevederde luchtbewoners bewonderd. De ratelslang met zijn schrikverwekkend geraas en zijn doodelijk venijn; het buideldier, dat welhaast door de zorg voor zijn kroost even beroemd werd als de fabelachtige pelikaan; de luidruchtige vorsch, die in de moerassen een gekwaak aanhief, dat op het geschreeuw der Engelsche roerdampen geleek; het vliegend eekhorentje; de duizenden en duizenden duiven, die in onmetelijke vluchten de lucht verduisterden, en, naar men meende, door haar gewicht de boomtakken braken, waarop zij zich neerzetten; — dit alles werd onophoudelijk met hooge ingenomenheid opgemerkt en verhaald, en bracht de vreemdsortigste vertellingen te voorschijn. De eenparige verklaring van al de Indianen versterkte het geloof, dat op een afstand van tien dagreizen in de richting van het westen eene landstreek lag, waar men goud uit het zand kon wasschen, en waar de inboorlingen het gebruik der smeltkroesen kenden. Doch hoe bepaald en stellig deze berichten ook waren, leverden de onderzoekingen niets bijzonders op, en de goudstreken bleven nog twee eeuwen een onbekende grond.

Zeer uiteenlopend waren ook de bezigheden, waarmede men het kalm en eentonig leven zocht te vervrolijken. George Sandys, een man zonder beroep, die een groot reiziger is geweest, en ook in Amerika niet kon blijven, een dichter, wiens verzen Drijden dragelijk en Izaak Walton voortreffelijk vond, verdreef de verveling zijner afzondering door de vertaling van de »gedaanteverwisselingen van Ovi-

dius. De jacht verschafte aan den man met veel ledigen tijd eene aangename bezigheid. Spoedig werd het paard in Virginia ingevoerd, en de vermenigvuldiging en veredeling van dat dier werd binnen kort een punt van trots en wedijver, door de aanmoediging der wetgeving ondersteund. Op snelheid vooral stelde men hoogen prijs, en »de plantersdrif» werd tot een spreekwoord.

Niet minder spreekwoordelijk was de gastvrijheid der Virginiërs. De arbeid bracht voordeel aan, het land was goedkoop, en vlijt en spaarzaamheid voerden spoedig tot welstand. Voor nijdig dringen en grabbelen naar winst bestond geene oorzaak, daar de overvloed voor allen als uit den bodem gudste. De moerassen wemden van watervogels; de kreeken leverden overvloed van oesters op, die in onuitputtelijke beddingen opgehoopt lagen; de rivieren waren overrijk aan visch, de bosschen opgevuld met wild, de wouden ritselden van vluchten kwartels en wilde kalkoenen, terwijl zij weergalmden van de liefelijke toonen der zangvogels; en zwijnen, »krikelende als ongedierte,» liepen vrij in onafzienbare scharen rond. Virginia was het »beste land ter wereld voor den armen man.» »Indien er in Engeland een gelukkige vrede gesloten wordt,» plagt men te zeggen, »dan zullen de lieden in Virginia het gelukkigste volk op den aardbodem zijn.» Maar de overvloed voedde ook de traagheid. Men richtte geene inlandsche fabrieken op, maar liet alles uit Engeland komen. Het hoofdbedrijf was de tabaksbouw ten dienste van den ruilhandel, en de vindingskracht werd door de eenvormigheid van doel en bezigheid verzwakt.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

KOLONISATIE VAN MARYLAND.

De grenzen van Virginia strekten zich, krachtens den tweeden vrijbrief van 1609, tweehonderd mijlen ten noorden van Old Point Comfort uit, en omvatten dus het gansche gebied, dat later den staat Maryland uitmaakte. Kort daarna werd het land in de richting van de punt der Chesapeake onderzocht; de nederzettingen in Accomack breidden zich uit, en men begon handel te drijven met de volkstammen, welke Smith het eerst had bezocht. Pory, de secretaris der kolonie, maakte in 1621 »eene ontdekkingsreis in de groote baai,» tot aan de rivier Patuxent, die hij opvoer, maar waarschijnlijk drong hij niet verder noordwaarts door. De Engelsche volksplanting, die men zegt, dat hij daar heeft aangetroffen, was eer een gevolg van zijne reis, en schijnt zich op de oostelijke kust te hebben gevestigd, misschien wel binnen de grenzen van Virginia. De hoop op een »zeer goeden pelterijhandel» lokte volkplanters, en al breidden de nederzettingen zich langzaam uit, toch zijn de bewijzen voorhanden, dat men met goedkeuring van het koloniaal bestuur den handel met de Indianen ijverig voorzette.

William Clayborne, wiens kloeke ondernemende geest bestemd was een even krachtigen als langdurigen invloed te oefenen, stelde pogingen in het werk, om zich het monopolie van dien handelstak te verzekeren. Hij kwam in 1621 voor de eerste maal als landmeter in Amerika, met eene zending van de Londensche compagnie, bestaande in de vervaardiging van eene kaart des lands. Bij den val der maatschappij benoemde koning Jacobus hem tot lid van den raad, in welk ambt koning

Karel bij zijne troonsbeklimming hem bevestigde, totdat hij na herhaalde aanstellingen de benoeming tot staats-secretaris ontving. Tegelijkertijd werd hij door de gouverneurs van Virginia gemachtigd tot de ontdekking van den oorsprong van de Chesapeake, en tevens tot het onderzoek van het gedeelte dezer provincie, gelegen tusschen den vier en veertigsten en een en veertigsten breedtegraad. Het was dus zeer natuurlijk, dat hij de gelegenheden, die het land voor het drijven van handel aanbood, leerde kennen, en het rechtgebied met de nederzettingen van Virginia schenen op het punt van zich tot den een en veertigsten graad uit te strekken, die destijds de grensscheiding van Nieuw Engeland was. Ten gevolge van zijne gunstige berichten, kwam in Engeland eene vereeniging tot stand tot het drijven van handel met de inboorlingen, en door bemiddeling van Sir William Alexander, den Schotschen eigenaar van Nova Scotia, werd een koninklijke vrijbrief verkregen, die den handel goedkeurde, en aan Clayborne het opperbestuur over zijne reisgenooten verleende. Harvey gaf aan de bevelen van zijnen koning uitvoering, en bevestigde den vrijbrief door eene koloniale aanstelling. De Hollandsche volkplantingen werden gerekend aan Virginia te grenzen. Na eene rijke ondervinding als landmeter, en eene reeks van jaren op ontdekkingstochten doorgebracht, stichtte Clayborne, nu hij van eene koninklijke vergunning voorzien was, nederzettingen, niet slechts op het eiland Kent, in het hart van Maryland, maar ook nabij de monden van de Susquehannah. Zoo verschafte de kolonie van Virginia zich bij tijds de uitbreiding van haren handel en hare grenzen, en als meesteres van de groote en uitnemend gelegene watervlakten van de Chesapeake, en van den bodem aan beide zijden van de Potomac, mocht zij de hoop koesteren haren handel tot den hoogsten trap van bloei te zullen verheffen, en zonder vrees voor mededingers een onmetelijken rijkdom te verkrijgen. De Vereenigde Staten hebben het bijzonder geluk gehad, dat zij ieder afzonderlijk zijn gekoloniseerd geworden door mannen, die in oorsprong, godsdienstig geloof en bedoelingen niet minder verschilden, dan het klimaat in de onderscheidene deelen van het uitgestrekt gebied. Vóórdat Virginia zijne nederzettingen kon voltooiën, en zijne aanspraken op het land ten noorden van de Potomac laten gelden, was daar reeds een nieuw bestuur gevestigd, welks grondslag even buitengewoon was, als zijne uitkomsten weldadig zijn geweest. Sir George Calvert had van zijne jeugd aan belangstelling voor den aanleg van koloniën in Amerika gekoesterd. In Yorkshire geboren (1580), te Oxford opgevoed, begaafd met een geest door verre reizen verruimd, bij zijne intrede in de wereld met Sir Robert Cecil bevriend, in den adelstand verheven, en eindelijk tot staats-secretaris aangesteld (1619), wist hij zich met de toegenegenheid van zijn beschermheer en koning, de achting der wereld te verwerven. Hij werd

in 1621 met overgroote meerderheid tot lid van het parlement voor Yorkshire benoemd. Alle geschiedschrijvers prijzen zijne bekwaamheid, vlijt en trouw. In een tijd, toen godgeleerde twisten nog zoo hevig woedden, en de toenemende tweespalt onder de Protestanten algemeene bezorgdheid verwekte, zocht zijn geest rust en vrede in den schoot der katholieke kerk, en daar hij de openlijke belijdenis van zijne gevoelens boven tijdelijk voordeel plaatste, legde hij in 1626 zijn ambt neder, en kwam openlijk voor zijne bekeering uit. Koning Jacobus toonde nooit bitterheid tegen katholieken, die zijne aanspraken als koning eerbiedigden; Calvert behield zijne plaats in den geheimen raad, en zag zich tot de waardigheid van pair van Ierland bevorderd. Hij had, zooals wij reeds zeiden, van jongs aan de algemeene geestdrift van Engeland voor volkplantingen in Amerika gedeeld; hij was lid van de groote Virginische maatschappij geweest, en had, tijdens zijn ambt als staatssecretaris, een bijzonderen gifbrief voor het zuidelijk voorgebergte van Newfoundland verkregen. Met hoeveel ijver hij geschikte landverhuizers koos; hoe nadrukkelijk hij op orde en spaarzaamheid in huishouding en bedrijf aandrong; hoe vrijgevig hij zijn vermogen tot bevordering van den bloei zijner nederzettingen op de onherbergzame stranden van Avalon besteedde, is door zijne levensbeschrijvers te boek gesteld. Als stichter eener kolonie verlangde hij geen dadelijk voordeel, maar een redelijk uitzicht op winst, en met het oog op de nadeelen aan een maatschappelijk kapitaal verbonden, prikkelde hij den ondernemingsgeest, door aan iederen deelnemer het genot van de vruchten zijner eigene inspanning te verzekeren. Desniettemin namen talrijke moeilijkheden de kans op goeden uitslag in Newfoundland weg. Het parlement had steeds de visscherijen verdedigd, welke Calverts rechten thans schenen te bedreigen; bodem en klimaat bleken minder gunstig te zijn, dan zij in de opgesierde en bedriegelijke beschrijvingen van zijne agenten waren geschilderd; en het aanhoudend gevaar van aanvallen der Franschen, die het omliggend vaste land in bezit hadden, hulden de toekomst in een nevel. Tweemalen, zegt men, bezocht Lord Baltimore in persoon zijne kolonie; hij verdreef met schepen, welke hij op zijne eigene kosten had uitgerust, de Franschen, die op de kust kruisten, om de Engelsche visschers te kwellen, en nadat hij er zestig had gevangen genomen, verschafte hij aan zijne landslieden en kolonisten een tijdlang rust. Toch begreep hij, in weerwil van zijne overwinning, dat de hoop op eene bloeiende volkplanting in Avalon ijdel was. Waarom zou de Engelsche landverhuizer zich naar een ruw en onherbergzaam eiland begeven, waar eene vijandelijke macht hem omringde, nu de moeilijkheden aan de kolonisatie der mildere streken van Virginia verbonden reeds waren overwonnen, en hij daar eene vreedzame woonplaats zonder eenig gevaar kon verkrijgen?

Lord Baltimore vestigde den blik op Virginia, welks klimaat, vruchtbaarheid, en natuurlijke voordeelen zoo hoog werden geprezen. Als papist kon hij echter nauwelijks eene gastvrije ontvangst verwachten in eene kolonie, waar de onverbiddelijke uitsluiting van Rooms-katholieken van den beginne aan als beginsel gehuldigd was, en de verordeningen der provinciale wetgeving zoowel als de bevelen des konings, de strikste kerkelijke eenheid beoogden. Toen Lord Baltimore in 1629 persoonlijk Virginia bezocht, gebod de vergadering van afgevaardigden, dat hem terstond de eed van getrouwheid zou worden afgenomen. Vruchteloos stelde hij een formulier van dien eed voor, dat hij gaarne wilde onderteekenen, het bestuur bleef staan op den eedvorm, dien de Engelsche wetten eischten, en die met opzet in zulke bewoordingen was vervat, dat geen katholiek hem kon aannemen. De vergadering richtte een schrijven aan den geheimen raad, ter opheldering van het geschil, dat in de onverdraagzaamheid der Europesche wetgeving zijnen wortel had. Het was duidelijk, dat Lord Baltimore er niet aan behoefde te denken, om binnen het rechtsgebied van Virginia rustig en ongestoord eene kolonie te vestigen.

Doch het land aan de overzijde van de Potomac scheen nog door niemand bezet te zijn, behalve door de omzwervende horden der inlandsche stammen. De Franschen, Hollanders en Zweden maakten zich gereed het in bezit te nemen, en een koninklijke giftbrief was het geschikste middel, om den bodem door tusschenkomst eener Engelsche volkplanting meester te worden. De vernietiging der Virginia-patenten had aan den koning de volle beschikking over dien grond, krachtens zijne prerogatief als opperheer, teruggegeven; hij was nu bij machte eene provincie af te scheiden van de kolonie, waaraan hij vroeger zulk een uitgestrekt grondgebied had toegewezen; en het viel Calvert, — een man van zoo groote gematigdheid, dat alle partijën hem genegen waren, oprecht van karakter, zonder zelfzuchtige bedoelingen, en in groot aanzien bij het koninklijk huis, — niet moeilijk een giftbrief van grondbezit in dat gezegend klimaat te bekomen. De aard en inhoud van dat geschrift zelf, benevens het algemeen aangenomen gevoelen laten geen twijfel over, of het is door den eersten Lord Baltimore in de pen gegeven, ofschoon het ter gunste van zijn zoon is uitgevaardigd.

Deze eerste grondwet voor de kolonie Maryland was, in weerwil dat zij het gezag des konings bijna geheel voorbijzag, de voldoende waarborg zoowel voor de vrijheid der kolonisten, als voor de rechten en belangen van den eigenaar. De oceaan, de veertigste breedtegraad, de meridiaan van de westelijke bron van de Potomac, deze rivier zelve van haren oorsprong tot aan hare uitmonding, en eene rechte in de richting van het oosten getrokken lijn van Watkins Point naar den Atlantischen Oceaan, zietdaar de grenzen van een grondgebied, dat nu

tot eene afzonderlijke provincie werd verheven, en Maryland genoemd naar Henriette Maria, de dochter van Hendrik IV, en de gemalin van Karel I, eene vrouw, die met minachting op huiselijk geluk neerzag, maar naar elke soort van macht en eer streefde.

Deze provincie werd afgestaan aan Lord Baltimore, zijne erfgenamen en rechthebbenden in vollen en onbepekten eigendom, onder voorwaarde, dat het oppergezag des konings erkend, en eene jaarlijksche schatting, bestaande in twee Indiaansche pijlen en het vijfde deel van al het goud en zilver, dat het land mocht opleveren, betaald zou worden. De onbepekte macht zag echter meer op de betrekking tot de kroon, dan tot de volkplanters, want de vrijbrief verzekerde, in tegenstelling van de vorige onder het groot zegel van Engeland uitgevaardigde patenten, aan de toekomstige volkplanters een zelfstandig aandeel in de wetgeving der provincie, welke wetten met behulp en onder goedkeuring van de meerderheid der burgers en vrije mannen, of hunne afgevaardigden, moesten worden vastgesteld. Het stelsel van volksvertegenwoordiging was onafscheidelijk met den oorspronkelijken giftbrief verbonden; en er was uitdrukkelijk bepaald, dat het gezag van den onbepekten heer en meester zich niet zou uitstrekken over het leven, de vrije bezitting, of het vermogen van eenigen volkplanter. Dit was de oorzaak, waarom de bevolking van Maryland het bestuur van den eigenaar lief kreeg; zonder die bepalingen zou het eigenaarschap even weinig waarde hebben gehad, als dat van de Londensche maatschappij, of dat van Warwick, Gorges, Mason en anderen. Het is een zeer opmerkelijk feit, dat van al de giftbrieven, die een eigendomsrecht in de kolonie behelsden, alleen de zoodanigen aan hunne bezitters groote winsten en voordeelen hebben geschonken, die tevens volksvrijheden en volksrechten verleenden. In het belang der kolonie werden de beperkende bepalingen op de landverhuizing geschorst, al de tegenwoordige en toekomstige leenroerige mannen van den Engelschen koning, mochten, met uitzondering van hen, aan wie zulks uitdrukkelijk zou verboden worden, zich zelve en hunne huisgezinnen vrij naar Maryland verplaatsen. De belijdenis des Christendoms was in den giftbrief tot wet en voorwaarde gesteld; maar aan geene secte was eenig bijzonder voorrecht verleend, zoodat er volslagen gelijkheid van rechten, zoowel op godsdienstig als op maatschappelijk gebied zou bestaan. Tegen het monopolie van de visscherijën had het Engelsch lagerhuis zich met nadruk verzet, en Calvert deed, om alle verdere twisten te voorkomen, van al zijne aanspraken op dit punt afstand. Als katholiek moest hij vrij zijn van alle gehoorzaamheid aan de wetgeving zijner bureu; daarom werd Maryland zorgvuldig van Virginia gescheiden; ook was de eigenaar niet verplicht de koninklijke goedkeuring te vragen op de benoemingen, of de wetgeving zijner provincie; hij behoefde

niet eenmaal daarvan mededeeling te doen. De Engelsche koning was er zoo weinig op bedacht, zich eenig oppergezag over de kolonie voor te behouden, dat hij zich zelfs de macht benam om kennis te nemen van hetgeen daar omging, en bij eene bijzondere bepaling beloofde, dat noch hij, noch zijne erfgenamen, noch zijne opvolgers, ooit in het vervolg eenige tol, schatting, of belasting, van welken aard ook, van de inwoners der provincie zouden eischen. Zoo ontving Maryland eene altijddurende vrijstelling van Engelsche belastingen. Sir George Calvert was een scherpzinnig en helderziend staatsman. Hij had gezien, hoe willekeurig de regeering met de koloniën handelde, en daarom zich tegen mogelijke verdrukking in de toekomst van het sterkste verdedigingsmiddel voorzien, dat de belofte eens konings vermocht te schenken. De eigenaar ontving bovendien nog andere rechten, als het patronaat over de kerken, het recht om edellieden en baronnen te benoemen, en eene koloniale aristocratie, op de leest van het leenstelsel geschoeid, in het leven te roepen. Doch deze dingen waren in de praktijk van luttel waarde. In Europa zelf deden de middeleeuwsche instellingen zich voor als grijsaards te midden van eene krachtige, ondernemende en moedige jeugd, en eene meer vreedzaam gestemde beschaving; in de landen, waar zij ontstaan waren en te huis behoorden, konden zij zich niet staande houden, hoeveel te minder hadden zij dan in Amerika verjonging te wachten. Eer lieten de oudste eiken uit het bosch te Windsor zich naar de overzijde van de Atlantische zee overbrengen, dan dat de vormen van 't maatschappelijk leven, welke Europa zelf als verouderd en verrot begon te verwerpen, in Amerika welig konden tieren. De zaden van volksvrijheid daarentegen, die het Charter bevatte, moesten in de Nieuwe Wereld den bodem vinden, die voor hunnen groei geschikt, hun spoedig leven en vruchtbaarheid verschaffen zou.

Calvert verdient onder de wijze en menschlievende wetgevers des menschdoms eene eervolle plaats te ontvangen. Hij was de eerste in de geschiedenis der Christelijke wereld, die godsdienst, vrijheid en vrede in de beoefening van rechtvaardigheid, en niet het gebruik maken van macht en geweld zocht. Hij wist in zijne plannen de vestiging van democratische instellingen met het genot van gewetensvrijheid te vereenigen, en voor de beschaving den weg te banen, door het gelijk recht van alle Christelijke secten te erkennen. De wijkplaats der papisten was het oord, waar, in een verborgen hoekje der aarde, aan de oevers van rivieren, die ter nauwernood ontdekt en onderzocht waren, de zachtmoedige verdraagzaamheid van een eigenaar de vrijheid van godsdienst tot grondslag legde voor een staat.

Voordat echter de giftbrief geheel gereed, en met het groot zegel voorzien was, stierf Sir George Calvert, een naam achterlatende, tegen

welken de kwaadsprekendheid nauwelijks zou gewaagd hebben een verwijt te fluisteren. De kleingeestige nijd zijner tegenstanders wist hem niets anders voor te werpen, als dat hij „een Hispanioliseerde Papist” geweest was. Zijn zoon Cecil Calvert kwam in het bezit van zijn titel en zijn vermogen. Ten behoeve van hem, die met de goederen ook de oogmerken zijns vaders had geërfd, werd het charter van Maryland bevestigd en uitgevaardigd; maar voor hem was ook de eer weggelegd, van alleen te mogen uitvoeren, hetgeen de koloniale maatschappijen niet geheel hadden kunnen verrichten, Met groote kosten legde hij eene volkplanting aan, die voor meer dan één geslacht het erfdeel van zijn huis gebleven is.

Virginia zag met vrees de inkorting van zijn grondgebied, en nog eer zich kolonisten, onder de bescherming van Lord Baltimore's vrijbrief, hadden ingescheept, dienden zijne gevolmachtigden in Engeland een vertoog in tegen des konings schenking, als tegen een aanval op zijne handelsrechten, eene verkleining van zijn gebied en eene ontmoediging van zijne volkplanters. Lord Baltimore vond een vriend in Strafford, die reeds de vriend zijns vaders was geweest, en het vertoog bleef zonder gevolg; de geheime raad handhaafde den giftbrief, raadde beide partijen aan door eene minnelijke schikking hunne geschillen te vereffenen, en gebod, dat vrije handel en een vriendschappelijk verkeer tusschen de twee koloniën zouden bestaan.

Het duurde niet lang, of mannen van rang en aanzien besloten hun leven, met een goed deel van hun vermogen, aan de stichting van eene kolonie te wagen, die zulk een voordeeligen giftbrief tot grondslag zou hebben. Lord Baltimore, die, men weet niet om welke redenen, zijn voornemen, om in persoon de landverhuizers naar hun nieuw vaderland te geleiden, had opgegeven, stelde zijn broeder als zijn plaatsvervanger aan; en op Vrijdag den 22^{en} November zette Leonard Calvert met ongeveer twee honderd personen, voor het meerendeel Rooms-katholieke mannen van aanzien en hunne dienaren, voortgestuwd door eene zachte maar gunstige koelte, koers naar de noordelijke oevers van de Potomac, met een groot schip, »de Ark en de Duif” geheeten, en eene pinas. Daar zij onderweg Barbadoes en St. Christopher aandeden, kwamen zij eerst in Februari van het volgend jaar 1634 te Point Comfort in Virginia aan, waar zij, overeenkomstig de schriftelijke bevelen van koning Karel, door Harvey met vriendelijke voorkomenheid werden ontvangen. Tegelijkertijd verscheen ook Clayborne, maar als ongeluksprofeet, daar hij vijandelijkheden van de zijde der inboorlingen voorspelde.

Point Comfort verlatende, liep Calvert de Potomac in, en voer met de pinas den stroom op. Hij plantte een kruis op een eiland, en nam het land voor Christus en voor Engeland in bezit. Ongeveer zeven en

veertig mijlen van den mond der rivier, vond hij het dorp Piscataqua, eene Indiaansche nederzetting, nagenoeg tegenover Mount Vernon gelegen. Het opperhoofd van den stam verzocht hem noch om te blijven, noch om te vertrekken; »hij liet,” zeide hij »dit aan de keus van Calvert over.” Het kwam echter den Engelschen minder veilig voor, hunne eerste nederzetting zoo hoog stroomopwaarts te vestigen, daarom voer Calvert weder de rivier af, en onderzocht met zijne boot de digter bij de Chesapeake gelegene kreeken en riviermondingen. Hij kwam in den stroom, die tegenwoordig St. Mary heet, maar die van hem den naam van St. George ontving, en ging op ongeveer vier mijlen van het punt, waar die stroom zich met de Potomac vereenigt, bij het Indiaansche dorp Yoacomoco ten anker. De inboorlingen, die veel van de overmacht der Susquehannahs hadden geleden, wier woonplaatsen in het district tusschen de baaiën waren gelegen, hadden reeds besloten naar veiliger oorden in het binnenland te verhuizen, en velen waren bereids vóór de aankomst der Engelschen vertrokken. Calvert oordeelde deze plaats voor eene nederzetting bijzonder geschikt; het viel hem zeer gemakkelijk de genegenheid der wilden, door geschenken, uit kleederen, bijlen, en messen bestaande, te winnen, en van hen het recht op den grond te koopen, dien zij zich gereed maakten te verlaten. Zij stonden gaarne toe, dat de Engelschen de ééne helft van hun dorp dadelijk in bezit namen, en na den oogst ook de eenige bewoners van de andere helft zouden worden. Men deed elkander wederkeerige beloften van vrede en vriendschap, zoodat op den 27^{en} Maart de katholieken rustig zich in het kleine dorp vestigden, en de godsdienstvrijheid bekwam eene woonplaats, — hare eenige in de wijde wereld, — in het nedrig gehucht, dat den naam St. Mary droeg.

Drie dagen na Calvert's landing wierp ook »de Ark en de Duiſ” het anker in de haven uit. Spoedig bracht Sir John Harvey aan Calvert een bezoek; ook de hoofden der inlandsche stammen kwamen om de vreemdelingen te verwelkomen, of te bespieden, en werden zoo vriendelijk ontvangen, dat zij besloten hun vriendschapsverbond met de Engelschen te verlengen. De Indiaansche vrouwen leerden van de mannen der aangekomenen brood uit maïs te bereiden; de krijgslieden van den stam onderrichtten de jagers, hoe rijk de Amerikaansche bosschen aan wild waren, en vergezelden hen op de jacht. En toen het jaargetijde tot de bezigheden van den akkerbouw kwam waren de Engelschen, die in het bezit van reeds behoorlijk toebe-reide gronden waren geraakt, op eenmaal eigenaars van korenvelden en tuinen, die hen in staat stelden zich met goeden uitslag aan den veldarbeid te wijden. Virginia kon van zijnen overvloed een tijdelijken toevoer van voedsel, en allerlei soorten van huisdieren leveren. Men had met geene bijzondere wederwaardigheden te worstelen, en behoefde

geene vrees voor gebrek te koesteren; de kolonie Maryland werd op vreedzame wijze zeer voorspoedig gesticht. Binnen zes maanden was zij verder gevorderd, dan Virginia vroeger in zes jaren. De eigenaaring met groote vrijgevigheid voort, om alles wat voor het gemak en de bescherming van zijne volksplanters noodig was te bezorgen, en spaarde geene kosten bij de behartiging hunner belangen; in de eerste twee jaren gaf hij voor dat doel meer dan veertig duizend pond sterling uit. Veel merkwaardiger was nogtans het karakter der Marylandsche instellingen. Elk ander land der wereld had wetten ter vervolging van andersdenkenden. »Ik zal,» zoo luidde daarentegen de eed, dien de gouverneur van Maryland moest afleggen, »noch zelf, noch door iemand anders, noch zijdelings noch rechtstreeks, iemand, die verklaart in Jezus Christus te gelooven, wegens zijnen godsdienst lastig vallen.» Onder de zachtzinnige wetten en de vrijgevigheid van Baltimore, tooide zich spoedig de sombere wildernis met de bloemen van het bedrijvig gewoel en de vlijt van goed ingerichte nederzettingen; de Rooms-katholieken, die de wet van Engeland onderdrukte, waren verzekerd in de stille havens van de Chesapeake eene veilige schuilplaats te zullen vinden; maar ook protestanten vonden daar bescherming tegen Protestantsche onverdraagzaamheid.

Onder zulke gunstige voortekenen zag de provincie Maryland het levenslicht; haar vrede en bloei schenen verzekerd te zijn, want de belangen van haren eigenaar waren één met die van hare bewoners. Voor een aantal jaren bleven de innerlijke rust en overeenstemming dan ook ongestoord. Hare geschiedenis is de geschiedenis van welwillendheid, dankbaarheid en verdraagzaamheid. Daar was geen spoor van tweedracht te ontdekken, en alles ademde vrede, met uitzondering van Clayborne. Slechts uit buitenlandsche oorzaken konden gevaren ontstaan, zooals zij waren, die later als treurige gevolgen der omwenteling in Engeland zich vertoonden.

Nog geene twaalf maanden waren er verlopen, toen de kolonie van Maryland (in 1635) ter wille van de wetgeving werd samengeroepen.

Waarschijnlijk waren alle vrije mannen tegenwoordig in eene vergadering, die in eigenlijken zin eene volksvergadering was. De wetten door deze vergadering vastgesteld, zijn niet meer voorhanden, alleenlijk weten wij, dat de noodzakelijkheid, om het rechtsgebied der provincie tegenover de aanspraken van Clayborne te handhaven, beschouwd werd als een onderwerp, dat eene algemeene beraadslaging, en een krachtig besluit vereischte.

Deze man toch had, vertrouwende op zijne macht, besloten, met de wapens in de hand zijne bezittingen te verdedigen. De oudste jaarboeken van Maryland zijn geschonden door het verhaal van een bloedig gevecht op eene van de rivieren, dicht bij het eiland Kent. Onder-

scheidene personen sueuvelen, maar Clayborne's manschappen werden verslagen en gevangen gemaakt. Clayborne zelf was naar Virginia gevlucht, en toen hij door het bestuur van Maryland werd opgeëischt, zond Harvey, in weerwil van zijne vriendschap. voor Baltimore, hem met de noodige getuigen naar Engeland.

De eerstvolgende algemeene vergadering, die in 1638 bijeen kwam, sprak over Clayborne het vonnis der veroordeeling uit, want hij had niet slechts de rechten van den eigenaar bespot, maar ook zaden van vijandschap onder de Indianen gezaaid, en onder de bewoners van Kent Island den geest van verzet en ongehoorzaamheid doen ontstaan. Nu hij voortvluchtig was, werden zijne goederen in beslag genomen en verbeurd verklaard door de wetten, die hij als machteloos had veracht. Clayborne dacht in Engeland een gunstig gehoor voor zijne grieven te vinden, en het gelukte hem, deels door valsche voorstellingen van het gebeurde, deels, en voornamelijk door Sir William Alexander's invloed, Karel voor een tijd gunstig te stemmen. Doch toen de zaak in haar geheel ter behandeling bij de commissarissen van de koloniën kwam, (1639) bleek het, dat, volgens algemeen aangenomene beginselen, het recht des konings om over den grond en het rechtsgebied van Maryland door schenking te beschikken, onbetwistbaar was; dat de vroeger aan Clayborne verleende vergunning tot het drijven van handel hem geenerlei rechten kon verschaffen, die tegen den koninklijken vrijbrief opwogen, en dat dientengevolge het eiland Kent geheel en onvoorwaardelijk aan Lord Baltimore behoorde, die alleen de macht bezat het stichten van koloniën, of het drijven van handel met de Indianen binnen de grenzen van zijn grondgebied te vergunnen. Het volk van Maryland vergenoegde zich niet met de verdediging van zijne grenzen, het was ook najverig op zijne vrijheden. De giftbrief kende hun het recht toe, om over de wetten, die zouden worden uitgevaardigd, te beraadslagen, en ze goed te keuren. Had Lord Baltimore alleen de macht om wetten op te stellen? Het volk van Maryland verwierp het wetboek, dat de eigenaar, in de meening dat hem het uitsluitend privilege om wetten voor te stellen toekwam, voor het bestuur der nieuwe provincie had gereed gemaakt, en staande op het recht van tot de wetgeving te mogen medewerken, bracht het van zijn kant een wetboek tot stand, dat het aan den eigenaar ter goedkeuring aanbood; — zoo krachtig en werkzaam was van den beginne aan in Amerika de geest der volksvrijheid. Of het daarbij met bescheidenheid is te werk gegaan, is niet meer te beslissen, want de wetten, die het vervaardigde, zijn nooit bekrachtigd geworden, en daarom ook niet in de provinciale archieven te vinden.

In de oudere geschiedenis der Vereenigde Staten is niets merkwaardiger, dan de doorgaande gehechtheid van elke kolonie aan hare vrij-

heden en rechten; overal traden volksvergaderingen op met de bewustheid van haar gewicht, en eene schier aangeborene vaardigheid in het tot stand brengen van eene passende wetgeving. De eerste volksvergadering van Maryland had het rechtsgebied der kolonie verdedigd; de tweede had hare aanspraken op eene zelfstandige wetgeving uitgesproken, en de derde, die nu was samengeroepen (1639) onderzocht hare verplichtingen, en ofschoon niet al hare besluiten aan de vormen, die ze met kracht van wet moesten bekleeden, werden onderworpen, openbaarde zij toch den geest des volks en der tijden, in de vervaardiging van eene »verklaring van rechten.” Den plicht van onderdanigheid aan den Engelschen koning, en de rechten van den eigenaar erkennende, waarborgde zij tevens aan de bewoners van Maryland al de vrijheden, welke een Engelschman in zijne vaderland mag genieten, voerde het stelsel van volksvertegenwoordiging in, en nam voor de algemeene vergaderingen in de provincie dezelfde bevoegdheid in beslag, als het Huis der gemeenten in Engeland bezat. Inderdaad heeft, gedurende de onderhandelingen over de wetgeving in Maryland, de vergadering, die het volk vertegenwoordigde, bij de verdediging van de belangen en burgerlijke vrijheden der provincie zich nooit aan vrees of verraad schuldig gemaakt. Vreemd is het, dat godsdienstige dweepzucht ooit het wetboek eener kolonie heeft kunnen bevlekkèn, die op den grondslag der gewetensvrijheid was gebouwd. Eene zekere vrees voor toekomstig gevaar schijnt in de gedachten der Roomsch-katholieken te hebben gespoekt, daar zij in deze zitting aan hunne kerk hare rechten en vrijheden verzekerden. Deze vrijheden en rechten konden, gelijk uit den giftbrief duidelijk genoeg bleek, slechts de vrije uitoefening der katholieke eeredienst zijn. De staatsregeling had tot nog toe geen vasten vorm verkregen, tot dusver was zij eene soort van democratie onder een erfelijken patriarch geweest. Het besluit, waarbij de algemeene vergadering werd ingevoerd, wijst den overgang aan tot eene volksvertegenwoordiging. In deze zitting kon nog ieder burger, die geen deel aan de verkiezing had genomen, persoonlijk aanwezig zijn; voortaan echter zou de gouverneur zijne vrienden door eene bijzondere schriftelijke uitnoodiging oproepen, terwijl het volk zoovele afgevaardigden zou kiezen, »als de burgers zouden goedvinden.” Voor alsnog was er geen strijd over het gezag, noch jacht op bedieningen en posten. Terwijl deze wetten de inrichting van een bestuur voor latere geslachten voorbereidden, herinneren zij ons tevens de zwakheid en armoede van den staat, waarin de gansche bevolking verplicht moest worden tot het storten van bijdragen »voor den bouw van een watermolen.”

De herstelling van den vrijbrief der Londensche Compagnie zou het afzonderlijk bestaan van Maryland in gevaar hebben gebracht; wij

hebben echter gezien, dat Virginia, hetwelk altijd tegen de splitsing van zijn grondgebied zich had verzet, de poging, om de compagnie te doen herleven, verijdeld heeft. Intusschen nam de wetgevende vergadering van Maryland dankbaar voor den voorspoed, dien het land genoot, bij tijds maatregelen voor de rust der provincie, tegen de mogelijke verwarringen van een »interim", door de regeling van het bestuur bij den dood des eigenaars. Ook op de bevordering van den handel toonde zij zich bedacht, en stelde de tabak, het hoofdvoortbrengsel der kolonie, onder toezicht.

Kort daarop erkenden de bewoners Lord Baltimore's »grootte zorg en moeite tot handhaving der regeering en de bescherming der kolonisten in hunne personen, rechten en vrijheden," en daarom »begeerende hem een bewijs van hunne dankbaarheid te geven," besloten zij vrijwillig »hem zulk een inkomen toe te staan, als de jeugdige en arme kolonie kon dragen" (1642). Maryland was op dat tijdstip de meest vrije en gelukkige staat der wereld. Het geweten was geheel vrij, een zachtmoedige en vrijgeveige eigenaar stemde in elken maatregel toe, dien het welzijn der kolonie eischte, inwendige vrede, eene hartelijke overeenstemming tusschen alle takken van bestuur, een steeds klimmende toevloed van landverhuizers, een winstgevende handel en een vruchtbare bodem, door den hemel met rivieren en diepe baaiën gezegend, alles vereenigde zich en werkte samen, om het geluk en de tevredenheid der kolonie te volmaken. Steeds op de bevordering van de belangen zijner schepping bedacht, noodigde Lord Baltimore de Puriteinen van Massachusetts uit, zich naar Maryland te verplaatsen, onder aanbieding van landerijen en priveleges »en onbepaalde vrijheid van godsdienst." Doch Gibbons, aan wien hij eene aanstelling had gezonden, was »zoo geheel door de tucht van Nieuw Engeland gedrield," dat hij de wenschen van den Ierschen pair niet wilde begunstigen, en het volk, dat later Jamaïca en Ierland afsloeg, vond thans geene redenen, om de baai van Massachusetts voor de Chesapeake te verlaten.

Maar er broeiden verborgene gevaren. De inlanders, die over den snellen aanwas der Europeanen zich bezorgd maakten, daarbij dikwijls door de bedriegerijen der kooplieden werden gekweld, en eindelijk nog niet geheel waren teruggekomen van de vijandige gezindheid, die Clayborne bij hen had opgewekt, begonnen vijandelijkheden te plegen, daar zij, onbekend met de ware middelen van herstel, op plannen van wedervergelding peinsden. Na een oorlog, in schermutselingen op de grenzen bestaande, maar door geen beslissende gevechten gekenmerkt, werd de vrede op de gewone voorwaarden van onderwerping en beloften van vriendschap gesloten, en duurzaam gemaakt door de voorzichtige wetgeving der vergadering, en de kloekmoedige menschlievendheid van het bestuur. Het recht van voorkeur bij aankoop van

grond werd aan Lord Baltimore toegekend; een Indiaan te rooven voor eene zware misdaad, en het verkoopen van wapens voor verraad verklaard. Eene goede regeling van het verkeer met de inlanders was het zekerst middel om een oorlog te voorkomen; de beleediging, door een enkel persoon den Indianen aangedaan, werd aan de geheele kolonie toegeschreven, de beleedigde wilde, met eene vredelievende rechtvaardigheid onbekend, dorste naar wraak, en zoo kon de geheime wandaad van den of anderen schurk, dien het bestuur gaarne voor zijne misdrijven zou hebben willen straffen, de volkplanting in al de ijsselikheden van een bloedigen oorlog storten.

Doch de onrustige Clayborne, die misschien wel door de gedachte, dat hem onrecht was gedaan, maar zeker meer nog door de hoop op wraak geprikkeld werd, toonde zich een gevaarlijken vijand. Op het oogenblik, dat er door den burgeroorlog in Engeland niets van de koninklijke bescherming was te verwachten, schaarde hij zich aan de zijde der volkspartij, en met behulp van een zekeren Ingle, die zich berucht genoeg heeft weten te maken, om tot een verrader van den koning verklaard te worden, gelukte het hem een opstand te verwekken. De geheel eigenaardige vorm van bestuur met een eigenaar aan het hoofd maakte, dat deze op zijn eigen geldelijk vermogen en de gehechtheid zijner volkplanters, zijne macht en zijnen invloed moest bouwen. Zijn gezag hing van zijne eensgezindheid met het volk af. In tijd van vrede was deze toestand zeer gunstig voor de ontwikkeling der vrijheid; de koninklijke gouverneurs toch hadden de macht, en dikwijls ook den lust tot allerlei maatregelen van onderdrukking en afpersing, terwijl de gevormachtigden van eigenaars gedrongen waren voor de belangen van hunne zenders te waken. Zij konden nooit met goed gevolg de vrijheden des volks aantasten. Bovendien was de kroon, die spoedig berouw kreeg over de uitgebreide macht, die zij ligtvaardig aan den eigenaar had afgestaan, in den regel bereid tot ondersteuning van het volk in zijne pogingen, om den bestaanden toestand te verbeteren, of het gezag van den tusschenkoning te beperken. Thans, nu de beweging in Engeland de aandacht van de koloniën in Amerika aftrok, en Virginia en Maryland zich eene schier onbeperkte wetgevende macht toeëigenden, was de invloed van den eigenaar even klein als die des konings. De overige volkplantingen deden haar voordeel met de tijdsomstandigheden, tot vermeerdering van hare vrijheden; doch in Maryland strekten zij tot aanmoediging van de oproerigen, en Clayborne slaagde in het verwekken van opstand. In het voorjaar van 1645 hadden de rebellen de overhand, de gouverneur, die op geen aanval was voorbereid, moest vluchten, en er verliep meer dan een jaar, eer de hulp der betergezinden hem in staat stelde zijn gezag te herwinnen, en de orde te herstellen. Het bewind der oproerigen had zich

door wanorde en verkeerde maatregelen gekenmerkt, de meeste oorkonden gingen toen verloren, of werden verduisterd. De wijze zachtzinnigheid van de regeering bevestigde den vrede; eene algemeene amnestie wierp een sluier over de wanbedrijven in den opstand gepleegd, en de provincie ontsnapte, hoewel niet zonder groote kosten, aan de verwarring en de rampspoedige gevolgen van eene wel korten, maar wraakgierigen en welgeslaagden opstand.

De twist tusschen het parlement en den koning nam in hevigheid toe; de omverwerping van den troon scheen aan de verbitterde vijanden der Roomsche kerk de onbepaalde macht in handen te geven; en als in het voorgevoel van naderend gevaar, en met de ernstige begeerte het af te wenden, besloten de Roomsche-katholieken van Maryland, met volledige goedkeuring van den gouverneur en den eigenaar, om in hun wetboek eene bijzondere wet ten behoeve van de godsdienstvrijheid op te nemen, welke op hunnen grond altijd heilig was geweest. »En daar nu de gewetensdwang in zaken van godsdienst» — zoo luidde de schoone taal van een gedeelte der wet — »bij herhaling gebleken is hoogst gevaarlijk te zijn voor de staten, waarin hij zich laat gelden zoo zal voor de rust en het vreedzaam bestuur van deze provincie, en ten einde des te beter de onderlinge liefde en vriendschap onder hare bewoners te bewaren, geen persoon binnen hare grenzen, die verklaart in Jezus Christus te gelooven, op eenigerlei wijze lastig gevallen, bemoeilijkt, of onheusch behandeld worden, wegens zijnen of haren godsdienst en de vrije uitoefening daarvan.» Zoo ging de morgenster der godsdienstvrijheid op als de voorbode van den dag, ofschoon bij hare verschijning aan den gezichteinder bleek en verdonkerd door de nevelen en uitwasemingen van den dageraad. De grootste der Engelsche dichters schildert, bij zijne beschrijving van den bodem, die van levende wezens op het woord des Scheppers wemelt, het oogenblik, waarop de lichamelijke vormen, die zoo aanstonds zich met volmaakt leven en schoonheid zullen vullen, nog bezig zijn zich aan de onbezielde aarde te ontworstelen, het oogenblik, dat

»half verschijnt

de sterke leeuw, die krabt om vrij te komen,
 ——— dan als van de ketting losgebroken, opspringt,
 en springend zijne gevlekte manen schudt.»

Zoo was het ook met de godsdienstvrijheid in de Vereenigde Staten. De bepaling met betrekking tot die vrijheid in Maryland was alleen voor Christenen bestemd, en met de bedreiging verbonden, »dat ieder, die God zou lasteren, of loochenen en beschimpen de Heilige Drieëenheid, of één der drie personen daarvan, met den dood zou worden gestraft.» Tegenwoordig zijn nergens in de Vereenigde Staten godsdienstig gevoelens een punt van strafwetgeving. Voor dwaling is weder-

legging de eenige gepaste en geoorloofde straf. God heeft geene menschen noodig om zich te wreken. De dwaze lichtzinnigheid van oppervlakkig ongeloof ontstaat uit de ziekelijke zucht om opgemerkt te worden, of uit boosheid, die in het ergeren van anderen vermaakschept. De wetten der maatschappij mogen niet verder gaan, dan het overtreden van de eischen der welvoegelijkheid te berispen. Godslastering is de misdaad van vertwijfeling en wanhoop. De eene lijder, begaat, ten einde raad, een zelfmoord, een ander vloekt de goddelijke Voorzienigheid wegens het booze, dat in de wereld is, en waarvan hij het raadsel niet kan oplossen. Het beste geneesmiddel voor overmatigen kommer is medelijden; de sterkste bestraffing van Godslastering is verachting.

Toch was de bedoeling der wet van Maryland ontegenzeggelijk bescherming van de vrijheid van geweten; en eenige jaren na hare uitvaardiging, kon Langford, de lofredenaar van Lord Baltimore, beweren, dat onder het bestuur van dezen, overeenkomstig zijne strenge en herhaalde bevelen, geen mensch in Maryland om zaken betreffende den godsdienst was bemoelijk; dat de kolonisten vrijheid van geweten genoten, evenzeer als vrijheid van persoon en vermogen, in zulk een omvang en zoo volkomen, als geen ander volk in eenig oord der wereld. De van hunne vrijheden beroofde vrienden van het prelaatschap uit Massachusetts, werden even als de puriteinen uit Virginia gastvrij opgenomen, en tot gelijke vrijheid van geweten en dezelfde staatsburgerlijke rechten in de Roomsche katholieke provincie Maryland toegelaten.

Eene gelijke eendracht heerschte tusschen alle takken van bestuur, wanneer het de toelichting en bevestiging van de burgerlijke vrijheden gold. In 1642 had Robert Vaughan, in naam der overige afgevaardigden, verzocht, dat de vergadering zou gesplitst worden, en daardoor aan de volksvertegenwoordiging het recht van verwerping verzekerd. Vóór 1649 was deze verandering ingevoerd, en werd later door een wet bekrachtigd. Het gevaarlijk prerogatief van de afkondiging der krijgswet werd evenzoo tot den omtrek van de legerplaats en de bezetting beperkt, en eene voor alle tijden geldende wet bepaalde, dat er geene belasting van de vrije burgers der provincie zou mogen geheven worden, zonder de toestemming der afgevaardigden in eene algemeene vergadering. »De macht van den eigenaar steunde vol vertrouwen op de liefde van zijn volk.» De vrije burgers van Maryland hadden alle reden, »om eene betuiging hunner erkentelijkheid, als een gedenkteeken voor alle volgende geslachten, en als een onderpand, dat de nakomelingschap trouw de herinnering zou bewaren aan de zorg en den ijver van Lord Baltimore, tot bevordering van den vrede, en het geluk der volkplanting,» in hunne jaarboeken op te nemen.

De omwentelingen in Engeland konden natuurlijk niet zonder invloed

op het lot der koloniën blijven; maar terwijl Nieuw Engeland en Virginia van de heilzame verontachtzaming gebruik maakten tot vermeerdering hunner vrijheden, werd Marijland in al de verwickelingen van een betwist bestuur medegesleept. Het volk was bereid al de deugden van goede burgers te openbaren; maar er ontstond twijfel over de macht, waaraan men gehoorzaamheid verschuldigd was, en het bewind, dat door welwillendheid, verdraagzaamheid en de handhaving van orde en rust zich had onderscheiden, werd door den loop der omstandigheden spoedig de prooi van het wanbestuur der godsdienstige bekrompenheid, en van de regeeringloosheid eener betwijfelde oppermacht. Na den val van den troon en het pairschap in Engeland, kon men de vraag opperen, of het nagebootst koningschap van Lord Baltimore nog verder kon blijven bestaan? Mocht na de opheffing van het erfelijk gezag in het moederland, dat gezag in de kolonie nog langer van kracht zijn? Het scheen onzeker, of de eigenaar zijne stelling kon handhaven, en de nauwgezette Puriteinen maakten bezwaar, een eed van getrouwheid af te leggen, waartoe zij niet waren gehouden, en dien zij misschien niet konden nakomen. De Engelschen waren thans geene onderdanen meer eens konings, maar burgers van een gemeenebest, en Maryland kon, — wanneer de rechten en aanspraken van Baltimore evenzeer wegvielen — de republikeinsche vrijheid genieten. De verzoeking om zich onafhankelijk te verklaren was groot, maar zij zou de overhand niet hebben verkregen, als de vrede der provincie had kunnen bewaard blijven. Doch wie, zoo mocht men met grond vragen, was op dat oogenblik de heer van Maryland? »De schoonheid en de buitengewone voortreffelijkheid» van die landsteek waren een noodlottig geschenk, dat de natuur haar had geschonken; er waren niet minder dan vier mededingers naar het bezit van Maryland. Virginia was te allen tijde vaardig, om zijne aanspraken op het rechtsgebied aan de overzijde van de Potomac te laten gelden. Verder had Clayborne reeds de aandacht gewekt door zijn volhardend verzet. Karel II, die op Lord Baltimore vertoornd was, wegens zijn heulen met de opstandelingen, en zijne verdraagzaamheid voor kerkelijke scheurmakers, had eene aanstelling aan Sir William Davenant gegeven. Stone was de werkzame agent van Lord Baltimore, en eindelijk had het parlement bereids zijne commissarissen benoemd.

In het parlamentsbesluit, dat de onderwerping der oproerige volkplantingen gelastte, werd Maryland niet genoemd; de voorbarige uitroeping van Karel II, door een tijdelijk met het bewind bekleedden ambtenaar, was gelukkig uitgewischt, en daar Stone de duidelijkste verklaringen aangaande zijne getrouwheid aan de republiek had afgelegd, werden er geene maatregelen tegen zijn bestuur genomen. De commissarissen van het parlement hadden den last ontvangen »al de volk-

plantingen binnen de grenzen van de Chesapeake" tot gehoorzaamheid te brengen, en men moet erkennen, dat Clayborne in deze onbepaalde uitdrukking, die waarschijnlijk slechts op de nederzettingen van Virginia zag, voldoende grond kon vinden, om zijn gezag tot Maryland uit te strekken. De commissarissen verschenen dien ten gevolge in de provincie, en na veel getwist met Stone, aan wien zij de aanstelling van Lord Baltimore ontnamen, en na het ontslag van alle beambten der provincie, kwamen zij ten laatste tot eene overeenkomst (Juni 1652). Stone bleef met drie leden van zijn raad met de uitvoerende macht bekleed, totdat nadere bevelen uit Engeland zouden aankomen.

De ontbinding (1653) van het zoogenoemde lange Parlement bedreigde Maryland met eene nieuwe verandering. Men beweerde namelijk, dat het gezag, waarmede Bennett en Clayborne waren opgetreden, tegelijk met het lichaam, waarvan dat gezag was uitgegaan, had opgehouden. Daarom verklaarden Stone, Hatton en hunne vrienden, dat Lord Baltimore weder in al zijne rechten was getreden (1654); zij zetten alle beambten der tegenpartij af, herstelden den ouden raad, en kondigden af, dat de toestand der kolonie, die door Bennett en Clayborne in het leven was geroepen, als een staat van oproer was te beschouwen. Aan de Puriteinen werd deze verandering door eene spotachtige mededeeling in hunne kerkvergadering bekend gemaakt.

Deze maatregelen waren voorbarig, en slecht overlegd. Nauwelijks hadden Clayborne en zijn ambtgenoot van de tegenomwenteling bericht ontvangen, of zij spoedden zich naar Maryland, waar zij wel wisten, dat zij geen verzet hadden te duchten. Daar het hun niet gelukte Stone »op vreedzame en welwillende wijze" te bewegen, de aanspraken van Lord Baltimore te verloochenen, dwongen zij hem, hun zijne aanstelling en het bewind over te geven. Vervolgens benoemden zij een raad van tien commissarissen, aan welken het bestuur van Maryland werd toevertrouwd.

Het noodzakelijk gevolg van deze regeling was onverdraagzaamheid, want de staatkundige partijen waren één geworden met de godsdienstige, en Maryland was de prijs der overwinning. De Puriteinen, van den beginne aan vrienden der volksvrijheid, maar vijanden van de monarchie, en dus ook van een erfelijken grondbezitter, streden met ijver en inspanning voor alle burgerlijke rechten; zij hadden daarbij echter geen eerbied genoeg voor de billijke eischen van het bestuur, dat hen had opgenomen en begunstigd, noch de grootmoedigheid om de verdraagzaamheid te handhaven, waaraan zij zelve hun verblijf in de kolonie hadden te danken. Eene nieuwe vergadering, welke in 1654 te Patuxent bijeen kwam, erkende het bewind van Cromwell, maar verbitterde de geheele katholieke partij, die zij moedwillig van

hare rechten beroofde. Want eene wet over de aangelegenheden van de godsdienst bevestigde wel de vrijheid van geweten, onder voorwaarde echter, dat »papisterij, prelatendom, of losbandigheid in gevoelens,» daarvan zouden zijn uitgesloten. Cromwell, die de godsdienstige verdraagzaamheid voorstond, en daarom wenschte, dat de verschillende secten, »even als de ceder en de myrthe en de olijfbloom, te samen in de wildernis zouden geplant worden,» wilde het ondankbaar besluit niet goedkeuren. Hij benoemde commissarissen, aan wie hij last gaf »zich niet met godsdienstige zaken, maar alleen met de regeling van het burgerlijk bestuur bezig te houden.»

Zoodra Lord Baltimore al deze voorvallen vernam, werd hij verontwaardigd over het gebrek aan standvastigheid, dat zijn plaatsvervanger had aan den dag gelegd. De vergadering der vertegenwoordigers, noemde hij onwettig, oproerig, en aanmatigend, en besloot in overleg met zijne beambten, op grond van de bepalingen van zijnen giftbrief, het oppergezag niet prijs te geven. Toen tegen het laatst van Januari 1655 een bevriend schip binnen viel, verspreidde zich aanstonds het gerucht, dat de Protector Baltimore's giftbrief had erkend, en op nieuw werden er bevelen gegeven voor de volledige herstelling van zijn gezag. Papisten en anderen ontvingen van Stone volmacht tot het aanwerven van krijgslieden, en de leiders der nieuwe omwenteling maakten zich bij verrassing van het provinciaal archief meester. Zij marcheerden daarna van Patuxent naar Anna Arundel, den hoofdzetel der republikeinen, die er op stonden aan die plaats den naam van Providence te geven. De bewoners van Providence en hunne aanhangers snelden te wapen met de gloeiende geestdrift eener volkspartij, en met den moed, dien de Puriteinen nooit misten. Proclamaties, beloften en bedreigingen, alles was te vergeefs. Stone's partij werd aangetast en geheel verslagen, hij zelf met vele anderen gevangen genomen, en alleen van de doodstraf gered door den eerbied en de toegenegenheid van sommige opstandelingen, die hij vroeger in Maryland vriendelijk had ontvangen. Hij bleef in gevangenschap gedurende het grootste gedeelte van Cromwell's bestuur, terwijl vier van de aanzienlijkste mannen der provincie door een krijgsraad ter dood veroordeeld, en op staanden voet ter dood gebragt werden.

Een vriend van Baltimore, destijds in de provincie aanwezig, verzocht van den Protector slechts deze ééne gunst, »dat hij zich verwaardigen zou, door de openbaring van zijn vasten wil, de rust in het land te herstellen. Doch dezelfde redenen, die Cromwell hadden bewogen tot de veronachtzaming van Virginia's innerlijke aangelegenheden, noopten hem weinig of geen acht op de beroeringen in Maryland te slaan. Aan den éénen kant eerbiedigde hij de eigendomsrechten van Lord Baltimore; aan den anderen kant beschermde hij zijne eigene staatkundige

aanhangers, onderhield briefwisseling met zijne commissarissen, en sprak over het gebruik, dat zij van hun gezag maakten, geene afkeuring uit. Dien ten gevolge bleef de vraag, aan wien het gezag over Maryland toekwam, onbeslist. Fuller, Preston, en de overige door Clayborne aangestelde beampten, waren feitelijk in het bezit der macht; terwijl Lord Baltimore, schijnbaar met toestemming van den Protector, Josias Fendall in 1656 tot zijn plaatsbekleeder benoemde. Fendall had in het vorige jaar zich met het stoken van oproer bezig gehouden, op grond van bevelen, die hij voorgaf van Stone te hebben ontvangen; thans (in 1657) trad hij openlijk als hoofd van een opstand te voorschijn, waarbij hij echter niet gelukkig was. Wij weten weinig van »zijne onruststokerij," behalve dat zij den staat op groote uitgaven kwam te staan.

Toch bleef Lord Baltimore zijn vertrouwen aan Fendall schenken, dien hij op nieuw tot gouverneur der provincie benoemde. Een tijd lang heerschte er een dubbel bewind. De katholieke partij in de stad St. Mary erkende Fendall, en de Puriteinen te St. Leonards ondersteunden de commissarissen. Eindelijk kwam men tot eene overeenkomst, waarbij het bewind over de gansche kolonie aan den vertegenwoordiger van den eigenaar werd terug gegeven. De voorwaarden der teruggave waren: verlot om de wapens te behouden; kwijtschelding van achterstallige schulden; ontheffing van den eed van getrouwheid, en bekrachtiging van de wetten en verordeningen der jongste Puriteinsche vergadering; voorwaarden, waarin de invloed der Puriteinen zich duidelijk genoeg vertoont.

Fendall was een zwak en onstuimig man, maar ik kan geen enkel bewijs vinden, dat hij zijn bestuur door onrechtvaardigheid heeft bevlekt. De meeste wetten, tijdens zijn bewind uitgevaardigd, zijn een duurzaam bestaan waardig gekeurd. De dood van Cromwell bragt Engeland in een toestand van onzekerheid, en verspreidde ook in Maryland bezorgdheid en vrees. Tien jaren lang was de ongelukkige volkplanting door innerlijke tweedracht geteisterd, die haar wortel had in de aanspraken, door Baltimore hardnekkig verdedigd, maar nooit op hechte grondslagen gevestigd. Wat zou er thans geschieden? Englands toestand was verwarder dan ooit. Zou Cromwell's zoon in staat zijn den zetel zijns vaders op den duur te behouden? Zou Karel II weder aan de regeering komen? Had de kolonie zich op nieuwe omkeeringen voor te bereiden, of nieuwe oneenigheden te duchten, met Virginia, met den Protector, den eigenaar of den koning? De aanhoudende beroeringen moede, zag de algemeene vergadering geene andere uitkomst, als de erkenning van de macht des volks, en de inrichting van het bestuur naar den volkswil. In die overtuiging kwamen juist op den dag vóór de merkwaardige vergadering in Virginia, waarin

het volk der oudere kolonie een gelijksoortig stelsel van onafhankelijke zelfregeering aannam, de afgevaardigden van Maryland in het huis van Robert Slye bijeen, en verhieven zich zelve tot eene wettige vergadering, onafhankelijk van elke andere macht in de provincie. De vertegenwoordigers van Virginia hadden zich het recht tot benoeming van den raad toegeëigend, die van Maryland weigerde de rechten te erkennen van het lichaam, dat zich den rang van een hooger huis wilde aannatigen. In Virginia gaf Berkeley aan den wil des volks toe, in Maryland vergunde Fendall, dat de macht des volks openlijk werd afgekondigd. Nadat Marylands vertegenwoordigers op deze wijze het staatsbestuur hadden geregeld, maakten zij, in de hoop, dat thans, na zoovele stormachtige jaren, een tijdperk van rust zou komen, eene wet, die elke poging om de orde, die zij hersteld hadden, te verstoren, voor hoog verraad verklaarde. Geen ander gezag, als dat van de vergadering en van den koning, zou voortaan worden erkend. De dageraad des vredes scheen voor de provincie te zullen verrijzen.

Zoo was Maryland, even als Virginia, bij het herstel der Stuarts, in het volle bezit der vrijheid, gegrond op de kordate toepassing der volkssouvereiniteit. Even als Virginia, had het bijkans zoo geheel zijne instellingen volmaakt, dat het tot op den tijd van zijne afscheiding van Engeland ter nauwernood eenige schreden op den weg van vrijheid en onafhankelijkheid heeft gedaan.

De mensch heeft de vrijheid lief, al is zij nog zoo onrustig; en de kolonie had zich uitgebreid, bloeide, en was rijk geworden, in weerwil van alle binnenlandsche verdeeldheid. Hare bevolking in het jaar 1660, bedroeg, volgens sommigen, acht, volgens anderen daarentegen twaalf duizend inwoners. Deze hingen met liefde aan hun tweede vaderland; zij wenschten daar hunne levensdagen te slijten, en hun graf te vinden.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

DE PELGRIMS.

De kolonisatie van Nieuw Engeland was een gevolg der Hervorming; niet van den strijd tusschen de nieuwe leer en het gezag van Rome, maar van de onverzoenlijke tweespalt tusschen de protestantsche secten en de heerschende Engelsche kerk.

Wie zal het wagen, de gevolgen van afzonderlijke daden naar de schijnbare nietigheid, en den verren afstand van hare oorzaken af te meten? De geheimzinnige invloed van de macht, die de besluiten der koningen en de berekeningen der staatslieden leidt, en daardoor het lot der staten beheerscht, doet dikwijls de gewichtigste gebeurtenissen uit de geringste oorzaken geboren worden. Een Geneueesch zeevaarder veranderde den wereldhandel door de ontdekking van Amerika; een onbekend Duitscher vond de boekdrukkunst uit, en maakte daardoor de verspreiding van kennis en verlichting mogelijk; een Augustijner monnik, die zich tegen de aflaten verzette, veroorzaakte eene scheuring op godsdienstig gebied, en keerde de grondslagen van het Europeesch staatsrecht om; een jeugdig vluchteling uit Frankrijk, in de godgeleerdheid en het burgerlijk recht gelijkelijk ervaren, en even goed de plichten eener overheid, als de fijnheden van eene godsdienstige twistvraag dosrgrondende, begaf zich naar de republiek van Genève, en stichtte daar, door de wijziging van hare kerkelijke instellingen naar de beginselen van republikeinschen eenvoud, eene partij, die Engelschen tot leden, en Nieuw Engeland tot eene wijkplaats verkregen heeft. De bevrijding van den geest uit de slavernij van gewetensdwang voerde

rechtstreeks tot onderzoekingen naar de vereischten van het burgerlijk bestuur; en de leer der volksvrijheid, die in hare kindschheid zich in de wildernissen van het pas ontdekt vaste land moest verbergen, heeft binnen den korten tijd van twee eeuwen zich zelve met het merg en bloed van iederen staat vereenzelvigd, die van Labrador tot Chili in Amerika is gevestigd; zij heeft hare voorposten aan de Oregon en in Liberia, maar heeft ook door het verlicht Frankrijk tot haren aanhanger te maken, alle oude regeeringen van Europa geschokt en veront- rust. Want zij schudt den volksgeest wakker, en spoort hem tot onvermoeide inspanning en rusteloze werkzaamheid aan, van de kusten van Portugal tot in de paleizen der Czaars.

De handelmaatschappij van westelijk Engeland, die in hetzelfde patent met Virginia was opgenomen, bezat te weinig hulpbronnen, of te weinig ondernemingsgeest, om in de stichting van volkplantingen te kunnen slagen. De Spanjaarden, die zich het uitsluitend recht op de scheepvaart in de zeeën van het nieuw halfrond aanmatigden, maakten in het jaar 1606 een schip buit, dat Popham, de opperrechter van Engeland, en Gorges, gouverneur van Plymouth, met eenige andere mannen tot eene ontdekkingsreis had uitgerust. Doch eene tweede expeditie, welke gelijktijdig uit Bristol ondernomen werd, ondervond geen tegenspoed, en de reizigers verhoogden het algemeen vertrouwen, door hunne gunstige berichten omtrent het land, dat zij hadden bezocht. Men liet den ondernemingsgeest niet toe in te slapen. De lord opperrechter legde een volhardenden ijver aan den dag, want zijne eer was betrokken bij den bloei der compagnie, die hij door zijn invloed had helpen stichten. Gorges, de reisgenoot en vriend van Raleigh, kon zijne vurige hoop op rijkdom en bezittingen in Amerika nog niet laten varen; en in het volgend jaar (1607) werden twee schepen onder bevel van Raleigh Gilbert naar Noordelijk Virginia gezonden, die landverhuizers aan boord hadden voor eene volkplanting, onder het bestuur van George Popham te vestigen. Na eene vervelende reis bereikten de reizigers de Amerikaansche kust, dicht bij de monding van de Kennebec. Zij dankten God voor hunne behoudene aankomst, en begonnen onder godsdienstige plegtigheden zich als volkplanters te vestigen, met een bestuur, dat op eene duurzame nederzetting berekend was. Ruwe hutten, een magazijn, en eenige kleine versterkingen werden spoedig opgericht, en de schepen gingen naar Engeland onder zeil met achterlating van vijf en veertig landverhuizers in de kolonie, welke den naam van St. George ontving. Doch de winter was bijzonder koud; de inlanders, die eerst vriendschappelijk geweest waren, werden onrustig; het magazijn geraakte in brand, en een gedeelte van den voorraad ging verloren; de kolonisten werden de eenzaamheid moede; zij verloren hunnen bestuurder Popham, »den eenige van het gezelschap,

die daar stierf;” de schepen, die met toevoer de nederzetting ten tweeden male bezochten, brachten de tijding van den dood des opperrechters, den ijverigsten vriend der kolonie in Engeland (1608); en Gilbert, de eenige bevelhebber te St. George, was door den dood van zijn broeder erfgenaam van een vermogen geworden, waarvoor hij noodzakelijk naar Engeland moest terug keeren. Zoo werd de volkplanting verlaten, en de volkplanters bedachten bij hunne terugkomst »vele verontschuldgingen, en zochten hunne eigene moedeloosheid te vergoelijken door allerlei overdrevene verhalen van de onvruchtbare armoede van den bodem, en de onherbergzame strengheid der luchtstreek.” Doch de Plymouth-compagnie was vertoornd over hunne lafhartigheid, en Gorges noemde het verwijfdheid, voor een luchtstroom terug te deinzen. Het denkbeeld van eene kolonie op deze noordelijke breedte boezemde niet langer schrik in. De Amerikaansche visscherijen waren een winstgevend en sterk gezocht bedrijf. Sedert drie jaren woonden de Franschen in hunne hutten te Port Roijal; en de schepen, die de Engelschen van de Kennebec terug voerden, waren op zee tegelijk met het kleine eskader der Franschen, die er in slaagden Quebec te stichten in denzelfden zomer, waarin Maine verlaten werd.

Men gaf de visscherijen en den pelterijhandel niet op; jaarlijks werden schepen gebezigd tot het drijven van handel met de Indianen, eens ten minste, zoo niet meermalen, overwinterde een gedeelte van de bemanning van één dier schepen op de Amerikaansche kust. Doch eene nieuwe hoop ontwaakte, toen Smith, — die reeds in Virginia roem behaald, en met zeldzame scherpzinningheid ontdekt had, wat hij ook niet ophield met aandrang te verkondigen, dat kolonisatie de ware staatkunde van Engeland moest zijn, — in 1614 met twee schepen onder zeil ging naar de kust ten noorden van de landen, in den giftbrief van Virginia afgestaan. De expeditie was eene bijzondere onderneming van vier Londensche kooplieden en hem zelve, en werd met den besten uitslag bekroond. De lading was zeer voordeelig, de gezondheid der zeelieden liet niets te wenschen over, en de gansche reis liep in minder dan zeven maanden af. Terwijl de matrozen zich met hunne haken en snoeren bezig hielden, nam Smith de kust van de Penobscot tot aan kaap Cod nauwkeurig op, ontwierp daarvan eene kaart, en noemde het land Nieuw Engeland, — een naam, waaraan prins Karel zijne goedkeuring schonk. De Franschen konden zich met recht beroemen, dat Nieuw Frankrijk gekoloniseerd was, eer Nieuw Engeland zijn naam had ontvangen. Port Royal was ouder dan Plymouth, Quebec ouder dan Boston. Nogtans bleef de reis niet vrij van misdaad. Nadat Smith naar Engeland vertrokken was, ving Thomas Hunt, de bevelhebber van het tweede schip, een groot getal Indianen op, zeilde daarmede naar Spanje, en verkocht de »arme onschuldigen” als slaven. Het is opmerkelijk,

hoe uit het kwade soms het goede kan voortkomen, een dier ongelukkigen ontvluchtte uit de gevangenschap, en kwam naar Londen, van waar hij in 1619 naar zijn vaderland werd teruggebracht, om daar later als tolk voor Engelsche landverhuizers te dienen.

Door de behaalde winsten aangemoedigd, beproefde Smith, op last van Sir Ferdinando Georges en Londensche vrienden, leden van de Plymouth compagnie, eene kolonie te stichten. Uit slechts zestien man bestond het gezelschap, dat de ondernemers voor de kolonisatie van Nieuw Engeland aannamen. Deze poging liep ongelukkig af. Hevige stormen dwongen Smith terug te keeren. Op nieuw aanvaardde hij de reis, maar had met de trouweloosheid zijner manschappen te kampen, en werd eindelijk door Fransche kapers gevangen genomen. Zijn schip was weg, en hij zelf ontvluchtte alleen in eene opene boot uit de haven van Rochelle. De bitterste ontberingen in eene nieuwe kolonie zouden minder vermoeiend geweest zijn, dan de inspanning, die hij in zijne geestdrift zich getrooste. Nadat hij eene kaart met eene beschrijving van nieuw Engeland had uitgegeven, bracht hij vele maanden door met het bezoeken van kooplieden en vermogende lieden in het westen van Engeland, om hunnen ijver voor ondernemingen in Amerika op te wekken; hij spiegelde aan den handelstand belangrijke winsten voor, door korte en weinig gevaarlijke reizen te verkrijgen; aan de edellieden beloofde hij uitgestrekte bezittingen, en voor de lieden van lageren stand verborg hij zorgvuldig de bezwaren aan de kolonisatie verknocht, maar schetste hun een liefelijk tafereel van snel toenemenden voorspoed, ten koste van matigen arbeid, van overvloed van wild, van de genoegens eener onbepaalde vrijheid, en van het vermaak om »al visschende, en de aangename lucht inademende, van het eene eiland naar het andere over te steken over de vlakke wateren eener kalme zee.» De belangstelling der westersche maatschappij werd op die wijze geprikkeld, en zij begon groote kolonisatieplannen te vormen. Smith werd tot Admiraal der overzeesche landen levenslang benoemd, en de vernieuwing van de giftbrieven, met volmachten, aan die der zuidelijke maatschappij gelijk, met allen ijver aangevraagd. Doch die ijver had grooten tegenstand te overwinnen. »Er heerschte groote tweedracht tusschen de Londensche kooplieden en de Westerlingen,» sedert beide partijen haar best deden, om zich van de voordeelen, die Amerika opleverde, meester te maken; terwijl anderen met even grooten ijver voor de belangen des volks optraden, en aan geene van beide partijen een vrijbrief wilden gegeven zien. Het verzet der Virginia-maatschappij, en eene voorbijgaande bezorgdheid voor de rechten des lands konden evenwel een maatregel, waarop de persoonlijke vrienden des konings aandrongen, wel verdagen, maar niet voorkomen. Na een tweejarig aanhouden verkregen de eierzuchtige ondernemers (den 30 Nov. 1620) alles wat

zij wenschten, en koning Jacobus schonk aan veertig van zijne onderdanen, waaronder zich leden van zijne huishouding en zijne regeering, de rijkste en machtigste edellieden van Engeland, bevonden, een patent, dat in de jaarboeken van Amerika, en zelfs in de geschiedenis der wereld, maar één mededinger heeft. De ondernemers en hunne opvolgers, werden daarin vermeld als »de raad gevestigd te Plymouth in het Graafschap Devon, voor de kolonisatie, regeling, het bestuur en de regeering van Nieuw Engeland in Noord Amerika.” Het grondgebied, dat aan de bevoorrechten in onbelemmerd eigendom werd afgestaan, met onbepaalde rechtsmacht, vrijheid van wetgeving, de aanstelling van alle beambten, en de bepaling van alle vormen van bestuur, strekte zich in de breedte van den veertigsten tot den acht en veertigsten graad noorderbreedte, en in de lengte van den Atlantischen oceaan tot de Stille zee uit; d. w. z. het omvatte bijkans al de bewoonde Britsche bezittingen, ten noorden van de Vereenigde Staten, geheel Nieuw Engeland, New York, de helft van New Jersey, nagenoeg geheel Pennsylvania, en de gansche landstreek ten westen van deze staten. Dit onmetelijk gebied, dat, zooals men destijds reeds wist, meer dan een millioen vierkante mijlen oppervlakte had, en ver boven twee honderd millioen inwoners kon voeden, gaf koning Jacobus, met eene enkele pennestreek weg aan eene vereeniging in zijn koninkrijk, uit veertig personen bestaande. De schenking was onvoorwaardelijk en uitsluitend, het stond vaste land en eilanden, rivieren en havens, mijnen en visscherijen af. Zonder verlof van den raad te Plymouth, kon geen schip naar eene haven zeilen, van Nieuw Foundland tot op de hoogte van Philadelphia; geen dierenhuid mocht zonder zijne toestemming in het binnenland verkocht, geen visch op de kust gevangen worden, en geen landverhuizer den bodem betreden. Aan de vrijheden der toekomstige kolonisten was in het geheel niet gedacht; zij zouden eenvoudig zich aan het bestuur der vereeniging in Engeland moeten onderwerpen. Het patent begunstigde slechts de begeerlijkheid der bezitters, en droeg al de kenmerken van de slechtste soort van monopolie. Welhaast verscheen eene koninklijke bekendmaking, die aan het patent kracht van wet verleende, en het scheen, alsof het inkomen, dat de vorst door eene zware belasting op alle schepen, die voor de Amerikaansche visscherijen werden gebezigd, voor zich bedongen had, reeds geheel zeker was. De gevolgen, uit dezen vrijbrief voortgesproten, leveren een bewijs te meer voor de geheimzinnige aaneenschakeling van gebeurtenissen, waardoor de Voorzienigheid een doel weet te bereiken, waaraan menschelijk overleg niet had gedacht. De vrijbrief liet de kolonisten aan de genade van het onbeperkt gezag der maatschappij over, en toch zijn onder bescherming van vergunningen, door die willekeurige macht verleend, en door den koning be-

krachtigd, instellingen tot stand gekomen, welke voor de volksvrijheid in de kolonie allergunstigst zijn geweest. De vrijbrief gaf aan de hebzucht der compagnie alle mogelijke speelruimte, maar juist die uitgestrektheid verbande alle gevaar. De ijverzucht der Engelsche natie werd door de schenking van belangrijke monopolies op grond der koninklijke prerogatieven geprikkeld, en bewoog aanstonds het huis der Gemeenten, om de geldigheid van den giftbrief in twijfel te trekken, en te bestrijden; en het Fransche volk, welks koopvaardij kostbare vrachten van pelterijen naar het vaderland had gevoerd, terwijl de Engelschen over charters en aanstellingen twistten, belachte den achteraancomenden ijver van den Britschen koning, die landerijen en privileges wegshonk, welke de Fransche monarch reeds vóór zeventien jaren zich had toegeëigend. Het patent had tot oogmerk de vestiging van nederzettingen te bespoedigen, waarbij men uitging van de verwachting, dat de lieden naar de kust zouden stroomen, en zich onder de bescherming van den raad begeven, en inderdaad lieten vele andere ondernemers hunne plannen varen, uit vrees van op de rechten eener machtige vereeniging inbreuk te maken. Terwijl de Engelsche monopolisten om hunne uitsluitende voorrechten krakeelden, werd de eerste duurzame volkplanting op den bodem van Nieuw Engeland gesticht, zonder voorkennis van de maatschappij, en zonder de hulp van koning Jacobus.

De hervorming in Engeland, — eene gebeurtenis, die onder het volk door de leer en de aanhangers van Wickliffe, en bij de regeering door klimmend en welgeslaagd verzet tegen de aanmatigheden van het kerkelijk gezag was voorbereid — werd eindelijk nog met geweld ingevoerd, onder het bewind, en in overeenstemming met de hartstochten van een despotieken koning. De erkenning van het recht van vrije meening, wel verre van de oorzaak der afscheiding van Rome te zijn, was eene van hare laatste vruchten. Luthers geest hing vaster aan dogma's dan zijne bestrijders; ofschoon zijn met diepzinnige wijsbegeerte doortrokken geest het gebruik van geweld tot het bevorderen der bekeering verwierp. Hij was gewoon tegen de uitbreiding der hervorming door vervolging en moord zich te verzetten, en wilde met wijze gematigdheid, en eene bewonderenswaardige kennis der menschelijke natuur, in zijne gemeenzame, ietwat platte en spotachtige schrijfwijze, uit het groote beginsel van de rechtvaardiging door het geloof alleen, de verhevene leer van de gewetensvrijheid afleiden. Doch Calvin, die zoo zorgvuldig op de uitroeijing van oude bijgeloovigheden bedacht was, werd bevreesd voor de uitkomsten eener alles betwijfelende hervorming, en deelde, wat zijne meening over ketterij en hare bestraffing betrof, de ongelukkige dwaling zijner eeuw.

In Engeland was men er nog ver van verwijderd de vrijheid van persoonlijk onderzoek als een recht te erkennen; het ontbrak daar aan

alle middelen, tot een zelfstandig oordeel over godsdienstige onderwerpen vereischt. De wet der »supremacy," d. i. van het oppergezag des konings over de kerk (1534), die feitelijk het Engelsche volk van den pauselijken stoel scheidde, bevatte geenerlei bepaling in het belang der godsdienstvrijheid. Zij was eigenlijk niets meer dan eene handhaving van de oppermacht des konings tegen vreemde inmenging en tusschenkomst, maar bedoelde geene vrijmaking van de Engelsche kerk, nog minder vrijmaking van het Engelsche volk, of den Engelschen geest. De koning werd paus in zijn eigen rijk, en ketterij bleef onder de grootste misdaden geteld. Het recht om dwalingen in het geloof te verbeteren, werd bij parlamentsbesluit tot een deel der koninklijke macht gemaakt, en daar werkzame geesten onder het volk onophoudelijk nieuwe leerstelsels ontwierpen, werd, na grooten tegenstand, in het parlement eene wet vastgesteld, die even aanmatigend in hare aanspraken, als wreed en wraakzuchtig in hare bedreigingen was, en »de afschaffing van verschil van meening" beoogde. Zij handhaafde al de Roomsche katholieke leerstukken, alleen dat van de opperheerschappij van Rome uitgezonderd. De paus kon Hendrik VIII om zijne rechtzinnigheid prijzen, op hetzelfde oogenblik, dat hij hem wegens ongehoorzaamheid in den ban deed. Hij stelde aan den wankelenden keizer den Engelschen koning als een voorbeeld van zuiver geloof voor, dien hij enkel en alleen om zijne wederspanningheid moest vloeken. Hendrik was er trotsch op, dat hij tegelijk den Roomschen bisschop wederstond, en de leer der Roomsche kerk handhaafde. Hij hield even streng aan zijn goeden naam van rechtzinnig katholiek, als aan zijne aanspraken op geestelijk gezag vast. Hij versmaadde onderwerping, maar verfoeide ook de ketterij.

Ook toonde hij zich niet traag in de toepassing van zijne nieuwe prerogatieven. Hij verwierp den raad der »Gemeenten," als den raad van »dom en onervaren volkje," die niet in staat waren hem van voorlichting te dienen, evenmin als »blinden over kleuren konden oordeelen." Volgens het oud gebruik mocht geen doodvonnis, door kerkelijke gerechtshoven uitgesproken, ten uitvoer worden gelegd, zonder schriftelijk bevel des konings. Deze bepaling was uit een beginsel van zachtmoedigheid en medelijden ontstaan, en verzeekerde aan de wereldlijke macht het middel om den godsdienstigen vervolgingsijver te beteugelen. De ketter kon van de wreedheid des priesters een beroep doen op de genade des konings. Doch wat hoop bleef er over, nu de beide machten in één persoon waren vereenigd, en de wet, die ter bescherming van den onderdaan was uitgevaardigd, het geweldig wapen van vervolging en overheersching was geworden? Met onverbiddelijke gestrengheid dreef de koning de vestiging der Engelsche kerk door. Geen deugd, geen verdienste, geen aanzien, niets beveii-

ligde den weerspannige. Niet slechts de vormen van den eeredienst, maar ook de geesten der onderdanen werden aan de willekeur van het staatsbestuur onderworpen; het geloof moest evenals de kerkelijke plechtigheden zich naar parlamentsbesluiten schikken. De doodstraf bedreigde den katholiek, die 's konings geestelijk oppergezag loochende, en den Protestant, die van 's konings geloof afweek. Zoo Luther een Engelschman geweest was, had hij zeker zijn dood op den brandstapel gevonden. In de latere jaren van zijn leven, herriep Hendrik de algemeene vrijheid van het lezen des bijbels, en beperkte haar tot kooplieden en adellijken. Hij bleef steeds aan zijn ouden godsdienst getrouw; hij geloofde tot het einde toe aan de buitensporigste leerstukken der katholieke kerk, en stierf eerder in het Roomsche dan in het Protestantsch geloof. Doch de wakker gemaakte geest van een groot volk kan niet zoo gemakkelijk met schrik geslagen, en weder in slaap gebracht worden. De hofkringen boden geen tegenstand aan den luimigen monarch, en een slaafsch parlement schonk hem onbeperkte macht in de dingen van den godsdienst; maar de vooruit strevende geest der eeuw eischte standvastig losmaking van zijne leiband, al struikelde hij somtijds op den ongebaanden weg, die zoo onverwacht voor hem ontsloten was.

De troonsbeklimming van Eduard VI in het jaar 1574 schonk aan het Protestantisme in Engeland den toegang, maar zaaide ook de kiemen van de tweespalt, die welhaast de Engelschen zou verdeelen. Reeds had er in Zwitserland, en bepaaldelijk te Geneve eene verandering in de hervorming plaats gegrepen. Luther had zijne kerkreiniging op de verhevene, maar eenvoudige waarheid, die aan de zedelijkheid ten grondslag ligt — de hooge waarde van het karakter, en van de zuiverheid van het geweten, de voortreffelijkheid van goede gezindheden boven naauwgezetheid in het vervullen van plechtigheden, of, gelijk hij het uitdrukte, de rechtvaardiging alleen door het geloof — gebouwd. Maar hij aarzelde de waarachtige tegenwoordigheid van het lichaam en bloed des Heeren in het Avondmaal te verwerpen, en noemde de waarneming van een aantal kerkelijke gebruiken eene onverschillige zaak. Calvin, sterk door zijne scherpzinnigheid, gepaard aan den invloed van een onberispelijk leven, en de macht, die hij als de bekwaamste schrijver van zijn tijd bezat, tastte de Roomsche leer des Avondmaals aan, en verklaarde de plechtigheid, die de Katholieken als een werkelijk offer vereerden, voor een eenvoudigen gedachtenismaaltijd. Luther zocht de bescherming van vorsten, en begunstigde de pracht bij den eeredienst, als een hulpmiddel der vroomheid; Calvin daarentegen was de leidsman der Zwitsersche republikeinen, en verbande uit hunne kerken al wat tot de zinnen sprak, als eene misdaad tegen den godsdienst. Luthers verzet tegen de Roomsche kerk gold hare onzedelijkheid; dat van Calvyn hare afgoderij. Luther

toonde de ongerijmdheid van het bijgeloof aan, en dreef den spot met het boetgewaad en den geessel, de gekochte aflaat en de duurgekochte zielemissen voor de dooden, maar Calvin deinsde voor die dingen, als voor zoo vele misdaden met verontwaardiging en afschuw terug. Luther veroorloofde het kruis en de kaarsen, de schilderijen en beelden; maar Calvin eischte eene geestelijke godsvereering in hare grootst mogelijke reinheid en eenvoudigheid.

De regering van Eduard gaf aan de Protestanten veiligheid, maar bracht ook spoedig aan het licht, dat beide partijen der evangelische kerk in Engeland bestonden. De eene partij, door Cranmer ondersteund, verlangde eene gematigde hervorming; de andere, begunstigd door den Protector, was eene onverzoenlijke vijandin van de cerimonies der Roomsche kerk. Men beproefde nog (1549 en 1552) met geweld de eenheid te herstellen, doch de Roomsche leerstukken, die de meeste ergernis gaven, werden uit de liturgie verwijderd. De openbare meening was gunstig gestemd voor eene grootere vereenvoudiging der kerkelijke plechtigheden en inzetten; de geest des vrijen onderzoekes was vlijtig werkzaam. Geen enkel gebruik van den heerschenden godsdienst, geen enkel punt van kerkelijk recht ontsnapte aan de navorching; er was geene plechtigheid, geen kerkelijk gewaad zelfs, welks gepastheid niet werd in twijfel getrokken en bestreden. De vrijheid van denken kwam in opstand tegen den gewetensdwang. Men eischte eene meer doortastende hervorming, en de vrienden van den gevestigden eeredienst spraken zelve in hun kerkelijk gebedenboek wenschen voor hare bevordering uit. De talrijkste partij beriep zich, ten einde veel te kunnen behouden van 't geen door ouderdom geheiligd scheen te zijn, op de eischen der bedachtzaamheid en wijsheid, terwijl afkeer van alle bijgeloof de andere partij tot het vragen der diepst ingrijpende veranderingen aanspoorde. Zij aarzelde niet te verklaren, dat men geene plechtigheid behoorde te dulden, die niet in Gods woord uitdrukkelijk was bevolen. Zij was de partij der zoogenaamde Puriteinen. De Engelsche kerk was, wat althans hare plechtigheden en haar eeredienst betrof, door een parlamentsbesluit, of een koninklijk bevelschrift ingevoerd, doch de Puriteinen, die op onafhankelijkheid gesteld waren, erkenden geene andere gronden als den bijbel, die een onfeilbare regel in hunne oogen was, tot welks nadere verklaring en wijziging noch parlement, noch geestelijkheid, noch koning bevoegd waren. De Puriteinen hingen de heerschende kerk aan, in zoo ver hunne uitlegging van den bijbel zulks toeliet, maar ook verder niet, zelfs in schijnbaar onverschillige zaken. Zij weigerden, om aan het wereldlijk gezag eenige macht in godsdienstige zaken te vergunnen, en wilden ook niets behouden, dat op een overblijfsel van den godsdienst, dien zij hadden afgezworen, geleek. Zij streden voor de ge-

lijkheid der geestelijken, en richtten hunne hevigste aanvallen tegen het goddelijk recht der bisschoppen, als de laatste burcht van het bijgeloof. In de meesten van deze gevoelens zagen zij zich door de hervormers van het vaste land ondersteund. Bucer en Petrus Martyr beklaagden zich beide over den tragen gang der hervorming in Engeland, en Calvin schreef in denzelfden geest. Toen Hooper, die de laatste jaren van Hendrik's bewind in ballingschap had doorgebracht, tot Bisschop van Gloucester benoemd was, weigerde hij geruimen tijd (1550), om zich in het door de wet voorgeschreven plechtgewaad te laten wijden, en met deze weigering begint het tijdvak van het Puritanisme, als afzonderlijke partij. Deze partij eischte eene doortastende hervorming; de heerschende kerk daarentegen wenschte de zucht naar omkeering en verandering te stuiten. De Puriteinen verwierpen de gemeenschap met de Katholieken; de gematigde partij echter was op verzoening en inschikkelijkheid bedacht. De aanhangers der kerk weken met wellicht wijze voorzichtigheid zoo weinig mogelijk van de oude vormen af, en stonden gewillig de bewaring van in hunne oogen onverschillige dingen toe; doch de Puriteinen konden de katholieke gebruiken niet ver genoeg weg werpen, en zochten naar gelegenheden, om op in 't oog vallende wijze hunnen afkeer aan den dag te leggen. Het koorhemd en de vierkante muts werden voor eene lange reeks van jaren dingen van gewicht, want zij werden de onderscheidings-teekenen eener partij. Men verwierp ze als de livrei des bijgeloofs; het kenbaar teeken, dat dwang boven rede moest gaan, en gezag het onderzoek beperken. Het gedwongen gebruik dier teekenen was een bewijs van godsdienstige slavernij.

De regeering van Maria (1553—1558) bracht beide partijen in gevaar, doch was zij, wier beginselen haar alle gemeenschap met Rome ontzegden, aan het grootste gevaar blootgesteld. Rogers en Hooper, de eerste martelaren van het Protestantsch Engeland, waren Puriteinen; en het is opmerkelijk, dat, terwijl Cranmer, het hoofd en de grondlegger der Engelsche kerk, tot bijna op het laatste oogenblik toe, door weifeling, herroeping en gebeden, den verschrikkelijken dood, waartoe hij veroordeeld was, zocht te ontwijken, de Puriteinsche martelaren er niet aan dachten door de verloochening hunner beginselen zich van den brandstapel te redden. In hunne oogen stond toegeven met een afval gelijk. Het aanbod van levensbehoud kon Hooper niet aan het wankelen brengen, noch de pijnen van een langzamen dood zijne standvastigheid schokken. Het zwak aangestookte vuur verlengde zijn lijden, maar hij stierf even rustig als een kind, dat in zijne wieg slaapt.

Een groot deel der Engelsche geestelijkheid keerde tot de gehoorzaamheid aan den stoel van Rome terug; anderen bleven moedig aan

de hervorming getrouw, die zij uit overtuiging hadden omhelsd, terwijl ook niet weinigen, omdat zij van Eduards wet, waarbij het huwelijk des priesters voor geoorloofd verklaard was, hadden gebruik gemaakt, door vrouw en kinderen aan de zaak van het Protestantisme onherroepelijk waren gebonden. Een groot aantal geestelijken begaf zich daarom in ballingschap, ten einde aan de vervolging der wraakgierige dweepzucht te ontkomen; maar zelfs in het buitenland bleven de twee partijen onder de uitgewekenen zichtbaar, en de gemeenschap van lijden en verdrukking was niet bij machte de verbittering van godsdienstige tweedracht dadelijk weg te nemen. De eene partij trachtte ook buitenslands de kerkelijke voorschriften te handhaven, door de Engelsche parlementen onder de regeering van Eduard ingevoerd; de Puriteinen daarentegen wenschten hunne ballingschap te verzachten door zich voor goed van het juk der ceremonies te ontslaan, dat zij tegen wil en dank reeds zoolang hadden moeten dragen. Hun verblijf in Frankfort werd door hevige twisten verbitterd; maar de tijd, die groote afkoeler der menschelijke hartstochten, bracht kalme aan, en bereidde eene verzoening voor, die op eene gedeeltelijke overwinning der Puriteinsche gevoelens steunde. De omstandigheden toch van hun verblijf op het vaste land waren van dien aard, dat zij den invloed der strengere partij versterkten. Terwijl hunne lotgenooten in Denemarken en Noordelijk Duitschland met hardnekkige onverdraagzaamheid waren afgevozen, hadden de Engelsche afgewekenen in Zwitserland de hartelijkste ontvangst gevonden; hunne liefde voor de strenge eenvoudigheid eener geestelijke godsvereering vond in de ernstige en sombere inrichtingen der republiek voedsel, en sommigen van hen genoten te Genève den vriendschappelijken omgang en het onderwijs van Calvin.

Na den dood van Maria keerden de Puriteinen naar Engeland terug, met noch dieperen afkeer voor de godsdienstige vormen, en den ijdeloos praal, die zij nu verwierpen als nauw met de wreedheden der Roomsche onverdraagzaamheid in het vaderland verbonden, te meer, nadat zij gezien hadden, hoe gelukkig de Zwitsersche kerken in de opruiming van die dingen waren geslaagd. De geloften, die zij te Frankfort en te Geneve hadden afgelegd, werden vervuld. De twist veranderde echter van karakter, zij bleef niet langer tot de uiterlijke plechtigheden beperkt, maar werd door het persoonlijk karakter der Engelsche koningen gewijzigd, en van lieverlede met de staatkundige partijen vermengd. De eerste parlamentsacte onder het bewind van Elisabeth, verkondigde het oppergezag der kroon in alle geestelijke aangelegenheden, en welhaast volgde de invoering van de gelijkvormigheid in het kerkgebed, onder bedreiging van zware straffen. Bij deze verordeningen verloor men in den ijver, om aan de zaak van het Protestantisme

de overhand te verzekeren, de gemoedsbezwaren der Puriteinen geheel uit het oog.

De betrekkingen, die de jongste dochter van Hendrik VIII in hare jeugd had aangeknoopt, hadden haar eerbied voor het katholiek geloof, en liefde voor de pracht der Roomsche godsvereering ingeboezemd. Zij betuigde openlijk haar dank aan een van hare kapellaans, die de waarachtige tegenwoordigheid van het lichaam en bloed van Christus in het Avondmaal had verdedigd, en bij eene herziening der Engelsche geloofsbelijdenis, werd het leerstuk der »transsubstantiatie" niet langer uitdrukkelijk verworpen. Ik moet hier opmerken, dat om de woede der godsdienstige onverdraagzaamheid tot bedaren te brengen, de katholieke Avondmaalsleer, die men onder de regeering van Eduard VI volgens de wetten van het rijk, in Engeland had moeten verwerpen, en onder het bestuur van Hendrik VIII, op straffe van den vuurdood, verplicht was geweest te belijden, onder de regeering van Elisabeth tot eene voor de natie onverschillige twistvraag gemaakt werd. Het duurde lang, eer de koningin zich liet bewegen, de beelden, het crucifix en de kaarsen uit hare bijzondere kapel te verwijderen; voor zich zelve was zij geneigd de H. Maagd in hare gebeden aan te roepen, en begunstigde de vereering der heiligen. Ook stond zij op de handhaving van het ongehuwde leven voor de geestelijken, en liet onder haar bestuur priesterhuwelijken slechts oogluikend toe. Een tijdlang trachtte zij de katholieken tot eene gedeeltelijke overeenstemming met de Engelsche kerk te bewegen, hetgeen haar ook gelukte. De Puriteinen echter wilden aan de Papisten, zelfs in de onverschilligste dingen, niets toegeven. Onder den scepter van hare zuster had Elisabeth zich in alles geschikt, en zij koesterde eene stille genegenheid voor meer dan één leerstuk, dat aan zware bedenkingen was blootgesteld. Kon zij dan wel de partij, die voor eene doortastende hervorming ijverde, goedschiks begunstigen?

Doch ook afgezien van den invloed harer opvoeding, liet Elisabeth's heerschzucht niet toe, de nieuwe secte onder de protestanten te ondersteunen, eene secte, die ten spijt van alle geordende wereldlijke machten was ontstaan, en haar bestaan alleen door een krachtig streven naar vrijheid vermocht te rechtvaardigen. De katholieken waren gehecht aan de monarchie, al hadden zij de monarch niet lief; zij hingen den koninklijken regeeringsvorm aan, ofschoon zij de koningin niet zeer genegen waren. Maar de Puriteinen waren de voorloopers eener omwenteling, de hierarchie beschuldigde hen, dat zij de volksregeering najoegen, en Elisabeth verklaarde openlijk, dat zij veel gevaarlijker waren dan de Roomschen. In een tijd toen de preekstoel het geschikste, zoo niet het eenige middel was om het oor van het volk te bereiken, en de predikers dikwijls openhartig en met eene voor allen bevattelijke kracht de gebeurtenissen van den dag bespraken,

had »de vrijheid van profezie,» die zij verlangden, groote overeenkomst met de vrijheid van drukpers, die men later geëischt heeft. De vrijheid van onderzoek dreigde niet slechts de eenvormigheid der nationale godsvereering omver te werpen, maar ook de koninklijke macht aan te tasten, en de uitspraken van het geweten tot eene soort van rechtbank te verheffen, die de koningin ter verantwoording kon roepen. De Puriteinsche geestelijken begonnen naar volkstribunen te gelijken, en de kansel werd de plaats, waar vrije afkeuring en bespreking te huis behoorden. De koningin wenschte bij de regeling der godsdienstige aangelegenheden het midden te houden tusschen de losbandigheid der scheurmakers en het oppergezag van Rome, en toen zij eens deze richting had aangenomen, duldde hare trotsche heerschzucht geen verzet. Langzamerhand kwam zij uit een staatkundig oogpunt beschouwd, aan de spits van het Protestantisme; katholieke vorsten spanden tegen haar koninkrijk samen; de »convocatie» der kardinalen sloeg maatregelen tot hare afzetting voor, en de paus spoorde in de banvloeken, die hij tegen haar zwaaide, hare onderdanen tot opstand aan. Dit had ten gevolge dat, daar de Roomsch-katholieken niet langer met verdraagzaamheid behandeld werden, de koningin, die, met het oog op hare veiligheid, de eenheid onder hare vrienden en bondgenooten tot elken prijs meende te moeten bewaren, de Puriteinen begon te haten, als muiters in haar eigen legerkamp.

De volkstem was voor de strenge invoering der kerkelijke gebruiken niet gunstig. In de eerste protestantsche convocatie der geestelijkheid onder Elisabeth (1563) werd, in weerwil dat de vierkante muts en het koorhemd een krachtigen steun bij de koningin vonden, en er vele leden der vergadering waren, die in hun hart den ouden godsdienst waren toegedaan, het voorstel om een gedeelte der plechtigheden af te schaffen, in de vergadering der lagere geestelijken slechts bij meerderheid van ééne stem verworpen. Er gingen bijna negen jaren voorbij, eer de negen en dertig artikelen, die toen werden aangenomen, door het parlement werden bekrachtigd, en de wet, bij welke zij eindelijk van kracht werden verklaard, eischte slechts instemming met de artikelen, rakende de geloofsbelijdenis en de sakramenten, — eene beperkende bepaling, die de Puriteinen in hun voordeel uitlegden. Het huis der Gemeenten toonde meer dan ooit de ernstige begeerte naar verder reikende hervormingen, en alleen het gezag der koningin verhinderde, dat het zich niet rechtstreeks met deze zaak inliet. Toen er strenge bevelen tot invoering der »conformiteit» werden uitgevaardigd, voelden de Puriteinen zich meer tot tegenstand geprikkeld, dan met schrik geslagen. Van de Londensche predikanten weigerden nagenoeg dertig de onderteekening, en men begon luide van eene afscheiding van de kerk te spreken. Eindelijk kwam er eene afzonderlijke

vereeniging (1567) tot stand, waarover de regeering zich ongerust maakte, zoodat zij de mannen, die aan het hoofd stonden, benevens eenige vrouwen voor een jaar naar Bridewell zond. Vruchteloos verhieven sommige van Englands beste staatslieden hunne stem, om gematigdheid aan te raden. Grindall b. v. had zulk een oprechten afkeer van vervolgen, dat hij beschuldigd werd in het geheim de Puriteinen te begunstigen. In zijn antwoord op die beschuldiging vinden wij den geest dier tijden treffend uitgesproken. Hij vergenoegde zich niet met de verklaring, dat zij lasterlijk en valsch was, maar voegde er bij, dat »deze of gene vleeschelijke, nimmer sluimerende duivel hem deze belediging had aangedaan.” Hij verwierp de aanklacht van zachtmoedigheid als eene vlek op zijn ambt geworpen, en beweerde, dat oprechtheid in de vervolging der ketters onafscheidelijk met zijn goeden naam verbonden was. Het gelukte hem in 1575 aartsbisschop te worden. Toch was Grindall van natuur van geweld afkeerig, en hij bleef, ook nadat hij aan het hoofd der Engelsche geestelijkheid geplaatst was, tot aan zijn dood in 1583, zich aan de verdenking van verdraagzaam te zijn, blootstellen.

De Puriteinen, als partij, gaarne hadden eene afscheiding van de kerk vermeden. Wat zij verlangden was hervorming, maar geene scheuring. Wanneer menschen, door over te gaan tot eene partij, zich een strik om den hals hebben gelegd, en gedwongen zijn van de ecr dezer wereld afstand te doen, zullen doorgaans de voorbarigsten en onvoorzichtigsten, en dus ook de minst standvastigen het eerst met hunne gevoelens voor den dag komen. Zoo ging het ook met de Puriteinsche partij. Van lieverlede ontstond er onder hen eene klasse van menschen, die hun verzet tegen de Engelsche kerk tot het uiterste dreven, en alle gemeenschap met haar, wier instellingen, gebruiken en regeering zij verworpen hadden, wilden verbreken. Hendrik VIII had de Engelsche kroon, Elisabeth de Anglikaansche kerk vrij gemaakt; de Puriteinen verlangden gelijkheid voor de lagere geestelijkheid; maar de Independenten streden voor het recht van iederen mensch, »om persoonlijk de waarheid in Gods woord op te sporen.” De hervorming was in Engeland bij den koning begonnen, had zich vervolgens over den adel verbreid, was onder de leiding van eene priesterschap tot ontwikkeling gekomen, en slechts zeer langzaam onder het volk doorgedrongen. De partij der Independenten was uit het volk afkomstig, en verspreidde het beginsel van de bevrijding des geestes uit de banden van het gezag in de woningen van den burgerstand. Hare aanhangers waren »noch aanzienlijke lieden, noch bedelaars.” De meest gerucht makende prediker der nieuwe leer was Brown, een overrijld en voorbarig man, dien 't evenzeer aan waarachtigen moed als aan standvastigheid ontbrak; ijverig maar wuft, niet zonder leerstellige kennis, maar

oppervlakkig. Hij heeft eene geschiedkundige vermaardheid verkregen, omdat zijne heethoofdige onbezonnenheid hem aandreef de zaak der afscheiding te verdedigen. Hij heeft veel moeten lijden, bij herhaling werd hij in den kerker geworpen, en ten laatste genoodzaakt in ballingschap te gaan. De gemeente, die hij verzameld had, en die vrijwillig in zijne verbanning deelde, bestond uit lieden, even overijld en veranderlijk als hij zelf; zij ging dan ook spoedig onder hare eigene twisten te gronde. Brown verschafte zich eene betrekking in de Engelsche kerk, door onderteekening der artikelen. Hij was in staat zijn goeden naam op te offeren, »hij verliet den Heer, en daarom verliet de Heer ook hem.» Doch de beginselen, aan welker stoutmoedige prediking hij alleen zijn roem had te denken gehad, waren diep in de openbare meening geworteld, en konden, daar hun leven van zijne ondersteuning niet afhing, ook door zijnen afval niet lijden.

Van dien tijd aan waren de tegenstanders van de Engelsche kerk verdeeld. De Puriteinen erkenden hare verdiensten, maar verlangden hare hervorming; de afgescheidenen scholden haar voor eene afgodische instelling, ontrouw aan de christenheid en het geloof; de Puriteinen eerbiedigden haar als den tempel Gods, waarin zij moesten aanbidden, ofschoon hare altaren eene zuivering noodig hadden; de afgescheidenen noemden de geloofswaarheden, die zij beleed, heilige dingen in de macht der ongeloovigen, de ark des Heeren in de handen der Filistijnen. Langzamerhand onttaardde het verschil van gevoelens in eene verbitterde vijandschap. De Puriteinen verweten aan de Brownisten hunne roekelooze overhaasting, en moesten van dezen de beschuldiging van angstvallige lafhartigheid hooren. De eene partij verfoeide de inzettingen der kerk, die zij eene erfenis van het Pausdom noemde; de andere daarentegen verwierp de geheele kerk. De Puriteinen wilden louteren en verbeteren, de Brownisten afbreken en weder opbouwen. De veete werd in Engeland dagelijks grooter, en voerde eindelijk tot groote uitkomsten op staatkundig terrein; maar de twist vond aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan geen vruchtbaren bodem, daar zij tot haren groei eene hierarchie noodig had.

Met de benoeming van Whitgift (September 1583) begon een tijdperk van overdrevene en hardnekkige gestrengheid, want de nieuwe aartsbisschop was de Engelsche kerk met hart en ziel toegedaan, en bevorderde uit een godsdienstig oogpunt de gelijkvormigheid, die de koningen als den hechtsten steun van hare macht beschouwde. Hij was een vriend van strenge tucht, en verlangde over de geestelijkheid des lands, als over eene school te regeeren. Op zijn bevel werd de onderteekening van punten geëischt, die men te voren vermeden had; het gansche koninkrijk weergalmde van klachten over verdrukking; de geleerdste en ijverigste geestelijken werden van hun ambt ontzet, en

zij, die in hunne plaats tot het lezen der liturgie werden aangesteld, waren zoo onwetend, dat slechts enkelen onder hen konden preëken. De lieden, die naar hunne verjaagde herders in de bosschen gingen luisteren, werden, als men hen ontdekte, met boete en gevangenis gestraft. De koningin richtte een hoog gerechtshof op voor de opsporing en bestraffing van de tegenstanders der gelijkvormigheid, dat met eene macht werd toegerust, welke weinig of niet van die der Spaansche inquisiteurs verschilde. De beschuldigten waren verplicht onder eede te antwoorden op elke vraag, die hun aangaande hen zelve, of omtrent anderen werd gedaan. Vruchteloos murmureerden de verdrukten, en te vergeefs sprak het parlement zijne afkeuring uit over eene instelling, die even onwettig als willekeurig was. Het baatte Burleigh niet, of hij zich al verzette tegen een stelsel van onverdraagzaamheid, zoo hatelijk »dat de Spaansche inquisiteurs zoo veel vragen niet behoefden te doen om hunne slachtoffers te verstrikken.” De aartsbisschop beschouwde verdraagzaamheid als zwakheid, en de koningin was maar al te zeer geneigd, om in het verlangen naar godsdienstvrijheid een verraderlijken aanval op hare oppermacht te zien. Twee personen werden opgehangen (1583) omdat zij Brown's verhandeling over de vrijheid van profeteren, d. w. z. eene verhandeling over de vrijheid van spreken op den kansel, hadden verspreid.

De partij, welke men op zulk eene wijze vervolgde, bestond uit de krachtigste bestrijders van het pausdom. »De Puriteinen,” zeide Burleigh, »zijn te veel eischend, en ligt geraakt, maar hun zorgvuldig onderwijs en ijverige prediking verminderen het getal der Papisten.” Zonder de Puriteinen zou het volk aan den ouden godsdienst verkleefd zijn gebleven. Zoo al Elisabeth het hof hervormde, — de predikers, die zij vervolgde, hervormden het volk, en dat Engeland Protestantsch is geworden, heeft het aan de Puriteinen te danken. Hoe was het dan mogelijk die partij tot onderwerping te brengen? De geest van moedige en nauwgezette mannen is niet te breken. Er blijft niets over als hen te dulden, of uit te roeien, en gelijkvormigheid was slechts door uitroeiing der tegenstanders te bereiken. Binnen weinige jaren, zeide iemand in het parlement, was het aantal der bezoekers van geheime bijeenkomsten tot twintig duizend gestegen. Het voorstel werd gedaan, om hen te verbannen, gelijk de Mooren uit Spanje werden verjaagd, en de Hugenoten later uit Frankrijk zouden verdreven worden. Dit voorstel viel, doch eene wet vol woeste wreedheid bepaalde, dat zij, die gedurende ééne maand de godsdienst-oefening in de Engelsche kerk niet hadden bezocht, over hun geloof zouden ondervraagd worden, waardoor de halstarrige »non-conformisten” met ballingschap en doodstraf werden bedreigd.

Holland bood eene schuilplaats aan tegen de bittere strengheid de-

zer wet. Eene door de Independenten te Amsterdam opgerichte godsdienstige vereeniging bleef langer dan eene eeuw bestaan, en diende voor de ballingen tot een steunpunt; terwijl in Engeland, op aandrijven van Whitgift, Barrow en Greenwood, beide mannen van onberispelijke trouw, als voorbeelden werden uitgekozen, en te Tyburn wegens hunne godsdienstige gevoelens opgehangen.

De koningin had er later berouw over, dat zij dit doodvonnis bekrachtigd had. Haar ouderdom en het vooruitzicht, dat haar opvolger het Puriteinsche geloof zou begunstigen, werkten samen om den vervolgingsgeest te dooven. De hoofden der kerk werden voorzichtiger, en van lieverlede bedaarde de verbittering. Wel waren de Independenten zoo goed als geheel uitgeroeid; maar het aantal »non-conformistische” geestelijken, was na veertig jaren van kwelling en vervolging vermeerderd, de volksgunst, die zij genoten, was dieper geworteld, en hunne vijandschap tegen de bestaande inrichtingen onverzoenlijk. Hunne aanhangers maakten bereids eene machtige politieke partij uit, die den aard en de plichten der regeering bespraken, in het parlement de monopolies bestreden, de koninklijke voorrechten beperkten, en de afschaffing van kerkelijke misbruiken verlangden. »De kostelijke vonk der vrijheid,” zegt een geschiedschrijver, die nog nooit van partijdigheid voor de Puriteinen is beschuldigd, »is alleen door de Puriteinen aangestoken en aangeblazen.” De volksvrijheid, die hare vrienden vroeger door verwijzing naar de voorbeelden der oude republieken moest aanwakkeren, luisterde nu naar de stem die uit het graf van Wickliffe, uit de asch van Huss, en uit de doorwaakte nachten van Calvin opging. Over de buitenlandsche vijanden behaalde Elisabeth de overwinning, maar de godsdienstige secte, van welke uitbreiding zij gevaar voor den staat dachtte, kon zij nooit verpletteren. Hare regering was roemvol naar buiten, maar tegen de toenemende macht der geestelijke ontwikkeling binnenlands vermocht zij niets. In de laatste jaren van haar bewind verloor zij de liefde des volks, en haar dood veroorzaakte weinig rouw. »In vier dagen was zij vergeten,” zegt Carte in zijne Engelsche geschiedenis. De schare, die van verandering houdt, heette haren opvolger met jubelkreeten welkom, doch toen zij het karakter van dien opvolger beter hadden leeren kennen, zocht zij zich zelve te overreden, dat zij Elisabeth tot aan haar einde had bemind, en bij haar dood haar met blijken van ontroostbare droefheid vereerd.

Men verwachtte, dat met de troonsbeklimming van koning Jacobus een milder stelsel zou worden gevolgd, de Puriteinen meenden zelfs op eenige gunst te kunnen rekenen; het persoonlijk karakter des konings kon echter niet veel vertrouwen wekken.

Buchanan's leerling was niet verstoken van geleerdheid, noch in de

zedekunde onbedreven. Door de strenge openbare zedelijkheid in Schotland voor uitspattingen bewaard gebleven, doch tevens onge- schikt voor de rol eens staatsmans, had hij den roem van »een groot geleerde» nagejaagd, en was daarin zoo goed geslaagd, dat Bacon met dubbelzinnige vleijerij hem, wat geleerdheid betref, zonder weêrga onder de koningen noemde, en Sully, die hem goed kende, hem voor den kundigsten dwaas in Europa verklaarde. De geletterde man, die in het bezit is van rijkdom, zonder de geschiktheid voor vlijtige werk- zaamheid, geeft zich zeer spoedig aan de genietingen van een bespie- gelend leven over, en terwijl hij op zijn post insluimert, viert hij den teugel aan zijne liefelijke droomen. Dit is de zachte dood van zijne eer. Maar de goede naam van koning Jacobus ging op schandelijker wijze verloren. Op den rijperen leeftijd van zes-en-dertig jaren be- steeg hij den troon van Engeland, en voor de eerste maal in de ge- legenheid zijnde, om zijn nietswaardig karakter aan den dag te bren- gen, liet hij allen zelfbedwang varen, en gaf zich aan luiheid en gulzigheid over. De Fransche gezant verachtte hem om zijne beu- zelachtige vermaken; de grofste buitensporigheden in zijne omgeving liet hij ongestraft, en de zeden van het koninklijk paleis werden zoo losbandig en gemeen, dat zelfs de vrouwen van het hof in zijne te- genwoordigheid van walgelijke dronkenschap waggelden.

Het leven van koning Jacobus was vol laagheid. Lichaamsschoon- heid werd eene onmisbare eigenschap voor een staatsminister. De belangen van Engeland werden opgeofferd aan de begeerte des ko- nings, om zijn zoon aan de dochter van een machtigen vorst uit te huwelijken. Zijne handelingen waren even zwak als zijn wil. Zijne buitengewone ijdelheid verlangde onafgebroken vleijerijen, de meest overdrevene en opgeschroefde betuigingen nam hij zonder argwaan voor goede munt aan. Hij pochte, dat Engeland zelfs in de dagen van Elisabeth's regeering door zijn invloed was bestuurd; bij openbare afkondiging verbood hij aan het volk over staatszaken te spreken, en in antwoord op de vertoogen van zijne Gemeenten, bleef hij halstarrig beweren, dat hij de vader des lands was, en wilde zijn.

Geveinsheid is steeds het kenmerk van hem, dien het aan verstand en moed hapert. Koning Jacobus was geveinsd, ten gevolge zijner domheid, en rechtvaardigde somtijds zijne onoprechtheid, alsof bedrog en list niet beneden de waardigheid eens konings waren. Nogtans was hij meer een plompe leugenaar, dan een listig veinzer. Hij kon ten aanhoore van het parlement God tot getuige voor zijne oprecht- heid aanroepen, als hij reeds besloten had valsch te zijn. Zijne laf- hartigheid was zoo groot, dat hij liefde veinsde voor Carr, wiens doodvonnis hij in 't geheim had bevolen. Hij vreesde zijne gemalin, liet zich door degenen, die hem schrik aanjoegen, leiden, zoo als Buc-

kingham, tegen wiens onbeschofte ruwheid hij zich niet durfde verzetten. In Schotland betuigde hij plechtig zijne gehechtheid aan de leer en tucht der Puriteinen, maar het was vrees, die hem die verklaring in den mond gaf. De lafhartige mensch stemt uit vrees in alles toe, en herneemt slechts zijne stoutmoedigheid, als hij van strafeloosheid verzekerd is.

De leer aangaande duivel en booze geesten was een geliefkoosd onderwerp van koning Jacobus. Hij bewees met veel geleerdheid het bestaan van hekserij, die, op zijn aandrijven, door eene wet tot eene halsmisdad werd gemaakt; hij wist te vertellen »waarom de duivel zich meer met oude vrouwen dan met anderen ophield,» en er ging onder zijne regeering zelden een jaar voorbij, dat niet een of meer besjes haar leven aan de galg moesten laten, ten einde de ijdelheid des konings te bevredigen, en zijn koninklijken bewijstrant te staven.

Nogtans was de vorst het Protestantisme van ganscher harte toegedaan. Hij droeg roem op zijne godgeleerde kennis, en maakte als spitsvondig redetwister op den lof van Europa aanspraak. De gansche kracht der Engelsche diplomatie gebruikte hij, om het verbranden van een Arminiaanschen hoogleeraar in Holland aan te prijzen, terwijl hij te gelijker tijd de dwalingen van den ketter in eene onschadelijke verhandeling wederlegde. Zijn eigenwaan verleidde hem tot het houden van openbare twistgesprekken, maar als de bewijzen waren uitgeput, gunde hij zich het genoegens zijne tegenstanders op den brandstapel te verbranden. Zijn geest was van jongs aan met de Calvinistische leer doortrokken; toch had hij de onbepaalde macht liever dan de leerstukken van Knox, en zoodra de Arminianen in Engeland voor het koningschap begonnen te ijveren, werd hij zelf een Arminiaan. Het eenige waaraan hij getrouw bleef was zijne ingenomenheid met vleijerij en zijne zucht tot gemak, maar vaste beginselen voor geloof en leven bezat hij niet.

Zulk een man was de koning van Engeland in een tijd, toen de grenzen der koninklijke macht nog niet, gelijk tegenwoordig, nauwkeurig waren omschreven. Tot zulk een man moesten de Puriteinen zich wenden met de bede, dat op hunne wenschen mocht worden acht geslagen. Was het te verwachten, dat hij getrouw zou blijven aan de beginselen, waarin hij was opgevoed? Hij had de kerk van Schotland »de oprechtste kerk der wereld» genoemd, en den Engelschen eeredienst »als eene slecht gevierde mis» bespot. Zou hij echter aan de Puriteinen de gunst bewijzen, die hij hun had toegezegd?

Het ontbrak in Engeland niet aan staatslieden, wier dieper gaande wijsbegeerte eene vrijzinnige verdraagzaamheid gedoogde. Lord Bacon, in wiens krachtigen geest de beginselen van staatsmans wijsheid door Lord Burleigh waren geplant, had de gevestigde kerk lief, maar

raadde toch toegevendheid aan, daar hij de kerk als het oog van Engeland beschouwde, waarop echter wel een vlekje kleven kon. De godsdienstige tweespalt was naar zijn oordeel een minder gevaarlijk kwaad, dan de gewelddadige maatregelen om haar te voorkomen en te onderdrukken. »De wond,» zeide hij, »is niet gevaarlijk, als wij haar maar niet met onze geneesmiddelen vergiften. Het onrecht, dat den Puriteinen is aangedaan, is evenmin te loochenen als te vergoelijken. Het gedwongen stilzwijgen der predikanten, ter wille van de invoering en handhaving der cerimonies, is bij de schaarschheid van goede predikers, eene straf, die op het volk drukt. De bisschoppen behoorden een oog open te houden, om het goede, dat zulke mannen deden, te zien.» In godsdienstige zaken, zeide hij van zich zelf, was hij altijd voor gematigdheid. Hij vreesde niet voor onderzoek; want de wrijving, die daaruit ontstond, beschouwde hij als »den wind, die de waarheid reinigde.»

Welke gemeenschap kon er echter bestaan tusschen zulk eene wijsbegeerte, en den zelfzuchtigen hoogmoed van koning Jacobus? Bacon's verdraagzame denkbeelden vonden bij zijne tijdgenooten weinig of geen weerklank, en, even als l'Hopital en Grotius, strooide hij de zaden van waarheden uit, die eerst een later geslacht zou zien groeien en rijpen. De Engelsche geestelijkheid had gevreesd, dat met den nieuwen koning een »schotsche nevel» zou overkomen, maar hare vrees bleek weldra voorbarig geweest te zijn. Jacobus had nauwelijks de grenzen van Schotland overschreden, of hij begon de belangen der Engelsche kerk met die van zijn eigen gezag te vereenzelvigen. »Zonder bisschop, geen koning,» was eene stelling, die hij gedurig in den mond had. Whitgift was overtuigd, dat de Puriteinen te talrijk waren, om onderdrukt te worden: »Ik ben niet zoo gerust in mijn gemoed,» sprak de teleurgestelde aartsbisschop, »de adders zijn te talrijk.» Doch Jacobus was met hunne sterkte nog niet zoo goed bekend. Op zijnen tocht naar Londen reikten meer dan zeven honderd Puriteinen hem het zoogenoemd »duizendstemmig verzoekschrift» over, dat op verbetering der kerkelijke misbruiken aandrong. Hij was nooit tot begunstiging der Puriteinen gezind geweest, maar een betamelijk ontzag voor de partij, waartoe hij had behoord, gepaard met de begeerte om zijn talent voor theologische redekaveling ten toon te spreiden, bewoog hem eene samenkomst te Hampton-court te bepalen.

Op deze samenkomst, die in 1604 werd gehouden, onderscheidde zich de koning door zijne hardnekkige verdediging van de Engelsche kerk. Hij weigerde de vraag te bespreken, of en in hoever de kerk macht had in onverschillige dingen, maar stelde zijn gezag in de plaats van bewijsgronden, gehoorzaamheid eischende, waar hij buiten

staat was te overtuigen. »Ik wil van die vrijheid ten aanzien der kerkelijke plechtigheden niets weten,» zeide hij, »ik verlang ééne leer, ééne kerkelijke tucht, één godsdienst naar inhoud en vorm. Spreekt nooit weder over dit punt, hoe ver uwe verplichting tot gehoorzaamheid gaat.»

De Puriteinen verlangden de vrijheid om nu en dan te vergaderen, en op hunne bijeenkomsten ongehinderd te mogen beraadslagen; doch de koning, die aanstonds begreep, dat toegevendheid in godsdienstige zaken welhaast den wensch naar grootere politieke vrijheid zou gaande maken, brak het verzoek af met deze woorden: »Gij verlangt een Schotsch presbyterium, dat even slecht met de monarchie strookt, als God met den duivel. Dan zullen Jack en Tom en Will en Dick vergadering houden, en naar hartelust mij en mijn raad, en al onze daden hekelen. Dan zal Will opstaan, en zeggen: Zoo moet het zijn, en Dick antwoorden: Neen, voor den duivel, wij willen het zoo hebben, en daarom ben ik genoodzaakt hier nog eens mijne woorden van vroeger te herhalen en te zeggen. Le roi s'avisera, de koning alleen zal beslissen.» Zich daarop naar de bisschoppen keerende, sprak hij zijn gevoelens uit, dat de geestelijkheid de hechtste steun van den troon was. Aangaande de Puriteinen voegde hij er bij: »Ik zal ze tot gehoorzaamheid dwingen, of ik jaag ze uit het land, of nog iets ergers,» hang ze maar op, daarmee uit.» Op deze wijze liep de beraadslaging op den eersten dag af.

Op den laatsten dag der samenspreking betoogde de koning de noodzakelijkheid der onderteekening en sloot met de woorden, dat »ieder, die zich niet rustig hield, en gehoorzaamheid toonde, verdiende opgehangen te worden.» Het hoog gerechtshof en de toepassing van den inquisitorischen eed vonden in hem mede een ijverigen verdediger, die voor despotieke macht en hare werktuigen pleitte. Eenige veranderingen in het »kerkelijk gebedenboek,» meer had de samenspreking niet tengevolge. Er werd besloten tot de vaststelling van eene termijn, binnen welke allen de »eenvormigheid» zouden aannemen; wie na afloop van dien tijd nog ongehoorzaam was gebleven, zou worden afgezet. De koning had de Puriteinen door zijne ruwe grofheid en platte aardigheden beleedigd, maar zijne ijdelheid was gestreeld en bevredigd. Hij had veel Latijn gesproken, voerde een tijdlang het woord in de tegenwoordigheid van den Schotschen en Engelschen adel, die gewillige bewonderaars van zijne gevatheid in het redeneren, en van zijne verbazingwekkende geleerdheid waren, en voelde zich tot in den hemel opgevoerd, door de loftuitingen der geestelijken, die niet nalieten de ijdelheid van hunnen koninklijken kampvechter te bewierooken. »Uwe majesteit spreekt met bijzondere hulp van Gods geest,» zeide de grijze Whitgift. Bisschop Bancroft riep op

zijne knieën vallende, uit, dat zijn hart van blijdschap smolt, »omdat God aan Engeland een koning had geschonken, zoo als er sedert den tijd van Christus geen geweest was,» en Jacobus beroemde zich in een belachelijken brief, dat »hij de Puriteinen duchtig had afgerost.»

De aartsbisschop Whitgift, een man van groote geest en wilkracht, achtingswaardig door zijne geleerdheid, geëerd en bemind bij zijne partij, overleefde de samenspreking niet lang. Hij verlangde vurig te sterven vóórdat het volgend parlement bijeenkwam, waarin de Puriteinen de meerderheid zouden hebben; de kommer daarover verhaastte zijn dood; en hij stierf zes weken na de sluiting der conferentie, en slechts elf maanden na den dood van Elisabeth.

In het parlement, dat kort daarna bijeenkwam, handhaafde de partij, die tegen de kerk zich verzette, hare vrijheden met zooveel standvastigheid en kracht, dat koning Jacobus haar begon te haten, omdat zij zijn koningschap hem zuur maakte. »Ik zou liever,» schrijft hij, »als een kluizenaar in een bosch leven, dan koning zijn over een volk, zooals het Puriteinsch gepeupel is, dat het lagerhuis overheerscht.» Bij den aanvang der zitting had hij vruchteloos eene poging aangewend, om tusschen den ouden godsdienst en de Engelsche kerk eene vereeniging tot stand te brengen, en aangeboden, »de katholieken ten halven wege tegemoet te komen,» waarbij hij de verklaring voegde, »dat de secte der Puriteinen in een goed geordenden staat niet kon geduld worden.» Even vruchteloos was de betuiging, die hij in de eerstvolgende zitting van het parlement in toornige en wraakzuchtige taal uitsprak, en waarin hij de Roomsche-katholieken als getrouwe onderdanen prees, maar de Puriteinen uitkreet voor lieden, die den brandstapel om hunne gevoelens verdiende. Het huis der Gemeenten van Engeland schaarde zich kloekmoedig aan de zijde der secte, die zijn natuurlijke bondgenoot in den strijd tegen de koninklijke overheersching was.

Een gansch andere geest bezielde de vergadering der geestelijkheid. Zij was altijd bereid tegen hardnekkige Puriteinen den ban met al zijne gevolgen te slingeren. Bancroft, de opvolger van Whitgift, drong met onverbiddelijke gestrengheid op gelijkvormigheid aan; koning Jacobus vaardigde een bevelschrift uit, dat niet minder streng luidde, en men beweert, misschien met groote overdrijving, ofschoon op gezag van personen, die in de gelegendheid waren de zaak grondig te beoordeelen, dat alleen in het jaar 1604 drie honderd Puriteinsche geestelijken zijn tot zwijgen gebracht, gevangen gezet en verbannen. Doch de onderdrukte partij liet zich geene vrees aanjagen noch ontmoedigen, de gematigden, die vormen er plechtigheden als onverschillige dingen beschouwden, waren ongenegen ze door onbarmhartige wreedheid met geweld in te voeren. De geestelijkheid maakte zich daarbij aan stel-

selmatige minachting der nationale rechten en vrijheden schuldig. Zij belemmerde den invoer van vreemde boeken, en de bisschoppen hielden de drukpers onder het strengste toezicht. Beuzelachtige dingen werden als kerkelijke overtredingen bestraft. Eene latere convocatie verwierp elke leer, die van de rechten des volks gewaagde, zij bevestigde, dat de macht des konings aan parlement noch wetten gebonden was, en wilde in hare liefde voor het onbeperkt koningschap van geene uitzondering op den plicht der lijdelijke gehoorzaamheid weten. Zoo werden de tegenstanders der kerk de eenige wachters der volksvrijheid. De grenslijn tusschen beide partijen was scherp afgebakend, de heerschende kerk en de koning aan de eene zijde stonden vijandig tegenover de Puriteinsche geestelijkheid en het volk aan den anderen kant. De oorlog tusschen de tegenstrijdige meeningen ontbrandde; aanvankelijk bleef de overwinning aan het gevestigd gezag, maar de strijd duurde voort, en ging op een volgend geslacht over. Aan wie zou ten laatste de zege ten deel vallen, aan de kerkelijken, of aan de Puriteinen, aan den monarch of aan het volk? De toekomst van de vrijheid des menschdoms lag in den uitslag van dien strijd.

Tegen het einde van Elisabeth's regeering, was »een arm volk" in het noorden van Engeland, in de steden en dorpen van Nottinghamshire, Lincolnshire, en op de grenzen van Yorkshire, »door het woord van God verlicht geworden, en daar deze lieden, »tegenwoordig door de onreine schare bespot en veracht werden, en hunne predikers met het juk der gedwongene onderteekening belast," kwamen zij door de toenemende verwarring tot het inzicht, dat niet slechts »de armzalige cerimoniën gedenkteekenen der afgoderij waren," maar ook, dat »men aan de wereldlijke macht der kerkvoogden zich niet behoorde te onderwerpen. Velen van hen, »wier hart de Heer met hemelschen ijver voor zijne waarheid had vervuld," besloten daarom, dat zij »wat het ook mocht kosten, de onchristelijke slavernij zouden afschudden, en als het vrije volk des Heeren zich door eene plechtige overeenkomst (covenant) tot eene gemeente zouden vereenigen in de gemeenschap des evangelies." Van hetzelfde geloof als Calvin, verwierpen zij, zonder zich aan parlamentsacten te storen, »het ambt, en de wijding. de rechtspleging en de voorschriften" der bisschoppen, en met verzaaking van alle gehoorzaamheid aan menschelijk gezag, maakten zij voor zich zelve aanspraak op het onbeperkt en onovervreesbaar recht, om in het geloof op te wassen, »en op al de paden te wandelen, welke God hun had aangewezen, of nog zou bekend maken."

De Hervormde kerk, die John Robinson tot haren voorganger had, »een man niet ligt te evenaren," werd »dag en nacht door de spionnen van deze prelaten bespied, en belaagd." Nagenoeg een jaar lang hield zij hare bijeenkomsten op elken sabbatdag, op de eene of andere

plaats, godsdienstoefening houdende, in weerwil van al den ijver en de boosheid harer vijanden." Doch daar de beschaafde en menschevriende menschen steeds weigeren de wet door dweepzucht ingegeven ten uitvoer te leggen, komt die taak ten laste van ruwe en bijgeloovige lieden. Daarom gaat de uitvoering dier wetten door hare wreedheid verder dan de bedoelingen van den wetgever, en de vredelievende leden van de »arme, vervolgte kudde van Christus" besloten, aan een rustig verblijf in Engeland wanhopende, heil en redding in den vreemde te zoeken.

Holland had in zijne worsteling met Spanje republikensche deugden ten toon gespreid, en bij de hervorming zijner kerk, de kerkorde van Calvin aangenomen. Engeland was Hollands bondgenoot in de grootste gevaren geweest, eens zelfs waren de Staten bijkans een deel van het Engelsch rijk geworden; de »verpande" steden waren nog steeds door Engelsche troepen bezet, die voor een deel in vriendschapsbetrekkingen met de afgescheidenen stonden, en William Brewster, in lateren tijd besturend ouderling der kerk, had als diplomaat in de Nederlanden gediend. Daarom wendden de ballingen hunne oogen naar Holland, »waar zij hoorden, dat vrijheid van godsdienst voor alle menschen bestond."

Het vertrek uit Engeland ging met vele wederwaardigheden en gevaren gepaard. De eerste poging werd verijdeld; doch de overheid stuitte de wreedheid der ondergeschikte ambtenaren, en nadat het geheele gezelschap eene maand in hechtenis was geweest, bleven slechts zeven van de voornaamste leiders nog eenigen tijd in de gevangenis.

In de volgende lente (1608) werd het plan andermaal opgevat. Alsof het eene misdaad was zich aan de vervolging te onttrekken, koos men eene eenzame heide in Lincolnshire, dicht bij de monden van de Humber voor de plaats der samenkomst uit. Op het oogenblik, dat eene boot van land stak, om een gedeelte der ballingen aan boord van hun schip te brengen, verscheen eene ruiterbende, die hen vervolgte, en de hulpelooze vrouwen en kinderen greep, die nog aan wal waren. »Het was treurig om te zien, in welk een akeligen toestand deze arme vrouwen verkeerden; welk een geweën en geschrei van alle kanten." Doch nadat zij gevangen genomen waren, bleek het onmogelijk te zijn vrouwen en kinderen te straffen en in den kerker op te sluiten, aan welke men niets anders kon ten laste leggen, als dat zij hunne echtgenooten en vaders wilden volgen. Men kon ze niet naar huis zenden, want »zij hadden geen huis meer, waarheen ze konden gaan," zoodat eindelijk de overheid blijde was, »dat zij zich op de eene of andere wijze van hen kon ontslaan," ofschoon »de arme zielen, eer het zoo ver kwam, genoeg ellende moesten doorstaan." Zoo vluchtten Robinson en Brewster met hunne aanhangers uit het land hunner geboorte.

Hunne aankomst te Amsterdam was slechts het begin van hunne

omzwervingen. »Zij wisten, dat zij pelgrims waren, en hechtten daaraan niet veel, maar hieven hunne oogen naar den hemel op, die hun eigenlijk en dierbaar vaderland was, en stelden hunne zielen gerust,» Vervolgens vestigden zij zich te Leiden, »waar zij de armoede hun zagen tegenkomen als een gewapend man,» doch »daar zij getrouw hun woord hielden, en vlijtig en onvermoeid in hun bedrijf waren,» kwamen zij »in welvarenden staat», wiessen op door de gaven en de genade van den geest Gods, »en leefden in onderlingen vrede, liefde en heiligheid.» »Nooit,» zeide de Leidsche overheid, »nooit hebben wij eenige klacht of beschuldiging tegen hen gehoord;» en zonder de vrees voor koning Jacobus, zouden zij ondubbelzinnige blijken van achting en toegenegenheid hebben ontvangen. »Er kwamen velen uit verschillende oorden van Engeland, zoodat zij zich tot eene groote gemeente uitbreidden.» »Zoo groot was de nederige ijver en de vurige liefde van dat volk voor God en zijne geboden, en hunne eenvoudigheid en ongeveinsde genegenheid voor elkander,» dat zij wonderlijk dicht bij »het voorbeeld der oudste christelijke kerk» schenen te komen. Robinson gaf eene helder en goed geschrevene verdediging van hunne leer en kerkorde uit; hij trad ook in den strijd over den vrijen wil als kampioen voor de orthodoxie op, »werd spoedig bij de Arminianen gevreesd,» en sprak met zooveel kracht in de universiteit, dat, naar het oordeel zijner vrienden, »de waarheid eene geweldige overwinning behaalde.»

Intusschen waren de ontdekkingen ter zee met groote kloekhartigheid voortgezet, en tevens door de schitterendste uitkomsten beloond. De reizen van Gosnold, Smith en Hudson; de ondernemingen van Raleigh, Delaware en Gorges; de geschriften van Eden, Willes en Hakluyt, — hadden de handelswereld met verbazing vervuld. Fransche Calvinisten hadden reeds, ofschoon vruchteloos, getracht zich in Brazilië, Carolina, en met de Monts in Acadia te vestigen; terwijl gewichtige redenen, die bij herhaling en ernstig werden overwogen, de pelgrims aan eene verandering van woonplaats deden denken. Zij waren door geboorte en opvoeding voor den landbouw bestemd, maar genoodzaakt in Holland ambachten aan te leeren, en neringen ter hand te nemen. Brewster werd een drukker; Bradford, die als pachter was opgevoed, leerde de zijdeverwerij. Zij konden ook niet aan de Hollandsche taal, en nog minder aan de Hollandsche zeden gewennen, maar leefden als ballingen. Velen hunner Engelsche vrienden wilden niet tot hen komen, of verlieten hen weenende. »Hunne kinderen, die de lasten hunner ouders deelden, bogen onder de zwaarte, en werden in hunne vroege jeugd zwak als grijsaards.» In de bewustheid, dat zij in staat waren, eene grootere rol in het groote drama der menschheid te vervullen, voelden zij zich »door eene hoop en innerlijke

begeerte tot de uitbreiding van het evangelie in de ver afgelegene landen der Nieuwe Wereld gedreven, zelfs al mochten zij niets meer zijn dan wegbereiders voor anderen, die zoo groot een werk zouden volbrengen.”

»Toen het gerucht van hun vertrek zich verspreidde, trachtten onderscheidene Hollanders hen te overreden, zich onder hunne hoede te begeven, en deden hun de schoonste aanbiedingen, doch de pelgrims waren aan hunne nationaliteit als Ergelschen en aan de taal huns volks gehecht. Eene geheime, maar diep gewortelde liefde voor hun land, versterkte hun edelaardig voornemen, Englands bescherming, door eene uitbreiding van Englands bezittingen te herwinnen. De begeerte liet hen »geene rust” om andermaal onder het bestuur van hun geboorteland te leven.

En waarheen zouden zij gaan, ten einde eene provincie voor koning Jacobus te veroveren? Raleigh's schitterende welsprekendheid had de heerlijke vruchtbaarheid en den onmetelijken rijkdom van Guiana met verblindende kleuren geschilderd, doch de vrees voor het tropisch klimaat, de onzekere aanspraken van Engeland op den bodem, en de nabijheid van bijgeloovige katholieken schrikten hen af, en deden hen den blik »naar het noordelijkst gedeelte van Virginia” wenden, in de hoop, dat zij daar onder het algemeen bestuur van dat gewest »in een afzonderlijk lichaam op zich zelve zouden mogen leven.” Ten einde de toestemming der Londensche compagnie te bekomen, staken John Carver en Robert Cushman naar Engeland over. Zij »ondervonden, dat God met hen was,” en zouden door den invloed »van Sir Edwin Sandijs, een godvruchtig edelman” dadelijk een verlofbrief hebben verkregen, als niet de afgevaardigden vooraf met »de gemeente” te Leiden hadden willen raadplegen. In December 1617 dienden de pelgrims hun verzoekschrift, dat door de groote meerderheid der gemeente onderteekend was, in. »Wij zijn,” voegden Robinson en Brewster er bij, »van de zoete melk van ons moederland gespeend, en aan de lasten en bezwaren van een vreemd land gewend, ons volk is naarstig en matig. Wij zijn te samen als een lichaam verbonden in een heilig verbond des Heeren, van welks schending wij eene gewetenszaak maken, en waardoor wij ons zelve strikt gehouden achten tot de zorg voor het heil van een iegelijk en van allen. Het is met ons niet als met zoovelen, die zich door den minsten tegenspoed laten ontmoedigen.” De afgezanten der pelgrims dienden, in het vertrouwen op de ondersteuning der Virginia compagnie, een verzoekschrift aan den koning in, waarbij zij vrijheid van godsdienst vroegen, met het groot zegel des konings bekrachtigd. Wie zal uwe geestelijken aanstellen? was de vraag, die men hun deed, en zij antwoordden, »de macht tot hunne aanstelling berust bij de kerk;” voor hunne ordening is

geen bisschop noodig; en deze belijdenis van hunne beginselen dreigde alles te bederven. Koning Jacobus oordeelde, dat uitbreiding van Englands heerschappij »eene goede en eerbare drijfveer, en het visschers bedrijf een fatsoenlijk bedrijf, het beroep der apostelen was,» maar hij verwees het verzoek naar de prelaten van Canterbury en Londen. Terwijl de onderhandelingen nog zweefden, dwong een koninklijk bevelschrift de Puriteinen van Lancashire de eenvormigheid aan te nemen, of het koninkrijk te verlaten, en er was verder niets meer voor de nederzetting in Amerika te verkrijgen, dan de onbepaalde belofte, dat men zich om haar niet zou bekommeren. Hiermede nam de gemeente genoegen, nadat zij den raad had ontvangen, om zich met de bisschoppen niet in te laten. »Als later het plan ontstaat om ons kwaad te doen,» zeiden zij tot elkander, »dan zal men, al hadden wij een zegel zoo groot als een kamervloer, wel middelen weten te vinden, om het te herroepen of te vernietigen.»

De tweespalt in de Virginia Compagnie veroorzaakte nog langer uitstel. Doch eindelijk, in 1619, schrijft een der pelgrims, deden hare leden, in eene openbare vergadering, onderzoek naar het doel onzer reis, en verklaarden, nadat wij het hun hadden blootgelegd, dat de zaak uit God was, waarop zij ons een uitvoerigen giftbrief verleenden. Daar echter die brief werd gesteld op den naam van iemand, die later den tocht niet medemaakte, had het patent nooit het minste nut.

Nog ééne onderhandeling diende gelukkig af te loopen. De pelgrims bezaten geen kapitaal genoeg voor de uitvoering hunner plannen. Het vertrouwen op de winsten, welke de visscherijen konden afwerpen, hadden aan de Amerikaansche expeditie eenig belang in de schatting der Engelsche kooplieden bijgezet, en de afgevaardigden uit Leijden waren in staat eene vennootschap tusschen hunne zenders en Londensche handelaren te sluiten. De diensten van iederen uitgewekene werden op een kapitaal van tien pond geschat, en behoorden aan de vereeniging; alle winsten zouden gedurende zeven jaren worden bewaard, en alsdan het geheele bedrag, benevens alle huizen, landerijen, tuinen en velden, onder de aandeelhouders, naar den maatstaf hunner bijdragen, worden verdeeld. De Londensche koopman, die honderd pond waagde, zou voor zijn geld tienmaal meer ontvangen dan de van geld ontbloote arbeider voor al zijne vlijt. Deze overeenkomst dreigde voor den tijd van zeven jaar den geldelijken voorspoed der gemeente te stuiten, maar daar zij buiten de burgerlijke rechten en den godsdienst omging, boezemde zij aan de kloekmoedigen geene bezorgdheid in.

Thans, in Juli 1620, maakten de Engelschen te Leijden, vol vertrouwen op God en zich zelve, zich tot het vertrek gereed. De sche-

pen, die zij zich hadden aangeschaft, — de *Speedwell* van zestig tonnen, en de *Mayflower* van honderd tachtig, — hadden slechts voor een klein gedeelte der gemeente ruimte; en Robinson bleef daarom te Leijden achter, terwijl Brewster, de regerende oudste, die tevens als leeraar een goeden naam had, »van de jongste en sterkste leden zoo velen medenam, als zich vrijwillig daartoe aanboden.” Elke onderneming der pelgrims begon met God. Er werd eene plechtige vasten bevolen. »Laat ons,” zeiden zij, »bij God een rechten weg voor ons, onze kleinen, en al onze have zoeken.” In het voorgevoel van hunne hooge bestemming, en van de verhevene leer der vrijheid, die eenmaal uit de beginselen zou geboren worden, waarop hunne godsdienstige gevoelens steunden, riep Robinson hun een vaarwel toe, dat eene vrijheid van geest en eene onafhankelijkheid van alle gezag van menschen ademt, zoo als nog nooit in de wereld waren gehoord.

»Ik beveel u voor God en zijne heilige engelen, dat gij mij niet verder navolgt, dan gij mij den Heer Jezus Christus hebt zien volgen. De Heer heeft nog meer waarheid, om voort te brengen uit zijn heilig woord. Ik kan niet genoeg den toestand der hervormde gemeenten beklagen, die tot stilstand in den godsdienst zijn gekomen, en voor 't oogenblik niet verder willen gaan dan de werktuigen hunner reformatie. Luther en Calvin waren groote en helder schijnende lichten in hun tijd, maar zij hebben den ganschen raad Gods niet doorgrond. Ik bid u, houdt het in uwe gedachten, — het is een stuk van ons kerkverbond, — dat gij te allen tijde bereid moet zijn, om elke waarheid aan te nemen, die u uit het geschreven woord van God zal worden bekend gemaakt.”

»Toen het schip klaar was om ons weg te voeren,” schrijft Edward Winslow, »richtten de broeders, die in Leijden achterbleven, nadat zij met en voor ons het aangezicht des Heeren hadden gezocht, een afscheidsmaaltijd in het ruine huis van onzen voorganger voor ons aan, waar wij ons, na vele tranen, verfrischten, en met Psalmgezang opbeurden, vrolijk zingende in onze harten zoowel als met onze lippen, daar er velen in de gemeente zeer ervaren in de muziek waren, en waarlijk, het was de liefelijkste melodie, die mijne ooren ooit hebben gehoord. Daarna vergezelden zij ons naar Delfshaven, waar wij ons zouden inschepen, en onthaalden ons daar andermaal, en nadat onze voorganger een gebed had gedaan, waaronder een vloed van tranen werd gestort, geleidden zij ons naar het schip, buiten staat een woord te spreken, wegens de diepe droefheid over onze scheiding. Doch aan boord gekomen gaven wij hun een salvo van musketvuur en één uit de drie scheepskanonnen, en onze handen naar elkander uitstreckende, en onze harten voor elkander tot den Heer opheffende, vertrokken wij.” Een gunstige wind bracht het schip spoedig te Sout-

hampton, en veertien dagen later, gingen de *Mayflower* en de *Speedwell*, met de eerste kolonisten van Nieuw Engeland beladen, naar Amerika onder zeil. Doch zij waren nog niet ver op den Atlantischen oceaen, toen het kleinste schip herstelligen bleek te moeten ondergaan, weshalve zij in de haven van Dartmouth binnenliepen. Na een oponthoud van acht kostbare dagen ligten zij andermaal het anker; de kust van Engeland verdween; en zij ontplooiden de zeilen op den breeden oceaen, toen de kapitein van de *Speedwell* met zijne bemanning voor de gevaren der onderneming terugdeinsde, en op nieuw verklaarde, dat zijn schip te zwak was voor de reis. Zij keerden naar Plymouth terug, en kwamen overeen, »het schip te ontslaan met hen, die naar Londen wilden terugkeeren, ofschoon dit besluit zeer krenkend en ontmoedigend was. Nadat zij op die wijze hun aantal hadden zien verminderen, gingen de overgeblevenen, eene kleine schaar, niet enkel uit moedige mannen, maar ook uit vrouwen, — waaronder eenigen in hoogst zwangeren toestand, — kinderen en zuigelingen saamgesteld, een drijvend dorp, in het geheel slechts honderd zielen sterk, aan boord van het schip, dat enkel voor hunne overvaart over den Atlantischen oceaen was gehuurd, en op den 6^{en} September 1620, dertien jaren na de eerste kolonisatie van Virginia, twee maanden vóór de verleening van het groote Plymouth-charter, stevenden de reizigers met de *Mayflower* naar eene nieuwe wereld, waar het verledene geene gunstige vooruitzichten hun kon voorspiegelen, en dat zonder eenige volmacht van den Engelschen koning, noch eenigen giftbrief van de eene of andere maatschappij.

Indien Nieuw Engeland onmiddelijk na de ontdekking van het Amerikaansch vasteland was gekoloniseerd geworden, zouden de oude Engelsche instellingen daar onder den machtigen invloed van de Roomsche katholieke kerk zijn ingevoerd; ware zulks onder de regeering van Elisabeth geschied, dan zou de werkzaamheid van den volksgeest op godsdienstig gebied nog te zwak zijn geweest, om, zoo als later, eene gelijksoortige geestelijke opgewektheid voor staatkundige aangelegenheden te voorschijn te roepen. De pelgrims waren Engelschen, Protestanten, ballingen ter wille van hun geloof, mannen door den tegenspoed gehard, door al wat zij in de gelegenheid geweest waren op te merken ontwikkeld, gelijk in stand en rechten, en door geene andere wet gebonden, als door de wet van den godsdienst en den volkswil.

De oostelijke kust van de Vereenigde Staten is rijk aan schoone, gunstig gelegene havens, aan statige baaien en rivieren. De eerste kolonie van Virginia was op haren tocht langs de stranden van Noord-Carolina, door een gunstigen stroom naar de prachtige baai van de Chesapeake gedreven; de pelgrims daarentegen, die zich in

het land, dicht bij de Hudson, op het best gelegen gedeelte der gansche kust, wilden neêrzetten, werden naar het onvruchtbaarste en onherbergzaamste deel van Massachusetts gevoerd. Na eene lange en stormachtige reis van drie en zestig dagen, waarop zij één persoon door den dood verloren, zagen zij land, en lagen twee dagen later veilig in de haven van kaap Cod voor anker.

Alvorens zij echter aan land gingen, beraadslaagden zij over de wijze, waarop hun bestuur zou worden ingericht, en daar enkelen, naar zij bespeurden, »niet recht tot eendracht en samenwerking gezind waren,» vereenigden zij zich door een vrijwillig en plechtig verbond tot eene burgerlijke maatschappij.

»In den naam van God; amen! Daar wij, die hier onze namen hebben geteekend, trouwe onderdanen van onzen geëerbiedigden koning Jacobus, voor de eer van God, en de bevordering van het Christelijk geloof, alsmede voor den roem van onzen koning en van ons vaderland, ondernomen hebben de eerste kolonie in de noordelijke streken van Virginia te vestigen, zoo verklaren wij bij dezen plechtig en wederkeerig, in de tegenwoordigheid van God en elkander, dat wij een verbond sluiten, en ons aaneensluiten tot eene burgerlijke maatschappij, tot bevordering van ons welzijn en behoud, en van het bovengenoemde doel; en zullen wij, krachtens deze vereeniging, van tijd tot tijd besluiten, ontwerpen en invoeren zulke rechtvaardige en billijke wetten, bevelen, besluiten en beschikkingen, als voor het algemeen welzijn der volkplanting noodig zal worden gekeurd. Aan welk verdrag wij beloven ons, zoo als het betaamt, te zullen onderwerpen en gehoorzamen.»

Dit stuk werd door alle mannen, een en veertig in getal, geteekend, die, met hunne gezinnen de honderd zielen uitmaakten; de gansche kolonie, de »ware volksregeering,» die in Nieuw Engeland aankwam. Zoo werd de constitutionele volksvrijheid geboren. De middeneeuwen hadden ook hare charters en staatsregelingen gehad, maar deze waren slechts verdragen geweest over vrijstellingen en gedeeltelijke rechten, of adelsbrieven, en vergunningen van stedelijke rechten, of beperkingen van het koninklijk gezag ten bate van de leenroerige instellingen. In de kajuit echter van de Mayflower hernam de menschheid hare rechten, en stelde een bestuur in op den grondslag van »gelijke wetten» voor »het algemeen welzijn.» John Carver werd onmiddellijk tot bewindhebber voor het loopende jaar benoemd.

Landverhuizers, zelfs dan als zij naar welbewoonde trekken, bidden, dat hunne reis niet in den winter moge plaats hebben. Uitgeput door de lange en vervelende reis, en slecht van levensmiddelen voorzien, bevonden de Engelsche vluchtelingen zich bij het naderen van den winter op eene onvruchtbare en naakte kust, in een streng klimaat,

met de zee aan de eene, en de wildernis aan de andere zijde. Daar was niemand om hun vriendschap te bewijzen, of zelfs welkom te heeten. De naastbij gelegene Fransche volkplanting was te Port Royal, en zij waren vijf honderd mijlen verwijderd van de Engelsche kolonie in Virginia. Toen zij aan wal wilden gaan, vonden zij het water zoo ondiep, dat zij naar land moesten waden, en bij het vriezend weder werden, ten gevolge der ontscheping, de zaden van tering, en ontsteking onder hen uitgestrooid. Dodelijke ziekte was het droevig welkom, dat hun op de barre stranden ten deel viel.

Het jaargetijde neigde zich al meer en meer tot den winter, en nog moest de plaats voor de nederzetting worden gekozen. De sloep werd uitgebracht, en het was eene ware ramp, dat zij bevonden werd herstelling te behoeven. De timmerman arbeidde langzaam, en er verlieden zestien of zeventien vervelende dagen, alvorens zij tot het gebruik gereed was. Maar Standish en Bradford, en anderen, die ongeduldig werden over dit uitstel, besloten over land de streek te onderzoeken. »Met het oog op het gevaar,» werd de tocht »meer toegelaten dan goedgekeurd.» Zij moesten veel ontbering doorstaan, maar welke ontdekkingen waren er te doen in Truro en aan de oevers van Paomet Creek? De eerste expeditie in de sloep liep mede vruchteloos af; »sommigen dergenen, die in den naderenden winter sterven, haalden zich op dien tocht den dood op den hals,» »want het sneeuwde en woei dag en nacht, en daarbij vroom het sterk. De mannen, die over land waren gegaan, stond het op- en afklimmen van steile heuvels, en het waden door diepe valleijen, met sneeuw ter hoogte van een halve voet bedekt, spoedig tegen. Men ontdekte eene hoop maïs, en verder onderzoek voerde naar eene Indiaansche begraafplaats; maar men vond »geen koren meer, noch iets anders behalve graven.»

Eindelijk, op den 6^{en} December, werd de sloep ten tweeden male uitgezonden, met Carver, Bradford, Winslow, Standish en anderen, benevens acht of tien zeelieden aan boord. De koude was hevig, het zeeschuim, dat hen bespatte, bevroor, en maakte hunne kleederen aan ijzeren pantsers gelijk. Op dien dag bereikten zij Billingsgate Point, aan het einde van de Baai van kaap Cod, op den westelijken oever van de haven van Wellfleet. Den volgenden morgen verdeelde het gezelschap zich, zij, die aan land waren gegaan, vonden eene begraafplaats met graven, en vier of vijf verlatene hutten, maar noch menschen, noch eene plaats, voor eene nederzetting geschikt. Vóór het invallen van den nacht kwam het gezelschap weêr aan het strand bijeen, en legerde zich aan land, dicht bij Namskeket, of Great Meadow Creek.

Des anderen daags stonden zij om vijf uur op; en toen zij het morgengebed hadden verricht, kondigden bij het aanbreken van den dag krijgsgeschreeuw en een pijlregen een aanval van Indianen aan.

Deze behoorden tot den stam der Newsites, die de Engelschen als menschenroovers kenden, doch de ontmoeting liep zonder schadelijke gevolgen af. Op nieuw zond de bemanning der boot haren dank aan God op, en stuurde hare sloep langs de kust vijftien mijlen ver. Men kon echter geen geschikte haven ontdekken. De stuurman van de boot, die reeds vroeger in deze streken was geweest, verzekerde, dat er eene goede haven bestond, die zij nog vóór den nacht zouden bereiken, en zij volgden zijnen raad. Na eenige uren varens brak er een storm met sneeuw en regen los; de zee werd onstuimig; het roer brak; de boot moest met de riemen worden gestuurd; de storm nam toe; de nacht was op handen; om de haven vóór het invallen der duisternis te bereiken, werd zoo veel zeil bijgezet, als de boot kon dragen; de mast brak echter in drie stukken; het zeil ging overboord, maar het getij was gunstig. De radelooze stuurman had bijna de boot op strand laten loopen, in eene kreek vol klippen. »Wenden,» riep een zeeman, »of wij zijn verloren.» Dadelijk werd er gewend, de boot kwam gelukkig door de branding, en liep eene zeeëngte binnen, waar hare bemanning zich aan de lijszijde onder een kleinen heuvel borg. Het was donker, en de regen viel in stroomen neder; de reizigers waren zoo nat, koud en uitgeput, dat zij zich om het gevaar van door de wilden overvallen te worden niet bekommerden, maar met groote moeite een vuur op het strand ontstaken.

Bij het krieken van den dageraad bleek het, dat de plaats, waar zij zich bevonden, een klein eiland was, aan den ingang eener havenplaats. De dag ging met het uitrusten en het maken van toebeidselen voorbij. De tijd was kostbaar; de winter naderde met rassche schreden; en de achtergeblevene vrienden verkeerden in spanning. De volgende dag was »de Christelijke Sabbath» en niets doet ons het karakter der Pelgrims beter kennen, dan de omstandigheid, dat zij dien dag in rust doorbrachten, niettegenstaande alles zich vereenigde, om hen tot haast aan te sporen.

Op Maandag 11 December, oude stijl, landde het opsporingsgezelschap onzer voorouders te Plymouth. Eene dankbare nakomelingschap wijst nog de rots aan, waarop zij 't eerst den voet hebben gezet. De gevolgen van dien gewichtigen dag ontwikkelen zich nog voortdurend met den loop der tijden. Hij was het begin van Nieuw Engeland; met hem begon de grondlegging der Nieuw Engelsche instellingen. Onderzoeklievende geschiedschrijvers hebben met ingenomenheid de Pelgrims op hunne schreden vergezeld; dichters van den eersten rang hebben hunne deugden bezongen; de voortreffelijkste geesten hebben met elkander gewedijverd in de waardige beschrijving hunner verdiensten, en de verheffing van de zegenrijke gevolgen hunner stoutmoedige onderneming.

De plek scheen, bij nader onderzoek, voor eene nederzetting geschikt,

en weinige dagen later lag de »Mayflower” veilig in die haven ten anker. Ter gedachtenis van de gastvrijheid, welke het reisgezelschap in de laatste Engelsche haven, van waar zij waren uitgezeild, hadden ontvangen, verkreeg deze oudste kolonie van Nieuw Engeland den naam Plymouth. Het stelsel van burgerlijk bestuur was door gemeenschappelijk overleg geregeld; en het karakter der kerk vele jaren geleden door een heilig verbond vastgesteld. Toen de Pelgrims aan boord stapten, waren hunne instellingen bereids volmaakt. Volksvrijheid, en onafhankelijke Christelijke godsvereering bestonden op eenmaal in Amerika.

Na verloop van ettelijke dagen, begonnen zij (9 Januari 1621) te bouwen, — eene moeilijke taak voor mannen, van welke de helft door tering en koortsen nog kwijnde. Ter wille van den spoed, kwam men overeen, dat ieder man zijn eigen huis zou bouwen, maar vorst en stormachtig weder stelden groote hinderpalen in den weg; zeldzaam konden zij eene halve week aaneen arbeiden, en de hutten, die zij oprichtten, waren zoo als woningen konden en moesten uitvallen, welke men in de korte tusschenruimten van zonnenschijn, en hagel en sneeuwstormen moest bouwen.

Op den derden Maart bracht een zuidenwind warm en schoon weder aan. »De vogels zongen in de bosschen allerbekoorlijkst.” Doch de lente was reeds ver gevorderd, eer de sterfte begon te bedaren. Later heeft men met ootmoedige dankbaarheid opgemerkt, dat van de overlevenden zeer velen een zeer hoogen ouderdom hebben bereikt. Men had aan eene goede schuilplaats, evenzeer als aan de noodige gemakken des levens, gebrek gehad; de levenden waren nauwelijks in staat geweest de dooden te begraven; de gezonden hadden geene macht gehad om de zieken te verplegen. Tijdens den grootsten nood, hadden slechts zeven mannen bijstand kunnen verleenen. De menschlievende Carver was tot bewindhebber benoemd; dadelijk na de landing had hij een zoon verloren, en kort na het vertrek van de »Mayflower” naar Engeland, was zijne gezondheid onder een hevigen aanval bezweken, en zijne vrouw, wier hart was gebroken, volgde hem spoedig na. William Bradford, de historieschrijver der kolonie, werd tot gouverneur gekozen, en het dagboek der beproevingen bestond in de graven van den bestuurder en de halve gemeente.

Doch al week de ziekte, zoo bleven toch ontbering en gebrek ter bestrijding achter. In den herfst van 1621 dwong de aankomst van nieuwe kolonisten, die van alle levensmiddelen ontbloot waren, de gansche volkplanting zes maanden lang van half rantsoen te leven. »Ik heb,” zegt Winslow, »mannen door gebrek aan voedsel, van uitputting zien waggelen.” Eens werden zij van den hongerdood gered, door de menschlievendheid van visschers, die toevallig aan de kust

kwamen. Soms hadden zij veel van de afpersingen der schepen te lijdē, die tegen buitensporig hooge prijzen hun spijs verkochten. En hunne rampen duurden lang. Nog in het derde jaar van hunne nederzetting, waren de mondbehoefden zoo geheel opgeteerd, »dat zij des avonds niet wisten, van waar hun den volgenden morgen eene bete broods zou toekomen.» De overlevering verhaalt, dat de kolonisten eenmaal slechts éene maat koren meer hadden, dat geroosterd en verdeeld aan iederen persoon vijf korrels gaf; maar de sage blijft hier beneden de waarheid; want gedurende drie of vier maanden hadden zij in 't geheel geen koren. Wanneer eenigen van hunne oude vrienden overkwamen, om zich bij hen aan te sluiten, was eene kreeft, of een stuk visch zonder brood, of iets anders, met een beker frisch bronwater, het eenig onthaal, dat de gastvrijheid der gansche kolonie vermocht aan te bieden. Goed rundvee werd eerst in het vierde jaar ingevoerd. Toch bleef in dat tijdvak van lijdē en zelfverloochening het blijmoedig vertrouwen der Pelgrims op de barmhartigheid der Voorzienigheid ongeschokt.

Het stelsel van gemeenschappelijk eigendom had ergerlijke oneenigheden verwekt; de prikkel der wet kon niet zulk een geregelden arbeid te voorschijn roepen, als de op allen gelijkelijk werkende drijfveer van persoonlijk belang, en zelfs de bedreiging, »dat hun het brood zou worden onthouden,» kon het karakter der luien niet veranderen. Na den oogst van 1623, was er geen algemeen gebrek aan voedsel meer; maar in de lente van dat jaar was besloten geworden, dat ieder huisgezin voor zich zelf zou zaaien, en waren dien ten gevolge landerijen, in evenredigheid van de gezinnen, ter bebouwing toegewezen, ofschoon niet in erfelijk bezit. Deze schikking bracht vreedzamen arbeid, en algemeene vlijt voort; »zelfs vrouwen en kinderen zag men thans naar het veld gaan om te werken.» In het volgend voorjaar ontving ieder een stuk land in eeuwigdurende pacht. De drang der omstandigheden en het gemeenschappelijk belang eischten eene kleine afwijking van de strenge overeenkomst met de Engelsche kooplieden. Binnen weinige jaren verbouwde men zooveel koren, dat men dit tot een winstgevend handelsartikel kon maken, en de Indianen, die aan de jacht boven den landbouw de voorkeur gaven, lieten den laatsten varen, en steunden voor hunne behoeften op de kolonisten. Het verkeer tusschen de Plymouth-volkplanting en de Indianen nam spoedig het karakter van vreedzamen ruilhandel aan. De verruiling van Europeesche goederen tegen bever- en andere huiden was bijna het eenige, dat winstgevend scheen te kunnen worden.

De plek, waarheen de Voorzienigheid de volkplanters gebracht had, was eenige jaren te voren in eene woestijn veranderd, door een pest, die zich ook over de naburige stammen verbreid, en de geheele zee-kust van Nieuw Engeland geteisterd had. De Pelgrims vonden ter

plaatse, waar zij landden, wel sporen van eene vroeger daar aanwezige bevolking, maar geen enkelen levenden bewoner. Rook van vuren aan den gezichteinder duidde de nabijheid van inlanders aan. Miles Standisch, »niet slechts de beste krijgsman”, maar ook »de beste taalkenner” onder de Pelgrims, kon met een gezelschap op kondschap uitgegaan, wel hutten, maar geene menschen ontdekken. Kort daarna bespeurde men, dat eene schaar vreemde Indianen in de nabijheid der volkplanting rondzwierf, ofschoon zij verdween, zoodra men haar vervolgde. De kolonie zette zich daarom op voet van oorlog; en Standisch, een man van grooten moed, de trouwe vriend der kerk, waaraan hij zich nooit echter heeft aangesloten, werd tot aanvoerder benoemd. Doch er dreigde geen gevaar.

Op zekeren dag kwam Samoset, een Indiaan, die een weinig Engelsch van de visschers te Penobscot had geleerd, stoutmoedig in het dorp, begaf zich naar de versamelpplaats, en riep in het Engelsch: »Welkom, Engelschen.” Hij behoorde tot de Wampanoags, een stam, die tot vermaardheid in de geschiedenis van Nieuw Engeland bestemd was. In den naam van zijn volk verzocht hij de vreemdelingen den grond in bezit te nemen, welks oorspronkelijke eigenaars waren uitgestorven. Na eenige onderhandelingen, waarbij een Indiaan, die door Hunt naar Engeland gevoerd, daar Engelsch geleerd had, en met eene vroegere expeditie naar zijn vaderland was terug gekeerd, als tolk diende, kwam Massasoit, de Sachem van den stam, welke het land ten noorden van Narragansett Baai, en tusschen de rivieren Providence en Taunton bewoonde, in eigen persoon de Pelgrims bezoeken, die nu, met vrouwen en kinderen, slechts vijftig zielen telden. Het opperhoofd van een stam, behoorende tot een menschenras, dat voor de Pelgrims nog zoo nieuw en vreemd was, werd met al de staatsie ontvangen, welke de kolonie kon ten toon spreiden. Een verbond van vriendschap uit weinige en ondubbelzinnige bepalingen samengesteld, was spoedig gesloten. Beide partijen beloofden zich wederkeerig van beledigingen te zullen onthouden, en misdadigers uit te leveren. De kolonisten zouden in geval van oorlog door de Indianen, deze wederkeerig door de volkplanters worden bijgestaan. Het traktaat omvatte tevens de bondgenooten van den Sachem; het is de oudste diplomatische oorkonde van Nieuw Engeland. In één dag gesloten, en op wederzijdsch belang gegrond, bleef het langer dan eene halve eeuw ongeschonden. Massasoit zocht het bondgenootschap der Engelschen, want de machtige Narragansetts waren zijne vijanden; bovendien was zijn stam aan eenige gemakken van het Engelsch leven gewend geraakt, en begeerde daarom handelsbetrekkingen met de kolonie aan te knopen; terwijl de Pelgrims op hunne beurt vrede, veiligheid, en de gelegenheid tot een voordeeligen handel bekwamen.

Een gezantschap van de kleine kolonie naar hare nieuwe bondgenooten, niet op den statigen voet onzer tegenwoordige zendingen ingericht, noch met den praal der hedendaagsche hoven ontvangen, maar genoodzaakt om te voet door de wouden te reizen, en met eene uitnoodiging, om aan de ontberingen van het Indiaansche leven deel te nemen, verwelkomd, bevestigde het vriendschapsverbond, en baande een weg tot den handel in pelterijen. Overal, waar de afgezanten kwamen, zagen zij de sporen van de verwoesting door de pest aangericht, en overtuigden zich van de groote armoede en zwakheid der inlanders.

Snel breidde zich de macht der Engelschen over de Indiaansche stammen uit. Een Sachem, die hunne veiligheid had bedreigd, werd gedwongen zelf om vergiffenis te smeeken, en negen opperhoofden onderteekenden eene verklaring van gehoorzaamheid aan koning Jacobus. De Baai van Massachusetts en de haven van Boston werden zonder vrees onderzocht, Canonicus, de wijfelende Sachem van de Narragansetts, wiens gebied van de verwoestingen der ziekte was bevrijd gebleven, had aanvankelijk over een vredetraktaat willen onderhandelen. Een bundel pijlen, in het vel van eene ratelslang gewikkeld, was thans het teeken zijner vijandige gezindheid. Doch toen Bradford hem de huid met kruit en kogels opgevuld terugzond, ontzong hem de moed, en hij wenschte in vriendschap te leven met mannen, die zulk ontzagwekkende oorlogswapenen bezaten. De vijandelijke ontmoeting, waarbij het eerste Indiaansche bloed werd vergoten, ontstond uit een twist, waarin Plymouth door eene andere kolonie gewikkeld werd.

Wie toch is bij machte de hebzucht te breidelen? Men benijdde aan de bewoners van Nieuw Plymouth de voordeelen, die de pelterijhandel hun aanbracht, en Weston, die onder de Londensche ondernemers zich onderscheiden had door zijne belangstelling in de oprichting der Plymouth-kolonie, trachtte thans zich de winsten toe te eigenen, die hij voor verzekerd hield. Hij verkreeg in 1622 met weinig moeite een afstand van grond, in de nabijheid van Weymouth, de eerste nederzetting bij de haven van Boston, en zond eene schaar van zestig man derwaarts. Deze, die bij hunne aankomst van alles ontbloot waren, teerden bijna den geheelen zomer op de belangelooze gastvrijheid van Plymouth's bewoners. In hunne eigene nederzetting leden zij spoedig gebrek, door het volslagen gemis van spaarzaamheid; hunne onrechtvaardigheid voor de Indianen riep vijandschap in het leven, en had eene samenzwering ter uitroeiing van alle Engelschen ten gevolge (1623). Doch de dankbare Massasoit openbaarde het complot aan zijne bondgenooten, en de planters te Weymouth hadden hun behoud te danken aan de wijsheid der oudere kolonie, en de kloeke

dapperheid van Standish. Deze redding was »zijne grootste heldendaad.” Sommigen der geredden begaven zich naar Plymouth, anderen gingen naar Engeland scheep. Eén enkel jaar zag zoowel het begin als het einde der Weymouth kolonie. »Waarlijk, de beste en voor het algemeen welzijn verdienstelijkste daden,” merkt de kinderlooze Lord Bacon, met behagelijke zelfzucht aan, »zijn door ongehuwde, of kinderlooze mannen verricht.” Weston’s reisgezelschap, dat zoo gepocht had op zijne kracht, als ver boven die van Plymouth verheven, dat, naar zij beweerden, door de aanwezigheid van kinderen en vrouwen werd verzwakt, had zijne redding aan de volkplanting te danken, die zoovele vrouwen, kinderen en zieken telde.

Het gevaar voor Indiaansche vijandelijkheden was gemakkelijk te voorkomen, maar de compagnieschap met de Engelsche handelaars veroorzaakte grootere bezwaren. Robinson en het overige deel van zijne gemeente te Leyden leden aan uitgestelde hoop, en smachtten naar het oogenblik, dat zij zich bij hunne broeders in Amerika zouden mogen voegen. De ondernemers in Engeland weigerden echter hun de middelen voor den overtocht te verschaffen, en beproefden, maar met slecht gevolg, aan de kolonisten een geestelijke op te dringen, die aan de heerschende kerk gehecht was, waardoor zij tegelijk de genegenheid en de godsdienstige gemoedsbezwaren dergenen krenkten, die zij beloofd hadden te zullen hoogachten en beschermen. Oneenigheid was daarvan het gevolg; en de aandeelhouders in Engeland, vertoornd over het verzet der kolonie, en ontmoedigd door de kleine voordeelen op hunne uitgeschotene gelden, lieten de belangen van hunne deelhebbers in Amerika varen. Er werd zelfs een schip afgezonden, om aan den handel der volkplanters door mededinging afbreuk te doen, en deze moesten goederen, die tot hunne ondersteuning waren afgezonden, met 70 % winst voor de afzenders betalen. De vloek van den woeker, die doorgaans nieuwe nederzettingen zoo hevig treft, spaarde hen niet, want door hunne mededeelhebbers in den steek gelaten, moesten zij geld tegen eene interest van 50 en 30 % opnemen. Eindelijk gelukte het den uitgewekenen, zich door aankoop in het bezit van al de rechten der Engelsche ondernemers te stellen; het gemeenschappelijk eigendom werd billijk en regtvaardig verdeeld, en de landbouw aanstonds en geheel op den grondslag van persoonlijk grondbezit gevestigd. Voor een handelsmonopolie van zes jaren namen zes van de ondernemendste mannen al de verbindtenissen en verplichtingen der kolonie over, zoodat de bebouwers van den grond bezitters werden, door schulden noch betaaldagen verontrust.

De volkplanters van Plymouth hadden eene zelfregeering ingevoerd, zonder de bekrachtiging van een koninklijken giftbrief. Nogtans waren hunne aanspraken op hunne gronden geldig, zoowel naar de begin-

selen der Engelsche wetgeving, als naar de uitspraken van het natuurrecht. Zij waren door de inboorlingen vriendelijk ontvangen, en het bestuur van de Plymouth-compagnie verleende aanstonds, door de bemiddeling van Sir Ferdinand Gorges, ten hunnen behoeve aan John Pierce een open brief. Doch de gevolmachtigde, die liever heer en meester wilde zijn, en de kolonisten als pachters behandelen, wist zich een nieuwen giftbrief te verschaffen, die groote moeilijkheden zou hebben veroorzaakt, zoo zijne wederwaardigheden hem niet hadden genoodzaakt zijne rechten aan de vereeniging over te dragen. Toen de handel zich naar den kant van de Kennebec uitbreidde, viel het gemakkelijk eenen giftbrief voor het aangrenzend grondgebied te verkrijgen. In hetzelfde jaar (1628) werd Allerton andermaal naar Londen gezonden, om over eene uitbreiding van beide brieven te onderhandelen, en hij verkreeg van het bestuur der Plymouth-maatschappij al de vergunningen, die hij wenschte. Doch het was onmogelijk den koning tot de uitvaardiging van een vrijbrief te bewegen, zoodat, volgens de in Engeland aangenomene beginselen, de kolonisten wel het onbetwistbaar eigendom van den grond, maar geen recht op eene onafhankelijke wetgeving hadden. De eenige waarborg van duurzaamheid voor hunne instellingen lag dus in de deugden der volkplanters zelve. Zij aarzelden nooit lichte overtredingen te straffen, eerst na het overwinnen van eenige gemoedsbezwaren, pasten zij ook de doodstraf toe. Nadat hun twijfel eenmaal was weggeruimd, oefenden zij hetzelfde gezag als de koloniale besturen, die een vrijbrief bezaten. In latere wetten werd wel de doodstraf op sommige misdrijven gezet, maar die straf alleen aan moordenaars voltrokken. Inbraak, en roof op den openbaren weg waren misdaden, die nooit voorkwamen, maar overigens ook te weinig te duchten, om het onderwerp van strenge wetten te zijn.

De bevolking nam zeer langzaam toe. De landerijen in de nabuurschap waren niet vruchtbaar, en na tien jaren bedroeg de gansche kolonie niet meer dan drie honderd zielen. Doch klein naar zielental, was zij diep geworteld, en kon iederen storm trotseren, zelfs al was zij door geene andere volkplantingen in Nieuw Engeland gevolgd. Ter nauwernood in Amerika gevestigd, nam zij eene groote vlucht; eer nog Massachusetts was gekoloniseerd, had zij rechten op kaap Ann, en een uitgestrekt gebied aan de Kennebec verkregen; ook was zij de eerste, die eene Engelsche volkplanting aan de oevers van de Connecticut vestigde. De voortreffelijke Robinson stierf in 1625 te Leyden, eer de partijzucht in Engeland zijne verplaatsing naar Plymouth wilde gedoogen; zijn hart was in Amerika, waar zijne nagedachtenis nooit sterven zal. Het overblijvende deel zijner gemeente, en daaronder zijne vrouw en zijne kinderen, vertrokken naar de kolonie, zoodra de

kosten voor den overtocht waren bijeen gebracht. Het genot van godsdienstvrijheid was het duidelijk uitgesproken doel, dat de eerste volkplanters noopte, zich naar die afgelegene wildernissen te begeven; en zij verlangden slechts uit den kring hunner geloofsgenooten toevoer van menschen te ontvangen. Toch had hun verblijf in Holland hen met verschillende vormen van den Christelijken godsdienst bekend gemaakt; eene rijke ervaring had hen van dweepzieke bekrompenheid genezen, en zij vervielen nooit tot de buitensporigheden van godsdienstige vervolging, al gedoogden zij somtijds eene wanverhouding tusschen misdaad en straf.

De inrichting van het bestuur in de oude kolonie was hoogst eenvoudig. De gouverneur werd door het volk gekozen, en zijne macht, die steeds aan den volkswil ondergeschikt was, werd in 1624, op aandrang van Bradford, nog in 't bijzonder beperkt door een raad van vijf, en later van zeven bijzitters. In den raad had de gouverneur slechts twee stemmen. Gedurende meer dan achttien jaren »maakte het lichaam der mannelijke bewoners' de wetgevende macht uit; de staat werd, even als onze steden, als eene strenge democratie geregeerd, en het volk werd dikwijls saamgeroepen, zoowel over vragen tot de uitvoerende, als tot de wetgevende macht behoorende. Eindelijk leidde de toeneming der bevolking en hare verspreiding over een grooter terrein tot de invoering van het stelsel van vertegenwoordiging, en van toen aan zond elke stad hare afgevaardigden naar de algemeene vergadering. Wij zullen later de kolonie, als een eerste lid der oudste Amerikaansche bondsvereeniging aantreffen; doch het is voornamelijk aan hunne verdiensten als aanvoerders en baanbrekers, dat de vaders der oude kolonie hunne aanspraak op onze erkentelijkheid hebben te danken.

Door tafereelen van ramp en ellende heen, toonden de Pelgrims den weg naar eene veilige haven aan hen, die zich naar de wildernis wilden begeven, ter wille van de reinheid van godsdienst, of de vrijheid van geweten. »In hun vaderland aan niets anders als aan een eenvoudig landleven, en het onschuldig landbouwbedrijf' gewend, gaven zij het voorbeeld voor de kolonisatie van Nieuw Engeland, en schiepen de vormen voor de burgerlijke en godsdienstige instellingen van dat gewest. Zelve met allerlei rampen en wederwaardigheden worstelende, werden zij de dienaren der nakomelingschap, en de weldoeners van eene reeks van geslachten. In de geschiedenis der wereld is menige bladzijde gewijd aan de verheerlijking van mannen, die steden veroverd, provincies onderworpen, en koninkrijken omvergeworpen hebben. In het oog van rede en waarheid is eene kolonie een kostbaarder geschenk, dan eene overwinning; en de burgers der Vereenigde Staten behooren vooral de nagedachtenis in eere te houden der mannen, die een staat op den grondslag der volksvrijheid hebben gesticht. Want zij is de na-

gedachtenis van de vaders des vaderlands, van de mannen, die bij hunne eerste schreden op den bodem der Nieuwe Wereld, het zaad van republikeinsche vrijheid en nationale onafhankelijkheid hebben uitgestrooid. Zij smaakten bij voorraad het genot, aan het besef van hunnen toenemenden invloed verbonden, en den roem, waarmede hunne dankbare nakomelingen hunne deugd zou beloonen. »Uit kleine beginselen,” zeide Bradford, »zijn groote dingen tot stand gebracht, en even als ééne kleine kaars er duizend kan aansteken, zoo heeft het licht, dat hier werd ontstoken, voor velen, ja, in zeker opzicht voor ons gansche volk geschenen.” — »Laat het u niet verdrieten,” — zoo luidde de vertroosting, die aan de Pelgrims, tijdens hunne zwaarste beproevingen, uit Engeland werd gebracht, — »laat het u niet verdrieten, dat gij de werktuigen geweest zijt, om voor anderen het ijs te breken. Want de eer blijft aan u tot aan het einde der wereld.”

NEGENDE HOOFDSTUK

UITBREIDING VAN DE KOLONISATIE VAN NIEUW ENGELAND.

Nadat de raad van Plymouth voor Nieuw Engeland van koning Jacobus het onmetelijk grondgebied, en het ongehoord monopolie had verkregen, dat hij verlangd had, had men verder geene andere hinderpalen uit den weg te ruimen, als de wetten der natuur en den tegenstand van het parlement. De ontelbare millioenen braak liggende akkers werden door geene schatplichtige pachters bebouwd, en afpersingen van de schepen der Engelsche visschers waren het eenige middel, om rechtstreeksche inkomsten van Amerika te trekken. Doch het huis der Gemeenten verzette zich met verontwaardiging tegen de buitensporige aanmatigheden der begunstigde compagnie, en eischte voor iederen onderdaan van den Engelschen koning de onbeperkte vrijheid tot de uitoefening van een bedrijf, dat de voornaamste bron van welvaart en rijkdom voor de kooplieden van het westen was. »Zullen Engelschen,» zoo sprak 25 April 1621 Sir Edwin Sandys, de staatsman, die zulke welgegronde aanspraken op de dankbaarheid van Virginia heeft, »van de vrijheid der visscherij worden uitgesloten, die aan de Franschen en Hollanders wordt vergund? Zij eischt van het land niets als arbeid, brengt leven in de scheepvaart, en verschaft de middelen tot een voordeeligen handel met Spanje.» — »De visschers zijn een beletsel voor het aanleggen van volkplantingen,» hernam Calvert, »zij versperren de havens met hunnen ballast, en vernielen de bosschen door het roekeloos gebruik. Amerika is geen deel van

het koninkrijk, noch aan het toezicht van het parlement onderworpen, gij hebt daarom geene vrijheid u met deze zaak te bemoeien." — »Wij kunnen wetten aan Virginia geven," sprak een ander lid, — met oogmerk om zich tegen de schreeuwende goedgunstigheid des konings te verzetten, maar levens onbewust, bij de eerste bespreking der Amerikaansche aangelegenheden, het recht uitsprekende van het parlement op die onbeperkte souvereiniteit, welke de koloniën nooit hebben willen erkennen, en die tot den vrijheidsoorlog aanleiding heeft gegeven, — »eene wet door de Gemeenten en het huis der Lords aangenomen en door den koning bekrachtigd, is uit haren aard eene beperking van het patent." De giftbrief, zoo redeneerde Sir Edward Coke, met breedvoerige verwijzing naar oudere wetten, is uitgevaardigd, zonder dat er is acht geslagen op bestaande en verkregene rechten, en daarom is hij volgens de Engelsche wetgeving van nul en geener waarde." Zoo zegevierden de begunstigers der vrije visscherij over de verdedigers der koninklijke oppermacht, hoewel het parlement werd ontbonden, al vorens een wetsontwerp al de voorgeschrevene vormen der wetgeving kon doorloopen.

Er was echter genoeg gedaan, om den handelsgeest met nieuw leven te bezielen; in het tweede jaar van de vestiging van Plymouth, gingen vijf en dertig schepen op de vischvangst aan de kust van Nieuw Engeland uit, en deden voordeelige reizen. De eigenaars van het monopolie beriepen zich op koning Jacobus, en de vorst, die liever zijn eigen onbeperkt koninklijk gezag wilde verdedigen, dan acht geven op den geest, die het lagerhuis beheerschte, vaardigde (1622) een bevelschrift uit, waarbij aan iedereen verboden werd de noordelijke kust van Amerika te naderen, zonder eene bijzondere vergunning van de Plymouth-compagnie, of van den geheimen raad. Het was éene monsterachtige onderneming, zulk een aanzienlijk gedeelte van een uitgestrekt vasteland voor het vrije verkeer te sluiten; gelukkig echter was het onmogelijk de bepalingen van het bevelschrift te handhaven, en ook nu bracht als altijd het despotisme zich zelf ten val. 's Konings pogingen toch, om zijnen wil door te zetten, riep een strijd te voorschijn, waarin hij noodwendig de nederlaag moest lijden.

De monopolisten sloegen nochtans de handen aan het werk, ten einde hunne rechten te handhaven. Een zekere Francis West werd tot admiraal van Nieuw Engeland aangesteld, en uitgezonden (1623) om alle visschers, die van de zoo even genoemde vergunning niet waren voorzien, uit de Amerikaansche wateren te verjagen. Men spotte echter met zijn nietsbeteekenend gezag; de oceaan was te groot een veld, om bewaakt en afgesloten te kunnen worden. De zeelieden weigerden de betaling der belasting, die hij uitschreef, en spoedig moest hij zijne macht laten varen. In Engeland gaf deze poging aan-

leiding tot de ernstigste vertoogen, die niet nalieten een diepen indruk op het volgend parlement te maken.

De Compagnie, die even mild met giftbrieven als nijdverig op haar monopolie was, had aan Robert Gorges, een zoon van Sir Ferdinand, een brief van afstand geschonken voor een strook land, langs de baai van Massachussets, tien mijlen lang en dertig mijlen breed. Thans benoemde zij hem tot luitenant-generaal van Nieuw Engeland, met de macht om den sluikhandel te weren, en tevens de zaken der compagnie te regelen en te besturen. Zijne aanstelling was echter van geen duurzaam nut, ofschoon de kolonie te Weymouth ten tweeden male werd opgericht, om andermaal hetzelfde ongelukkig lot te ondervinden. Gorges werd vergezeld door een Episcopaal geestelijke, met name Morrell, die in last had het oppergezag over de kerkelijke zaken te voeren. In plaats van eene kerkelijke hiërarchie in te voeren, schreef Morrell, die ongeveer één jaar in Nieuw Engeland bleef, eene beschrijving des lands in verzen; terwijl het burgerlijk gezag van Robert Gorges na eene kortstondige worsteling met Werston stierf. Zij waren gekomen, om eene hiërarchie en een algemeen opperbestuur in te voeren, en zij brachten slechts een doelloozen twist en een vervelend gedicht tot stand.

Doch toen in 1624 het parlement weêr vergaderde, brak ook op nieuw de strijd tegen den koninklijken giftbrief uit, en de rechten der vrijheid vonden een onbuigzamen voorvechter in den bejaarden Sir Edward Coke, die thans de zonden, door zijne eerezucht in vroegere dagen bedreven, door onverdeelde toewijding aan de belangen des volks uitwischte. Te vergeefs lieten de houders van het patent een gedeelte hunner eischen varen; het lagerhuis besloot, dat de Engelsche visschers vrije visscherij, met alles wat daartoe behoorde, zouden hebben. »Uw giftbrief,» — zoo sprak Coke van den voorzitterszetel tot Gorges, — »behelst vele bepalingen, die met de wet en de rechten van den onderdaan in strijd zijn; hij is een monopolie, en de hebzucht van enkele personen is achter het masker van de oprichting eener kolonie verborgen.» »Zal niemand,» merkte de oude en ervaren rechtsgeleerde aan, »zal niemand de kust ter wille van de vischvangst mogen bezoeken? Dit is een monopolie van de zeeën te maken, die van oudsher vrij zijn. Indien gij alleen visch moogt vangen, droogen en verzenden, dan verlaagt gij wind en zon tot een monopolie.» Vruchteloos bood Sir George Calvert zooveel hij kon tegenstand. De wet werd zonder wijziging aangenomen, ofschoon zij nooit de koninklijke bekrachtiging heeft ontvangen.

Niettegenstaande het kloekmoedig verzet van het lagerhuis den koning niet tot eene opheffing der Compagnie vermocht te bewegen, verlamde het toch hare ondernemingen; vele aandeelhouders onttrokken

zich aan de maatschappij, zoodat deze voortaan niet veel meer doen kon, dan landerijen afstaan. De hutten, die binnen weinige jaren langs de kust van kaap Cod tot de baai van Fundy verzezen, hadden haar ontstaan aan den ondernemingsgeest van bijzondere personen te danken.

Het grondgebied tusschen Salem River en de Kennebec, kwam voor het grootste gedeelte in het bezit van twee schrandere en ondernemende mannen. Wij hebben gezien, dat Martin Pring in 1603 New Hampshire ontdekte, en dat John Smith uit Virginia de diepe wateren van de Piscataqua had onderzocht en geroemd. Sir Ferdinand Gorges, die van alle leden van den raad van Plymouth de meeste geestkracht had, en altijd bereid was voor de kolonisatie van Amerika zich opoffering en moeite te getroosten, was door den ongelukkigen uitslag zijner pogingen niet in zijn vertrouwen geschokt, maar vond in John Mason, »die bestuurder eener kolonie in Nieuw Foundland geweest was, een man van handelen,» gelijk hij zelf was. Het viel Mason, die intusschen lid en secretaris van den raad geworden was, niet moeilijk, een afstand van grond tusschen Salem River en de verst verwijderde bron der Merrimac te bekomen, maar het eenige, dat hij met deze uitgebreide bezitting kon uitvoeren, was haar een naam te geven. De trek naar landbezit nam toe; en Gorges en Mason namen kort daarop een patent voor Laconia, d. i. de gansche landstreek tusschen de zee, de St. Laurens, de Merrimac en de Kennebec; er werd eene maatschappij van Engelsche kooplieden opgericht, onder wier toezicht volkplantingen op de oevers van de Piscataqua werden aangelegd. Portsmouth en Dover behooren tot de oudste steden in Nieuw Engeland. Hoe schitterend ook de verwachtingen waren, waarmede de eigenaars zich vleiden, en hoe kwistig hunne geestdrift in het doen van uitgaven was, bleef toch de ontwikkeling dier koloniën van weinig beteekenis, en zelfs als stations voor de visscherij schijnen zij niet tot bloei te zijn gekomen.

Toen het land aan Massachusetts Baai aan eene compagnie was afgestaan, welker ijver en voorspoed spoedig de inspanning van eigenaars en kooplieden zou overschaduwden, vond Mason het raadzaam zich een nieuwen giftbrief te verschaffen, en hij ontving een nieuw recht op het land tusschen de Merrimac en de Piscataqua, opgesteld in bewoordingen, welke in sommige opzichten de aanspraken van zijne zuidelijke bureu krenkten. Dit was het patent voor New Hampshire, dat in de hoofdzak tot niets anders als tot processen voerde. Het land was door de binnenlandsche oorlogen der stammen en door dezelfde vernielende pest verwoest, die New Plymouth in eene woestijn had veranderd; men schijnt daarom geen acht op de rechten der inlanders te hebben geslagen, maar de grond in de onmiddelijke nabijheid van Dover, en later van Portsmouth, werd deels aan de volkplanters

zelve overgedragen, deels aan hen, op wier kosten de nederzetting was geschied. Op die wijze verkregen de kleine kolonies een zeer gewenschten stoot, en men zag welhaast huizen verrijzen op de »Stramberry Bank» van de Piscataqua. De stad breidde zich echter zeer langzaam uit; Josselijn noemde de gansche kust eene wildernis, met hier en daar eenige hutten, op den oever der zee verspreid, en dertig jaren na hare grondlegging kon de kolonie Portsmouth zich slechts den zeer bescheiden roem toeëigenen, van »tusschen de vijftig en zestig huisgezinnen te bevatten.»

Toen de groote vrijbrief, welke den raad van Plymouth had ingesteld, op het punt was van te worden herroepen, strekte Mason zijne aanspraken tot Salem River, de zuidelijke grens van het terrein, dat hij eerst verkregen had, uit, en bekwam van de stervende maatschappij een patent in dien geest. Er bestaat grond voor de onderstelling, dat de koning zonder aarzelen dien afstand zou hebben goedgekeurd, — en hem met de macht van onbeperkten heer en eigenaar bekleed, maar de dood van Mason sneed alle verwachtingen van zijn huis op vermeerdering van grondbezit en opperheerschappij af. Zijne weduwe beproefde, doch te vergeefs, de koloniale goederen te beheeren; de onkosten gingen ver de inkomsten te boven; men liet de bedienden voor zich zelve zorgen, het vermogen van den grooten grondeigenaar werd onder hen, tot betaling van hunne achterstallige jaarwedde, verdeeld, en er bleef van Mason's Amerikaansche eigendommen niets over. Geen koning noch eigenaar bekommerde zich meer om de nederige bewoners van New Hampshire; zij waren genoodzaakt op zich zelve te steunen, zeker de beste afhankelijkheid voor staten, zoowel als individuën.

De onderneming van Sir Ferdinand Gorges, ofschoon door sterker bewijzen der koninklijke gunst gesteund, en met onvermoeide volharding voortgezet, werd met geen gunstiger uitslag bekroond. Wij hebben gezien, dat, al was het ook slechts voor éenen winter, eene kolonie was gevestigd (1606) op de kust, door Pring ontdekt, en door Weymouth het eerst onderzocht. Na de meer zorgvuldige opneming van de baaien van Nieuw Engeland door denzelfden koenen zeevaarder, die de eerste kaart van de Chesapeake ontwierp, werd de kust geregeld door visschers en handelaars bezocht. Eene nauwkeurige beschrijving van het land was eene van de vruchten van Hakluyt's nasporingen, en werd in de verzamelingen van Purchas uitgegeven. Te Winter Harbour, dicht bij de monden van Saco River, hadden Engelschen, onder aanvoering van Richard Vines (1616—1617) op nieuw met de bezwaren van het ruwe jaargetijde te worstelen; en niet lang daarna vertoefden eenige matrozen van Rocraft's volk, die wegens mouterij waren aan land gezet, van den herfst van 1618 tot aan de lente van 1619, op Monhegan Island, waar de kolonie van Popham het anker

had uitgeworpen, en waar de schepen van John Smith, gedurende diens bezoek aan Nieuw Engeland (1607), hunne standplaats hadden gehad. De oudste volkplanters zochten alleen voor de hand liggende bedoelingen te bereiken, en dachten niet aan roem. Uit de weinige berichten, die van hen zijn overgebleven, is het niet wel doenlijk het juiste tijdstip te bepalen, waarop de gebrekkige schuilplaatsen der visschers op de zee kust 't eerst door blijvende bewoners zijn bezet geworden, en de oorden, die tot dusver slechts in den zomer door die visschers werden bezocht, in vaste handelplaatsen veranderd. De eerste nederzetting had waarschijnlijk in 1626 »langs de Maine plaats,» op korten afstand van Monhegan, aan de monden van de Pemaquid. De eerste bezoekers voelden zich met bewondering vervuld over de statige rivieren en veilige zeeboezems, die den handel schenen te lokken, en in de toekomst schatten beloofden; doch al werden er spoedig dorpjes aan de mondingen der stroomen aangelegd, en forten ter bescherming van handelaar en zeeman gebouwd, de landbouw bleef van alle aanmoediging verstoken, en er werkten zoo vele oorzaken samen om den bloei der kolonie te stuiten, dat in weerwil van alle natuurlijke voordeelen er nagenoeg twee eeuwen verstreken, vóórdat de verspreide nederzettingen aan de kust zich tot eene rij van druk bezochte marktplaatsen verhieven, die gevoed en verrijkt werden door de nijvere dorpen van het vruchtbaar binnenland.

De kolonie te Piscataqua was voor de eerezucht van Gorges niet voldoende. Als Protestant en Engelschman was hij tot dweepens toe met vaderlandsliefde en godsdienstijver vervuld. Verontwaardigd, dat de Roomsche katholieke kerk en de Fransche koning de oostelijke kust van Noord Amerika in bezit namen, was zijne eerste daad met betrekking tot den tegenwoordigen staat Maine, eene uitnoodiging aan de Schotsche natie te richten, om de bewakers der grens te worden. Sir William Alexander, de eergierige schrijver van hoogdravende treurspelen in versmaat, maar tevens een man van invloed bij koning Jacobus, en die reeds sedert geruimen tijd de begeerte had gekoesterd, om aan koloniale ondernemingen deel te nemen, ondersteunde een plan, dat voor zijn persoonlijke waardigheid en belangen veel goeds voorspelde; en hij verkreeg gemakkelijk een giftbrief (1621) voor al het land, ten oosten van de rivier St. Croix, en ten zuiden van de St. Laurens gelegen. Deze gansche landstreek, welke bereids in de Fransche provincies van Acadia en Nieuw Frankrijk was opgenomen, ontving in de Engelsche geographie den naam van Nova Scotia. Zoo zaaide Engeland door zijne onredelijke aanmatiging met ruime hand het zaad voor toekomstige oorlogen. Want Jacobus schonk thans landen weg, die reeds, en op veel betere gronden, aan het recht van ontdekking ontleend, door Hendrik IV van Frankrijk waren afgestaan,

en onmiddelijk door diens onderdanen in bezit genomen. Ook kon hij kwalijk onderstellen, dat de regeerende koning van Frankrijk zich zou laten welgevallen, dat zijn recht op die in bloei toenemende volkplantingen zoo maar door een perkament met het schotsche zegel voorzien, van onwaarde werd verklaard, of dat die vorst zoo weinig om zijne eer zou geven, dat hij verzuimen kon de volkplanters in bescherming te nemen, die zich in het vertrouwen op zijne macht in Amerika hadden gevestigd.

Desniettemin werden er dadelijk pogingen tot stichting eener Schotsche kolonie aangewend. Een schip, met dat doel uitgezonden, kwam wel in het gezicht der kust, maar deinsde toen voor de gevaarlijke eer der kolonisatie terug, en begaf zich naar één der visschersstations op Nieuw Foundland. In het volgend voorjaar (1623) kwam een tweede schip aan, maar de twee schepen hadden gesamenlijk ter nauwernood den moed, om langs de kust te kruisen, en vluchtig de havens met de omliggende landstreken op te nemen. De oprichting eener volkplanting werd uitgesteld, en eene schitterende lofrede op den bodem, het klimaat en de voortbrengsels van Nova Scotia was de eenige vergoeding voor dat uitstel.

Het huwelijk van Karel I met Henriette Maria scheen de aanvang te zullen zijn van vriendschapsbetrekkingen tusschen de beide mogendheden, die op de wildernissen van Acadia aanspraak maakten, en tot de vreedzame oplossing der tegenstrijdige eischen te zullen voeren. Toch werden zelfs toen nog de rechten van Frankrijk door Engeland niet erkend, en een nieuwe giftbrief bevestigde Sir William Alexander in het bezit der voorrechten, waarmede hij zoo kwistig was begunstigd, en vergunde hem bovendien een stand van baronnen te scheppen. De verkoop van adellijke titels bleek voor den dichter een zeer winstgevend bedrijf te zijn, en het plan ter oprichting eener kolonie geraakte op den achtergrond.

De burgers eener republiek zijn zoo gewoon, dat de wetgeving en het bestuur van hun land uitsluitend onder de leiding staan van de openbare meening, zoo als die onder het volk heerscht, en door het volk wordt uitgesproken, dat zij zich nauwelijks een denkbeeld kunnen maken van den beslissenden invloed, dien in Europa, al is het slechts voor korten tijd, de luimen van enkele individuën op de lotgevallen der volken hebben gehad; hoe dikwijls b. v. de gekwetste ijdelheid van een hoveling, of de ongelukkige hartstocht van een machtigen staatsdienaar de buitenlandsche staatkunde van een volk heeft veranderd. De zwakke koning van Engeland had, nadat hij tweemalen plotseling het parlement ontbonden, en te vergeefs tot onwettige belastingen zijne toevlucht genomen had, het vertrouwen van zijn volk verloren, en was, hoewel in een oorlog met Spanje gewikkeld, van geld en krediet ontbloot. Op zulk een slecht gekozen tijdstip stortte

de overijlde dapperheid van den gunsteling Buckingham, die den ijverzuchtigen Richelieu, bij wien hij als staatsman even ver achterstond, als hij hem in jeugd, bevallige manieren en lichaamsschoonheid overtrof, wilde dwarsboomen, Engeland in een noodeloozen en ongelukkigen twist met Frankrijk. Het beleg van Rochelle vereischte de afzending van eene Engelsche vloot, maar de tocht liep voor de eer en de oogmerken van Buckingham zeer ongunstig af.

Alleen in Amerika werden de vijandelijkheden met goeden uitslag bekroond. Port Royal viel den Engelschen met weinig inspanning in handen, doch deze verovering was (1628) niet veel meer dan de aanwinst van eene weinig beteekenende handelsplaats. Stoutter was het plan ter onderwerping van Canada. Sir David Kirk en zijne twee broeders Lodewijk en Thomas, kregen bevel de St. Laurens op te varen, en Quebec ontving eene opeisching om zich over te geven. De bezetting, van mondbehoefden en militaire benoodigdheden verstoken, moest hare hoop op het karakter van Champlain, haren aanvoerder, bouwen. Achter een stout en uittartend antwoord verborg deze zijne zwakheid, en de verschrikte aanvallers trokken af. Doch Richelieu zond bij tijds geene ondersteuning, het garnizoen had spoedig met gebrek te kampen, en was op den rand van den hongerdood, toen het eskader van Kirk voor de stad terugkeerde. De Engelschen werden als redders ontvangen. De stad Quebec vroeg, en verkreeg gunstige voorwaarden, en gaf zich bij verdrag over. Op deze wijze maakte Engeland zich honderd dertig jaren vóór den veldtocht van Wolfe, door verovering van de hoofdstad van Nieuw Frankrijk meester; dat wil zeggen, zij kwam in het bezit van eene kale rots, en eenige armzalige stulpen, door een honderdtal even armzalige menschen bewoond, die nu bij hunne overwinnaars om brood bedelden. Toch was deze gebeurtenis, om hare gewichtige gevolgen, van groot belang te achten, en de Engelsche admiraal had alle reden om de ligging der vesting te bewonderen. Geene enkele haven in Noord Amerika bleef in de macht der Franschen; Engeland had van Long Island tot aan de pool geen mededinger in de Nieuwe Wereld.

Doch de verovering van Canada was nog niet voltooid, toen de vrede tusschen de oorlogvoerende mogendheden werd gesloten, en een artikel van het vredetraktaat beloofde de teruggave van alle veroveringen, die na den 14^{en} April 1629 waren gemaakt. Het bezit van Nieuw Frankrijk zou, meende men, door de laagheid van leugen en bedrog te duur gekocht zijn, en daarom berustte men aanstonds in den afstand van Quebec. Misschien was de openbare meening in Frankrijk voor den uitslag der onderhandelingen onverschillig, maar de trots, die voor de eer en den godsdienst waakte, ondersteunde Frankrijks aanspraken op het verloren grondgebied, en het gelukte

aan Richelieu's genie, om niet slechts de teruggave van Canada, maar ook van Kaap Breton, en het onbepaalde Acadia te verkrijgen. Dikwijls heeft men later deze uitkomst betreurd; maar de grond voor alle latere ongelukken lag deels in de onnauwkeurige bepaling der grenzen, die de bezittingen der najverige volken zouden scheiden, deels in de oneerlijkheid, waarmede men in de opvatting en toepassing van het traktaat te werk ging.

Terwijl de standvastigheid en bekwaamheid van Richelieu, op deze wijze Frankrijk weder in het bezit der oostelijke provinciën stelde, werkten allerlei oorzaken samen, tot vertraging van de kolonisatie van Maine. Nauwelijks had de kleine nederzetting, die aanspraak maakte op de eer van de oudste volkplanting op die kust te zijn, haar bestaan verzekerd, of eene menigte op elkander volgende patenten verdeelde het gansche terrein van de Piscataqua tot aan de Penobscot onder verschillende eigenaars. De giftbrieven waren in zeer onbestemde bewoordingen opgesteld, en volgden elkander (1629—31) met groote snelheid op, zonder eenig overleg van de zijde van den raad van Plymouth, en zonder eenig vast besluit, om werkelijk kolonieën te stichten aan den kant der mannen, ten wier behoefte zij werden uitgevaardigd. De gevolgen waren gemakkelijk te voorzien. Gelijk de nabuurschap der niet zorgvuldig omschrevene Fransche bezittingen aanhoudende twisten en oorlogen over onzekere grensscheidingen moest te voorschijn roepen, zoo dreigde de onderlinge verdeeldheid over grondbezit en rechtstitels, met eene onafzienbare reeks van processen. Te gelijker tijd werd de ondernemingsgeest door al te groote uitbreiding verzwakt. Iedere haven langs de zeekust was toegankelijk; groepen van hutten lagen op verren afstand van elkander verstrooid, zonder eenigen den minsten samenhang, of onderling verkeer, en de beambten van de zoodanige eigenaars, dien het voornamelijk om een vast inkomen uit koloniale grondpachten te doen was, waren dikwijls misschien oneerlijk, maar toch in verreweg de meeste gevallen buiten staat, den wil van hunne lastgevers te volbrengen. Hoe zwak de pogingen tot het stichten van steden waren, blijkt uit het huurkontrakt, waarop de landerijen in de nabijheid van de Saco waren uitgegeven; de voorwaarde toch van dat kontrakt luidde, dat binnen zeven jaren vijftig volksplanters moesten aangevoerd zijn. Aan den landbouw schonk men zoo goed als geene aandacht. Men had een distrikt van veertig vierkante mijlen, Lygonia genoemd, dat zich van Harpswell naar de Kennebunk uitstreckte, voor de eerste kolonie van landbouwers afgezonderd, doch toen een schip van zestig ton de landverhuizers overbracht, die den ploeg in de oorden van Casco Baai zouden invoeren, werd hun plan door de reeds vroeger aangekomene kolonisten bespot. Het geweer en de vischhoek waren voordeelig,

dan de inspanning des landmans; de weinige leden van het teleurgesteld gezelschap bleven slechts één jaar in eene streek, waar de landbouw zoo weinig was geacht; zij scheepten zich weder in, en zochten eene woonplaats onder de tot bloei ontluikende nederzettingen in Massachusetts. Alleen de rijkdom, dien de wouden en de zee opleverden, kon destijds de Engelschen bewegen zich op de kust van Maine te vestigen; en dit was zeer noodlottig voor de eigenaars van den grond; want men kon hout kappen en visch vangen, zonder genoodzaakt te zijn grondpachten te betalen, of land aan te koopen.

Toch gaf een zekere karaktertrots bij Gorges voedsel aan de onwankelbare hoop, die hem deed vasthouden aan het plan, om zijn landbezit te vergrooten. Terwijl Mason zich reeds tot de landstreek ten westen van de Piscataqua bepaalde, en Sir William Alexander van de Plymouth-maatschappij een giftbrief voor het oostelijkste gedeelte der Vereenigde Staten bekwam, slaagde Gorges, die zich door geene verliezen liet ontmoedigen, en aan de in stoutheid toenemende aanspraken der Franschen zich niet stoorde, die hunne grenzen bereids tot aan de de Penobscot hadden verschoven, in zijn verzoek, om den afstand van het geheele distrikt, dat tusschen de Kennebec en de grensscheiding van New Hampshire ligt. De onvermoeide ijver, dien hij aan zijne oogmerken ten koste legde, blijkt onder anderen uit zijne benoeming tot gouverneur generaal van Nieuw Engeland. Een onvoorzien toeval verhinderde zijn vertrek naar Amerika, en bevrijdde Massachusetts van de vrees, die het voor hem koesterde, maar dit belette niet, dat hij toch eindelijk zijn neef William Gorges afzond om zijn gebied te besturen. Deze zijn gevolmachtigde vertrok onverwijd naar de hem toevertrouwde provincie. Saco zal ongeveer honderd vijftig inwoners hebben geteld, toen de eerste behoorlijk geordende raadsvergadering op den bodem van Maine (1636) werd gehouden. Vóór dien tijd hebben er mogelijk nu en dan vrijwillige samenkomsten tusschen de volksplanters onderling plaats gehad, maar er had geene rechtsbedeeling aan de oevers van de Kennebec bestaan, die met de noodige macht was bekleed geweest, om moord en doodslag onder de kooplieden te voorkomen, en te straffen. William Gorges bleef geene volle twee jaren in het land; de zes Puriteinen van Massachusetts en Connecticut, die (1637) werden benoemd, om als zijne opvolgers op te treden, weigerden dien post te aanvaarden, en zoo bleven de jeugdige nederzettingen, die destijds den naam van New Somersetshire droegen, overgelaten aan regeringloosheid, of althans aan zulk een gebrekkig bestuur, dat er van het gebeurde in de twee jaren 1638—40 niet het minste bericht is te vinden.

Intusschen benoemde een koninklijk charter van 3 April 1639 Gorges op zijn hoogen leeftijd, tot heer en eigenaar van het land, en

aanstonds streefde zijne eerezucht naar den roem, die in het stichten van steden, het ontwerpen van plannen voor een koloniaal bestuur, en het uitvaardigen van een wetboek gelegen was. De oude, beproefde koningsgezinde man, die zoo diep en vast van de noodzakelijkheid eener krachtige regeering overtuigd was, had daarentegen zeer duistere en schemerachtige begrippen van volksvrijheid, en volksrechten, en hij hield zich met het maken van zulke schikkingen bezig, als men van een oud soldaat kon verwachten, die zich nooit door groote schranderheid had onderscheiden, ook nooit Amerika had gezien, maar des niet te min in zijn suffenden ouderdom den rol van wetgever voor een ontlukenden staat in een ander werelddeel wilde spelen.

Zoodanig was de toestand der nederzettingen in het noorden, tijdens dat de landstreek, die slechts een weinig dichter bij de zon was gelegen, reeds door de geestkracht en vlijt van godsdienstijver, in een bedrijvigen behoorlijk, geordenden, en zelfs welvarenden staat veranderd was. De oudste geschiedenis van Massachusetts is de geschiedenis van eene soort van menschen, die, wat hunne eigenschappen en hun invloed op de openbare welvaart aangaat, eene eervolle plaats bekleeden onder de uitverkorenen, aan wie het menschedom ontwikkeling en vooruitgang te danken heeft.

De volkplanting in de nabijheid van Weymouth herleefde in 1624; eene nieuwe nederzetting werd in 1625 dicht bij Mount Wollaston aangelegd, binnen de tegenwoordige grenzen van Quincy, en de kooplieden van het westen zetten hunne reizen naar de eilanden van Nieuw Engeland voort. Doch deze dingen waren van weinig belang, vergeleken met de poging, om eene duurzame volkplanting bij kaap Avon te vestigen, want White, een Puriteinsch geestelijke van Dorchester, maar geen Separatist, bezielde de onderneming met een geest, die hooger en beter was dan de zucht naar voordeel en winst; Roger Conant, die bereids New Plymouth had verlaten, en naar Nantasket zich verplaatst, bewam, door bemiddeling van een broeder in Engeland, die een vriend van White was, de leiding der zaak (1625). De ontvinding van een jaar overtuigde de deelnemers, dat zij den vorm hunner onderneming moesten veranderen, wilden zij hunne verwachting van een goeden uitslag niet bedrogen zien; daarom betaalden de kooplieden met groote eerlijkheid en vrijgevigheid alle personen, die zij in dienst hadden genomen af, en lieten het onvooroordeelig plan varen. Doch Conant, een man van buitengewone geestkracht, die als het ware »door een hooger beginsel werd bezielde,” en op de werkzame vriendschap van White vertrouwde, was zoo gelukkig om een deel van zijn eigen onbezweken moed aan drie van zijne makkers mede te deelen. Met hen koos hij Salem als de geschikste wijkplaats voor de ballingen ter oorzaak van den godsdienst, en zij besloten daar te blijven,

als verdedigers van het Puriteinsch geloof aan de oevers van de baai van Massachusetts.

Het plan eener kolonie rijpte thans meer en meer in den geest van White en zijne vrienden, in het zuid westen van Engeland. Omstreeks denzelfden tijd kwamen eenige vrienden in Lincolnshire (1627) toevallig in een gesprek over Nieuw Engeland; hunne verbeelding vermeide zich in het denkbeeld, om het zuiver evangelie naar de vreedzame wouden van Amerika over te planten; het scheen hun oneindig beter op de gunst en goedheid eener onbebouwde natuur en de zorg der voorzienigheid te vertrouwen, dan de verdrukkingen der Engelsche wetten, en de plagerijen der Engelsche geestelijkheid te verdragen; en wie kon er aan twijfelen, dat op de stem van den onverbasterden godsdienst de wildernis in een paradijs zou worden veranderd voor een volk, dat in een verbond met den almachtigen God leefde? Na eenige beraadslaging, besloten zij sommige personen te Londen en in westelijk Engeland met het plan bekend te maken.

Het hoofdbestuur van Nieuw Engeland, dat wel voor zulk een kloeke onderneming als het stichten van volkplantingen niet berekend was, toonde zich nogtans te allen tijde bereid tot den verkoop van giftbrieven, die voor het tegenwoordige zijne eenige bron van inkomsten was. Het vond er zelfs geen bezwaar in, landen die het reeds verkocht had nog eenmaal af te staan, en verkocht aan Sir Henrij Roswell, Sir John Young, Thomas Southcoat, John Humphrey, John Endicot en Simon Whetcomb, allen gezeten burgers uit Dorchester, een strook land, die zich van de Atlantische tot aan de Stille zee uitstreckte, en het terrein drie mijlen ten zuiden van de rivier Charles en de Massachusettsbaai, en drie mijlen noordelijk van elk gedeelte der Merrimac rivier omvatte. White's ijver zocht en vond spoedig andere en machtige helpers in en buiten Londen, — verwante geesten, mannen, gloeiende van godsdienstige geestdrift, die een voor bezielende indrukken ontvankelijk gemoed, aan eene onverzettelijke vastheid van wil paarden, — Winthrop, Dudley, Johnson, Pynchon, Eaton, Saltonstall, Bellingham, allen zoo vermaard in de koloniale jaarboeken, benevens vele andere mannen van vermogen, en vrienden van koloniale ondernemingen, die eene volkplanting, uit de besten »hunner medeburgers gekozen,» op de stranden van Nieuw Engeland wilden vestigen, in eene veilige afzondering, zoodat het bederf van menschelijk bijgeloof daarin nooit zou kunnen binnendringen. Drie van de oorspronkelijke koopers deden afstand van al hunne rechten, Humphrey, Endicot en Whetcomb behielden een gelijk aandeel met de nieuwe deelhebbers.

De vereeniging, die reeds de standvastigheid van den godsdienstijver, en de hulpsbronnen van handelsrijdommen bezat, en daarbij

thans het recht op een uitgebreid grondgebied had verkregen, maakte aanstonds schikkingen voor de uitzending eener kolonie, en Endicot, een man van onverschrokken moed, verbonden met de opgewektheid van geest, die steeds den moed begeleidt; verder welwillend, ofschoon streng; standvastig maar oplopend; hard en onbuigzaam van karakter, dat door den sombersten vorm van het Puriteinsch geloof niet was verzacht — werd als »een geschikt werktuig voor de aanvaarding van het werk der wildernis” verkozen. Zijne vrouw en kinderen waren zijne reismakkers, en de onderpanden voor zijne trouwe verkleefdheid aan de Nieuwe Wereld. De lieden, die hem vergezelden, benevens zij, die de vereeniging in hetzelfde jaar overzond, gesamenlijk ongeveer honderd personen bedragende, werden door Conant en diens vrienden in de donkere wouden en op de onbebouwde velden welkom geheeten. Toch triumfeerde ook toen de ondernemingsgeest over de zwaarmoedigheid, waarmede de natuur in haren wilden staat den mensch vervult, en zeven of meer der aangekomenen baanden zich een pad door de bosschen naar de landtong, waar heden ten dage Charlestown ligt. Engelsche stoutmoedigheid was hen echter voorgekomen, want zij troffen daar eene Engelsche hut, die bewoond werd, aan.

Toen de tijding van de behoudene overkomst der landverhuizers Londen bereikte, (1629) was het getal der deelnemers aanmerkelijk gestegen. De »mannen van Boston” schonken ’t eerst hunne ondersteuning aan de vereeniging, en de Puriteinen door geheel Engeland begonnen belang te stellen in de pogingen, die de verbeelding tot de liefelijkste bespiegelingen prikkelden. Er werden stappen gedaan om een koninklijken vrijbrief te verkrijgen, met behulp van Bellingham en White, een beroemd rechtsgeleerde, die het plan krachtig ondersteunde. De graaf van Warwick was steeds de vriend der vereeniging geweest; Gorges scheen hare belangen te willen bevorderen, en men zegt, dat Lord Dorchester, destijds één der staatssecretarissen, zijn machtigen invloed ten behoeve van het ontwerp heeft in de schaal gelegd. Eindelijk, na langdurige inspanning en groote kosten, ontving het patent voor de compagnie van Massachusetts-baai het groot zegel, — weinige dagen, vóórdat Karel I in een openbaar staatsstuk het voornemen uitsprak, om zonder parlement te regeeren.

Dit patent, dat de handteekening van Karel I draagt, en langer dan eene halve eeuw als het kostbaarst geschenk werd gewaardeerd, grondvestte eene vereeniging, op de leest der overige maatschappijen in het koninkrijk geschoeid. De leden werden tot een staatsrechtelijk lichaam verheven, door den naam van »den gouverneur en de compagnie Massachusettsbaai in Nieuw Engeland.” Het bestuur van hunne zaken werd aan een gouverneur, een ondergouverneur, en achttien medehelpers opgedragen, die jaarlijks zouden worden verkozen door de aandeelhouders,

of leden der vereeniging. Vier malen 's jaars, en nog meer in geval van nood, zou er eene algemeene vergadering der kolonisten worden gehouden, en aan deze vergaderingen, die met de noodige macht tot wetgeving, onderzoek en oppertoezicht bekleed was, was de behandeling der gewichtigste zaken opgedragen. Geene bepaling in het charter maakte de wettigheid van de handelingen en besluiten der compagnie van de koninklijke toestemming afhankelijk; in het oog van den vorst was zij niets meer dan eene handelsvereeniging, en geen burgerlijk bestuur; hare handelingen kwamen hem even onbelangrijk en onverschillig voor, als die van elke andere maatschappij, of elk ander gild in Engeland, en zoo hij al eene wetgevende macht in Amerika veroorloofde, deed hij zulks met het oog op de werkzaamheden, waarmede, naar hij meende, de aandeelhouders zich zouden bezig houden.

Want het charter bood opzettelijk groote ondersteuning ter bevordering der kolonisatie. Het vergunde aan de compagnie, alle personen, Engelschen of vreemdelingen, die vrijwillig onderdanen des konings wilden worden, en niet »bij name" waren uitgesloten, naar haar gebied in Amerika over te voeren. Het gaf aan den gouverneur de volmacht, maar legde hem niet de verplichting op, om den eed van onderdanigheid en trouw af te nemen; nothans gaf het, aan de strenge regels der wettelijke verklaring getoetst, aan de vereeniging niets, dat naar het privilege van godsdienstvrijheid geleck. Geen enkel woord bevat zelfs eene zinspeling op dat voorrecht, en evenmin kan het bij een onpartijdig onderzoek uit eenigen volzin op redelijke gronden worden afgeleid. De weglating van een uitdrukkelijken waarborg liet de vrijheid van godsdienst onzeker, en zonder eenige bescherming. Het charter verzekert aan de kolonisten de rechten van Engelsche onderdanen, maar verleent hun geene nieuwe, noch grootere vrijheden. Integendeel, het wordt hun gestrengelijk verboden, wetten te maken, of besluiten te nemen, die met de wetten en inzettingen van het rijk in strijd zijn. De opzettelijke vermelding van de macht des gouverneurs, om den eed van onderdanigheid en trouw te eischen, toont, dat het charter geene algemeene godsdienstige verdraagzaamheid beoogde, en wij moeten niet voorbijzien, dat de kolonisten der maatschappij destijds nog geene separatisten waren. Zelfs Higginson, Hooker en Cotton waren nog dienaren van de Engelsche kerk, en evenmin konden de leden der compagnie voorzien, als het Engelsch staatsbestuur vermoeden, welk eene geweldige afwijking van de Engelsche gebruiken uit de verhuizing van Puriteinen naar Amerika zou voortkomen.

Beschouwen wij verder de zaak uit een historisch oogpunt, dan vinden wij, dat de vestiging der bisschoppelijke kerk in Nieuw Engeland, als godsdienst van staat eene onmogelijkheid was, sedert de geest des tijds een waarborg gaf, dat verre weg de meeste landver-

huizers hare onverzoenlijke vijanden zoude zijn. De Episkopalen behoefden het vaderland niet te verlaten; Puriteinen, en zij alleen, kwamen naar Amerika over, en dus was vrijheid voor den Puriteinschen godsdienst zoo wel doel als gevolg van de oprichting der kolonie. Al kon het privilege ook niet als een welgegrond recht worden bewezen, volgde het toch zoo klaar en onweersprekelijk uit den feitelijken toestand, dat in 1662 de Engelsche koning zelf, waarschijnlijk met toestemming en op aandrang van Clarendon, verklaarde, dat het »beginsel en de grondslag van het charter van Massachusetts, de vrijheid van godsdienst en geweten was.”

De staatsrechtelijke toestand der kolonisten was in de schatting van koning Karel geen onderwerp, dat eene opzettelijke overweging verdiende. Hij had volledige wetgevende en uitvoerende macht verleend, niet aan de landverhuizers, maar aan de compagnie, waarvan de eersten geene werkende leden konden worden, zolang als het charter der vereeniging in Engeland bleef. De deelhebbers te Londen zouden besluiten uitvaardigen, inrichtingen van bestuur vaststellen, de noodige beambten aanstellen, aan deze hunne verplichtingen voorschrijven, en een wetboek van strafvordering invoeren. Massachusetts moest geene provincie worden, geregeerd door wetten, die het zelf had gemaakt, neen, aan de vereeniging bleef de beslissing voorbehouden, of en in welke mate het burgerlijke vrijheid zou genieten. De vrijbrief, op grond waarvan het den kolonisten van Massachusetts gelukte, een stelsel van onafhankelijke, vrije volksvertegenwoordiging te veroveren, verzekerde hun niet het kleinste voorrecht van zelfstandige regeering, maar liet hen, evenals de Virginiers, zonder eenige wettelijk verkregene vrijheid aan de genade en den willekeur eener maatschappij in Engeland over. Dit was zoo duidelijk en klaar, dat sommigen dergenen, die reeds verhuisd waren, zich beklagden, dat zij slaven waren geworden.

Even zoo had de maatschappij het recht de voorwaarden te bepalen, waarop nieuwe leden zouden worden aangenomen. Hun getal kon niet dan met hunne eigene toestemming worden vergroot, of veranderd.

Misschien was het de bedoeling, ofschoon zulks niet uitdrukkelijk was bepaald, dat de zaken der compagnie in Engeland zouden worden bestuurd, echter was de plaats voor het houden der vergaderingen niet opzettelijk aangewezen. Doch hoe, als de vereeniging nu eens besloot, de kolonisten onder hare leden op te nemen, en eene vergadering aan de overzijde van den Atlantischen oceaan samenriep? Of hoe, als de gouverneur, de ondergouverneur met de bijzitters en de leden eens zelve naar Amerika overstaken, en daarmede het onderscheid tusschen kolonisten en compagnie ophieven? De geschiedenis van Massachusetts is de tegenhanger van die van Virginia; het laatste verkreeg zijne grootste vrijheid door de afschaffing van het charter zijner maatschappij;

het eerste daarentegen door de overdracht van zijn charter, en eene stoutmoedige uitlegging van de bepalingen, die het bevatte, door de opvolgers der oorspronkelijke eigenaars.

De giftbrief was in Maart uitgevaardigd, en reeds in April werden met spoed de noodige voorbereidselen gemaakt tot het vervoer van nieuwe kolonisten. Het bestuur, dat thans over Massachusetts was vastgesteld, was zeer opmerkelijk, ofschoon het nooit in zijn ganschen omvang is ingevoerd. Het zou bestaan uit een gouverneur, en raadsleden, van welke acht van de dertien door de vereeniging in Engeland moesten worden benoemd; deze acht zouden op hunne beurt er drie verkiezen, en om, zoo als men voorgaf, alle reden tot ontevredenheid te verwijderen, stond men de aanstelling der beide overige raadsleden, als een geschenk der vrijzinnigheid aan de kolonisten af. De op die wijze samengestelde regeering werd met alle macht van wetgeving, rechtspleging en bestuur bekleed. Van dien aard was de weinig belovende dageraad der vrijheid van staat en godsdienst, aan de oevers van de baai van Massachusetts.

Te gelijker tijd ontving Endicot zeer menschlievende voorschriften. »Wanneer één der wilden,» zoo luidde het bevel, dat lang en geregeld, in weerwil van alle bestuursveranderingen werd vervuld, en afgekondigd werd, meer dan vijftig jaren vóórdat William Penn aan de oevers van de Delaware de groote beginselen van vrede en gerechtigheid predikte — »beweert erfrecht te hebben op alle, of op een deel der landerijen, die in het patent aan ons zijn afgestaan, verzoeken wij u dat recht af te koopen, opdat wij allen schijn van onrechtvaardigheid vermijden.» »Kondig in het bijzonder af, dat den inboorlingen geen leed of onrecht mag worden aangedaan.»

Thans verlangde men vurig naar het vertrek der vloot. De kolonisten zouden versterkt en bemoedigd worden door de aanwezigheid van godsdienstleeraars, en de voortreffelijke, in waren zin des woords katholieke Francis Higginson, een beroemd »non-conformistisch» geestelijke, ontving eene uitnoodiging om de volkplanters te begeleiden, welk verzoek hij als eene roeping des hemels beschouwde. Men blaakte van ijver tot verbreiding van het evangelie onder de Heidenen; met vromen ernst besloot men deze ongelukkige en verlorene menschen te verlossen; het koloniaal zegel was een Indiaan, staande, met eene pijl in de rechter hand, en het omschrift: »Kom over en help ons,» eene spreuk, die later door den geliefkoosden regel van Algernon Sidney is vervangen; nog drie andere geestelijken sloten zich aan het reisgezelschap aan. Vóór het vertrek hield men eene zuivering der tochtgenooten, en ontsloeg allen, die van een slecht levensgedrag werden overtuigd. »Geen luie hommel mag onder ons leven,» zoo sprak de geest, en luidde de wet der onverschrokkenen reizigers, die op den

onvruchtbaren bodem van Nieuw Engeland eene groep van bloeiende en welvarende staten gingen vestigen.

Toen de schepen Higginson en zijne reisgezellen van hunnen geboortegrond verwijderden, en Engeland aan de kimmern verdween, zagen zij daarheen terug, niet als naar het tooneel van lijden en verdrukking door onverdraagzaamheid over hen gebracht, maar als naar het land hunner vaders, en de woonplaats hunner vrienden. Zij riepen niet: »Vaarwel, Babylon! vaarwel, Rome! maar: Vaarwel geliefd en dierbaar Engeland!”

In de laatste dagen van Juni kwam de kleine schaar van twee honderd personen te Salem aan, waar »het bederf der Engelsche kerk” nooit zou worden toegelaten, en waar eene »nieuwe hervorming” in toepassing moest worden gebracht. Zij vonden kerk noch stad; acht of tien armelijke hutten, eene eenigzins betere woning voor den gouverneur, en ettelijke korenvelden waren de eenige bewijzen, dat zij door andere landgenooten waren vooraf gegaan. Het gansche getal van oude en nieuwe kolonisten bedroeg thans drie honderd zielen, van welke een derde gedeelte zich bij de jeugdige volksplanting te Charlestown voegde.

In de oogen van de groote Europeesche wereld mochten de bewoners der aarden hutten en blokhuizen te onbeduidend zijn om acht op hen te slaan, in hunne eigene schatting waren zij uitverkorene zendingen Gods; uit Engeland verbannen, maar door den hemel bemind en beschermd; van veiligheid, dak en behoorlijk voedsel verstoken, maar toch boven alle overige menschen gezegend, als de bewaarders van de goddelijke waarheid, en als de werktuigen in de hand der Voorzienigheid, om in de wildernis den fakkels van den zuiveren en onbevleeten godsdienst te ontsteken, die met zijn onsterfelijk licht niet alleen in de wigwams der Heidenen moest doordringen, maar ook zijne weldadige stralen in de duisternis der gansche beschaafde wereld verspreiden. De landverhuizers waren niet zoo zeer eene burgerlijke maatschappij, als wel eene kerk in de woestijn, met geen anderen beschermer als de natuur om hen heen, en met geen anderen koning als God. Kerk en staat werden streng gescheiden; de godsvereering op den breeden grondslag van vrijheid voor elke bijzondere gemeente gevestigd; de keuze der kerkelijke beambten aan de leden der gemeente overgelaten; en deze strenge Calvinisten, van welker ruwe onverdraagzaamheid de lasterlijkste geruchten in de wereld waren uitgestrooid, onderteekenden een verbond, dat wel is waar de beoefening der strengste deugden eischte, maar toch vrij was van elk spoor van onverdraagzaamheid. Het was eene daad van vroomheid en niet van overleg en studie; het begunstigde de deugd, niet het bijgeloof; het verlangde onderzoek, geene blinde gehoorzaamheid. Die mannen

hadden geestdrift, maar zij waren geene dweepers. De kerk regelde hare eigene zaken. Zij vroeg geen verlof van den koning, en dacht er niet aan hem als haar hoofd te erkennen; zij stelde zelf hare dienaren en beambten aan, die zij uit eigen boezem afzonderde en wijdde; zij had geene liturgie, verwierp overbodige plechtigheden, en bracht de eenvoudigheid, door Calvin ingevoerd, tot nog engere grenzen terug. De drijfveeren, die hunne daden bestuurden, hingen zoo vast samen, en waren zoo diep geworteld in het eigenaardig karakter hunner partij, dat de leer en kerkorde, te Salem ingevoerd, regel en richtsnoer zijn gebleven voor het Puriteinsch Nieuw Engeland.

Er waren, zelfs in die kleine schare, eenigen, voor wie het nieuwe stelsel te vreemd en onverwacht was, en deze vonden in John en Samuel Browne zeer bekwame leidlieden. Beide mannen waren leden van den kolonialen raad; beide werden gehouden voor lieden, »die het goed met het welzijn der kolonie meenden,» zij waren gunstelingen van de Compagnie in Engeland; en de een, een voortreffelijk advokaat, was lid van het collegie van bijzitters te Londen geweest. Zij weigerden zich met de openbare vergadering te vereenigen, maar versamelden, steunende op het gezag der Engelsche wet, en de rechten hun door het charter toegekend, eene gemeente, die den eeredienst der Engelsche kerk handhaafde. Konden echter de landverhuizers, — zoo redeneerden de kolonisten — het eigenlijk doel opgeven, waarom zij den Atlantischen Oceaen waren overgestoken? Mochten zij dulden, dat de hierarchie afbreuk deed aan hunnen godsdienst in de wouden van Massachusetts? Zij oordeelden de vereeniging van hunne vrijheid met de toelating der bisschoppelijke partij eene onmogelijkheid; aanvallen op hunne rechten voorziende, vreesden zij voor de aanhangers der staatskerk, als voor verspieders in hunne legerplaats, en daarom verwierpen zij den godsdienstvorm, die voor hen de oorzaak van zoo veel lijden was geweest, niet als eene secte, maar als eene tirannie. »Gij zijt Separatisten,» zeiden de Brownisten tot hunne zelfverdediging, »en weldra zult gij Anabaptisten zijn.» »Neen,» antwoordden de predikers, »wij hebben ons niet van de kerk van Engeland, maar alleen van hare misbruiken gescheiden. Wij zijn om het kerkgebed en de afgodische plechtigheden, uit ons vaderland, waar wij zoo zwaar voor onze gevoelens hebben moeten lijden, uitgeweken, en kunnen en willen daarom in dit oord der vrijheid die dingen niet dulden. Hunne toelating zou eene snoode overtreding van Gods wet zijn.» Raad en volk vielen den gouverneur bij, wiens eigenzinnigheid door opgewondenheid versterkt werd, en wiens godsdienstige tegenzin door de vervolging in haat was overgegaan. De aanhangers der bisschoppelijke kerk werden op hunne beurt als scheurmakers veroordeeld; hun pleidooi als opstand verworpen; hunne

godsdienstoefening als mouterij verboden; terwijl de beide Browne's, die zich het stilzwijgen niet lieten opleggen, als misdadigers gevangen genomen, en op de terugkeerende schepen naar Engeland overgevoerd werden. Zij werden uit Salem verbannen, omdat zij aanhangers der staatskerk waren. Zoo werd die kerk 't eerst in Massachusetts beleeden, maar daar ook dadelijk verbannen. De zegeningen van het beloofde land moesten voor de Puriteinsche dissenters bewaard blijven.

De winter van 1629—30 bracht ziekten mede, en de gewone kwalen, die aan de vestiging van koloniën onafscheidelijk zijn verbonden. Meer dan tachtig, — nagenoeg de helft der kolonisten — stierven vóór de lente, zich in de ure des doods slechts hierover beklagende, dat zij werden afgeroepen uit de wereld, alvorens de vestiging van hun geliefden godsdienst te hebben aanschouwd. Higginson zelf viel als het slachtoffer eener uitterende koorts; stervende zag hij den toekomstigen voorspoed van Nieuw Engeland, en de aanstaande heerlijkheid der Puriteinsche kerk in liefelijke visioenen voor zijne oogen zweven.

De Browne's naar Engeland teruggekeerd, bliezen te vergeefs dreigingen en wraak. Te gelijk met hen brachten de schepen eene beschrijving van Nieuw Engeland, door Higginson, mede, — een werkje, waarvan binnen weinige maanden drie uitgaven verschenen, zoo groot was de belangstelling, die voor de nieuwe kolonie door het gansche moederland heen heerschte.

Want de uitvaardiging van het charter voor Massachusetts scheen den Puriteinen toe, een gebod des hemels te zijn, dat hen naar Amerika heen wees. Daar kon het evangelie in zijne reinheid worden gepredikt, en de natuur was daar alleen de vertrouwde getuige der ware godsvereering. Engeland toonde door zijne vervolgingen, dat het zijn bewoners moede was, die nog minder geteld waren dan de aarde, die hun voet betrad. De verkwistende levenswijs richtte vele menschen van matig vermogen te gronde, en zelfs de scholen, die zoo vele fonteynen van het water des levens moesten zijn, waren bedorven. De Nieuwe Wereld genoot de bescherming der goddelijke Voorzienigheid, en had daarom ook aanspraak op de liefde en inspanning der menschen. Kon er edeler arbeid zijn, dan Engeland met zijne gemakken en genoegens te verlaten, om de ware kerk in een ver verwijderd land te gaan planten, waarin de verdedigers van den valschen godsdienst nooit zouden indringen?

Doch was het wel geoorloofd, zoo vroeg meer dan één nauwgezet geweten, de vervolging te ontvluchten? Ja, was het antwoord, want aanhoudende vervolging kan zoo gemakkelijk onze kinderen en nakomelingen tot afval van de waarheid verleiden. De gedachte echter aan het lijden, dat hunne vrouwen en kinderen in den vreemde wachtte,

was wel geschikt hen met ontzetting te vervullen, en hun besluit aan het wankelen te brengen, en er was zulk een diep en streng plichtgevoel als het hunne noodig, om aan die machtige stem der natuur het zwijgen te gebieden, en het stellig vooruitzicht van lichamelijk lijden, als de vrees van een vleeschelijk gezinden geest ter zijde te schuiven. Het recht der inlanders was een bezwaar, dat zich gemakkelijker liet wegruimen; een groot gedeelte des lands was door de pest ontvolkt, en men kon den afstand van den grond van de Indianen koopen. De slechte uitslag van andere koloniën kon de klimmende geestdrift niet uitblusschen; vroeger toch had men slechts winst en voordeel nagejaagd, thans zocht men alleen zuiverheid van godsdienst; de oudere volkplantingen hadden eene bandelooze volkshoop tot bewoners gehad, thans stelde men zich voor »een bijzonder bestuur” in te stellen, en »de besten,” in eene kolonie te vereenigen. Zoo luiden de zoogenoemde »Conclusies,” die onder de Puriteinen in Engeland werden verspreid.

Op raad van den braven Matthew Cradock, den gouverneur der compagnie, stelde men voor, dat het charter zou worden overgedragen aan die leden, welke hun verblijf in de kolonie hadden; en dadelijk werd dit punt het belangrijkste, dat in behandeling was te brengen. Terstond gingen eenige mannen van vermogen en opvoeding te Cambridge, in Engeland, eene overeenkomst aan, dat zij naar Amerika zouden vertrekken, als vóór het einde van September, het gansche bewind wettig zou zijn overgedragen aan hen, en de overige leden der compagnie, die zich in de volkplanting wilden vestigen. Dit plan was voldoende, om in het huisgezin van John Winthrop, en bij vele andere rechtschapene mannen, de begeerte om naar Amerika te gaan, op te wekken, »Ik zal dat land,” sprak de jonge Winthrop tot zijn vader, »het mijne noemen, waar ik het best God kan verheerlijken, en den omgang mijner dierbaarste vrienden genieten. Daarom onderwerp ik mij hierin aan Gods wil en den uwen, en wijd mij zelven aan God en de compagnie met al mijne kracht, beide naar lichaam en naar geest. De »conclusies,” die gij mij toezendt, zijn onweêrlegbaar; het moet wel eene goede zaak zijn, die zoo geheel met het oordeel van Gods profeten overeenstemt, door zulke vrome en wijze edelen in Israël wordt ondernomen, en Gods eer in zulk een bijzonderen dienst beoogt.” Twee dagen na het sluiten van het zoo even genoemd contract, kwam de zaak andermaal voor den raad. Eene ernstige beraadslaging greep plaats, en duurde den volgenden dag voort, totdat met algemeene stemmen werd bepaald, dat het bewind en het charter naar de overzijde van den Atlantischen Oceaan zouden overgebracht, en in Nieuw Engeland gevestigd worden.

Dit besluit was eenvoudig eene beslissing der vraag, waar in het

vervolg de vergaderingen der maatschappij zouden worden gehouden, en toch veranderde het feitelijk de handelsvereeniging in een onafhankelijk provinciaal bestuur. Men hield den maatregel voor bestaanbaar met de beginselen van het charter. De vereeniging verkocht zich zelve niet; zij verplaatste zich. Zij mocht haar patent niet vervreemden, maar kon eene wettige vergadering te Londen, of aan boord van een schip in eene Engelsche haven beleggen; en waarom dan niet in de haven van Salem, even goed als op het eiland Wight, waarom in eene hut of onder een boom te Charlestown, niet even goed als ten huize van Goffe te Londen? Men heeft het geoorloofde van den maatregel uit een juridisch oogpunt in twijfel getrokken. »Het charter,» beweerde de regeering van Karel II in 1679, »is oorspronkelijk gegeven, om in het koninkrijk te worden uitgevoerd,» echter hadden twee jaren vroeger de opperrechtters Rainsford en North verklaard, dat »het charter de ondernemers tot eene vereeniging had gemaakt, onverschillig waar deze verblijf had.» Gelijksoortige patenten waren door het »lange parlement» en Karel II uitgevaardigd, om in Rhode Island en Connecticut te worden uitgevoerd. Baltimore en Penn woonden langen tijd op hunne bezittingen, en de Pelgrims hadden een patent medegebracht, dat wel is waar niet met het groot zegel was voorzien, maar toch om eene andere reden geene waarde had. Doch hoe men over de wettigheid van de overdracht des gifbrieffs mocht denken, zij verschafte aan de kolonisten geen nieuwe rechten of vrijheden, tenzij zij reeds leden der vereeniging waren; zij liet geene nieuwe leden toe, maar gaf aan Massachusetts een aldaar gevestigd bestuur. Ofschoon de compagnie voortaan in Nieuw Engeland zou vergaderen, behield zij echter in den volsten omvang het haar schriftelijk verleend recht, om naar goedvinden leden aan te nemen, en van de wijze, waarop zij dat recht zou uitoefenen, hing het politiek karakter, dat Massachusetts zou verkrijgen, grootendeels af.

Toen de raad bijeen kwam, om beampten, die zich naar Amerika zouden verplaatsen, te benoemen, werd John Winthrop, een man van algemeen erkende vroomheid, vrijzinnigheid en goed levensgedrag tot gouverneur gekozen, en de geheele raad van bijzitters voor Amerika benoemd (1630). Doch toen het uur van vertrek naderde, verwekte de gedachte aan de gevaren, die men tegemoet ging, zooveel vrees, dat zelfs de harten der moedigsten begonnen te wankelen. De een na den ander der benoemden bedankte. Men was genoodzaakt eene raadsvergadering te Southampton voor de keus van drie plaatsvervangers onder de bijzitters te houden, en van deze drie is er één nooit naar Amerika gegaan. Zelfs nadat de inscheeping had plaats gehad, werd een raad aan boord van de Arbella belegd, en Thomas Dudley tot ondergouverneur, in de plaats van Humphrey, die achterbleef, aangesteld. Dudley vertrok, maar was nauwelijks in Amerika aangekomen, of hij

had berouw over zijne daad; het land was met al te schoone kleuren afgeschilderd. Het was vooral Winthrop, die door zijne bedaardheid en geestkracht den moed zijner reismakkers ondersteunde. Zijne zachte buigzaamheid van karakter werd door eene even diepe als rustige geestdrift voor zwakheid behoed. »Terwijl hij als een vader bij zijne eerste aankomst zijne goederen tusschen broeders en bureu verdeelde; en voor het welzijn van Massachusetts blijmoedig armoede, en vroegtijdigen ouderdom zich getroostte, vermocht zijne zachtmoedige mensche-lievendheid de dweepzucht zijner tijdgenooten te temperen.» Een eerlijk koningsgezinde, afkeerig van de zuivere democratie, maar standvastig in zijn eerbied voor de bestaande volksvrijheden; in Engeland een »conformist,» maar met eene liefde voor »het reine evangelie» vervuld, welke op die der »Independenten» geleek; in Amerika een gematigd aristokraat, partij trekkende voor een bewind van »het kleinste deel, doch onder voorwaarde, dat dat deel »de wijsten van de besten» zou omvatten, belangeloos, dapper en nauwgezet — toont zijn karakter ons den overgang uit de reformatie tot de republiek, toen het gevoel van trouw, ofschoon heilig bewaard, toch van lieverlede week voor den onweerstaanbaren geest van burgerlijke vrijheid.

Zeventien schepen in het geheel werden gedurende den zomer uitgezonden, en voerden ongeveer vijftien honderd zielen over. Omstreeks achthonderd — allen Puriteinen, tot de partij der Independenten overhellende, en daaronder vele mannen van groote bekwaamheden, aanzienlijk vermogen, en de beste opvoeding; geleerden in alle wetenschap vier dagen ervaren, geestelijken tot de vroomsten en welsprekendsten in het koninkrijk behoorende — scheepten zich met Winthrop in, en namen het charter mede, dat de grondslag hunner rechten en vrijheden zou worden. Het land werd met een voortreffelijken wijngaard, van de edelste en beste soort beplant. De godsdienst onderdrukte de natuurlijke gewaarwordingen en gevoelens niet; alvorens Yarmouth te verlaten legden zij aan de wereld de gronden voor hunne verhuizing bloot, en riepen een hartelijk vaarwel aan de kerk van Engeland en aan hunnen geboortegrond toe. »Onze harten,» zeiden zij, »zullen zoovele fonteynen van tranen voor uw altijddurend welzijn wezen, wanneer wij onze nederige hutten in de wildernis zullen bewonen.»

De landverhuizers waren eene schaar van oprechte geloovigen, die reinheid van godsdienst verlangden, maar geene kolonie van wijsgeeren, op algemeene verdraagzaamheid gesteld. Eerbied voor hun geloof voerde hen naar de Nieuwe Wereld, waar de afstand hen voor vervolging vrijwaarde, naar een land, waarvan zij het uitsluitend bezit hadden aangekocht, met een vrijbrief, waarvan zij de onbelemmerde uitvoering hadden verkregen, met het doel de leer van hunnen godsdienst in toepassing te brengen, met de vormen der burgerlijke vrijheid, die zij meer

dan hun leven beminden. Zij maakten eene vereeniging uit, die zij naar eigen goedvinden voor anderen konden openstellen of sluiten. Zij hielden in hunne eigene handen den sleutel van hunne wijkplaats, en handhaafden hun recht om de deur te sluiten voor alle vijanden van hunne eensgezindheid en veiligheid.

* In Juni en Juli kwamen de schepen, die Winthrop en zijne reisgenooten aan boord hadden, op een tooneel van jammer en lijden aan. Zij, die van de oudere kolonisten de ellende van den winter hadden overleefd, waren arm en zwak door uitputting en krankheid; ter nauwernood was er voorraad van brood en koorn voor veertien dagen voorhanden. In plaats van de nieuw aangekomenen gastvrij te ontvangen smeekten zij hen om voedsel. Omstreeks twee honderd dienstmannen, die met groote kosten waren overgezonden, ontvingen de vrijheid, en werden van alle verbindtenissen ontslagen; hun arbeid — zoo hoog was de nood geklommen — was minder waard dan de kosten van hun onderhoud.

De keus van geschikte plaatsen voor nieuwe nederzettingen werd het eerste punt van zorg. De baai en aangrenzende rivieren werden onderzocht, en hoewel Charlestown de plaats van hun eerste verblijf was, duurde het toch niet lang, of de fakkel der beschaving, die niet weder zou worden uitgedoofd, werd in Boston en de omliggende dorpen ontstoken. Boston vooral had »schoone en aangename bronnen,” en »een goeden bodem, die weelderige korenvelden en vruchtdragende tuinen kon opleveren.” De verspreiding van het reisgezelschap gold voor eene ramp, maar er was geen tijd voor langdurig beraad, en zij, die gereed waren, maakten een begin met bouwen. Doch ziekte vertraagde den voortgang van het werk, en de dood ontrukte aan menigen arbeider de vrucht van zijn vlijt. De kolonisten bleven voor geene wederwaardigheid gespaard. Zij woonden op zijn best in linnen tenten of armzalige hutten; zij zagen hunne vrienden »van week tot week, ja, bijna van dag tot dag voor hunne oogen wegwijnen,” en in een land, dat zoo rijk was aan verborgene bronnen, stierven zij bijkans door gebrek aan goed drinkwater. Menigeen was aan gemak en overvloed, enkelen zelfs aan weelde gewoon geweest. Vrouwen hadden met onvoorziene rampen te worstelen, en de mannen, die wat hen zelve betrof, tegen de beproeving waren gehard, voelden hunnen moed wegzinken bij de aanschouwing van den angst, die hunne dierbaarste betrekkingen beving, en van de gevaren, die ze aan alle kanten omringden. De deugden van Arbella Johnson; eene dochter uit het geslacht der Lincoln's waren onmachtig de sombere nevelen te verdrijven, die haar omgaven, en daar zij reeds bij hare aankomst ziekelijk was, sleepte kommer haar spoedig ten grave. Haar echtgenoot, een der aanzienlijkste mannen in de kolonie, een ijveraar voor

den waren godsdienst, tijdens zijn leven »de grootste voorstander der kolonie,» en na zijn dood, door de bepalingen van zijn testament, een weldoener van den jeugdigen staat, bezweek voor de aanvallen van ziekte en droefheid; maar »hij stierf gelaten, en in liefelijken vrede,» en bemoedigde zijne lotgenooten door zijn godzalig uiteinde.» Winthrop verloor een zoon, hoewel niet door ziekte. Een honderdtal en meer nog, en daaronder leden van den raad, mannen, die de hoogste achting genoten, en in eere werden gehouden als de trouwe en onafscheidelijke deelgenooten van den gemeenschappelijken voorspoed, en de gemeenschappelijke rampen, werden door de tafereelen van ellende geheel ontmoedigd, en verlieten, uit vrees voor hongersnood en dood, Massachusetts om naar Engeland terug te keeren. Vóór December waren er minstens twee honderd gestorven. Maar, even als de schitterendste bliksemstralen uit de donkerste wolken neërschieten, zoo vermeederde slechts de algemeene nood de vroomheid der volkplanters, en versterkte hunne standvastigheid. Hunne geestdrift werd verzacht door teeder medelijden met menschelijk lijden; terwijl een ongeveinsd godsdienstig geloof hen voor vertwijfeling en wanhoop bewaarde. Er is in hunne jaarboeken geen enkelen angstverradenden regel te vinden, geen spoor van berouw te ontdekken; de gemeente kwam steeds op den bepaalden tijd samen, nu eens in het veld, dan weder onder de schaduw van een eeuwenouden eik; te midden van de ontbering waren zij rijk aan hoop, en in de eenzaamheid der wildernis gevoelden zij zich in gemeenschap met het grootste en liefderijkste aller wezens. Aan hen, die stierven, komt niet minder eer toe, dan aan hen, die in leven bleven. Voor de martelaren was de ure des doods een uur van zegepraal, zooals men zelden of nooit in kalmer tijden aantreft, even als er geen prachtvolle zonsondergang mogelijk is, wanneer niet de avonddampen zich in statige wolkgevaarten aan de kimmen opeenstapelen, om den glans en de heerlijkheid der zinkende dagvorstin te weërkaatsen. De kalme berusting, die zulk een bekoorlijk waas van vrede over het ziekbed verspreidt, en den dood te rustig maakt om hem te vreezen, en te schoon, om den doode te betreuren, vertoonde zich bij niemand zoo treffend als bij de dochter van Thomas Sharp, op wier jeugd, sekse en uitnemende deugden de strenge Dudley zulk eene warme lofspraak heeft gehouden. Zelfs kinderen werden met dien geest van geloofsmoed en vertrouwen beziel, en verwachtten in hunne laatste ure, in het volle besef van de ontzagwekkende verborgenheid des doods, hunne naderende ontbinding met het blijmoedig en kalm vertrouwen, dat de vrucht is des geloofs, en daalden ten grave met de hoop der onsterfelijkheid vervuld. De overlevenden droegen alle deze dingen nederig en ootmoedig, »gedachtig zijnde aan het doel, dat hen herwaarts had ge-

voerd.” »Wij hebben hier de liefde van God en Jezus Christus,” schreef Winthrop aan zijne vrouw, die door zwangerschap genoodzaakt was geweest in Engeland achter te blijven, »en is dat niet genoeg? Ik dank God, dat het mij zoo wel is, dat ik hier ben, en ik heb geen berouw over mijn komen, ik zou mijn voornemen niet veranderd hebben, al had ik al deze beproevingen en smarten kunnen voorzien. Ik had nog nooit zooveel rust en kalmte van geest.”

Zulke tooneelen vielen er in de eerste dagen na de grondlegging der volkplantingen in Massachusetts voor. In de twee volgende jaren, werd de kolonie niet eenmaal door de aankomst van talrijke volkplanters verblijd. In 1631 kwamen er niet meer dan negentig, dus minder dan ten vorigen jaren waren weggegaan. In 1632 bedroeg het getal der aankomelingen slechts twee honderd vijftig. Men vreesde voor de gevaren der reis, en voor de ongemakken der wildernis, en wachtte daarom het bericht af, dat de eerste ondernemers goed waren geslaagd. Zij, die de vlucht hadden genomen, brachten, om hunne lafhartigheid te vergoelijken, het land in een kwaden reuk. Dudley beschreef openhartig al de moeilijkheden, die men tegemoet ging, en de bezwaren, die men te verwachten had; maar bovendien ontstond spoedig de vrees, die nooit geheel werd weggenomen, dat de vrijheden der kolonisten door de regeering van Engeland zouden worden vernietigd.

Reinheid van godsdienst en burgerlijke vrijheid waren de wenschen, die de kolonisten het meest ter harte gingen. De eerste vergadering van den raad der bijzitters nam maatregelen tot verzekering van het levensonderhoud der predikers. In de volgende kwam de vorm van bestuur ter spraak, opdat de vrijheid des volks beveiligd zou wezen voor de aanmatigen der regeerders; »want,” zeide men »zoo zeker als de golven der zee onophoudelijk het strand beuken en veranderen, is ook de geest van eergierige menschen op de verwoesting van de vrijheden hunner broeders bedacht.” Volgens het charter moesten de hoofdwetten in eene vergadering van alle leden der compagnie worden ontworpen en vastgesteld, en dien overeenkomstig werd eene algemeene vergadering te Boston bijeengeroepen, om het bestuur te regelen. Meer dan honderd personen, en daaronder vele oude volkplanters, die tot geenerlei kerk behoorden, werden in het bezit van de rechten en vrijheden der vereeniging gesteld. Het bezwaar, aan eene samenroeping van het gansche lichaam der gerechtigden, tot de zaken van wetgeving en bestuur verbonden, kwam van dag tot dag duidelijker te voorschijn, en het volk vergenoegde zich daarom met het recht, om de ledige plaatsen, die in den raad der bijzitters mochten ontstaan, aan te vullen. Zoo werd het bewind tijdelijk een aristocratie bij keuze; de overheden, die hun ambt voor onbepaalden tijd bekleedden, moesten den

gouverneur en den onder-gouverneur uit hun eigen midden kiezen, en waren tevens met alle overige takken van bestuur belast.

Deze regeling was tijdelijk. In de eerstvolgende algemeene vergadering in het laatst van Mei samengeroepen, »nadat het koren was gezaaid,» hernamen de leden, namelijk honderd vijftig in getal, een gedeelte van het gezag, waarmede zij wat al te vrijgevig waren geweest en behielden aan de vergadering des volks het recht voor, om jaarlijks zulke veranderingen in het collegie van bestuur te maken, als de meerderheid zou wenschelijk achten. Werd er van dat recht geen gebruik gemaakt, dan zouden de dienstdoende overheidspersonen in hun ambt blijven. Doch tegelijkertijd werd eene wet van nog grooter belang uitgevaardigd, eene wet, die goed en kwaad in haren schoot verborg. Met het doel, dat de volksvergadering uit eerlijke en brave mannen zou zijn samengesteld, werd besloten en vastgesteld, dat voortaan niemand tot lid van dit politiek lichaam zou worden aangenomen, »die geen lid is van eene der kerken, welke zich binnen de grenzen van ons gebied bevinden.» Zoo werd de vrijheid van verkiezing beperkt. De staat werd eene soort van godsregering; God zelf zou over zijn volk heerschen, en de uitgelezene schaar der godvreezende kiezers — de mannen, wier namen een onveranderlijk raadsbesluit van God onder de voorwerpen zijner liefde had opgeteekend; wier verkiezing aan de wereld was geopenbaard door het getuigenis en de ervaring van den godsdienst in hunne harten, en wier vereeniging door het heiligst verbond met den hemel en met elkander was bevestigd, in den naam van een gekruisigden Verlosser — werden, door de grondwet der kolonie tot het orakel van den goddelijken wil verheven. Er werd eene aristokratie, doch niet van den rijkdom gegrondvest. De dienstknecht, de lijfeigene kon lid der kerk, en daardoor ook lid der vereeniging zijn. Andere staten hebben het bezit van burgerlijke rechten beperkt tot de vermogenden, de grondbezitters, of de eerstgeborenen, maar de Calvinisten van Massachusetts, die zorgvuldig aan de geestelijkheid den kleinsten schijn zelfs van politieke macht ontzegden, voerden de regeering der zichtbare kerk in, — eene republiek van het uitverkoren volk in verbond met God.

Het gevaar, dat van den kant van Engeland dreigde, scheen eene aansluiting door de heiligste plechtigheden gewijd te eischen. In andere opzichten rijpte de geest der kolonisten voor de volksvrijheid. Zij konden er niet lang vrede mede hebben, dat de raad der bijzitters alle macht in handen had, en een onafhankelijk bestaan bezat; en de overheden waren, met uitzondering van den heftigen Ludlow, tot toegeven gezind. Daarom werd in de eerstkomende algemeene vergadering, in 1632, bepaald, dat de gouverneur en zijne bijzitters jaarlijks zouden gekozen worden. Het volk, tevreden met de erkenning van zijn recht

herkoos rustig en bescheiden de in dienst zijnde overheden. De kiem der volksvertegenwoordiging werd reeds zichtbaar; aan iedere stad werd bevolen twee mannen te kiezen, om in de volgende vergadering der bijzitters te verschijnen, en in overleg met deze een plan voor eene openbare schatkist te ontwerpen. De maatregel was noodig geworden, daar eene belasting, die door de bijzitters alleen was uitgeschreven, reeds onrust en tegenstand had verwekt.

Terwijl op die wijze een gelukkige samenloop van omstandigheden voor Massachusetts eene volksvertegenwoordiging voorbereidde, werden ook met de inboorlingen vriendschapsbetrekkingen aangeknoopt. Van de oevers der Connetticut kwam in 1631 de »Sagamore" der Mohegans, om de vruchtbaarheid van zijn land te prijzen, en den aanleg eener Engelsche volkplanting te verzoeken, als een bolwerk tegen de Pequods; de dichterbij wonende Nipmucks riepen de hulp der kolonisten tegen de tirannie der Mohawks in; de zoon van den grijzen Canonicus wisselde geschenken met den gouverneur, en in 1632 werd Miantonómoh zelf, de groote krijgsman van de Narragansetts, en de jeugdige ambtgenoot van Canonicus als gast aan Winthrop's disch ontvangen, en hoorde met de gemeente eene preek van Wilson aan. Eindelijk kwam nog in 1634 een sachem der Pequods, met een grooten voorraad aaneengeregen schelpen en saamgebundene roeden, die de belofte van even zoovele bever- en ottervellen moesten afbeelden, ten einde met de Engelschen een verbond te sluiten, en hunne bemiddeling te vragen.

Eenzoo zocht men verkeer met de andere Europesche volkplantingen aan te knopen. Om de vriendschappelijke betrekking met de Pelgrims te volmaken, toog de gouverneur van Massachusetts, met Wilson den prediker uit Boston, in 1632 naar Plymouth. Van de zuidzijde van de haven van Boston, was, daar de reizigers te voet gingen, voor die reis een dag noodig. Ter eere dezer gewichtigste gebeurtenis, gingen Bradford en Brewster, de gouverneur en ouderling der Oude kolonie, de komenden te gemoet, en voerden hen in de stad, waar zij vriendelijk werden ontvangen en onthaald. Op »den dag des Heeren" gebruikten zij het sakrament, des namiddags werd een punt ter bespreking voorgesteld; de prediker sprak kort, de onderwijzer profeteerde, de gouverneur van Plymouth, de oudste en andere leden der gemeente namen aan de beraadslaging deel, die op de uitdrukkelijke begeerte der aanwezigen door de gasten uit Boston gesloten werd. Zoo werd de gemeenschap met Plymouth bevestigd. Van de Chesapeake was reeds eene rijke lading graan ontvangen, en handelsbetrekking met de Hollanders te Hudsons River aangeknoopt.

De verbeterde uitzichten en de uitnoodigingen van Winthrop voerden nieuwe landverhuizers uit Europa aan. Gedurende de langdurige reis, die de tweehonderd passagiers aan boord van de Griffin in den

zomer van 1633 hadden, moesten drie preeken per dag de verveling helpen verdrijven. Onder de reizigers bevond zich Haynes, een man van zeer groot vermogen, en nog grootere liefde, met »een hemelschen” geest, en van onberispelijken levenswandel; hij bezat een zeldzaam doorzicht, en een juist maar bescheiden oordeel; van karakter verdraagzaam, was hij een vurig verdediger der vrijheid, en een even ijverig vredeftichter; zijne bekwaamheid als wetgever was bekend, en het volk had hem lief zoowel om zijne menschlievendheid en deugd, als om zijn onbaatzuchtig gedrag. Tegelijk kwamen twee van de gevierdste geestelijke voorgangers van twee staten — de scherpzinnige en vernuftige Cotton, de zoon van een Puriteinschen advocaat; reeds te Cambridge als geleerde vermaard, vlug in het maken van onderscheidingen en geoefend in fijn gesponnen redeneering; door zijne manieren meer tot overreden, dan tot bevelen geschikt; ervaren in de kerkvaders en scholastieken, maar al hunne wijsheid in Calvin vereenigd en opeengestapeld vindende; door karakter en opvoeding door en door vroom, met haat tegen de ketterij bezielde en dikwijls voorbarig in zijnen ijver, om slechte daden, door de onderdrukking van verkeerde meeningen te voorkomen; een verklaarde vijand van de democratie, die hij als de blinde tirannie der dierlijke driften van de groote hoop vreesde, en toch met alle macht het erfelijk gezag in al hare vormen en gestalten bestrijdende, omdat hij een bestuur op zedelijke grondslagen gevestigd verlangde, naar de wetten der billijkheid en rechtvaardigheid voor allen, waarbij hij tevens »de laatste beslissing aan het gansche volk” wilde toegekend zien; — en Hooker, een man van groote gaven, vaste wilskracht en sterken geest, edel van hart en rondborstig in zijne woorden, in de school des lijdens tot menschlievendheid opgevoed, en door zijne ballingschap in Holland in verdraagzaamheid geoefend; driftig maar beminnelijk, met een vast geloof, en toch te allen tijde tot gehoorzaamheid aan de macht der rede bereid; de evenknie der hervormers zonder hunne strengheid, een apostel, aan den dienst van armen en geringen gewijd; onverbiddelijk tegen den hoogmoedige, maar zachtmoedig bij de vertroosting van den gebogen en verslagen geest; gloeiende door de geestvervoering van den godsdienst, en brandende van ijver om de blijde boodschap der verlossende liefde te verkondigen; zijn oog, zijne stem, elk gebaar, zijn gansche voorkomen bezielde door de levenwekkende kracht eener in het hart gevestigde vroomheid; vol ijver voor het openbaar belang, en tot verkwisting toe weldadig en, »ofschoon door vervolging en ballingschap zoo aanhoudend bezocht, gelijk de eene baar de andere volgt.” toch altijd kalm en met »een hemelschen zielevrede gezegend;” onwrikbaar in zijn vertrouwen op de Voorzienigheid, en in zijne verkleefdheid aan de groote zaak der beschaving, die hij zijn gansche leven door lief had, al bleef zij

voor hem een raadsel en eene verborgenheid. Zoo was de man, die om zijne begaafdheden en verdiensten door zijne tijdgenooten »onder de grootste menschen» werd gerangschikt, geprezen als hij door hen werd als »de ééne kostbare parel, waarmede Europa de schatten, die het van Amerika's kusten ontving, meer dan betaalde.» De gemeente, waaronder Hooker had gearbeid, was hem vooruitgereisd, toen hij aan wal stapte verdrong zij zich om hem heen, teneinde hem te verwelkomen. »Nu leef ik» — riep hij uit, terwijl hij hen met opene armen ontving, — »nu leef ik, als gij vast staat in den Heer.»

Zoo versterkt, werd de kleine schaar steeds najiveriger op hare vrijheden. »De profeten in ballingschap zien de ware gestalte des Heeren.» De leden in de steden kozen afgevaardigden om bij voorraad de rechten en verplichtingen der algemeene vergadering te overwegen. De giftbrief gaf ontegenzeggelijk de wetgevende macht aan al de leden te samen; dat hij vertegenwoordiging des volk toeliet, meende Winthrop, was eene bloote gissing en gevolgtrekking, en daar het gansche volk niet altijd kon vergaderen, was de hoogste macht, zoo redeneerde men, noodzakelijk in handen van de bijzitters.

Doch het volk redeneerde geheel anders. Om de democratische richting te stuiten, predikte Cotton op den verkiezingsdag voor de vergaderde leden der vereeniging tegen de verwisseling van ambten. Het recht van een braaf magistraat stond, zeide hij, gelijk met dat van een eigenaar op zijnen grond. Maar de kiezers, nu honderd tachtig sterk, stonden er op »hunne onbepaalde macht» uit te oefenen, en kozen, met verwerping der beslissing op den kansel, een nieuwen gouverneur en onder-gouverneur. Tegelijkertijd werd de wijze van stemming verbeterd, en in de plaats van het opsteken der handen de stembus ingevoerd. Op die wijze »bracht het volk eene hervorming van die dingen tot stand, welke zij meende dat in het bestuur ongepast en verkeerd waren.»

Verder werd bepaald, dat het gansche lichaam der deelhebbers alleen voor de keus van overheidspersonen zou samenkomen, en dat aan deze in vereeniging met afgevaardigden, door de verschillende steden te kiezen, de wetgevende macht en het bevelen van ambten zouden zijn opgedragen. De handelsvereeniging was ongemerkt in eene democratie met het stelsel van vertegenwoordiging veranderd.

Nu volgde de wet tegen willekeurige belastingen. Niemand buiten de rechtstreeksche volksvertegenwoordigers mocht over landerijen beschikken, of geld opnemen. Zoo was Massachusetts reeds vroeg de echo van Virginia, gelijk de berg antwoordt op den donder, en de diepte tot de diepte roept. De staat was opgevuld met gonzende politieke tinnegieters; »de kiezers van iedere stad waren bezig met het onderzoeken hunner vrijheden en privileges.» Met uitzon-

dering van het beginsel van algemeen stemrecht, dat thans zoo gelukkig vaststaat, was de democratie toen, vóór twee eeuwen, even voortreffelijk als zij heden ten dage is. Zelfs de overheidspersonen, die als rechters optraden, ontvingen hun ambt jaarlijks door de keus des volks. »Verkiezingen kunnen daar onmogelijk lang stand houden,» zeide de advokaat Lechford. Dezelfde voorspelling is nu reeds twee honderd jaren gedaan. De geest des volks, die altijd in beweging is, kan nog gemakkelijk worden opgezet, zelfs door geringe en voorbijgaande prikkels; maar na al zijne trillingen volgt hij toch steeds de wet der zedelijke wereld, en herneemt spoedig zijn evenwicht.

Ten einde de onbeperkte macht van het uitvoerend bewind te beperken, eischte het volk welhaast eene geschrevene staatsregeling, en in 1635 werd eene commissie benoemd, om eene versameling van rechtsbeginselen te ontwerpen, gelijkende op eene »magna charta,» ten einde als grondwet te dienen. De predikanten en de algemeene vergadering zouden hun oordeel over dien arbeid uitspreken, en Cotton drong er, niet zonder bijval te vinden, op aan, dat Gods volk geregeerd zou worden door de wetten, die God aan Mozes gegeven had.

De bevoegdheid der bijzitters en der afgevaardigden gaf nagenoeg tien jaren lang tot twist en strijd aanleiding. Beide werden door het volk gekozen; de eersten door de geheele kolonie; de laatsten door de verschillende steden. De twee collegies gingen met gemeen overleg te werk, maar de bijzitters matigden zich het recht aan, en brachten het in toepassing, om alle gemeenschappelijke besluiten door een afzonderlijk »veto» te verwerpen. De andere tak van bestuur verzette zich daartegen; doch het gezag der patriciërs bleef nog lang bestaan, nu eens door middel van bedachtzaam dralen, dan weder door »eene behendige preëk,» tot dat eindelijk in 1644 een vergelijk de vergadering in twee afdeelingen splitste, die elk het recht van verwerping van de besluiten der andere verkreeg.

De strijd was door de tusschenkomst der oudsten beslecht, want de godsdienst was de rots, waarop de staat steunde; gemeenschappelijk geloof had de kolonisten samengebracht, en hield hen voortdurend onderling verbonden. Zij waren tot uitsluiting geneigd, daar zij zich naar het uiteinde der wereld hadden begeven, om voor hunne overtuiging te kunnen leven. Als menschen, die voor de vervolging waren gevlucht, deinsden zij voor innerlijke tweespalt als voor een dreigend gevaar terug. En waarom zouden zij ook hunne schuilplaats voor hunne onderdrukkers ontsluiten? Eenheid van godsdienst was in hunne schatting het bolwerk tegen de aanvallen, die zij van de zijde der Engelsche kerk hadden te duchten. Het uitgestrekt vaste land van Amerika bood ruimte genoeg voor koloniën aan; daarom hielden

zij den toegang tot hun eigen beperkt gebied slechts voor »de broederen” open. Hun godsdienst was hun leven; zij ontvingen niemand buiten hunne geestverwanten en aanhangers. Zij weigerden den spotter, den ongeloofige, of den dissenter te ontvangen, en het gansche volk kwam in de openbare godsdienstoefening bijeen. Dit stelsel hadden zij lief als de burcht van hunne vrijheid, en van hun geluk. »De regeling van kerk en gemeenebest,” schreef Cotton aan zijne vrienden in Holland, »is thans op zulk een voet ingericht, dat het ons aan den nieuwen hemel en de nieuwe aarde doet denken, waar de rechtvaardigheid woont.”

Terwijl de staat door zulke maatregelen de eendracht des geloofs ten naauwste met den regeeringsvorm vereenigde, trad in zijn midden onverwacht een van die doordringende geesten te voorschijn, die van tijd tot tijd aan de wereld zegen aanbrengen door hunne geschiktheid, om aan de zedelijke waarheid, die zij in den vollen glans harer heerlijkheid aanschouwen, op eene even gelukkige als duurzame wijze macht en invloed op het leven te verschaffen, door de toepassing van gevolgtrekkingen, die uit hunne edele beginselen voortvloeien. In Februari van het eerste jaar der kolonie (1634), slechts weinige maanden na de aankomst van Whintrop, en vóórdat Cotton en Hooker de reis naar Nieuw Engeland hadden ondernomen, kwam na een stormachtigen overtocht van zes en zestig dagen, te Nantasket een »jeugdige prediker aan, vol goddelijken ijver, en met groote talenten begaafd.” Zijn naam was Roger Williams. Hij was toen dertig jaren oud, maar bij den betrekkelijk jeugdigen man was eene leer tot rijpheid gekomen, die hem een onvergankelijken roem waarborgt, daar hare toepassing den godsdienstvrede aan de Amerikaansche maatschappij geschonken heeft. Hij behoorde tot de Puriteinen, en had uit Engeland moeten vluchten, maar de rampen, die hem getroffen hadden, waren onmachtig geweest zijn helder en doordringend verstand te bevelen; lang en ernstig had hij den aard en de gevolgen der onverdraagzaamheid overdacht, en die in zijn geest gewikt en gewogen, en zoo was hij, en hij alleen, tot de ontdekking van het eenige geneesmiddel gekomen, dat tegen die verderfelijke kwaal bestaat. Hij kondigde deze zijne ontdekking aan in de eenvoudige stelling van de heiligheid en onschendbaarheid van het geweten. De burgerlijke overheid, leerde hij, moest de misdaad tegengaan, maar mocht zich geen gezag over meeningen en gevoelens aanmatigen; zij was verplicht den schuldige te straffen, maar zij behoorde zich van elke beperking der gewetensvrijheid te onthouden. Deze eenvoudige leer verborg niets minder in haren schoot, dan eene volslagene omkeering der heerschende theologische rechtsbedeeling; zij wischte uit de wetboeken de misdaad van hoogverraad, waarvoor de afwijking van de heerschende

kerk doorging, zij doofde de brandstapels uit, die de geloofsvervolging zoo lang brandende had gehouden; zij hief iedere wet op, die tot de bijwoning der openbare godsdienstoefening verplichtte, schafte de tienden, en alle overige gedwongene bijdragen tot instandhouding van den godsdienst af; verleende aan elken vorm van godsdienstig geloof gelijke bescherming, en gedoogde niet, dat ooit de macht van het wereldlijk gezag werd te hulp geroepen tegen de moskee van den Muzelman, het altaar van den vuuraanbidder, of de kathedraal der Katholieken. Bewonderenswaardig is de helderheid, waarmede Roger Williams de gevolgtrekkingen uit zijn groot beginsel afleidde; de stoutmoedigheid, waarmede hij, even als Pascal en Edwards, die diepzinnige en heldhaftige denkers over andere onderwerpen, elk gevolg, dat met recht uit zijne stellingen door anderen werd getrokken voor zijne verantwoording nam, en het beleid, waarmede hij elke onbillijke beschuldiging wederlegde. Bij de standvastige handhaving van zijne gevoelens veranderde hij nooit van standpunt; de heiligheid van het geweten was en bleef het groote leerstuk, dat hij met alles wat daaruit voortvloeide, verdedigde, van het oogenblik aan, dat hij zijn voet op den bodem van Nieuw Engeland zette, en waarvoor tot in zijn hoogen ouderdom, ja, tot zijn laatsten snik zijn hart bleef kloppen. Dat leerstuk maakte den jeugdigen volkplanter tot een tegenstander van het gansche stelsel, waarop de staat Massachusetts was gebouwd; maar hoe zachtzinnig en vergevensgezind van karakter, en hoe bereidvaardig hij was om alles toe te geven, wat de eer en goede trouw hem vergunden te laten varen, zoo handhaafde hij nogtans zijne overtuiging overal en altijd, met gematigde volharding, en onbuigzame menschlievendheid.

Zoodra derhalve Williams te Boston was aangekomen, bevond hij zich in het midden der gemeenten van Nieuw Engeland, zonder tot haar te behooren. Zij hadden het gebruik van geweld in zaken van den godsdienst nog niet opgegeven, en het was hem onmogelijk zich met hart en ziel aan eene kerk aan te sluiten, die de hatelijke en vijandelijke gelaatstreken der Engelsche wetgeving had behouden. Hoe groot moest daarom niet de beweging zijn, die in de kolonie losbrak, toen de bevolking van Salem hem tot haren predikant verlangde. De raad te Boston »verbaasde zich” over zulk een overijld besluit, en noodigde de bewoners van Salem dringend tot de intrekking er van uit. Williams vertrok naar de nederzetting van Plymouth, en vertoefde daar ongeveer twee jaren. Maar hij had door zijne deugden de liefde van de gemeente te Salem gewonnen, en de apostel der geestelijke vrijheid werd andermaal in 1638 door haar vertrouwen vereerd, en op nieuw beroepen. Nogthans bleef hij bij het publiek verdacht. Zijn zachtzinnig gedrag moge uit een enkel voorbeeld

blijken. Hij had eene verhandeling geschreven over den aard der voorwaarden, waaronder de kolonisten in Amerika hunne landerijen hadden bekomen, en daarin bewezen, dat een Engelsche giftbrief de rechten der oorspronkelijke bewoners niet vermocht te vernietigen. Bij den eersten opslag scheen deze meening een verraad tegen het geliefkoosd charter der kolonie te zijn. Williams echter wenschte eenvoudig, dat men het ergerlijk handschrift zou verbranden, en zette zijne bedoeling zoo klaar en duidelijk uiteen, dat de raad hulde deed aan zijn karakter, en verklaarde, »dat de zaak niet zoo kwaad was, als men aanvankelijk had gemeend.»

Doch de beginselen van Roger Williams brachten hem voortdurend in strijd met de geestelijkheid en het bewind van Massachusetts. Het was te allen tijde beider gewoonte geweest, de kerk van Engeland met eerbied te bejegenen, en men had in het moederland haar eeredienst zonder gewetensbezwaar bezocht; maar hare beginselen en haar bestuur waren nog steeds streng uitsluitend. Williams wilde van geene gemeenschap met de onverdraagzaamheid weten, want zeide hij, vervolging der gewetensvrijheid is ontegenzeggelijk, en op de droevigste wijze in strijd met de leer van Jezus Christus.

De overheden drongen er op aan, dat iedereen de openbare godsdienstoefening zou bijwonen; Williams keurde de wet af; de slechtste bepaling in het Engelsch wetboek was volgens hem het voorschrift, dat ieder de kerk van zijn kerspel moest bezoeken. Hij beschouwde de poging, om door dwang menschen van verschillend geloof in één gebouw te vereenigen, als eene openbare schending hunner natuurlijke rechten; den goddelooze en den weerspannige naar de openbare godsdienstoefening te slepen, noemde hij de veinzerij te bevorderen. »Eene ongeloovige ziel is dood in hare zonde» — zoo luidde zijne redeneering, — »en de onverschillige met geweld van de eene godsvereering tot de andere te noodzaken, is even goed, als of men een doode achtereenvolgens verschillende kleederen wilde aantrekken.» »Niemand mag aan eenen vorm van godsvereering gebonden worden, of,» voegde hij er bij, »tot instandhouding van een eeredienst zonder zijne eigene vrije toestemming verplicht worden.» »Hoe,» riepen zijne tegenstanders uit, verbaasd over zijne stellingen, »is dan de arbeider zijn loon niet waard?» »Ja,» was het antwoord, »maar hij ontvange het slecht van hen, die hem huren.»

De magistraatspersonen werden uitsluitend uit de leden der kerk gekozen; even gepast, redeneerde Williams, »zoudt gij een doctor in de medicijnen, of een loods kunnen kiezen, op grond van zijne theologische kennis, en zijn kerkelijk aanzien.»

Men wierp hem tegen, dat met zijne beginselen geene goede regeering bestaanbaar was. De bevelhebber op het schip van staat,

antwoordde Williams, kan zeer wel de orde aan boord handhaven, en zorgen, dat het vaartuig geregeld zijn koers volgt, al dwingt hij de dissenters van zijne bemanning niet om de openbare gebeden hunner makkers bij te wonen.

Eindelijk loste zich de strijd op in de vraag, of het de plicht en het recht der overheid was, den geest des volks voor bederf en verleiding te bewaren, en dientengevolge datgene te straffen, wat haar voorkwam dwaling en ketterij te zijn? Overheden, beweerde Williams, zijn niets meer dan beambten des volks, of zijne gevolmachtigden, aan wie nooit eenige geestelijke macht in godsdienstige aangelegenheden kan worden opgedragen; sedert het geweten ieders persoonlijk eigendom, en niet dat der maatschappij is. Met bewonderenswaardige gevatheid en scherpzinnigheid kleepte hij die groote waarheid in hare stoutste en meest algemeene vormen, en beweerde, »dat de burgerlijke overheid niet eenmaal mocht tusschen beide komen, om eene kerk van afval en ketterij terug te houden;» »dat hare macht zich enkel en alleen tot het lijf, de bezittingen en den uitwendigen toestand der burgers bepaalde.» Met even groote klaarheid voorzag hij den invloed van zijne beginselen op de samenleving. »De opheffing van het juk van gewetensdwang,» — om de woorden te gebruiken, waarmede hij zelf, in lateren tijd, zijne gevoelens heeft uitgedrukt, — »zal niet slechts eene daad van liefde en rechtvaardigheid, jegens de tot slavernij gedoemde volken zijn, maar zij zal ook eene bindende kracht ten toon spreiden, om aller en ieders belang en geweten tot de bewaring der gemeenschappelijke vrijheid en des vredes te verplichten.»

Dezelfde overheidspersonen, die Eliot, den apostel van het Indiaansche ras, hadden gestraft wegens afkeuring van hunne maatregelen, konden de onafhankelijkheid van Williams niet dulden, en de tijdsomstandigheden schenen hunne vrees te rechtvaardigen. Er ontstond in Engeland eene geweldige vijandschap tegen Massachusetts; »leden der algemeene vergadering ontvingen bericht van aanslagen door bisschoppelijk gezinden en andere kwaadwilligen gesmeed.» Aan den eenen kant was de overheid der kolonie er zorgvuldig op uit, om elke noodlooze beleediging van het Engelsch staatsbestuur te vermijden, maar bevestigde toch aan de andere zijde met grooten ijver hare eigene instellingen, en was zelfs op tegenweer bedacht. Met het oog op die omstandigheden, vaardigde zij den zoogenoemden »deelhebbers eed» uit, waarbij ieder deelhebber verplicht werd trouw te zweren, niet aan koning Karel, maar aan Massachusetts. Deze maatregel was aan velerlei bedenkingen onderhevig, en een Engelsch advokaat zou zonder twijfel hem als onwettig hebben beschouwd. De vrijheid van geweten, waarvoor Williams in de bres sprong, gedoogde niet, dat iemand tot een eed werd verplicht; voor den raad ontboden, was het hem onmogelijk zijne over-

tuiging te verzaken, en de invloed van zijn taal was zoo groot, »dat de regeering genoodzaakt werd haar voornemen te laten varen.» In het oog der bewindvoerders was hij natuurlijk de bondgenoot eener politieke partij, in zijne eigene schatting gaf hij slechts eene openhartige belijdenis der waarheid. Bij elke aanraking, waarin hij met de rechtbank kwam, sprak hij met de klaarheid eener vastgegronde overtuiging. Hij beminde het redetwisten, maar liet zich nooit tot bitse en toornige antwoorden verleiden. Men beschuldigde hem wel van hoogmoed, maar veroordeelde daardoor slechts de nieuwhed zijner gevoelens.

De geleerde, die aan de onderzoekingen der afgetrokkene wijsgeerige bespiegeling gewoon is, leeft in eene gedachten wereld, die ten eenen male van de wereld, die hem omringt, verschilt. De weg zijner gedachten is verwijderd van het pad, dat de gewone en alledaagsche geesten bewandelen, en dikwijls is hij zelf het slachtoffer der tegenstelling. Het is der wereld niet vreemd, de stem der waarheid te verwerpen, omdat haar klank zonderling is, leeringen voor onhoudbaar te verklaren, dewijl zij nieuw zijn, en zelfs den man van boosheid en krankzinnigheid te beschuldigen, die beginselen predikt, welke de zelfzuchtige van zich stoot. Zoo is de wereld door alle tijden heen te werk gegaan. Socrates, Paulus, Luther, en zoovele andere voortreffelijke en scherpzinnige mannen zijn voor dwazen en krankzinnigen uitgekreten. De bovenmatige ontwikkeling van een vermogen kan somtijds het evenwicht des geestes verstoren, evenals het aanhoudend gebruik van een lichaamsdeel de schoonheid en evenredigheid van het gansche lichaam kan benadeelen, of gelijk de uitsluitende toewijding aan een bepaald doel, — staatkunde of geld, bijvoorbeeld, — uit leven en karakter de aangename afwisseling van licht en schaduw wegneemt. Volgens eene zeer oude opmerking, heeft de dwaasheid in het brein van iederen wijzen man een schuilhoekje, en zeker is het, dat niet alleen dichters als Tasso, maar ook de helderste geesten als Sir Isaac Newton, Pascal, Spinoza, een merkbare tint van krankzinnigheid vertoonden. Misschien dreef Williams zijne verhevene beginselen met al te nauwgezette, ietwat kleingeestige volharding door; in elk geval mag het ons niet verwonderen, dat Bradford en zijne tijdgenooten hem, met alle erkenning van zijne verdiensten als prediker, voor een man hielden, »wiens verstand eenigzins gekrenkt was.»

De raad te Boston was nog tot geen besluit gekomen, toen de gemeente van Salem, die het best Williams kende, zonder acht te slaan op het onlangs gehouden onderzoek, hem den post van prediker opdroeg. Aanstonds echter begonnen zich de schaduwzijden van een op godsdienst gevestigden staat te vertoonen. De predikanten kwamen bijeen, en verklaarden ieder waardig om gebannen te worden, »die hardnekkig wilde volhouden, dat de burgerlijke overheid zich niet mag mengen in

godsdienstige aangelegenheden, en eene kerk tegen afval en ketterij bewaren," de overheid zelve verdaagde haar besluit alleen om aan eene kerkelijke commissie tijd te geven zich naar Salem te begeven, ten einde met Williams en de gemeente aldaar langs kerkelijken weg te onderhandelen. Intusschen werd Salem's bevolking wegens de keus van haren geestelijken leidsman gelaakt, en eene strook land, waarop zij aanspraak maakte, haar tot eene straf onthouden.

Daardoor werd de kloof slechts wijder. Openhartig, maar met groote gematigdheid legde Williams aan de predikanten zijne leer bloot, waarbij hij op alle punten gewapend bleek te zijn. Daar zijne stadgenooten, ten gevolge van hunne verkleefdheid aan zijn persoon, hunne landerijen hadden verloren, zou het lafhartig van hem geweest zijn hen in den steek te laten, en het instinct der vrijheid deed hem wederom het ware geneesmiddel vinden. In vereeniging met de kerk, schreef hij »brieven van vermaning aan al de kerken, die onder de overheidspersonen leden hadden, met verzoek, dat zij deze op hunne onrechtvaardigheid zouden wijzen." Alleen leden der kerk konden deelhebbers zijn, en Williams beriep zich in zeer gematigde bewoordingen op het volk, het uitnoodigende om aan zijne vertegenwoordigers te gelasten, zorg te dragen, dat aan de bewoners van Salem recht geschiedde.

Deze laatste daad gold voor openbaar verraad, en in de eerstvolgende algemeene vergadering werd aan Salem tijdelijk het genot van alle rechten en vrijheden ontzegd, totdat het voldoening voor den brief zou hebben gegeven. De stad beleed verkeerdt gedaan te hebben, en onderwierp zich; geen enkel inwoner bleek bereid te zijn den brief van vertoog en verzet te rechtvaardigen; de gemeente van Williams weigerde het groote beginsel van de heiligheid des gewetens te erkennen; zelfs zijne vrouw liet door een denkbeeldig begrip van plicht zich voor een tijd verblinden, om den vrede van zijn huis door hare verwijten te verstoren. Williams stond alleen, geheel alleen. Den ban der koloniale kerk voorkomende, verklaarde hij niet langer aan hare geestelijke macht zich te willen onderwerpen. »Mijn eigen vrijwillig verlaten van al deze kerken, die volharden in haar opzet om de getuigen des Heeren te vervolgen, die licht over haar trachten te ontsteken, was, ik erken 't, mijn eigene vrije daad; ja ik hoop de daad van den Heer Jezus, die in mij den storm verwekte, welke op den door hem bepaalden tijd de sterkte en het vertrouwen van al die menschelijke uitvindingen zal omverwerpen." Voor de algemeene vergadering ontboden, beleed hij moedig zijne overtuiging, ten aanhoore van de vertegenwoordigers des volks, »hield de als rotsen zoo sterke gronden voor zijn gevoelen staande," en verklaarde zich »bereid om zich liever te laten binden en verbannen, en zelfs in Nieuw Engeland te sterven, dan de overtuiging te verzaken, die in schitterenden glans voor zijn geest was

opgegaan. In een tijd, toen Duitschland voor geheel Europa het slachveld van den onverzoenlijksten godsdienstoorlog was, toen zelfs Holland onder den hartstocht van wraakzuchtige kerkelijke partijen bloedde, toen Frankrijk nog in de vreeselijke worsteling met bijgeloof en dweepzucht zijne krachten verspilde, en Engeland onder het despotisme van onverdraagzaamheid zuchtte; meer dan eene halve eeuw vóórdat William Penn een Amerikaansch grondeigenaar werd, en twee jaren vóórdat Descartes de nieuwe wijsbegeerte op de methode van het vrije onderzoek en nadenken grondvestte, — verdedigde Roger Williams de grootsche leer der geestelijke vrijheid. Het werd zijn roem een staat op dien grondslag te hebben gesticht, en op de instellingen van dien staat zoo diep den stempel van zijn karakter te hebben gedrukt, dat die indruk onuitwischbaar is gebleven tot op dezen dag, en zonder de volslagene verwoesting van zijn werk niet kan worden verwijderd. De beginselen, die hij verdedigde, eerst te midden van de kibbelarijen van een koloniaal kerspel, daarna in de algemeene raadsvergadering van Massachusetts, en ten laatste in toepassing bracht in de wildernis van de baai van Narragansett, wist hij weldra aan de wereld bekend te maken (1644), en ze in het licht te stellen als den grondslag van de godsdienstige vrijheid des menschedoms, zoodat wij de beeldspraak, die zijne tegenstanders spottenderwijs van hem bezigden, in ernst opvattende, hem mogen vergelijken bij de leeuwerik, dien liefelijk zingenden vogel van den vreedzamen zomer, die, begeerig om zich in de lucht te verheffen, van den grond opspringt, en van de heg in den boom vliegt, totdat zij eindelijk, ver boven de hoogste heuvels, hare zangen door den morgennevel laat weergalmen. Williams was de eerste Christen uit den nieuweren tijd, die de leer der geestesvrijheid in haren vollen omvang verkondigde, — de gelijkheid voor de wet van meeningen en gevoelens, in welker verdediging hij de voorlooper van Milton was — en alzoo de wegbereider van Jeremias Taylor, wiens meerdere hij nogtans was. Want Taylor beperkte zijne verdraagzaamheid tot een klein aantal Christelijke sekten, terwijl de vrijzinnigheid van Williams de gansche aarde omvatte; Taylor was een vriend van gedeeltelijke hervorming, prees zachtheid aan, vermaande tot geduld, en ondernam een pleidooi ten behoeve van elke secte, die verdragelijk was; maar Williams wilde de vervolging van geene enkele meening, van geen enkelen godsdienst dulden; hij wilde de ketterij tegen alle verdrukkingen der wet beschermd, en de rechtzinnigheid van de bescherming, door middel van vreesaanjagende strafbepalingen beroofd zien. Taylor bleef vasthouden aan de noodzakelijkheid van duidelijke wetten tot handhaving van den godsdienst, en tot uitroeiing van dwaling; hij geleek op de dichters, die in hunne dwaasheid hunnen held eerst voor onkwetsbaar verklaren, en hem vervol-

gens met eene aardsche wapenrusting bekleeden. Williams daarentegen wilde de waarheid aan zich zelve overlaten, in haar eigen hemelsch gewaad, daar hij geloofde, dat zoo in den eeuwenheugenden strijd tusschen waarheid en dwaling, het gebruik van geweld voor goed kon worden afgeschaft, de waarheid des te eerder zou zegevieren. Het menschdom heeft de gewoonte aangenomen, om eene hooge belooning te schenken aan den gelukkigen onderzoeker van de wetten der natuur, en aan een iegelijk, die de grenzen der menschelijke kennis uitzet. Wij prijzen den man, die 't eerst de lucht ontleed, het water in zijne grondstoffen opgelost, of den bliksem uit de wolken gelokt heeft, al zijn deze ontdekkingen evenzeer de vruchten des tijds, als de uitvindingen van het genie geweest. Een zedelijk beginsel heeft een veel grooteren invloed op het menschelijk geluk, en de ontdekking van geene waarheid kan van meer rechtstreeksch belang voor de maatschappij zijn, dan de waarheid, die een duurzamen godsdienstvrede in het leven roept, en rust en vrede in elke gemeenschap van menschen, in elken menschelijken boezem brengt. Laat de naam van Copernicus in eere blijven, omdat hij op zijn doodbed aan de wereld heeft bekend gemaakt, dat de zon het middenpunt van ons hemelstelsel is; Keppler blijve in de jaarboeken der menschelijke grootheid vermeld, om de scherpzinnigheid, waarmede hij de wet van de beweging der planeten heeft doorgrond; het genie van Newton worde aangebeden en verheerlijkt, dat eene lichtstraal wist te ontleden, en een hemellichaam als in eene weegschaal te wegen, maar men vergunne ook aan Roger Williams eene, al is het dan ook nederige, plaats onder degenen, die de zedelijke wetenschap verder hebben gebracht, en de weldoeners des menschdoms geworden zijn.

Doch zoo al de nakomelingschap in haar oordeel over hem niet verdeeld is, de leden van de algemeene vergadering in 1635 dachten anders, en spraken het vonnis der verbanning over hem uit, ofschoon met eene kleine meerderheid. Eenigen, die voor zijne veroordeeling stemden, zouden zulks zonder de overredende toespraak van Cotton niet hebben gedaan; en het vonnis werd voorgesteld niet als een straf voor gevoelens, noch als eene beperking der vrijheid van geweten, maar als gegrond op de erkentenis, dat de toepassing der nieuwe leer op de bepalingen van den giftbrief, op de kerkorde der gemeenten, en op den »eed, om zich van de trouw des volks te verzekeren,» »de grondslagen van den staat en de regeering scheen om te keeren.»

De winter was op handen; Williams kreeg op zijn verzoek verlof tot aan de lente te mogen blijven, daar hij het plan had, alsdan eene kolonie te Narragansett Baai aan te leggen. Doch de liefde van Salem's bevolking herleeftde, en was niet langer te bedwingen; zij verdrong zich om zijn huis, ten einde hem te hooren, dien zij zoo spoedig voor

altijd zou verliezen; ook begon er een gerucht te loopen, dat het niet raadzaam zou zijn, hem de grondlegging van een nieuwen staat in de nabuurschap te vergunnen; velen werden door de gedachte zijner goddelijke zending aangegrepen; zijne gevoelens bleken aanstekelijk te zijn, en het kwaad verspreidde zich in steeds wijderen kring. Daarom besloot men hem naar Engeland te verwijderen, op een schip, dat toevallig zeilrêe lag (1636). Dientengevolge werd hem bevel gezonden, naar Boston te komen, en scheep te gaan. Voor de eerste maal weigerde Williams aan de bevelen van den raad te gehoorzamen. Er werd eene pinas afgezonden om hem te halen, de beamten begaven zich naar zijne woning, — maar hij was weg. Drie dagen te voren had hij Salem in een sneeuwstorm en zulk koud weder verlaten, dat hij tot in hoogen ouderdom de herinnering daarvan bewaarde. »Veertien weken lang werd hij op de jammerlijkste wijze heen en weêr gedreven, in een ruw jaargetijde, zonder te weten, wat een bed was, of hoe brood smaakte.» »Menigmaal had hij in den stormachtigen nacht geen vuur, geen voedsel, en geen gezelschap; dikwijls reisde hij zonder gids, en had geene andere woning als een hollen boom. Toch ontbrak het hem niet aan vrienden. Dezelfde nauwgezette eerbied, die hem tot den apostel der gewetensvrijheid had verheven, had hem ook tot den beschermer en verdediger der Indianen gemaakt. Hij had zich met ijver op het aanleeren hunner taal toegelegd, en kende die zoo goed, dat hij daarin zonder moeite een gesprek kon voeren. Gedurende zijn verblijf te Plymouth was hij dikwijls de gast der naburige Sachems geweest, en thans, nu hij midden in den winter in de hut van het opperhoofd van Pokanoket kwam, werd hij door Massasoit hartelijk ontvangen, »en het hart van den wilden Canonicus, het hoofd der Narragansetts, beminde hem tot in den dood.» »De raven, zoo schreef hij met dankbaarheid vervuld, »hebben mij in de woestijn gevoed.» En ter belooning van hunne gastvrijheid bleef hij zijn gansche leven tot in hoogen ouderdom hun vriend en weldoener, de apostel des christendoms, die tot hen kwam niet als een huurling om loon, maar die onvermoeid onder hen werkte, zonder zich over hunne afgoderij ontijdig te vertoonnen; hij was de beschermer van hunne rechten; de vredestichter zoo dikwijls hij de woeste hartstochten in beweging zag komen, maar ook hun onverschrokken advokaat en verdediger, zoo dikwijls de Europeanen hunnen grond beproefden te overmeesteren.

Eerst vestigde hij zich te Seekonk, waar hij begon te bouwen en te planten. Maar Seekonk bleek later binnen de grenzen van het gebied van Plymouth te zijn gelegen, daarentegen toonde aan de overzijde van het water de natuur hem een schoon en voortreffelijk land, dat aan niemand toebehoorde, en hem de gelegenheid bood tot vestiging eener kolonie, die even vrij als de overige volkplantingen zou

kunnen zijn. »De gouverneur Whintrop, dien ik steeds in eere zal houden,» zegt Williams, »schreef mij in het geheim, om mijne schreden naar de Narragansett Baai te richten, tot mijne bemoediging er mij op wijzende, dat dat oord van alle Engelsche aanspraken vrij, en buiten het bereik der patenten en vrijbrieven was. Ik beschouwde zijn voorzichtigen raad als eene stem des hemels.»

In Juni 1636 scheepte de wetgever van Rhode Island zich met vijf reisgenooten op den stroom in; eene zwakke Indiaansche kanoe droeg den grondlegger en de eerste burgers van een vrijen en onafhankelijken staat. De overlevering heeft in hare verhalen de bron bewaard, in welcher nabijheid zij aan land gingen, die plek is de geboorteplaats, het eerste bewoonde hoekje van Rhode Island. Om zijn ongeschokt vertrouwen op de genade en bescherming van God te openbaren, noemde Williams die plek »Providence.» »Ik wensch,» zeide hij, »dat zij een toevluchtsoord voor menschen zal worden, die om de vrijheid des gewetens hebben moeten lijden.»

In zijne nieuwe woonplaats had Williams veel minder tijd tot nadenken, studie en bespiegeling. »Mijn tijd,» getuigde hij van zich zelve, en hij verontschuldigt daarmede op bevredigende wijze, de ruwheid van zijn stijl, als zedekundig schrijver — »was niet geheel aan geestelijken arbeid gewijd, maar dag en nacht, te huis en op reis, te land en te water, met den schoffel en de riemen, moest ik trachten mijn brood te vinden.» Gedurende een tijdsverloop van twee jaren kwamen velen tot hen, die zijne schuilplaats opzochten. De grond, dien hij thans in bezit had genomen, lag op het gebied der Narragansett Indianen, en weldra werd hij door eene akte van Canonicus en Miantonomoh de rechtmatige eigenaar van een uitgestrekt terrein. Niets doet ons zoo duidelijk en klaar het beminnelijk karakter van Williams kennen, als het gebruik, dat hij van deze aanwinst van grondbezit maakte. De bodem was zijn eigendom, zoo geheel en volkomen, »als de rok, die iemand aan het lijf heeft,» en toch behield hij voor zich zelve geen voet breed grond, en geen enkele aanspraak op politiek gezag meer, dan hij aan knechten en vreemdelingen verleende. »Hij gaf zijne landerijen en verder vermogen weg» aan hen, die daaraan de meeste behoefte hadden, totdat hij eindelijk alles had weggeschonken. Hij besloot een gemeenebest op te richten, overeenkomstig de voorschriften eener onbepaalde volksregering, waarin de wil der meerderheid den staat zou besturen, doch »alleen in burgerlijke aangelegenheden,» want God was de eenige rechter over het geweten, dien hij erkende. In de oogen hunner aristokratische bureu schenen deze vluchtelingen »geene overheden te willen hebben,» want elke zaak werd in de vergadering des volks beslist. Dit oorspronkelijk regeringsstelsel is van grooten invloed op de gansche politieke geschiedenis

van Rhode Island geweest; in geen staat der wereld, zelfs niet in den landbouwenden staat Vermont, heeft de overheid zoo weinig, en de vertegenwoordiging der burgerij zooveel macht. Bijaldien de jaarboeken van Rhode Island in een wijsgeerigen geest waren geschreven, zouden zij de vormen van het maatschappelijk leven in een zeer eigenaardig licht ons voor oogen stellen, en had het grondgebied van dien staat beantwoord aan het belang en de zeldzaamheid der beginselen, waarop hij in den aanvang is gebouwd, dan zou ongetwijfeld de wereld met verbazing de verschijnselen zijner geschiedenis hebben gadegeslagen.

De schoonste karaktertrek in den stichter van Rhode Island was zijn gedrag jegens zijne vervolgers. Ofschoon diep gekrenkt door het leed, dat hem was aangedaan, was hij toch wars en afkeerig van alle wraakzuchtige gevoelens tegen hen, die hem verbannen hadden; hij vergevoegde zich met hunne verblindheid te betreuren. »Ik heb hen altijd van ganscher harte geerd en bemind, ook dan als hun oordeel mij verdrukking veroorzaakte, zeide hij.» In al zijne geschriften over de vrijheid van geweten, tast hij den geest van onverdraagzaamheid en de leer der geloofsvervolging aan, maar nooit zijne tegenstanders in de kolonie Massachusetts. Inderdaad zullen wij straks zien, hoe hij hunne strengheid vergold, door zijn leven op hun verzoek tot hunne redding op het spel te zetten. Daarom is het niet vreemd, dat »vele harten berouw gevoelden.» »Die groote en vrome man Mr. Wenslow, werd bewogen en bracht mij een vriendelijk bezoek,» zoo spreekt de balling, »en drukte mijne vrouw een goudstuk in de hand voor ons onderhoud;» de stichter, wetgever en eigenaar van Rhode Island had een dak aan de gastvrijheid van een Indiaansch opperhoofd te danken, gelijk zijne gade de middelen tot haar levensonderhoud uit de hand eens vreemdelings ontving. De halfwijze Cotton Mather erkent, dat vele mannen van doorzicht en verstand de beginselen van Williams deelden, en zijne vertrouwde vrienden, die oor- en ooggetuigen van al zijne daden geweest zijn, verklaren eenparig, hoe zijn gansche handel en wandel het bewijs leverden, dat hij een van de belangelooste menschen was, die ooit op aarde hebben geleefd.» Zij noemen hem uit ééne mond »eene vrome en godvruchtige ziel, en een hemelschgezinden geest.»

Zoo was Rhode Island eene spruit van Massachusetts; doch beider betrekking ondervond langen tijd den invloed der omstandigheden, waaronder het eerste was ontstaan. Het verlies, dat de weinige volkplanters, die zich naar den nieuwen staat begaven, aan de moederkolonie berokkenden, was onbeduidend, want de baai van Massachusetts wemelde reeds van schepen. Toen de eerste moeilijkheden, aan de bebouwing der wildernis verbonden, waren overwonnen, en het voor gevoel, dat kwade dagen voor Engeland op handen waren, zich van de gemoederen begon meester te maken, zwol de stroom der landverhui-

zing naar Nieuw Engeland. »Godvreezende lieden meenden in de opkomst dezer kolonie eene zichtbare beschikking der Voorzienigheid te zien, en hunne harten smachtten van verlangen, om derwaarts te gaan.» Het aantal der aankomelingen was zoo groot, dat er voor hen allen geene ruimte in de vroeger aangelegde volkplantingen was; en daarom vereenigden zich in 1634 Simon Willard, een koopman, en Peter Bulkeley, een prediker van St. John's college in Cambridge, en tevens een man van vermogen, groote geleerdheid en een menschlievend karakter tot uitbreiding der koloniale grenzen. Onder hunne aanvoering ging in den herfst van 1635 eene kleine schaar van twaalf huisgezinnen op reis, en baande zich door kreupelbosschen en verwarde struiken, over ineengegroeide boomen en langs Indiaansche voetpaden, een weg naar de groene weiden van Concord. De arme en uitgeputte volkplanters zochten, en vonden hunne eerste schuilplaats onder een overhangenden heuvel. Het trekvee kon het wilde voeder niet verdragen, schapen en varkens werden door wolven weggeroofd en uitgerooid, en hun schoot geen ander vleesch over als wild. De aanhoudende regens drongen door de gebrekkige daken hunner rookerige hutten, en lieten hun niet eenmaal den noodigen tijd tot slapen. Toch arbeidden de mannen met lust, want zij hadden hunne vrouwen en kinderen bij zich. Het woud weergalmde van hunne psalmen, en »ofschoon het armste volkje in de gansche wereld,» hadden zij zich voorgenomen, »door heiligheid uit te blinken.» Zoodanig was de kindschheid van een dorp in Nieuw Engeland; maar dat dorp zou eens de aandacht der wereld trekken.

Intusschen verbreidde zich de mare van de vrijheden, die Massachusetts genoot; de goedgehartige graaf van Warwick, die zonder een republikein te zijn, een vriend was van burgerlijke vrijheid, wenschte de kolonie met haren toenemenden voorspoed geluk; in een enkel jaar werd de Puriteinsche volksplanting met drie duizend nieuwe kolonisten vermeerderd. Onder deze bevond zich de vurige Hugh Peters, die leeraar bij eene gemeente van Engelsche uitgewekenen te Rotterdam geweest was, een republikein van een ontwikkelden geest, groote wilskracht, en populaire welsprekendheid, maar niet altijd in staat, om de zucht naar doortastend handelen, door gezond oordeel en bedachtzaam overleg te temperen. Te gelijktijd kwam Henry Vane, de jongere, een man van een ruim gemoed en een edel hart, een staatsman van onkreukbare eerlijkheid, wiens naam door de toenemende macht van beschaving en vrijheid uit de lijst van dweepers en verraders zal worden uitgeschraapt, en overgebracht onder de edelen, die de waarheid hebben gezocht, en martelaren der vrijheid zijn geweest. Hij had »gehoorzaamheid aan het evangelie» verkozen boven de glansrijke loopbaan van een Engelsch staatsman, en zijne bevoordeering aan het hof van Karel verzaakt voor de voorschriften van den zuiv-

veren godsdienst in Nieuw Engeland. Hij mocht zich verheugen in het bezit van een bewonderenswaardigen geest, die echter van nature meer tot bespiegeling dan tot handelen was geneigd; ook was hij zoo gelukkig een lofredenaar van zijne deugden te hebben, daar Milton, die zoo karig was met lof, en zijne statige verzen liever voor de verheerlijking van God, en den roem van Gods voorzienigheid bewaarde, tot verkwisting toe zich vrijgevig betoonde in de verheffing van den jeugdigen vriend der godsdienstvrijheid. Maar Vane's grootste geluk bestond in het vast gegrond en goed doordacht stelsel van zedelijke beginselen, dat hij vroegtijdig tot zijn eigendom had gemaakt, en in den vasten wil, die zijn gansche levensgedrag in overeenstemming bracht met de leer, die hij omhelsde, zoodat hij nog zijne doodsure tot een zegel en onderpand verhief der groote zaak, waaraan hij met edele standvastigheid zijn leven had gewijd, de zaak der gewetensvrijheid en der volksvrijheid. »Zoo hij,» zegt Clarendon, »Hampden al niet overtrof, doet hij toch voor niemand onder;» »zijn gansche leven staafde de gedachte, dat er iets buitengewoons in hem schulde.»

De burgers van Massachusetts, vereerd dat een jong man van zulk een hoogen rang en uitstekende bekwaamheid hun geloof had aangenomen, en hunne ballingschap deelde, verkozen hem (1636) tot hunnen gouverneur. Deze keus was niet verstandig, daar Vane noch door zijnen leeftijd, noch wegens zijne ervaring op die eer aanspraak kon maken. Hij kwam als een bezoeker en niet als inwoner der kolonie; hij was ook niet met hare vooroordeelen doortrokken, en kende niet genoeg den geest, die haar bezielde; maar zijn heldere geest, die van den invloed der gebeurtenissen in Nieuw Engeland vrij gebleven, en nog vol was van den indruk, dien den loop der zaken in Engeland op hem had gemaakt, zag duidelijk, wat de kolonisten niet wilden zien, namelijk de wijde kloof tusschen de toepassing, die zij aan hun charter gaven, en de ware beteekenis van die oorkonde, getoetst aan de Engelsche rechtsbeginselen.

Deze verborgen oorzaken van tweespalt en ontevredenheid moesten eindelijk wel aan den dag komen. Aanvankelijk had men Vane's overkomst als een veelbeloovend onderpand voor de overkomst van nog meer hooggeplaatste personen in Engeland beschouwd. Sommige Engelsche pairs, met name Lord Say en Seal, een presbyteriaan, en een vriend der Puriteinen, die echter zeer verwarde begrippen van den waren aard der burgerlijke vrijheid koesterde, en Lord Brooke, een man van groote mildadigheid en een zacht gestemd karakter, en tevens een oud vriend der verdraagzaamheid, begonnen naar den aard en het wezen der koloniale instellingen, welke zich zoo krachtig ontwikkelden, onderzoek te doen, en te onderhandelen over eenige veranderingen, die tot stand gebracht, hen zouden versterken in het plan

om naar Amerika zich te verplaatsen. Zij verlangden de splitsing der algemeene vergadering in twee takken, t. w. in een huis der bijzitters, en in eene vergadering der volksvertegenwoordigers, — eene wijziging, die aan het volk zeer aannemelijk voorkwam, en ten laatste met het oog op het belang der kolonie werd aangenomen, doch zij eischten verder de erkenning van hun eigen erfelijk recht op een zetel in het hooger huis. De vaders van Massachusetts waren alzins geneigd deze machtige vrienden aan zich te verbinden, zij beloofden hun de eer der magistratuur, wilden deze zelfs aan enkelen hunner levenslang opdragen, en begonnen werkelijk schikkingen in dien geest te maken, maar wat de invoering eener erfelijke waardigheid betrof, lieten zij door Cotton antwoorden: »Wanneer God eenigen tak van een aanzienlijk en deugdzaam geslacht zegent met de gaven en talenten tot de regeering vereischt, zou het een ijdel misbruik van Gods naam zijn zulk een talent onder eene korenmaat te willen plaatsén, en tegelijk eene zonde tegen de eer van het overheidsambt, het in onze volksverkiezingen te veronachtzamen. Maar indien het Gode niet behaagde de nakomelingen van zoodanige mannen met de noodige gaven voor de regeering te begiftigen, zouden wij hen, en het gemeenebest met hen meer aan veroordeeling en groot nadeel blootstellen, dan hen tot eer en aanzien verheffen, indien wij, doende wat God niet doet, hun het overheidsambt opdroegen.» En zoo werd het voorstel tot invoering van een erfelijken adel afgewezen. Bovendien was het volk alles behalve ingenomen met de vergunning van levenslange posten. Saltonstall, »die algemeen geëerde en door en door oprechte dienaar van Christus,» keurde openlijk »de zondige nieuwigheid, af, en drong op hare afschaffing aan, en de klasse der deelhebbers rustte niet, vóórdat bij eene wet was bepaald, dat zij die levenslang tot regeeringspersonen waren benoemd, het ambt van overheid niet zouden mogen bekleeden, behalve in die jaren, dat zij daartoe bij de jaarlijksche verkiezing waren aangewezen.

De instellingen van Massachusetts, die op zulk eene wijze door den invloed van aanzienlijke mannen in Engeland in gevaar kwamen, liepen evenzeer gevaar door de gevolgen van godsdienstige verdeeldheid. De geest der kolonisten was onophoudelijk bezig, en besteedde al zijne kracht aan vraagstukken, tot welker oplossing het fijnst vernuft werd vereischt, of de ondervinding van hen, die in al de schakeringen van godgeleerde meeningen en gevoelens waren ingewijd. Want het gaat met die gevoelens als met de kleuren; de kunstenaar in Mosaiekwerk onderscheidt aanstonds en zonder eenige inspanning duizenderlei schakeringen, tusschen welke het ongeoeffend oog slechts met behulp eener naauwkeurige vergelijking eenig verschil vermag te ontdekken. De bewoners van Boston en den omtrek waren in theologische bespiegelingen verdiept, en de vervoeringen der geestdrift maakten den arbeid

der afgetrokkenste beschouwingen gemakkelijk. De diepzinnigste vraagstukken aangaande de raadselen en geheimenissen van het menschelijk leven, en de wetten der zedelijke wereldorde, vraagstukken, welke de geest in de kalme uren van onbeneveld nadenken ter nauwernood durft in het aangezicht te zien, werden met hartstochtelijken ijver besproken; men eischte van de eeuwigheid, dat zij hare verborgenheden zou ontsluiëren; menschelijke rechtbanken matigden zich aan den oneindigen geest de wet voor te schrijven, waaraan het lot der zielen zou zijn gebonden; men verklaarde den H. Geest voor den in het binnenste der menschen levenden leidsman der waarheid, terwijl menigeen in zijn welmeenenden ijver om onderscheid te maken tusschen de volstreckte waarheid, en de vormen, waarin deze wordt gekleed, of tusschen onveranderlijke beginselen, en tijdelijke inzettingen, aanhoudend gevaar liepen, alle godsdienstig geloof schipbreuk te zien lijden, en zich nauwelijks den tijd gunden om het vaarwater te peilen, naarmate zij verder kwamen op »de onzekere en gevaarvolle wegen» der wijsgeerige bespiegeling.

Te midden van dezen overmoed der geestelijke aanmatiging, van deze afdwalingen der teugellooze verbeelding, en van de buitensporigheden, waartoe het verstand, bij het zoeken naar vaste en alles verklarende beginselen, zoo gemakkelijk vervalt, kon men allengs het ontstaan van twee uiteenlopende partijen waarnemen. De eene bestond uit de oorspronkelijke volkplanters, de ontwerpers van het burgerlijk bestuur en hunne aanhangers, d. w. z. uit allen, die op de grondlegging en instandhouding van een gemeenebest bedacht, en met de bestaande orde der dingen tevreden waren. Zij hadden de regeering op den grondslag der kerk gebouwd, en het lidmaatschap der kerk was zonder de gunst der geestelijkheid en een voorbeeldig levensgedrag niet te verkrijgen. Zij vreesden voor de onbepaalde vrijheid van gevoelen, als voor de moeder van verderfelijke tweespalt. »De scheuren en spleeten in het nieuw gebouw der hervorming,» meenden zij, »voorspelden een val;» zij verlangden vaderlandsliefde, eendracht en overeenstemming van doel en gezindheid; zij waren met ijver op de bevestiging en den bloei van de volkplanting bedacht, die het kind van hunne zorgen en beproevingen was; doch men beschuldigde hen, dat zij overheden waren, »die zich door priesters lieten leiden,» onder een »verbond van werken.»

De andere partij was samengesteld uit personen, die na de vestiging van het burgerlijk bestuur en de kerkelijke inrichting der kolonie waren aangekomen. Zij hadden zoo pas de studie der Geneefsche leerstukken verlaten, en droegen roem op de toepassing van de beginselen der hervorming, met logische nauwgezetheid en tot in de uiterste gevolgen. Hun oog was niet zoo zeer op de instellingen van Massachu-

setts, als op de leerstukken van hun godsdienstig stelsel gericht. Ter wille van de vrijheid des geloofs hadden zij zich naar de wildernissen der Nieuwe Wereld begeven, en zij verzetten zich daarom tegen elken vorm van geloofs en gewetensdwang. De geestelijken van Massachusetts waren in hunne schatting »de deurwaarders der vervolging,» »paapsche agenten,» die met de ware leer der Christelijke hervorming niet waren doortrokken, en zij pasten op den invloed der Puriteinsche predikanten het beginsel toe, dat Luther en Calvin tegenover het gezag en de aanmatigingen der Roomsche kerk hadden gebezigd. Elke staatkundige meening, elke wijsgeerige leer verkreeg in die dagen aanstonds een theologisch gewaad; met de stelling der rechtvaardiging alleen door het geloof bespotten men de inzettingen der gevestigde kerk; en door de bewering, dat de H. Geest in iederen geloovige leeft en werkt; en dat de openbaring van dien Geest »boven de bediening des woords» gaat, streed men met onverzettelijke dweeplucht voor het onbetwistbaar gezag der gewone menschelijke rede.

Deze tweede partij was gesticht door Anna Hutchinson, eene vrouw van zulk een bewonderenswaardig verstand, en zulk een onberispelijk zedig levensgedrag, dat zelfs hare vijanden nooit van haar konden spreken, zonder hulde te doen aan hare welsprekendheid en bekwaamheid. Zij werd ondersteund door John Wheelwright, een ontslagen prediker, die met de zuster van haren echtgenoot getrouwd was, en door Henry Vane, den gouverneur der kolonie, terwijl de meerderheid van Boston's bevolking haar in haren opstand tegen de geestelijkheid schraagde. Beschaafde en geleerde mannen, leden der regeering en der algemeene vergadering, omhelsden hare gevoelens. Het scheen, dat de geest des volks zich tot openbaar verzet tegen het geestelijk gezag neigde, en zij werd aangeklaagd, »als trekkende de handen en harten des volks van de geestelijkheid af; als drukkende de voetstappen van Roger Williams, ja, als erger nog dan deze zijnde.»

De zaak was van het hoogste politiek belang. Bijna de gansche geestelijkheid, met uitzondering van Cotton, in wiens huis Vane woonde, vereenigde zich tot verdediging van eigen invloed, en tot bestrijding van Vane; en Wheelwright, die in eene preek, bij gelegenheid van een vasten uitgesproken, met kracht voor de waarheid zijner gevoelens uitgekomen, en nooit wederlegd was, werd, ondanks het verzet des gouverneurs, door de algemeene vergadering wegens het aanstoken van oproer bestraft. Bij de daaropvolgende benoeming van overheidspersonen (Mei 1637), openbaarde zich in de verkiezing de invloed der godsdienstige verdeeldheid. De vrienden van Wheelwright hadden met een beroep op Engeland bedreigd, doch in de kolonie »werd het gewag maken van een beroep op den koning voor meened en verraad gehouden.» Dientengevolge was de strijd in de oogen des volks minder

eene worsteling, ten behoeve der vrijheid tegen het gezag der geestelijkheid, dan wel eene handhaving van de rechten en vrijheden van Massachusetts, tegenover de macht van het Engelsch staatsbestuur. En kon er bij die opvatting wel twijfel zijn, aan welke zijde het volk zich zou scharen? Te midden van eene opgewondenheid, die zoo groot was, dat zelfs de vrome Wilson op den dag van verkiezing in een boom klom, om het volk toe te spreken, kwamen Winthrop en zijne vrienden, de vaders en grondleggers der kolonie, weder in het volle bezit der regeering. Doch de geest van tweedracht liet zich in alle aangelegenheden gelden; hij toonde zich al aanstonds, bij de uitschrijving van de troepen, voor den oorlog met de Pequods benoodigd; verder in den weinigen eerbied, dien men aan de overheid bewees; in de verdeeling der bouwterreinen en der belastingen, zoodat men eindelijk begreep, dat het voortdurend bestaan van twee vijandige partijen doodelijk was voor den openbaren vrede. Om nu de uitbreiding van eene partij, die zoo gevaarlijk scheen te zijn, te voorkomen, vaardigde de regeerende partij eene wet uit, die veel op de vreemdelingenwet in Engeland en de Europeesche paspolitie geleek, en bepaalde, dat niemand zonder toestemming van een der overheidspersonen binnen de grenzen der kolonie zou worden toegelaten. De gevaren, die tegelijkertijd van de zijde der Episkopale kerk in het moederland dreigden, gaven aan dezen maatregel den schijn van eene kloekmoedige uitdaging, want hij was bijna eene verklaring van onafhankelijkheid. Als eene daad van onverdraagzaamheid, vond hij in Vane een onverbiddeijken bestrijder, die in de taal dier dagen eene uiteenzetting van de gronden zijner afkeuring heeft nagelaten. »Aan Schriftgeleerden en Farizeërs, en allen, die op den een of anderen dwaalweg wandelen,» — zoo luiden de merkwaardige woorden van den man, die kort daarna naar Engeland vertrok, waar hij later in het parlement de vrijheden van Katholieken en Dissenters bepleitte, — »moet men niet het verblijf ontzeggen, maar ze beklagen, en trachten te bekeeren. Ismaël behoort in het midden zijner broederen te wonen.»

Wheelwright's vrienden konden de berisping van hunnen aanvoerder niet verduwen, maar zij verborgen hunne toornige vertoogen achter de taal der dweepzucht. »Een nieuw richtsnoer voor hun leven, door onmiddellijke openbaringen,» begon van nu aan, naar het heette, hun gedrag te beheerschen; niet, dat zij eene openbaring verwachtten »op de wijze van een wonder,» dit denkbeeld verwierp Anna Hutchinson »als zelfbedrog,» maar zij vergenoegden zich met de berispingen der predikers en der vergadering te verachten, en kwamen voor hun besluit uit, om alleen naar de uitspraak van hun geweten te luisteren. Het persoonlijk geweten is echter niet zelden de speelbal van het eigenbelang, en dikwijls slechts een schoon klinkende naam voor

eigenzinnigheid. De regeering vreesde, of gaf voor te duchten, dat de openbare vrede verstoord zou worden door een opstand der bandeloze dweepers. Daarom kwam op haren last eene synode der geestelijken van Nieuw Engeland samen, om het moeilijk werk der vaststelling van het waar geloof te volbrengen. Deze veroordeelde eenstemmig een aantal gevoelens; en dubbelzinnige taal, die zoo dikwijls de moeder is van woedende twisten, vervulde ook hier het ambt eens vredestichters. Nu Vane naar Engeland was gegaan, was het moeilijk eenig punt van verschil tusschen den buigzamen Cotton en zijne even rechtzinnige tegenstanders te vinden. Toen op die wijze de vrede der volkplanting verzekerd, en de triomf der geestelijkheid volkomen was, ging de overheid tot de bestraffing der meer hardnekkige overtreders over. Wheelwright, Anna Hutchinson en Aspinwall werden uit het grondgebied van Massachusetts verbannen, als zijnde »ongeschikt voor de daar gevestigde maatschappij;” en aan hunne aanhangers, die, op grond »van eene plotselinge openbaring, onverwacht oproer konden maken,” en gezind waren om zich van het gezag der koloniale regeering in hooger beroep te begeven, werd, gelijk later ook met de Tories tijdens den onafhankelijkheidsoorlog is geschied, gelast, dat zij hunne wapenen zouden afgeven.

Zoo liep de antinomische strijd in Massachusetts af. De gevoelens van Anna Hutchinson waren een natuurlijk gevolg van den voortgang der hervorming. Zij had die in Europa ingezogen, en het is een vreemd verschijnsel, dat echter wel te verklaren is, dat in hetzelfde jaar, waarin zij te Boston werd aangeklaagd, Descartes, die even als zij een balling, en de profetische wegbereider van den geest der toekomst was, de vrijheid wijsgeerig op de wetten van het vrije denken grondvestte (1637). Beide beweerden, dat de zelfbewustheid van den geest de hoogste macht is voor den geest. Descartes verkondigde in den wijsgeerigen vorm van het vrije denken dezelfde waarheid, welke Anna Hutchinson met den gloed eener hartstochtelijke overtuiging, in de gestalte van innerlijke openbaringen beleed.

De ware strekking van Anna's beginselen laat zich het best opmaken uit een onderzoek der instellingen, door hare volgelingen ingevoerd. Later zullen wij de loopbaan van Henry Vane beschrijven.

Wheelwright en zijne naaste vrienden begaven zich naar de oevers van de Piscataqua, en stichtten daar de stad Exeter, eene andere kleine republiek in de wildernis, gebouwd op de beginselen van het natuurrecht, door vrijwillige samenwerking van hare bewoners.

Het meerendeel van Anna Hutchinson's volgelingen sloegen, onder aanvoering van John Clarke en William Coddington, den weg naar het zuiden in met het plan eene kolonie aan te leggen op Long Island, of dicht bij de Delaware baai. Doch Roger Williams heette hen welkom

in zijne nabuurschap, en door zijn invloed, zoowel als door den gezaghebbenden naam van Henry Vane, werd Miantonomoh het opperhoofd der Narragansetts bewogen, hun het schoone eiland van Rhode Island ten geschenke aan te bieden (24 Maart 1638). De geest der instellingen, welke deze schaar van vrijwillige ballingen op den bodem, dien zij aan de toegenegenheid der inlanders hadden te danken, invoerden, was aan het natuurrecht ontleend. Een maatschappelijk verdrag, onderteekend op de wijze van de vroeger te New Plymouth geslotene, en in Amerika zoo dikwijls nagevolgde overeenkomst, legde aan het bewind de eenparige toestemming van alle inwoners ten grondslag, terwijl de regeeringsvormen op de leest der Joodsche instellingen werden geschoeid. Coddington werd tot rechter in het nieuwe Israël benoemd, en drie oudsten hem weldra als helpers toegevoegd. De kolonie zelve steunde op het fundament der geestelijke vrijheid, een fundament, zoo breed, dat zelfs de wijsbegeerte het niet beter kon verlangen. De nederzetting begon te bloeien, en het werd noodzakelijk haar eene staatsregeling te geven. Dientengevolge werd door de gesamenlijke burgers besloten, en eenparig goedgekeurd (16—19 Maart 1641), »dat het bewind, 'twelk dit politiek lichaam aan dit eiland geeft, en de rechtsbedeeling over hetzelfde, door de gunst van onzen vorst, is eene democratie of volksregeering, dat is te zeggen, de vergadering der burgers behoorlijk bijeengeroepen, of de meerderheid in haren boezem heeft de macht rechtvaardige wetten te vervaardigen en vast te stellen, door welke de burgers willen bestuurd worden, en tevens uit hun midden beambten aan te stellen, die zullen toezien, dat die wetten getrouw worden nageleefd, en in het onderling verkeer toegepast.” »Verder werd besloten, dat aan niemand zijne gevoelens tot eene overtreding zouden worden toegerekend; de wet der »gewetensvrijheid” werd voor altijd geldig verklaard. De banden van liefde omstrengelden de kleine gemeente; menschlievendheid was hare grondwet; zij vertrouwde op de vrucht der liefde, die de overwinning zou behalen, en bepaalde, dat het staatszegel zou zijn »een bundel pijlen” met het »motto: Amor vincet omnia.” Het kwam hun voor, dat zij voor hunne bescherming een vrijbrief uit Engeland noodig hadden, en aan wien zouden zij eerder hun schriftelijk verzoek om zulk een brief zenden, dan aan Henry Vane, die op dat oogenblik zooveel macht en invloed bezat (9 September 1641).

Zoodanig waren de instellingen, die de aanhangers van Anna Hutchinson in het even riepen. Maar zij zelve mocht zich niet lang in de bescherming dier wetten verheugen. Van eene voorbijgaande moedeloosheid en zwakheid van geest genezen, roemde zij in hare beproevingen als in de bron van hare grootste gelukzaligheid; zij baande zich een weg door het woud, en reisde over land naar de nederzetting van

Roger Williams, van waar zij zich bij hare vrienden op het eiland voegde, met welke zij al de bezwaren, aan de grondlegging eener volkplanting verknocht, wilde deelen. Haar krachtige geest bleef voortdurend werkzaam; zij won vele jonge lieden uit de koloniën voor hare gevoelens, en verwekte zulk eene algemeene bewondering, dat de regeering van Massachusetts »haar van tooverij begon te verdenken.” Na weinige jaren werd zij weduwe (1642), maar was met liefhèbbende kinderen gezegend. Een tint van dweepzucht was aan haar gezin eigen, een van hare zonen, en Collins, haar schoonzoon, hadden de stoutheid gehad de bevolking van Boston wegens de beleediging hunne moeder aangedaan, te recht te zetten. Doch de Puriteinsche overheid dier dagen kon geen aanval op hare daden dulden. Eene harde gevangenisstraf van vele maanden was de kastijding, die de jonge mannen voor hunne vermetelheid moesten ondergaan. Rhode Island zelf scheen niet langer eene veilige wijkplaats te zijn, en het gansche gezin begaf zich aan gene zijde van New Haven, naar het Hollandsch grondgebied. De oplopende Kieft stookte een oproer onder de Indianen aan; het huis van Anna Hutchinson werd aangevallen en in brand gestoken; zij zelve, haar schoonzoon en al de leden van haar gezin, met uitzondering van een kind, kwamen om door de plumpe wapenen der wilden, of vonden hunnen dood in de vlammen.

Zoo was persoonlijk lijden met de vreedzame en gelukkige uitkomsten vermengd, welke uit de waakzaamheid of onverdraagzaamheid van Massachusetts voortkwamen. Men kan aan de wetgeving dezer kolonie wel naijver en afgunst, maar geene wreedheid voor de voeten werpen, en Williams, Wheelwright en Aspinwall leden door hunne verbanning niet meer, dan sommigen van de voortreffelijkste mannen uit de volkplanting uit eigene beweging ondergingen. Want de faam had geruchten verspreid, die niet ten eenenmale valsch waren, aangaande de vruchtbaarheid van den alluviaal bodem, langs de oevers van de Connecticut, welke bereids met de dorpen der Puriteinen prijkten, juist tijdig genoeg, om aan de bedoelingen der mededingende Hollanders den pas af te snijden.

De vallei van de Connecticut was reeds vroeg het voorwerp van verlangen en naijverige mededinging geweest. De graaf van Warwick had het eerst dien grond in eigendom gehad, krachtens eene acte van afstand door den raad van Nieuw Engeland hem verleend; vervolgens was hij in het bezit van Lord Say en Seal, Lord Brooke, John Hampden en anderen, als zijne gevolmachtigden gekomen (12 Maart 1634). Alvorens nog eene kolonie met hunne toestemming was gevestigd, hadden de bewoners van New Plymouth eene factorij gebouwd te Windsor (Oct. 1633), en met de inlanders een voordeeligen pelterijhandel gedreven. Doch »Hollandsche indringers” uit Manhattan, waren de rivier

opgevaren, en hadden insgelijks te Hartford (8 Jan. 1633) het huis »de goede verwachting» gesticht, en spanden alle krachten in om zich van het bezit des bodems te verzekeren. Winthrop, de jongere, de toekomstige weldoener van Connecticut, en een van de weinige menschen, bij wie de bestanddeelen der menschelijke voortreffelijkheid op de gelukkigste wijze vereenigd zijn, kwam uit Engeland terug, met last van de eigenaars dier landstreek, om aan den mond van de rivier een fort te bouwen, een last, dien hij ook uitgevoerd heeft. Maar nog vóór zijne aankomst in Massachusetts baai waren landverhuizers uit den omtrek van Boston begonnen met den aanleg van nederzettingen te Hartford, Windsor en Wethersfield; en in het laatst van October, de aangenaamste der herfstmaanden, aanvaardde een gezelschap van zestig pelgrims, de vrouwen en kinderen daaronder begrepen, hunne reis naar het westen. Nog nooit waren de wouden van Amerika getuige geweest van zulk een tooneel. Doch de tocht was te laat in het jaar ondernomen; de winter viel buitengewoon vroeg in en was zoo streng, dat de toevoer van levensmiddelen langs de rivier onmogelijk werd gemaakt; de in haast opgeslagene hutten boden geene voldoende bescherming; het vee stierf in menigte, en de reizigers leden zoo groot gebrek, dat velen hunner in het hartje van den winter hunne nieuwe woonplaatsen verlieten, en door de sneeuw naar de zee kust waadden.

Maar in het begin van het volgend jaar (26 April 1636) werd een bestuur benoemd, en het maatschappelijk leven op vasten voet geregeld; het uitbotten der boomen en het ontluiken der bloemen waren zoovele teekenen voor talrijker verhuizing naar de Connecticut. Enkele kleinere afdeelingen hadden zich reeds een weg naar het nieuw Hesperia der Puriteinen gebaad. In Juni aanvaardde de hoofdkaravaan hare reis, onder aanvoering van Thomas Hooker »het licht der Westersche kerken.» Het gezelschap bestond uit nagenoeg honderd zielen, en telde velen in zijn midden, die aan de weelde en de gemakken van het Europeesch leven gewend waren. Zij dreven groote kudden vee voor zich uit, en trokken aldus te voet door de ongebaande bosschen van Massachusetts; ter nauwernood konden zij tien mijlen per dag afleggen door het ineengegroeide kreupelhout, de moerassen en tallooze rivieren, en over de hoogten, die de verschillende dalen, die zij aantroffen, van elkander scheidden. Zoo langzaam vorderende, leefden zij van de melk der koeien, die de jonge bladeren en frissche spruiten afweidden; zij hadden door de wildernis, die nog door geen menschelijken voet was betreden, geen anderen gids als het kompas, en des avonds, als zij zich ter ruste legden, geen ander kussen als een steenhoop. Hoe weergalmden de heuvels van het geblaat en geloei der kudden, dat zij voor de eerste maal hoorden. En hoe levendig werd het in het woud, als Hooker zijne vurige godsvrucht in woorden uit-

stortte. Nooit weder greep er zulk een pelgrimstocht van de kust naar »de bekoorlijke oevers” van de Connecticut pLaats. De landverhuizers behoorden tot de aanzienlijkste bewoners, de oudste kolonisten, en de eerste gemeenten van de Baai. John Haynes was een jaar lang gouverneur van Massachusetts geweest, en Hooker stond zoo hoog in de openbare achting, dat alleen Cotton zich met hem kon meten, ofschoon hij dezen in vastheid van karakter, stoutheid van geest, en eervolle goedhartigheid overtrof. Geschiedschrijvers, die de oorzaken der gebeurtenissen opsporen, hebben gegist, dat de redenen tot deze verplaatsing zouden moeten gezocht worden in de afgunstige eerezucht van den prediker van Hartford. Doch deze gissing is onnoozel, en zonder eenigen grond. Men hield destijds de Connecticut voor het beste kanaal van een grooten handel in pelterijen, en hare weiden, die reeds om hare vruchtbaarheid tot een spreekwoord waren geworden, hadden dezelfde vermaardheid verkregen, die in later tijd aan de oevers der Genesee, of de vlakten der Miami ten deel viel. De nieuwe nederzetting, welke, naar het scheen, zoover naar het westen lag, was aan alle zijden door gevaren omringd. De Hollanders hoopten steeds de Engelschen uit het bezit te verdringen, en de inboorlingen zagen de aankomst der Europeanen met wrok en haat. Geen gedeelte van Nieuw Engeland was zoo dicht met oorspronkelijke bewoners bevolkt als Connecticut. De Pequods, die zich aan de Theems ophielden, konden minstens zeven honderd krijgslieden op de been brengen, en het gansche getal van de strijdbare mannen der landverhuizers bedroeg nog geen twee honderd. Het gevaar was dreigend; en terwijl de kolonisten, die nauwelijks een ploeg of een juk ossen bezaten om het land te bebouwen, de wilde vruchtbaarheid der natuur naar hunnen wil en hunne behoeften veranderden, waren zij tevens blootgesteld aan de aanvallen van een woesten vijand, die in moord en roof behagen schiep.

De Pequods hadden reeds eene vijandige gezindheid aan den dag gelegd. Eenige jaren te voren hadden zij de bemanning van een klein koopvaardijship in Connecticut River vermoord. Met eenigen schijn van recht hadden zij zich op de noodzakelijkheid van zelfverdediging beroepen, en gezanten naar Boston gezonden, om een verbond met de blanke mannen te sluiten (Nov. 1634). De regeering van Massachusetts nam de verontschuldiging aan, en verleende aanstonds het geschenk, dat de beschaafde wereld aan de onwetende en ruwe volkstammen verschuldigd was; zij verzoende de Pequods met hunne erfelijke vijanden, de Narragansetts. Niet langer met een machtigen na- buur in strijd zijnde, toonden de Pequods op nieuw hunne bittere en onverzoenlijke vijandschap tegen de Engelschen door den moord, dien zij aan Oldham, in de nabijheid van Block Island pleegden (Juli 1636). Deze belediging was door een even bloedigen als nutteloozen krijgsto-
 .

bestraft. De oorlogzuchtige stam liet zich geene vrees aanjagen, maar trachtte veeleer een verbond met zijne bureu, de Narragansetts en de Mohegans te sluiten, onder voorgeven, dat eene samenspanning en een algemeene opstand der inboorlingen de gehaatte indringers van de oude jachtgronden der Indiaansche stammen zou wegvagen. Niemand anders als Roger Williams was in staat dat plan te verijdelen, en de balling, die het eerst de tijding van de dreigende samenzwering aan den gouverneur van Massachusetts had medegedeeld, trad het ontzettend gevaar met den edelsten heldenmoed in den weg. Zoodra hij brieven van Henry Vane en den raad van Massachusetts ontving, die hem dringend verzochten, om dadelijk en met alle kracht te beproeven de samenspanning te voorkomen, liet hij zich door storm noch wind, noch hooge zeeën weêrhouden. Alleen ging hij op reis in eene armzalige kanoe, elk oogenblik stond zijn leven op het spel, maar hij ontzag geene gevaren, en spoedde zich naar de woning van den Sachem der Narragansetts. De van het bloed hunner vijanden rookende Pequod afgezanten bevonden zich reeds daar, en gedurende drie dagen en drie nachten noodzaakte hem zijne werkzaamheid, om onder hen te wonen en met hen te verkeerem, waarbij hij iederen nacht kon verwachten, dat hij hunne messen op zijn keel zou voelen. De Narragansetts weifelden, maar eindelijk slaagde Roger Williams er in de samenzweering te ontbinden. Zijne daad was de stoutmoedigste en belangrijkste in den ganschen Pequod-oorlog, — een bedrijf even gevaarlijk in de uitvoering, als gezegend in de gevolgen. Zoodra de Pequods aan zich zelf overgelaten den strijd tegen de Engelschen moesten voeren, kon alleen hunne onwetendheid hen met vertrouwen op hunnen moed vervullen.

Onophoudelijke beleedigingem en moorden dreven Connecticut tot krachtig handelen aan, en de regeering van zijne drie jeugdige steden besloot onverwijld tot den oorlog. Uncas, de sachem der Mohegans was hun bondgenoot. De eerwaardige Hooker stelde te Hartford aan John Mason den bevelhebbersstaf ter hand, en nadat er nagenoeg een gansche nacht op het verzoek der krijgslieden aan ontijdige gebeden door den zeer geleerden en godvruchtigen Stone was verspild, gingen zestig mannen, ongeveer een derde gedeelte der kolonie, versterkt door John Underhill, en twintig dappere vrijwilligers, die het beleid van Vane uit de kolonie aan de Baai had afgezonden, over de Theems, en liepen, daar zij het plan hadden ontworpen, om ongemerkt de ververschansingen der Pequods te naderen, in eene haven bij Wickford, in de baai der Narragansetts binnen. In het begin der week brachten de bevelhebbers van den tocht, met al den praal van een militair geleide een bezoek aan het hof van Canonicus, den patriarch en beheerscher van den stam, en werden door den jongeren en vurigen

Miantonomoh, door tweehonderd zijner dapperste krijgslieden omringd in den raad ontvangen. »Uw plan,” zeide hij, »is goed, maar uw aantal is te klein om de Pequods te trotseeren, die machtige opperhoofden hebben en in den krijg ervaren zijn,” en met dubbelzinnige vriendschapsbetuigingen weigerde hij zijne hulp tot de in zijne oogen hopelooze onderneming. Nog minder twijfelden de ongelukkige stammen aan de Mistie rivier aan hunne macht. De honderden dappere krijgslieden meenden in vollen ernst, dat hunne bogen en pijlen geduchte wapenen waren; en onbekend met de Europeesche vestingwerken, beschouwden zij hunne uit riet vervaardigde palissaden met een zeker welgevallen, ja, toen de booten der Engelschen voorbij de de plaatsen voeren, waar de ruwe versterkingen der inboorlingen tot den aanval uitdaagden, liep er een gerucht door den stam, dat de vijand uit vrees was verdwenen. Eene algemeene vrolijkheid was daarvan het gevolg, en honderden Pequods brachten een gedeelte van hunnen laatsten levensnacht in uitbundige vreugde door; ofschoon de Engelsche schildwachten zoo nabij waren, dat zij de liederen der vijanden konden hooren (26 Mei 1637). Twee uren vóór het aanbreken van den dag, stelden de soldaten van Connecticut zich tegen den vijand in beweging, en deden bij het kriecken van den dageraad een aanval op de voornaamste sterkte, die op den top van een heuvel was gebouwd. De kolonisten wisten, dat zij voor de veiligheid van huis en haard streden, dat, zoo zij het onderspit dolven, de oorlogskreet aanstonds in den omtrek hunner huizen zou weergalmen, en hunne vrouwen en kinderen de prooi zouden zijn van scalpeermes en tomahawk. Zij bestegen de hoogte om den aanval te beginnen; een hond blafte, toen zij naderbij kwamen; de Indianen ontwaakten, vereenigden zich, en verdedigden zich zoo goed, als zij zulks met hunne bogen en pijlen tegen de stalen wapens der aanvallers vermochten. De overmacht was aan hunne zijde; zij vochten man tegen man, en in weerwil dat het bloedbad van wigwam tot wigwam voortdrong, bleef de overwinning onzeker. »Wij moeten ze verbranden!” riep Mason uit, en wierp een fakkel tegen den wind in op het lichte vlechtwerk der Indiaansche hutten. Ter naauwernood hadden de Engelschen tijd om af te trekken, ten einde de plaats te omsingelen; zoo spoedig stond het gansche dorp in vlammen. Voor de Indianen was vluchten onmogelijk. Beklommen zij de palissaden, dan kwamen de vlammen aan de schutters te hulp, om de ongelukkigen te treffen; waagden zij een uitval, dan werden zij door de Engelschen neêrgesabeld. Het bloedbad was volkomen; ongeveer zes honderd Indianen, mannen, vrouwen en kinderen sneuvelden, verre weg de meesten in den afgrijsselijken brand. Binnen een uur was het gansche vernielingswerk afgehoopen, en slechts

twee Engelschen waren daarbij gevallen. Toen de zon statig in het oosten opging was zij getuige van de overwinning.

Spoedig daarna ontdekten de overwinnaars drie honderd of meer krijgslieden der Pequods, die uit de tweede verschansing hoogmoedig aanrukten. Zij rekenden op eene volkomene zegepraal, maar hoe groot was hunne ontzetting, toen zij de rookende puinhoopen aanschouwden, bezaaid met de half verbrande lijken van zoovele honderden hunner stamgenooten. Zij stampten op den grond, en rukten zich de haren uit, maar aan wraak nemen was niet te denken; toen, en later tot aan het einde van den oorlog, verdiende, volgens Mason, de zwakke tegenstand der inboorlingen ter nauwernood den naam van vechten; hunne nederlaag was zeker, zonder dat de Engelschen aan groote verliezen zich blootstelden. De Indianen waren op het slagveld nooit geducht, totdat zij voorzien werden met de wapens van Europesche vinding.

Een gedeelte der troepen ijde huiswaarts, om de koloniën voor een mogelijken en onverwachten aanval te beschermen, terwijl Mason, met ongeveer twintig man, dwars door het land trok uit de nabuurschap van New London tot aan de Engelsche schans te Saybrook. Hij bereikte de rivier met zonsondergang; doch Gardner, de bevelhebber der sterkte, had zijne aankomst bespeurd, en nooit zwol het hart van een Romeinschen consul, die in triomf de wereldstad binnen trok van zooveel trots, als Mason en zijne vrienden bezielde, toen zij zich als overwinnaars ontvangen, en met talrijke kanonschoten begroet zagen."

Eenige dagen later kwamen de troepen uit Massachusetts aan, begeleid door Wilson; want de predikers schroomden niet alle moeiten en gevaren van hunne gemeenten te deelen. De overblijfsels der Pequods werden tot in hunne schuilhoeken vervolgd, elke wigwam werd verbrand, elk dorp verwoest, elke akker onbruikbaar gemaakt. Sussacus, hun sachem werd door de Mohawks, bij wie hij eene schuilplaats gezocht had, vermoord (1637). De weinigen, die den ondergang van hunnen stam overleefden, en zich uit wanhoop overgaven, werden door de Engelschen tot slaven gemaakt, of onder de Mohegans en Narragansetts ingelijfd. »Vijftien knapen en twee vrouwen" werden door Massachusetts naar het eiland Providence overgebracht, en het schip bracht in de plaats dier lading »wat katoen, tabak, en eenige negers" terug.

De moed en geestkracht, door de volkplanters aan de Connecticut ten toon gespreid in dezen eersten Indiaanschen oorlog in Nieuw Engeland, sloeg de wilden met schrik, en verzekerde voor eene reeks van jaren den vrede. Het kind was veilig in zijne wieg, de landman op het veld, de eenzame reiziger des nachts in het woud, de huizen hadden geene grendels, de dorpen geene verschansingen noodig. Onder den gezegenden invloed des vredes, besloten de burgers der westelijke kolonie hunne staatsrechtelijke instellingen te voltooien, en eene geor-

dende maatschappij tot stand te brengen, op vrijwillige vereeniging gegrond (14 Jan. 1639). De staatsregeling, die zij vaststelden, ademde een geest van weergalooze vrijzinnigheid. Zij kende het stemrecht aan al de bewoners der steden toe, die den eed van getrouwheid aan het gemeenebest hadden gezworen; en bepaalde, dat alle overheidspersonen met de wetgevende macht jaarlijks bij stemming zouden worden gekozen, terwijl de volksvertegenwoordigers over de steden werden verdeeld in verhouding tot hare bevolking. Meer dan twee eeuwen zijn verlopen; de wereld is door allerlei ervaring wijzer geworden; staatsrechtelijke instellingen zijn tot het onderwerp verheven, waarmede de beschaafde en scherpzinnigste geesten zich hebben bezig gehouden, en er zijn zoovele staatsregelingen gemaakt en gewijzigd, onderdrukt en afgeschaft, dat het geheugen zich te vergeefs zou pijnigen om daarvan eene nauwkeurige lijst op te maken; — doch het volk van Connecticut heeft geene redenen gevonden tot wijziging of verandering van de grondslagen, waarop zijne vaderen de regeering hadden gebouwd. Zij kenden geene rechtsmacht van den Engelschen koning; de wetten der strikte rechtvaardigheid waren het fundament van den staat; geen wonder dat hunne instellingen van onvergankelijken duur geweest zijn.

Deze nieuwe kolonisten vonden een bewonderenswaardig stelsel uit, want zij stonden dicht bij de natuur, luisterden gewillig naar hare stem, en bootsten zonder groote inspanningen de vormen, die zij hun aanbood, na. Geene oude gebruiken, geen erfelijk onderscheid van rang en stand, noch geijkte belangen belemmerden de toepassing van de beginselen des rechts. De vrijheid treedt door eigene innerlijke kracht, en zonder hulp in het leven, terwijl de kunstmatige maatschappelijke afscheidingen eeuwen noodig hebben, om zich te vestigen. De geschiedenis heeft van den beginne aan den lof der helden verkondigd, die hunne lauweren op het bloedig slagveld hebben gewonnen. Maar heeft zij ook geene plaats voor de stichters van staten, voor de wijze wetgevers¹, die op de rots in de wildernis sloegen, zoodat het water der vrijheid in milde en onverdroegbare stroomen te voorschijn sprong? Wie de menschen oordeelt naar de diensten, die zij aan ons geslacht hebben bewezen, zal nooit ophouden de nagedachtenis van mannen, als Hooker en Haynes te vereeren.

Op dezelfde grondslagen van volstreckte onafhankelijkheid ontstond eene Puriteinsche kolonie te New Haven, onder de leiding van John Davenport, als haren prediker, en van den voortreffelijken Theophilus Eaton, die twintig jaren achtereen, tot aan zijn dood, jaarlijks tot gouverneur verkozen werd. De inzettingen dier volkplanting droegen het karakter van een streng en onvermengd Calvinisme; doch de geest van menschlievendheid verschool zich onder dat ruw gewaad. De kolonisten hielden hunne eerste samenkomst onder een zwaar getakten

eik. Het was in het sombere jaargetijde. De lente had het groen nog niet doen herleven, en onder den bladerloozen boom vernam de kleine kudde van haren herder, Davenport, dat zij, even als de Zoon des menschen, in de woestijn gevoerd werd, om verzocht te worden. Na een dag aan vasten en gebed gewijd, vestigden zij het eerste ontwerp eener regeering op de eenvoudige overeenkomst, »dat zij allen zich door de bevelen, die de schrift gaf, zouden laten leiden en besturen.” Grondbezit verkregen zij door een verdrag met de inlanders, die zij tegen de Mohawks in bescherming namen. Toen ruim een jaar later de vrije planters der kolonie een beteren regeeringsvorm verlangden, hielden de volgelingen van hem, die in eene kribbe had gelegen, hunne wetgevende vergadering in een schuur (4 Juni 1639). Daar werd op aandrijven van Davenport plechtig besloten, dat de schrift het volmaakt richtsnoer was voor eene republiek, dat de reinheid en de vreedzame heerschappij der geboden, die aan hen zelve en hunne nakomelingschap waren voorgeschreven, het groote doel der burgerlijke samenleving waren, alsmede dat alleen lidmaten der kerk stemgerechtigde burgers zouden zijn. Men benoemde eene commissie van twaalf personen, die zeven mannen moest kiezen, geschikt en bekwaam tot het ontwerpen van eene grondwet, en eenen passenden regeeringsvorm. Eaton, Davenport en nog vijf anderen waren »de zeven pilaren” voor het nieuwe huis der wijsheid in de wildernis. Op den 23sten Augustus 1639 hielden de zeven pilaren, die voor het oogenblik met onbepaalde macht bekleed waren, eene bijeenkomst. Na vooraf elke reeds bestaande uitvoerende macht voor afschaft te hebben verklaard, lieten zij alle lidmaten der kerk in hunne vergadering zitting nemen; zij ontwikkelden vervolgens »uit de heilige boeken” den aard en de plichten der overheid, waarop de verkiezing volgde. Toen beval Davenport, met de woorden van Mozes tot Israël in de woestijn, den gouverneur naar recht en gerechtigheid te oordeelen; »de zaak, die voor u te zwaar is,” — zoo luidde een gedeelte van den tekst, — »zult gij voor mij brengen en ik zal haar hooren.” Jaarlijksche verkiezingen werden ingevoerd; en Gods woord tot het eenig richtnoer in alle openbare aangelegenheden verheven. Zoo maakte New Haven van den bijbel zijn wetboek, en de uitverkorenen tot zijne burgers. De steden, die van lieverlede in de nabuurschap werden aangelegd, waren ieder op hare beurt een huis van wijsheid, steunende op zijne zeven pilaren en er naar strevende om door het eeuwig licht te worden beschenen. De kolonisten bereidden zich op de wederkomst van Christus voor, die zij vol vertrouwen verbeidden. Intusschen breidden zich hunne bevallige dorpen uit langs de Sound, en op den tegenoverliggenden oever van Long Island, en jaren lang koesterden zij de hoop »welhaast Delaware te zullen bevolken.”

TIENDE HOOFDSTUK.

DE VEREENIGDE KOLONIEN VAN NIEUW ENGELAND.

De Engelsche regeering was voor de ontwikkeling der volkplantingen van Nieuw Engeland niet onverschillig, Alle partijen in het moederland hadden de lotgevallen der eerste landverhuizers met menschlievende belangstelling gadeslagen, en geene van haar dacht er aan de weinige zoo zwaar beproefde kolonisten te onderdrukken, die door rampen en tegenspoeden snel genoeg werden weggerukt. Zij werden integendeel bemoedigd door eene koninklijke proclamatie van 24 November 1630, waarbij, in het belang hunner veiligheid, de verkoop van vuurwapens aan de wilden streng verboden werd.

De strenge tucht, welke het bestuur te Salem uitoefende, bracht spoedig een aantal van vijanden voort; spijt en wrevel nestelden zich in het hart van sommigen, die door Endicott misschien al te hard waren gestraft, en na hunne terugkomst in Engeland een geopend oor voor hunne wraakzuchtige klachten vonden bij de twee groote benijders der Massachusetts Compagnie, Mason en Gorges, die het zoo ver brachten, dat een verzoekschrift in handen des konings kwam vol klachten over de tweedracht en het wanbestuur in de koloniën. De uitkomst beantwoordde echter niet aan de verwachting. Massachusetts had in Engeland Saltonstall, Humphrey en Cradock tot vrienden, die het met beleid verdedigden, en de voldoening smaakten, dat de commissie uit den geheimen raad, ten gunste der ondernemers verslag uitbracht, zoodat aan deze werd gelast hunne plannen en ondernemingen met kracht door te zetten, daar de koning niet gezind was om aan

het volk van Massachusetts de cerimoniën op te dringen, waaraan zij zich door hunne verplaatsing naar Amerika gepoogd hadden te onttrekken. Men meende, dat de koloniën met den tijd zeer groote voordeelen voor Engeland zouden afwerpen.

Doch de wraak liet zich door deze eerste nederlaag niet afschrikken, en de schitterende voorspoed, dien de Puriteinen in Amerika genoten, had ten gevolge, dat de hoofden der zoogenoemde »hoogkerkelijke” partij naar de inblazingen der kwaadwilligèn begonnen te luisteren. Men leverde bewijzen van huwelijken, door de burgerlijke overheid gesloten, alsmede inlichtingen aangaande de inrichtingen der koloniale kerk, waaruit bleek, dat de bewoners van Massachusetts zich weinig of niet om de wetten van Engeland bekommerden. »Het vertrek van zoovelen der besten,” de verplaatsing van zulk een aantal getrouwe en vrijgeborene Engelschen en goede christenen; — een teeken, dat voor de natie veel onheilspellender was, dan de gevreesde verschijning van kometen en andere lichtverschijnselen, die de sterrenwichelaars met schrik en angst vervulden, — begonnen in de oogen der aartsbisschoppen het karakter van eene staatsaangelegenheid aan te nemen, en zij bewerkten, dat eenige schepen met reizigers naar Nieuw Engeland, door een bevelschrift der regeering op de Theems werden aangehouden (21 Febr. 1634). Ook schreef Burdett in 1637 uit Nieuw Engeland aan Laud, dat »de kolonisten niet zoo zeer op eene nieuwe kerkorde, als op de souvereiniteit bedacht waren; dat zij in hunne algemeene vergadering hadden verklaard, dat van een beroep op den koning te spreken gelijk stond met verraad,” maar het grootste gevaar ontstond voor de kolonie uit het bevel, dat de giftbrieven der maatschappij in Engeland moesten worden vertoond; een bevel, waarop de volkplanters geen antwoord gaven.

Niet minder dreigend was de benoeming van eene bijzondere commissie voor de koloniën, die als scheidsrechter zou optreden, en met onbeperkte macht bekleed was. De aartsbisschop van Canterbury en zijne medecommissarissen ontvingen het oppergezag over de Amerikaansche volkplantingen; hun werd toegestaan het bestuur te regelen en wetten voor te schrijven; zij konden naar goedvinden de zaken der kerk beslissen, en zelfs de zwaarste straffen opleggen, en zij hadden de vrijheid om elken vrijbrief te herroepen, die op listige wijze was verkregen, of vrijheden en rechten verleende, in strijd met de kerkelijke oppermacht.

De tijding van de benoeming dezer commissie bereikte welhaast Boston, en te gelijkertijd verspreidde zich het gerucht, dat een gouverneur generaal reeds op reis was. De gansche kolonie geraakte in opschudding, en men nam de stoutste maatregelen. Niettegenstaande hare armoede, brachten de nieuwe nederzettingen zes honderd pond

tot het opwerpen van versterkingen bijeen; »de bijzitters en de afgevaardigden des volks legden aan elkander hun hart bloot,» en de versterkingen werden bespoedigd. Al de predikers werden tot eene vergadering te Boston opgeroepen; het is opmerkelijk voor den geest dier tijden, dat zij werden geraadpleegd, en nog opmerkelijker, dat zij eenparig zich tegen de ontvangst van een gouverneur generaal verzetten. »Wij behooren,» zoo spraken de vaders in Israël, »onze wettige bezittingen te verdedigen, zoo wij daartoe in staat zijn, en indien niet, moeten wij uitstel zoeken, en op de lange baan schuiven.»

Het is niet vreemd, dat Laud en zijne ambtgenooten, de bewoners van Massachusetts voor menschen van een weerspanning karakter hielden; van alle kanten kwamen klachten over secten en scheuringen, en over partijen, die allen in onverzoenlijke vijandschap tegen de kerk van Engeland overeenstemden, alsmede over plannen, die niets minder dan de omverwerping van het koninklijk gezag bedoelden. Daarom werd de landverhuizing door allerlei bepalingen beperkt; niemand boven den rang van een dienstbare mocht zich naar de kolonie begeven, zonder bepaald verlof der commissarissen, en personen van lageren stand waren verplicht den eed van trouw en onderdanigheid af te leggen.

Zoo bereidvaardig als de bijgeloovige dweepplicht zich in de uitvoering dezer maatregelen betoonde, was er evenwel nog eene andere oorzaak in het spel. De leden van den grooten raad van Plymouth, die reeds sedert lang tot een staat van volslagene werkeloosheid teruggebracht, en door den moed der Engelsche kooplieden verhinderd waren de volkplanters te onderdrukken, besloten, nadat zij bereids al het land van de Penobscot tot Long Island hadden afgestaan, ook hunnen giftbrief prijs te geven, die toch geenerlei waarde en kracht meer had. Sommige leden der compagnie wenschten echter persoonlijk in het bezit van uitgestrekte domeinen te komen, zonder zich om de schande te bekreunen, die in de verkrachting van hunne besluiten als vergadering gelegen was. De hoop op het bezit van vorstendommen bracht de stem der rechtvaardigheid tot zwijgen. De leden kwamen bijeen; zij splitsen de gansche kust van Acadia tot aan de overzijde van de Hudson in deelen, welke ten deele althans door het lot werden toegewezen. Geheele provincies bekwamen een eigenaar door een trek uit eene loterij.

Zoo ver ging alles goed, maar het was moeilijker de getrokken prijzen in bezit te nemen; daartegen was de onverzettelijke en onafhankelijke kolonie van Massachusetts eene veel te groote hinderpaal. De afstand van Massachusetts, zoo redeneerden de winners, was op arglistige wijze verkregen; het land behoorde, krachtens eene oudere oorkonde, aan Robert Gorges; en de indringers »hadden zich zelve tot een vrij volk verklaard.» Het generaal patent van Nieuw Engeland

werd aan den koning terug gegeven, en de leden van de Plymouth compagnie schroomden niet door hunne daden te toonen, dat zij met al hunne kracht den koning zochten te bewegen, om zijne bekrachtiging te geven aan de gehoudene loterij, en tevens het gansche gewicht der Engelsche macht tegen Massachusetts in de schaal te leggen.

Hiermede brak een tijdvak van zware beproeving voor de volksvrijheid in Nieuw Engeland aan. De koning en zijn raad waren bevreesd voor den onbuigzamen geest der Amerikanen; zijn ongenoegen was algemeen bekend, en toen de rechtbank, bekend onder den naam van »King's Bench" hare eerstvolgende zitting (Trinity term) hield, werd een »quo warranto" tegen de maatschappij der Massachusetts-baai ingediend. In eene latere zitting werden eenige leden, die verschenen waren, persoonlijk veroordeeld, tegen de overigen, die buiten de wet stonden, werd geene rechtsvervolging ingesteld. De onverwachte dood van Mason, die als eigenaar van Nieuw Hampshire de hoofdrijver van alle aanvallen op de rechten der aangrenzende kolonie geweest was, bracht eene schorsing der vervolging te weeg. Want Gorges was te eerlijk, en te afkeerig van kuiperij, om haar te vernieuwen.

De strenge straffen door de sterrenkamer opgelegd, gingen met de zware boeten, die de hebzucht in verbond met de dweepzucht afperste, ongehinderd voort. Onverbiddelijk bleef de regeering de gehaatte kerkelijke plechtigheden en gebruiken handhaven, schorste de onwillige predikanten, bracht allen, die zich tegen haar verzetten met geweld tot zwijgen, en dwong duizenden tot het verlaten van hun geboortegrond. »Slechts de wijde oceaan, en de eenzame wildernissen van Amerika," schreef Milton, konden hen verbergen en beschermen voor de razernij der bisschoppen. De kaak was eene alledaagsche straf geworden, een tooneel van smart en verminking, en de vrienden van Laud schertsten met de mishandelingen, die, zeiden zij, de hardnekkigheid der geestdrijvers wel zouden genezen. »Het karakter van dit volk," beweerde Wentworth, »spoort het steeds tot verzet aan, bij alles, wat de regeering gebiedt, 't zij in burgerlijke, 't zij in geestelijke aangelegenheden." Men lokte de weêrspannigen tot klagen uit, om hen te kunnen vervolgen. Zij werden gevangen genomen en gegeeseld, neus en ooren werden hun afgesneden, en hunne wangen met een gloeiend ijzer gebrandmerkt. Maar noch de zweep, noch de schaar, noch het gloeiend ijzer waren in staat beginselen uit te roeien, die diep in de ziel waren geworteld. Daarvoor te lijden was geene schande, maar eene eer. De mishandelden achtten zich verplicht de genade van hunne onderdrukkers te verachten. Vier jaren nadat Prynne (1637) voor de uitgave van een geschrift was gestraft, werd hij op nieuw wegens dezelfde misdaad in rechten betrokken. »Ik meende," sprak Lord Finch, »dat Prynne zijne ooren reeds kwijt was, maar," voegde hij

er bij, terwijl hij den gevangene aanzag, »daar is nog iets van overgebleven,» en een dienaar der rechtbank streek het haar van den beklagde weg, en liet de verminkte lichaamsdeelen zien. »Gave God,» was Prynne's antwoord, »dat gij ooren hadt om mij te hooren.» Een groote menichte verdrong zich om het schavot, waarop hij met Bastwick en Burton de straf van verminking moest ondergaan. »Christenen,» sprak Prynne, terwijl hij de stompen zijner ooren den beul ter uitsnijding aanbood, »weest standvastig, blijft God en het vaderland getrouw, of gij zult over u en uwe kinderen eene eeuwigdurende slavernij brengen.» De schandpaal, het schavot en de kerker waren voor de volksvrijheid slechts zoovele pleisterplaatsen op den weg der overwinning.

Aanvankelijk kon Karel's regeering de hoop voeden van meester te zullen blijven. Ernstig verzet was binnen de grenzen van het koninkrijk schijnbaar niet te duchten, en zelfs Amerika kon zich niet lang tegen de plannen van het despotisme vrijwaren. Eene proclamatie verbood aan de Puriteinen de verhuizing naar Amerika; zelfs de veiligheid der woestijn ontnam de koning aan zijne onderdanen, die in geloofsovertuiging van hem afweken.

Waarschijnlijk was het een voorgevoel der dreigende gevaren, dat de wetgevende vergadering van Massachusetts bewoog, de noodzakelijkheid van inwendige eendracht te vergrooten. De koninklijke proclamatie had in Engeland weinig invloed. De Puriteinen, aan alle kanten door gevaren bedreigd, en aan de zegepraal hunner zaak wanhopende, verlangden tot elken prijs het vaderland te verlaten. De geheime raad legde beslag op een eskader van acht schepen, die op de Theems lagen om landverhuizers in te nemen. Eene overlevering verhaalt, dat Hampden en Cromwell aan boord dier schepen waren, om naar Nieuw-Engeland over te steken. De toenmalige regeering zou ongetwijfeld gaarne de ballingschap van Hampden hebben gezien. Doch geen schrijver van dien tijd, met uitzondering van enkele koningsgezinden, die van hooren zeggen hunne berichten hebben, maakt van dit plan van Hampden gewag; in Amerika is geenerlei bewijs te vinden, dat men zijne overkomst verwachtte; de opmerking van Hutchinson ziet op de welbekende ontwerpen van Lord Say en Seal en Lord Brooke. Ook zijn er geene omstandigheden in het leven van Hampden en Cromwell, die de overlevering begunstigen, maar des te meer, die hare onwaarschijnlijkheid aanwijzen; in den loop toch van dien zomer kwamen twintig schepen, en op zijn minst drie duizend personen naar Amerika over, en zoo Hampden besloten had derwaarts te gaan, dan zou hij, wiens levensbeginsel geen teruggang gedoogde, maar die even vast als kalm in zijne voornemens was, zonder twijfel zijn besluit hebben ten uitvoer gebracht. Zeker is het, dat hij met groote belangstelling

de ontwikkeling van Massachusetts had gade geslagen; »de Conclusions” hadden terstond zijne aandacht getrokken, en in 1613 had hij deel genomen in een aankoop van gronden aan de Narragansett. Er is echter niets waars in het verhaal, dat hij een winter in de kolonie van Nieuw-Plymouth zou hebben doorgebracht. Wel is daar een man geweest van denzelfden, of een nagenoeg gelijken naam, maar de grootste volksleider en staatsman dier dagen, dien Karel I zoo gaarne zou gehangen en gevierendeeld hebben gezien, en dien Clarendon afschildert als boven al zijne tijdgenooten in het bezit van een »hoofd om te bedenken, een tong om te overreden en eene hand om uit te voeren,” maar dien ook een Baxter vereerde als een man, die in staat was door zijne tegenwoordigheid en gesprekken eene nieuwe bekoorlijkheid aan de zaligheid der heiligen in den hemel te geven, — die Hampden is nooit in Amerika geweest. Hij is ook niet aan boord van een schip derwaarts geweest, want de vloot, waarop hij, naar het heet, zich heeft ingescheept, is slechts enkele dagen opgehouden geworden, daar Karel op verzoek der eigenaars en reizigers het beslag ophief; waarna de schepen dadelijk den tocht hebben aanvaard naar de baai van Massachusetts, waar zij met het geheele gezelschap behouden zijn aangekomen, zoodat, wanneer Hampden en Cromwell van de partij waren geweest, ook zij Nieuw Engeland zouden hebben bereikt.

Weinige weken vóór de poging om den stroom der landverhuizing te stuiten, hadden de Lords van den raad aan Withrop geschreven, en hem gelast den giftbrief over te geven. In geval van weigering, voegden zij er bij, zou de koning het geheele bestuur der kolonie in zijne eigene hand nemen.

Maar »David in ballingschap” kon veiliger met Saul twisten, wegens den grooten afstand tusschen beide. De kolonisten lieten den moed niet zinken, maar eischten, alvorens veroordeeld te worden, een billijk gehoor. Zij toonden aan, dat de opheffing van den giftbrief een trouwbreuk zou zijn, allernoodlottigst zoowel voor hen zelve, als hunne bureu; zij zou, volgens hen, de Fransche en Hollandsche volkplantingen bevoordeelen, den ondernemingsgeest tot het aanleggen van koloniën uitdooven, en eindelijk, zoo als zij met evenveel beleid als nadruk betoogden, »indien het patent ons ontnomen wordt, zal het volk zich gaan verbeelden, dat uwe Majesteit het heeft losgelaten, en dat zij daarom van hunnen eed van trouw en onderdanigheid zijn ontslagen, zoodat zij de vrijheid hebben zich onder een nieuw bestuur te vereenigen, tot hunne vrijheid en hun voortdurend bestaan, hetgeen een gevaarlijk voorbeeld voor andere koloniën zou zijn, afgezien van het gevaar, dat zij zelve loopen door de ongenade van uwe Majesteit.”

Om deze redenen verzochten zij van de koninklijke goedertierenheid de gunst van niet geteld te worden.

Nog vóór dat het smeekschrift den weg tot den troon had gevonden, was de koning zelf reeds met rampen bezocht. Trotsch op den goeden uitslag van zijne tirannie in Engeland, had hij ter kwader ure besloten geene toegevendheid meer te gebruiken. Met roekelooze onbesuisdheid wilde hij in Schotland eene kerkelijke liturgie invoeren, en de onbuigzame leerlingen van Knox noodzaken, naar gebeden te luisteren, die uit het Roomsche misboek waren vertaald. De eerste poging om in de hoofdkerk te Edinburg de nieuwe godsdienstoefening te houden (23 Juli 1637), gaf het sein tot de reeks van gewichtige gebeurtenissen, die aan Engeland de herstelling der vrijheid, en aan de koloniën vrede voorspelden. De beweging begon, zoo als doorgaans met groote omwentelingen het geval is, onder de lagere standen. »Hoe schurk,» riepen de oude vrouwen den deken toe, die de liturgie begon te lezen, »durf gij de mis ons opdringen? »Een papist, een papist!» herhaalde de woedende menichte »steenig hem, steenig hem!» en de geestelijken ontkwamen ter naauwernood aan het doodsgevaar. Het oproer breidde zich uit; de Schotsche edellieden deden hun voordeel met de opgewondenheid des volks, om hunne eierzuchtige oogmerken te bereiken. De volksbond (Covenant) werd gesloten, en door de gansche Schotsche natie, zonder onderscheid van rang of geslacht onderteekend; de slagboomen van het despotisme bezweken, en de stroom der beweging wischte alle sporen van geestelijke onderdrukking weg. Schotland snelde te wapen tot een heiligen oorlog, en de godsdienstige geestdrift volgde de banier der vrijheid in haren strijd tegen een tiran, dien 't aan geld en soldaten ontbrak, en die het vertrouwen van zijn volk had verbeurd, zoodat de besten en verstandigsten van zijne onderdanen de opstandelingen als hunne vrienden en bondgenooten beschouwden. De tijd voor de onderdrukking van Nieuw Engeland was voorbij, nu de troon zelf wankelde; een verbod der landverhuizing was overbodig, want eensklaps werd Engeland het tooneel van wondervolle gebeurtenissen, en menig fiere man, die in de koloniën eene wijkplaats had gezocht, spoedde zich naar het vaderland terug, om zijn deel te ontvangen van de worsteling ten behoeve der vrijheid. In de eerstkomende jaren gingen slechts enkelen naar Amerika; de hervorming van kerk en staat, het proces tegen Strafford en de gevangenneming van Laud, den grooten vijand van Massachusetts, voorspelden zoo veel goeds, dat niemand er aan dacht Engeland te verlaten.

Toch woonde er reeds een volk, en was er een zelfstandige staat in Nieuw Engeland gevestigd. De onlusten, waarin de ongelukkige Karel zich wikkeld, en de republikeinsche omwenteling, die daarvan het gevolg was, lieten de kolonisten voor een tijdvak van twintig jaren in

het ongestoord bezit eener feitelijke onafhankelijkheid. De verandering, die hun vlijt in de wildernis had te weeg gebracht, wekte de bewondering hunner tijdgenooten. De wigwams en hutten, die aan de Engelschen aanvankelijk tot woning hadden gediend, waren door stevig gebouwde huizen vervangen. Het aantal landverhuizers, die vóór de bijeenroeping van het zoogenoemd »lange Parlement" naar Nieuw Engeland waren overgestoken, wordt op een en twintig duizend twee honderd personen geschat. Twee honderd acht en negentig schepen hadden hen over den Atlantischen Oceaan gevoerd, en de kosten, aan de volkplantingen besteed, bedroegen een millioen dollars — eene groote som, en eene belangrijke volksverhuizing voor dien tijd. Binnen tien jaren waren vijftig steden en dorpen gesticht, en tusschen dertig en veertig kerken gebouwd, zoodat vreemdelingen, die dat een en ander zagen, moesten erkennen, dat Gods zegen zichtbaar op de ondernemingen der kolonisten rustte. Eene openbare school, tot welker oprichting de algemeene vergadering den 8sten September 1636 had besloten, werd een jaar daarna te Cambridge geopend, en ontving in 1638, toen John Harvard, een nonconformistisch geestelijke, prediker en burger van Charlestown, een man evenzeer om zijne godsvrucht, als om zijne geleerdheid geacht, haar zijne boekerij en de helft van zijn vermogen vermaakte, den naam van »Harvard school." »Ten einde de kolonie ten aanzien van alle kerkelijke en burgerlijke zaken op de hoogte te brengen," had Jesse Glover, een waardig predikant, vermogend en van een vrijzinnigen geest in dat zelfde jaar zich naar Boston ingescheept, met een drukker en alles wat voor een drukkerij benoodigd was. Hij zelf stierf op de reis, maar in 1639 gaf zijn drukker Stephen Daye de »Freemans's Oath," en eene almanak voor Nieuw Engeland uit, alsmede in 1640 »ten behoeve van de stichting en het genoegen der heiligen" de Psalmen — getrouw en in eenvoudige versmaat uit het Hebreewsch vertaald door Thomas Welde en John Eliot, predikanten te Roxbury, bijgestaan door Richard Mather, leeraar te Dorchester. Dit werk, 't eerste, dat in Amerika ten noorden van de golf van Mexico is gedrukt, verscheen in één deel van drie honderd octavo bladzijden.

In de volkplantingen heerschte algemeene welvaart, en de vlijt bracht rijkdom aan. De natuurlijke uitvoer artikelen des lands waren pelterijen en timmerhout; graan werd naar de West Indiën gebracht, en ook de vischvangst wierp winsten af. De scheepsbouw was tegelijk met de eerste landverhuizers naar Salem overgekomen, en Winthrop had bij zich William Stephens, een scheepsbouwmeester, die naar Spanje had willen gaan, en voor iederen staat, die zoo gelukkig was hem te bezitten, een kostbaar kleinood mocht heeten. Hij had in Engeland vele schepen van grooten inhoud gebouwd, één zelfs van zeshon-

derd tonnen, en hij was zulk een bekwaam man, dat men bezwaarlijk in het koninkrijk zijn wederga had kunnen vinden." Hij leefde in Nieuw Engeland zeer tevreden, en van het oogenblik zijner overkomst werd de scheepvaart met uitstekende bekwaamheid beoefend, zoodat er spoedig schepen van vier honderd tonnen op stapel stonden. Zoo lang de havens met aankomelingen waren opgevuld, was de gansche opbrengst van de kolonie voor het binnenlandsch gebruik benoodigd geweest. Thans echter, nu de toevloed uit Engeland zoo goed als ophield, begon men rond te zien naar iets anders, en besloot eene katoenfabriek te stichten, waarvoor de grondstof uit Barbadoes werd aangevoerd. Met het oog op de dringende behoefte, gebod de algemeene vergadering ook de vervaardiging van linnen en wollen kleedingstukken.

Het »lange Parlement," dat in 1641 samenkwam, telde onder zijne leden meer dan één oprechten begunstiger der Puriteinsche koloniën. Maar de Engelschen in Amerika vreesden met wijze bedachtzaamheid hunne onafhankelijkheid in gevaar te brengen. »Bij de groote vrijheid, die de koning aan zijn parlement in Engeland heeft gegeven," zegt Winthrop, »gaven eenige vrienden aldaar ons schriftelijk den raad, aan het parlement onze wenschen kenbaar te maken, en gaven ons hoop, dat wij veel zouden ontvangen. Doch daarover nadenkende, wezen wij het voorstel af, op grond der bedenking, dat zoo wij ons onder de bescherming van het parlement begaven, wij dan ook ons zouden moeten onderwerpen aan al de wetten, die het maken, of ten minste ons opleggen zou, hetgeen voor ons zeer nadeelig zou kunnen worden." Bij de aankomst der brieven, die de kerken der kolonie uitnoodigde tot het zenden van afgevaardigden naar de vergadering van godgeleerden te Westminster, bewerkte dezelfde scherpzinnigheid, dat men aan deze uitnoodiging geen gehoor gaf. Hooker vooral had »geen trek in die onderneming," en meende, dat hij verplicht was ons rustig en kalm bij zijne gemeente in Connecticut te blijven, in plaats van zich in Engeland voor de zaak der Independenten op den voorgrond te dringen. Toch verlangde men zoodanige handelsvoorrechten te verkrijgen, als, behoudens de verkregene vrijheden, te bekomen waren. In 1621 vertrokken Hugh Peters en twee anderen als agenten voor de koloniën naar Engeland, en zagen hunne zending met gunstig gevolg bekrond. Het huis der Gemeenten erkende den 10 Maart 1643 openlijk, »dat onder den zegen des Almachtigen, de volkplantingen in Nieuw Engeland tot bloei en welstand waren gekomen, zonder eenigen last aan het moederland op te leggen," haar uit- en invoer werden van alle belasting vrijgesteld, »totdat het parlement het tegendeel zou besluiten." De algemeene vergadering van Massachusetts ontving deze verordening met dankbaarheid, en nam ze

moederlijk in hare archieven op, als een gedenkstuk voor de nakomelingschap.

De rust, welke Nieuw Engeland op deze wijze verkreeg, schonk de reeds lang gewenschte gelegenheid, ter samenstelling van een wetboek bevattende de rechten en vrijheden der kolonie, dat voortaan als geschrevene staatsregeling zou gelden. Bij gebrek aan zulk een wetboek, had het volk zich reeds sedert eenige jaren bezorgd gemaakt over de uitgebreide macht, die aan de willekeur der overheidspersonen was gelaten. Van den anderen kant waren velen dier overheidspersonen en sommige oudsten, die van oordeel waren, dat de beste wetten uit voorkomende gelegenheden moesten ontstaan, en als gebruiken van lieverlede kracht ontvangen, niet zeer bereidvaardig geweest, om het model aan te nemen, dat Cotton met groote vlijt had opgesteld, en door eene reeks van bijbelplaatsen tot in de kleinste bijzonderheden gerechtvaardigd, en zij hadden als reden opgegeven de vrees, dat bij eene verandering van hunne gebruiken in wetten, hunne vijanden op de afwijking dier wetten van de in Engeland bestaande hunne aanvallen zouden bouwen. Nu echter die vrees was weggeruimd, nam de kolonie het werk der staatsregeling en wetgeving weder ter hand, en besteedde drie weken aan het onderzoek van een stelsel, dat Nathanaël Ward, van Ipswich, had ontworpen. Als de vervaardiger der grondwet is deze man de beroemdste der oudere wetgevers van Massachusetts. In vroegere dagen was hij rechtsgeleerde geweest, maar later predikant geworden, hetgeen hem in staat stelde, om de menschelijke bepalingen van het burgerlijk recht te verbinden met de beginselen van het natuurrecht en de voorschriften der gelijkheid, welke hij uit den Bijbel afleidde. Na ernstige beraadslaging werd zijn ontwerp, dat, wat vrijgevigheid en beknoptheid betreft, met de beste stukken uit de dagen der »Magna Charta» kan wedijveren, als het wetboek voor de kolonie Massachusetts aangenomen.

Alle beambten der volkplanting, de gouverneur, ondergouverneur, schatmeester, bijzitters, krijgsbevelhebber en admiraal, — voor het geval dat eene zeemacht mocht ontstaan, — daaronder begrepen, moesten jaarlijks door de burgers der koloniën gekozen, en uit de openbare schatkist bezoldigd worden. De burgers der onderscheidene steden zouden afgevaardigden uit hun eigen midden, of van elders, waar zij zulks noodig achtten, kiezen, die uit de geldmiddelen der steden vergoeding zouden ontvangen; hun diensttijd duurde slechts één jaar, »opdat het land jaarlijks de vrijheid zou behouden, om daaromtrent zulke maatregelen te nemen, als het voor het algemeen welzijn dienstig oordeelde.» Geene algemeene vergadering kon ontbonden of verdaagd worden, zonder toestemming der meerderheid. De burgers van elke stad hadden het recht, om bijzondere wetten en instellingen in het belang hunner

woonplaats te maken, met uitzondering van lijfstraffelijke en alle zoodanige wetten, die met de landswet streden. De boeten, die zij daarin vaststelden, mochten niet hooger dan twintig shillings voor elke overtreding zijn. Ook konden zij voor de behartiging der plaatselijke belangen mannen aanstellen, en aan deze de noodige voorschriften geven.

Leven, eer, persoonlijke vrijheid en vermogen werden onder de duurzame bescherming der wet geplaatst. Aan iedereen, inwoner of vreemdeling, werd strenge rechtvaardigheid, zonder partijdigheid en zonder uitstel beloofd. Iedereen, inwoner of vreemdeling, vrij of niet vrij, had het recht, om in elke vergadering, van welken aard ook, te verschijnen, en daar mondeling of schriftelijk elk punt, en elk verzoek ter spraak te brengen. Alle rechterlijke beambten werden jaarlijks gekozen, de rechters door de burgers der geheele kolonie, en zij wier taak was de rechters te helpen door de steden, die tot het district eener rechtbank behoorden, terwijl de gezworenen werden benoemd door de burgers der stad, waar het proces gevoerd werd. De vorm der rechtspleging werd vereenvoudigd; met wederzijdsche toestemming van klager en verdediger konden rechtszaken of door eene rechtbank, of door gezworenen worden beslist, en in lijfstraffelijke processen werd dezelfde keus aan den beschuldigde gegeven.

Alle dienstbaarheid van den bodem, die zulk eene rijke bron van rampen onder het leenroerig stelsel was geweest, werd opgeheven, en voor 't vervolg ten strengste verboden; landerijen en erfenissen werden vrij en vervreembaar verklaard, zoodat over den grond, behoorende aan een minderjarig kind of een krankzinnige, met goedkeuring van eene algemeene vergadering, ten behoeve van anderen kon worden beschikt. Alle personen van 21 jaar, degenen, die in den kerkelijken ban waren, of een vonnis ten hunnen laste hadden niet uitgezonderd, mochten vrij hunne bezittingen vervreemden, en uiterste wilsbeschikkingen en testamenten maken. Kinderen erfden gelijkelijk van hunne ouders, zoo deze zonder testament waren overleden, zoowel wat de vaste als de roerende goederen betrof, behalve dat aan den oudsten zoon een dubbel deel werd toegekend, tenzij de algemeene vergadering anders mocht beslissen. Niemand kon gedwongen worden de grenzen der kolonie te verlaten, ten behoeve van een aanvallenden oorlog, ook was aan ieder ingezetene de vrijheid verzekerd van zich naar willekeur met zijn gezin te verplaatsen. Monopolies werden afgeschaft, behalve voor uitvindingen in het belang des lands, en dan nog slechts voor korten tijd. Iedere getrouwde vrouw werd in bescherming genomen tegen lichamelijke mishandelingen of slagen door den man, en had aanspraak op schâvergoeding, als haar bij den dood van haren echtgenoot geen betamelijk deel van diens vermogen was gemaakt. Ballingen uit landen, die den waren Christelijken godsdienst

beleden, moesten onderhouden worden, wanneer zij de tirannie, of de verdrukking hunner vervolgers, of de rampen van hongersnood en oorlog waren ontvlucht. De kolonie, heette het, behoorde daarbij te rade te gaan met haar vermogen, en de wijsheid door God haar geschonken. Omtrent de slavernij luidde de wet aldus: »Daar zal onder ons nooit geene slavernij, lijfeigenschap of eeuwigdurende gevangenis zijn, tenzij voor gevangenen, die wij in een rechtvaardigen oorlog hebben gemaakt, en voor zoodanige vreemdelingen, die vrijwillig zich zelve aan ons verkocht hebben, of aan ons verkocht zijn. En ook deze lieden zullen al de vrijheden en Christelijke inzetten genieten, welke de wet, door God aan Israël gegeven, ten aanzien van slaven en gevangenen voorschrijft. Deze bepaling echter ontslaat niemand van slavernij, die daartoe door de bevoegde macht veroordeeld wordt.» »Indien iemand een mensch steelt, zal hij zekerlijk worden gedood.»

De strenge Levitische wet aangaande tooverij, godslastering en onnatuurlijke zonden bleef van kracht, overigens stond de doodstraf alleen op moord, overspel, menschenroof en valsche getuigenis met voorbedachten rade, om iemand het leven te benemen. In het volgend jaar werd ook roof tot eene halsmisdad verklaard.

Ten aanzien van den godsdienst werd bepaald, dat het volk van God, dat rechtzinnig was in de leer en niet ergerlijk van levensgedrag, volle vrijheid had, om zich tot eene kerkelijke gemeente te vereenigen, alle ordeningen Gods in toepassing te brengen, en van tijd tot tijd alle kerkelijke beambten te verkieszen en aan te stellen, mits deze bekwaam, vroom en rechtzinnig waren. Ter voorkoming en wegneming van dwaling mochten de leeraren en oudsten van naburige gemeenten openbare Christelijke samenkomsten houden, die echter niets met geweld aan andere gemeenten konden opdringen, beperkt als zij zouden zijn tot broederlijke raadgevingen.

Kort na de afkondiging dezer wet (1641) werd het grondgebied van Massachusetts tot aan de Piscataqua uitgebreid, waarvoor de letterlijke opvatting van het Charter eenige verontschuldiging kon geven. De bewoners van New Hampshire waren langen tijd gekweld geworden door allerlei willekeurige aanspraken van eigenaars en rechthebbenden, en de vrees voor regeeringloosheid bewoog hen, om van hun natuurlijk recht gebruik te maken ter afwending der rampen, waarmede een betwist bezit hen bedreigde. Den 14 April 1642 voegden zij zich uit eigene beweging bij hunnen machtigen buurman, niet als een provincie, maar op den voet van gelijkheid, als een bestanddeel van den staat. De vereeniging had met groote bedachtzaamheid plaats. De oevers van de Piscataqua waren niet door Puriteinen bevolkt, en het regeeringstelsel van Massachusetts kon moeilijk op het nieuwe grondgebied worden toegepast. Daarom nam de algemeene vergadering in

September een maatregel, dien de rechtvaardigheid eischte, en besloot, dat noch de burgers noch de afgevaardigden van New Hampshire leden der kerk behoeften te zijn. Zoo bleef de politieke overeenstemming bewaard, ofschoon de koloniën nog lang daarna de sporen van haar verschillenden oorsprong behielden.

Minder gelukkig slaagde de poging om het grondgebied aan de Narragansett-Baai in bezit te nemen. Massachusetts ging daarbij met de stoutmoedigheid van een onafhankelijken staat te werk. Samuel Gorton, een buitensporig maar menschlievend geestdrijver, die gewoon was te zeggen, dat de hemel geene bepaalde plaats was, maar hemel en hel slechts in het binnenste der menschen bestonden, had in het district Warwick ongeregdheden veroorzaakt. De minderheid der inwoners, die het kijven en twisten moede was, riep de tusschenkomst der regeering van Massachusetts in, en twee Sachems, dicht bij Providence wonende, stonden den bodem aan dien staat af. Gorton en zijne aanhangers verborgen hunnen afkeer van de geestelijkheid der kolonie niet; zij bepleitten de vrijheid van geweten, en daar zij tegelijkertijd slechts uit Engeland bescherming hadden te verwachten, waren zij genoodzaakt tegen de onafhankelijkheid der volkplantingen zich te verzetten. Daarom betwistten zij aan de regeering van Massachusetts het bestuur niet slechts over Warwick, maar over elk grondgebied, in zoover als dat bestuur zich kenmerkte door gemis van trouw en onderdanigheid aan den koning. De toepassing van dergelijke beginselen moest natuurlijk het kerkelijk stelsel van Massachusetts benevens alle rechten en vrijheden des volks te niet doen, daarom noemde men Gorton en de zijnen des doods schuldig. Gelukkig voor hen was de openbare meening voor zachtere middelen gestemd, en werden zij tot gevangenisstraf veroordeeld, die evenwel niet lang duurde, daar het volk over de gestrengheid der overheid begon te morren. Haar aanspraken op het betwist grondgebied gaf deze nogtans niet aanstonds prijs.

De vergrooting van Massachusetts was gedeeltelijk het gevolg der feitelijke onafhankelijkheid, welke de beroering van het moederland aan de volkplantingen had bezorgd. Van nog grooter belang was de oprichting van eene Unie tusschen de Puriteinsche Staten van Nieuw Engeland (1643).

Dadelijk na de overwinning op de Pequods, bij gelegenheid, dat de overheden en oudsten van Connecticut te Boston waren vergaderd, was het denkbeeld van een bondgenootschap te berde gekomen. Er waren vele Amerikaansche staatslieden, die door hunne bekendheid met de inrichting van het Hollandsch staatsbestuur, de noodige bekwaamheid tot de uitwerking van dat denkbeeld bezaten. Doch de tijd schoot te kort, de gemachtigden van Plymouth konden niet tijdig genoeg worden opgeroepen, en dientengevolge werd het plan verdaagd. Een

jaar later kwam het andermaal in behandeling, doch toen drong Connecticut, dat zich beleedigd gevoelde over den voorrang, die aan Massachusetts scheen te zullen worden toegekend, er op aan, dat iedere Staat het recht zou behouden, om de besluiten der Unie te verwerpen. Dit voorbehoud deed de zaak in duigen vallen, want, zeide Massachusetts, »daardoor zou het geheele plan op niets uitloopen.»

De nabuurschap der Hollanders, tegen wier aanspraken Connecticut alleen zich niet kon verdedigen, drong de kolonisten van het Westen tot de hervatting der onderhandelingen, die ten gevolge hadden, dat binnen weinige jaren (1643), de vereenigde koloniën van Nieuw Engeland als een eenig man zich verbonden. Bescherming tegen de aanvallen der Hollanders en Franschen; beveiliging tegen de wilde volkstammen; de vrijheid des evangelies in reinheid en in vrede, waren de grondslagen, waarop het bondgenootschap rustte, dat ongeveer een halve eeuw heeft bestaan, en bij zijn ondergang de verwachting naliet, dat eene nieuwe en betere Unie uit zijnen wortel zou ontspruiten.

De maatregel zelf ging met eene groote vordering in de wetenschap van het staatsrecht gepaard. Aan de afgevaardigden van drie Staten werd het opstellen en tot stand brengen van eene Unie opgedragen, maar Plymouth stelde tegelijk de voorwaarde, dat de besluiten hunner afgevaardigden niet van kracht zouden zijn, vóórdat zij door de meerderheid des volks waren aangenomen.

De Unie omvatte de afzonderlijke regeeringen van Massachusetts, Plymouth, Connecticut, en New Haven, met dien verstande, dat iedere Staat zijne eigene plaatselijke rechtsmacht behield. De vraag aangaande de rechten der Staten is meer dan twee honderd jaar oud. De belangen van het bondgenootschap werden opgedragen aan gevolmachtigden, twee voor elke kolonie. Het lidmaatschap der kerk was de eenige voorwaarde, die de keus der gevolmachtigden beperkte. Deze moesten jaarlijks, of zoo dikwijls de omstandigheden het vorderden, vergaderen, om te beraadslagen over alle punten, »die met de Unie samenhangen, of daaruit voortvloeiden.» Vrede en oorlog, en in 't bijzonder de Indiaansche zaken behoorden uitsluitend tot hunne bevoegdheid, ook waren zij aangesteld om te waken, dat strikte en snelle gerechtigheid aan al de leden der Unie, in elken Staat en op elk rechtsgebied, werd geoefend. De gemeenschappelijke uitgaven zouden naar den maatstaf der bevolking worden omgeslagen.

Zoo eenvoudig was de eerste proef van een bondgenootschappelijk bestuur in Amerika. Het was een bewind, schijnbaar zonder eenige beperking. Er was geen president, behalve als leider der beraadslagingen in de samenkomsten, en de grootere Staat Massachusetts, die de overigen in grondgebied, welvaart en bevolking overtrof, had niet meer stemmen dan New Haven. Nogtans waren de gevolmachtigden niet

veel meer dan een beraadslagend lichaam, zij hadden geene uitvoerende macht, en ofschoon zij het recht hadden oorlog te verklaren en de lichte van troepen te gelasten, bleef het aan de Staten overgelaten, of en in hoever zij die besluiten wilden uitvoeren.

Er waren bepalingen voor de opening van nieuwe leden gemaakt, maar deze bepalingen bleken overbodig te zijn. Het volk aan gene zijde van de Piscataqua werd afgewezen, omdat »zij op een anderen weg als de Puriteinen wandelden, zoowel in geestelijke als in wereldlijke zaken.” De volkplantingen van Providence trachtten mede te vergeefs in de voorrechten der Unie te deelen, en het verzoek van het eiland Rhode Island werd verworpen, omdat het weigerde een deel van Plymouth uit te maken. Toch overleefde dit oudste bondgenootschap den naijver van het lange parlement; ook vond het genade bij den protector, en bleef bij de herstelling der Stuarts van veroordeeling vrij.

De belangrijkste taak der Unie was onderlinge beveiliging tegen de inboorlingen, wier macht gevaarlijker werd, naarmate zij meer met de kunsten en hulpmiddelen der beschaving bekend raakten. Gelukkig voor de koloniën, waren de Indiaansche stammen verdeeld. Na den ondergang der Pequod's konden de Narragansetts, die tot dusver zich rustiger hadden gehouden, niet langer den vrede met de minder talrijke Mohegans onderhouden. Toorn en wraakzucht woelden in het hart van Miantonomoh. Hij haatte de Mohegans, omdat zij de bondgenooten der Engelschen waren, die hem als een misdadiger hadden gedagvaard. Ook had hij te Boston eene behandeling ondergaan, even kwetsend voor zijn trots als opperhoofd, als grievend voor zijne eer als krijgsman. Zijn woeste wrok was vooral tegen Uncas, zijn beschuldiger, gericht, dien hij als zijn dubbelen vijand verfoeide, vooreerst, omdat Uncas de Sachem was van een vijandigen stam, en ten anderen, omdat de Mohegan in zijne oogen de verrader was van het gansche Indiaansche ras, en de lage vleijer van de bleekgezichten. Onverwacht versamelde hij eene bende van duizend man, waarmede hij, ten spijt van het traktaat, waaraan ook de Engelschen hadden deel genomen, de Mohegans overviel. Doch zijne bewegingen waren even ondoordacht, als zijn moed roekeloos was; hij werd geslagen en gevangen genomen door de mannen, die hij reeds als de zekere prooi voor zijne wraakzucht had beschouwd. Naar de wetten van den Indiaanschen oorlog moest de gevangene sterven. Nogtans kwamen Gorton en zijne vrienden, die hunne landerijen van Miantonomoh ten geschenke hadden gekregen, voor hunnen weldoener tusschen beide. Het ongelukkig opperhoofd werd naar Hartford gevoerd, en de weifelende Uncas, die de grootste aanspraken op de erkentelijkheid en bescherming der Engelschen had, vroeg aan de gevolmachtigden der Vereenigde Koloniën eene beslissing. De Puriteinen hadden altijd moord gestreng gestraft; zij hadden, op raad van Mas-

sachusetts drie hunner eigene lieden ter dood gebracht, die ééne Indiaan van het leven hadden beroofd, en daar de oudsten, aan wie het onderzoek van Miantonomoh's zaak werd opgedragen, bevonden, dat hij voorbedachtelijk en in vredes tijd een dienaar van het opperhoofd der Mohegan's gedood, wrok en vijandschap tegen de Engelschen aangestookt, en in weerwil van een vredestraktaat zich in één nutteloozen en bloedigen oorlog gestort had, terwijl zij in het leven van den gevangene niets konden opsporen, dat hem aansprak gaf op genade, spraken zij het vonnis des doods uit, met bepaling, dat dit niet door de hand der kolonisten mocht worden voltrokken. Uncas ontving zijn gevangene terug, en bracht hem buiten de grenzen van Connecticut, waar hij hem doodde. Zoo stierf Miantonomoh, de vriend der ballingen van Massachusetts, en de trouwe weldoener van de vaderen van Rhode Island.

De stam van Miantonomoh brandde van begeerte, om den dood van hun opperhoofd te wreken, doch zij vreesden voor een strijd met de Engelschen, wier hulp zij te vergeefs zochten te winnen. Eindelijk zagen de Narragansetts zich gedrongen, met tegenzin een vrede aan te nemen, welks bepalingen even grievend voor hunne onafhankelijkheid en wraakzucht, als nadeelig voor hunnen bloei en welvaart waren.

Terwijl de gevolmachtigden aldus onvoorwaardelijk en zonder hooger beroep de betrekkingen der inlandsche stammen regelden, bleek de geest van onafhankelijkheid, die de koloniën bezielde, ten duidelijkste uit eene rechtstreeksche onderhandeling, en een plechtig vredestraktaat met den gouverneur van Acadia.

Tevreden met de veiligheid, die de Unie beloofde, dacht Connecticut er niet verder aan, om van de regeering in Engeland waarborgen voor zijne onafhankelijkheid te vragen. Alleen trachtte het, door middel van een wettelijken koop, het recht op den grond van de gemachtigden van graaf Warwick te verkrijgen. De bevolking van Rhode Island had, uitgesloten als zij was van de Unie, nooit haar bestaan als afzonderlijken Staat kunnen handhaven, zoo zij niet in het moederland hulp en bescherming had gezocht. De stichter der kolonie werd benoemd, om beide te gaan inroepen.

Scheepgegaan te Manhattan, kwam hij kort na den dood van Hampden in Engeland aan. Het parlement had de bezorging der Amerikaansche koloniën aan Warwick als gouverneur generaal, alsmede aan een raad, bestaande uit vijf pairs en twaalf leden van het huis der gemeenten, opgedragen. Onder de laatsten was Henry Vane, een man, even standvastig in zijne vriendschap als in zijne beginselen, die den Amerikaanschen afgevaardigde als een ouden vriend begroette. Deze won de gunst van het parlement door »de gedrukte Indiaansche lotge-

vallen van Roger Williams, welker wederga nergens in Amerika waren te vinden,” en zijne verdiensten als zendeling bewogen de beide parlementshuizen, om aan hem en zijne vrienden een brief te geven, waarbij hun het vrij en onbeperkt bestuur over hunne woonplaats werd toegekend. Aan het lange parlement, en meer in 't bijzonder aan Sir Henry Vane, heeft Rhode Island zijn staatsrechtelijk bestaan te danken.

Een dubbelen triomf wachtte Williams bij zijne terugkomst in Nieuw Engeland. Hij kwam te Boston aan met brieven van het parlement, die hem eene goede ontvangst verschaften bij degenen, die hem hadden verbannen. Maar welk een eerbetoon was den gelukkigen onderhandelaar, bij zijne terugkomst in de provincie, die hij gesticht had, bereid! Toen hij Seekonk bereikte, zag hij eene vloot van booten, daar geheel Providence zijn weldoener tegemoet kwam. Zoodra de afgezant in haar midden was, richtten de booten den steven naar den tegenoverliggenden oever, en terwijl zij voortroeden, was Roger Williams buiten zich zelve van de edelste blijdschap.

Thans moest de volkssouvereiniteit haar proefstuk afleggen. De waarde van een zedelijk beginsel kan even goed in eene kleine als in eene groote maatschappij ten toets worden gebracht, want de magnetische proeven, waartoe de natuurkundige zich van een stuk kinderspeelgoed bedient, leveren denzelfden uitslag, dien het onderzoek dier geheimzinnige macht op grooter schaal oplevert. In sommige dorpen van den nieuwen staat waren reeds vreemde en met elkander weinig samenstemmende bestanddeelen vereenigd, — Wederdoopers en Antinomisten, dweepers (zoo als de vijandschap uitstrooide) en ongeloofigen, zoodat iemand, die zijne godsdienstige begrippen had verloren, zeker kon zijn, ze in het een of ander gehucht van Rhode Island terug te vinden. Alle inwoners waren gelijk, allen mochten de openbare vergaderingen bijwonen, en aan de beraadslagingen deel nemen; allen konden naar posten en ambten dingen; het volk behartigde een tijdlang zelf zijne belangen, en elke wet moest, om geldig te zijn, in de volksversamelingen worden bekrachtigd. En zoo gebeurde het, dat de kleine »democratie,” die door trommelslag, of door den omroeper bijeen gebracht, gewoonlijk hare vergaderingen onder een eik aan het strand hield, berucht werd door hare »bandeloosheid en wanordelijkheden,” hare onstuimige beraadslagingen, en de bittere veten tusschen de veehouders en schaapherders. Doch even onveranderlijk als de magneetnaald zich richt naar de pool, zoekt de volkswil als bij instinkt het algemeen belang. Te midden van het krakeelen der partijen, koos het volk geschikte menschen tot zijne bestuurders, die de wetten met den geest van zachtmoedigheid, verdraagzaamheid en wijsheid bezielde. »Ons gemeenebest,” lezen wij in hunne aantekeningen, »mag niet, zooals sommigen voorspellen, op regeeringloosheid uitloopen, maar wij ver-

langen vurig, dat iedereen voor zijn persoon, goeden naam en vermogen de volmaakste veiligheid zal vinden."

Er dreigde nogtans gevaar. De uitvoerende raad van state in Engeland had Coddington met het bestuur van de eilanden belast, en zulk eene splitsing van den kleinen staat had licht eene verdeeling van het overschot, onder de naburige koloniën ten gevolge kunnen hebben. Williams was genoodzaakt andermaal naar Engeland te reizen, en mocht ook nu met zijn tochtgenoot John Clarke naar wensch slagen. De gevaarlijke benoeming werd ingetrokken, en met den vrijbrief ook de eenheid van het grondgebied bekrachtigd, dat thans den staat Rhode Island uitmaakt. De algemeene vergadering drukte hare dankbaarheid uit in den wensch, dat Williams van het souverain gezag voor zich zelve den post van gouverneur over de geheele kolonie, voor den tijd van één jaar zou vragen. Doch de eerzucht was niet bij machte den menschlievenden stichter der volkplanting te verblinden. Williams weigerde een maatregel goed te keuren, die later als een noodlottig voorbeeld kon gelden, en was tevreden met de eer van wel te doen. De gunstige uitslag van zijne zending was de vrucht van Sir Henry Vane's machtige tusschenkomst. »Naast God was deze man het plecht-anker van Rhode Island." Zonder hem zou Rhode Island wellicht onder de naburige koloniën zijn verdeeld. »Van den beginne aan," zoo luidde het adres, dat de volkplanting Providence aan Sir Henry Vane aanbod, »zijt gij de edele en trouwe vriend van een verbannen en veracht volk geweest; en wij hebben tot nu toe de vruchten van uwe standvastige genegenheid en hartelijke gunst geoogst. Wij zijn sedert langen tijd vrij gebleven van het ijzeren juk der roofgierige bisschoppen, en zijn niet overstroomd door het bloed, dat door den oorlog in ons vaderland is vergoten. Ook hebben wij de nieuwe ketenen, door de Presbyteriaansche dwinglandij gesmeed, niet gevoeld, evenmin als wij zijn verzengd geworden door het vuur der zoogenoemde godzalige Christelijke overheden. Wij weten niet wat accijnsen zijn, en kunnen ons ter nauwernood de tienden meer herinneren. Wij hebben, om kort te gaan, langer dan enig volk, waarvan de naam ons bekend is, uit den beker der vrijheid gedronken. Wanneer wij zullen gestorven zijn, dan zullen onze kinderen en nakomelingen in onze stedelijke archieven uwe liefderijke genegenheid voor ons lezen, die ons streven naar vrede en gerechtigheid heeft ondersteund."

Geheel anders waren de eerste lotgevallen van de provincie Maine. Eene algemeene vergadering werd 25 Juni 1640 te Saco belegd, met toestemming van den Lord eigenaar, die een grootsch ontwerp van van regeering op het papier had gebracht, met de noodige beambten, raadsheeren, maarschalken, ontvangers, kanseliers, in één woord, met al datgene, wat de eerwaardige grijsaard voor zijne grootheid on-

misbaar rekende. Sir Ferdinand had »zich meer dan veertig jaren met de zaak bezig gehouden,” en ver boven de twintig duizend pond daaraan besteed; des niettemin waren al de heerlijke rechten en inkomsten, die Thomas Gorges, zijn welbeminde neef en gevolmachtigde, in zijn vorstendom kon versamelen, nog niet voldoende tot de zuinige inrichting van eene enkele woning. Agamenticus, ofschoon van nabij beschouwd »een armoedig gehucht,” werd tot eene stad met privilegiën en voorrechten verheven; even als Romulus wilde de oude krijgsman zijn naam vereeuwigen, en hij bepaalde daarom, dat het land rondom York onder den naam van Gorgeana voortaan eene stad zou zijn, voor zoover een dorp van nog geen drie honderd inwoners, met behulp van zegels en perkamenten, en eene eerbiedwekkende lijst van beambten tot eene stad was te maken. Toch was Gorges een man van een edel karakter en ongeveinsde godsvrucht. Hij vond behagen in weldoen, roem in de verbreiding van het Christendom onder de Heidenen, en een gedenkteeken in de stichting van huizen, dorpen en steden. Een tijdgenoot en vriend van Raleigh, had hij zich bijna eene halve eeuw met allerlei Amerikaansche plannen en ondernemingen bezig gehouden, en nog lang nadat hij zich van hunne onvruchtbaarheid had overtuigd, stelde hij belang in kolonisatie, op een leeftijd, dat gewone menschen nog slechts aan den dood denken. Onwrikbaar aan de monarchie verkleefd, was hij nooit den koning ongehoorzaam, behalve toen hij als Protestant weigerde tegen de Hugenooten de wapens te voeren. Bij het uitbreken van den oorlog in Engeland, gordde de zeventigjarige royalist zijne wapenrusting aan, en wijdde zijne laatste krachten aan de verdediging van den ongelukkigen Karel. In Amerika ondervond hij schier niets als verdrietelijkheden. Rigbij, een republikeinsch lid van het lange parlement, had het eigendomsrecht van Lygonia gekocht, waaruit een hevige strijd tusschen de gevolmachtigden der beide eigenaars ontstond. Te vergeefs riep Cleaves, Rigbij's agent, de hulp van Massachusetts in; voorzichtig weigerde de kolonie zich in de twist te mengen. Het vertrouwen in de rechtschapenheid der Puriteinen was zoo algemeen en groot, dat beide partijen zich tot de regeering der Baai wendden, met het verzoek om scheidsrechter te willen zijn. De zaak werd 3 Juni 1645 zorgvuldig te Boston onderzocht en bepleit, maar het vonnis der rechters was dubbelzinnig. Geene der partijen kreeg gelijk, maar beide werd vermaand om met elkander in vrede te leven. Hoe konden echter Vines en Cleaves hun gezag handhaven? Na den dood van Gorges, schreef de kolonie herhaaldelijk aan diens erfgenamen, maar ontving geen antwoord, en de beambten, die hunne aanstelling uit Europa hadden, vertrokken de een na den ander. De volkplanters waren genoodzaakt op eigene beenen te staan, en in navolging van het hun gegeven voorbeeld, besloten de bewoners van

Piscataqua, Gorgeana en Wells, vrijwillig en eenparig, om zich tot een staatslichaam te vereenigen, ten behoeve eener zelfstandige regeering. Gaarne bood Massachusetts zijne bescherming aan. Het groot charter van de Baai-compagnie werd 30 Mei 1652 voor de algemeene vergadering te Boston ontrold, en na eene nauwkeurige lezing er van besloten, dat haar grondgebied zich uitstreckte van het noordelijkst gedeelte der rivier Merrimack en nog drie mijlen noordelijker, tot op ongeveer honderd mijlen van de zee, en vervolgens in eene rechte lijn ten Oosten en ten Westen naar beide zeeën. De woorden waren duidelijk. Er bleef slechts overig den breedtegraad van een punt, drie mijlen noordelijk van het verst verwijderd gedeelte van den Merrimackstroom te vinden, en al het land van Maine, ten zuiden van die parallel in bezit te nemen, want de vrijbrief van Massachusetts was ouder dan de patenten, krachtens welke Rigbij en de erfgenamen van Gorges hadden getwist. Ook vergenoegde Massachusetts zich niet met een ijdel gepoeh op zijne rechten. Commissarissen werden ten spoedigste naar het Oosten gezonden, om het bestuur te regelen. De krachtige vertoogen van Eduard Godfrey, destijds gouverneur der provincie, en een getrouw vriend van de Engelsche monarchie en de Engelsche kerk, bleven zonder gevolg, en de eene stad na de andere onderwierp zich, ten deele door bedreigingen, en de gewapende macht daartoe gedrongen. Men droeg groote zorg om het eigendom der bewoners te eerbiedigen; iedereen bleef in het rustig bezit van zijne goederen; ook werden de rechten der Bisschoppelijken niet aangetast, en aan allen werd het burgerschap geschonken, zoodat de gansche oostelijke landstreek van lieverlede, al was 't ook niet vrijwillig, voor de noodzakelijke verandering zich boog. Toen de vertoogen der eigenaars in Engeland voor Cromwell werden gebracht, kwamen vele inwoners van de steden York, Kitterij, Wells, Saco, en kaap Porpoise tegen de herstelling der oude orde van zaken in verzet, op grond der ontvinding door hen opgedaan. Hen weder van Massachusetts te scheiden, was in hun oog zoo goed, als »alle maatschappelijke orde te verwoesten.”

Zoo wist Massachusetts, door middel van eene uitlegging van zijnen vrijbrief, zijne grenzen tot aan de eilanden in Casco Baai uittebreiden. Het slaagde even gelukkig in de handhaving zijner onafhankelijkheid van het »lange parlement,” niettegenstaande de omstandigheden, waaronder de strijd plaats had, noodlottig waren voor de onmiddellijke toepassing der gewetensvrijheid.

Met den toenemenden wasdom der vrijheid in Engeland, schenen ook de gevaren, die Massachusetts bedreigd hadden, voorbij te gaan. Het bewind der kolonie durfde eene minder strenge staatkunde aan te nemen, het vonnis der verbanning tegen Wheelwright werd opgeheven,

en een voorstel gedaan, om de rechten en vrijheden der compagnie ook tot de niet leden der kerk uit te strekken, onder voorwaarde, dat er eene overeenkomst tusschen alle Engelschen zou worden gesloten, tot handhaving der gemeene vrijheid. Met dat oogmerk schreef men in 1644 brieven aan de verbondene staten, maar het plan leed op gebrek aan overeenstemming schipbreuk. De wet, die omstreeks dien tijd de hardnekkige Wederdoopers met verbanning dreigde, was niet zoo ernstig gemeend. »Anabaptisme,» zegt Jeremias Taylor in zijne beroemde pleitrede voor de vrijheid, »moet zoo zeker worden uitgeroeid, als iets anders, dat eene pest en een verderf voor het openbaar belang is.» Doch de vaderen van Massachusetts redeneerden milder. »Het gevaar, dat wij duchten van eenige woeste en woelzieke geesten, wier geweten en godsdienst slechts hunne eigene grootheid en de beroering des lands schenen te beoogen — zoo luidde hunne taal — »hebben ons genoopt voor onze veiligheid te zorgen door eene wet, opdat allen van die richting zouden weten, hoe onwelkom zij ons door hun komen en blijven zijn. Wat echter hen betreft, die alleen in gevoelens van ons verschillen, en vreedzaam in ons midden leven, zij hebben geene reden tot klagen; want tegen hen is de wet nog nooit in toepassing gebracht, ofschoon wij zeer goed weten, dat zij onder ons wonen.» Zelfs twee van de bestuurders van »Harvard college» waren Wederdoopers.

Doch al werden dissenters met zulk eene dubbelzinnige verdraagszaamheid bejegend, tegenover de regeering in Engeland wilde men van geene toegevendheid weten. Het was de vaste overtuiging, zelfs van den meest getrouwen beampte, dat »zoo de koning, of eenige partij in zijnen naam iets tegen dit gemeenebest durfde ondernemen,» het aller plicht zou zijn, »goed, bloed, ja alles tot verdediging der vrijheid veil te hebben,» opdat »bijaldien het parlement later zelf eene vijandige gezindheid mocht openbaren, de kolonie sterk genoeg zou zijn aan elk gezag van daar weerstand te bieden.» Massachusetts noemde zich zelf »eene volmaakte republiek,» en die naam was geen ijdele roem. Met kracht van wapenen bewaarde het gemeenebest in zijne havens de eenzijdigheid tusschen de schepen der Engelsche strijdende partijën, en de wet, die de doodstraf stelde op elke »poging om de grondslagen van den staat te veranderen,» zag bepaaldelijk ook op de zulken, die de opperheerschappij van het Engelsch parlement zouden willen verkondigen. De oprichting eener munt in 1652 was mede eene daad van Souvereiniteit.

Terwijl de openbare meening zich met de vraagstukken van gewetensvrijheid en politieke onafhankelijkheid bezig hield, werd het gemeentelijk leven gedurende de kindschheid der volksregeering beroerd

door een derde punt, namelijk de vraag naar de grenzen van de macht der overheid, tegenover de vrijheid des volks.

Eene volkspartij had sedert jaren de openbare meening geleid. De oudste twist in de kolonie (1632) had geloopt over de grondslagen en grenzen van de macht des gouverneurs. Te Boston werden, bij gelegenheid van de verdeling der stads gronden, »mannen van lagere afkomst gekozen.” Eliot, de apostel der Indianen, beweerde, dat er geene traktaten zonder ruggespraak met de burgers mochten gesloten worden. De leer van geregelde aftreding bij ambten vond ingang, zelfs met voorbijgang van Winthrop, »opdat er geen gouverneur levenslang zou zijn.” Zoodra een der oudsten voorstelde, dat de post van gouverneur voor het leven zou zijn, besloten de afgevaardigden onmiddelijk, dat geen overheidsambt, van welken aard ook, voor langer dan een jaar zou worden toegekend. Toen eens de overheid eene aristocratische vergadering hield, om de benoeming van sommige personen te bespreken, haastte het volk zich de op die wijze voorgestelde candidaten te verwerpen. Trachtte omgekeerd een predikant de herkiezing van beambten te ontraden, dan was het ongenoegen des volks over de tusschenkomst des raadgevers doorgaans sterker dan de liefde voor de leer der afwisseling, en herkoos het aanstonds de aftredende overheden. De toestand van eene nieuwe kolonie, die de wetgeving van het moederland versmaadde, liet natuurlijk een aantal aangelegenheden aan het oordeel der uitvoerende macht over. Het volk eischte met klem en nadruk een bestuur, dat naar wetten, en niet naar willekeur regeerde. Nauwelijks had de menschlievende Winthrop zich tegen de vaststelling van eene bepaalde straf voor elke overtreding verklaard, — daar gerechtigheid en genade beide de bepaling der straf naar de omstandigheden van het misdrijf eischten, — of de kreet van willekeur verhief zich, en het volk vernietigde liever de hoop op zachtmoedigheid, dan haar afhankelijk te maken van het toevallig medelijden en het grillig oordeel eens rechters. De macht, die de bijzitters uitoefenden, gedurende den tijd, dat de zittingen der volksvertegenwoordiging waren gestaakt, werd in 1644 een voorwerp van argwaan. De volkspartij, die over de meerderheid der afgevaardigden beschikte, stelde voor, hen door eene gemengde commissie te vervangen. Toen dit voorstel, als met de voorschriften van het patent strijdig, werd verworpen, verlangde zij het punt tot nadere behandeling te verdagen. Toen dit verzoek beantwoord werd met de opmerking, dat intusschen de bijzitters zich zouden gedragen overeenkomstig het gezag, dat hun door het Charter was toegekend, legden de afgevaardigden dadelijk bij monde van hunnen voorzitter de verklaring af: »Gij zult niet gehoorzaamd worden.” Uit hetzelfde beginsel vloeiden de ijverige, ofschoon mislukte pogingen voort, om de overheden te berooven van hun recht, de be-

sluiten der vertegenwoordiging te verwerpen. Dat recht, zeide men, was niet anders als een bolwerk van de regeering, en eene beperking van den volkswil.

Het duurde niet lang, of de volkspartij gevoelde zich sterk genoeg, om naar een openlijken strijd met hare tegenstanders te verlangen. De gelegenheid eens gezocht, was spoedig gevonden. Het uitvoerend bewind, dat gewoon was een waakzaam toezicht over den bloei der steden te houden, had eene militaire verkiezing te Hingham vernietigd. De ongeregeldeheid, die daarbij had plaats gehad, was groot genoeg geweest tot rechtvaardiging dier tusschenkomst. De zaak kwam voor de algemeene vergadering. »Twee leden van den magistraat en eene kleine meerderheid der afgevaardigden waren van oordeel, dat de overheid eene te groote macht bezat, en dientengevolge de volksvrijheid gevaar liep, terwijl de kleinere helft der afgevaardigden met de overige magistraatspersonen verklaarden, dat het gezag zeer in minachting was gekomen, en dat, zoo men daartegen geene maatregelen beraamde, de staat door de invoering eener onbeperkte democratie daarvan de treurige gevolgen zou ondervinden.” Om het verschil tusschen de beide takken van bestuur te beslissen, werd een beroep op de oudsten als scheidsrechters voorgesteld. Doch »daartoe waren de afgevaardigden niet te bewegen, omdat zij wel wisten, dat deze meer dan hun lief was op de hand der overheid waren.” Er volgde eene zeer onstui-mige en langdurige zitting. Doch de magistraat, gesteund door de predikanten, overtrof de volkspartij in standvastigheid en bezadigdheid. De laatste verloor grond, door zich voor eene aangelegenheid te verklaren, die zij in haar eigen belang had moeten bestrijden.

Want de onordelijkheid, die te Hingham had plaats gehad, kwam voort uit »een presbyterialen geest,” die zich tegen het bestuur van het koloniaal gemeenebest verzette. Eenige lieden, die zich op de Engelsche wetten tegenover het Charter en de regeering van Massachusetts beriepen, waren door Winthrop wegens verachting der bestaande macht gestraft. Thans zocht men door zijne afzetting hunne vrijlating te bewerken. Tot dusver hadden de vijanden van den staat zich met de populaire partij verbonden, om het charter als den grondslag van het overheidsgezag aan te tasten, ofschoon met een geheel ander oogmerk, daar zij de tusschenkomst van Engeland zochten voor te bereiden, terwijl hunne bondgenooten eene vermeerdering van de vrijheden des volks najoegen. De burgers konden er echter, in weerwil hunner opgewondenheid, niet toe gebracht worden, den edelen Winthrop te beleedigen, en de oproerige partij viel uiteen. Winthrop kwam voor de balie, om te triumferen. »Burgerlijke vrijheid,” sprak de edele man in eene korte toespraak, bij die gelegenheid gehouden, »is het doel van het gezag, en kan zonder dit niet bestaan. Zij is eene vrij-

heid alleen tot hetgeen goed, rechtvaardig, en edel is. Voor die vrijheid moet gij staan, ten koste niet slechts van uw goed, maar desgevorderd ook van uw bloed. Wat met die vrijheid strijdig is, is geen gezag, maar een kwaad.”

Alsnu werd het mogelijk de tweedracht door eene overeenkomst uit den weg te ruimen. De macht der overheid over de militie werd door de wet beperkt, maar niettegenstaande de overheden zelve door sommigen voor openbare ambtenaren werden verklaard, en het meer en meer een geliefkoosd denkbeeld werd, dat eigenlijk alle macht bij het volk berustte, werden toch de aanstokers van de ongeregelheden te Hingham met zware boeten gestraft, terwijl Winthrop en zijne vrienden, zooals zij verdienden, het vertrouwen der kolonie behielden. De tegenstand van Bellingham sproot voort uit afgunst tegen Winthrop en Dudley, de hoofden der volkplanting, die hij gaarne zou hebben verdrongen.

De overheid van Massachusetts was bereid aan den Presbyteriaanschen godsdienst vrije godsdienstoefening te verleen, maar de vijanden, die in hunne hoop op eene vereeniging met de volkspartij waren teleurgesteld, besloten thans de vrijheid van geweten tot hunne leus te maken. Dit besluit getuigde van behendigheid, want die leer had in de kolonie diepe wortels geschoten. Vele geschriften ter verdediging der verdraagzaamheid opgesteld, waren uit Engeland ingevoerd. Meer dan één lid der vertegenwoordiging was geneigd de wetten tegen de Anabaptisten af te schaffen, benevens het besluit, dat vreemdelingen aan het toezicht der overheid onderwierp, en zelfs Winthrop meende, »dat de wet der gastvrijheid meer gematigdheid en toegevendheid gebood.” In Boston bestond bereids openlijk eene liberale partij. Thans echter was de bevordering van godsdienstvrijheid slechts een masker voor de onverzoenlijke vijandschap tegen de inrichting van het burgerlijk bestuur. De nationaliteit van Nieuw Engeland kwam in gevaar. In de vorige eeuw is Polen te niet gegaan, door de schuld der Poolse Dissidenten, die Ruslands tusschenkomst inriepen ten behoeve der gewetensvrijheid, maar daarmede aan den vijand van de onafhankelijkheid des vaderlands de deur openden. De dweepzieke Katholieken waren in Polen de ijverigste verdedigers der Poolse nationaliteit. De Calvinisten van Nieuw Engeland waren koeler van gestel, maar bouwden met gelijke onbuigzaamheid hunne rechten en vrijheden op het zuiver Puriteinsch geloof. »De macht der godzaligheid verminderen” werd eene spreekwijs, welke synoniem was met de poging, om het rechtstreeksch oppergezag van het parlement te doen erkennen. William Vassal van Scituate stond aan het hoofd van de ijverige en woelige partij, die zich gedurig tegen de burgerlijke en kerkelijke besturen der kolonie verzette, en daar hij een broeder in Engeland had, die lid van het

»lange Parlement'' en van de commissie voor de koloniën was, bezat hij aldaar grooten invloed. De beweging begon te Plymouth met een voorstel, »dat er volledige en onbepaalde verdraagzaamheid van godsdienst zou zijn, waarvan niemand, Turken, Joden, Papisten, Arianen, Socinianen, Familisten, of wie het zijn mocht, zou worden uitgesloten. De afgevaardigden, die achter dit voorstel geenerlei staatkundige oogmerken bevroeden, wilden het aannemen. »Gij zoudt u verwonderd hebben'' schreef Winslow aan Winthrop, »als gij gezien had, hoe smakelijk dit aas voor het gehemelte der meerderheid was.'' Het plan viel door uitstel in duigen, en Massachusetts werd het tooneel van den strijd.

De nieuwe partij wenschte de regeering te doen vallen, en een gouverneur-generaal uit Engeland in te voeren. Zij zocht hare kracht te versterken, door alle bestanddeelen van tegenstand en verzet tot zich te trekken. De vrienden van het Presbyterianisme werden door het uitzicht op eene schitterende overwinning gepaald, de democratische partij door de belofte, dat de nieuwe regeering meer volksgezind zou wezen, gewonnen, terwijl men de armen zocht te lokken door klachten over onverstandige uitgaven en ondragelijke lasten. Doch het volk liet zich niet bedriegen, en het verzoek om wegneming van bezwaren en grieven, dat aan de algemeene vergadering werd ingediend, was blijkbaar voor Engelsche ooren bestemd. Met moeite had het zeven onder-teekenaars verkregen, en daaronder waren enkelen niet eens bewoners van de kolonie, maar lieden, die de gelegenheid hadden aangegrepen, om een beroep op Engeland te doen. Het stuk was in beleedigende bewoordingen opgesteld. Het bracht alles ter sprake, wat stof tot twist en partijzucht had gegeven, en beweerde (hetgeen Lord Holt en Lord Treby zouden hebben beaamd, maar de kolonisten niet wilden erkennen), dat de regeering des lands onwettig was, als niet ingericht overeenkomstig de Engelsche wetten. Het eischte eene volslagene revolutie, »anders,'' zoo spraken de adressanten, »zullen wij genoodzaakt zijn onze nederige wenschen voor de beide huizen van het parlement te brengen,'' en er bestond grond voor de vrees, dat zij bij het staatslichaam, welks macht zij trachtten te vergrooten, een gunstig gehoor zouden vinden.

Gorton had namelijk zijne klachten naar het moederland gebracht, en, in weerwil dat het hem aan persoonlijke invloed en machtige vrienden ontbrak, de vervulling zijner wenschen verkregen. Juist in die beslissende tijdsomstandigheden kwam er te Boston een bevel, rakende zijne aanspraken, dat in bewoordingen was opgesteld, die duidelijk het recht van het parlement aanduidden, om de besluiten van de regeering van Massachusetts te vernietigen, en toezicht op haar te oefenen. Het gevaar was dreigend. Bloei en leven der kolonie stonden op het spel. Ware het aan het parlement gelukt den vrijbrief van Massachusetts

te vernietigen, dan zouden de Stuarts na hunne herstelling in de koloniën geen enkel bestuur hebben gevonden, dat zich op charters en patenten kon beroepen, en de geschiedenis van Amerika zou een anderen loop hebben genomen. De bevolking schaarde zich als één man om hare overheden. Er was eene wet vervaardigd, en zoo goed als aangenomen, die aan alle bewoners gelijke rechten in staatsaangelegenheden toekende, en ook het getal der kiezers vergrootte. Thans werd besloten, de uitvaardiging dier wet te verdagen tot dat de aanhangige zaak was beslist. Het bevel tegen de Anabaptisten bleef ook van kracht, en ten spijt van het ernstig verzet der vrienden van verdraagzaamheid te Boston, besloot men eene synode bijeen te roepen, ten einde over eene duurzame regeling der kerkelijke politiek te beraadslagen.

Eindelijk kwam eene algemeene vergadering samen, om de aanmatigingen van het parlement, en de gevaren, die van de zijde der binnenlandsche verraders dreigden, te bespreken. In weerwil van het ruwe jaargetijde (4 Nov. 1626) waren al de oudsten opgekomen. Een verdacht afgevaardigde werd verzocht de vergadering te verlaten, en vervolgens werden de betrekkingen der kolonie tot Engeland met geslotene deuren (opdat van de beraadslagingen niets ruchtbaar zou worden) behandeld. Na breedvoerige samensprekingen kwam men tot het besluit, dat Massachusetts in dezelfde verhouding tot Engeland stond, als de vrije Hanse-steden tot het Duitsche rijk, of als de koningen van Engeland, tijdens zij tegelijk hertogen van Normandië waren, tot den monarch van Frankrijk. Tevens stelde men vast, dat men geen nieuw charter van het parlement zou aannemen, aangezien daarin de overgave van het oude zou zijn opgesloten. De oudsten bevestigden deze besluiten. »Indien het parlement,» zeiden zij, »ons minder genegen is, dan moeten wij voor de handhaving onzer vrijheden op de Voorzienigheid vertrouwen.»

De kolonie aarzelde geen oogenblik, om de onafhankelijkheid, waarop zij aanspraak maakte, in toepassing te brengen. De algemeene vergadering beantwoordde het verzoekschrift in een staats-stuk, dat met gematigdheid was opgesteld, en dagvaardde de verstoorders der openbare rust voor hare vierschaar. Robert Childe en zijne vrienden beriepen zich op de commissie in Engeland, doch dit beroep werd hun geweigerd. »Het Charter,» beweerde hij, »geeft aan de kolonie het karakter van eene maatschappij, op Engelsch grondgebied, en aan de Engelsche wet onderworpen.» »Koloniën,» antwoorde de vergadering, »staan ver boven eene gewone maatschappij, zij zijn meer zelfs dan vlekken en steden, daar zij de stichting van groote staten beoogen. Alleen trots en dwaasheid kunnen den dag der kleine dingen verachten.»

Tegenover het parlement verdedigde de wetgevende vergadering met

de edelste openhartigheid haar standpunt, en wederlegde de bewering, dat aan dit staatslichaam het oppergezag over de volkplanting zou toekomen.

»Een bevel uit Engeland,» zoo luidde hare redenering, »is zoo wel nadeelig voor onze wettig verkregene vrijheden, als voor onze welvaart in dit afgelegene werelddeel. De tijden kunnen veranderen, want alle aardsche dingen zijn ijdelheid, en derhalve kunnen er andere vorsten of parlementen opstaan. Laten de volgende geslachten niet behoeven te klagen, en zeggen, Engeland zond onze vadersen weg met onschatbare rechten en vrijheden, die zij eene reeks van jaren hebben bezeten, ten spijt van de vijandschap en het verzet der prelaten en van andere machtige tegenstanders, en toch zijn die rechten en vrijheden hun ontnomen op een tijdstip, toen Engeland zelf zijne eigene vrijheid veroverde. Aan de gevaren der zee zijn wij ontkomen, moeten wij nu in de haven schipbreuk lijden? Wij hebben geen beroep op uw oppergezag willen toelaten, daar wij overtuigd zijn, dat zoo iets strijdt met de macht, die ons het Charter toekent, en bovendien alle bestuur onmogelijk zou maken. Deze overwegingen zijn niet nieuw voor de hooge vergadering van het parlement, welks archieven de bewijzen van de wijsheid onzer voorouders opleveren, die in de tijden van duisternis, toen het oppergezag van de Roomsche bisschoppen in alle kerkelijke zaken door niemand betwist werd, desniettemin geen beroep op Rome gedoogden.

»De kennis en ondervinding van het Engelsch parlement zijn veel beter in staat regeringsmaatregelen te verordenen, en belangrijke staatsaangelegenheden te beslechten, dan zulke eenvoudige bewoners der wildernis, als wij zijn, te besturen. De groote afstand, die ons van Engeland scheidt, maakt zulk een bestuur krachteloos. Uwe maatregelen en beslissingen kunnen onmogelijk beantwoorden aan de vereischten, die ze voor ons nuttig, en voor u in den grooten dag des oordeels onschadelijk zullen maken. Wanneer ons eenige ramp mocht treffen, terwijl wij zelve de teugels van het bewind in handen hebben, zal Engeland daarvoor niet aansprakelijk zijn.

»Houdt voortdurend een gunstig oog op deze jeugdige koloniën geslagen, opdat wij ons mogen verheugen onder uwe schaduw, en onzen God prijzen, omdat wij hier den zegen smaken van de warmte en den dauw des hemels. Bevestig onze vrijheden; beschaam onze vijanden, de verstoorders van onzen vrede, onder voorwendsel van onze onrechtvaardigheid. Een vriendelijk bewijs van uwe gewone goedgunstigheid zal ons en onze nakomelingen aan u verplichten.»

In denzelfden geest handelde in Engeland Edward Winslow, de agent van Massachusetts. Ook hij loochende openlijk, dat de wetgevende macht van het parlement zich tot Amerika zou uitstrekken. »Wanneer

het Engelsch parlement ons wetten kan geven, die geene vertegenwoordigers hebben in het Huis der Gemeenten, en wegens den verren afstand ook niet kunnen worden opgeroepen, dan gaan voor ons de rechten en vrijheden van Engelsche burgers verloren." Massachusetts had standvastige vrienden in het parlement, toch bewees dit, dat het met waarachtige liefde voor vrijheid en gerechtigheid bezielde was, toen het zich met de beschouwingen van de koloniën vereenigde. »Sir Henry Vane, die van deze gelegenheid had kunnen gebruik maken, om de volkplanting voor de beleediging, die, naar zijn oordeel, hem was aangedaan, te straffen, gedroeg zich als een trouwen vriend van Nieuw Engeland, en als een man van een edelmoedig en verheven karakter." Na langdurige beraadslaging gaf de commissie uit het parlement het grootmoedig antwoord: »Wij moedigen geene beroepen van uwe rechtspraak aan, maar laten u in het rustig bezit van de ruimte en vrijheid, die gij, in wat opzicht ook, met recht moocht eischen."

Door zulke middelen wist Massachusetts zijne vrijheid te bewaren. Het volk schaarde zich eenparig aan de zijde zijner overheden, en ter nauwernood waren er in het gansche koloniaal rechtsgebied vijf en twintig personen te vinden, die tot eene klacht over de strengheid der regering waren te bewegen. De ontevreden en beproefden nog hunne grieven bij de verkiezingen te doen gelden, maar werden door eene verpletterende meerderheid geslagen.

De eensgezindheid des volks was bevestigd geworden door de oudsten, die door hunnen moed de vaderlandsliefde hadden opgewekt. »Het zou voor een echt Nieuw Engelschman even onmogelijk zijn geweest, om zonder bekwame geestelijken te leven, als voor den smid, om zonder vuur het ijzer te smeden." Het gebeurde maakte den band tusschen de oudsten en het volk nog inniger dan ooit te voren, en de godsdienst werd beschouwd en geëerbiedigd als de beste beveiliging tegen staatsrechtelijke dienstbaarheid. Met toestemming van alle Puriteinsche koloniën werd een stelsel van kerkelijk bestuur ingevoerd, waarbij de Presbyteriaansche regelen van tucht uit Nieuw Engeland werden geweerd. De ijver voor onafhankelijkheid bleef waakzaam (1650—1655). Het lange parlement sprak in algemeene bewoordingen zijn oppergezag over alle koningsgezinde koloniën uit, en toen het koningschap was gevallen, verzocht het Massachusetts een nieuw patent aan te nemen, en voortaan in zijn naam vergaderingen te houden en besluiten te nemen. Maar de kolonie was te voorzichtig om hare rechten in de waagschaal te stellen, door ze afhankelijk te maken van een bewind, welks val zij voorzag. In een openbaar gemaakt stuk wees zij de uitnoodiging van de hand, ofschoon zij zich zorgvuldig

binnen de grenzen hield van de bevoegdheid, die door het Charter haar was toegekend.

Na zijne overwinningen in Ierland, gaf Cromwell uit eigene beweging een bewijs van zijne belangstelling voor Nieuw Engeland, door aan de bewoners dier volksplanting landerijen en woonplaatsen aan te bieden op het schoone eiland, dat hij door zijne wapenen had onderworpen. Zijn aanbod werd afgeslagen. Zij hadden het land der ballingschap lief gekregen, waar zij door eigen moed en vlijt »de vrijheid van het zuiver evangelie” hadden gevestigd. »Onze regeringsvorm,” zeiden zij, »is de beste en gezegendste van allen, die heden ten dage op de aarde bestaan.”

De oorlog tusschen Engeland en Holland (1651—1654) verstoorde de rust der koloniën niet. De westelijke nederzettingen, die het meest van een vereenigden aanval der Hollanders en Indianen zouden hebben geleden, waren onvermoeid op de verovering van Nieuw Amsterdam bedacht, ten einde daardoor het grondgebied van Nieuw Engeland tot aan de Delaware uit te breiden. Op eene vergadering van de Bondscommissarissen te Boston, verklaarden drie van de vier vereenigde koloniën zich voor den oorlog; Massachusetts echter was er tegen, en veroorzaakte daardoor uitstel; het voerde de meening der oudsten aan, »dat het evangelie des vredes, en het welzijn der volksplantingen verlangden, zich van het zwaard te onthouden.” Het eindigde zelfs met rondweg de gehoorzaamheid aan het genomen besluit te weigeren. Deze weigering was een openbare breuk van het verbond, en had scherpe vertoogen en hevige twisten ten gevolge. De rechten, die de leden van het bondgenootschap zich hadden voorbehouden, kwamen op nieuw ter spraak, en waarschijnlijk zou de bond zijn te niet gegaan, zoo niet te elfder ure Massachusetts van zijne uitlegging der artikelen, daarop betrekkelijk, was teruggekomen. Maar intusschen was de gelegenheid tot een oorlog met Manhattan voorbijgegaan. De Europeesche republiek had haar verschil bijgelegd, vóórdat de de Engelsche vloot, die tegen Nieuw Nederland was uitgezonden, Amerika had bereikt. Engeland en Frankrijk hadden vrede; desniettemin stevenden de Engelsche schepen noordwaarts, en veroverden zonder slag of stoot Acadia, dat de protector zich door geene klachten en vertoogen weder liet ontnemen.

De bewoners van Nieuw Engeland genoten tot het laatste toe het vertrouwen van Cromwell. Zij verheugden zich, dat zijne veldslagen de veldslagen des Heeren waren, »en de geest der broederen was volhardende in onvermoeide en hartelijke gebeden te zijnen behoeve.” Van zijnen kant beleed Cromwell aan hen, dat de veldslag van Dunbar, waar »sommigen, die godvreezend waren,” hun graf hadden gevonden, van al zijne daden de eenige was, waarmede zijn geweten geen

vrede had. Ook verklaarde hij zich »in ernst bereid, om de broederen en kerken in Amerika van dienst te zijn.” Deze verklaring was oprecht gemeend. Nieuw Engeland wist, dat Cromwell steeds naar zijne wenschen luisterde, en een levendig belang in al zijne aangelegenheden, de kleinste niet uitgezonderd, stelde. Hij liet de kolonie de vrijheid en onafhankelijkheid behouden, en beschermde haren handel. Hij bood hun het eiland Jamaïca, dat hij veroverd had, met al de schatten, die het tropisch klimaat aan de nijverheid beloofde, ten geschenke aan, en hoewel Massachusetts meer dan eens zijne plannen dwarsboomde, verloor het toch zijne gunst en toegenegenheid niet. De Engelsche geschiedschrijver beoordeelt Cromwell naar den invloed, dien hij op Engeland's instellingen heeft gehad; doch de Amerikaansche koloniën noemen de jaren van zijn bestuur het tijdperk, waarin de Britsche souvereiniteit voor haar vrij was van roofzucht, onverdraagzaamheid en verdrukking. Hij verdient de weldoener van de Engelsen in Amerika te heeten; want hij vergunde hun het genot van de gaven der Voorzienigheid, met vrijheid van handel en bedrijf, van godsdienst en bestuur.

Nogtans waren de Puriteinen van Nieuw Engeland scherpzinnig genoeg om te begrijpen, dat hunne veiligheid op het persoonlijk karakter van den protector steunde, en nieuwe omwentelingen naderden; daarom lieten zij hunne waakzaamheid niet inslapen. Het gezag der oudsten werd bevestigd, gelijk ook de burgerlijke en godsdienstige instellingen op 't innigst vereenigd waren. Doch terwijl de geest van onafhankelijkheid wortel schoot, bleven de nadeelige gevolgen, die in zekere mate van eene op kerkelijke leest geschoeide staatsregeling onafscheidelijk zijn, niet uit. Het kerkelijk belang verhief zich, en bekwam ongevoelig de overhand; de wet tegen ongeloof van de eene en afscheiding van de andere zijde werd verscherpt, en wij mogen niet verzwijgen, dat de oudsten, met name Wilson en Norton, medeplichtig waren aan de droevige wreedheden, die de regeering pleegde.

Daar waar de geest waarlijk vrij is, kan de godsdienst geene gevaarlijke vijanden hebben, want daar is geen stand, die bij zijne bestrijding belang heeft, terwijl de belangen der maatschappij eene instelling ter verdediging en handhaving van rechtvaardigheid en menschenliefde eischen. Atheïsme is eene dwaling van den bespiegelenden wijsgeer, en geene dwaasheid der menschelijke natuur. Roger Williams verklaarde van de wilden, dat hij nooit een Indiaan ontmoet had, die het bestaan van een God ontkende. Ongeloof behaalt de overwinning in den strijd met veinzerij of bijgeloof, maar nooit als het de rede tot tegenstander heeft. De mensch verzet zich tegen de verdrukking, die het bijgeloof zich veroorlooft, en tegen de tirannie van het kerkelijk gezag, maar nooit tegen den godsdienst zelf. Wanneer eene gevestigde

kerk met geweld eenheid van geloof wil tot stand brengen, vergeet zij het verschil van denken en gevoelen, dat onder de menschen heerscht, en wordt oorzaak, dat velen zich in hun geweten belemmerd en gekrenkt vinden. In zulke gevallen heeft hetzelfde plaats, wat op maatschappelijk gebied, bij een volk, dat lang onder slavernij gebogen ging, geschiedt; de geest wordt door de ondervondene krenking beneveld, het oordeel in verwarring gebracht, en de toorn, die aanvankelijk slechts de dwingelandij bestreed, wordt hartstocht, die elken vorm van godsdienst haat. Dweepzucht begaat eene gelijksoortige dwaling, wanneer zij beproeft door wetten en voorschriften de openbare meening te dwingen, en in plaats van met overtuigende bewijzen met strafbepalingen te werken. De waarheid te bestrijden, onder voorwendsel van eene lastige macht te wederstaan, is zonde, maar het is evenzeer zonde, den menschelijken geest tot slaaf te maken, onder voorwendsel van den godsdienst te beschermen. Strafbepalingen tegen ongodsdienstigheid roepen het kwaad te voorschijn, dat zij willen voorkomen. In het gevaar ligt iets uitlokkends. Laat den man, die de grondslagen van zedelijkheid en deugd veracht, aan zich zelf over, en hij toont slechts zijne eigene laagheid. Vervolg hem, en gij werpt een schoongekleurden mantel over zijne schande. Want voor eene meening te lijden heeft den schijn van moed, en moed is in de oogen der menschen eene schoone eigenschap.

De strenge nauwgezetheid der kolonisten gaf, versterkt door de zucht naar machtsvergrooting aan de wetgeving eene richting, die wel is waar bloedige tooneelen veroorzaakte, maar tevens onder de burgers der Nieuwe Wereld het bijgeloof verjoeg, zonder eenige buitensporigheid van de zijde eener onverdraagzame ongodsdienstigheid. De machteloosheid van dweepzieke wetten kwam van lieverlede aan den dag, ten gevolge van het onverschrokken verzet eener secte, wier hardnekkigheid die der kolonisten nog overtrof.

Saltonstall schreef uit Europa, dat de bevolking van Massachusetts om hare strenge beginselen, »de oogappel van Gods volk in Engeland zou zijn geweest. Daarentegen had Sir Henry Vane bij haar er ernstig op aangedrongen, dat zij, op grond van hare eigene beginselen, zich niet mocht laten verleiden tot onverdraagzaamheid. »Het is veel beter,» zeide hij, »niemand wegens zijn godsdienstige gevoelens te bestraffen.» Winthrop was vóór zijn dood, naar ik geloof, vrij wat bekoeld, en betuigde zijn afkeer van het ketterjagen; het hart van den jongeren Winthrop was te zacht gestemd, om op wreedheid gesteld te zijn, doch de ruwe Dudley bleef in weerwil van zijn hoogen ouderdom onverzettelijk. »God beware ons,» sprak hij, »dat onze liefde voor de waarheid zoo koud zou worden, dat wij dwalingen onder ons zouden dulden. — Ik wil niet als een libertijn sterven.»

»Liever huichelaars en ander onkruid in ons midden, dan distels en doornen” voegde Cotton er bij. »Verschillende soorten van vroomheid,” riep Ward uit, »te erkennen, is de schromelijkste goddeloosheid; en de bewering, dat de mensch recht heeft op gewetensvrijheid in het toppunt van onwetendheid.” — De godsdienst,” zeide eindelijk de zwaarmoedige Norton, »kan geene buitensporige bewegingen dulden.” Doch het volk stemde niet geheel in met deze eenzijdige beschouwingen, waartoe bekrompene zelfzucht niet alleen de oudsten verleidde, maar ook de overheid, voor welke de eenheid in alle dingen de grondslag der onafhankelijkheid scheen te zijn. De geest der kolonie voelde zich tot ernstig nadenken gedrongen, en nam het punt in overweging, hoever het gezag der burgerlijke overheid in godsdienstzaken mocht gaan; zoodat deze spoedig al hare macht moest bezigen, om de leer der vervolging te handhaven. Massachusetts bevond zich reeds in een tijdperk van overgang, toen, juist bij tijds, het bijgeloof zich voordeed in zijn afzichtelijksten vorm, even als de baren der zee 'tonstuimigst zijn, tegen dat de wind bedaart, en de storm zijn kracht heeft uitgeput.

De wederdooperij was voor de gevestigde orde van zaken een gevaarlijk mededinger. Toen Clarke, de edele en verdraagzame Baptist van Rhode Island, en een van die weinige gelukkigen, aan wie de roem te beurt valt, van de vrijheid en welvaart eener maatschappij aan hunnen naam te verbinden, voor een klein gehoor te Lynn begon te prediken, werd hij door de burgerlijke beampten in hechtenis genomen. Gedrongen, om de godsdienstoefening der heerschende kerk bij te wonen (20 Juli 1654), gaf hij zijn afkeer te kennen door eene onschadelijke zonde tegen het decorum, die echter, zoo zijne tegenwoordigheid vrijwillig was geweest, onverschoonbaar had moeten heeten. Hij werd met zijne vrienden in rechten betrokken, en tot eene boete van twintig of dertig pond veroordeeld; en Holmes, die weigerde te betalen, werd zonder genade gegeesseld.

Sedert een bepaalde vorm van godsvereering tot een bestanddeel der burgerlijke samenleving was verheven, moest ongodsdienstigheid wel als eene misdaad tegen de maatschappij worden gestraft. De staat gold als een toonbeeld van Gods Koninkrijk op aarde; verraad tegen de regeering was verraad tegen Christus, en omgekeerd, daar aan het evangelie het oppergezag was toegekend, stond godslastering, of hetgeen eene jury voor godslastering meende te moeten houden, boven aan op de lijst van overtredingen en misdrijven. De verwerping van een of ander boek des O. of N. Testaments, op grond, dat het niet Gods geschreven en onfeilbaar woord behelsde, werd met boete en geesseling gestraft, en als dit niet baatte, om den roekelooze te bekeeren, met verbanning en dood. Op het wegblijven uit de kerk was eene boete gesteld.

Het kon niet anders, of deze geestesrichting moest ongevoelig de grondslagen, waarop de godsdienst der Independenten rustte, ondermijnen. De vrijheid der profezie werd opgeheven, tenzij vier oudsten, of het bestuur eener kolonie daartoe vergunning hadden gegeven. Vertoogen daartegen waren nutteloos. De eenheid van kerk en staat dreigde beide met bederf, want zij verontreinigde de eerste door lage eerezucht, en gaf aan den laatsten eene verkeerde richting. Ten laatsten eischte de algemeene vergadering voor zich zelf, de regeering, en voor elke twee gemeenten der gevestigde kerk, die zulks zouden verlangen, het recht, om aan iedereen het zwijgen op te leggen, die niet behoorlijk was geordend. Zoo spoedig maakte de menschelijke natuur haren trek naar misbruik van macht openbaar. De vestiging van eene nationale, aan onveranderlijke leer en inzettingen gebondene kerk, had bij de Congregationalisten van Massachusetts dezelfde gevolgen, die zij eens in hunne Engelsche onderdrukkers hadden gelaakt, en Laud werd gerechtvaardigd door de mannen zelve, die hij vervolgd had.

Doch zoo de Baptisten gevreesd waren, als aanhangers eener leer, die het op de opheffing der maatschappij had gemunt, hoeveel te meer reden van bezorgdheid moesten dan niet de zendelingen der Kwakers geven, die zich in Massachusetts begonnen te vertoonen. De eerste en meest geruchtmakende predikers van eene secte, die opgang vindt onder het volk, zijn doorgaans, en moeten ook zijn mannen van lage afkomst, en zonder eenig aanzien. Zij toch die het minst hebben te verliezen, zijn het meest op nieuwigheden gesteld, en de oudere stichters van de secte der Kwakers in Nieuw Engeland bezaten weinig of niets van de zachtmoedige wijsbegeerte en het staatsmanstalent van Penn en diens leerlingen, ofschoon zij in de hoogste mate met de kracht van lijdzaam verzet waren toegerust. Aan zich zelf overgelaten, zouden zij een bonte hoop van half dweepzieke, half krankzinnige lieden zijn gebleven, die allen invloed misten, omdat het hun aan duidelijk omschrevene bedoelingen ontbrak. Doch de vervolging, waaraan zij werden blootgesteld, noopte hen te toonen, welk eene onbuigzame wilskracht huizen kan in de diepten van het menschelijk hart, en maakte hen aan het onkruid gelijk, dat onoogelijk en schijnbaar zonder waarde, eerst als het gedrukt en gewreven wordt een kostelijken geur verspreidt.

De opkomst van »het volk der Kwakers” is een van de opmerkelijkste vruchten der Protestantische omwenteling. Zij was een gevolg van den zedelijken strijd, door de Hervorming verwekt, eene poging van den menschelijken geest, om zich voor goed vrij te maken, na de langdurige en ondragelijke heerschappij van bekrompenheid en bijgeloof. Dat volk was samengesteld uit mannen, die ontevreden waren over den gang der hervorming, en de trage ontwikkeling der geeste-

lijke vrijheid. Later zal zich eene geschikte gelegenheid voordoen, om den invloed dier secte op de Amerikaansche instellingen aan te wijzen. In Juli 1656 vertoonden zich twee van hare leden, Mary Fisher en Ann Austin op den weg nabij Boston. Wel bestond er toen nog geene wet tegen de Kwakers, maar krachtens de algemeene verordeningen tegen de ketterij, werden hare koffers onderzocht, en hare boeken door den beul verbrand. Men vond bij haar geenerlei bewijs van schuld, desniettemin werden zij van tooverij verdacht gehouden, en daarom aan een angstvallig lichamelijk onderzoek onderworpen, totdat zij, na eene strenge gevangenschap van vijf weken, uit het rechtsgebied der kolonie werden gebannen. In den loop des jaars werden nog acht anderen naar Engeland teruggezonden. De verdrukking, die Mary Fisher ondergaan had, prikkelde slechts hare eerzucht, zij begaf zich geheel alleen naar Adrianopol, zeggende, dat zij eene tijding aan den Grooten Heer had te brengen. De Turken hielden haar voor krankzinnig en lieten haar door het leger trekken, »zonder haar eenige belediging of beschimping aan te doen»

In het volgend jaar (1657) verbood eene daartoe opzettelijk vervaardigde wet de toelating van Kwakers. Zij belette echter niet, dat Mary Dyer en Ann Burdan in de kolonie doordrongen; de eerste werd door haren echtgenoot opgeëischt, en naar Rhode Island gevoerd; de tweede naar Engeland gezonden. Eene vrouw, die de verre reis uit Londen gemaakt had, om de overheid tegen vervolging te waarschuwen, ontving twintig geesselslagen tot belooning. Sommigen, die verbannen waren, kwamen terug, zij werden gevangen gezet, gegeësseld, en andermaal gebannen, onder bedreiging van zwaarder straf, als zij het waagden andermaal te komen. Op de herberging van een lid der »gevloekte secte,» werd boete gezet. Een Kwaker werd de eerste maal met het verlies van één oor gestraft, de tweede maal boette hij met het andere, en werd hij ten derden male gegrepen, dan was doorboring van zijne tong met een gloeiend ijzer de straf, die hem wachtte. Deze wreedheden bleven echter niet lang in het koloniaal wetboek. De volkplanting schaamde zich over de bedreigde verminkingen, en rustte niet, vóórdat zij waren ingetrokken. Gedrukt zijn zij nooit geworden. Dit nam niet weg, dat zij gewichtige gevolgen hadden. Kwakers vertoonden zich in menichte, juist waar zij 't meest werden gevreesd. Zij kwamen, omdat zij ver van welkom waren, en beschouwden de bedreigingen als zoovele uitnoodigingen. Toen begon men het stelsel van boeten toe te passen; tien shillings voor ieder, die eene vergadering van Kwakers bijwoonde, en vijf pond voor hem, die daarin het woord voerde. De zucht om zich zelf gelijk te blijven drong vervolgens de overheid tot daden van wreedheid, zonder welke, naar hun oordeel, de wet niet was te handhaven.

Want eindelijk besloot de regeering van Massachusetts, om den raad der Bondscmissarissen op te volgen, van wie alleen de jongere Winthrop in gevoelen verschilde. Het was haar, naar zij zeide, niet te doen om de Kwakers te beletten, elders op de wijde wereld in vrede te leven, zij wilde hun alleen het grondgebied der kolonie ontzeggen, en verbande hen daarom op straffe des doods, welk besluit nochtans in de algemeene vergadering grooten tegenstand ontmoette, en eindelijk met meerderheid van slechts ééne stem doorging. Utdrukkelijk werd verklaard, dat het doel van den maatregel geene vervolging, maar uitsluiting der Kwakers was. »Voor de veiligheid der kudde,» zeide Norton, »sluiten wij den wolf op; maar laten met opzet eene deur open, waardoor hij kan weggaan, waarheen hij wil.» IJdele wet! en ondoordachte verdediging! De menschelijke geest is vrij en onsterfelijk, en geeft zijne overtuigingen of zijne dwalingen niet prijs, al brengt hij daarvoor zijn leven in gevaar.

Men heeft meer dan eens beproefd de gruwzame wreedheid der wet te verontschuldigen, door een beroep op de leerstellingen, welke de Kwakers beleden, waarvan eene omwenteling in de maatschappij was te duchten. Doch op dien grond zou elke regeering in hare onredelijke vrees eene verschooning kunnen zoeken voor hare wreedheden. Deze redenering zou ook tot rechtvaardiging kunnen dienen voor de verdrijving der Mooren uit Spanje, en der Hugenooten uit Frankrijk, en eene volledige verdediging zijn van Laud's gedrag, die oprecht was in zijn bekrompen geloofsijver, en de Puriteinen vervolgde, zooals hij zijne droomen in zijn geheugen bewaarde, ter goeder trouw, en uit waarachtige overtuiging. Geen stand der maatschappij mag zijne vrees en bezorgdheid tot maatstaf nemen voor de rechten van de overige standen.

Maar de Kwakers, heet het verder, stortten zich roekeloos in het zwaard, en gedroegen zich als zelfmoordenaars. Indien dit zoo is, dan waren de mannen, die het zwaard hun voorhielden, medeplichtig aan de misdaad. Zonder twijfel waren vele Kwakers buitensporige en waanzinnige lieden, zij jouwden uit de vensters liggende, de voorbijgaande overheidspersonen uit, en beschimpten de burgerlijke en godsdienstige instellingen des lands. Ook verstoorden zij door hunne oproerigheid de openbare godsdienstoefening, ja, de losbandigheid ging zoover, dat vrouwen alle eerbaarheid met voeten traden, en met een beroep op den goddelijken oorsprong harer dwaze grillen het gelaat besmeerden, en zelfs naakt door de straten liepen. Onbetamelijkheid wordt echter 't best door zachte kastijdingen gestraft. Het geslacht der dwaasheid is altijd met een talrijk kroost gezegend, maar hoe groot het getal harer kinderen ook zij, zij leven kort; en hoe grooter hunne buitensporigheid is, hoe eerder zij sterven. Eene zonde tegen

het fatsoen mag niet gestraft worden met eene misdaad tegen de natuur.

De daad zelve is niet te verdedigen, en de daders kunnen niets anders tot hunne rechtvaardiging aanvoeren, als de begoocheling, waarin zij verkeerden. De aankomst van Kwakers te verhinderen, was geene vervolging, en moeilijk kan men van hem, die geen te huis heeft, beweren, dat hij verbannen wordt. Een arme, die naar zijn geboorteplaats wordt gezonden, kan geen balling heeten. Een vreemd schip, dat, in strijd met de bevelen van den quarantaine-beampte, de haven van Marseille zou willen binnenloopen, loopt gevaar, om door de kanonnen van het fort in den grond te worden geboord. De regeering van Massachusetts nam gelijksoortige quarantaine maatregelen, ten behoeve van den zedelijken welstand harer burgers, en wilde evenmin hetgeen zij voor eene verdertelijke ketterij hield dulden, als de Franschen zouden gedoogen, dat hun de pest werd aangebracht. Ik sta niet op de overeenkomst, integendeel, beide gevallen zijn even verschillend, als de tegenwoordige wereld en de toekomstige; ik wil slechts de feiten klaar en duidelijk in het licht plaatsen. Het schip, dat onder verdenking ligt van besmet te zijn, mag naar eene andere haven stevenen, en de Kwaker, die voor de eerste maal kwam, werd weggezonden; kwam hij terug, dan wachtte hem het doodvonnis, maar ook dan nog was het hem veroorloofd het grondgebied der kolonie te verlaten onder belofte, dat hij niet zou terugkeeren. Servetus verlangde slechts zijne reis te mogen voortzetten. De inquisitie trachtte de geheime gedachten te raden, om gronden voor hare vervolgingen te verkrijgen, en de overheid in Massachusetts liet ieder met vrede, behalve de oproerige schreeuwers, en zelfs aan deze bood zij de gelegenheid tot ontvluchten aan. Vier eeuwen lang heeft Europa volgehouden, dat ketterij met den dood moest worden gestraft. In Spanje zijn meer personen om hunne godsdienstige gevoelens verbrand, dan Massachusetts destijds inwoners had. Onder Karel V bedroeg het getal dergenen, die alleen in de Nederlanden zijn gehangen, onthoofd, levend begraven of verbrand, vijftig duizend; het gansche bloedbad, zegt Grotius, kostte aan niet minder dan honderd duizend menschen het leven, en de stoutste kritiek durft dat getal niet tot beneden de twintig duizend verkleinen. In Nieuw Engeland vielen er slechts vier als slachtoffers van godsdienstige onverdraagzaamheid, en hun dood was meer een gevolg van hardnekkigheid, dan van de overtuiging, dat het Kwakerdom eene halsmisdad was.

Van vier personen, die bevel hadden ontvangen het grondgebied der kolonie op straffe des doods te verlaten, gehoorzaamden twee, Mary Dyar, eene trouwe discipelin van Anna Hutchinson en Nikolaas Davis. Marmaduke Stephenson en William Robinson waren gekomen, met

het plan om hun leven ten offer te brengen, en reisden, in plaats van te vertrekken, van oord tot oord, »om hunne vrienden in het geloof op te bouwen.” In October keerde Mary Dyar terug. Deze drie personen werden krachtens de bloeddorstige wet in hechtenis genomen. Robinson beriep zich tot zijne verdediging op het uitdrukkelijk gebod van God. »Gezegend zij God,” sprak hij, »die mij roept om getuigenis af te leggen voor goddeloozen en onrechtvaardigen.” Stephenson weigerde iets te zeggen, vóórdat het vonnis geveld was, en toen vloekte hij zijne rechters. Mary Dyar riep uit: »De wil des Heeren geschiede,” en keerde naar de gevangenis »vol vreugde” terug. In den kerker schreef zij een vertoog. »Heeft men ooit van zulke wetten gehoord onder een volk, dat belijdt, dat Christus in het vleesch is gekomen? Hebt gij geene andere wapens als zulke wetten ter bestrijding van geestelijke verdorvenheid, gelijk gij het noemt? Ik heb medelijden met u. Gij zijt ongehoorzaam en bedrogen. Laat mijn verzoek zijn als dat van Esther aan Ahasverus. Gij zult er geen berouw over hebben, dat gij voor het vergieten van bloed zijt bewaard geworden, al is het door eene vrouw.” De drie veroordeelden werden naar de strafplaats gevoerd. »Ik sterf voor Christus,” zeide Robinson. »Wij lijden niet als kwaaddoeners, maar om den wil des gewetens,” waren de laatste woorden van zijn makker. Mary Dyar bekwam genade, doch niet vóórdat de strop om haren hals was geslagen, en zij zich zelve tot den dood had bereid. In geestdrift ontstoken riep zij: »Laat mij als mijne broeders sterven, tenzij gij uwe goddelooze wet wilt herroepen.” Zij werd buiten de kolonie gebracht, doch keerde spoedig terug, en werd toen te Boston opgehangen, eene martelares voor de vrijheid van het geweten. »Wij zouden liever gezien hebben, dat zij ver van ons leefden, dan dat zij bij ons stierven”, was de droevige verontschuldiging voor de wreede strafoefening.

De veroordeeling dier lieden verwekte groote ontevredenheid. Kort daarna werd William Leddra van dezelfde misdaad beschuldigd. Terwijl zijne zaak werd behandeld, kwam Wenlock Christison, die reeds op straffe des doods gebannen was, voor de rechtbank, en sloeg de rechters, die de onmacht hunner gestrengheid gevoelden, met schrik. Men bood Leddra lijfsbehoud aan als hij wilde beloven, voor goed het grondgebied van Massachusetts te verlaten. Hij weigerde, en werd opgehangen.

Christison bejegende zijne vervolgers met onverschrokken moed. Krachtens welke wet, vroeg hij, zult gij mij ter dood brengen? Wij hebben eene wet, was het antwoord, volgens welke gij moet sterven. — Zoo spraken ook de Joden tot Christus. Maar wie heeft u gemachtigd die wet te maken? — Wij hebben een giftbrief, die ons vergunt onze eigene wetten te vervaardigen. — Kunt gij wetten uitvaardigen, die

met de Engelsche wetten strijdig zijn? — Neen. — Dan zijt gij de grenzen uwer bevoegdheid te buiten gegaan. Uw hart is jegens den koning even vijandig als tegen God. Ik wil gevonnisd worden volgens de wetten van Engeland, en daar bestaat geene wet, die het ophangen van Kwakers gebiedt. — De Engelschen verbannen de Joden op straffe des doods, en hetzelfde recht hebben wij om Kwakers te verbannen. — De Jury sprak het schuldig uit. Wenlock antwoordde: »Ik werp alle schuld van mij; mijn geweten is rein voor God.» De magistraat was verdeeld, en eerst bij eene tweede stemming, verklaarde de meerderheid zich voor de doodstraf. »Wat wint gij,» vroeg Christison, »door Kwakers van het leven te berooven? Voor iederen man, dien gij ter dood brengt, komen vijf anderen in de plaats. Zoo gij macht hebt mij te dooden, God is machtig er tien te verwekken, die mij vervangen.»

De volkstem had zich van den beginne aan tegen het bloedvergieten verheven, en thans begreep ook de overheid, dat zij op een dwaalweg was. Wenlock werd met zeven en twintig van zijne vrienden uit de gevangenis ontslagen, en de leer der verdraagzaamheid met de onderpanden van rust en vrede zweefde gelijk de duif om het venster der ark, en vond eindelijk de schuilplaats, die haar toekwam.

De slachtoffers der vervolging ondergingen moedig den dood; zij zouden onvergankelijke eer waardig zijn, zoo zij niet door hunne eigene buitensporigheid de droevige wet in het leven hadden geroepen, tot welker opheffing zij door hun dood medewerkten. In plaats van christelijke liefde te bevorderen, noopten zij door hun gedrag de regeering de maatregelen te nemen, waarvan zij zelve de slachtoffers werden. Met uitzondering van hen is het land van bloedschuld vrij gebleven, en krachtig werkten welhaast de oorzaken, die de strengheid der godsdienstige dweepzucht deden wijken voor de vastheid van wil en de waarachtige liefde, welke de vrucht van eene gezonde ontwikkeling des geestes zijn. Het was van oudsher gewoonte, en welhaast werd het wet, in het Puriteinsch Nieuw Engeland, »dat geen der broederen in zijn huisgezin zulk eene barbaarschheid mocht dulden, dat hij niet aan zijne kinderen en aanhoorigen zooveel kennis liet mededeelen, als hen in staat stelde, de Engelsche taal volkomen goed te lezen.» »Opdat de kennis niet moge worden begraven in de graven onzer voorouders», bepaalde eene wet, die voor alle Puriteinsche koloniën van kracht was, »dat ieder vlek, dat door Gods zegen tot vijftig huisvaders was geklommen, iemand zou aanstellen om al de kinderen in het lezen en schrijven te onderwijzen, en zoodra in eene stad zich honderd huisgezinnen bevonden, was zij verplicht eene Latijnsche school te stichten, welker onderwijzers bekwaam waren om de jeugd tot het bezoek der universiteit voor te bereiden. De drukpers aanvaardde

hare taak in 1639. Toen Nieuw Engeland arm was, en slechts een klein getal bewoners telde, heerschte er een geest, die kennis en wetenschap aanmoedigde." Zes jaren na de aankomst van Winthrop, stond de algemeene vergadering eene aanzienlijke som toe voor de oprichting eener hoogeschool. In 1638 vermaakte John Harvard, die in de Baai was aangekomen, om spoedig als een offer der verwoestende ziekte te vallen, de helft van zijn vermogen en zijne gansche boekerij aan die stichting, gedreven door het verlangen, om voor altijd zijn naam met den bloei en het geluk van zijn aangenomen vaderland te verbinden. De jeugdige instelling werd de gunsteling des lands; Connecticut, Plymouth, en de steden in het Oosten gaven dikwijls kleine geschenken, om haar te ondersteunen. De inkomsten van een veer werden haar afgestaan, ten bewijze van de belangstelling, die de regeering voor haar koesterde, terwijl ook bijzondere personen niet achterlijk bleven met hunne bijdragen in geld, koren, of andere levensmiddelen. Wederkeerig had de school een beslissenden invloed op de vorming van het volkskarakter. In dit opzicht kan zij nooit een mededinger hebben, die haar evenaart. In deze en dergelijke maatregelen, vooral in de wetten, die de oprichting van gemeentescholen bevalen, ligt het geheim van den bloei en de kracht van Nieuw Engeland. Elk kind werd bij zijne geboorte door den genius des lands als van de aarde opgeheven, en ontving als zijn geboorterecht in de wetten van den staat een waarborg, voor de algemeene belangstelling in de ontwikkeling van zijnen geest en de vorming van zijn hart.

Sommige geschiedschrijvers scheppen er behagen in, de zonderlinge eigenaardigheden der oudste Puriteinen breed uit te meten. Zij zetten zich tegen het dragen van pruiken, preekten tegen sluiers, en veroordeelden de mode van lange haren; ook hadden zij een afkeer van het kruis in de banier, even als het Parijsche volk de leliën der Bourbons haatte, en dat wel om gelijksoortige redenen. Zij duldden geene afzonderlijke viering van het Kersfeest; zij onthielden zich van de gewone Engelsche namen voor de maanden en dagen, voor de jaargetijden, kerken en herbergen, en stelden hoogen prijs op doopnamen uit de H. Schrift ontleend. Gelijk de ernstige Romeinen bij de wet de kleeding der mannen regelden, en de senaat tijd vond om zich te beuoien met het toilet der vrouwen, zoo ijverden de vaders van Nieuw Engeland tegen wereldsche ijdelheid in hun eigen kleederdracht, en ook zij stuitten den buitensporigen opschik der vrouwen, daar zij het voorhoofd fronsden over de zijden huiven en de gazen sjerpen, en bepaalden, dat hare mouwen tot op het handgewricht moesten reiken, en niet wijder mochten zijn dan eene halve el. De Puriteinen waren stijf en afgemeten in hunne manieren,

wonderlijk en vreemd in de vormen hunner wetgeving, streng en onverzettelijk in de toepassing hunner beginselen. Elke aangelegenheid van den dag vond eene plaats in hunne lange voor de vuist uitgesprokene gebeden, en verleende in hunne oogen een roerend gewicht aan hunne even tallooze als langdradige predikaties. De regeering van Massachusetts nam het wetboek van Mozes tot richtsnoer; het eiland Rhode Island verordende een paar jaren eene Joodsche maskerade; te New Haven heetten de leden der wetgevende commissie de zeven pilaren, uitgehouwen voor het huis der wijsheid. Maar dat alles was vorm, die aan de nieuwe secte slechts haar eigenaardig voorkomen gaf. Zoodra wij echter van het uitwendige, dat zoo spoedig den spot van oppervlakkige waarnemers uitlokt, op den geest der Puriteinen het oog vestigen, zien wij, dat deze secte de godsdienst was, strijdende voor het volk. »Achter hunne dwaasheden,» zegt hun vijand, »verschoolen zich de edele beginselen der vrijheid.» Hunne roeping was, de nieuwe instelling der volksregeering te enten op het oud Europeesch stelsel van het aristokratisch leenheerschap en de dienstbaarheid der lagere standen; het goede, dat zij hadden, was duurzaam, de zichtbare leuzen, die de onderscheidingsteekenen eener partij waren, gingen met den tijd voorbij, even als de klei en de banden, die de ent op hare plaats houden, wegvallen, zoodra de loot voor goed met den stam verbonden is.

De Puriteinen predikten het beginsel, dat de burgerlijke overheid zich moest onderwerpen aan het gezag van den godsdienst, en hun hoogmoed in dit opzigt is meer dan eens vergeleken met de »waanwijze aanmatiging» van een Roomschen opperpriester. In den nadruk, waarmede zij dat beginsel handhaafden, deden de Puriteinen voor de Katholieken niet onder, en aangenomen, dat Gods wil regel en richtsnoer der rechtvaardigheid zijn moet, hadden beiden in zekeren zin gelijk. De vraag rijst echter op: Wie zal de verklaarder van dien wil zijn? In de Roomsch-katholieke kerk maakt een onfeilbare Paus op dat ambt aanspraak, en kent als de oppermachtige beschermer der verdrukten zich zelve het recht toe, koningen te onttroonen, wetten af te schaffen, en vorstenhuizen van de regeering vervallen te verklaren. Ongelukkig moet het beginsel, zoo opgevat, hoe veel goeds het ook dikwijls heeft tot stand gebracht, onvermijdelijk dienstbaar worden aan de wereldsche eer- en heerschzucht der geestelijkheid. De Puriteinen dachten er niet aan zoo veel gezag aan hunne geestelijke leidlieden te geven; voor hen was het bestaan der kudde onafhankelijk van den herder, die door de vrije keus der gemeente tot zijn ambt was geroepen. De wil der meerderheid was hunne wet, en ieder der broederen bezat dezelfde rechten als de oudsten. Dit recht van hare eigene leeraren te kiezen, dat elke gemeente uitoefende,

was op zich zelf reeds eene zedelijke omwenteling; de godsdienst was van nu aan met en niet langer boven het volk. De leer der Puriteinen is de verheffing der leeken. Ieder die de verrukkingen der vroomheid had ondervonden, iedere geloovige, die in een oogenblik, dat hij aan de aarde werd ontogen, in zijn gemoed verzekerd was geworden van Gods gunst en genade, was in zijn eigen oog een geheiligd wezen. Om zijnentwil had de ondoorgrondelijke raad van den Almachtige een verlosser gezonden; om zijnentwil waren de wetten der natuur geschorst of gewijzigd; waren de hemelen geopend, had de aarde gebeefd, had de zon haar gelaat als met een sluier bedekt, was Christus gestorven en opgestaan. Voor hem hadden profeten en apostelen den wil en de beloften Gods aan de wereld geopenbaard. Vast overtuigd van zijne waarde in Gods oog, en in zijne gemeenschap met dien God van alle verdienste afstand doende, boog hij zich voor den hemel in het stof; op zich zelve en het menschdom ziende, voelde hij zich met eerbied voor zijn persoon vervuld, dien God had uitverkoren en verlost. Hij was zalig in hope, hij was rijk in het geloof, en hoezeer hij naar het lichaam op aarde wandelde, was zijn schat in den hemel. Engelen, met zijne bescherming belast, omzweefden zijn pad, en de geesten der duisternis spanden samen om zijne trouw aan het wankelen te brengen. Zijn gloeiende vroomheid kon geene liturgie gebruiken, en zijn berouw dacht er niet aan de hulp van een biechtvader in te roepen. Afkeerig van de leer der heiligen, kende hij niemand boven zich als God. Voor slavernij was hij ten eenenmale ongeschikt; de priester had even weinig gehoorzaamheid van hem te wachten, als de despoot. Hij zelf was rechter over de rechtzinnigheid van zijne oudsten, en mocht hij al op zijne hoede zijn tegen de onzichtbare machten der duisternis in de lucht, op aarde vreesde hij niemand. Het Puritanisme verhief in plaats van de geestelijkheid het volk tot den verklaarder van den goddelijken wil. De stem der meerderheid was de stem Gods! — de volkssouvereiniteit was de vrucht door die richting gekweekt.

Hare gevolgen doen haar karakter nog beter uitkomen. Geestelijke tirannie is de slechtste van allen, want zij baart lafhartigheit, luiheid, onwetendheid en armoede. De Puritein daarentegen droeg in zijn binnenste een levenwekkend beginsel, dat bedachtzaamheid, spaarzaamheid en scherpzinnigheid voortbracht, en wat den moed betreft, was een Puritein boven alle verdenking verheven. »Die het best bidt, en 't best preekt, die vecht ook 't best,» oordeelde Cromwell, en deze groote krijgsman was niet mild met zijnen lof.

Uit zelfverdediging begonnen de Puriteinen de voorbij gaande vervolging, als welker verdediger ik mij niet zal opwerpen. Toch was ook zij niet meer dan een nevel, die op een schoonen herfstmorgen

over de rivier zweeft, en frischheid met vruchtbaarheid in zijn schoot verbergt. De kolonisten wilden niemand gewelddadig bekeeren, maar trachtten zich zelve te verdedigen; zij straffen niet het godsdienstig gevoelen als zoodanig, en gruwden van elke poging om den naaste door pijniging en kerkerstaf tot rechtzinnigheid te dwingen. De gansche geschiedenis der godsdienstvervolging in Nieuw Engeland komt hierop neêr. — De Puriteinen stichtten in Amerika een staat, die naar de wet van het natuurrecht, en niet door die van Engeland werd geregeerd. En die dit deden waren mannen, die zich tot eene beperkte onderdanigheid aan het bestuur van hun moederland verplicht rekenden. De Episcopalen hadden zich tot vijanden dier richting verklaard, tegen welke zij een verdelgingsoorlog ondernamen; daarom dreven de Puriteinen hen uit. Roger Williams, de apostel der »onbeperkte vrijheid” verzwakte de groote zaak der burgerlijke onafhankelijkheid, en Massachusetts verbande hem, niettegenstaande het hulde deed aan zijne vlekkelooze deugd. Wheelwright en zijne vrienden vergaten in hunnen ijver voor het Calvinisme hunne plichten als burgers, en ook zij moesten wijken. De wederdooper, die als bondgenoot niet was te vertrouwen, werd als een vijand bewaakt. En de Kwakers, die Nieuw Engeland’s godsdienst als een gruwel verfoeiden, en zijne bestuurders voor verraders uitscholden, moesten zich getroosten, dat hun de toegang tot de kolonie, op straffe des doods verboden werd. De dweepzuchtige liefde voor het Calvinisme was in den grond der zaak heilige geestdrift voor de vrijheid. De Calvinist verdedigde de laatste, terwijl hij zijn geloof verdedigde; want in den zedelijken krijg voor de vrijheid, was zijn geloof een gedeelte van zijn leger, zijn trouwste bondgenoot in den slag.

Nieuw Engeland toch was eene godsdienstige volkplanting, en geene handelskolonie. De woorden »belijdenis van het waarachtig evangelie,” en »godsverreering in geest en waarheid” stonden haar op het voorhoofd geschreven. »Wij allen,” zoo spreekt het bondgenootschap in de oudste geschrevene staatsregeling van Amerika, »zijn naar deze landen gekomen, om vrij en in vrede het zuiver evangelie te kunnen belijden.” En gelijk de godsdienst het doel der volkplanters was, zoo bleef hij ook hun steun. Godsdienst was de heelende balsem op de wonden der verbanning gelegd, hij was de trooster, die de tranen van weemoed afdroogde. »Nieuw Engeland was eene gewetens kolonie.

Van alle toen bestaande secten waren de Puriteinen de minst bijgeloofige, zij vervielen zelfs in hunnen hervormingsijver slechts nu en dan tot schadelijke uitersten. In Europa zijn alle eerwaardige instellingen zoo onafscheidelijk met het bijgeloof saamgeweven, dat er aan hare wijziging of opheffing niet is te denken. De Puriteinen echter wierpen op eenmaal eene gansche lading oude gebruiken over boord. Zij voerden eene zuiver geestelijke godsverreering in, die van sacramenten afkeerig,

geene heiligen aanriep, geene altaren bouwde, geen krucifix aanbad, geen heilig evangelieboek kuste, geen biecht en absolutie kende, en geene tienden eischte. Zij zagen in den priester een gewoon mensch, priesterwijding was hun niet meer dan de goedkeuring eener benoeming, die even goed door de broederen, als door de predikers kon worden gegeven, de kerk noemden zij kortweg eene vergaderplaats; begraven in gewijde aarde was hun eene dwaasheid, zij trouwden en begroeven hunne dooden zonder behulp hunner predikers. Hekserij was zoo goed als onbekend, in de jaren toen in Schotland dat spooksel honderde slachtoffers verslond, werden in Nieuw Engeland slechts drie personen voor die misdaad ter dood gebracht, ja, als wij vinden, dat er een wegens tooverij werd terechtgesteld, die een moordenaar bleek te zijn, dan is het meer dan waarschijnlijk, dat onder den naam tooverij het plegen van verborgene en geheimzinnige misdrijven werd verstaan.

Met uitzondering van den godsdienst strookte de zachtheid der Puriteinsche wetgeving met het populair karakter der Puriteinsche gevoelens. Nog heden ten dage is er geen volk in Europa, dat het oude Nieuw Engeland in dat opzicht overtreft. Een tal van overtredingen werd uit de lijst der misdrijven weggewischt. De doodstraf ter verdediging van het eigendomsrecht toe te passen, is nimmer in het hoofd van een Amerikaanschen wetgever opgekomen, en de straffen voor diefstal, huisbraak, en roof op den openbaren weg waren oudtijds veel zachter in Amerika, dan tegenwoordig. Van echtscheiding heb ik geen voorbeeld kunnen vinden, ofschoon eene bepaling in eene der wetten de mogelijkheid van zulk een geval stelt. Scheiding van tafel en bed, het afzonderlijk wonen zonder ontbinding van den huwelijksband, — die tegenstrijdigheid in de Protestantsche wetgeving, waardoor de onschuldige zwaarder dan de schuldige gestraft wordt, lieten de Puriteinsche beginselen niet toe. In alles straalde de zorg voor de nakomelingschap door. Daar de heiligheid van het huwelijksbed als den grondslag van het huiselijk leven, en als den grooten prikkel gold, die den vader tot de behartiging van het welzijn zijner kinderen aanspoort, werd de reinheid van den echt door de doodstraf beschermd, eene straf, die met onverbidde gestrengheid aan de overspelige vrouw en haren minnaar werd voltrokken. In andere opzichten waren de wetten zachter dan met de zeden onzer dagen strookt. De maagd, die door jeugd en liefde verleid en gevallen was, werd openlijk berispt, alvorens men medelijden met haar had en haar vergiffenis schonk, doch de wet noodzaakte den verleider der onschuld om haar te trouwen, die door alle rechten hem te geven ook alle verplichtingen hem had opgelegd. Zulk eene wet onderstelt eene maatschappij van groote zedelijke reinheid, in geene andere zou zij eene plaats in het wetboek hebben

verkregen, in geene andere zou ook de openbare meening zulk een voorschrift dulden.

De menschlievendheid der oudste Puriteinen straalt nog in andere voorbeelden door. Zij droegen groote zorg voor de opvoeding der kinderen, en stelden de huiselijke tucht op hoogen prijs, maar even streng als de wet een ongehoorzaam kind strafte, dwong zij ook de ouders tot de vervulling hunner plichten jegens hun kroost. Tot in 1654 was het verboden iemand om schulden in de gevangenis te werpen, tenzij de schuldenaar onder verdenking lag, dat hij een deel van zijne bezittingen had verdonkerd. Zelfs het redeloos dier werd niet vergeten, en wreedheid voor dieren werd als eene burgerlijke overtreding beschouwd. Ook ontbrak het den kolonisten niet aan hartelijke belangstelling voor hunne geestverwanten in de Oude Wereld. Hunne oogen waren op het Protestantsch gedeelte van Duitschland gericht, en dertig jaren achtereen schreven zij vasten uit en hielden openbare gebeden, om voor de zaak hunner Saksische broeders de overwinning af te smeeken.

De eerste jaren, die de Puriteinen in Amerika doorbrachten, waren natuurlijk rijk aan ontbering, en velerlei harde beproevingen, doch zij werden spoedig opgevolgd door een tijdvak van welvaart en geluk. De inwoners hadden elkander lief, en zagen zich door de voorwerpen hunner toegenegenheid omringd. Spoedig voelden zij zich te huis op den vreemden bodem, verheugden zich in godsdienstvrijheid, waren vlijtig, ondernemend, spaarzaam en matig. Toen de vervolging in Engeland ophield, waren er in Nieuw Engeland bereids »duizenden, die hunne woonplaats voor geene andere plek op aarde zouden willen veruilen,» en te vergeefs werden hun aanbiedingen gedaan om naar de Bahama eilanden, of Ierland, naar Jamaica of Trinidad te verhuizen. De reinheid van zeden is de kroon op dezen toestand van kolonialen bloei. »Gelijk Ierland geene venijnige dieren duldt, zoo kan ook dit land geene lieden van goddeloos levensgedrag verdragen.» Men kan hier »jaar in jaar uit wonen, zonder een dronkaard te zien, een vloek te hooren, of een bedelaar te ontmoeten.» Het gevolg daarvan was algemeene gezondheid, die een der grondslagen is van algemeene welvaart. De gemiddelde levensduur in Nieuw Engeland was, met Europa vergeleken, verdubbeld, en het ras van menschen was zoo krachtig, dan van hen die geboren werden, twee op de tien, en vier op de negentien, den ouderdom van zeventig jaren bereikten. Nog opmerkelijker was de verhouding van hen, die boven de negentig jaren oud werden, tot het getal dergenen, die in Europa het tot dien hoogen leeftijd brachten.

Met opzet heb ik mij wat lang bij de oude Puriteinen opgehouden, omdat zij de stamvaders geworden zijn van een derde gedeelte der

gansche blanke bevolking in de Vereenigde Staten. Binnen de eerste vijftien jaren, — want na dien tijd hield de toevoer van landverhuizers uit Engeland zoo goed als op — waren een en twintig duizend twee honderd personen overgekomen, te samen uitmakende vier duizend gezinnen. Hunne nakomelingen zijn nu thans niet veel minder dan vier millioen zielen, zoodat op elk gezin gemiddeld eene nakomelingschap van duizend zielen komt. Zij hebben in Nieuw York en Ohio, waar zij de helft der bevolking uitmaken, het stelsel van armen scholen ingevoerd, dat op hun voetspoor zich al verder en verder over de beschaafde wereld verspreidt.

De historieschrijvers beijveren zich, om de zeden en deugden, den roem en de zegeningen der riddertijden te verheffen. De Puriteinen hebben echter oneindig meer tot heil des menschedoms gedaan. Zoo zij zich al door onverdraagzaamheid, het gewoon kenmerk van godsdienstige secten, onderscheidden, waren de ridders door hunne losbandigheid berucht. De ridders waren dapper uit eergevoel, de Puriteinen uit godsvrucht. De ridders boogden op hunne trouw, de Puriteinen op de vrijheid. De ridders hechtten zich aan de koningen, wier glimlach hunne eer, en wier toorn hunne grievendste smart was, de Puriteinen daarentegen waren van ijdele plichtplegingen wars, en wilden niet eenmaal het hoofd voor den naam van Jezus, of hunne kniën buigen voor den koning der koningen. De ridder was op pronk en praal gesteld, hij joeg het genot na, vermeederde de vermaken, en verlaagde het menschelijk geslacht, door het een onbeprekten eerbied voor de bevoorrechte standen in te prenten, maar de Puritein beteugelde den hartstocht, stond op de heerschappij van zedelijke kracht en zelfverzaking, en redde op dien weg den mensch van oneer en schande. De eerste noemde hoffelijkheid, de laatste rechtvaardigheid het hoogste. Gene schonk aan de maatschappij versijnde manieren, deze stichtte het gebouw van nationale grootheid op den breedden grondslag der volksopvoeding. De inzettingen en gebruiken der riddertijden gingen te niet door de onweerstaanbare uitbreiding van kennis en welvaart onder de nijvere klassen; maar de Puriteinen, die in deze klassen hun steun zochten, kweekten bij haar de onsterfelijke beginselfelen der democratische vrijheid aan.

De gouden eeuw van het Puriteinsch geloof ging voorbij. Ongemerkt effende de tijd de scherpe kanten der secte, en de omwentelingen in Engeland bereidden een nieuw tijdperk in de lotgevallen der koloniën voor. Massachusetts wilde Richard Cromwell (1660) niet erkennen, daar het uit den stand der partijen de naderende herstelling der Stuarts voorzag. De protector had de weldaden van vrije regeering en vrijen handel aan Nieuw Engeland en Virginia gelaten, en zoeven had Marijland, door een besluit van zijne inwoners, zich

in het bezit derzelfde voordeelen gesteld. Zou ook het huis der Stuarts de koloniën zoo welwillend behandelen? Zou het Cromwell's grootmoedigheid navolgen, en toelaten, dat de handel van het zuiden vrij en onbelemmerd zijne markten zocht over de geheele wereld? Zou de koning na zijne terugkomst kunnen vergeven en vergeten, en zich niet wreeken op de vrienden der Puriteinen in Engeland? Zou hij met een goedgunstig oog de instellingen gadeslaan, die de ballingen hadden ingevoerd aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan?

ELFDE HOOFDSTUK.

DE HERSTELLING DER STUARTS.

De beginselen, die het bestuur der Amerikaansche koloniën moesten beheerschen, waren reeds tot een punt van geschil tusschen de staatspartijen in Engeland geworden. De herstelling van het wettig stamhuis ging met eene verandering in de koloniale politiek gepaard.

De omwenteling, die met Cromwell's dood haar einde bereikte, was aanvankelijk eene democratische omwenteling geweest. Schijnbaar was zij ten eenenmale mislukt. De geleidelijke vooruitgang der beschaving had de macht des konings vergroot, en hem in staat gesteld de leenroerige aristocratie te fnuiken, thans echter begon het volk zijne rechten en aanspraken op de leiding der openbare aangelegenheden te laten gelden, en ondernam den strijd voor gelijkheid tegenover bevoorrechtiging aan de eene zijde, en voor vrijheid tegenover den druk van het koninklijk gezag aan den anderen kant. Doch de eerste poging mislukte, omdat men te veel op eens verlangde. Het was onmogelijk de in verval geraakte instellingen terstond af te schaffen, want menige erfelijke ongelijkheid was aan het volk dierbaar, om de zegeningen, die er onafscheidelijk mede verbonden scheenen te zijn; ook lag de massa des volks nog in den afgrond der zorgelooze onwetendheid begraven, en zelfs voor de scherpzinnigste geesten van dien tijd waren, bij gebrek aan de noodige ervaring, de beginselen verborgen, die tot de stichting van een nieuw staatsgebouw op de grondslagen der democratie werden vereischt. Daardoor leed de Engelsche omwenteling schipbreuk. Zij strandde deels op de gebeurtenissen van den strijd,

en de hartstochtelijke verbittering, die van geene gematigdheid wilde weten, deels op het gebrek aan staatkundige wijsheid en kennis, die eerst later gevonden en door verloop van tijd vermeerderd, aan de nakomelingschap de leiddraad hebben gegeven, die de voorvaders misten.

Karel I (1629—1640) wilde zonder tusschenkomst van een parlement regeeren, en trachtte daarom de nationale staatsregeling te vernietigen, welke hij als de meest bevoorrechte onder alle bewoners van Engeland gehouden was te handhaven. De bijeenroeping van een parlement stond voor hem met de erkenning van een nederlaag gelijk. Het Lager Huis, dat in April 1640 samenkwam, bestond voor het meerendeel uit mannen, die aan ijver voor de belangen des volks, trouw en eerbied voor den koning paarden, doch de vorst, die zich niet met wijsheid naar de omstandigheden wist te schikken, en door radeloosheid nog niet tot vermetelheid werd aangespoord, wankelde besluiteloos tusschen zijne begeerte, om de Engelsche vrijheid te vernietigen, en een zeker vreesachtig ontzag voor de bestaande staatsvormen, zoodat hij de raadgevingen zijner verstandige vrienden in den wind sloeg, en gehoor gevende aan grilligheid en toorn, onverwacht een parlement ontbond, dat zoo gunstig voor zijne belangen was gestemd, als van geen ander in dien fel bewogen tijd was te verwachten. De aanhangers der volkspartij ontvingen het bericht der ontbinding met uitgelatene blijdschap. »Dit parlement had de verwarring kunnen wegnemen,» zeide de koningsgezinde Hyde, later graaf Clarendon, tot St. John, doch het gelaat van den sombereu republikein, waarop gewoonlijk de ernst zetelde, glom ditmaal van vreugde toen hij antwoordde: »Alles gaat uitmuntend, het moet eerst slechter worden, eer het beter worden kan, dit parlement was buiten staat, om te doen, wat noodzakelijk moet worden verricht.»

Van dag tot dag vermenigvuldigden de beletselen, die den koning in de uitvoering zijner plannen dwarsboomden. De trotsche Strafford raadde strenge maatregelen aan. Toen velen bezwaar maakten om te zweeren, dat zij nooit hunne toestemming tot veranderingen in de kerk van Engeland zouden geven, schreef hij: Ontbied de belhamels en werp ze in de gevangenis, er moet aan geene andere bevrediging worden gedacht.» Maar ook Strafford had vijanden onder de koningsgezinde partij. Tijdens de [schorsing van het parlement hadden twee partijen in het kabinet elkander het bestuur en de voordeelen van het despotisme betwist. Onder de raadslieden van Karel heerschte tweespalt, zij aarzelden, luisterden naar de inblazingen van afgunst en nijd, en hadden geen vast bepaald doel voor oogen, terwijl de leiders der volkspartij eendrachtig, vol geestkracht, en bezielde waren met hetgeen in hunne schatting een wel doordacht oogmerk was, namelijk

het streven naar beperking der koninklijke macht. In die omstandigheden een parlement bijeen te roepen, was voor den koning zoo goed als zich op genade over te geven. Doch het koninklijk prerogatief was in sommige gevallen een bolwerk voor de volksvrijheid, en de onverwerping van het koninklijk gezag baande den weg voor het despotisme van het parlement.

Het zoogenoemde »lange parlement” bestond aanvankelijk uit zeer tegenstrijdige bestanddeelen. De aanmatigingen des konings bedreigden evenzeer de voorrechten van den adel, als de rechten en vrijheden des volks. De gisting in de openbare meening, die aan den toenemenden invloed der Puriteinsche gevoelens haren oorsprong en hare macht had te danken, was niet op eene uitbreiding van het volksgezag, maar alleen op de beperking der koninklijke prerogatieven bedacht. De meerderheid der pairs, en een aantal koningsgezinden in het huis der Gemeenten deelden dien wensch; de willekeurige besluiten van het hof vonden een tegenstander in Hyde, den onbuigzamen tory, en trouwen raadsman der Stuarts, ook in den meer nauwgezetten Falkland, die valsheid en kuiperij haatte, en naar de zijde des volkspartij overhelde, totdat hij meer vrees begon te voeden voor het drijven van hare hoofden, dan voor de heerschzucht des konings, en zelfs in Capel, later een der dapperste Cavaliers, en een martelaar van zijne onwrikbare trouw. Het oppergezag in Engeland begon in handen te komen van de meerderheid in het parlement; er bestond nog geene republikeinsche partij; de eerste tweespalt ontstond tusschen de ultra royalisten, en de groote, vast aaneengeslotene partij der aanhangers eener constitutioneele monarchie. In weerwil dat het Huis voor een goed deel uit leden der aristokratie bestond, trokken toch de gematigde koningsgezinden ééne lijn met de vrienden des volks, en bij de verkiezing van een voorzitter besliste eene overgroote meerderheid ten voordeele der constitutie.

De scherpszinnigheid van graaf Strafford voorzag het gevaar, en hij verkoos daarom in Ierland te blijven. »Zoolang ik koning van Engeland ben,” zeide Karel, »zal het parlement geen haar van uw hoofd krenken,” en hij hield niet op totdat de graaf overkwam. Strafford’s gevangenneming, nog geene acht dagen na de opening der zitting, toont ons den stouten geest, die de gemeenten bezielde, en zijne veroordeeling was het teeken van haar overwicht. »Op mijne eer als koning” schreef Karel aan den gevangene, »u zal geen leed, noch schade geschieden aan uw leven, uwe goederen, of uwe eer,” en vier dagen nadat de veroordeeling had plaats gehad, kon de koning, als wilde hij zijne machteloosheid ten toon spreiden, zijne toestemming aan het Lagerhuis toezenden, met toevoeging der woorden: »Indien Strafford sterven moet, dan zou de barmhartigheid eischen, hem tot

Zaterdag uitstel te geven." Geen wonder, dat men den dienst van een vorst begon te vreezen, wiens liefde zoo weinig beteekende, en wiens macht zoo zwak was; alleen aan de zijde des volks was veiligheid en behoud, daarom liet men aan het parlement de vrije hand voor het werk der hervorming. De eerste besluiten van dat parlement verdienden allen lof. De rechten des volks werden hersteld, en met de noodige waarborgen voorzien; de bijzondere rechtbanken werden afgeschaft, de gehaatte Sterrenkamer opgeheven, de rechtsbedeeling van den oppermachtigen invloed der kroon bevrijd, en de heffing van belastingen zonder tusschenkomst der vertegenwoordiging verboden. Het beginsel der Habeas corpus acte werd vastgesteld, en Engeland uit de dienstbaarheid van het leenstelsel verlost door eene reeks van hervormingen, die later vernieuwd en bevestigd, in de oogen van den commentator der Engelsche wetten zelfs de Magna Charta in waarde overtroffen. Deze maatregelen waren in waarheid nationaal, zij gingen zonder tegenstand te vinden door, en werden door het gansche volk goedgekeurd. Zij waren door en door Engelsch, ten deele gericht tegen de misbruiken, die van den tijd der Normandische verovering dagteekenden, deels tegen de aanmatigheden van den soeverein. Zij wischten de sporen uit, die verrieden, dat Engeland eens als een veroverd land was geregeerd, zij waren in harmonie met de ontwikkeling en den trots, de vooroordeelen en de behoeften der natie. Tot zoolang was dan ook de openbare meening de bondgenoot van het parlement.

Doch tegelijkertijd was eene wet aangenomen, en op aandrang van het parlement door den koning bekrachtigd, waarbij bepaald was, dat het parlement zonder zijne toestemming niet mocht verdaagd of ontbonden worden. Op zijne beurt wierp het parlement de constitutie omver, door zich het oppergezag aan te matigen en van alle verantwoordelijkheid aan de kiezers te ontslaan; het was duidelijk te zien, dat een parlementair despotisme de koninklijke tirannie zou vervangen. Het Engelsch staatsbestuur onderging eene diepgaande verandering, op eene wijze die de uitvoerende macht in hare rechten krenkte, en niet minder gevaarlijk voor de vrijheid des volks was. In zooverre als de koning zich tegen zulk een besluit verzette, was hij de vriend des volks, daar het koning en volk beide van de willekeur des parlaments afhankelijk maakte. De tirannie bedient zich onder elken vorm van dezelfde middelen, de vrijheid van drukpers werd aan censoren uit het parlement benoemd onderworpen. De overheersching voorspelde de omverwerping van den troon en de slavernij des volks. Engeland's bevrijders werden Engeland's tirannen, die de pas herstelde rechten der natie voor hun eigen belang in beslag namen.

De geest van gehechtheid aan de kroon was nogtans sterk in het Huis der gemeenten. Zoodra de eischen eene zekere hoogte hadden

bereikt, ontstond er eene scheuring. Falkland, Capel en Hyde stemden voortaan met de hofpartij. Het vertoog over den toestand des rijks had eene democratische strekking, omdat het geene bepaalde hervormingen voorsloeg, maar meer een algemeen en hartstochtelijk beroep was op de volksmeening. De geest des volks was echter reeds even onrustig als de golven der zee, die het eiland omspoelt, het vertoog trachtte de onrust te vermeederen, en in eene vergadering, die meer dan vijfhonderd leden telde, werd het met de geringe meerderheid van elf stemmen aangenomen. »Zoo het niet was aangenomen,» zeide Cromwell aan Falkland, »zou ik alles wat ik heb verkocht, en het land verlaten hebben, en vele brave lieden zouden hetzelfde hebben gedaan.» Van den strijd voor de »Engelsche vrijheid» verviel men tot bespiegeling over natuurrechten, en met de uitbreiding van den kring der gedachten, werden de oogmerken onbepaald. Langzamerhand nam de hervorming de gestalte eener omwenteling aan. Men wilde de kerk van hare macht, en het koningschap van zijne eeuwenheuchende heiligheid berooven, en het was daarbij hoogst merkwaardig, dat het godsdienstig geloof de partij der hervorming koos, terwijl het ongelooft zich bij de verdedigers van het goddelijk recht voegde.

's Konings staatkunde was en bleef veranderlijk. Hij gaf toe waar hij vasthoudend moest zijn, en lokte door maatregelen van geweld eene omwenteling uit. Gematigdheid en oprechtheid zouden waarschijnlijk hem zijn invloed hebben teruggegeven. Doch toen hij, door krijgslieden vergezeld in persoon naar het Huis der gemeenten ging, met plan vijf of zes hoofden der volkspartij gevangen te nemen, in wier bloed hij zijne vrees wilde stillen en zijne wraak koelen, won hij niets als de verontwaardiging der natie, en rechtvaardigde elke vermindering van zijne macht, terwijl hij de hoofden der gehaatte partij aanspoorde tot onverbiddelijke vijandschap. Er bleef geene hoop op vrede, geen weg ter verzoening over. De monarch was trouweloos, en het volk kende geen geneesmiddel. Eene verandering van dynastie werd destijds niet voorgeslagen, en Engeland leed aan eene kwaal, waarvoor nog geen heelend kruid was ontdekt. Geweld alleen kon het pleit beslechten. Het parlement eischte het bestuur over de nationale militie, en het bezit der versterkte steden. Doch de Cavaliers wilden het militair gezag niet aan plebeesche staatslieden in handen geven. De adel kon niet gedoogen, dat de koning onder het toezicht zou staan van mannen, wier voorouders niet eenmaal den monarch hadden mogen dienen. Aan Karel bleef geene andere keus over, hij moest tegenstand bieden of zich overgeven, daar het hem aan de noodige standvastigheid ontbrak om zijn gezag te handhaven, en evenzeer aan de oprechtheid, die tot eene waarachtige verzoening werd vereischt; daarom ontrolde hij de koninklijke banier, en begon een burgeroorlog (24 Augustus 1642).

De strijd werd gevoerd tusschen een blijvend parlement en een willekeurigen koning. Het volk nam er slechts deel aan, door in de legers te dienen, maar het kon zich niet als middelaar of meester laten gelden. Het parlement was in een lichaam veranderd, dat eigenmachtig zijn eigen levensduur bepaalde, ontslagen van de beperking door eene opperste uitvoerende, of door een onafhankelijken, met gelijk gezag bekleeden tak der wetgevende macht. Daardoor werd het noodzakelijk een veelhoofdige despoot, door niets belemmerd en aan niemand verantwoordelijk, die belastingen hief, krijgslieden in dienst nam, het bevel over leger en vloot voerde, wetten uitvaardigde, en naar luim en willekeur de vormen der Engelsche staatsregeling veranderde. De gevolgen waren lichtelijk te voorzien. Elke vertegenwoordiging wordt beheerscht door de belangen harer kiezers, door die der vergadering zelve, en door de persoonlijke aangelegenheden harer leden, en nooit kwam wellicht het overwicht van elke dier krachten achtereenvolgens zoo treffend aan den dag, als in het »lange parlement." Zijne eerste besluiten hadden uitsluitend op de belangen der kiezers het oog, welke rechten het verdedigde, daarna kreeg het belang der vergadering als lichaam de overhand, daar zij tegen den troon en het pairschap in opstand kwam, om beide zoo spoedig mogelijk omver te werpen, eindelijk kwam de beurt aan de persoonlijke zelfzucht, en er vertoonden zich onder de parlamentsleden een aantal mannen, die voordeelige betrekkingen zochten, en op buitensporige voordeelen jacht maakten. Niets was in staat den voortgang der ontaarding en des bederfs te stuiten; het voorbeeld, de bekwaamheid, en de nauwgezette vroomheid van Henry Vane bleven zonder invloed. Zelfs Hampden zou, zoo hij geleefd had, den loop der gebeurtenissen niet hebben kunnen keeren, want de wetten der natuur en de beginselen der menschelijke daden te veranderen, ging ook zijne kracht te boven.

De meerderheid in het parlement was de beheerscheres van Engeland geworden, en nadat honderd achttien koningsgezinde leden zich op Karel's bevel bij hem te Oxford hadden gevoegd, was de zaak van het koningschap zonder verdedigers. De staatskerkelijke partij was verslagen, maar staatkundige en politieke partijen waren destijds één, en de nieuwe tweespalt, die ontstond, richtte zich naar de opkomende godsdienste secten. Nauwelijks waren de vrienden der kerk geweken, of de Gemeenten zagen zich plotseling in twee machtige deelen — de Presbyterianen en de Independenten gesplitst, de vrienden van eene staatkundige hervorming, die eene beperkte monarchie wilden invoeren, en den adel behouden, en de voorstanders van eene volslagene omwenteling op den grondslag der algemeene gelijkheid.

De meerderheid was aan de zijde der Presbyterianen, die zich met de onbedriegelijke hoop op zegepraal vleiden. Zij vertegenwoordigden

een aanzienlijk gedeelte der Engelsche aristokratie, en hadden behalve de meerderheid in het Lager, ook de vrije beschikking over het Hooger Huis. In hunne handen was het opperbevel over het leger; ook hadden zij talrijke en ijverige aanhangers onder de geestelijkheid. Het Engelsche volk was op hunne hand, Schotland, dat tot hiertoe zulk eene gewichtige rol in den loop der gebeurtenissen had vervuld, stond als één man aan hunne zijde, en zij hoopten nog altijd op een vergelijk met hunnen vorst. Zij waren meer met afgunst op de overwinningen der tirannie, dan met afkeer van hare beginselen vervuld, eene monarchie met het Presbyteriaansch geloof als godsdienst van staat was hun ideaal; te allen tijde waren zij bereid om vrede met den koning te sluiten, wanneer hij maar wilde toestemmen in de hervorming der kerk, waardoor hun politiek overwicht zou worden bevestigd.

En welk tegenwicht konden de Independenten aanbrengen? Hoe konden zij hopen de overhand te bekomen, als zij zich daartoe boven de Gemeenten, de pairs, de bevelhebbers van het leger, geheel Schotland, en de groote massa van het Engelsche volk moesten verheffen? Het eenige onderpand, dat zij voor hunne overwinning hadden, was de zucht naar verandering, die toen ten tijde zich zoo krachtig openbaarde, met de opgewondenheid, die nieuwe denkbeelden en gevoelens in het leven roept, en de neiging van den menschelijken geest, om goede beginselen te overdrijven. Eene vermenging met de Presbyterianen liep op hunne onderwerping uit; macht was alleen te verkrijgen door zulke doortastende nieuwigheden, dat de Presbyterianen genoodzaakt werden zich in de gelederen der oppositie te scharen. De Independenten maakten van de nieuwe denkbeelden het voedsel voor hunnen ijver en den grondslag hunner partij. Langzamerhand traden zij op als de pleitbezorgers van godsdienstvrijheid en volkssouvereiniteit. Zij vestigden den blik op democratische instellingen, en de schoone droom, om Engeland's vertegenwoordiging te verlossen uit de verdrukking van het leenstelsel, uit de boeien der geestelijke slavernij, en uit de overheersching van het aloud aristokratisch bijgeloof, bezielde hen met eene geestdrift, die zich niet liet afschrikken door de gedachte, dat hunne plannen onbestaanbaar waren met de zienwijze, zeden en instellingen der natie.

De Presbyteriaansche adel, die voor zijne voorrechten tegen den koning was opgestaan, wilde niet gedoogen, dat de hervorming zijn maatschappelijken rang aantasten, of zijn aanzien verkleinen zou; daarentegen waren de Independenten, die als mannen uit het volk zich eene baan moesten breken, bereid, om niet alleen den troon omver te werpen, maar ook den strijd voor algemeene gelijkheid tegen de macht van het privilege te aanvaarden. »De Presbyteriaansche graaf van Manchester,» zeide Cromwell, »zal tevreden moeten zijn

met eenvoudig Montagne te heeten." Alle lieden, die met de vormen van het maatschappelijk leven hadden gebroken, en alleen de waarheid lief hadden; anderen, die in waanzinnigen hoogmoed voor hunne gevoelens de heiligheid en het gezag der waarheid eischten; zij die vurig naar eene meer billijke verdeeling der maatschappelijke goederen verlangden; de vrienden van onbepaalde gewetensvrijheid; de voorstanders van eene hervorming der wetgeving en van eene vermindering der winsten, door de rechtsgeleerden behaald; ook mannen als Milton en Sidney, wier verbeelding met beschrijvingen van Romeinsche vrijheid en Spartaansche dapperheid dweept; vele lieden zonder opvoeding, die van eene herstelling van het gelukkig Angel-Saksisch stelsel droomden, dat in de dagen der Angel-Saksische eenvoudigheid in de wouden had gebloeid; de republikeinen, de sloopers, en de dweepers, — allen schaarden zich om de vaan der nieuwe denkbeelden.

Henry Vane was de waardige vertegenwoordiger van de betere beginselen der Independenten, doch de erkende leider der partij was Olivier Cromwell. Was hij oprecht? Of was hij een volleerd huichelaar? Het is moeilijk te loochenen, dat zijn geest oprecht en ongeveinsd de Puriteinsche gevoelens in hunnen buitensporigsten vorm aanhing; maar de man, die zich door zijne eerzucht laat leiden, wordt spoedig heer over zijne overtuiging, en beschouwt en bezigt denkbeelden als zoovele middelen tot vermeerdering van zijn aanzien. De eigenliefde bedriegt zoo gemakkelijk het geweten, en Cromwell heeft waarschijnlijk tot aan zijn dood toe geloofd, dat hij getrouw was aan Engeland's belangen. Alle groote mannen hechten aan voorbestemming, want hunne overwinningen zijn hunzelve een raadsel, en Cromwell veinsde niet, als hij tot aan het laatste oogenblik van zijn leven zich zelve voor den dienaar der Voorzienigheid verklaarde, die door den onweerstaanbaren drang der noodzakelijkheid was voortgedreven.

Was de vrede bewaard gebleven, dan zouden de Independenten eene krachteloze minderheid gebleven zijn, de burgeroorlog verschaftte hun een steunpunt in het leger. Bij de algemeene opgewondenheid waren de legerkampen met geestdrijvers opgevuld, en godsdienstige overspanning mengde zich onder het streven naar burgerlijke vrijheid. Cromwell had spoedig begrepen, dat gewone huurlingen tegen de eer en de dapperheid der Cavaliers niets zouden uitrichten, daarom zocht hij de gelederen van zijn leger met geestdrijvers te vullen. Zijne officieren waren even bekwaam in het bidden en preeken, als geschikt tot bevel voeren op het slagveld. Zijn kamp was met veel huichelarij ook het tooneel van veel waarachtige godsvrucht, en later toen zijn leger was ontbonden, hernamen zijne soldaten, die voor 't meerendeel pachters, of zonen van pachters waren, hunne plaats onder de nijvere klassen der maatschappij, terwijl de krijsslieden der konings-

gezinde partij niet zelden in de benden van bedelaars en landloopers werden aangetroffen. Cromwell's troepen hebben 't eerst in het open veld de gelederen der koninklijke ruiterscharen verbroken, en de beslissende overwinning van Marston Moor (2 Juli 1644) was het werk van de ijzeren kracht en de onweerstaanbare dapperheid der godvreezende heiligen, die hij had aangeworven.

De vernietiging van Karels uitzichten in het veld was de crisis van den strijd tusschen Presbyterianen en Independenten. De eene partij had het parlement, de andere het leger tot haar orgaan. Daar de duur van het parlement onbepaald was, weigerde het leger aan het bevel van ontbinding te gehoorzamen, en wierp zich op tot vertegenwoordiger van de belangen des volks. Inderdaad kon het ook alleen nog eenig tegenwicht geven tegen het onbeperkt gezag van het parlement. Het leger kon het parlement van overheersching beschuldigen, en dit mocht op zijne beurt het leger terecht zetten als een tak van den staatsdienst, welks plicht in gehoorzamen en niet in het geven van raad bestond. Van de andere zijde kon, als het parlement zich beriep op zijne roeping als de groote raad der natie, het leger op zijne verdiensten wijzen, als de werkzame en zegevierende bestrijder der koninklijke tirannie.

De nieuwe crisis was dus onvermijdelijk. De Presbyterianen barstten in dreigingen tegen het leger los, en Cromwell fluisterde Ludlow toe: »Deze lieden zullen niet heengaan vóórdat het leger ze bij de ooren neemt en wegjaagt. De Presbyteriaansche meerderheid bevond zich in een onhoudbaren toestand. Zij scheen het oppergezag in handen te hebben, zonder het in waarheid te bezitten. Alleen door den koning voor zich te winnen, en vrede met hem te sluiten, kon zij haren invloed behouden, geholpen door de behoefte aan rust en vrede, die in het Engelsche volk leefde. Eene botsing met de Independenten was niet te voorkomen, want deze hadden elk onderhandeling met den koning onmogelijk gemaakt. Bij elke verdrag toch moest een vrij parlement eene der hoofdvoorwaarden zijn, en zulk een vrij parlement stond voor hen met eene veroordeeling gelijk. Zelfbehoud in verband met eerzucht en geestdrijverij drong hen tot een onverzoenlijken strijd met Karel I. Hij moest sterven, of zij omkomen. »Indien een van beide, mijn hoofd of dat des konings vallen moet,» zoo redeneerde Cromwell, »kan ik dan nog weifelen in mijne keus?» Door eene daad van geweld maakten de Independenten zich van den koning meester, en hielden hem in hunne eigene bewaring. »Nu ik den koning in mijne handen heb,» riep Cromwell uit, »heb ik het parlement in mijn zak.»

Eindelijk besloot de Presbyteriaansche meerderheid, daartoe opgewekt door de bewonderenswaardige welsprekendheid van Prynne, zich

van het leger te ontslaan, en met den koning vrede te sluiten (5 December 1646). Het leger redde echter de partij der Independenten van den ondergang, het kwam tusschen beide, en »zuiverde” (6 December) het Lager huis. »Hoor ons aan,” zeiden de leden die werden uitgesloten, tot kolonel Pride, die hen verdreef. »Ik heb daarvoor geen tijd,” gaf de krijgsman ten antwoord. »Met welk recht worden wij gevangen genomen?” vroeg de driftige Hugh Peters. »Door het recht van het zwaard,” hernam de gewezen afgezant van Massachusetts. »Gij zijt geroepen,” zoo luidde zijne toespraak tot het verminkt Parlement, »om het volk uit de Egyptische slavernij uit te leiden; dlt leger moet de monarchie uitroeien, niet alleen hier maar ook in Frankrijk en andere koninkrijken in de nabuurschap.” Aan den avond van dezen »inval” verklaarde Cromwell: »ik heb van de laatste voorvallen geene kennis gedragen, doch nu het werk eenmaal gedaan is ben ik er blijde om, en zal trachten het te handhaven.

Na deze »reininging” van het Lager huis schoten er schier niets als republikeinen over, en men besloot dat de ongelukkige vorst voor eene bijzondere commissie zou terecht staan. »De Voorzienigheid en de noodzakelijkheid,” sprak Cromwell, zich houdende, alsof hij besluiteloos was, »hebben het huis tot deze beraadslaging gevoerd. Ik wil God bidden, dat hij onze overleggingen zegene.” De jeugdige en edele Algernon Sidney verzette zich, en wees op het gevaar eener tegenomwenteling. Niemand zal zich roeren,” riep Cromwel hem toornig toe, »ik zeg u, dat ik hem zal laten onthoofden met de kroon op het hoofd.” Sidney trok zich terug, en Karel werd overgeleverd aan de bloeddorstige strengheid eener secte. De onderteekening van het doodvonnis was eene plechtige daad, waarvoor sommige rechters, toen het er op aan kwam, terugdeinsden, doch Cromwell verborg het gewicht der zaak onder het masker van scherts, hij besmeerde het gelaat van een der rechters, die naast hem zat, met inkt, en dwong met een schaterend gelach een ander, den aarzelenden Ingoldsby, het papier als eene jokkernij te onderteekenen. De afgezanten der buitenlandsche mogendheden, die, toen de kunstverzamelingen des konings in 't openbaar verkocht werden, zich beijverden, om inkoop te doen, deden geene vertoogen. Holland alleen onderhandelde; Het Engelsche volk werd in bedwang gehouden.

Verraad tegen den staat, door de hoogste staatsdienaren gepleegd, is de onvergeeflijkste van alle menschelijke misdaden. Trouw aan de staatsregeling wordt van iederen burger geëischt; bij een koning is de schuld der dankbaarheid zooveel grooter, omdat de koning de erfelijke en boven allen bevoorrechte gunsteling der grondwet is. De moordenaar, zelfs dan als zijn slachtoffer door genie en deugd uitmunt, verwoest wat de tijd herstelt, en hoe groot zijne schuld ook moge zijn

lijdt toch de maatschappij slechts tijdelijk onder zijne misdaad. Doch de koning, die tegen de rechten en de vrijheid van zijn volk samenspant, tracht de kostbaarste erfeling van het verledene te vernietigen, en de schoonste hoop voor de toekomst te verwoesten. Hij zoekt het genie in zijne geboorte, en den ondernemingsgeest in zijne beginselen te verstikken, en offert de vruchtbare oorzaken van geestelijken en zedelijken bloei aan zijne hebzucht, of ijdelheid, aan zijne luimen of aan zijne eerzucht op. Zijn streven is het volk van zijne nationaliteit te berooven, en aan zijne onderdanen de rechten van den mensch te ontnemen. Door zulk een snood bedrijf verliest het maatschappelijk leven zijne bekoorlijkheid, omdat het zijne veiligheid verliest, en de godsdienst ziet zijne vertroostende kracht verdwijnen, omdat hij aan toezicht en dwang onderworpen wordt. Een vorst, die zijn volk ver-raadt, maakt niet slechts het geslacht, waarover hij regeert, tot slaven, maar smeedt ook ketens voor de nakomelingschap. Daar is dus geen schandelijker bedrijf, dan zulk een bestaan.

Naar den maatstaf zijner eigene bedoelingen beoordeeld, had Karel geen recht zich te beklagen. Desniettemin ziet de onpartijdige geschiedenis, bij hare beoordeeling van Karels terechtstelling niet voorbij, dat de minste onderdaan voor zijns gelijken mocht terecht staan, terwijl de koning door een schijn parlement, dat reeds in zijne zaak eene beslissing had genomen, werd overgeleverd aan eene commissie, samengesteld uit zijne bittere en onverzoenlijke vijanden, en benoemd in strijd met de wenschen des volks. 's Konings rechters vormden een krijgsraad, en het vonnis, dat zich voordeed als de strenge toepassing der gerechtigheid op den snoodsten boosdoener, die door een groot volk beschuldigd, en door de wettige vertegenwoordigers van dat volk veroordeeld was, verdiende inderdaad den naam van tirannieke daad. Zijne beschuldigers hadden, om hun gedrag te kunnen rechtvaardigen, aan de volkssouvereiniteit hunne macht moeten ontleenen, en het volk wraakte hunne daad. Een beroep op het volk zou het vonnis hebben vernietigd. De geestelijkheid, de Presbyterianen, de rechtsgeleerden, de rijke grondbezitters, de kooplieden en de overgrote meerderheid der Engelsche natie verlangden eene beperkte monarchie. Er kon geene republiek zijn, en er was geene republiek. Daartoe was men nog te weinig in staatsrechtelijke kennis gevorderd. Milton hield zich zelve voor een vriend der volksvrijheid, maar het stelsel van bestuur, dat hij voorsloeg, en dat ten doel had om Engeland te onderwerpen aan de uitvoerende macht van een raad, die zich zelf benoemde, was veel nadeeliger voor de vrijheid dan het koningschap. Geen der voorgestelde staatsregelingen was voor uitvoering vatbaar. Die van Lilbourne was misschien de best samenhangende, maar daarom niet minder onuitvoerlijk.

Toetst men den dood van Karel aan de regels van nut en voordeel, dan vindt men, dat zijne gevolgen treurig zijn geweest. Een vrij parlement zou den koning gered, en kerk en staat hervormd hebben, doch de staatslieden dier dagen, die de invoering der democratie beoogden, hielden voor langen tijd de ontwikkeling der waarachtige volksvrijheid tegen. Een volk gaat bij de verandering zijner instellingen zeer langzaam te werk, en de plotselinge overgang van leenstelsel en monarchie tot democratische gelijkheid kon slechts opkomen in het brein van geestdrijvers, die geen oog hadden voor de geschiedenis, en het karakter en den toestand van hun land niet kenden. Het was eene onderneming, die veel geleek op den aanleg van nieuwe straten in eene dicht bebouwde stad, met huizen op hechte grondslagen gesticht. Cromwell alleen won bij des konings dood; want die dood was zijne daad, ten behoeve van zijne staatkunde gepleegd, en niet de daad der natie.

De overgeblevene leden van het Lagerhuis hadden zich thans eigenmachtig tot de eenige wetgevende macht en souverein van Engeland opgeworpen. Het pairschap was met de monarchie afgeschaft, de betrekking tusschen kerk en staat verbroken, maar er ontstond geene republiek. Zelfzuchtige eerzucht liet haar niet opkomen, maar ook de maatschappelijke toestand en de verdeeling en inrichting van het grondbezit maakten haar onmogelijk. De Gemeenten eigenden zich niet alleen de gewone wetgevende macht, maar ook het recht om de constitutie te veranderen toe. Zij vormden eene soort van veelhoofdig, altijddurend dictatorschap, dat zich zelf had aangesteld. Evenals Rome ten tijde der decemviri, was ook Engeland door zijne eigene wetgevers onderworpen. De Engelsche vrijheid was het deel der Gemeenten geworden, alle staatsambten, de gerechtshoven, oorlog en vrede, de wetgevende en de uitvoerende macht waren in hare handen. Zij waren onverantwoordelijk, heerschten met onbeperkt gezag, en konden slechts met haar eigen goedvinden worden ontbonden.

Doch de gemeenten hadden geen steun in de openbare meening des volks. Royalisten en Katholieken, Presbyterianen en geestdrijvers, de eerlijke republikeinen en het leger, alles was tegen hen. In Ierland waren de Katholieken voor de ergerlijke wreedheden der Protestantsche dweepzucht bevreesd. Schotland, dat bijna geheel het Presbyterianisme aanhing, zag met afkeer de opkomst der democratie, en de zegepraal der Independenten. De val der Stuarts profeteerde aan dat land het verlies zijner onafhankelijkheid; en hoewel het de vrijheid lief had, hing het evenzeer aan zijne nationaliteit. Daarom verhief het zich tegen de souvereiniteit van een Engelsch parlement, en verlangde de herstelling der monarchie, als een waarborg tegen het gevaar van als een wingewest te worden bestuurd. In Engeland maakten de groote grondbezitters, door hunnen invloed op de onwetende landlieden, de invoering

van republikeinsche instellingen onmogelijk, en de massa des volks was te weinig ontwikkeld, om zich aan het hoofd der beweging te stellen. De vruchtbare beginselen van burgerlijke en maatschappelijke gelijkheid hadden geen anderen steun als de geestdrift hunner weinige vurige aanhangers, en sombere wolken van ontevredenheid trokken zich boven Engeland samen.

De poging tot eene tegenomwenteling bleef niet uit. Doch de partijen, waarvan zij uitging, ofschoon de meerderheid der drie volken uitmakende, waren met wederzijdschen afkeer bezielde. De Iersche katholieken stelden geen vertrouwen in de Schotsche Presbyterianen, en deze waren op hunne beurt vol wantrouwen tegen de Engelsche Cavaliers. Zij vreesden voor elkander meer, dan voor de Gemeenten. Daarom was er geene eenheid in hunne pogingen tot verzet; de opstanden, die, zoo zij eenparig waren ondernomen, waarschijnlijk zouden zijn geslaagd, mislukten door gemis aan samenwerking. De Independenten waren eendrachtig; hunne kracht lag in een klein, maar goed geoefend leger; de snelheid en het militair genie van Cromwell gaven vastheid aan hunne plannen, en spoed aan hunne ondernemingen; zij overwonnen hunne tegenstanders één voor één, en het bloedbad van Drogheda, het slagveld van Dumbar en de overwinning van Worcester vernietigden voor het oogenblik de verwachtingen en uitzichten van de vrienden der monarchie.

De glans van Cromwell's overwinningen adelde de misdrijven zijner eerezucht. Nadat de kracht der opstandelingen gebroken was, bleven er slechts twee machten in den staat over, het lange parlement en het leger. Onderwerping aan een militair despotisme was onbestaanbaar met den Engelschen volksaard, en evenmin kon het lange parlement, dat slechts een klein gedeelte van zijne oorspronkelijke leden had behouden, als de wettige Souverein des lands worden beschouwd, te minder, omdat het slechts de schaduw der uitvoerende macht bezat. Op Cromwell alleen stelde men vertrouwen. De weinige echte republikeinen hadden geene aanhangers onder het volk; eene ontbinding van het parlement leidde tot regeeringloosheid; eene verzoening met Karel II, wiens vader kort te voren was onthoofd, was onmogelijk; een staand leger, zoo redeneerden velen op schijnbaar goede gronden, maakte als tegenwicht een blijvend parlement noodig, en het Lagerhuis, dat de moeder was van het gemeenebest, behoorde op de instandhouding aan te dringen der instellingen, die het had ingevoerd. Doch de openbare meening redeneerde geheel anders. Feitelijk berustte het oppergezag bij het leger; het volk vreesde voor onrust en strijd en haakte naar vrede, en het verheugde zich over de rechtvaardige vergelding, toen het parlement, dat den koning had gedood, op zijne beurt door een zijner eigene leden werd omvergeworpen.

Zoo leidde de poging, door Karel I tot invoering van een onbeperkt koningschap gedaan, tot een constitutioneel, echt Engelsch parlement; de macht van het parlement ging vervolgens van de constitutioneele royalisten op de Presbyterianen, als een deel der aristokratie, die tegen de Bischoppelijke partij zich aankantte, over; van de Presbyterianen kwam zij in handen der Independenten, die oprecht, of in schijn met de volksvrijheid dweepten; en thans, nu de loop der omwenteling de verwachting voorbijstreefde, gaf eene sterke terugwerking het oppergebied in Cromwell's hand. De Souvereiniteit was van den koning naar het parlement, van het parlement tot de Gemeenten, van deze naar het leger gevluht, en van het leger kwam zij in het bezit van den gelukkigen veldheer. Elk dezer veranderingen was het natuurlijk en noodzakelijk gevolg van hare voorgangers.

Cromwell behoort tot de zeldzame mannen, wier grootheid zelfs de vijand moet erkennen. De pachter van Huntingdon, aan de werkzaamheden van het landbouwbedrijf gewoon, en meer dan veertig jaren oud eer hij het staatstoneel betrad, de man, die gedurende die jaren op niets anders was bedacht geweest als op de vermeerdering van de opbrengsten zijner hoeve, en het vullen zijner schuren met den oogst zijner akkers, werd op eens de voortreffelijkste bevelhebber in het Engelsch leger, en de grootste staatsman van zijn tijd, die Englands staatsregeling, dat werk van eeuwen, omverwierp, in zijne vuist al de vrijheden omkneld hield, waaraan het Engelsche volk met innige verkleefdheid hing, en aan de koninkrijken eene nieuwe gestalte gaf. Een godsdienstvrede, zoo als Engeland tot op den huidigen dag nooit weder heeft beleefd, bloeide onder zijn bezadigd bestuur. Het recht vond een weg tot in de afgelegenste streken der Schotsche Hooglanden, de handel gaf vertier aan al de Engelsche markten; zijne vloten ankerden zegevierend in de West Indiën. Nova Scotia onderwierp zich zonder verzet aan zijne bevelen. De Hollanders smeekten hem den vrede af als een gunst. Lodewijk XIV werd vernederd, de trots van Spanje gefnuikt. De protestanten van Piemont zonden in veiligheid hunne gebeden op; en de roem van den Engelschen naam verspreidde zich over de geheele wereld.

En toch was Cromwell's bewind niet meer dan een tijdperk van overgang. Zijne gansche loopbaan was eene poging om zijne macht met de rust van den staat in verband te brengen, maar die poging mislukte, wegens de bron, waaruit zijn bestuur was voortgekomen. Want zijne macht was het gevolg van onderwerping, en niet de openbaring van den volkswil; zij was gebouwd op het zwaard en niet op de natie, of eerwaardige nationale inzettingen en gebruiken. Cromwell begreep de onmogelijkheid eener republiek, en zocht zijne overheersching niet te verontschuldigen, maar beriep zich op het recht van den sterk-

ste, om de orde te herstellen, — van oudsher de gewone uitvlucht van overheerschers en tirannen. Hij had zich van de geestdrift voor de vrijheid tot zijne verheffing bediend; en trachtte door de verzoening der vijandigste secten zich zelf staande te houden. Ten aanhoore der republikeinen verdedigde hij zich met de klacht: »De zonen van Zeruiah, de advocaten en rijke lieden, zijn ons te machtig. Als wij van hervorming spreken, roepen zij aanstonds, dat wij het eigendom willen aantasten en verwoesten.” Den jeugdigen Kwaker, die tegen priesterheerschappij en oorlog getuigde, gaf hij ten antwoord: »Het is zeer waar; gij hebt gelijk, wanneer gij en ik maar een uur met elkander doorbrachten, zouden wij veel dichter bij elkander komen.” Van het slagveld te Dunbar had hij het lange Parlement gelast »misbruiken af te schaffen, en niet het aantal armen ten voordeele der rijken te vergrooten.” Later deed hij een beroep op de gegoede klassen en rechtsgeleerden, zeggende: »dat hij alleen hen kon beveiligen tegen de sloopers, die liever wilden verwoesten dan hervormen.” Kwamen daarentegen deze sloopers, de waarachtige republikeinen, in zijne tegenwoordigheid, dan verklaarde hij plechtig, dat hij een herdersstaf boven het ambt van protector verkoos, dat hij de macht zou neerleggen, zoodra God hem duidelijk en bepaald Zijn wil openbaarde, en dan verzocht hij hen voor hem te bidden. Want,” zeide hij eens tot den dichter Waller, »ik moet tot die lieden in hunne eigene taal spreken.” De schrik van militaire straoefeningen was het middel, waardoor hij de lijfwacht, die zijne beste krijgslieden bevatte, bedwong, zoodra de trek naar staatsrechtelijke gelijkheid zich bij haar vertoonde. Alleen de Schotsche Presbyterianen lieten zich niet inpakken, daarom besloot hij hun hoogmoed te buigen, en sloeg daartoe den eenigen weg, die hem open stond in, door tegenover hunne bekrompenheid, de groote gedachte zijner eeuw, de leer van Roger Williams en Descartes, de vrijheid van geweten, op den voorgrond te plaatsen. »Goedkeuring,” zeide hij, en ik geloof uit volle overtuiging, »is eene daad van gemak, niet van noodzakelijkheid. Spreekt iemand zotternij, verdraag hem gaarne, daar gij wijs zijt. Verkondigt hij dwaling, stop hem den mond met gezonde woorden, die hij niet kan tegenspreken. Maar spreekt hij waarheid, zoo verheug u in de waarheid.” Om de royalisten te winnen, liet hij eene amnestie uitvaardigen, als een waarborg zijner gunst voor allen, die zich zouden onderwerpen. De natie vleide hij, door haren trots te streelen, waartoe hij zich van bekwame onderhandelingen, overwinningen en veroveringen bediende. Eindelijk zocht hij de godsdienstige neigingen en de geestdrift des volks aan zijne belangen dienstbaar te maken, als hij Engeland verhief tot den beschermer van het Protestantisme, en de

onderlinge vijandschap der verschillende secten in een gemeenschappelijke en gloeienden haat tegen het hof van Rome uitdoofde.

Er zijn weinig staatslieden geweest, die zoo weinig nauwgezet, en tevens zoo rijk begaafd waren als Cromwell. Doch hij was niet langer het hoofd eener partij. Hij had geene partij. Tot eene partij behoort de kracht van gemeenschappelijke beginselen; waarheid, en zij alleen, is door innerlijke macht in staat de menschen te verbinden. Cromwell, de onderdrukker der Independenten, voedde geen ontzag meer voor beginselen; de verheffing van zijn geslacht was zijn doel, en zoo hij zich om de openbare meening bekommerde, geschiedde zulks uit vrees voor regeringloosheid, of uit gehechtheid aan rust en orde. De gematigde en belangelooze mannen, die zich zijn bestuur lieten welgevallen, zagen in hem den groot-konstabel, belast met het bewaren van den openbaren vrede. Het was hem onmogelijk aan zijn vaderland een vasten staatsvorm te geven, want daartoe werd eene overeenstemming met de nationale wenschen vereischt, die hij zich nooit heeft weten eigen te maken. Hij bezat een juist begrip van volksvrijheid, en wist zeer goed, hoe geneigd het Engelsche volk was, om zijne vertegenwoordigers te vergoden. Tot driemaal toe ondernam hij daarom zijne overheersching met de vormen van eene vertegenwoordiging te verbinden, maar leed telkens schipbreuk. Zijn eerste parlement, dat voornamelijk uit leden van de partij, die hem aan de regeering had gebracht, was saamgesteld, vertegenwoordigde de geestesrichting, die de omwenteling had veroorzaakt. Het onderscheidde zich door vrome zinsverrukkingen, beroemde zich op het bijzonder voorrecht, dat Jezus Christus in zijn midden toefde, en bracht gansche dagen in vermaningen en gebeden door. Doch dit alles belette het niet gezonde politieke begrippen voor den dag te brengen, en onder de overdrevene Oostersche spreekwijzen de macht, welke het van een despoot had ontvangen, te gebruiken tot omverwerping van de overheersching. Deze vergadering hield zich met democratische onderwerpen bezig; zij beraamde de meest doortastende hervorming; wilde een Engelsch wetboek samenstellen, door de dikke boeken van het bestaand recht tot enkele korte en verstaanbare wetten te verminderen; ook nam zij de afschaffing der tienden ter hand, en drong op eene godsdienstvrijheid aan, zoo als de Vereenigde Staten die tegenwoordig bezitten. Dit parlement is eeuwen lang het voorwerp van meedoogenloozen spot geweest. De geschiedschrijvers hebben zonder eenige edelmoedigheid partij gekozen tegen de sloopers, die, omdat hunne pogingen waren mislukt, veroordeeling en verachting hebben ondervonden. Toch vroegen zij slechts, wat zoo dikwijls toegezegd, en op grond van de onveranderlijke beginselen der vrijheid ook recht en billijk was. Zij riepen de waarheden in het geheugen terug, die

Cromwell eens beleden, maar vergeten had. Cromwell was voor hunnen invloed bevreesd, en ziende, dat de republikeinsche partij te eerlijk was om de handlanger zijner eerezucht te zijn, bewoog hij de leden van het parlement, die van hem afhankelijk waren, hun ontslag te nemen, en verdreef de overigen door zijne soldaten. Het volk bleef onverschillig, want het parlement was door de wijze, waarop het was saamgeroepen ver van populair, en de koningsgezinden, Presbyterianen en het leger vreesden voor zijnen ijver. Met dit parlement ging de zwakke hoop der republikeinsche partij te gronde. De gelukkige krijgsman greep onverwacht en openlijk, zich beroemende op den drang van het oogenblik, naar het opperste gezag, als de hoogste vrederechter van het rijk.

Vervolgens trachtte Cromwell met het grondbezit een verbond te sluiten. Hij veinsde de republikeinsche koningsmoorders, die als zijne medeplichtingen zijne bescherming niet konden missen, te verachten, en hield zich als of hij gemeene zaak wilde maken met de rechtsgeleerden, de geestelijkheid en de gegoede standen. Maar ook deze poging viel ongelukkig uit. De gegoede stand maakt voor zich zelf op de regeering aanspraak, en onderwerpt zich noode aan de overheersching, en dit tweede parlement (van Sept. 1664 tot 22 Jan. 1655), dat door de beperking der verkiesbaarheid eene vertegenwoordiging van den rijkdom des lands mocht heeten, was evenzeer met een geest van onverzettelijk wantrouwen bezielde. Eerst verzette het Parlement zich tegen de besluiten van Cromwell's raad omtrent de geldigheid der verkiesingen; vervolgens verlangde het vrijheid van beraadslaging, en in zijne derde zitting tastte het den grondslag van Cromwell's macht aan. »Hebben wij de tirannie in eenen persoon afgehouden, om de natie door een anderen te laten boeien?» riep een republikein. »Hebt gij, als Achab, gedood en in bezit genomen?» vroeg een koningsgezinde. Bij de opening van het parlement, toen Cromwell nog op eene meerderheid hoopte, had hij verklaard dat »de vergadering hem kostelijker was dan het leven.» De meerderheid echter begunstigde de Presbyterianen, en werkte in 't geheim aan eene herstelling der Stuarts. Daarom ontbond de protector het huis, met de woorden: »De groote dingen, die onder ons zijn geschied, zijn het werk van Christus zelve, dit te loochenen, is God te lasteren.» De opgewondenheid, die deze ruwe daad van tirannie te voorschijn riep onder het volk, bleek uit hetgeen kort daarna geschiedde. Want op de ontbinding van het parlement volgde de opstand van Penruddoc.

Met zijne derde en laatste poging moest Cromwell wachten, totdat de natie groote overwinningen ter zee had behaald, en de zegepraal over Spanje den trots der Engelschen en den geloofsijver der Protestanten streefde. »Het roode kruis,» roemden Cromwell's bewonderaars,

»beheerscht de zee zonder mededinger; onze altijd vaardige schepen hebben een verbond met iederen wind gesloten, onze eiken zijn op de baren even veilig als of zij in het woud waren geworteld; voor anderen is de oceaan slechts een weg, voor de Engelschen is hij eene woonplaats.» De vloten van den protector kwamen terug met den buit van Peru, en het ontbrak niet aan vleiers, die beweerden:

Op het hoofd des overwinnaars is geene plaats meer voor lauweren,
Daarom worde ten spoedigste het kostbaar erts gesmolten,
En de staat bevestigd door voor hem eene kroon te vervaardigen
Met hermelijn en purper omzet; stelt hem
Een gouden scepter ter hand, uit Spaansch goud vervaardigd.

Een oogenblik scheen de vraag of Engeland een koning zou bekomen, alleen van den protector Cromwell en het leger, of van koning Cromwell en het leger af te hangen; en voor de laatste maal hoopte de eerste, door tusschenkomst van een parlement, het Engelsche volk met zijne regeering te verzoenen, en eene plaats in de reeks der Engelsche koningen te bekomen. Voor korten tijd was de meerderheid daartoe niet ongezind; de bedenkingen der eerlijksten onder de bevreesden ruimde hij op wuften toon uit den weg. Onze eed, wilde hij zeggen, is niet tegen de drie letters gericht, die het woord Rex uitmaken. »Het koningschap is slechts een veer op de muts, laat het kind zich met zijn ratel vermaken.» Doch zijne eerezucht moest ook hier eene teleurstelling ondergaan. De Presbyterianen, die hem in alles dwarsboomden, vonden thans bondgenooten in vele officieren van het leger, en Owen, die later tot voorzitter van Harvard College is benoemd, stelde voor hen een krachtig vertoog op, dat niet zonder uitwerking bleef. Met het oog op zijne eigene verheffing had Cromwell een Hooger huis benoemd, doch de rijkdom des ouden erfelijken adels was onverminderd, en zijn glans niet vergeten; de nieuwe pairs stelden zich aan bespotting bloot, zonder aan Cromwell eenige vermeerdering van macht te geven; het Huis der gemeenten versmaadde hun gezag en betwistte hun zelfs het recht op hunne titels. Ook dit laatste parlement werd 4 Februari ontbonden. Om op de hartelijke goedkeuring van het Engelsche volk voor den duur van zijn bewind te kunnen hopen, had Cromwell de Katholieken moeten kunnen uitroeien, de onbuigzame Presbyterianen bekeeren, de trouw der koningsgezinden afkoelen, en het oordeel der republikeinen omkoopen. Zijne partij bestond uitsluitend uit zijne persoonlijke vrienden, en iedereen gevoelde, dat zijn bewind met zijn persoon stond en viel. Het was niets meer dan een tijdperk van overgang. Hij had zich niet met de omwenteling verbonden, want hij had zich boven haar verheven, en haar bedwongen; evenmin met de

monarchie, daar hij de hoofdbewerker van Karels terechtstelling was geweest; nog minder met de kerk, die hij verwoest had; ook niet met de Presbyterianen, want hij had zich vergenoegd met hunnen godsdienst te dulden, zonder aan hunne eerzucht te gemoet te komen. Hij steunde op zich zelf, zijn genie was de grondslag zijner macht. Nadat hij de omwenteling had beteugeld, was hij zelf de eenige hinderpaal voor de herstelling der Stuarts, en zijn dood onvermijdelijk het sein tot nieuwe omkeeringen.

Zijn zoon Richard aanvaardde het bestuur zonder tegenstand, want de kalmte eener onbedriegelijke verwachting ging aan de verandering vooraf. Evenals zijn vader, had hij bij het volk geen aanhang, maar hij miste daarbij de bekwaamheid van zijn vader voor staatszaken. In de gedachten van het volk was de herstelling der Stuarts reeds beslist. Richard riep een parlement bijeen, om het aanstonds weder te ontbinden; hij had geene macht over het leger, en zonder het leger kon hij onmogelijk Engeland regeeren. In moeilijkheden verward, legde hij het bestuur neder. Zijne komst aan het bewind had niets veranderd, en ook zijn weggaan bracht geene verandering te weeg. In het besef van zijne ongeschiktheid had hij een wijs besluit genomen, en leefde in den schoot van zijn gezin, ver van het krijgsgewoel en wars van eerzucht en macht tot in hoogen ouderdom, onder het genot van huiselijke zegeningen, die beter voor zijn zachtaardig en bescheiden karakter waren berekend. De staatkundige geschiedenis van Engeland vervolgde haren loop.

De raad van officieren, de poging, om het »afgebroken" lange parlement te doen herleven, de kuiperijen van Fleetwood en Desborough, de kortstondige verheffing van Lambert, waren niets meer dan eene reeks van ongelukkige pogingen, om de wenschen der natie te dwarsboomen. Elke maatregel bleek een misstap te zijn, en met elken misstap zagen de vijanden van het koningschap den toorn en de verachting des volks toenemen. Vruchteloos voorspelde Milton, dat »van alle regeeringen, die van een hersteld koningschap de slechtste was;" niets was in staat den terugkeer der Stuarts te beletten. De dweepzucht, die de omwenteling in het leven had geroepen, had uitgewoed, en was thans een uitgebrande vulkaan. Onder de talloze verscheidenheden in het menschelijk karakter, treft men ook de vermenging aan van hardnekkigen en tegelijk koelen en onverschilligen moed, van traagheid en bekrompenheid van geest met een scherp en nauwkeurig, ofschoon op alledaagsche belangen gericht oordeel, dat »als eene tweevoets maat" zoowel groote als kleine dingen meet, niet snel, maar nauwkeurig en onbevooroordeeld. Zulk een man was Monk, die spoedig zich een naam in de Amerikaansche jaarboeken zou verwerven, en naar wiens titel, »Hertog van Albemarle," Virginia een van zijne

schoonste provincien, en Carolina zijn ruime baai heeft genoemd. Sir William Coventrij, die zeer goed menschen wist te beoordeelen, beschouwde hem als een sloof; Lord Sandwich schold hem rondweg voor een dwazen dikkop, en Pepys, die ietwat wellevender is, schildert hem »als een vervelend dom mensch, die even ongeschikt was, om bij de behandeling van zaken hulp als tegenstand te bieden.” Nogtans was hij juist de man, die in de bestaande crisis werd vereischt. Toen hij met zijn leger uit Schotland naar Engeland trok, was hij het werktuig, en niet, zooals hij zich verbeeldde, de bewerker van de herstelling der Stuarts. Eerst had hij als krijgsman in de legers der koningsgezinden fortuin gezocht, maar weldra zijne partij verlaten, dienst tegen Karel I genomen, en aan Cromwell zijn degen aangeboden. Van den aard en de waarde der vrijheid had hij geen helder en klaar begrip, de bekwaamheden van een staatsman waren hem vreemd, en zijn karakter was zonder waardigheid, en voor hoogere beginselen ontoegankelijk. Buiten staat, om op de puinhoopen der Engelsche staatsregeling een nieuw gebouw van burgerlijke vrijheid te stichten, trok hij eenvoudig van de tijdsomstandigheden ten voordeele zijner eigene fortuin partij, en dacht slechts aan de bevrediging van zijne ijdele zucht naar eer en aanzien. Zonder zich in het minst om Engeland te bekommeren, hield hij slechts zijn eigen belang in het oog, en daarom maakte hij alleen voor zich zelf, en niet voor zijn land voorwaarden. De oorzaak der restauratie verdient hij niet te heeten, hij hield slechts de Presbyterianen in bedwang, en tot op het laatste oogenblik trouweloos en meinedig, verhinderde hij de aanneming van elk verdrag of bindende overeenkomst tusschen den terugkeerenden koning en het volk.

Het gemis van zulk eene overeenkomst vermocht echter de geestdrift van het Engelsche volk niet te verontrusten. Alle standen reikhalsden naar de herstelling van het koningschap, dat hun de eenige waarborg voor rust en vrede scheen te zijn. De Presbyterianen, die als zondaren in den biechtstoel vergiffenis hoopten te verkrijgen, door eene tijdige en werkzame vereeniging met de koningsgezinden, vleiden zich met de onbestemde verwachting, dat de martelaren van Dumbar niet zouden worden vergeten. De rampen en het uiteinde van Karel I werden als een onderpand beschouwd, dat Karel II gematigdheid in de school van ballingschap en beproeving had opgedaan, en de terugkomst des konings scheen niets vernederends voor het Engelsche volk te bevatten, daar immers dat volk zelf zijn wettigen Souverein had teruggeroepen. Elke partij, die zich tegen het stamhuis der Stuarts had verzet, had in hare pogingen, om aan Engeland eene regeering te geven, schipbreuk geleden; de constitutioneele koningsgezinden, het lange parlement, het leger, allen waren op hunne beurt gestrand; en de Engelschen gloeiden van eene hartstochtelijke liefde voor hun ouden koning, al

bewaarden zij in hun binnenste eene even standvastige gehechtheid aan hunne oude rechten. Het lange parlement kwam op nieuw samen; de Presbyterianen, die vóór de terechtstelling van Karel waren verwijderd, namen weder zitting; en het parlement werd ontbonden, om voor eene nieuwe vergadering plaats te maken. Des konings terugkomst was op handen. Zij, die 't laatst voor hem partij hadden getrokken, haastten zich om hunne weifelingen met den mantel van overdrevene verkleefdheid te bedekken, men wedijverde met elkander in het geven van bewijzen, hoe sterk men naar de restauratie verlangde. Niemand wilde zich aan den onvermijdelijken toorn van den vorst blootstellen door het te berde brengen van voorwaarden, die wellicht geene ondersteuning zouden vinden. In zijn ijver voor den koning, vergat het parlement de belangen des lands, en verzaakte de vrijheid ter wille van eigen voordeel. Eene onbestemde proclamatie van Karel II, waarin van eene algemeene amnestie, van getrouwheid aan den Protestantschen godsdienst, van toegevendheid voor nauwgezette gewetens, en van eerbied voor de Engelsche wetten gewaagd werd, was de eenige waarborg dien de souverain goed vond te geven. Thans, na twintig stormachtige jaren, heette het, verrijst de zon des vredes weder aan de kimmen. Geheel Engeland was in verrukking. Groepen van koningsgezinden versamelden zich om emmers met wijn gevuld, en dronken op hunne knieën de gezondheid des konings. Van alle torens liet het vroolijk klockgelui zich hooren, en de vreugdevuren rondom Londen waren zoo talrijk en zoo groot, dat de stad als met een stralenkrans was omgeven. Helder was de lucht, en gunstig de wind, toen de balling op reis ging naar den troon zijner vaderen; warm scheen de zon, en effen was de zee, zoo lang de tocht duurde, en op een prachtigen Meidag zette de nieuwe koning voet aan wal (25 Mei 1660). De vreugde, waarmede hij werd ontvangen, ging alle verbeelding te boven. Van Dover tot Londen waren de heuvels en boomen met menschen bedekt, en zoo groot was de overvloed van bloemen, waarmede maagden den koning bestrooiden, zoo krachtig de toejuiching, waarmede de menichte hem begroette, dat het gansche koninkrijk zich langs den weg scheen te hebben geschaard. De gilden der hoofdstad verwelkomden hem met betuigingen van dank aan God voor zijne tegenwoordigheid, en hij trok naar Whitehall door de dicht opeen gedrongene rijen van bewonderende burgers. Alle harten waren geopend, en op den avond van zijne aankomst in de hoofdstad, maakte Karel van de algemeene geestdrift gebruik, om de schoone, negentienjarige vrouw van een zijner onderdanen te onteeren.

Te midden van de nationale blijdschap behaalde de koningsgezinde partij eene volkomene zegepraal. De wapens van het gemeenebest, en de zinnebeelden der republikeinsche gezindheid werden uitgewischt,

of met alle mogelijke teekenen van haat en toorn verbrand. De democratische partij, die Cromwell had onderworpen, bezat hoegenaamd geen politieken invloed meer, hare aanhangers zochten zich onder het volk te verbergen, terwijl hare hoofden zich verplicht zagen voor de koortsachtige opgewondenheid der menichte te vluchten. De sombere, onbuigzame, zelfverloochenende ernst van den republikeinschen geest was geheel uit de mode, lichtzinnigheid en losbandigheid kwamen in zwang. De verschillende partijen, die het koningschap bestreden hadden, waren niet geslaagd in hare pogingen, om het staatsbestuur op hechte grondslagen te vestigen. Engeland herinnerde zich, dat het onder zijne koningen parlementen verkozen, de rechtspleging door jury's bezeten, en vrede en welvaart genoten had. Met uitzondering van Nieuw Engeland, was het koningschap overal in blakende gunst. De republikeinsche partij in Engeland had al hare populariteit verloren, de democratische omwenteling was totaal mislukt, ofschoon zij, in weerwil van al hare fouten, hare ruwheid en hare buitensporigheden, den grond gelegd heeft tot de onschatbare beginselen der volksvrijheid, voor welke een later en gelukkiger geslacht een weg tot het staatsrechtelijk leven der natie zou weten te banen. Wij zullen spoedig zien, dat de overdrevene gehechtheid, die al te overijld de restauratie tot stand bracht, het land tot een moeilijken strijd veroordeelde, en de noodzakelijkheid van eene nieuwe omwenteling deed geboren worden.

De onmiddellijke gevolgen van de herstelling der Stuarts waren door bittere wraakzucht bevestigd. Al de koningsmoorders, die men kon meester worden, zouden zijn omgebracht, zoo niet Karel II was tusschen beide gekomen, wiens goedhartigheid hem den uitroep deed slaken: »Ik heb nu van het ophangen genoeg." Toch haastte men zich met een twintigtal, als ter verzoening van Karels schim, ter dood te brengen, en onder die slachtoffers bevond zich Hugh Peters, vroeger prediker te Salem, en schoonvader van Winthrop den jongere; een man, dien Roger Williams vereerde en lief had, en Milton, naar men zegt, rekende tot dezulken

»wier leven, geleerdheid, geloof en zuivere bedoelingen
Door Paulus hoogelijk zouden zijn geacht."

Als prediker geleeke hij door de kracht zijner eenvoudige taal op Latimer, en de predikers van vroegere dagen; te Salem was hij algemeen bemind, hij was te allen tijde op de behartiging der belangen, en de vermeerdering der welvaart van Nieuw Engeland bedacht, en had de hand geboden tot de oprichting der eerste hoogeschool. Hij leed aan dweepzucht, die het gevolg was van de grootsche denkbeelden, welke zijn niet al te ruime geest onmogelijk kon omvatten, en

dit verleide hem tot eene hartstochtelijke bestrijding van koningschap en bisschopsregeering. Hoewel hij persoonlijk aan den dood des konings onschuldig was, had hij daartoe toch krachtig medegewerkt door den invloed, dien hij op anderen oefende. Gevolgen vermocht hij niet te voorzien, en zijn ijver nam telkens zijn oordeel gevangen. Ook is hij niet geheel vrij te pleiten van de bekrompenheid, die de rechten der menschheid tot eigene altaren beperkt; want hij kon God danken voor het bloedbad, dat Cromwell in Ierland aanrichtte. Toch had hij een door en door menschlievend hart, dat hem drong het recht van de zwakken te verdedigen, en het lijden der armen te verzachten. Van zijne gansche loopbaan heette het, »dat vele godvreezenden in Nieuw Engeland niet durfden veroordeelen, wat Hugh Peters had gedaan.” Zijne gevangenneming, zijn proces en zijne terechtstelling waren zoo vele tooneelen van brooddronkene onrechtvaardigheid. Een verdediger werd hem niet toegestaan, want zijn dood was vooraf bepaald, niet-tegenstaande zelfs valsche getuigen de tegen hem ingebrachte beschuldigingen niet konden bewijzen. Zijne laatste gedachten waren op Massachusetts gericht. »Keer terug naar Nieuw Engeland, en vertrouwd daar op God,” wat de laatste raad, dien hij aan zijne dochter gaf. Onder de galg moest hij wachten, totdat het lijk van zijn vriend Cooke, die kort te voren was opgehangen, werd afgesneden en gevierendeeld. »Hoe lijkt u dit,” riep de beul, zijn bloedige handen wrijvende. »Dank zij God,” antwoordde de martelaar, »dat ik daardoor niet wordt verschrikt; gij kunt uw best doen.” Tot zijne vrienden sprak hij: »Weent niet over mij, want mijn hart is vol blijdschap,” en met een glimlach bereidde hij zich tot den dood. Zoo stierf een burger van Massachusetts, wiens nagedachtenis door vijandschap en partijhaat is bezoedeld (14 Oct. 1660). Hij was de eerste, die voor den opstand tegen de monarchie met zijn leven boette. Het bloed van Massachusetts was bestemd om op het slagveld voor dezelfde zaak te worden vergoten, doch voor de eerste maal stroomde het onder de galg.

De koningsmoorders, die omstreeks denzelfden tijd ter dood veroordeeld werden, wanhoopten stervende niet aan hunne zaak. Alleen tegenover eene geheele natie toonden zij mannelijke vastheid van karakter, verbonden met vroomheid en geestdrift. Zij konden den dood in de verschrikkelijke gedaante, welke een barbaarsch geslacht had uitgevonden, en eene even barbaarsche rechtspleging handhaafde, met kalmte, en zelfs met vreugde in de oogen zien. De stem van hun geweten keurde hetgeen zij verricht hadden goed; eene betere wereld scheen zich voor hunne ontvangst te ontsluiten, en het schavot beklimmende, gaven zij door hunne stoutmoedige kalmte, en trotsche lijdzaamheid getuigenis, dat zij onrechtvaardig waren veroordeeld.

Het was echter niet genoeg de levenden te straffen, ook de dooden trof de wraak. Op last van de beide Huizen van het parlement, en met goedkeuring des konings, werden de lijken van Cromwell, Bradshaw en Ireton opgegraven, op horden naar Tyburn gesleept, en aan de galg met inachtneming der wettelijke vormen opgehangen. Des avonds werden de lijken afgesneden en onthoofd, onder het vreugdegejuich der Cavaliers. Zoo doet de wraakzucht!

Van Karels rechters ontkwamen er drie naar Amerika. Eduard Whalley, die op het slagveld van Naseby zijne eerste lauweren had geplukt, genoot tot het laatst toe het vertrouwen van Cromwell, en bleef tot aan zijn dood een vijand der Stuarts, en een aanhanger van de Independenten; — en William Goffe, een trouw en warm vriend van Cromwell's huis, een goed soldaat, en een vurig partijganger, maar met de waarachtige beginselen der vrijheid onbekend, — kwamen te Boston aan, waar de gouverneur Endicot hen welwillend ontving. Nagenoeg één jaar brachten zij ongehinderd in Massachusetts door, waar zij preekten en baden, en grooten opgang maakten. Toen in 1661 het bevel tot hunne gevangenneming uit Engeland aankwam, namen zij de wijk naar New Haven, waar men den vreemdeling te verraden, en den balling uit te leveren verfoeide als eene misdaad tegen God. Toch werden zij met zooveel ijver nagespoord, dat zij nooit of nergens veilig waren. Een tijdlang vluchtten zij heimelijk van huis tot huis; somtijds verscholen zij zich in een molen, nu en dan in de rotskloven op het strand, en weken achtereen, ja zelfs maanden lang, woonden zij in eene grot in het woud. Eene aanzienlijke belooning was op hunne gevangenneming gesteld, en Indianen en Engelschen werden opgezet om hunne schuilplaats op te sporen, evenals men de holen der vossen tracht te ontdekken. Toen de ijver om hen te vangen begon te bedaren, ontvluchtten zij des nachts naar eene hun aangewezen schuilplaats in Hadley, en de eenzaamheid van een der schoonste dalen in Nieuw Engeland beschermde hen in hunnen stormachtigen en moeitevollen ouderdom.

John Dixwell was gelukkiger. Hij mocht zonder ontdekt te worden rustig zijne levensdagen doorbrengen, daar hij zijnen naam veranderde, en onder de bewoners van New Haven als verloren ging. Hij huwde, en leefde vreedzaam en gelukkig. De geschiedenis der wereld, die Raleigh in de gevangenis met het doodvonnis boven zijn hoofd had geschreven, was de geliefkoosde lectuur van den man, door de wet van Engeland tot de galg veroordeeld, hij behield het vast geloof, dat de geest der Engelsche vrijheid vroeger of later eene nieuwe omwenteling zou te voorschijn roepen, die dan ook weinige maanden vóór zijn dood in Engeland plaats greep, en waarvan hij waarschijnlijk nog op zijn sterfbed het eerste bericht ontving.

Drie van de rechters des konings, die naar Holland gevlucht waren, ondervonden, dat zij op het grondgebied van een vrijen onafhankelijken staat minder veilig waren, dan hunne ambtgenooten in de schuilplaatsen van eene afhankelijke kolonie. Zij werden gevangen genomen, door de Staten uitgeleverd, en 19 April 1662 in Engeland ter dood gebracht.

De vergeldende rechtvaardigheid eischte, naar veler oordeel, de terechtstelling der koningmoorders. Eén slachtoffer echter viel wegens zijn genie, en rechtschapenheid, die te veel vrees inboezemden, om onaangetast te blijven. In weerwil, dat geheel Engeland van geestdrift voor het koningschap blaakte, gedroeg Sir Henry Vane, de oud-gouverneur van Massachusetts, de weldoener van Rhode Island, de altijd trouwe vriend van Nieuw Engeland, zich met onverschrokken standvastigheid als den voorstander der volksvrijheid, en door een iegelijk, die den teruggekeerden koning het hof maakte gemeden, zag hij zich weldra, door eene waarlijk »katholieke” impopulariteit getroffen. Hij verloor de liefde van het Engelsche volk, van het oogenblik aan, dat dat volk de najverige gehechtheid aan zijne rechten en vrijheden liet varen. Hij voor zijn persoon was altijd oprecht en belangeloos, zachtmoedig en vrijzinnig geweest. Toen het Unitarisme vervolgd werd, niet als eene secte, maar als eene godslastering, sprong Vane voor den verdediger er van in de bres; ook pleitte hij voor de vrijlating der kwakers, die om hunne gevoelens in de gevangenis smachtten; als wetgever eischte hij rechtvaardigheid ten behoeve der Roomsch-katholieken, en verzette zich tegen den verkoop van Penruddoc's aanhangers, als een vergrijp tegen de rechten van den mensch. Vrijwillig had hij van zijn aanzienlijk inkomen als thesaurier der zeemacht afstand gedaan. Toen de Presbyterianen met geweld uit het Huis der gemeenten werden verdreven, trok ook hij zich terug, niettegenstaande de uitgeslotenen zijne vijanden waren. Nadat de monarchie gevallen, en de oprichting van een gemeenebest bepaald was, nam Vane weer tegen zijn wil zitting in den raad, maar zoodra hij zijne plaats onder de wetgevers had hernomen, klemde hij zich, te midden van de overblijfselen uit de schipbreuk der Engelsche staatsregeling, aan het bestaande parlement vast, als den eenigen grondslag tot redding der Engelsche vrijheid. Zijne krachtige hand gaf aan de Engelsche zeemacht eene doeltreffende inrichting, en aan zijne maatregelen had Engeland te danken, dat het op zee zich met Holland kon meten. In het rompparlement trachtte hij met al zijne kracht de vrijheid in hare bronnen te reinigen, en men mag zeggen, dat hij al de beginselen der tegenwoordige parlements-hervorming toen reeds heeft ter spraak gebracht. Onverzettelijk bood hij Cromwell tegenstand; hij verklaarde, dat hij »met smart de verkeerde en verderfelijke beginselen van het onbeperkt koningschap op nieuw zag invoeren door lieden, die op hunne godsvrucht roem droe-

gen" en daar hij voor Cromwell's bedreigingen onverschillig bleef, werd hij naar Carisbrook Castle verbannen. Beide, Cromwell en Vane, waren staatslieden, wien het niet gelukte hunne oogmerken te bereiken; de eerste wilde de regeering op zijn geslacht overbrengen, en de laatste wenschte het bestuur aan het volk in handen te geven.

Vane was door het »convention" parlement van de amnestie uitgesloten, op de belofte des konings, dat hij niet om het leven zou worden gebracht. Thans echter werd tot zijne terechtstelling besloten, welke hij in eene schitterende zegepraal wist te veranderen. Ofschoon men hem »voor een vreesachtig man had gehouden," verscheen hij met groote onverschrokkenheid voor zijne rechters. In plaats van verontschuldigen voor zijn gedrag aan te voeren, wierp hij de beschuldiging van verraad met verontwaardiging, maar tevens met waardigheid van zich, verdedigde het recht der Engelschen op eene volksvertegenwoordiging als onmisbaar bestanddeel der regeering, en droeg roem op zijne daden, die het heil van Engeland hadden beoogd, en bekrachtigd waren door het parlement, dat hij den waren souverein van het rijk noemde. Hij pleitte niet voor zijn leven en vermogen, maar voor de eer der martelaren van de vrijheid, die in hun graf lagen, voor de rechten en vrijheden van Engeland, en voor de belangen »der nakomelingschap in de ver verwijderde toekomst." Hij had een raadsman aangevraagd. »Wie," riep de aanklager uit, »zal het wagen u te verdedigen, of gij moest van de galg de hoofden uwer medeverraders roepen?" »Ik sta alleen," zeide Vane, »maar hoewel door allen verlaten, ben ik niet bevreesd in dit gewichtig oogenblik, maar wil getuigenis geven aan de roemvolle zaak, en haar bezegelen met mijn bloed." Zulk eene hooghartige grootheid van ziel prikkelde de wraakzucht zijner vijanden, »en zij eischen zijn leven." »Zonder twijfel," schreef de koning, »is Sir Henry Vane een te gevaarlijk man om hem in het leven te laten, konden wij hem slechts op eene fatsoenlijke wijze uit den weg ruimen." Men vond, dat hij niet op zulk eene wijze uit den weg te ruimen was, doch de openbare aanklager beweerde, dat hij als offer behoorde te vallen." »Wij weten wel, wat met hem aan te vangen," zeids 's konings raadsman.

Op den dag vóór zijn dood, werden zijne vrienden bij hem in de gevangenis toegelaten, en hij beurde hen op, door zijn eigen kalmen moed, en zijne bedaarde gesprekken over dood en onsterfelijkheid. Hij nam zijne gansche loopbaan in oogenschouw, van den dag, waarop hij Anna Hutchinson had verdedigd, tot aan zijn laatste worsteling voor de Engelsche vrijheid, en mocht daarbij getuigen: »Ik heb niet den minsten spijt over iets van 'tgeen ik gedaan, noch over de wijze, waarop ik het verricht heb." Een zijner vrienden sprak van een gebed, opdat de beker des doods van den veroordeelde mocht voorbijgaan. »Waarom

zouden wij voor den dood vreezen,” zeide Vane, »ik vind, dat hij meer voor mij, dan ik voor hem sidder.” Zijne kinderen omringden hem, hij boog zich om hen te omhelzen, en sprak hun onder zijne kussen moed en troost in. »De Heer,” zeide hij, »zal beter vader voor u zijn.” Weest niet ontroerd, want ik ga heen naar mijnen vader.” En zijn laatste raadgeving was: »Lijdt liever alles van de menschen dan te zondigen tegen God.” Toen zijn gezin vertrokken was, verklaarde hij gaarne zijn leven op te offeren tot bevestiging der wankelmoedigen, en tot overtuiging der onwetenden. De zaak der volksvrijheid noemde hij tot het laatste oogenblik toe, eene roemvolle zaak. »Mijn dood,” sprak hij, »is het zegel voor de rechtvaardigheid van dien strijd. Liever tien duizend dooden, dan de zuiverheid van mijn geweten te verontreinigen, en voor geen tienduizend werelden, zou ik den vrede en de zelfvoldoening willen missen, die in mijn hart wonen.”

De plebejer Hugh Peters was opgehangen, Sir Henry Vane echter moest onthoofd worden. Dezelfde vroolijke berusting vervulde hem op den dag, voor de uitvoering van het vonnis bepaald. Toen de stoet door de straten trok, gaven vele toeschouwers uit de vensters en van de daken der huizen aan hunne droefheid lucht, men bad voor hem, terwijl hij voorbijging, en het volk riep hem luidkeels toe: »God zij met u.” Op het schavot gekomen (14 Juni 1662) viel zijne onversaagde en waardige houding in het oog. Met rustigen blik zag hij de menichte aan, die het schavot omringde, en sprak haar toe, om in haar gemoed de liefde voor de Engelsche vrijheid wakker te maken. Doch zijn stem ging onder het schetteren der trompetten verloren, en ziende, dat hem de belijdenis van zijne beginselen niet werd vergund, toonde hij geen toorn over de ruwe behandeling, die hij onderging, maar vergenoegde zich, om door zijn kalm en onverschrokken gedrag aan het volk te toonen, hoe gelaten een eerlijk patriot kon sterven. Met ongeschokt geloof in de Voorzienigheid, vertrouwde hij op den vooruitgang der beschaving, en terwijl hij de omstanders herinnerde, »hoe hij de donkere wolken had voorspeld, die nu reeds waren gekomen, en voor korten tijd nog dreigender zouden worden,” zag hij tevens met het oog des geloofs, dat uit de nevelen een betere dag zou aanbreken.” »Geloofd zij God,” riep hij uit, den hals voor den bijl ontblootende. »Ik heb tot op dezen dag mijn geweten rein en vrij van misdaden bewaard, en heb de goede zaak niet verlaten, waarvoor ik thans sterf.” De goede zaak was de democratische vrijheid; in de geschiedenis der wereld was hij de eerste martelaar voor de soevereine macht des volks, en het is geschied, zooals hij voorspeld heeft. »Zijn bloed heeft eene stem ontvangen, om van zijne onschuld te getuigen.” De wijze waarop hij den dood onderging, wekte de eerbiedige bewondering zijner tijdgenooten.

De Puriteinen, met al de secten, die uit hen waren voortgekomen, verloren aldus het bestuur over Englands lotgevallen. Cromwell's leger had op het slagveld de macht dier godsdienstige richting ten toon gespreid; Milton had getoond, welk eene welsprekendheid zij vermocht in het leven te roepen, en bewees na haren val, welk eene dichtkunst zij kon scheppen, in zijne werken, die onder de edelste voortbrengsels van den menschelijken geest worden gerangschikt. In Vane bracht zij den heldenmoed aan den dag, waarmede hare aanhangers in het aangezicht des doods voor de vrijheid durfden getuigen, en Nieuw Engeland is het gedenkteeken van hare geschiktheid, om vrije staten te stichten. De oude instellingen van Engeland waren voor nieuwe zeden en gewoonten niet buigzaam genoeg. De onsterfelijkheid is verzekerd aan het voorbeeld van Vane, aan de dichtkunst van Milton, en, laat ons hopen, ook aan de inzettingen van Nieuw Engeland.

Voor Nieuw Engeland waren de omwentelingen in het moederland niet onverschillig; het duurde niet lang, of de Amerikaansche koloniën trokken de aandacht der gerechtshoven in Westwinster Hall. Zij werden gerekend aan het gezag van het Engelsche parlement onderworpen te zijn, zoowel krachtens den aard der Engelsche staatsregeling, als ten gevolge van de beginselen der Engelsche wet. De besluiten van het parlement waren volgens deze zienswijze voor haar verbindend, onverschillig of zij daarin met name waren vermeld, of er duidelijk genoeg in waren bedoeld. Dientengevolge was er een verschil tusschen Massachusetts en Engeland ontstaan, want de kolonie had, gelijk wij hebben gezien, geweigerd om zich aan de wetten van het parlement te onderwerpen, en tegen zulk eene gehoorzaamheid, als »een verlies der Engelsche vrijheid,” een vertoog ingediend. Het lange parlement had de gegrondheid van dit vertoog erkend. Na de restauratie viel de beslissing der rechtbanken geheel anders uit, daar zij het onbeperkt oppergezag van het parlement over de koloniën handhaafden. Zij grondten deze hare uitspraak op de algemeen erkende beginselen van het gemeene recht in Engeland.

Dadelijk na de terugkomst van Karel II, had het »convention” parlement aan den koning eene subsidie toegestaan van twaalf stuivers op het pond, d. w. z. vijf procent van alle koopwaren, die uit- of ingevoerd zouden worden in het koninkrijk Engeland, of eenig ander deel van Z. M. bezittingen, die daartoe behoorden. Daar er twijfel ontstond, niet over de vraag, of de macht van het parlement zich even ver als het Engelsche rijk uitstreckte, maar wel, welk grondgebied door de bewoordingen van de acte werd aangeduid, nam men als zin en bedoeling der wet aan, dat uitgesloten waren »de bezittingen, die geen deel uitmaakten van de Engelsche kroon.” Dientengevolge werd de belasting nooit in de koloniën geheven, en het gold van nu aan

als regel, dat de volkplantingen aan geene wet zoude gebonden zijn, waarin zij niet uitdrukkelijk waren vermeld.

Van deze onderscheiding werd aanstonds gebruik gemaakt, zoodra de belangen der Engelsche kooplieden zulks vorderden. De Acte van Navigatie, die tijdens de republiek was uitgevaardigd, had geenzins eene belemmering van den handel der kolonien ten doel gehad, doch het zelfde conventie parlement, dat de vrijheden van Engeland door de onvoorwaardelijke herstelling der Stuarts had verraden, vereenigde in de merkwaardigste wet, welke het Engelsche zeerecht bevat, de bescherming der Engelsche scheepvaart met een monopolie van de Engelsche kooplieden voor den handel met de koloniën. Onder de regeering van Richard II was de handel der Engelsche havens aan de Engelsche scheepvaart verzekerd geworden, ook de Navigatie acte van 1651 was niet verder gegaan, en de kolonisten hadden daartegen zich niet ernstig verzet. De nieuwe wet behelsde dezelfde bepalingen, maar beoogde tevens de opoffering van de natuurlijke rechten der volkplanters aan de belangen der Engelschen. »Geene handelsartikelen mochten in de koloniën worden ingevoerd, tenzij met Engelsche schepen, met Engelschen bemand, op boete van verbeurdverklaring. De koloniale havens werden voor de Hollanders, en elk schip eener vreemde natie gesloten. Amerika, als de wijkplaats der verdrukten, lokte landverhuizers uit alle landen der aarde. Thans echter werd verordend, dat alleen geboren Engelschen, of genaturaliseerde onderdanen in de koloniën zich als koopman of agent mochten nederzetten, waardoor de kolonisten van de weldaden eener vreemde mededinging werden verstoken.

De Amerikaansche nijverheid bracht twee soorten van uitvoerartikelen voort. Sommige waren werden in genoegzamen voorraad alleen in Amerika aangekweekt, en konden op de Engelsche markten om die reden geene Engelsche waren verdringen. Deze handelsartikelen werden opgesomd, en verordend, dat geen dier waren, dus geen suiker, geen tabak, geen gember, geen indigo, geen katoen, geen geelhout, noch verfhout naar eenig land mochten worden uitgevoerd, dat niet tot de kroon van Engeland behoorde, op straf van verbeurdverklaring, en zoodra een nieuw artikel van dien aard in Amerika werd aangekweekt, kwam het ten spoedigste op de lijst. Alle overige waren echter, die de Engelsche koopman niet verlangde te koopen, mochten de Amerikaansche planters naar vreemde markten brengen, hoe verder weg, hoe beter, daar zij op die wijze zooveel te minder schade zouden berokkenen aan de artikelen, die in Engeland zelf werden ter markt gebracht. Vandaar, dat bij een artikel in de acte van Navigatie, de kolonisten werden verwezen naar havens, zuidelijk van Kaap Finisterre.

Nauwelijks was er zooveel tijd verloop, als er voor één of twee reizen over den Atlantischen Oceaan vereischt werd, of men bevond,

dat de Engelsche kooplieden nog veel grooter voordeelen ten koste der volkplanters zouden kunnen behalen, eenvoudig door eene uitbreiding der beperkingen. Eene nieuwe wet verbood den invoer van Europeesche waren in de koloniën, behalve met Engelsche schepen, in Engeland bevracht; blijkbaar met het doel om Engeland tot de stapelplaats te maken, niet alleen van de koloniale voortbrengsels, maar ook van de koloniale behoeften. Op die wijze toch werden de volkplanters gedrongen, om in Engeland zoowel de Engelsche manufacturen, als alle overige zaken te koopen, die zij op eigen bodem zich niet konden aanschaffen.

De bewonderenswaardige ontwikkeling van Nieuw Englands scheepvaart wekte slechts den nijd der Engelsche kooplieden. De voortbrengselen der zuidelijke koloniën werden naar Nieuw Engeland gebracht, als het natuurlijk gevolg van den kleinen kolonialen ruilhandel. De buitensporige vrees der koopmans hebzucht riep aanstonds de klacht te voorschijn, dat Nieuw Engeland eene stapelplaats was geworden. Terstond vaardigde het parlement eene wet uit, waarbij aan de handelaren van Nieuw Engeland de mededinging met de Engelschen op de markten der zuidelijke neerzettingen werd ontnomen, de vrije handel tusschen de koloniën opgeheven, en alle waren, die van de eene naar de andere kolonie werden gevoerd, aan dezelfde rechten onderworpen, die in Engeland van haar verbruik werden geheven.

Van lieverlede nam de stoutmoedigheid der Engelsche winkeliers toe, en Amerika ontving het gebod, dat het niet alleen zich van de vervaardiging van zoodanige artikelen moest onthouden, waardoor het op vreemde markten met de Engelschen kon mededingen, maar het mocht ook niet door eigene nijverheid in eigene behoeften voorzien, door de vervaardiging van datgene, wat het met voordeel op eigen grondgebied zich kon verschaffen.

Dit was de handelspolitiek, die Groot Brittanje ten aanzien zijner koloniën aannam, een stelsel van monopolie, aan Spanje ontleend, en langer dan eene eeuw onverzettelijk gehandhaafd, in niet minder dan 29 parlaments-besluiten. De kolonisten mochten alleen datgene aan vreemdelingen verkoopen, wat Engeland niet wilde nemen, opdat zij langs dien weg de middelen zouden bekomen tot betaling der artikelen, welke Engeland hun opdrong. De handelsvrijheid der opkomende Staten werd door papieren kluisters geboeid, en de beginselen van het natuurrecht dienstbaar gemaakt aan de vrees en hebzucht van Engelsche winkeliers.

De gevolgen van dit stelsel waren voor de koloniën allerdroevigst. Zij konden de Europeesche en alle andere vreemde waren slechts in de winkels van het moederland koopen, waardoor de Engelsche koopman in staat was om zijne waren tot hoogen prijs te verkoopen.

Engeland won ten koste van Amerika. Wat voor den een voordeel was werd opgewogen door het verlies, dat de ander moest lijden.

Even zwaar werden de volkplanters bij den verkoop van hunne voortbrengsels benadeeld. Daar de Engelschen de eenige koopers waren, konden zij die voortbrengsels beneden de waarde verkrijgen. De koopman te Bristol of Londen werd verrijkt, terwijl de planter van Virginia of Maryland verarmde. Er werd geene nieuwe waarde voortgebracht, de een verloor, wat de ander won, en toch hadden beide partijen gelijke aanspraak op de bescherming der wetgevende macht.

Zoo leden de kolonisten schade bij hunne aankopen, en bij hunne verkoopen; het mes der wet »vilde hen van twee kanten." De Engelsche verbruiker won hoegenaamd niets, want het overschot der koloniale voortbrengselen werd naar vreemde landen uitgevoerd. Niet het Engelsche volk, maar de Engelsche koopman had alle voordeel van het onrecht. Het eerste leed zelfs onder de schadelijke wetten. Niet zoo zeer, omdat de onbillijke rijkdom, door het koloniaal monopolie verkregen, achteruitgang in andere handelstakken teweeg bracht, integendeel, de toenemende vruchtbaarheid van kapitaal riep spoedig een grootere vraag dan ooit te voren in alle takken van handel en bedrijf te voorschijn, evenals een vermogen snel verdubbelt, bij een hoogen rentestand. Maar de acte van Navigatie wikkelde Engeland's buitenlandsche politiek in allerlei tegenstrijdigheden; zij wilde alleenhandel voor haar eigen kolonialen handel, en was desniettemin op een bevrijding van dien der Spaansche nederzettingen bedacht. Daaruit ontstond eene reeks van omwentelingen, die, zooals wij zullen zien, groote gevolgen hebben gehad.

In Engeland's binnenlandsche staatkunde versterkte de scheepvaartwet de neiging voor eene onbillijke wetgeving. De Engelsche koopman was nauwelijks de eenige agent voor de Amerikaansche koloniën geworden, en de Engelsche fabrikant ter nauwernood met de vervulling der koloniale behoeften belast, of ook de Engelsche grondbezitter eischte zijn aandeel in de winsten, als voorwaarde voor zijne goedkeuring van het kunstmatig stelsel. Daarmede begon thans de reeks der korenwetten, ten einde de winsten van het kapitaal, dat aan den landbouw werd besteed, te vrijwaren tegen de gevaren van vreemde mededinging. Hetzelfde stelsel, dat den Virginischen planter, door vermindering der tabaksprijzen verarmde, woog ook loodzwaar op den Engelschen arbeider door de verhooging der broodprijzen, totdat eindelijk eene whig ministerie eene premie kon stellen op den uitvoer van graan.

Nog nadeeliger was voor Engeland de wet, door haren invloed op de verhouding van kolonie en moederland. Duurzame maatschappelijke betrekkingen zijn wederkeerig, en moeten, om te bestaan, van weerszijde voordeelig zijn. In dit geval echter was de wet door de eene

partij gemaakt, met oogmerk om de andere te binden, en steunde op onrechtvaardige beginselen. In waarheid de wet van den sterkste, kon zij niet langer bestaan, dan het overwicht duurde, waarop zij gebouwd was. Ook veranderde zij het verkeer, dat een band van vrede zijn moet, in eene bron van invretende vijandschap, en strooide het zaad voor een onvermijdelijken burgeroorlog. In de Navigatie-acte lag een waarborg voor de onafhankelijkheid van Amerika.

Voor de kolonisten was die acte, toen zij werd uitgevaardigd, een onherstelbare ramp, want het verbod van den tabaksbouw in Engeland en Ierland was eene niets beteekende spotternij.

Als middel om de koloniën te belasten, was het monopolie een mislag, de belasting kwam in de zakken der kooplieden, en niet in de schatkist van het moederland.

De gewone verontschuldiging voor koloniale beperkingen is gegrond op het beginsel, dat volkplantingen door het moederland worden gesticht, uit het oogpunt van voordeel. Voor de Amerikaansche koloniën echter gaat die verontschuldiging niet door. De staat toch heeft er niet ééne gesticht. De volkplanters waren uit het moederland gevlucht, en hadden op hunne eigene kosten, en door hunne eigene inspanning zich eene woonplaats in de Nieuwe Wereld bereid. Virginia was door eene maatschappij gesticht. Nieuw Engeland was de woonplaats van ballingen. Engeland had de volkplanters 't eerst uitgeworpen, en de eenigé aanspraak, die het op hen als zijne zonen mocht maken, bestond hierin, dat het hen verdrukt had.

Een andere grond voor deze zaak is de bewering, dat de verliezen, die de kolonisten in hunnen handel leden, ruimschoots werden opgewogen door de bescherming, die zij genoten. Doch de betrekking met Europa was alleen rijk aan gevaar, daar de naijver der Europeesche volken de wildernissen van Amerika in het tooneel hunner bloedige veeten herschiep.

Dit alleen moeten wij erkennen, dat het monopolie tot de minst schadelijke behoorde. Het was gegeven niet aan een enkel persoon, noch aan eene maatschappij, ook niet aan eene enkele stad, maar stond voor de mededinging van alle Engelschen open.

Het geschiedkundig overzicht van de Navigatie-acte zou niet volledig zijn, zoo wij er niet bij voegden, dat nimmer in het Britsche parlement, welke partij daarin ook de meerderheid had, de gedachte is opgekomen, dat deze wet eene onrechtvaardigheid was, totdat eindelijk de koloniën eene groote macht hadden verkregen. Bekrompenheid is niet altijd een kenmerk van godsdienstig bijgeloof, want zij heeft hare wortels in het menschelijk hart, en komt gedurig in allerlei vormen te voorschijn. Zij verblindt het oog des geestes, en daar zij slechts voor zich zelf en het hare belangstelling koestert, is zij de hartstoch-

telijke en eenzijdige verdediging van een bestaand belang. De Antoninussen van Rome, of, om bij de geschiedenis van Engeland te blijven, Elisabeth en Karel I twijfelden niet aan het goddelijk recht der onbeperkte koninklijke macht. »Als Nero aan het hoofd van den staat stond,» zeide Cromwell zelf, als protector, »zou het plicht zijn hem te gehoorzamen.» Toen Laud in hechtenis werd genomen, riep de verbaasde prelaat uit: »Kan iemand gelooven, dat ik een verrader ben?» De Cavaliers, gedurende den burgeroorlog, twijfelden niet aan de heiligheid van het geboorterecht, en zoo had ook het parlement, als het werktuig in de hand van hebzuchtige kooplieden, geen bezwaar om eene wetgeving in te voeren, die, toen de koloniën groot en machtig waren geworden, door den grootsten der Britsche staatshuishoudkundigen voor eene openbare schending van de rechten van den mensch werd verklaard.

Van dien aard was de gezindheid van het Engelsch parlement ten aanzien der koloniën; de veranderingen in hare wetten, tot regeling van het handelsverkeer, hingen uitsluitend af van het persoonlijk karakter des konings, dien Engeland met bewijzen van toegenegenheid en liefde overlaadde.

De kleine en donkerkleurige kleinzoon van Hendrik IV van Frankrijk, had van de natuur een karakter ontvangen, dat, ware hij rein van hart en zeden gebleven, hem tot een der beminlijkste mannen zou hebben gemaakt. Het was zijn ongeluk, dat hij reeds in zijne vroege jeugd, naar geest en hart beide, door losbandigheid was bedorven geworden; en de tegenspoed, die voor zoo velen de tuchtmeester van deugd en zedelijke kracht is, had hem, den zelfzuchtigen wellusteling, nog zorgeloozer en ongebondener gemaakt. Hij vierde niet slechts aan zijne driften den vrijen teugel, maar werd een slaaf, die den nek boog onder het juk der zedeloosheid. Hij was op de vrouwen verzot, niet uit liefde, want minnenijd was hem vreemd, en voor ontrouw had hij geene oogen, noch ook alleen uit wellust, maar door den trek om in hare nabijheid te leven, en in haar gezelschap te dartelen. Zijn vermaak, — zoo luidt het verhaal van den koningsgezinden Evelijn — bestond in »bijzitten, en ander vee van dat soort,» en tot aan de laatste week van zijn leven verspilde hij den tijd in loszinnigheid, stoeiende met zijne maitresses, en luisterende naar minneliedjes. Van tijd tot tijd scheen hij zich aan de macht zijner verachtelijke neigingen te willen onttrekken, doch dit was niets meer dan eene voorbijgaande flikkering van zijn beter gevoel; een leven van zinnelijk genot had zijn zedelijken moed ondermijnd, en hem tot den nietswaardigen speelbal van hoeren en hovelingen verlaagd. Terwijl het Lagerhuis Clarendon in staat van beschuldiging stelde, dacht Karel II aan niets anders als aan de middelen, om de hertogin van Richmond weder ten hove te bren-

gen. Toen de oorlog met Holland groote rampen te weeg bracht, »bleef de koning even trouw als vroeger aan zijne vrouwen verkleefd, en spande zich meer in, om de kameniers van Lady Castlemaine te vreden te stellen, of vriendschap tusschen de najverige schoonheden van zijn hof te stichten, dan om zijn koninkrijk te redden." Hij werd »beheerscht door zijne driften, door de vrouwen, en door de schelmen, die hem omringden."

De natuurlijke bekwaamheden van Karel II zijn waarschijnlijk te hoog aangeslagen. Hij was ongeschikt om een goed en degelijk oogmerk na te streven, en tot aanhoudende inspanning onbekwaam. Hij was gebrekkig en slecht. In staat van dronkenschap was hij een onnoozele, goedhartige, en toegevend dwaaas. In den staatsraad speelde hij met zijn hond, zonder op de zaak, die behandeld werd, te letten, of hield eene toespraak, die slechts door hare onnoozelheid de aandacht trok. Wanneer hij de zeearsenalen bezocht, »was zijne taal even ijdel en onbeduidend."

De beste trek in zijn karakter was zijne goedhartigheid. Toch was zijne weldadigheid voor een goed deel zwakheid, zijne goedheid een gevolg van gemakzucht, en zijn toegeeflijk humeur, dat voor hevige wraak ontoegankelijk was, was even ongevoelig voor liefde. Hij was zoo zeer op gemak gesteld, dat hij liever de doodvonnissen van onschuldige lieden onderteekende, dan zich aan onrust bloot te stellen; toch was hij van natuur barmhartig, en, behalve als het republikeinen gold, van ophangen afkeerig. Tot aan zijn dood toe bleef hij aan de neiging tot rust en gemak getrouw. Op den laatsten morgen zijns levens verzocht hij zijn oppasser de gordijnen van zijn bed open te schuiven, en de vensters zijner slaapkamer te openen, opdat hij nog eenmaal de zon mocht zien. Hij verlangde absolutie: »Om Gods wil, zend om een katholieken priester," maar zich zelf bedwinge, voegde hij er bij: »Het kan wellicht den hertog van York in gevaar brengen." Hij schonk aan al zijne vijanden vergiffenis, zonder eenigen twijfel oprecht en ongeveinsd. De koningin verzocht hem vergeving voor al wat zij tegen hem mocht heben misdaan. »Helaas, arme vrouw, zij vraagt mij vergeving!" was zijn antwoord. »Ik smEEK er haar van ganscher harte om, breng haar dit bescheid." Ook toonde hij eenige genegenheid voor zijn broeder, zijne kinderen, en zijne maitressen. »Laat de arme Nelly Gwyn niet van honger omkomen," was zijn laatste verzoek.

Ziedaar eene karakterbeschrijving van den wellustigen koning, van wiens gunst het lot afhing der Nieuw Engelsche koloniën, waar losbandigheid voor eene misdaad gehouden, en overspel onverbiddelijk met de galg gestraft werd.

Massachusetts, dat zich sterk gevoelde door zijn charter, maakte

geen haast, om in Engeland in de gestalte eens smeekenden zich te vertoonen. »De kolonie van Boston,» schreef Stuyvesant, »blijft getrouw aan haar ouden stelregel, dat zij een vrije staat is, die alleen van God afhangt.» Had de koning besloten haar een gouverneur te zenden, van haren kant waren alle steden en kerken door het gansche land van plan zich tegen hem te verzetten.

De volkplantingen van Plymouth, Hartford en New Haven, alsmede die van Rhode Island riepen den nieuwen koning uit, en handelden in diens naam, en de opkomende republiek in Connecticut verscheen te Londen in haren vertegenwoordiger, den jongeren Winthrop, die als tusschen de verscheurde ledematen van zijn schoonvader moest doorgaan, om de belangen van zijne medebalingen in het Westen te behartigen. Deze hadden hunne landerijen van de gevolmachtigden van graaf Warwick gekocht, en van Uncas het bezit van het grondgebied der Mohegans verkregen, doch de tijding der restauratie maakte bij hen het verlangen naar een koninklijken giftbrief wakker. Doch de kleine kolonie ging met beleid te werk; zij vervaardigde zelve de oorkonde, die zij wilde, dat de koning zou bekrachtigen, en de kolonisten konden zich voor hunne bezittingen beroepen op het recht van aankoop, en verovering op de Pequods, alsmede op hunnen eigen arbeid, waarmede zij de wildernis hadden losgekocht. Tevens zonden zij uit Connecticut (1661) een brief aan den bejaarden Lord Say and Seal, den ouden vriend der landverhuizing, en thans, daar bij de restauratie het belang der koninklijke staatkunde vrede met de Presbyterianen eischte, een aanzienlijk ambtenaar der kroon. Met een beroep op de vroeger door hem bewezene weldaden, en de belofte van dankbare hoogachting, verzochten zij zijne tusschenkomst en invloed, ten einde in het bezit der verlangde waarborgen hunner rechten en vrijheden te geraken.

De eerwaardige grijsaard, die voor groote inspanning niet meer geschikt was, bezorgde aan zijne cliënten de goede diensten van den Lord kamerheer, den graaf van Manchester, een man, »die gaarne anderen ten dienst stond, algemeen bemind was, en een deugdzaam en edelmoedig karakter bezat.» »Waarlijk hij was een edel en voortreffelijk heer, en iemand, die de godvreezenden lief had. Hij en Lord Say vereenigden zich, om aan hunne godvruchtige vrienden in Nieuw-Engeland hunne billijke rechten en vrijheden te verzekeren.

Doch het grootste geluk voor Connecticut bestond in de keus van den vertegenwoordiger. In den jongeren Winthrop waren de onderscheidene menschelijke gaven in zulk eene schoone evenredigheid vermengd, dat geene onderneming, waarin hij werd betrokken, boven zijne vermogens scheen te zijn. Reeds als kind, was hij de roem van zijns vaders huis geweest, hij had het beste onderwijs, dat Cambridge

en Dublin konden geven, genoten, en zijne opvoeding voltooid door reizen, gedeeltelijk ten minste in staatsdienst, niet slechts door Holland en Frankrijk, in de dagen van Prins Maurits en Richelieu, maar ook naar Venetië en Constantinopel. Van kindsbeen aan was zijn gedrag onberispelijk geweest; en de reinheid van zijn gemoed schonk luister en schoonheid aan de gaven van natuur en vlijt. Op zijne reizen door Europa zocht hij het gezelschap van mannen, die door geleerdheid uitblonken. Na zijne terugkomst in Engeland, en in den bloei zijns levens, gaf hij al zijne uitzichten op bevordering, welke genie, karakter en invloed aan het hof voor hem openden, prijs, om zijn vader naar de Nieuwe Wereld te volgen; daar hij »de verschillende landen als zoo-vele herbergen” beschouwde, die hem gelijkelijk tot het »einde der reis” brachten. Toen zijn vader, de vader van Massachusetts, door de kosten van het aanleggen der kolonie, was verarmd, deed de godvreezende zoon, ongevraagd en zonder uitzicht op belooning, van zijn aanzienlijk erfdeel afstand, om daardoor het groote werk in Massachusetts te bevorderen, terwijl hij zelf, alleen en zonder vermogen, de stichting van de kolonie Connecticut ondernam. Belangstelling in het lot der nakomelingschap scheen zijne drijfveer te zijn. Daarom had zijn ruime en hooggestemde geest zulk een wijden blik, dat hij kennis, deugd en genie, overal waar hij die aantrof, onverschillig bij welke secte, eerbiedigde. Zijne liefde en achting waren niet opgesloten binnen de grenzen van dweepzieke bekrompenheid, en toen de kwakers aan vervolging begonnen bloot te staan, was hij ernstig en onvermoeid met woord en daad bezig, om bloedvergieten te voorkomen. Meester over zich zelve, had hij nooit berouw over de schitterende vooruitzichten, die hij had laten varen, evenmin als hij zich beklaagde over de betrekkelijke eenzaamheid van New-Londen. Eene goedgevulde boekerij gaf bezigheid aan zijnen geest; het onderzoek der natuur, overeenkomstig de beginselen der Baconische wijsbegeerte, was zijn vermaak; want »hij had een talent voor wetenschap en kunst,” en zijn huis was hem een tempel van vrede, door een gelukkig huwelijk, en een tal van »lieve kinderen.” Ook was zijne menschenkennis even opmerkelijk als zijne deugd. Nooit ondernam hij onuitvoerbare dingen, maar door zijne kennis van de menschen en van de beginselen, die over hunne zaken heerschen, gelukte hem alles wat hij ondernam. De Nieuwe Wereld was vol van zijnen lof; Puriteinen en Kwakers prezen hem met de burgers van Rhode Island als om strijd, de Hollanders te New-York stelden evenveel vertrouwen in zijne rechtschapenheid als de gesamenlijke bewoners van Nieuw-Engeland. Clarendon en Milton, Newton en Robert Boyle hielden met hem briefwisseling. Zoo hij al gebreken had, dan zijn zij vergeten. In de geschiedenis vertoont hij zich van zijne jeugd aan zonder vlek of rim-

pel, en het is een schoon getuigenis, dat zijn vader van hem gaf, »dat God hem toegenegenheid deed vinden bij allen, met wie hij te doen had.» Er is reden om te gelooven, dat hij bij Karel II ten gehoor toegelaten, dien van nature welwillenden vorst met belangstelling wist te vervullen. Misschien heeft hij hem wel vermaakt met vertellingen van Indiaansche oorlogvoering en beschrijvingen van de wonderen der maagdelijke wereld. Eene gunstige vermelding van de zijde van Karel I, die een vriend van Winthrop's grootvader was geweest, en aan dat geslacht eene erfelijke aanspraak op de bescherming des Stuarts had geschonken, werd met goed gevolg te berde gebracht. Winthrop's persoonlijke verdiensten, de vriendschap voor zijn huis, zijne bemoeiingen, het verzoekschrift der kolonie, de goede wil van Clarendon, — want wij moeten het geloof aan edele gevoelens niet geheel wegwerpen — bezorgden zonder veel moeite aan Connecticut een uitvoerig patent. De hovelingen van Koning Karel, die zelve op bezittingen in Amerika het oog hadden, legden geene beletselen in den weg, ook voedde men wellicht de hoop, dat Connecticut goede diensten zou kunnen bewijzen, als tegenwicht voor de macht van Massachusetts.

Het charter sloeg geen acht op de weifeling van New-Haven, noch op de rechten der kolonie Nieuw Belgium, noch op de aanspraken van Spanje ten aanzien van de Stille Zee, maar vereenigde New-Haven met Hartford tot ééne kolonie, welker grenzen zich uitstrekten van de Narragansett-rivier tot aan de Stille Zee. Hoe vreemd is toch de samenhang der gebeurtenissen. Winthrop bezorgde niet slechts aan zijnen staat eene eeuw van vreedzaam koloniaal bestaan, maar legde ook den grond voor latere aanspraken op westelijk gelegene landen.

Wat de inrichting des bestuurs betrof, was het charter niet minder buitengewoon. Het verleende aan de volkplanters het niet nader omschreven verlot om zich zelve te regeeren. Hun werd toegestaan hunne eigene ambtenaren te kiezen, hunne eigene wetten uit te vaardigen, recht te spreken, zonder beroep op Engeland, straffen op te leggen, kwijtschelding daarvan te geven, in één woord alle macht van wat aard ook, beraadslagende en uitvoerende, werd in hunne handen gelegd. De koning, wel verre van zich het recht voor te behouden, de koloniale wetten te verwerpen, eischte niet eenmaal, dat die wetten hem ter inzage werden voorgelegd, en geene enkele bepaling gaf aan de Engelsche regeering vrijheid, zich met eenige aangelegenheid der kolonie te bemoeien. Connecticut was onafhankelijk behalve in naam. Karel II en Clarendon meenden, dat zij eene particuliere maatschappij hadden geschapen, en inderdaad hadden zij eene democratie bekrachtigd.

Na dezen gunstigen afloop der onderhandelingen, keerde Winthrop naar Amerika terug, met zich voerende een naam, dien Engeland eerde, en zijn vaderland nooit mag vergeten, en hernam zijn rustig leven in

landelijke afzondering. De vereeniging der twee koloniën kon zonder botsing niet worden uitgevoerd, New-Haven weigerde om zich in de grootere volkplanting op te lossen, doch de wijze gematigdheid van Winthrop verzoende de onwilligen, en vereenigde de belangen der aanegekoppelde volkplantingen. Connecticut eerde hem zijn leven lang, want gedurende tweemaal zeven jaren werd hij jaarlijks tot oppersten magistratpersoon benoemd.

En Connecticut had reden om dankbaar te zijn. Het charter, door Winthrop verkregen, bezorgde aan deze kolonie een rustig en vreedzaam bestaan, dat zijne wederga niet had. De burgerlijke vrijheid was veilig onder de hoede eener mannelijke zedelijkheid, en bedelarij en misdaad vonden geen plaats onder eene bevolking, wier reinheid van zeden tot een spreekwoord was geworden. Van den beginne aan werd de geest der burgerij wakker gehouden door de uitoefening van het kiesrecht. Alleen onder de regeering van Jacobus II wist men in de kolonie, wat soort van wezen een door den koning aangesteld ambtenaar was. Connecticut was in het bezit eener volledige volksvrijheid. Het bestuur was in handen van eerlijke en regtschapene lieden, de kleine twisten uit naijver ontstaan gingen nooit de grenzen van burgerzin te buiten, somtijds waren de bewindvoerders mannen van groote geestesgaven, doch hoewel men talent en kennis op hoogen prijs stelde, vergenoegde de staat zich met deugd en oprechtheid bij zijne bestuurders, en de openbare belangen leden geen nadeel, omdat zij door eerlijke lieden werden behartigd. Roger Williams was steeds een welkome gast te Hartford geweest, en »John Haynes, die hemelsche man,» had recht om tot hem te zeggen: »Waarlijk, Mr. Williams, ik moet u thans bekennen, dat de alwijze God dit gedeelte der wereld heeft bestemd en afgezonderd tot een wijk- en schuilplaats voor alle soorten van gewetens.» De geest van vervolging bleef aan Connecticut vreemd; in ieder dorp en in elke stad had het een geleerde tot prediker. Het onderwijs stond in hooge achting, en de godsdienstige kennis op den hoogsten trap van ontwikkeling, zoowel wat hare toepassing op de plichten des levens, als wat de bespiegeling over de geheimzinnige vraagstukken van Gods wezen en eigenschappen, of van de vrijheid en de natuur des menschen betrof. Een stoutmoedig en gehard menschenras vermenigvuldigde zich langs de oevers der rivieren, en ontgingde de minder vruchtbare en rotsachtige velden. De bevolking der kolonie verdubbelde gedurende eene eeuw om de twintig jaren, in weerwil van groote landverhuizingen, en zoo het waar is, wat zoo dikwijls is beweerd, dat de meerdere of mindere snelheid, waarmede de bevolking toeneemt, voor den onbedriegelijken maatstaf mag gelden van het geluk eener natie, dan was Connecticut geruimen tijd de gelukkigste staat der wereld. De godsdienst vereenigde zich met den land-

bouw, om aan het land het voorkomen van gezondheid te geven. De binnenlandsche oorlogen bestonden in twistgesprekken over ingewikkelde godgeleerde vragen; de belangen van het kerspel, de verdiensten des predikers waren de gewichtigste aangelegenheden, en eene kerkelijke terechtwijzing de zwaarste straf. De oneenigheden met de naburige koloniën maakten wel nu en dan eene lichte onder de zonen der burgers noodig, maar brachten toch geene vijanden binnen de grenzen, rust en orde heerschten in de woningen, en de vrede Gods in de harten. De vrees voor nachtelijke roovers verstoorde den slaap der inwoners niet; het aanzienlijkste huis had geene andere sluiting noodig als een klink, die door een koord werd opgeligt; grendels en sloten waren onbekend.

Er was niets gemelijks in het karakter van Connecticut's bewoners. Het droeg veeleer den stempel van matigheid, die de welvaart genoot, door eigene inspanning en vlijt verworven. Daar er geene groote ongelijkheid van stand en vermogen was, bestond er ook geene afgunst, noch iets, dat op staatkundige veeten geleek; de rijkdom kon slechts pronken met een fraaier huis, of een vollen schuur, en de begeerlijkheid bleef beperkt tot rijke oogsten; de heuvels leverden overvloed van wild, de rivieren gaven zalm en elft, en de wouden suiker. Voor vreemde markten had men niets uit te voeren als vee, waarvoor slechts weinige artikelen van weelde ter sluiks konden worden ingevuld. Nog in 1713 waren er niet meer dan honderd twintig zeelieden in de gansche kolonie. De bodem was billijk verdeeld, of werd als gemeenschappelijk eigendom in bewaring gehouden voor het publiek, en voor aankomelingen. Opkooing werd met goed gevolg geweerd, en aan het gebroed der speculanten in landerijen onverbiddelijk de deur gewezen. Onbewust genoot ieder zijn geluk, en onder een ruw uiterlijk verborg zich de benijdenswaardigste tevredenheid. Langen tijd waren rechtsgeleerden zoo goed als onbekend. De landbouwer, die zijn eigen ploeg voerde, en zijn eigen vee aanfokte, was de groote man onder zijne medeburgers, en niemand overtrof in aanzien de huismoe-der, die met hare bedrijvige dochters onophoudelijk het spinnewiel liet snorren, en alle kleedingstukken spon en weefde. Het fatsoen was binnen zeer enge grenzen beperkt, en de trots, die niets hoogers kende dan een vrouwenzadel, moest zich tevreden stellen met den alledaagschen pracht van het blaauw en wit gestreepte linnen kleed met de enge tot de pols reikende mouwen, en van het sneeuwwitte schort, dat sterk gesteven en gestreken door elke vrouw in de kolonie op feestdagen werden gedragen. Daar was geene verandering tusschen den zaaitijd en den oogst, als de afwisseling van de gewone dagelijkse kleeding met het fraaier zondagspak.

Elk huisgezin had geleerd tot God op te zien, als tot de bron van

alle goed. Toch had het leven geene sombere kleur. Vrolijkheid en onschuldige vermaken waren geene vreemdelingen onder de godvreezenden; de godsdienst zelf trok van tijd tot tijd het kleed der vreugde aan, en de jaarlijksche dankdag was van oudsher even luidruchtig, als door oprechte vroomheid gekenmerkt. De natuur laat altijd en in alle dingen hare rechten gelden, en toont zich rijk in aanleidingen tot feestelijke blijdschap.

De matigheid in het huiselijk leven oefende een heilzamen invloed op de staatsuitgaven. Eene halve eeuw na de uitvaardiging van het charter, gingen de jaarlijksche uitgaven van het bestuur de som van achthonderd pond niet te boven (4000 dollars); de bezoldiging van den opperrechter was tien Shillings per dag, wanneer hij zitting hield. In elk district moest een overheidspersoon zich met de behandeling der erfeniszaken belasten, en deze aangelegenheid voor weezen met de minst mogelijke kosten behartigen.

Ook in de opvoeding stelde de kolonie groot belang, en van hare stichting aan was zij op de vestiging van scholen bedacht geweest. Het duurde niet lang, of eene kleine hoogeschool trad in het leven, Yale is zijn ontstaan verschuldigd aan tien eerwaarde vaders, die in 1700 te Bradford samen kwamen, en ieder eenige boeken op eene tafel legden, met de woorden: Ik geef deze boeken voor de stichting eener hoogere school in deze kolonie.

Doch de staatkundige opvoeding des volks is eene vrucht van de gezegende inrichting der steden, die hier, even als door geheel Nieuw Engeland heen, ieder op zich zelve eene kleine democratie uitmaken. Het was de natuurlijke toepassing van een stelsel, dat de geest der menschheid op onvolmaakte wijze aan onze Angel-Saksische voorouders had geopenbaard. In de oudere republieken was het burgerrecht een erfelijk privilege geweest. In Connecticut werd dat recht door inwoning verkregen, en door vertrek verloren. Elke vergadering van de bewoners eener stad was eene kleine republiek, de welvarende en de behoeftige, de wijze en de dwaas hadden daarin stem en zitting met gelijke rechten. Daar werden de belastingen besproken en vastgesteld, daar werden de regeeringsbeambten gekozen, de aanleg van wegen bepaald, en tot den bouw van bruggen besloten; daar werd ook de predikant verkozen, en voor de afgevaardigden naar de algemeene vergadering de lastbrief vastgesteld. De beraadslaging stond voor een iegelijk open. De kennis maakte geene aanspraak op voorrechten, en de domheid verborg hare aanmatigingen niet. Wie de gedenkschriften dezer dorps-demokratiën leest, treft onophoudelijk het een of ander stuk aan, dat een scherpzinnigen geest van staatsrechtelijke wijsheid openbaart, en eene frischheid van zin en opvatting vertoont, die dubbel belang inboezemen, getuigenis als zij geven van

de rechtvaardigheid en eenvoudigheid der mannen uit die dagen. Naarmate de ontwikkeling der maatschappij voor den arbeid des geestes een wijder veld ontsloot, zien wij vereenigingen ontstaan, die grooten invloed hebben geoefend, en ten nauwste met de geschiedenis der kolonie zijn verbonden. Toen Connecticut geroepen werd om zijnen rustigen staat te verlaten, en deel te nemen aan gebeurtenissen, waaruit eene nieuwe staatkundige wereldorde is te voorschijn gekomen, verwierf het beleid, dat eens de dorpsaangelegenheden zoo voortreffelijk had geregeld, even groote bewondering op een ruimer tooneel, in den raad en op het slagveld.

Gedurende de eerstvolgende eeuw is er voor den geschiedschrijver slechts zelden iets van Connecticut te verhalen; zijne instellingen waren zoo volmaakt als mogelijk was. Langer dan 100 jaren woonde de vrede in zijn midden, en slechts nu en dan vinden wij melding gemaakt van pogingen om de democratische inrichting der kolonie aan te tasten, die echter geene duurzame gevolgen hadden. Gedurende eene eeuw is de geschiedenis van dien bodem eene schilderij van onverminderd geluk. Connecticut's toestand te beschrijven zou zijn de zegeningen op te sommen eener zelfregeering, door eene vereeniging van landbouwers uitgeoefend, die den tijd tot nadenken bezaten, op onderwijs waren gesteld, en evenmin een adel als een gepeupel in hun midden kenden. De Engelsche namen van hunne steden en dorpen geven getuigenis van de liefde, waarmede zij aan het moederland gedachtig bleven. Had Karel II een blik op de aarde kunnen werpen, en de zegeningen zien, die zijn charter had aangebracht, dan zou hij zich hebben mogen beroemen op eene daad, die de beschuldiging verzachtte, dat hij in zijn leven nooit iets tot bevordering van het geluk zijner onderdanen had gedaan. De tevredenheid van Connecticut was aan een boordevollen beker gelijk. In eene openbare afkondiging met het groot zegel der kolonie voorzien, bericht het aan de wereld, dat de dagen, die het onder het charter beleefde, »kalme dagen van vrede" waren.

Zulke tijden keeren niet terug. De geschiedenis voert op haar groot tooneel geene oude stukken op, maar brengt telkens nieuwe tafereelen uit het groote drama des menschelijken levens te voorschijn; tafereelen van vermeerderden roem, van grootere welvaart, van uitgestrekter arbeid, maar niet van meerdere rust, of schooner reinheid van zeden.

Nog vrijgevinger was de bescherming, die Karel II aan Rhode Island verleende. Toen het Roger Williams gelukt was van het lange parlement de bekrachtiging te verkrijgen van de vereeniging der koloniën, die thans nog den staat Rhode Island uitmaken, was hij naar Amerika terug gekeerd, met achterlating van John Clarke als gevolmachtigde der kolonie in Engeland. Nooit heeft zeker een jeugdig gemeenebest

een trouwer vriend gehad, maar ook nooit heeft een jeugdig volk zulk eene hartelijke verkleefdheid aan de vrijheid van geest en geweten aan den dag gelegd. »Bepleit onze zaak,» had het tot dien vriend gezegd, in eene voorafgaande lastgeving, die door Gorton en anderen (1658) was opgesteld, »op zulk eene wijze, dat wij niet genoodzaakt worden, eenig burgerlijk gezag over iemands geweten uit te oefenen, daar wij dit voor niets minder dan eene daad van wreedheid houden.» En thans, nadat de erfelijke koning was hersteld en wel en wettig erkend, vertrouwden zij, »dat de genadige hand der Voorzienigheid (1660) hen in hunne billijke rechten en vrijheden zou handhaven.» »Het gaat ons zeer ter harte,» zoo spraken zij in hun verzoekschrift aan Karel II, »dat wij niet eene levende proef kunnen aanwijzen, hoe een bloeiende burgerlijke samenleving zeer goed kan in stand blijven, met eene volledige vrijheid in godsdienstige zaken.» De koning luisterde met welwillendheid naar hun verzoek; nog opmerkelijker is, dat Clarendon mannen van dienst wilde zijn, die gewoon waren zich zelve te beschrijven als schapen, die voor de bisschoppen, als voor zoo vele wolven waren gevlucht. Waarschijnlijk kwam hem de gewetensvrijheid in een hoek van een afgelegden werelddeel minder gevaarlijk voor; ook Rhode Island scheen een mededinger van Massachusetts te kunnen worden, en een belangrijk vraagstuk in de geschiedenis des menschdoms op te lossen. Uit dien hoofde kwam het charter, dat eenige vertraging door oneenigheid over de grensscheidingen had ondervonden, 8 Juli 1663 tot stand; het bevatte behalve nieuwe beginselen, alles wat aan Connecticut was toegestaan. Het oppergezag werd opgedragen, — en nog heden ten dage bestaat deze inrichting van bestuur, — aan een gouverneur, ondergouverneur, tien bijzitters, thans senatoren genoemd, en afgevaardigden uit de steden. Het was een treffend bewijs van gematigdheid, dat op de gemoedsbezwaren der kolonisten zoo zeer acht werd geslagen, dat zij geen eed van getrouwheid behoeften af te leggen; de wetten moesten in overeenstemming met de Engelsche zijn, met bijvoeging van de uitmuntende bepaling, dat ook daarbij moest worden te rade gegaan met de plaatselijke gesteldheid en het karakter der bevolking. Maar vooral toonde de koning zijne welwillende gezindheid door de bepalingen omtrent de vrijheid van godsdienst, bepalingen, die hij binnen de grenzen van het koninkrijk niet kon uitvaardigen, zoo als later zijn broeder, die zulks beproefde, heeft ondervonden. »Niemand in de bovengenoemde kolonie zal thans of later op eenigerlei wijze in moeilijkheden gewikkeld, gestraft, verontrust, of ter verantwoording geroepen worden wegens eenig punt van godsdienst, maar iedereen zal te allen tijde vrij en gerechtigd zijn, om zijn eigen oordeel te gebruiken, en zijn eigen geweten te volgen in alles, wat tot den godsdienst behoort.»

Het charter beperkte deze vrijheid niet tot het Christendom, maar schonk aan heidenen en vereerders van Fo dezelfde privilegies. Voor de discipelen van Confucius was die vrijgevigheid slechts eene daad van wederkeerige rechtvaardigheid, daar het charter van Rhode Island juist één jaar werd uitgevaardigd, nadat de keizer van China de vrije belijdenis van het Christendom aan zijne honderd millioen inwoners had vergund.

Groot en onvermengd was de blijdschap, die de kolonisten vulde, toen de tijding zich verspreidde, dat »Gorge Baxter, de trouwe en gelukkige overbrenger van het charter,» was aangekomen. De gansche bevolking versamelde zich op het schoone eiland, dat lang als een voorbeeld van vruchtbaarheid geprezen, en voor eene van de bekoorlijkste plekjes aan de zee kust gehouden werd, »tot de plechtige ontvangst van Z. M. genadigen open brief. Het was eene zeer groote samenkomst, en talrijke vergadering.» Het schrijven van den gevolmachtigde werd geopend, en met behoorlijke aandacht gelezen,» vervolgens werd het charter uit de doos, waarin het was gesloten, genomen, en door Baxter met luider stem, zoo dat het gansche volk het kon hooren, voorgelezen, terwijl daarna de brief met Z. M. groot zegel en onderteekening met behoorlijken ernst werd omhoog gehouden, en aan de menichte vertoond.» Nu toch was de republiek eerst volkomen veilig. Massachusetts had haar onafhankelijk bestaan niet willen erkennen, maar moest thans wel gehoorzamen aan de vrijwillige verklaring van den Souverein. En konden de bewoners van Rhode Island wel anders als Karel II van ganscher harte dankbaar zijn, die hun al wat zij gevraagd hadden schonk, en zich op hunne genegenheid verliet, zonder zelfs den eed van trouw van hen te eischen.

Deze staatsregeling, die, naar het scheen, eene zuivere democratie invoerde, en een staatsrechtelijk stelsel bekrachtigde, dat in de oogen van iedereen, behalve de bewoners van Rhode Island zelve, onbestaanbaar heette, is blijven bestaan, en tot het oudste constitutioneel charter in de wereld geworden. Het overleefde de beginselen van Clarendon, en de politiek van Karel II. Ten tijde, dat het uitgevaardigd werd, bedroeg de bevolking der kolonie waarschijnlijk plus minus vijf en twintig honderd zielen. Binnen honderd zeventig jaren is dat aantal tot het veertigvoud vermeerderd. Eene regeering, waarvan men oordeelde, dat zij ter nauwernood in stand zou kunnen blijven onder schaapherders en landbouwers, — zoo weinig beperkingen bevatte zij voor de macht des volks, — beschermde eene dicht op een gedrongene bevolking, en de rijkdommen, door een uitgebreiden handel verworven. Nergens in de wereld waren leven, vrijheid en eigendommen zoo veilig als in Rhode Island.

Eenparig werd besloten den dank der kolonie te brengen aan een

driemanschap van weldoeners; — aan »koning Karel van Engeland, voor zijne hooge, en onschatbare, ja, weergalooze gunst;” aan Clarendon, »den historieschrijver, den staatsman, den eersten Minister, die aan de kolonie buitengewone groote belangstelling en toegenegenheid had betoond;” en aan den nederigen en braven Clarke, den volhardenden en belangeloozen agent, die gedurende zijne twaalfjarige zending door eigene vlijt en eene hypotheek op zijn vermogen in zijn onderhoud had voorzien, wiens geheele leven één doorgaand betoon van welwillendheid geweest was, en die, bij zijn dood, (1676) al zijne bezittingen voor het onderhoud der behoeftigen en het onderwijs der jeugd bestemde. Anderen zochten ambten in hun eigen belang; hij daarentegen besteedde even als Roger Williams zijn leven tot nut van ’t algemeen. Hij had machtige vijanden in Massachusetts, en liet een vlekkeloozen naam na.

Er is slechts eene vluchtige kennismaking noodig, om onder de schrijvers de zoodanigen te leeren kennen, die noode lof toezwaaien, zelfs waar die lof ten volle is verdiend. De letterkundigen hebben, even als alle overige menschen, zwakheden en gebreken, die zij in hunne geschriften openbaren. Ook zijn er vele historieschrijvers, die door partijzucht beheerscht, de verdiensten van doorluchtige dooden zoeken te verkleinen, en den roem van staten met wangunstige blikken beschouwen. De wetten van Rhode Island, welke herhaaldelijk door commissiën zijn herzien, werden eerst na de omwenteling van 1688 gedrukt, te midden van de beweging door de opvolging van het Hanoversche huis veroorzaakt. Wij vinden in het oudste der thans nog bestaande gedrukte exemplaren de bepaling, dat Roomsch-Katholieken van het genot der gewetensvrijheid waren uitgesloten. Deze uitzondering was niet het werk van de bevolking van Rhode Island; ook geven de archieven geene opheldering, aan welke commissie van herziening der verandering haren oorsprong had te danken, welke waarschijnlijk met politieke toestanden in Engeland samen hing. Ook was de uitzondering onschadelijk, daar er geene Katholieken in de kolonie woonden. Toen echter in den vrijheidsoorlog Fransche schepen in de havens van Rhode Island aankwamen, werd zij dadelijk door de wetgeving vernietigd. Nu hebben sommige schrijvers, op grond van dit gedrukt exemplaar, beweerd, dat de genoemde uitzondering reeds in de eerste algemeene vergadering te Newport, na de ontvangst van het charter is vastgesteld. Ik heb nauwkeurig de archieven onderzocht en gevonden, dat Rhode Island bij de aanneming van het charter het groote beginsel van gewetensvrijheid in den ruimsten zin des woords, heeft uitgesproken. De eerste vergadering (Maart 1664) deed weinig meer dan op nieuw de regeering te regelen, en al de wetten af te schaffen, die niet met het charter strookten; — eene opheffing, waar-

door de uitsluiting der Katholieken onmogelijk werd gemaakt. — In Mei daaraanvolgende had de gewone zitting plaats, en werd bij die gelegenheid de godsdienstvrijheid met de eigen woorden van het charter afgekondigd. Deze woorden omvatten niet alleen de Katholieken, maar lieden van elk geloof. »Niemand, heet het, zal voortaan op eenigerlei wijze bemoeilijkt worden wegens afwijkende gevoelens in godsdienstige aangelegenheden.» Als wilde men een schriftelijk bewijs tot wederlegging van den laster achterlaten, verklaarde de wetgevende vergadering in Mei 1665. »dat de vrijheid van alle personen, met betrekking tot den godsdienst, een beginsel was, dat van den beginne aan in de kolonie was gehandhaafd, en zij van plan was, datzelfde beginsel voortdurend in eere te houden. En dit getuigenis steunt nog op een ander gezag als hunne eigene woorden. De Engelsche commissarissen, die Rhode Island bezochten, verklaarden van dat volk: »Zij laten vrijheid van geweten toe, aan een iegelijk, die ordentlijk leeft, en zij vergunnen de vrije uitoefening van alle godsdiensten. Andermaal, in 1680, kon de regeering der kolonie verklaren, zonder dat er iemand was, die haar vermocht te logenstraffen: »Wij laten iedereen vrij, om te wandelen, zoo als God hem in het harte geeft, onze geheele bevolking geniet vrijheid van geweten.» Vrijheid van geweten, vrijheid van overtuiging, zonder eenige beperking, was van den beginne aan het zegeteeken der Baptisten.

Wat zullen wij nog meer van Rhode Island uit de dagen van ouds verhalen? Dat het eene nieuwe manier van stemmen uitvond, hierin bestaande, dat ieder kiezer zijn naam op de buitenzijde van zijn stembriefje moest plaatsen? Dat het tijdelijk zijne algemeene vergadering in twee huizen splitste; — eene verandering, die tegen het laatst dier eeuw algemeen werd aangenomen? Dat het bepaalde, dat de afgevaardigden tot vergoeding voor hunne wetgevende werkzaamheden, drie shillings per dag zouden ontvangen, te betalen door de bewoners der plaats, die ze had benoemd? Of dat het door Plymouth werd lastig gevallen, en door Connecticut geplaagd, in zake der grensscheidingen? Of dat het handelsprivileges aanvragende, aan Clarendon de verdiensten van zijne baai opvijzelde, »in waarheid de schoonste in Nieuw Engeland, voorzien van havens, toegankelijk voor de zwaarste schepen, die ooit de zee bevoeren, en nog open, wanneer de overigen ten oosten en ten westen reeds met onverbreekelijke ijsdeuren waren gesloten?» Van meer belang is de vraag in ons oog, of de rechten des gewetens, en de vrijheid van overtuiging strikt werden geëerbiedigd?

Meer dan één schrijver heeft Rhode Island van vervolging der kwakers beschuldigd. De laster heeft niet eenmaal een aannemelijken grond. De koninklijke commissarissen van 1665, minder toegevend dan het charter, vorderden den eed van trouw; de algemeene verga-

dering, doordrongen van eerbied voor de rechten van het geweten, wilden naar geen ander voorstel luisteren, als naar dat van eene verbindtenis tot getrouwheid en verschuldigde gehoorzaamheid aan de wetten. Deze belofte te weigeren had verlies van het kiesrecht ten gevolge. Kon er wel een milder weg worden gekozen? Toen echter de ondervinding leerde, dat deze belofte den kwakers hinderlijk was, werd zij reeds in het volgend jaar opgeheven.

Enmaal slechts liet Rhode Island zich op de verzaking zijner beginselen betrappen. De inzameling der belastingen was met groote zwaarigheid gepaard gegaan, en sommige dorpen hadden geweigerd hun aandeel te betalen. In 1671 nam de algemeene vergadering eene wet aan, waarbij eene zware straf werd gesteld op het spreken in de dorpsvergaderingen tegen de betaling der omslagen. Deze wet kostte aan hare verdedigers hunne herkiezing, in het volgend jaar werden de overheidspersonen uit het volk der kwakers gekozen, en de vrijheid van beraadslaging hersteld. George Fox zelf bevond zich onder zijne vrienden, om hen tot verdubbelden ijver en waakzaamheid tegen onderdrukking, en standvastige verdediging van de rechten des volks aante sporen. De bekendheid der bevolking met hare rechten beschouwde hij als de macht, die heil en welvaart zou te voorschijn roepen, en voegde hij er bij, — want naar zijn oordeel was politieke gelijkheid de vrucht des Christendoms, — »Gij zijt de onwaardigste lieden op aarde, als gij de vrijheid verliest, waarmede Christus u in leven en dood heeft vrijgemaakt.»

Voor Maryland was de restauratie der Stuarts de herstelling in zijn eigendom. Virginia kon veel sterker gronden om in de gunst des konings te deelen, laten gelden, dan Rhode Island en Connecticut, en 30 April 1661 ging Sir William Berkeley zelf als gevolmachtigde der kolonie naar Engeland scheid. Doch Virginia was even ongelukkig in den agent, dien het koos, als in het oogmerk, dat het najoeg. Berkeley was slechts op de behartiging van zijne persoonlijke belangen bedacht, en Virginia verlangde verlichting van den druk der Navigatie-acte, die Karel II kort te voren bekrachtigd had. Verlichting was onmogelijk, zij was boven de macht des konings, als behoorende tot de taak van het parlement. Virginia ontving geen charter, noch eenigen waarborg voor de staatsregeling, die het bezat, behalve in de lastgeving aan zijn gouverneur. Het vertrouwen der verkleefde was veroordeeld, om bittere teleurstelling te ondergaan. Ten einde de gulzigheid van begunstigde hovelingen te verzaadigen, werd Virginia door schenkingen van land verscheurd, totdat eindelijk voor den tijd van een menschenleven de geheele kolonie was weggegeven, even onbezorgd, als eene lijfrente in eene pachthoeve bestaande weggegeven wordt.

Intusschen maakte Sir William Berkeley van zijn verblijf in Engeland in zijn eigen belang gebruik, en gaf het voorbeeld tot beperking der

grenzen van het gewest, als welks vertegenwoordiger hij moest optreden. Met Clarendon en zes andere aanzienlijke hovelingen en staatslieden dier dagen ondernam hij eene onmetelijke speculatie in landerijen. Berkeley, die op het punt was van naar Amerika terug te keeren, scheen een gepast werktuig te zijn. In Holland kwamen spotprenten op koning Karel uit, waarop hij was afgebeeld met eene vrouw op iederen arm, terwijl hovelingen bezig waren zijne zakken te bestelen. Voor ditmaal roofden zij geheele gewesten, en het land, dat zij bekwamen, zou, zoo het onder de acht verdeeld was geworden, aan ieder hunner een strook gronds gegeven hebben, zoo groot als het koninkrijk Frankrijk.

Tot voltooiing van de schets der veranderingen door Karel II in het grondgebied der kolonien tot stand gebracht, schiet ons nog over te vermelden, dat de koning, na het geheele zuiden te hebben weggegeven, zijn broeder met het land tusschen Pemaquid en de St. Croix beleende. Het eigendomsrecht op New Hampshire en Maine werd 1677 opgerakeld, met plan om daarmede den hertog van Monmouth te begiftigen. Het schoone gebied tusschen de Connecticut rivier en de Delaware Baai, door tienduizend zielen bewoond, werd, ten spijt van het aan Winthrop verleend charter en het feitelijk bezit door de Hollanders, onder den naam van een gedeelte van Maine aan den hertog van York geschonken. De giftbrief, die aan William Penn een uitgestrekt en vruchtbaar gewest afstond, en daarmede de philanthropie met uitvoerende macht op den westelijken oever van de Delaware bekleedde, was mede een geschenk van Karel II. Na den oorlog van Filippus in Nieuw Engeland werd Mount Hope met groote moeite uit de klauwen van een hoveling gered, die destijds beroemd was als de vervaardiger van twee onbeduidende tooneelstukjes. De afstand van Nova Scotia aan Sir Thomas Temple werd niet herroepen, terwijl men Acadia zonder bepaalde grensscheiding aan Frankrijk teruggaf (1667). Van de uiterste kaap van Nova Scotia tot Florida toe, was, met uitzondering van enkele streken, de verdeeling van het grondbezit in elk gewest gewijzigd. Ja, wat meer nog zegt, de handel met Afrika, die gewichtige schakel in den wereldhandel, die 't eerst Europa, Azie en Amerika verbond, en de Caucasische, Maleische en Ethiopische rassen met elkander in duurzame aanraking bracht, werd aan eene maatschappij geschonken, die alleen het recht had, om op de Afrikaansche kust volkplantingen aan te leggen. Ook de koude luchtstreek onderging hetzelfde lot, daar prins Rupert met zijne vrienden van den koning een monopolie over de landen aan de Hudson's Baai ontving.

Gedurende de eerste vier jaren van zijne regering, gaf Karel II een groot gedeelte van een werelddeel weg. Ware hij tot aan zijn dood toe bij machte geweest op die wijze voort te gaan, dan zou hij de geheele wereld ten geschenke hebben afgestaan.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

MASSACHUSETTS EN KAREL II.

Massachusetts heeft nooit de gunst der restauratie genoten. De feitelijke onafhankelijkheid, die het zich gedurende de laatste twintig jaren had toegeëigend, was te edel eene bezitting, om haar overijld prijs te geven. De tijding van de herstelling der Stuarts, die met de schepen, waarop Goffe en Whalley zich als passagiers bevonden, werd aangebracht, wekte bij sommigen twijfel, bij anderen bezorgdheid, en men hechte over 't algemeen weinig gewicht aan die gebeurtenis (17 Juli 1660). In de zitting der algemeene vergadering van October leed het voorstel, om aan den koning een adres aan te bieden, schipbreuk; daar de meerderheid de zaken in Engeland voor nog niet beslist hield. Eindelijk (10 Nov.) kwam de tijding, dat werkelijk het erfelijk koningshuis weder den troon had beklommen, en eene zwerm van vijanden der kolonie het nieuw bewind belegerde. Aanstonds werd nu eene algemeene vergadering bijeengeroepen, en daarin tot het zenden van een adres aan den koning en het parlement besloten, (19 December). Op raad van de groote meerderheid der oudsten besloot men geen oordeel over den dood van Karel I, noch over de smartelijke gebeurtenissen van het verledene uit te spreken. De kolonisten wendden zich tot den koning van Engeland, als tot »een koning, die den tegenspoed had leeren kennen, en die zelf een balling geweest zijnde, de harten van ballingen doorgrondde." Zij verzochten om »bevestiging der burgerlijke en godsdienstige vrijheid," en drongen er op aan, dat hun de gelegenheid zou worden gegeven zich tegen klachten en be-

schuldigheden te verdedigen. »Laat de koning;» zoo luidde hun verzoekschrift, »niet naar de inblazingen van menschen luisteren, uwe dienaren zijn trouwe lieden, die God en den koning vreezen. Wij konden zonder vrijheid van godsdienst niet leven, en om haar te bekomen zonder bijvoeging van menschelijke bepalingen, zijn wij niet zonder tranen van ons vaderland gescheiden, en hebben onze maagschap en onze ouderlijke woningen verlaten. Onze kleeding is oud geworden op de lange en bezwaarlijke reis, wij zelve, die in de kracht des levens hier aankwamen, zijn vergrijsd, en sommigen onzer gaan onder den last des ouderdoms gebogen.» Als belooning voor de bescherming hunner vrijheid belooven zij de zegenbeden van een volk, dat op God zijn vertrouwen stelt.

Te gelijker tijd (19 December) ontving de agent der kolonie Levetrett aanschrijving, om ten haren behoeve de belangstelling en gunst van parlamentsleden en leden van den geheimen raad te winnen, voor de met brief en zegel bekrachtigde rechten der kolonie te ijveren, en tegen hogere beroepen op Engeland in burgerlijke en kriminele zaken zich te verzetten. Er bestond eene flauwe hoop, dat het nieuw bestuur den handel van Nieuw Engeland genegen zou zijn, en daarom de voordeelige bepalingen vernieuwen, die het lange parlement had gemaakt. Maar de acte van Navigatie was reeds uitgevaardigd, en Massachusetts heeft te vergeefs voor zich op de opheffing harer strenge voorschriften aangedrongen, totdat zij ophield die als eene gunst te vragen.

Intusschen werd eene verhandeling, die Eliot, de menschlievende apostel der Indianen, — dezelfde, die de goedkeuring des volks, zelfs tot het sluiten van verdragen had geëischt, tot verdediging van het beginsel der onbepaalde volksvrijheid had uitgegeven, als vol van oproerige stellingen veroordeeld. De eenvoudige en nederige schrijver aarzelde niet om zijn geschrift »over het Christelijk gemeenebest» te onderdrukken, en in betamelijke bewoordingen de regeering door een koning, lords en gemeenten niet slechts voor wettig, maar ook voor uitstekend te verklaren.

Eene algemeene betuiging van welwillendheid van de zijde des konings kon natuurlijk de bezorgdheid en de vrees der volkplanters niet wegnemen. De commissie toch voor de volkplantingen koesterde de verdenking, dat Massachusetts, zoo het slechts durfde, de gehoorzaamheid aan Engeland zou opzeggen, en liever een verbond met Spanje of elk ander wanhopig middel aangrijpen, dan het oppergezag van het moederland te erkennen. Hierover ontstond aanstonds twist, en de koninklijke regeering besloot het beginsel toe te passen, dat het lange parlement had laten varen. Het was derhalve niet zonder reden, dat de kolonie voor vijandelijke aanraking met de kroon beducht werd,

en na een uitvoerig rapport eener talrijke commissie, waarvan Bradstreet, Hawthorne, Mather en Norton leden waren, vaardigde de algemeene vergadering eene »declaratie van de natuurlijke en door brief en zegel bekrachtigde rechten» der kolonie uit (10 Juni 1661).

Hunne vrijheden onder God en hun charter, zoo spraken zij, bestonden hierin, dat zij hun eigen gouverneur, onder-gouverneur en vertegenwoordigers mochten kiezen; dat zij burgers mochten toelaten op zoodanige voorwaarden, als zij zelve zouden goedvinden te bepalen; dat zij alle beambten, van welken aard ook, hooge zoowel als lage, zouden mogen aanstellen, en hun werkkring en standplaats aanwijzen; verder was het hun vergund alle macht, uitvoerende, wetgevende en rechtsprekende door hunne eigene jaarlijks daartoe gekozene en aangestelde overheden en afgevaardigden uit te oefenen; zich met kracht van wapenen tegen elken aanval te verdedigen, en als een inbreuk op hunne rechten af te wijzen, elke koninklijke, of door het parlement verordende belasting, welke nadeelig voor hun land, en met een wettig genomen besluit van de koloniale wetgeving strijdig was. Den plicht der getrouwheid en onderdanigheid beperkten zij tot enkele punten, die voordeel, noch gezag aan den koning verschaften.

Nadat het Puriteinsch gemeenebest zich op deze wijze tegenover den koning had geplaatst, door elk beroep van de vonnissen zijner eigene rechtbanken op den Souverein te wraken, en tegenover het Engelsch parlement door de verklaring, dat de Acte van Navigatie eene verkrachting was van zijne in het charter opgenomen rechten, liet het op den 7 Augustus, meer dan een vol jaar na de restauratie, Karel II te Boston, onder in achtneming van eenige koele formaliteiten, als koning uitroepen. Doch de »onderdanige brief van gelukwensching, die hem op denzelfden dag werd toegezonden, noemde zijn antwoord, eene vredesboodschap van den besten der koningen.» »Koninklijk Heer,» zoo luidde het schrijven verder, blijkbaar met het doel om dit achteraan komen der kolonie door onbetamelijke vleierij te doen vergeten, »uwe rechtmatige aanspraak op de kroon plaatst u in ons geweten op den troon, gelijk uwe gunst een troon voor u opricht in onze harten; de eerste dringt ons tot gehoorzaamheid, de laatste tot verkleefdheid; door de eerste noemen wij u heer; de laatste verschaft u den naam van redder. Mephiboseth, hoe verkeerd ook te voren aan u afgeschilderd, verheugt zich niettemin, dat de koning in vrede is gekomen in zijn eigen paleis. Nu God met onzen heer en koning zoo goedgunstig heeft gehandeld, wenschen wij vurig, dat Nieuw Engeland onder uwe koninklijke bescherming duurzaam het voorrecht zal smaken, om het lied des Heeren te mogen zingen in dit vreemde land.»

De jeugdige republiek had intusschen het bewind gevoerd, alsof zij daartoe gerechtigd was; de klachten tegen haar namen toe, en haar

eigen belang, zoowel als het uitdrukkelijk bevel des konings, bewogen haar tot het zenden van gezanten naar Londen. De gevoelens der kolonisten waren verdeeld, de groote meerderheid wenschte de krachtige handhaving van de bestaande inrichting, anderen daarentegen wilden in onderhandeling treden, en met het ministerie Clarendon eene overeenkomst sluiten. De eerste partij behaalde de overwinning, en op den laatsten December 1661 werden John Norton, die hoewel een zeer geleerd man, en een strenge Puritein, toch op gematichtheid gesteld was, en de voortreffelijke Simon Bradstreet tot commissarissen naar Engeland benoemd. In Jannari 1662 ontvingen zij hunne lastgeving, welke inhield, dat zij den koning van de verkleefdheid der kolonie Massachusetts zouden overtuigen, maar tevens »om zich tot niets te verbinden, dat nadeelig voor den tegenwoordigen staat der kolonie was, en om te beproeven de bevestiging te erlangen van de rechten en privilegiën, die zij feitelijk bezat.” Te gelijker tijd werden brieven gezonden aan de Engelsche staatslieden, van wier vriendschap men ondersteuning meende te mogen verwachten.

Koning Karel ontving de gezanten vriendelijk, en liet ze te zijner tijd met zijn koninklijk bescheid vertrekken, dat waarschijnlijk van Clarendon afkomstig was. Het charter werd bevestigd, en eene voorwaardelijke amnestie voor alle overtredingen gedurende de laatste onlusten toegezegd. Maar de koning verlangde de herroeping van alle wetten, die afbreuk deden aan zijn gezag, benevens de aflegging van den onderdanen eed, de rechtsbedeeling in zijnen naam, het kiesrecht voor al de vrije bezitters van een toereikend vermogen, en daar het charter op de vrijheid van geweten gebouwd was, de toekenning dier vrijheid aan hen, die zich van het kerkelijk gebedenboek wilden bedienen, en hunne godsvereering naar de gewoonten en inzettingen der in Engeland heerschende kerk verrichten.

Deze voorwaarden waren op zich zelf verre van onredelijk, maar het volk van Massachusetts lette minder op den aard der hier gestelde eischen, dan op de macht, van welke zij uitgingen. Berusting zou den schijn gegeven hebben, alsof zij aan den koning het recht toekenden om de vonnissen door hunne rechtbanken geveld te herzien en te vernietigen, en op eigen gezag hunne binnenlandsche instellingen en gebruiken te wijzigen. De vraag of zij zouden gehoorzamen was tevens de vraag, of zij al dan niet vrij wilden zijn, en riep de twee partijen der aanhangers van het koninklijk prerogatief en der verdedigers van de vrijheid in het leven, welke Massachusetts hebben verdeeld tot aan de vestiging der onafhankelijkheid.

Het lag geheel in het karakter dier tijden, dat godsdienstige onverdraagzaamheid eene gewichtige rol in den twist speelde. Het episcopaat werd als de natuurlijke bondgenoot der monarchie beschouwd en

gevreesd. Ook de Anabaptisten waren koningsgezind, zij waren bij het ministerie in Engeland als aanklagers van Massachusetts opgetreden, en mochten zich op de bijzondere gunst van Karel II beroemen. De beginselen eener verlichte verdraagzaamheid hadden spoedig zich ingang weten te verschaffen, thans echter, nu Massachusetts zich gedwongen zag tot vernieuwden tegenstand tegen de monarchie, werd de drukpers onder toezicht gesteld, gelijk het wantrouwen tegen alle afwijkende gevoelens, die van de eenmaal bestaande afweken, aan de godsdienstige dweepzucht voedsel gaf. De vertegenwoordigers van Massachusetts wilden zich naar de bevelen des konings niet schikken, maar bepaalden zich tot het nemen van maatregelen, »zooals de eere Gods en het welzijn des volks eischten,” m. a. w. zij besloten tot de handhaving hunner godsdienstige inzettingen en hunner demokratische onafhankelijkheid.

Toch zag de bevolking van Massachusetts de groote gevaren niet voorbij, waaraan zij zich door hare weigering om aan de bevelen van den Souverein te gehoorzamen, blootstelde. Valsche en ware berichten werden onderengemengd en werkten samen tot verbittering van het hof van St. James. Men vertelde openlijk, dat Whalley en Goffe aan het hoofd stonden van een leger, en beweerde, dat de vereeniging der vier kolonien van Nieuw-Engeland haar grond had »in het oogmerk om zich van de gehoorzaamheid van Engeland te ontslaan.” Sir Thomas Temple, Cromwell's gouverneur van Acadia, had vele jaren in Nieuw Engeland gewoond, en trad thans als verdediger der kolonie op. »Ik verzeker u,” — zoo schreef Clarendon aan Massachusetts, — »van mijn oprechte liefde en vriendschap voor uw land; noch in uw charter, noch in uwe privileges, bewind of kerkorde zult gij enig nadeel lijden.” Desniettemin verspreidde zich spoedig het gerucht, dat er commissarissen zouden benoemd worden, om de aangelegenheden van Nieuw Engeland te regelen, en ten laatste meende men grond te hebben om te gelooven, dat zij reeds waren scheep gegaan, en spoedig oorlogschepen in de haven van Boston zouden binnenloopen.

In allerijl nam men maatregelen van voorzorg. Het patent werd aan eene commissie van vier personen ter hand gesteld, die het moesten opbergen, en ten dienste des lands bewaren. Ten einde het gevaar eener landing te voorkomen, werd gelast, dat officieren en soldaten van schepen niet dan in kleine troepen mochten aan wal gaan, en onbepaalde gehoorzaamheid aan de wetten van Massachusetts van hen geëischt. Overeenkomstig het gebruik dier dagen werd een bidden boetedag uitgeschreven.

Met dit gebruik is meermalen de spot gedreven. Doch men vergeet niet, dat die tijden tijden waren van krachtig godsdienstig geloof, en

ieder man verplicht was de openbare godsdienstoefening bij te wonen. Niemand dan de kranke was afwezig, want destijds namen de moeders hare zuigelingen, die zij niet konden achterlaten, met zich mede naar de kerk. Het uitschrijven van een vasten dag bij bijzondere gelegenheden was dus een bijeenroepen van alle bewoners der kolonie, om de aandacht van het gansche volk op een bepaald onderwerp te vestigen, als onder het oog van den alomtegenwoordigen God. Geen middel van bekendmaking kon met dit wedijveren, daar het ieders oor bereikte. Langs dien weg bracht men de gansche bevolking in beweging, en viel het gemakkelijk hare gezindheid te leeren kennen.

Eindelijk, op den 23 Juli 1664, kwam de vloot, die op de verovering der Hollandsche nederzettingen aan de Hudson was uitgezonden, te Boston aan. Zij had commissarissen aan boord, die aan de vrijheid der kolonien vijandig en belast waren met een onderzoek naar de wijze, waarop de giftbrieven van Nieuw Engeland waren toegepast, maar ook met volmacht, om maatregelen voor de rust des lands te nemen, overeenkomstig de koninklijke bevelen, en hunne eigene wijsheid.

Wel is waar matigden de commissarissen zich aanvankelijk geen gezag aan, maar het volk van Massachusetts gevoelde, dat de tirannie nader kwam. Zij hielden er niet van, iets aan iemands wijsheid over te laten. Zij wilden zoo iets in geen geval aan de overheid; die zij zelve kozen, toestaan, en hoe zouden zij dan vertrouwen stellen in de wijsheid en het inzicht van vreemdelingen en vijanden? De algemeene vergadering kwam bijeen, en besloot, dat tot afwending van het gevaar de noodige voorbereidsels zouden worden gemaakt.

Er werd eene lichter van twee honderd manschappen uitgeschreven, die in den oorlog tegen de Hollanders zouden dienen, en aan dat gebod werd ook gevolg gegeven, ofschoon die manschappen tot den dienst niet werden opgeroepen. Maar de lastgeving des konings beschouwde de kolonie als een onvergeefelijke inbreuk op hare welgegronde rechten. De bewoners van Massachusetts kleefden destijds reeds denkbeelden aan, welke nu door de openbare meening van ons land als volkomen geldig worden aangemerkt, al zijn zij tot nog toe niet in het stelsel van internationaal recht opgenomen. Ten aanzien van de gehoorzaamheid, die men aan eene regering verschuldigd is, maakten zij onderscheid tusschen natuurlijke gehoorzaamheid en vrijwillige onderwerping. Het kind, zeiden zij, dat op Engelschen bodem werd geboren, is noodwendig een Engelsch onderdaan, maar zij handhaafden tevens het natuurlijk recht om zich te verplaatsen, waardoor iedereen het land zijner geboorte kon verlaten, en met zijne aanspraken op bescherming ook alle plichten van den onderdaan prijs geven. Zij zelve hadden het laatste gedaan. Zoolang zij in

Engeland hadden gewoond, hadden zij hunne verplichting tot gehoorzaamheid aan de Engelsche wetten erkend, doch omdat die wetten voor hen ondragelijk geworden waren, waren zij naar eene nieuwe wereld verhuisd, waar zij hun bestuur konden inrichten, zooals zij ook werkelijk hadden gedaan, op den grondslag van het natuurrecht en volledige onafhankelijkheid.

Nogtans hadden zij goedgevonden hunne betrekking tot Engeland te onderhouden, maar die betrekking was in hunne oogen geheel vrijwillig, oorspronkelijk en uitsluitend gegrond op, en daarom ook alleen bepaald door het charter, dat de oorkonde dier vrijwillige onderwerping was, en de eenige overeenkomst, die hen aan Engeland bond. Het recht van Engeland op den bodem op grond der ontdekking, belachten zij als eene paapsche leer, die van Alexander VI afkomstig was, en zij beriepen zich voor hunne eigene aanspraken met meer grond op hun feitelijk en rechtmatig bezit en op hunnen aankoop van de inlanders.

Met deze denkbeelden vervuld besloten zij, daar de aanstelling eener koninklijke commissie met onbepaalde volmacht niet uitdrukkelijk in hun charter was opgenomen, zich tegen de bevelen des konings te verzetten, en zijne commissie als van nul en geener waarde te beschouwen. Terwijl de vloot bezig was met de verovering van New-York, maakte Massachusetts bij publicatie bekend, dat het verboden was zich met klachten tot de commissarissen te wenden, en stelde bovendien een vertoog op, dat niet tegen de daad, maar tegen de bedreiging van tirannie, — niet tegen feitelijk gepleegd onrecht, maar tegen het beginsel er van gericht was, en 'twelk van dezen inhoud was.

»Machtige koning! De eerste stichters dezer kolonie hebben een giftbrief ontvangen, waarbij hun de volle en onbepaalde macht is geschonken, om de gansche bevolking dezes lands te besturen, door mannen, door hen zelve gekozen, en naar wetten als zij zelve oorbaar en dienstig oordeelen zouden. Een koninklijke giftbrief, met het groot zegel voorzien, is de zekerste waarborg, dien men in menschelijke zaken kan wenschen. In het bezit van dien waarborg, hebben onze inwoners op hunne eigene kosten zich met hunne vrouwen en kinderen naar de overzijde van de oceaen verplaatst, het land van de inboorlingen gekocht, en deze kolonie gesticht ten koste van veel inspanning, arbeid, gevaren, kosten en moeielijkheden, daar zij eene reeks van jaren met de bewoners der wildernis, en de lasten aan eene nieuwe volkplanting verbonden, hebben geworsteld, maar tevens meer dan dertig jaren rustig en ongestoord het privilege hebben genoten van een vrij en onafhankelijk bestuur, als hun onbetwistbaar recht voor het aangezicht van God en menschen.

»Een verordening mede met het groot zegel voorzien, waarbij vier

personen (waarvan een onze verklaarde vijand is) gemachtigd worden tot het aannemen en beslissen van alle klachten en beroepen, naar zij zullen goedvinden, onderwerpt ons aan de willekeur van vreemden, en zal onzen gemeenschappelijken ondergang ten gevolge hebben.

»Komt daarin geene verandering, dan zullen onze burgers hier noodzaakts zijn nieuwe woonplaatsen op te zoeken, zoo zij niet onder ondragelijke lasten willen bezwijken. De kracht tot nieuwe ondernemingen zal aan het kwijnen gaan, de koning zelf zal de gewone inkomsten, voortvloeiende uit de in- en uitgaande rechten van hier naar Engeland verliezen, en het einde zal wezen, dat deze veel belovende kolonie te niet gaat.

Mocht het doel zijn, om dezen of genen edelman met inkomsten hier ter plaatse te begiftigen, dan zal door de armoede der bevolking die berekening falen. Wanneer men alle jaarlijksche inkomsten van den ganschen staat bijeenbracht, en ze daarna twee of drie maal zoo groot maakte, zou het gansche bedrag voor zulk een edelman nog weinig of niets beteekenen.

»God weet, dat het onze innige wensch is rustig in een hoek der wereld te leven. Wij kwamen niet in deze wildernis, om groote dingen voor ons zelve te zoeken, en zoo iemand na ons komt om zulks te doen, zal hij zich bedrogen vinden. Wij blijven binnen de ons gestelde grenzen, en het is ver van ons een billijk vertrouwen op, en eene gepaste onderdanigheid aan uwe majesteit in overeenstemming met ons charter te weigeren. Wij zouden van ganscher harte alles doen wat in ons vermogen is, om ons voortdurend uwe gunstige gezindheid waardig te maken. Maar het is een groot ongeluk, dat ons geen ander bewijs van onze verkleefdheid als dit wordt gevraagd, dat wij onze vrijheid zouden prijs geven, die ons dierbaarder is dan ons leven, en voor welker bezit wij vrijwillig ons leven hebben gewaagd, en duizend dooden getrotseerd.

»Het was Jobs heerlijkheid, dat hij koning zijnde onder zijn volk, voor de armen een vader was. Een arm volk, van alle aanzien verstoken, en zonder rijkdom of macht, roept nu tot zijnen heer en koning. Mocht uwe majesteit hunne zaak ter harte nemen, en hun recht handhaven, het zou voor u een onvergankelijk gedenkteeken zijn, dat aan toekomstige geslachten uwen lof zal verkondigen.»

De geest des volks vond in dit adres zijne uitdrukking. Ieder die het waagde zijne opwachting bij de commissarissen te maken, werd een voorwerp van bespotting. Zelfs de brief aan den koning en den kanselier was in de openbare meening geene vervulling van een plicht, daar het charter alleen de bepaling bevatte, dat het vijfde deel van alle goud- en zilvererts den koning toekwam, en al wat daar buiten

ging eenvoudig als eene beleefdheid gold. Ook hoopte men door eene gerekte briefwisseling de Engelsche regeering zoolang op te houden tot dat eene nieuwe omwenteling uitbarstte. »Want wie weet;» zoo spraken velen, »of wij niet spoedig van eene nieuwe revolutie in Engeland hooren.» Tusschenbeide is het instinkt der dweepzucht zeer moeilijk van het gezond en op redeneering gevestigd oordeel te onderscheiden, zooveel scherpzinnigheid openbaart niet zelden de eerste. Meer dan één kolonist in Nieuw Engeland rekende vol vertrouwen op eene herleving der vrijheid na de restauratie, en hetgeen »de moord der getuigen werd genoemd.» »Wie weet,» vroeg men, »hoe de Hollandsche oorlog zal afloopen?» Met de vestiging van het onbeperkt willekeurig koninklijk gezag, waren even willekeurige belastingen ten voordeele van hebzuchtige hovelingen te wachten. Er liep een gerucht, dat Massachusetts zou worden genoodzaakt een jaarlijksch inkomen van 5000 £ aan den koning te verzekeren. Er werden volksvergaderingen belegd; de dappere en vrijzinnige Hawthorne stelde zich aan de spits van eene compagnie gewapende burgers, en hield eene redevoering, die de koningsgezinden met den titel van oproerig bestempelden; terwijl de onbuigzame Endicott, weinige dagen vóór zijn dood, het volk in het gemeentehuis te Boston toesprak. Karel II had over Endicott aan de kolonie geschreven, en hem als een vijand afgeschilderd, met verzoek een ander in zijne plaats als gouverneur aan te stellen, maar Endicott, die vóór den dag der verkiezing overleed, behield zijn ambt, totdat de Koning der koningen hem opriep uit de wereld (15 Maart 1665). De grijze Davenport was even onverzettelijk. »De commissie,» schreef hij uit New Haven, »is slechts eene beproeving van onzen moed; de Heer zal met zijn volk zijn, zoo lang dit met hem is. Indien gij aan deze rechtbank van appel uwe toestemming geeft, breekt gij met eigen hand het huis af, dat de wijsheid voor u en uwe nakomeling-schap heeft gebouwd.»

De verkiezingen in het voorjaar van 1665 liepen rustig en ordentlijk af, en het volk ondersteunde krachtdadig het bewind. Intusschen had dit smeekbrieven aan Robert Boyle en den graaf van Manchester gezonden, want, sedert de dagen van Southampton en Sandys, Warwick en Say, tot op den tijd van Burke en Chatham, heeft het Amerika nooit geheel aan vrienden in Engeland ontbroken. Doch geen van beide wilde erkennen, dat het verzet der kolonie tegen een afgetrokken begiusel van staatsrecht op goede en redelijke gronden steunde. »Wij staan allen verbaasd,» schreef Clarendon, die, zooals Robert Boyle verklaarde, Massachusetts geenszins vijandig was, »dat gij de opheffing der commissie verlangt, zonder tegen de commissarissen de minste beschuldiging van misdrijf of buitensporigheid in te brengen. Boyle deelde die verbazing: »De commissarissen worden van genee

enkele verkeerdheid of overtreding, zelfs niet in uwe particuliere brieven aangeklaagd." De toenmalige staatslieden van Massachusetts waren wijzer; en hadden beter inzicht in de leer der vrijheid, dan Englands kanselier. Er verliep geene eeuw, of iedereen in Engeland oordeelde, dat de commissie eene met de staatsregeling der kolonie strijdige aanmatiging was.

Voor Connecticut had de oneenigheid der commissarissen met Massachusetts de voordeeligste gevolgen. Zij bespoedigde de algeheele vereeniging der beide koloniën Hartford en New Haven; en daar de commissarissen er op uit waren, om zich in de overige volkplantingen vrienden te maken, voorkwamen zij zooveel mogelijk onaangename botsingen, sloegen geen acht op de aanspraken van Lord Hamilton, die op eene aanzienlijke uitgestrektheid gronds in de kolonie zijn recht liet gelden, en richtten zich bij de bepaling der grenzen van New-York, naar de wenschen van Connecticut zelf, niettegenstaande het charter van Clarendon's schoonzoon zich tot de rivier Connecticut uitstreckte. Long Island kwam aan den hertog van York. Ingenomen met de harmonie, die zij als vrucht van hun streven, om slechts de belangen der kolonie te behartigen, hadden tot stand gebracht, vonden de commissarissen gelegenheid, om »de onderdanigheid en gehoorzaamheid van Connecticut" bij den koning te prijzen, welke lof te schitterender uitblonk tegenover het oproerig gedrag van Massachusetts.

Weldra zullen wij gelegenheid hebben om de gebeurtenissen te verhalen, waaraan Nichols te New-York, alwaar hij achterbleef, deel nam. De andere commissarissen, Curr, Cartwright en Mavens, keerden (15 Februari 1565) naar Massachusetts terug, en verlangden, dat op den eerstkomenden dag der algemeene verkiezing de geheele mannelijke bevolking te Boston zou samenkomen, ten einde de koninklijke boodschap aan te hooren. Dit dwaas verlangen vond nergens ingang, ofschoon Cartwright verklaarde, »dat ieder, die daaraan geen gehoor gaf, een verrader was."

De aard van het bewind van Rhode Island, zijne gewone politiek, om bij Engeland steun en bescherming te zoeken, verschaften aan de koninklijke agenten in deze kolonie eene minder ongunstige ontvangst. Plymouth echter, de zwakste van alle volkplantingen, bleef streng en standvastig op zijne onafhankelijkheid staan, ofschoon de commissarissen de lang gekoesterde en vurige wenschen der inwoners te baat namen, en hun een charter beloofden, wanneer zij het voorbeeld van gehoorzaamheid gaven, en den koning toestonden een gouverneur te benoemen, uit een drietal candidaten, dat zij zelve mochten opmaken. De algemeene vergadering nam echter, na rijpe beraadslaging, en met »vele dankbetuigingen aan de commissarissen en even nadrukkelijke verklaringen van hunne verkleefdheid aan den

koning, het besluit, dat zij wilden blijven, die zij waren." Plymouth's bevolking was destijds zoo arm, »dat zij geen geleerden als predikanten konden onderhouden," maar op vele plaatsen zich met »een be-gaafden broeder" moesten te vreden stellen, doch de broederen waren op het punt van vrijheid niet minder dan op dat van godsdienst, met goede en heldere inzichten begiftigd.

Kon Plymouth niet worden verlokst door het veelbelovend uitzicht op een koninklijken vrijbrief, nog minder was in Massachusetts voor de commissarissen heil te verwachten. De onderhandeling tusschen beide partijen ontaardde in strijd en vijandschap, »Het is ondrage-lijk," beweerde het koloniaal bestuur, »dat de volkplanting zal moeten verschijnen voor de balie eener rechtbank, die het charter niet kent." Eindelijk kwam het tot de ronde vraag: »Erkent gij de wettigheid van Z. M. commissie?" De kolonie gaf daarop geen rechtstreeksch antwoord, maar beriep zich liever op Z. M. charter.

Ten laatsten besloten de commissarissen om niet langer te redetwisten, maar te handelen, en maakten bekend, dat zij eene zitting zouden houden ter beslechting van een geding, waarbij de kolonie als gedaagde moest verschijnen. De algemeene vergadering verbood de procedure. De commissarissen van hunnen kant wilden niet wijken; de dag der zitting brak aan, de partijen waren opgeroepen, en de commissie op het punt van met de behandeling der zaak voort te gaan, toen op last des bestuurs een heraut zich vertoonde, die plechtig op de trompet blies, en eene proclamatie voorlas, waarbij in den naam des konings, en krachtens het charter, aan de gansche bevolking der kolonie werd bekend gemaakt, dat op grond van haren plicht jegens God, den koning, en de kiezers, die haar hadden benoemd, de algemeene vergadering iedereen moest verbieden, Z. M. geachte commissarissen bij hunne maatregelen en daden behulpzaam te zijn.

Men achtte dezen buitengewonen vorm van bekendmaking noodig, om aan het verzet kracht en geldigheid te geven. De heraut liet op drie verschillende plaatsen zijn trompetgeschal en de proclamatie hoo-ren. Oppervlakkig beschouwd, was er in die nabootsing eener in de middeneeuwen te huis behoorende plechtigheid iets bespottelijks. Maar bij eenig nadenken, moet men vragen: Wanneer had nog ooit de stem van een heraut de komst van zulk een gewichtigen strijd aangekondigd? Het was niet bloot de twist tusschen de algemeene vergadering en de commissarissen, noch de oneenigheid tusschen Karel II en Massachu-sets, die hij bekend maakte; — het was een veel belangrijker gevecht, het was de aanvang der worsteling van het oude met het nieuwe stelsel, van de Europeesche met de Amerikaansche staatkunde, die hij in het openbaar verkondigde.

De commissarissen moesten zich vergenoegen met lucht te geven

aan hunne verbazing, dat de bewijsgronden van den koning, diens kanselier en secretaris het bestuur van Massachusetts niet vermochten te overtuigen. »Van het oogenblik aan, dat gij onze daden zoo verkeerd opvat en uitlegt,» zeiden zij, »zullen wij niet langer onzen arbeid aan u verspillen,» en zij trokken zich naar het noorden terug. Daar beproefden zij een onderzoek in te stellen omtrent de grenzen van New Hampshire en Maine, en maatregelen te nemen, om de eigenaren van landerijen in hunne rechten te herstellen. Doch Massachusetts kwam ook daar krachtig en onverschrokken tusschen beide, en verbood de steden aan de Piscataqua, voor de commissie te verschijnen, of haar in eenig punt hoegenaamd te gehoorzamen.

In Maine was de bevolking meer koningsgezind; zij verkoos de rechtstreeksche bescherming des konings boven eene inlijving bij Massachusetts, of onderwerping aan den erfgenaam van Gorges. De commissarissen zetten de beambten door Massachusetts aangesteld af, sloegen geen acht op de aanspraken van Gorges, maar benoemden personen op eigen gezag, aan wie zij het bestuur opdroegen. Nogtans waren er velen, die, ten spijt van bedreigingen, openlijk hunne vrees aan den dag legden voor de droevige onlusten, die van deze handelingen het gevolg zouden zijn, en er voor uitkwamen, dat de vereeniging met Massachusetts zeer gunstig op hunnen voorspoed en welvaart had gewerkt. Van de hulp eener kloekmoedige minderheid verzekerd, drong het Puriteinsch gemeenebest, spoedig na het vertrek der commissarissen, weder Maine binnen, en herstelde zijn gezag met geweld van wapenen. Groote beroeringen waren daarvan het gevolg; velen, die zich verzetten tegen hetgeen zij eene overheersching noemden, werden wegens »oneerbiedige redevoeringen» gestraft; anderen scholden de regeering van Massachusetts »voor opstandelingen en verraders van den koning,» maar de overwinnaars handhaafden hun gezag, tot dat Gorges door een vonnis in Engeland zijne rechten herkreeg. Van de zuidelijke grens van Massachusetts tot aan de Kennebec, bleef het koloniaal bewind in het bezit van zijn onafhankelijk rechtsgebied. De gemachtigden des konings lieten geen spoor van hunne aanwezigheid achter. Zij werden teruggeroepen, en vertrokken vol verontwaardiging, terwijl zij de oproerigen met gal en rad dreigden.

Het verzet van Massachusetts bleef door den koning niet ongestraft, daar deze wist, »dat de bewoners dier volkplanting beweerden, dat Z. M. geene macht over hen bezat.» Hij besloot daarom het toneel der onderhandelingen naar Engeland te verplaatsen, waar Bellingham en Hawthorne, door een koninklijk bevelschrift werden gelast te verschijnen, met twee of drie anderen, die de magistraat van Massachusetts hun als ambtgenooten zou toevoegen. Tot op de beslissing over

de aanspraken van Gorges moest het bestuur van Maine op den voet blijven, zooals het door de commissarissen geregeld was.

Daar de uitvoering van dergelijke bevelen de bevoegdheid der overheid te buiten ging, werd de vertegenwoordiging bijeengeroepen, ten einde den brief des konings in overweging te nemen. De morgen van den tweeden dag werd geheel aan het gebed gewijd, waarbij zes oudsten voorgingen. Den volgenden dag had er eenige beraadslaging plaats; er werden verzoekschriften uit Boston, Salem, Ipswich en Newbury ter tafel gebracht, die op onderwerping aan den koning aandrongen (11 September 1666). »Laat ons een vasten regel voor de beraadslaging aannemen,» zeide de gouverneur Bellingham, een man, die van alle kuiperij met hart en ziel afkeerig was. — »Het prerogatief des konings geeft hem de macht, ons voor zich te dagen,» sprak de gemagtigde Bradstreet, »wij zijn voor God en menschen verplicht te gehoorzamen.» — »Gij kunt op wettige wijze proces voeren,» merkte een listige koningsgezinde op, »als gij in Engeland zijt gekomen, kunt gij daarop aandringen, en zelfs aanspraak maken.» »Wij moeten evenzeer op Gods welbehagen als op dat des konings letten,» hernam Willoughby, »en de belangen van ons zelve en de dingen Gods niet lager stellen dan het prerogatief des konings, want onze vrijheden staan op het spel, en moeten gehandhaafd worden; want als de koning van daag mij, en morgen een ander kan ontbieden, zijn wij een ongelukkig volk.» »Het prerogatief is even noodzakelijk als de wet,» antwoordde de koningsgezinde, die wellicht op het Engelsche hof als op het middel zag om tot eer te geraken. Neen, zeide de onverzettelijke Hawthorne, »het prerogatief gaat niet boven de wet,» en toonde zoo sprekende, dat hij de trouwe verdediger der volksvrijheid was. Na langdurige beraadslaging, werd besloten niet te gehoorzamen. »Wij hebben reeds,» — zoo luidde het antwoord der vertegenwoordiging, — »onze meening schriftelijk bloot gelegd, zoodat zelfs de bekwaamste personen niet in staat zijn onze zaak beter of vollediger voor te dragen.»

Dit besluit werd genomen op het oogenblik, dat de heerschzucht van Lodewijk XIV, van Frankrijk, die het op de Spaansche Nederlanden gemunt, en een tractaat van onderlinge verdeeling niet de Wit gesloten had, ten gevolge van zijn verbond met Holland, aan Engeland den oorlog verklaarde. Bij die gelegenheid werd voor de eerste maal het denkbeeld eener verovering van Canada in Nieuw Engeland geopperd, maar ook aanstond als onuitvoerbaar verworpen. »Een landmarsch van 400 mijlen, over rotsachtige bergen, en door ongebaande wildernissen,» was eene te groote hinderpaal. Boston evenwel rustte eenige kapers uit, die niet werkeloos bleven.

Tegelijkertijd begreep de kolonie zich niet met bloote betuigingen van trouw en verkleefdheid te moeten vergenoegen; zij zond levens-

middelen aan de West-Indische vloot, en aan de zeemacht in Engeland eene lading masten, »een gezegend, uitmuntend en onverwacht geschenk,» zegt Pepys, zonder 't welk wij zeker in het volgend jaar zouden zijn te kort geschoten.

Het stoutmoedig verzet van Massachusetts had geen onmiddelijk gevaar ten gevolge. Het ministerie Clarendon was gevallen, en deze staatsman zelf in ballingschap gegaan, terwijl verkwistende wellustelingen niet slechts de gunst der koninklijke maitresses, maar ook de zetels in het koninklijk kabinet hadden veroverd. Terwijl Karel II met vrouwen dartelde, en het tooneel van tooneelspeelsters beroofde, — terwijl de zedeloze Buckingham, die Clarendon was opgevolgd, de kracht van lichaam en geest in allerlei zingenot voorspelde, — terwijl Lodewijk XIV zich invloed in het Engelsch kabinet door omkoopning van 's konings beminde verwierf — bleef Engeland van eene goede regeering verstoken, en bloeiden de koloniën in reinheid en vrede. Het Engelsch ministerie durfde zich met Massachusetts niet bemoeiën, de deugd der strenge republikeinen boezemde ontzag en vrees in aan de bandeloze regeering. De aangelegenheden van Nieuw Engeland werden dikwijls behandeld, maar de geheime raad voelde zich verlegen tegenover de zedelijke waardigheid, welke hij niet kon begrijpen. Er hadden langdurige beraadslagingen plaats, waaraan de koning deel nam, »over den toon, waarop men aan Nieuw Engeland zou schrijven.» Karel zelf noemde deze zaak van groot belang, en drong op hare behandeling aan, omdat »de kolonie rijk en sterk was; in staat om zich met alle overigen in hare nabijheid te meten.» »Ik vrees,» zeide de monarch, »dat zij omgaat met de gedachte, alle afhankelijkheid van mijn rijk af te schudden. Enkele leden van den raad stelden voor de afzending van een brief met bedreigingen, waartegen echter zij, die met het gevaarlijk en licht geraakt karakter der kolonie beter bekend waren, zich met nadruk verzetten. Het duurde eenige dagen eer men besloot, dat, zoo er een schrijven zou worden uitgevaardigd, het in verzoenenden geest en in beleefde bewoordingen moest worden opgesteld, daar men wist, dat het een volk gold, dat gereed stond zich van de kroon onafhankelijk te maken. Nauwkeurige kennis van den stand der zaken werd noodig geoordeeld, en Cartwright, een der commissarissen voor den raad ontboden, ten einde inlichtingen aangaande het land te geven, maar de schildering, die hij deed, versterkte de vrees van den raad, zoodat »eene schriftelijke amnestie» het eenige was, waartoe deze meende te mogen raden.» Langzamerhand kwamen op de gedachte, een gevolmachtigde naar Nieuw Engeland te zenden, die voor de leus de grensscheidingen zou regelen, maar in het geheim in last hebben, een nauwkeurig onderzoek naar den toestand van Nieuw Engeland in te stellen, en op te geven, of de

kolonie machtig genoeg was tot een verzet tegen de koninklijke regeering, en of zij het voornemen koesterde zich onafhankelijk van de kroon te verklaren." Hare sterkte toch, zoo luidde het verhaal, was de oorzaak van haar verzet in de laatste jaren. Doch waartoe nog vele woorden? De koning werd geheel ingenomen door het kinderlijk eenvoudig gelaat van eene nieuwe maitres, en door den verkoop van Englands eer en onafhankelijkheid aan den Franschen koning. De hertog van Buckingham, die in de hoogste gunst stond, vierde met zijnen wellustigen en bandeloozen aanhang feest op feest, en de beraadslagingen in den raad omtrent Nieuw Engeland waren voor het oogenblik even onvruchtbaar als het onderzoek, of notenmuskaat en kaneel op Jamaïca zouden kunnen worden aangekweekt.

Massachusetts bloeide onder die veronachtzaming van de zijde des konings. »Het is," zeide Sir Josua Child, (1670) in zijne verhandeling over den handel, »de schadelijkste kolonie van Groot Brittannie, de spaarzaamheid, matigheid en vlijt der bevolking, en de goede inrichting harer wetten en inzettingen belooven haar een lang leven, en een verwonderlijken aanwas van menschen, rijkdom en macht." Zij genoot de zegeningen van zelfregeering en feitelijke onafhankelijkheid. Massachusetts, dat destijds zich tot aan de Kennebec uitstreckte, bezat een zeer uitgebreiden handel, het voorzag bijkans alle koloniën van het noodige, en zond zijne schepen naar alle hemelstreken. Koopvaarders uit Spanje en Italie, Frankrijk en Holland waren in de haven van Boston te zien, en de handel begon spoedig welvaart onder de kolonisten te verbreiden. Het edelmoedig karakter der volkplanters deed hen een goed gebruik van hunne schatten maken, en na den grooten brand te Londen ontvingen tot zelfs de armen uit de kolonie onderstand. Dit karakter der bevolking komt te voorschijn in een besluit van de stad Portsmouth, waarbij voor zeven jaren aan de universiteit eene jaarlijksche toelage van zestig pond werd toegestaan, welke universiteit in de welvaart van Boston deelde, en voortging met »aan de kerk scheurmakers te leveren," evenals de kolonie beschouwd werd als te zijn opgevuld »met oproermakers tegen den koning." De dorpen werden grooter, en de bloei algemeen. Bedelarij was onbekend en diefstal zeldzaam. Zoo al »vreemde nieuwe modes" opgang maakten onder het jonger vrouwelijk geslacht, en overbodige linten op het gewaad werden gedragen, zoo werden toch muzikanten van beroep en danslessen niet begunstigd. Men herinnerde zich nog, dat het volks in de woestijn evenzeer geleid was door Aäron als door Mozes, en in weerwil van den toenemenden geest van onderzoek en verdraagzaamheid, besloot men tot de handhaving der congregatie-kerken »in hare zuiverste en strikste inrichting."

Te midden van de kalme rust van zulk een voorspoed stierven

vele aartsvaders der kolonie, — de gastvrije, oprechte, maar vervolgingszieke Wilson (1667); de onverzettelijke Davenport, die onvermoeid voor het Calvinisme ijverde (1670), en najverig was op Nieuw Englands onafhankelijkheid, die New Haven op eene rots stichtte, en na eerst onder de schaduw van een boom in het woud te hebben gepredikt, lang genoeg leefde, om het land met wel ingerichte kerkgebouwen opgevuld te zien; ook de verdraagzame Willoughbij (1671), die voor de Baptisten had gepleit; de onomkoopbare Bellingham (1672), zoo afgemeten in zijne manieren, maar ook zoo streng in zijne beginselen van vrijheid en onafhankelijkheid, zij en anderen daalden ten grave, als de vaders des volks, die een loopbaan aan de deugd gewijd in de koesterende stralen van de zon der hoop voleindigden, en zich slechts hierover beklagden, dat zij de aarde moesten verlaten, eer zij de volheid van Nieuw Engeland's roem en grootheid mochten zien.

Deze voorspoed voorspelde gevaar; de aanwas der Engelschen verontrustte het ras der roodhuiden, die hunne gewoonten niet konden veranderen, en zich meer en meer beroofd zagen van hunne gewone middelen van bestaan. Het is zeer moeilijk eene juiste begrooting van de bevolking der onderscheidene koloniën in dat tijdvak harer geschiedenis te maken, daar de koloniale opgaven zeer onvolledig, en de zulken, die van Engelsche zendelingen afkomstig zijn, geen vertrouwen verdienen. Misschien zullen wij niet ver van de waarheid verwijderd zijn, als wij aannemen, dat in 1675 de blanke bevolking van Nieuw Engeland vijf en vijftig duizend zielen bedroeg. Daarvan komen op Plymouth niet veel minder dan zeven duizend; op Connecticut ongeveer veertien duizend; op Massachusetts meer dan twee en twintig duizend; en op Maine, New Hampshire en Rhode Island, elk misschien vier duizend. De neerzettingen waren meestal landbouwende gemeenten, die zich in de nabijheid der kust van New Haven tot Pemaquid hadden gevestigd. De bevervangst had de dorpen aan gene zijde van de Piscataqua gesticht, maar in Maine en New Hampshire werd een groote handel in scheidshout gedreven. Vele dorpen waren afzonderlijk liggende neerzettingen dicht bij de zee, of aan rivieren, die gebezigd werden tot het drijven »der zaagmolens,» die destijds als eene »nieuwe uitvinding» werden beschreven, doch de landbouw was nog niet zeer ver in het binnenland doorgedrongen. Haverhill, aan de Merrimack was eene grensplaats; uit Connecticut waren landverhuizers stroomopwaarts getogen tot aan de rijke weiden van Deerfield en Northfield; maar ten westen was Berkshire eene woestenij; en Westfield de verstaafgelegene plantage. Tusschen de dorpen van Connecticut River en de groep vlekken nabij Massachusetts Baai, waren Lancaster en Brookfield de eenzame woonplaatsen van Christenen in de woestijn. Het gebied van Massachusetts liep tot aan de Kennebec, en omvatte meer dan de

halve bevolking van Nieuw Engeland; ook was in het vooruitzicht van gevaren het bondgenootschap der volkplantingen vernieuwd.

Het aantal Indianen bedroeg te dien tijd ter nauwernood dertig duizend in geheel Nieuw Engeland ten westen van de St. Croix. Daarvan woonden er misschien ongeveer vijf duizend op het grondgebied van Maine. New Hampshire telde er op zijn hoogst drie duizend, en Massachusetts met Plymouth, waar van den beginne niet veel Indianen waren gevestigd geweest, geene acht duizend. In Connecticut en Rhode Island, die door geene verwoestende ziekten waren ontvolkt, woonden de Mohegans, de Narragansetts, de Pokanokets, en aanverwante stammen, die hunne dorpen hadden gevestigd aan het strand, rondom de baaien, inhammen en zeeboezems, die in hunne behoeften door overvloed van visch konden voorzien. Maar ook de overdrevene opgaven van hunne sterkte verdwijnen, zoodra zij worden getoetst en nauwkeurig onderzocht. Aan Connecticut kende het gerucht, ten tijde van den ouderen Winthrop, drie of vier duizend Indiaansche krijgslieden toe, doch waarschijnlijk waren er niet meer dan de helft. De Narragansetts pochten, even als zoo vele andere stammen, op hunne vroegere grootheid, maar konden toch geen duizend boogschutters te velde brengen. Dien ten gevolge waren er waarschijnlijk ten westen van de Piscataqua ongeveer vijftig duizend blanken, en nauwelijks vijf en twintig duizend Indianen, terwijl oostelijk van denzelfden stroom ongeveer vier duizend blanken, en misschien iets meer Roodhuiden woonden.

Er waren vele pogingen aangewend om de inboorlingen te bekeeren, en hen met liefde voor de bezigheden van het beschaafde leven te vervullen. De predikanten der oudere koloniën waren met een even heiligen als vurigen geloofsijver beziel; zij brandden van verlangen, om deze »overblijfselen der menschheid' te verlossen, door in hunne harten het zaad van deugd en menschenwaarde uit te strooien, en hen aan vaste woonplaatsen te gewennen. Ook spaarden zij geene moeite om hen in lezen en schrijven te onderwijzen, en weldra waren er meer Massachusetts Indianen, die deze kunst verstonden, dan er tegenwoordig in Rusland van die gelukkigen zijn. Velen spraken en schreven het Engelsch vrij goed. De ijverigste onder de zendelingen, — de morgenster der zendingszaak — was John Eliot, wiens menschlievendheid zoo groot was, dat zij de gestalte van genialiteit aannam. Eene Indiaansche spraakkunst was het bewijs van zijn ijver, die niet rustte, vóórdat hij eene vertaling van den geheelen Bijbel in den tongval der inboorlingen van Massachusetts had voltooid en uitgegeven. Al zijne daden, gedachten en wenschen droegen den stempel van onbaatzuchtige liefde, en zijne grenzenloze weldadigheid was aan eene

bron gelijk, welke nooit den dorstige en vermoeide teleurstelde, die bij haar een verfrisschende dronk zocht.

Eliot woonde gaarne te midden der Indianen. Hij sprak tot hen van God, en van de ziel, en verklaarde voor hen de kracht der zelfver-zaking. Hij werd hun wetgever. Hij leerde de vrouwen spinnen, en de mannen den akker beploegen, ontwierp voor hen eenvoudige wet-ten van bestuur, en onderwees hen, ten spijt van den toorn der priesters en hoofdlieden, niet zonder goeden uitslag in zijn eigen godsdienstig geloof. Groepen Indianen plachten hem als een vader te omringen, en hem door hunne vragen te verbazen, die van een ont-waakt nadenken getuigden. «De geest van den wijsgeer staat dichter bij dien van den wilde, dan men oppervlakkig zou meenen, beide toch begrijpen de moeilijkheid van de vraagstukken en raadselen des levens. De wereld is verdeeld tusschen materialisten en spiri-tualisten. »Wat is een geest?» zeiden de Indianen van Massachusetts tot hunnen apostel; »kan de ziel op zulk eene wijze in ijzer worden opgesloten, dat zij niet meer ontvluchten kan?» »Toen Christus uit het graf opstond, van waar kwam zijne ziel?» Iedere stam had eene flauwe voorstelling van de onsterfelijkheid. »Zal ik u in den hemel herkennen?» vroeg een onderzoekliovende roodhuid. »Onze kleine kinderen hebben niet gezondigd, waarheen gaan zij, als zij sterven?» »Waarheen gaan zij, die sterven, zonder ooit van Christus te hebben gehoord?» »Wonen de zaligen in den hemel in huizen, en waarmede houden zij zich bezig?» — »Dragen zij kennis van hetgeen hier op aarde gebeurt?» De oorsprong van het zedelijk kwaad heeft van den beginne aan den geest der scherpzinnigen bezig gehouden. »Waarom,» spraken de inlanders aan de oevers van Charles River, »waarom heeft God niet aan iederen mensch een goed en rechtschapen hart ge-given?» — »Daar God almachtig is had hij immers den duivel kun-nen dooden, die de menschen zoo slecht heeft gemaakt.» Uit zich zelve geraakten zij in den doolhof van de onveranderlijke, eeuwige raadsbesluiten Gods, naast en tegenover den vrijen wil der menschen. »Weet God,» zoo luidde eene hunner geliefkoosde vragen, »wie be-rouw zal hebben en tot het geloof komen, en wie niet?» Ook ten aanzien van burgerlijke en maatschappelijke inrichtingen deden zij vragen, die de grootste staatsman bezwaarlijk had kunnen beantwoor-den. Zoo was b. v. de stembus voor hen een raadsel. »Als gij uwe overheden kiest, weet gij dan, wie goede mannen zijn, aan wie gij uw vertrouwen kunt schenken?» »Als iemand wijs is, en zijn opper-hoofd zwak, moet hij dan toch aan zijn Sachem gehoorzaam zijn?» Ook casuistische punten werden ter spraak gebracht, waarvan ik slechts een tweetal wil vermelden, omdat een van die beide althans niet zoo gemakkelijk is uit te maken. Eliot predikte tegen de veelwijverij.

»Onderstel,” zoo sprak een bekeerde, »dat een man vóórdat hij God leerde kennen, twee vrouwen had, de eene kinderloos, de andere moeder van een aantal lieve kinderen, wie van beide moet hij dan verstooten?” En de vraag, die Kotzebue in een verdicht verhaal, dat over de gansche aarde zijn weg heeft gevonden, opwierp, werd in het werkelijk leven aan den edelen Eliot, in de wigwams van Nonantum voorgesteld. »Onderstel, dat eene vrouw haren man verlaat, en in een ander land met een anderen Indiaan huwt, maar dat zij het woord Gods hoorende, berouw krijgt, en tot haren eersten echtgenoot verlangt terug te keeren, die ongetrouwd is gebleven; mag nu die echtgenoot, op haar berouw, haar weder aannemen?” De dichter der beschaving verhaalt ons, dat geluk het einddoel is van ons bestaan. »Hoe en waar zal ik geluk vinden?” was de verzuchting van den wilde. En Eliot verloor nooit het geduld, en werd niet verdrietig over hen, die hem dus lastig vielen; de geest der ware menschlievendheid schraagde hem tot het einde toe. Zijn ijver werd nooit uitgedoofd bij de erfelijke traagheid van het roode menschenras, maar zijne eenvoudigheid van levenswijze en zeden, gepaard aan de echt evangelische zachtmoedigheid van zijn karakter, namen alle harten in, zoowel in de dorpen der kolonisten, als in »de rookerige hutten” der Indianen.

Eliot stond echter niet alleen. Op de eilanden rondom Massachusetts, en binnen de grenzen van het Plymouth patent, waren zendingsijver en milddadigheid niet minder werkzaam, en de »jonge Nieuw Engelsche geleerde,” de vriendelijke Mayhew, vergat zijne studiën, om de inboorlingen tot den godsdienst van Christus te bekeeren. Na verloop van tijd ging hij naar Engeland scheid, om ook daar de belangstelling voor de zedingszaak aan te wakkeren, maar van het schip, waarop hij zich bevond, is nooit taal noch teeken meer vernomen. Doch zoo groot en sterk was de kracht van zijn voorbeeld, dat zijn vader, ofschoon onder den last van zeventig levensjaren gebogen, besloot de taak van zijn zoon op te vatten, — een besluit, dat hij getrouw volbracht, daar hij nog langer dan twee en twintig jaren, met den besten uitslag zich aan het onderwijs der inboorlingen wijdde. De Indianen, op wie hij invloed uitoefende, bleven de trouwe en standvastige vrienden van Massachusetts, niettegenstaande zij twintigmaal talrijker waren dan de blanken in hunne nabuurschap.

Zoo werden er gemeenten onder de Heidenen gesticht, en dorpen van »biddende Indianen” gegrondvest. Te Cambridge behaalde zelfs een Indiaan den academischen graad van candidaat (1675). Toch verbreedde zich het Christendom niet verder dan de Indianen bij kaap Cod, Martha's Vineyard, en Nantucket, benevens de zeven

kleine dorpen, in de nabijheid van Boston. De Narragansetts, een machtige stam, die ten minste een duizendtal krijgslieden telde, en tusschen Connecticut en Plymouth geklemd, steeds najverig en onrustig was, bleven aan hun voorvaderlijk geloof gehecht; en Filippus van Pokanoket roemde met de zeven honderd krijgers, die hij onder zijne bevelen had, op zijne verkleefdheid aan den godsdienst en de zeden zijner voorouders.

Doch Filippus van Pokanoket, en de stammen, over wie hij gezag uitoefende, zagen zich van dag tot dag nauwer ingesloten door de uitbreiding der Engelsche plantages, en begonnen het gevaar van vernietiging in te zien, dat hen bedreigde. Wel is waar hadden de bewoners van Nieuw Engeland nooit een voet gronds, behalve op het grondgebied der Pequods, in bezit genomen, zonder van de Indianen daartoe het recht te koopen. Doch de ongeletterde wilden, die berouw hadden, dat zij zulke uitgestrekte gronden hadden vervreemd, door eenvoudig een wanstaltig teeken onder eene schriftelijke verbindtenis te zetten, waren waarschijnlijk van oordeel, dat dergelijke verkoopen even gemakkelijk waren te vernietigen. Er was meer. Door de tractaten, die hij bij herhaling had gesloten, was de roodhuid bekend geworden met de rechtsbedeeling der Engelschen, die zich eene soort van beschermheerschapp over den Indiaan aanmatigden, en er werkelijk op bedacht waren, om met nauwgezette rechtvaardigheid, en zelfs met zekere vooringenomenheid, hen tegen bedrog te beschermen, en het onrecht, dat hun werd aangedaan, te bestraffen. Doch de onbeschaafde bewoners der bosschen en kusten hadden geen begrip van den plicht der gehoorzaamheid aan een vreemden soeverein; zij hadden geen besef van de verbindende kracht eener staatsrechtelijke overeenkomst; maar door gehaatte bureu verdrongen, en onophoudelijk hunne velden en jachtgronden ziende inkrimpen, daarbij gedurig naar Boston of Plymouth onthoden, nu eens om zich wegens eene beschuldiging te verantwoorden, en dan weder om rekenschap en verklaring van hunne oogmerken en daden te geven, haakten zij naar de vrijheid van het woud, die zij sedert onheuchelijke tijden hadden genoten, en welke zij hooger stelden, dan de beschaafde mannen, die hen omringden, hunne constitutionele vrijheden en rechten waardeerden.

De stammen, die binnen de grenzen van de dichter bevolkte Engelsche nederzettingen woonden, meer in 't bijzonder de Indiaansche dorpen in den omtrek van Boston, hadden onder 't verpletterend overwicht der Engelschen hunne geestkracht verloren. Door de ruwe vereeniging van nieuwe leerstellingen met hun verouderd bijgeloof, — door de zwakke navolging van de beschaafde zeden en gewoonten, en door hun onophoudelijk beroep op de weldadigheid der Europeanen, hadden zij den trotschen geest van wilde onafhankelijkheid verloren.

Zij waren er aan gewoon geraakt om van de kruimkens te leven, die van de tafel der blanken afvielen.

Doch de Pokanokets hadden standvastig het christelijk geloof en de christelijke zeden afgewezen; en Massasoit had verlangd, dat in een verdrag de bepaling zou worden opgenomen, waartoe echter de Puriteinen hunne toestemming niet wilden geven, dat de Engelschen nooit zouden beproeven de krijgslieden van zijn stam van hun godsdienst af te trekken. De grijze Massasoit, — die de Pelgrims op den bodem van Nieuw Engeland welkom geheeten en in zijne hut aan den grondlegger van Rhode Island eene schuilplaats geschonken had, — was tot zijne vaders vergaderd, en door zijn zoon Filippus van Pokanoket als Sachem over de verbondene stammen opgevolgd. Door gedurige landverkoopen was hun grondgebied geslonken, en de Engelschen hadden hen met groote behendigheid naar de landspitsen teruggedrongen, onder voorwendsel, »dat deze voor hen het best geschikt en gelegen waren.” Daar toch waren zij gemakkelijk te bewaken, aangezien de grenzen der enge schiereilanden spoedig en met weinig volk waren te bezetten. Langs dien weg waren de landtongen, die thans den naam van Bristol en Tiverton dragen, de voornaamste woonplaatsen der Pokanokets. Voor de andere wilde stammen stond het Westen open, maar voor hen was geene vlucht mogelijk. Naarmate de Engelsche dorpen al dichter en dichter kwamen, zagen zij hunne jachtgronden in bouwland veranderd, en daar zij de inheligheid der Engelschen slechts tijdelijk door afstand van gronden konden bevredigen, bespeurden zij, hoe van lieverlede hunne jachtperken tot weiden werden gemaakt, hoe hunne beste graanvelden in handen der indringers geraakten; en ook hunne vischvangst door de grootere bekwaamheid dier lieden werd benadeeld. De eene golf volgde op de andere, en eindelijk kwamen zij tot de erkenning, dat zij al hunne bezittingen hadden prijs gegeven, en zich door wettelijke verbindtenissen, om zoo te zeggen, in de zee lieten dringen.

Botsingen en argwaan waren van dien toestand de onvermijdelijke gevolgen. Ik heb nochtans geen spoor kunnen vinden van eene overlegde samenzwering aan de zijde van de verbondene stammen. De oorlog begon toevallig; vele Indianen waren verbijsterd, niet wetende wat te doen, en zelfs tot ondersteuning der Engelschen bereid, voorzeker een bewijs, dat er geene zorgvuldig aangelegde samenspanning bestond. Doch vele stammen hadden gemeenschappelijke grieven, even als zij dezelfde herinneringen lief hadden, en met dezelfde vrees waren vervuld, zoodat zij, te samen komende onwillekeurig hun gemeenschappelijk lot bespraken en beklagden. Of was het vreemd, dat de jeugdige krijgslieden, zoo dikwijls zij elkander ontmoetten, het verlies van het grondgebied hunner vaders betreunden? Fier van ka-

rakter, versmaadden zij de rechtsbedeeling der Engelschen, en spraken met toorn en verontwaardiging over de aanmatiging der vreemden, die hen voor hunne vierschaar daagden. En welke waarde hadden in hun oog de papieren verbindtenissen, of de onderteekeningen en zegels, waarvan zij de kracht niet vermochten te doorgronden? Werden de uitdrukkingen van den volkstem ongelukkig door een Indiaanschen verspieder verraden, dan werden de plannen, die de stammen heetten te smeden, tot een samenhangend stelsel van verzet en tegenstand vergroot.

De trotsche Sachem, die reeds eenmaal de opeiseling zijner Engelsche wapenen had moeten verdragen, en tot betaling eener drukkende belasting was gedwongen (1674), werd opontboden, om zich te verantwoorden, en kon de verdenking, waaraan hij bloot stond, niet weg nemen. De toorn van zijn stam ontbrandde, en de aanklager werd vermoord. Op hunne beurt werden de moordenaars herkend, gevangen genomen, en voor eene jury te recht gesteld, die voor de helft uit Indianen was samengesteld. Hunne schuld werd bewezen, en zij vonden hun dood aan de galg (Juni 1675). De jongelingen van den stam dorstten naar wraak, weinige dagen later werden acht of negen Engelschen te Swansey, of in den omtrek gedood, en de oorlogskreet weerklonk door de kolonie.

Zoo werd Filippus tot »zijn opstand" medegesleept, en men verhaalt, dat hij tranen stortte, toen hem de tijding werd gebracht, dat het bloed eens blanken was vergoten. Zijns ondanks, en tegen beter weten aan, was hij plotseling in een oorlog gewikkeld. Want welke uitzichten kon hij op een goeden afloop hebben? Het noodlot had op hem en den stam zijn stempel gedrukt. De Engelschen waren vereenigd; terwijl de Indianen geen verbond hadden gesloten; — de Engelschen streden voor eene gemeenschappelijke zaak; maar de ééne helft der Indianen stond aan de zijde der Engelschen, en de andere helft bleef bedaard toezien; de Engelschen waren van geweren voorzien, maar de Indianen bezaten slechts enkele vuurwapens, en konden op geen toevoer rekenen, — de Engelschen hadden vestingen, waarheen zij konden terugtrekken, en zich in veiligheid stellen, en de gebrekkige wigwams der Indianen waren van alle verdedigingsmiddelen ontbloot; de Engelschen hadden voor geen gebrek aan leeftocht te vreezen, terwijl de Indianen gevaar liepen bij den eersten stoot hunne magazijnen te verliezen. Gelijk een mensch niet zelden duizelig wordt te midden van het gevaar, en zich zoo doende in het verderf stort, zoo snelden ook de Indianen van Nieuw Engeland, als door eene onzichtbare macht gedreven, hun ondergang te gemoet. In eene soort van waanzin grepen zij naar de wapenen, maar de oorlog, dien zij ondernamen, was de storm, die de oude inwoners des lands zou ver-

delgen. Zij stonden op als wanhopigen, en vochten daarom zonder kwartier te vragen of te geven. De uren van hun volksbestaan waren geteld, voor hunne nationaliteit was geen morgen weggelegd.

De Engelschen werden wederkeerig met schrik geslagen, door de verschrikkingen van den naderenden strijd, en hunne verbeelding schiep de ontzettendste tafereelen van moord en doodslag, welke het bijgeloof vervolgens als onvermijdelijke rampen zocht te rechtvaardigen. Toen er eene maansverduistering plaats had, meenden velen op het midden der schijf eene Indiaansche scalp te zien, anderen zagen duidelijk een Indiaansche boog in de lucht. Het ruischen van den wind geelk op het gefluit van kogels. Daar waren er, die onzichtbare ruiters door de lucht hoorden rennen, terwijl anderen in het gehuil der wolven de dreigende profezie van ongeluk en rampen vernamen.

Toen het gevaar werkelijk nabij kwam, spreidden de kolonisten hunne beproefde geestkracht ten toon. Vrijwilligers uit Massachusetts vereenigden zich met het krijgsvolk van Plymouth, en geene week was er na het begin der vijandelijkheden verloop, of de Pokanokets waren uit Mount Hope verdwenen, en binnen ééne maand was Filippus een balling onder de Nipmucks, een stam, die het binnenland van Massachusetts bewoonde. Het kleine leger der kolonisten drong vervolgens het gebied der Narragansetts binnen, en dwong dien weerspannigen stam tot een verdrag van onzijdigheid, dat de bepaling inhield, dat iedere vijandige Indiaan aan de Engelschen zouden worden uitgeleverd. De overwinning scheen verzekerd. Maar de tooneelen van moord en doodslag waren slechts begonnen. Canonchet, de opperste Sachem der Narragansetts, de zoon van Miantonomoh, kon het onrecht zijnen vader aangedaan niet vergeten. Evenmin konden de stammen van Nieuw Engeland gedoogen, dat de broederstam, die het eerst de Engelschen in zijn midden had opgenomen, ongewroken zou te gronde gaan. Uit zijn vaderlijk erfdeel verbannen, waar de pelgrims een vriend gevonden hadden; ver van de hut, die aan de ballingen eene schuilplaats had verleend, zwierf Filippus met zijne krijgslieden rond, en riep zijne broeders tot een verdelgingsoorlog op.

Van Indiaansche zijde bestond het oorlogvoeren in het leggen van hinderlagen, en het doen van onverwachte aanvallen. Zorgvuldig vermeden zij elke ontmoeting met de Engelschen in het open veld, maar namen bevreesd de vlucht voor de geregelde infanterie hunner vijanden, al waren zij achtmaal sterker in getal. Maar zij verstonden de kunst om rond te sluipen als roofdieren; gedeeltelijk van geweren voorzien, waren zij voortreffelijke schutters; vlug ter been, met al de paden en uitgangen van het woud bekend, tegen vermoeyenis gehard, en daarbij met eene onverzadelijke begeerte naar roof, wraak en verwoesting beziel. Nu eens trokken zij zich in moerassen als

onneembare vestingen terug, dan weder verscholen zij zich in het dicht in een gegroeid kreupelhout, dat hen aan de oogen der vervolgenden onttrok. Zoo snel overvielen zij de hier en daar verspreid liggende dorpen, dat zij alomtegenwoordig schenen te zijn; als een verwoestende storm kwamen, en verdwenen zij, en brachten een jaar lang geheel Nieuw Engeland in een staat van schrik en spanning. Gingen er troepen op verkenning uit, dan werden zij in eene hinderlaag gelokt, en afgesneden, en welhaast hingen de verminkte lijken en de verscheurde ledematen der gesneuvelden aan de boomen, ten einde de vervolgers af te schrikken. Niemand was van zijn leven zeker. Onzichtbare vijanden beloerden den landman op het veld, en den maaier, die uitging, om den oogst te bezorgen. De molenaar werd op weg naar den molen, en de herdersknaap te midden zijner schapen doodgeschoten, zonder dat eenig teeken de nabijheid der moordenaars verraadde. Wie zal de uren van namelooze angst tellen, die de vrouwen doorleefden? De moeder, die alleen in huis bleef, beefde voor de tomahawk, die elk oogenblik haar zelve en hare kinderen van het leven kon berooven; bij een plotselingen aanval gebeurde het niet zelden, dat de man de vlucht nam met het eene kind en de vrouw met het andere, en dat slechts één van beide aan den dood ontkwam. De dorpsbewoners, die des Zondags naar de kerk reden, de pachter met den teugel in de ééne en een kind met de andere vasthoudende, en achter hem op een kussen gezeten zijne vrouw, meestal naar de gewoonte dier tijden met een kind op haar schoot, konden niet ongemoeid hunnen tocht volbrengen, want op het oogenblik, dat zij daarop het minst verdacht waren, floten de kogels hun om de ooren, die uit een hinderlaag aan den kant van den weg met moordadige juistheid op hen werden afgeschoten. Het woud, dat de lagen der Indianen verborg, beschermde ook hunnen aftocht. Zij hechtten zich aan de zoomen der dorpen, »gelijk de bliksem aan de randen der wolken.»

Waartoe het eentoonig verhaal van dezelfde telkens terugkeerende bloedtooneelen? Brookfield werd in brand gestoken, en ontzet, om dadelijk weder te worden verlaten. Deerfield brandde af; Hadley, dat onder eene godsdienstoefening werd verrast, (1 Sept. 1675) had zijn behoud alleen te danken aan de kloekmoedigheid van Goffe, den koningsmoorder, thans onder den last der jaren gebogen, die als een hemelsche redder ijlings zijne schuilplaats verliet, de verschrikten versamelde, en toen het hem gelukt was den vijand af te slaan, in zijne afzondering terugkeerde, waaruit hij niet weder te voorschijn is gekomen. De vlakten van Northfield werden besproeid met het bloed van Beers en twintig zijner dappere makkers. Lathrop's krijgsbende, uit jongelingen, de bloem en keur van Essex samengesteld, die den

oogst van Deerfield naar de lager gelegene dorpen voerde, werd onverwacht door eene horde woeste Indianen omsingeld, en, daar beide partijen van achter de boomen vochten, bleef de zege aan de zijde der wilden, die zooveel talrijker waren. Slechts één enkele blanke ontsnapte, en de kleine rivier, die zich door het rustig landschap kronkelt, bewaart in zijn bloedigen naam de herinnering aan het moordtooneel van dien dag (18 September 1675). Springfield werd in de asch gelegd, en Hadley op nieuw aangtast. De afgelegene dorpen werden verlaten, en de bekoorlijke woonplaatsen, die ten koste van zooveel arbeid en inspanning op de wildernis waren veroverd, de voorposten der beschaving in de woestijn, lagen eenzaam en verwoest.

Doch de Engelschen waren niet de eenigen, die leden. De inlanders waren gewoon den winter in hunne wigwams door te brengen, terwijl zij met de lente zich in de bosschen verspreidden. In den winter zochten de krijgslieden, die dood en verderf in het westen hadden verspreid, eene schuilplaats bij de Narragansetts, met het plan, om tegen het voorjaar hunne verwoestende strooptochten te hervatten. In den winter was het bosch door het afvallen der bladeren minder gevaarlijk, terwijl des zomers elke struik eene hinderlaag bood. De volkplanters besloten om de Narragansetts als vijanden te beschouwen, en weinige dagen vóór den winter zonnestilstand (18 December) deed een leger van duizend man, die door de vereenigde koloniën waren geleverd, onder aanvoering van den dapperen Iosiah Winslow, een man, op Nieuw Engelschen bodem geboren, een inval in hun land. Na een nacht in het open veld te hebben doorgebracht, waadden zij (19 December 1675), van het aanbreken van den dag tot één uur na zonsondergang door de sneeuw, en bereikten eindelijk de groep wigwams, die door vestingwerken waren gedekt. Davenport, Gardner, Johnson, Gallop, Siely, Marshall, voerden hunne makkers door den engen toegang, en stortten zich moedig, ter wille van hunne medeburgers, in de kaken des doods. De zwakke palissaden bezweken voor de onweerstaanbare dapperheid der blanken, en weldra stonden de Indiaansche hutten in vuur en vlam. Zoo verdween op eenmaal de heerlijkheid en de bescheiden roem der Narragansetts, de wintermagazijnen van den stam, hunne sierlijk gevlochten korven met graan gevuld, de talrijke reepen wampum, de hutten zelve van binnen met fijne matten behangen, in één woord al de gemakken en benodigheden van de zonen des wouds werden door het vuur verteerd. En wat meer zegt — hunne oude mannen, vrouwen en kinderen kwamen bij honderden in de vlammen om.

Hiermede werd de beker der ellende voor deze mannen van het roode ras tot aan den rand toe gevuld. Zonder schuilplaats, en zonder voedsel, verscholen zij zich in een moerassig cederwoud, zonder eenige

bescherming tegen de koude als de takken der altijd groene boomen. Zij zwierven in de wouden rond en krabden de sneeuw weg om nooten en eikels te zoeken; met groote inspanning dolven zij in den ijzerharden grond naar aardakers, en een stuk paardevleesch was voor hen eene lekkernij. Zwakheid en honger wierpen hen ter aarde, en de winter verbond zich met ziekte als een gevolg van het gebrek tot hunne uitroeing. De Engelschen, die in goed verwarmde woningen konden terug trekken, en van hunne ontberingen en vermoeienissen uitrusten, hadden niet noodig de vervolging hunner vijanden met kracht door te zetten. Zij konden de voltooiing hunner zegepraal veilig overlaten aan de natuur, die zich tot hun bondgenoot had verklaard.

De moed van Canonchet bezweek niet onder de rampen, die zijn stam troffen. »Wij zullen tot den laatsten man toe vechten,» zeide de dappere Sachem, »liever dan de slaven der Engelschen te worden.» Eindelijk (in April 1676) gevangen genomen, werd hij door een jongen volkplanter ondervraagd. »Kind,» was zijn antwoord, »gij verstaat den oorlog niet, ik zal uwen hoofdman bescheid geven.» Hij kon lijfsbehoud bekomen wanneer hij een vredestraktaat wilde bewerken, maar verwierp dat aanbod met verachting. »Ik weet» sprak hij, »dat de Indianen niet zullen toegeven.» Ter dood veroordeeld, zeide hij slechts: »Het is mij wel, ik wil liever sterven, dan iets, dat beneden mijne waardigheid is, bedrijven.»

Intusschen bleven de Indiaansche krijgslieden niet werkeloos. »Wij zullen,» zoo luidde hunne taal, »zoo noodig nog twintig jaren vechten; gij hebt huizen, schuren en graan; wij hebben nu niets meer te verliezen,» en de eene stad na de andere in Massachusetts, Lancaster, Medfield, Weymouth, Gorton, Marlborough — werd in de asch gelegd.

Nergens klom de nood zoo hoog als in Lancaster. Twee en veertig personen zochten eene schuilplaats onder het dak van Mary Rowlandson, en na een hevigen aanval gelukte het aan de Indianen het huis in brand te steken. Willen de moeders in de Vereenigde Staten, die te midden van een voorbeeldeloozen voorspoed zoo gelukkig leven, iets hooren van de zorgen en gevaren, die de vrouwen in de dagen van ouds hadden te verduren? »Waarlijk,» zoo schrijft Mary Rowlandson, »het was de droeigste dag, die mijne oogen ooit hebben aanschouwd. De vreeselijke ure was gekomen. Sommigen in ons huis vochten om hun leven, anderen wentelden in hun bloed; het huis brandde boven ons hoofd, en de bloeddorstige heidenen stonden gereed om ons den schedel in te slaan, als wij 't waagden naar buiten te komen. Ik greep mijne kinderen om te vluchten, maar het vuur der Indianen was zoo hevig, dat de kogels tegen het huis kletterden, alsof iemand er een handvol steenen tegen wierp..... De kogelregen was dicht, een kogel doorboorde mijne zijde, en het arme kind in mijne armen.» Nu volgt

de beschrijving van een Indiaansch bloedbad, waarna de schrijfster voortgaat: »Mij bleef in mijne gevangenschap niets anders over als een arme gewonde zuigeling. Ik moest in de sneeuw zitten met mijn ziek kind in mijn schoot. Niet de kleinste verkwikking kwam over onze lippen van Woensdag nacht tot Zaterdag avond, behalve een teug koud water..... Een Indiaan, en nog een tweede, en daarna nog een derde naderde mij, en sprak: Uw meester zal spoedig komen om uw kind den schedel te verpletteren. Dit was de troost dien zij mij gaven, en zij waren allen slechte vertroosters.»

Doch de tooneelen van moord en verwoesting bleven niet tot Massachusetts beperkt. Ten zuiden werd het gansche land der Narragansetts door de Engelschen ontruimd. Warwick werd verbrand; Providence overvallen en door de vlammen verteerd. Er schoot geen ander middel over als de schuilplaatsen der inlanders op te sporen, en hen bij verrassing te vernielen. Aan de oevers van de Connecticut lag, dicht bij de watervallen, die naar den dapperen Turner zijn genoemd, een groot Indiaansch legerkamp, waar talrijke vijandige benden zich ophielden; eene schare van vijftig vrijwilligers, uit de militie van Springfield, Hadley, Hatfield en Northampton, ging onder aanvoering van Turner en Holyoke, in het holle van den nacht op marsch, en bereikte bij het aanbreken van den dag de vijandelijke hutten (19 Mei 1676). De Indianen werden overvallen; sommigen in hunne hutten doorschoten, velen in de rivier gedrongen, waar zij verdronken; terwijl anderen in allerijl in hunne kanoes van boomschors sprongen, en zich door den waterval lieten medeslepen.

Tegen het einde van den zomer lieten de Indianen alle hoop varen. Hunne krachten waren uitgeput, zij hadden geene velden meer om te bebouwen. Zulk een langdurige oorlog, zonder de minste verademing, was in strijd met hunne zeden. Zij begonnen, gelijk menschen, die tegenspoed en teleurstelling ondervinden, meestal doen, onder elkander te twisten; van krakeelen kwam het tot verwijtingen; de Indianen van Connecticut gaven aan Filippus de schuld van hunne rampen, en zijne bondgenooten begonnen om vrede te smeeken. Velen gaven zich vrijwillig over om aan den hongerdood te ontkomen. Vóór het einde des jaars waren twee à drie duizend Indianen gedood, of tot onderwerping gebracht. Church, de beroemdste partijganger in dien oorlog, toog uit, om de vluchtende benden nog verder af te matten. Eenige stammen trokken noordwaarts, en vermengden zich met de Indianen in Canada, misschien wel met het plan, om later hunne plannen van wraak weder op te vatten, en uit het noorden met hunne benden terug te keeren, ten einde het werk der vernieling andermaal te beproeven. Filippus zelf werd van de eene schuilplaats naar de anderè gejaagd. Vruchteloos had hij beproefd de Mohawks

tot deelneming aan den oorlog te bewegen; maar ofschoon alle hoop verloren was, wilde hij van geen vrede hooren, en velde met eigen hand den krijgsman neder, die hem daartoe trachtte te bewegen. Eindelijk, na een jaar in den vreemde te hebben rondgedoold, besloot hij zijn lot vrijwillig te gemoet te gaan, en keerde naar het land terug, waar de graven zijner voorouders waren, waar zijn eigen wieg had gestaan, en waar zijn stam zoo vele eeuwen had gewoond. Eens ontsnapte hij met groote moeite, maar moest zijne vrouw en eenigen zoon als gevangenen achterlaten. »Mijn hart breekt,» riep het getatoueed opperhoofd in de bitterheid zijner smart uit, »thans ben ik bereid te sterven.» Zijne eigene aanhangers begonnen tegen hem samen te spannen, om betere vredesvoorwaarden voor zich zelve te kunnen bedingen, en eenige dagen later sneuvelde hij door den kogel van een trouwelloozen Indiaan. De gevangen wees werd als slaaf verkocht. Zoo stierven de vorsten der Pokanokets. Hunne kennismaking met de beschaving was voor hen noodlottig geweest. Het eerste schip, dat op hunne kusten aankwam, stal leden van hun stam, en nu was de onschuldige knaap, die als een eenig kind bemind, en als de toekomstige Sachem van zijn volk geëerbiedigd was geworden, de laatste spruit van het geslacht van Massasoit, naar de Bermuda gevoerd, om daar onder de stralen eener tropische zon als slaaf te arbeiden. Van de eens zoo machtige Narragansetts, van oudsher het hoofd der Indiaansche stammen in Nieuw Engeland, bleven nauwelijks honderd man over. Het zwaard, het vuur, honger en ziekte hadden de overigen verzwolgen.

Gedurende den geheelen oorlog waren de Mohegans aan de Engelschen trouw gebleven, en geen druppel bloed was op den gelukkigen bodem van Connecticut vergoten. Des te grooter verliezen hadden de omliggende koloniën geleden. Twaalf of dertien dorpen waren verwoest; de uitschotten en verliezen bedroegen eene waarde van een half miljoen dollars, — eene ontzettende som voor de betrekkelijk kleine kleine bevolking, welke dien last moest dragen. Meer dan zes honderd mannen, meest allen jongelingen, de bloem des lands, waarop iedere moeder trotsch mocht zijn, waren in den oorlog omgekomen. Ongeveer zes honderd woningen waren in de asch gelegd. Van de volwassene mannen in de kolonie, was een op de twintig gevallen. Het verlies aan menschenlevens en bezittingen, was in verhouding van het getal inwoners even groot als in den omwentelingsoorlog. Er was bijkans geen gezin te vinden, waarvan de dood geen offer had geëischt.

Laat ons hier eene daad der edelmoedige Ieren niet vergeten, die eene, wel is waar geringe, bijdrage overzonden, om althans gedeeltelijk de rampen der Plymouthsche kolonie te lenigen. Connecticut, dat krijgslieden voor den oorlog had geleverd, voorzag thans de van

dak en hard beroofden van meer dan duizend schepels koren. »God zal deze goede gave in gedachte houden en beloonen.» Boston volgde dat voorbeeld na, want, zeide men, »de genade van Christus maakte Boston altijd tot een voorbeeld in dergelijke werken.»

In de oostelijke streken ontsproten de vijandelijkheden met de Indianen uit eene andere oorzaak, en waren van langeren duur. De tijding van den opstand der Pokanokets, was het sein voor het begin van strooptochten, en binnen weinige weken had zich de krijg over eene uitgestrektheid van nagenoeg drie honderd mijlen verspreid. Doch in Maine bleef hij tot een grensoorlog beperkt, die uit gepleegd onrecht en dorst naar wraak was geboren. Matrozen hadden zich aan misdrijven schuldig gemaakt, die de Indianen aan de bewoners der dorpen straffen. De Abenakis, of oostelijke stammen, namen slechts gedeeltelijk aan den krijg deel. Van de Engelsche nederzettingen werd nagenoeg de helft vernield, de bewoners werden verdreven, gedood, of als gevangenen weggevoerd; want nu en dan was de hebzucht eene drijfveer tot barmhartigheid, in zoo ver als zij het uitzicht op een losgeld gaf.

De vlucht van Anna Brackett, de kleindochter van George Cleeves, den eersten volkplanter van Portland, was het wonder van dien tijd. Haar gezin was gevangen genomen bij de verwoesting van Falmouth. Terwijl de krijgslieden, die haar medevoerden, zich voortspoedden om aan de Kennebec hun vernielingswerk voort te zetten, vond zij gelegenheid achter te blijven; het oog der moeder bespeurde eene oude boot van boomschors, die zij met behulp van naald en draad, uit eene verlaten woning gehaald, kalfaterde en herstelde, waarna zij zich met haren echtgenoot, een neger slaaf en haar kind aan de zee toevertrouwde in een lekke kanoe, zonder mast en zeil, en als een veder op de golven dansende. Zij stak daarmede Casco Baai over, en kwam te Black Point aan, waar zij vreesde Indianen te vinden, en op zijn best eene wildernis hoopte aan te treffen, doch wie beschrijft hare vreugde, toen zij een schip van Piscataqua ontdekte, dat zoo even in de haven ten anker gekomen was.

De overgave van Acadia aan de Franschen had den krijg dubbel bezwaarlijk gemaakt, daar de oostelijke Indianen toevoer van wapenen bekwamen van de Franschen aan de oevers van de Penobscot. Om den wilden vijand beter tot onderwerping te brengen, werden de Mohawks uitgenoodigd tot deelneming aan den krijg; eenigen namen den bijl ter hand, maar de verre afstand maakte geregelde samenwerking onmogelijk. Na vele vruchteloze pogingen om een verdrag te treffen, werd eindelijk de vrede door Adros als gouverneur van Pemaquid gesloten, op voorwaarden, die stilzwijgend de meerderheid der Indianen erkenden. Deze beloofden de gevangenen uit te leveren, en de

Engelsche dorpen te ontzien, terwijl de Engelschen zich verbonden tot de jaarlijksche kwijting van eene erfpacht, bestaande in een spint koren voor elk Engelsch huisgezin.

Nieuw Engeland had bij zijne verdediging op eigene krachten moeten steunen. Najverig als het was op zijne onafhankelijkheid, had het er niet aan gedacht, de hulp van het moederland in te roepen, en de graaf van Anglesey maakte van dien geest van zelfstandigheid een verwijt. »Gij zijt arm,» zeide hij, »en toch zeer trotsch.» De Engelsche regeering, die hoegenaamd niets tot vergoeding der geleden verliezen had bijgedragen, openbaarde haar voornemen, om het bestuur van Massachusetts in hare eigene hand te nemen, en nog eer de sporen van het bloed harer zonen in de kolonie waren uitgewischt, terwijl de bodem nog rookte van het bloed harer burgers, en de puinhoopen der dorpen nog rookten, ja, terwijl de Indiaansche oorlogskreet nog in de wouden van Maine weergalmd, kwam Edward Randolph, de Engelsche commissaris, in Nieuw Engeland aan (10 Juni 1676).

Zoowel de bode als de boodschap werden met koelheid ontvangen. De gouverneur verklaarde, dat hij den beambte niet kende, die den brief des konings onderteeekend had, en loochende het recht van koning en parlement, om de kolonie door wetten te binden, strijdig met hare belangen. »De koning,» zeide de brave Leverett, »kan in redelijkheid niets anders doen, als ons in het bezit van onze vrijheden en van onzen handel laten, want wij hebben deze groote kolonie in de wildernis op onze eigene kosten gesticht, zonder eenige ondersteuning van de kroon.»

Randolph, die tegelijk de agent van Mason, en de bode van den geheimen raad was, behoorde tot die soort van hongerige gelukzoekers, waarmede Amerika later maar al te gemeenzaam bekend is geworden. Zijn ijver drong hem, om in den tijd van negen jaren acht reizen naar Amerika te maken, en toen hij in Engeland was terug gekomen, na een verblijf in de Nieuwe Wereld van hoogstens zes weken, overdreef hij, met het doel om de liefhebbers van posten aan het hof van Karel II wakker te maken, de bevolking der kolonie, en deed een nog grooter woord van haren rijkdom. Zijne opgaven verdienden weinig geloof, desniettemin maakten zij de Engelsche regeering nog meer belust op de beperking van het grondgebied, de belemmering van den handel, en de herroeping van het charter van Massachusetts.

De kolonie, welke met weerzin aan de rechtstreeksche bevelen van Karel II gehoorzaamde, besloot William Stoughton en Peter Bulkley als afgevaardigden naar Engeland te zenden, doch hunne lastbrieven werden, in overeenstemming met den raad der oudsten, met de uiterste zorgvuldigheid en voorzichtigheid opgesteld.

In de schriftuur waarin zij de uitgestrektheid van haar grondgebied ontvouwde, beklagde zich de algemeene vergadering over de droevige omstandigheden, die haar noodzaakten tegelijkertijd hare aanspraken op het bezit harer provinciën voor de rechtbanken te handhaven, en tegen een wilden vijand sombere woestenijen te verdedigen. Hare vertoogen hadden echter weinig invloed. Eene commissie uit den geheimen raad, die alle giftbrieven onderzocht, weigerde uitspraak te doen over de aanspraken der kolonisten op den grond, dien zij bewoonden, maar ontnam aan Massachusetts het rechtgebied over Maine en New Hampshire (1677). Deze beslissing was zoo geheel in overeenstemming met de Engelsche wetten, dat de agenten der kolonie niet eenmaal beproefden zich daartegen te verzetten.

De provincies, welke aldus aan het bestuur van Massachusetts werden onttrokken, wilde koning Karel aan zijn bastaard zoon, den goedgehartigen maar onwaardigen hertog van Monmouth ten geschenke geven, wiens karakterloosheid hem tot verzet tegen zijn vader verleidde, gelijk zijn dwaze eerzucht hem eindelijk op het schavot bracht. De koning meende, dat de vereenigde provinciën een aanzienlijk vorstendom, met een rechtstreeksch en van jaar tot jaar toenemend inkomen zouden uitmaken. Doch alvorens de monarch, die door zijne buitensporigheden verarmd was, tot eene onderhandeling kon komen, had Massachusetts, door bemiddeling van een koopman uit Boston, zich door koop en wettige overdracht in het bezit der rechten van Gorges gesteld, voor de som van £ 1250, dus ongeveer zesduizend dollars.

Nooit was er twijfel geweest, of een eigenaar macht had den hem toekomenden grond te vervreemden, later echter werd de vraag geopperd, of de rechten der regeering tot eene zaak van koop en verkoop konden worden gemaakt.

Deze aankoop was de oorzaak van eene reeks van betrekkingen, die gedeeltelijk nog heden ten dage bestaan. Uit een finantieel oogpunt was hij voor Massachusetts alles behalve voordelig, want hij veranderde het in een grensstaat, en gaf het de uitgestrektste en gevaarlijkste grens te verdedigen.

Doch Massachusetts kwam destijds nog niet in het bezit van het grondgebied, waaruit tegenwoordig de staat Maine bestaat. Op grond van het tractaat van Breda, eischte en bezette Frankrijk het district St. Croix tot aan de Penobscot; de hertog van York bezat de streek tusschen Penobscot en de Kennebeck, terwijl Massachusetts alleen eigenaar was van dat gedeelte, hetwelk tusschen de Kennebeck en de Piscataqua gelegen was.

Een nieuwe vorm van politieke inrichting was daarvan het gevolg. Massachusetts was als corporatie heer en eigenaar van Maine geworden; de kleine republiek aan de Charles rivier was de leenroerige

souverein van dit oostelijk gebied. Maine was tot nog toe in het huis der afgevaardigden van Massachusetts vertegenwoordigd geworden, doch van nu aan zou het geregeerd worden als eene provincie, overeenkomstig het charter van Gorges. Krachtens eene verordening van de algemeene vergadering, ging de gouverneur met zijne bijzitters tot eene regeling van Maine's bestuur over. De voorzitter en raad werden door de overheid van Massachusetts benoemd, en tevens eene volksvertegenwoordiging ingevoerd, samengesteld uit afgevaardigden van de verschillende steden van het district. Danforth, de voorzitter, was een man van een edel karakter en republikeinsche beginselen, maar de trots der provincie was door hare ondergeschiktheid gekwetst; de oude godsdienstige geschilpunten hadden nog niet allen invloed verloren, en koningsgezinden smeekten met de aanhangers der Engelsche staatskerk om de tusschenkomst des konings. Massachusetts was genoodzaakt zijne souvereiniteit met kracht en wapenen te handhaven, die nogtans met gematigdheid en rechtvaardigheid werd uitgeoefend.

Niet zoo rustig kwam de verandering van regeering in New Hampshire tot stand. Op het eerste gerucht, dat de aanspraken van Mason weder opgerakeld zouden worden, kwam het volk overal samen, en betuigde zijne tevredenheid met het bewind van Massachusetts.

De volkswensch had evenwel weinig te beteekenen in eene rechtsvraag; het patent van Mason werd nauwkeurig in Engeland onderzocht, welk onderzoek tot uitkomst had, dat hem alle recht en aanspraak op New Hampshire werd ontzegd, maar het recht der kolonisten op den grond, dien zij in bezit hadden, werd ter beslissing aan de koloniale rechtbanken voorbehouden.

Om dat doel te bereiken stelde men een nieuw rechtsgebied in; New Hampshire werd van Massachusetts gescheiden, en tot eene koninklijke provincie verklaard. Het was het eerste koninklijk bestuur in Nieuw Engeland. De koning behield zich en zijnen beambten het recht van verwerping voor, en verbond zich verder tot handhaving van het privilege eener volksvergadering, zoolang hij of zijne erfgenamen in dat privilege geen »bezwaar" zouden zien.

De mannen, die de koning 't eerst tot president en leden van den raad benoemde, waren bewoners der kolonie, en vrienden der kolonisten, doch daar zij inzagen, dat hunne benoeming niets anders beoogde als den overgang tot een nieuwen regeeringsvorm minder hatelijk te maken, aanvaardden zij hun ambt met weezin.

Eindelijk (16 Maart 1680) werd eene algemeene vergadering te Portsmouth belegd. Haar brief aan Massachusetts is eene dankbetuiging. »Wij erkennen de zorg, die gij voor ons hebt gedragen," zoo luidde de taal der zwakke kolonie tot den machtigen nabuur, »dankbaar brengen wij hulde aan uwe goedheid ons bewezen, terwijl wij

woonden onder uwe schaduw, even als wij diep doordrongen zijn van de verplichting, die wij aan u hebben, daar gij, op ons eigen verzoek, ons onder uw opzicht hebt genomen, en uitstekend bestuurd. Indien wij in de gelegenheid mochten komen u wederkeerig van dienst te zijn, zullen wij u toonen hoe gretig wij die zullen aangrijpen. Met den wensch, dat God met u moge zijn, verzoeken wij u om de weldaad uwer gebeden voor ons, die van onze broederen gescheiden zijn.”

Na aan de eischen der dankbaarheid recht te hebben laten wederbaren, ging de kolonie verder, en handhaafde hare rechten in een plechtig besluit, het eerste in haar nieuw wetboek. »Geen besluit, belasting, wet, of verordening zal geldig zijn, tenzij vervaardigd door de vergadering, en goedgekeurd door het volk.” Zoo maakte New Hampshire van het eerste oogenblik van zijn zelfstandig bestaan gebruik, om het groote beginsel van zelfregeering uit te spreken, en eene plaats in te nemen naast Massachusetts en Virginia. Het wetboek der jeugdige regeering werd naar Engeland gezonden, maar daar wegens stijl en inhoud veroordeeld, en zijne bepalingen als onbetamelijk en ongegrond verworpen. Ook Mason slaagde slecht in het laten gelden van zijne rechten op den bodem. Het koloniaal bestuur beschermde de kolonisten, en beteugelde zijne afpersingen.

Hij spoedde zich naar Engeland om eene verandering te bekomen, en verkreeg eene volmacht, die hem vergunde zoodanige schikking te maken, als het best met zijne belangen zou strooken. De tooneelen die daarop voorvielen, zijn zeer leerzaam. Mason werd met het oogmerk om een rechtsgeding te kunnen beginnen, gemachtigd een gouverneur aan te stellen. Hij vond een geschikten agent in Edward Cranfield, een man, die geene andere reden had om in vrijwillige ballingschap naar de wildernissen van Amerika te gaan, als een vermogen af te persen aan de zagers en houtkoopers van New Hampshire. Hij kwam daarvoor openlijk uit, en de zedelijkheid dier tijden zag daarin niets onteerends. Maar hij drong op goede waarborgen aan. Bij eene behoorlijk geregistreerde acte stond Mason aan den koning een vijfde deel van alle grondpachten tot onderhoud van den gouverneur af, en gaf aan Cranfield eene hypotheek op de geheele provincie voor den tijd van een en twintig jaren, als een tweeden waarborg voor de betaling zijner jaarwedde. Op die wijze met eene ruime koninklijke volmacht bekleed, verder met de toezegging van een vast inkomen, een vijfde deel van alle grondpachten, eene hypotheek op de provincie, en het uitsluitend recht op den te verwachten rijken oogst van boeten en strafgeldten meende Cranfield, dat zijn fortuin verzekerd was, en eene voordeelige betrekking in Engeland achterlatende, ging hij naar de oevers van de Piscataqua onder zeil.

De eerste algemeene vergadering echter, die hij (14 November 1682)

samenriep, deed al zijne gouden droomen van een gemakkelijk te verkrijgen rijkdom verdwijnen. Om den gouverneur te believen, kenden de »ruwe'' wetgevers hem eene gift van twee honderd vijftig pond toe, welk de om geld verlegen fortuinzoeker gretig aannam, doch van hunne rechten en vrijheden wilden zij geen afstand doen, en de vertoorde gouverneur ontbond de vergadering.

De ontbinding van eene vergadering was in Nieuw Engeland iets nieuws, waarvan men zich geen denkbeeld kon maken. De ontevredenheid des volks klom met den dag, en eene schare van voorbarige lieden hief den kreet aan: »Vrijheid en Hervorming!'' Haar aanvoerder, Eduard Gove, een ongeletterd geestdrijver, werd in de boeien geslagen, en tot de straf des doods verwezen, welke de barbaarsche wet op hoog verraad had gesteld. Hij ontving echter van die straf in zoover kwijtschelding, dat hij naar Engeland gebracht werd, waar hij drie jaren in den Tower van Londen gevangen bleef.

De processen over den grondeigendom vermenigvuldigden. Partijdige jury's en omgekochte rechters deden de zaken spoedig af, doch Mason trok van hunne vonnissen geen voordeel, omdat hij zelf van zijne goederen geen bezit kon nemen, noch daarvoor koopers vinden.

Intusschen begon Cranfield, met behulp van een slaafschen raad, de wetgevende macht uit te oefenen, en als een hebzuchtig huurder, wiens contract afloopt, hoopte hij nog een vermogen te zullen verzamelen door willekeurige belastingen, en den verkoop van ambten. Hij wilde geene klachten gedooogen, en dwong Vaughan, die hem dwarsboomde, om borgen te stellen voor zijn goed gedrag. Deze weigerde, daar hij zich aan geene overtreding had schuldig gemaakt, en werd toen aanstonds door den gouverneur in hechtenis genomen.

Cranfield had nogtans geld noodig, en zich tot onwaarheid verlagende, riep hij eene vergadering samen, van welke hij, op een los gerucht van een vijandelijken inval, de noodige gelden eischte tot verbetering der verdedigingsmiddelen. De vertegenwoordigers van New Hampshire wilden zich evenwel niet overhaasten, maar namen tijd tot beraad, en na eene zorgvuldige beraadslaging verwierpen zij het wetsontwerp, dat de gouverneur in gereedheid had gebracht.

Vervolgens besloot Cranfield de geestelijkheid schrik aan te jagen, en verbood haar de uitoefening der kerkelijke tucht. Te Portsmouth beantwoordde de predikant Moody zijne bedreigingen met eene toepasselijke preek, en de kerk toonde zich onverzettelijk.

Daarna deed hij een beroep op de kerkelijke wetten van Engeland, die hij beweerde, dat ook in de kolonie van kracht waren. Hij gelastte het volk kersmis als een feestdag te vieren, en op 13 Januari te vasten. Maar de stoutste staatsgreep was een bevel, dat alle personen even onvoorwaardelijk tot het Avondmaal zouden worden toe-

gelaten, als zulks in de Episcopale of Luthersche kerk geschiedde, en dat de Engelsche liturgie in bepaalde gevallen zou worden gevolgd. Doch ook dit bevel bleef onuitgevoerd.

Om de maat vol te maken, bepaalde de gouverneur zelf een dag, waarop hij het Avondmaal zou ontvangen uit de hand van Moody, volgens de voorschriften der Engelsche kerk. Moody weigerde, hij werd in rechten betrokken, veroordeeld en in de gevangenis geworpen. De openbare godsdienstoefening werd zoo goed als geheel in de kolonie opgeheven, maar de bevolking gaf niet toe, en Cranfield schreef in zijn toorn over de stijfhoofdigheid der predikanten naar Engeland: »Dat zoo lang de geestelijken de vrijheid zouden hebben tot preeken, er aan geen trouw en onderdanigheid bij de kolonisten was te denken.” Het was reeds lang en onweersprekelijk gebleken, »dat de rust niet was te handhaven, als de oproerige predikers niet uit de provinciën werden gebannen.” Andermaal deed hij eene poging om zich een inkomen te verschaffen door middel van belastingen, die hij met toestemming van den onderdanigen raad besloot te heffen, Opdat het volk niet zou weigeren die te betalen, liet hij het gerucht van een oorlog met de oostelijk wonende Indianen verspreiden, en reisde zelf naar New York, onder voorwendsel van met den gouverneur aldaar de noodige maatregelen te beramen. Ook zond hij bericht aan het Engelsch ministerie, dat de dienst van Z. M. de tegenwoordigheid van een oorlogschip eischte, en aan het comité voor de koloniën schreef hij, »dat zonder eenig zichtbaar machtsvertoon tot beteugeling der bevolking, het hem moeilijk, zoo niet onmogelijk zijn zou, Z. M. bevelen uit te voeren, en de handels- en scheepvaartwetten te handhaven.”

De bevolking liet zich echter geen schrik aanjagen; onwettige belastingen waren niet te innen, en hier en daar kwamen vereenigingen tot stand voor onderling hulpbetoon bij het verzet tegen den gouverneur. Te Exeter werd de sherif met knuppels verdreven, en hadden de vrouwen der pachters kokend water gereed gemaakt, om zijn beambte te verschroeien, als hij het waagde het huisraad in beslag te nemen. Te Hampton werd hij geslagen, ontwapend, op een paard gezet, met een strop om den hals, en zoo weggezonden. Werden de weerspannigen in hechtenis genomen, dan kwamen er anderen, om hen te verlossen, en het bevel, dat de beredene militie opriep, bleef zonder gevolg, omdat niemand naar dat bevel luisterde.

Wanhopend schreef Cranfield een smeekbrief aan de Engelsche regeering: »Ik zal het een groot geluk noemen, ja het grootste in de wereld, als mij verlof wordt gegeven dit onredelijk volk te verlaten. Het is niet mijn persoon, maar het gezag des konings, waartegen hun verzet is gericht; en zij zullen aan niemand gehoorzamen, die de bevelen des konings uitvoeren wil.”

Het gedrag van Cranfield vond in Engeland onverdeelde goedkeuring; hij bekwam verlof de provincie te verlaten, maar de regeering van Engeland dacht er niet aan eenige verbetering in den politieken toestand der kolonisten te brengen.

Het karakter van New Hampshire, dat in dien strijd voor de vrijheid zoo duidelijk was te voorschijn gekomen, bleef ook in het vervolg bij de Engelsche regeering verdacht. Men noemde de kolonie oproerig, daar zij aan de vrienden der onbeperkte monarchie niet wilde toegeven.

Waarschijnlijk zou het Massachusetts gelukt zijn den koning te trotseeren, en den geheimen raad schrik aan te jagen, als niet de Engelsche kooplieden en fabrikanten, die in de kolonie hun mededingers zagen, met het inzicht hoe zij hun monopolie konden handhaven, de standvastigheid hadden betoond, die noodig was, om hen in hunne oogmerken te doen slagen. Hunne klachten hadden weerklank gevonden, en hunne zelfzuchtige vertoogen waren aangehoord met eene bereidwilligheid, die niets liever wilde, dan zich te laten overtuigen; ook de Engelsche staatslieden, die de onbeperkte souvereiniteit van het parlement aanhingen, konden niet anders als het gedrag van Massachusetts onverschoonbaar noemen.

De gevolmachtigden dier kolonie hadden (1676) eene zeer beperkte lastgeving medegebracht; eene amnestie voor het verledene ontmoette geen bezwaar; voor het vervolg echter zou Massachusetts zich eene »meer tastbare afhankelijkheid" moeten getroosten. Men wilde die gaarne met toestemming der kolonie invoeren, en daarom werden de agenten uitgenoodigd zich van eene ruimere volmacht te voorzien. Doch de ruimere volmacht werd hun niet gegeven.

Ontzagwekkend was de meerderheid, waartegen Massachusetts den strijd volhield. Geheel Engeland was één. Welke partij ook de bovenhand bewon, altijd zou het handelsbelang op de krachtige handhaving der scheepvaartwetten aandringen, en die gemakkelijk verkrijgen. »De verwaarloozing der acte van Navigatie", schreven de agenten, »heeft de droevigste gevolgen voortgebracht. Als wij op dit punt niet toegeven, hebben wij niets als een beslissende breuk te wachten." »De gansche storm van toorn en ongenoegen zal over ons losbreken."

Het baarde dan ook weinig of geene verwondering, dat het comité voor de koloniën de vraag opwierp, of het oorspronkelijk charter wel kracht van wet had. De kroon wilde echter niet, dat de geldigheid van het patent zou worden bestreden, maar raadde aan het door een »quo warranto" te ontduiken.

De kolonie besloot, zoo zij vallen moest, met waardigheid te vallen. De godsdienst had haar in het leven geroepen, hij was ook thans haar raadsman. De dagen der oude vurige vroomheid keerden terug;

en eene synode van alle gemeenten in Massachusetts kwam bijeen, om onderzoek te doen naar de oorzaken der gevaren, die Nieuw Engeland's vrijheid bedreigden, en de middelen te beramen tot afwendung der ramp. De geschiedschrijvers zijn over dit voorval heengestapt zonder er veel aandacht aan te schenken; toch was er geen maatregel zoo goed gekozen, om de belangstelling van iederen bewoner der volksplanting op dit punt te vestigen, en aldus eene krachtige openbare meening te voorschijn te roepen.

Intusschen had de algemeene vergadering eenige besluiten genomen, die gedeeltelijk althans de klachten uit den weg ruimden. Toch raakten die besluiten meer den vorm dan het wezen. Hoogverraad werd tot eene halsmisdad verklaard, de onderdanen eed voorgeschreven, en het koninklijk wapenschild in de raadzaal opgehangen. Meer bezwaar vond de invoering der scheepvaartwet. De kolonie wilde ongaarne haar charter en hare vrijheid ter wille van eene geldkwestie op het spel zetten, maar tevens beschouwde zij de bereidwilligheid om zich aan eene wet van het parlement te onderwerpen, als een prijsgeven van haar recht op onafhankelijke wetgeving. Daarom verzon men een middenweg. De algemeene vergadering verklaarde, »dat de acte van Navigatie een inbreuk was op de rechten en privileges van Z. M. onderdanen in de kolonie, aangezien deze niet in het parlement waren vertegenwoordigd.» »De wetten van Engeland,» voegde zij er bij, »bereiken Amerika niet.» Op grond dezer verklaring nam zij vervolgens de scheepvaartwetten, naar het heette, vrijwillig en uit eigen beweging aan.

De onlusten van het paapsch complot vertraagden de afdoening der aangelegenheden van Nieuw Engeland. De agenten, Stoughton en Bulkley, keerden in 1679 naar Amerika terug, en bereikten Boston in December. Met hen kwam Randolph, die tot tolbeambte was benoemd, over. Het koninklijk bevel, waarbij de overkomst van andere agenten met onbepaalde volmacht werd gelast, vond geen ingang, daar men begreep, dat het den vorst om de vernietiging van het charter was te doen.

Tweemaal zond de koning een verhoog tegen de ongehoorzaamheid zijner onderdanen; tweemaal stak Randolph den Atlantischen oceaan over, en keerde naar Engeland terug, om de regeering in de onderwerping van Massachusetts bij te staan. Het gemeenebest bleef onverzettelijk. Eindelijk, in Februari 1682, nam de zaak in Engeland zulk een keer, dat verder uitstel gevaarlijk scheen, en Richards en Dudley werden als agenten afgevaardigd. Maar terwijl de gansche kolonie geboden opzond voor het behoud harer afgevaardigden en de redding van haren vrijbrief, gaf zij aan de eersten nadrukkelijk in last, in niets toe te stemmen, dat op de privileges van het bestuur,

zoals dat krachtens den giftbrief bestond, inbreuk maakte. Tevens werd hun een vreemdsoortige gedragslijn voorgeschreven. Aan het Engelsche hof was alles veil en te koop. Frankrijk had den koning weten om te koopen, om Englands staatsbelang te verraden; welnu, Massachusetts wilde denzelfden weg inslaan, en door geld den monarch tot eerbiediging der koloniale rechten en vrijheden bewegen.

De lastbrief der afgevaardigden werd onvoldoende verklaard, en zij ontvingen bevel eene onbepaalde volmacht tot algéheele regeling van het bestuur zich te verschaffen, onder bedreiging, dat anders eene rechtsvordering tegen de kolonie zou worden ingesteld. De agenten beschreven den toestand der kolonie als hopeloos. Een algemeene oorlog tegen corporaties was begonnen, en vele steden in Engeland hadden zich onderworpen. Was het nu niet 't veiligst voor de kolonie een openbaren strijd te voorkomen, en zich op de gunst of de inschikkelijkheid des konings te verlaten? Dit was de vraag, die allereuwe in de volksplanting werd besproken; het volk beraadslaagde daarover aan den haard; het nam dat onderwerp mede ter kerk; het gaf daaraan eene plaats in zijne gebeden, en hoorde het in de kanselredenen zijner predikanten behandelen. Ten laatste besloot het, doch op eene wijze, die geen twijfel overliet, of dat besluit was de uitdrukking van den volksgeest, dat het van Maine afstand zou doen, dat het door aankoop verkregen had, maar tevens geen enkel recht, en geen enkel privilege prijs geven, dat het krachtens het charter bezat. Moest de vrijheid den doodsteek ontvangen, dan oordeelde de kolonie het beter, dat zij voor geweld en ongerechtigheid van anderen bezweek, dan dat zij zelve haar van het leven beroofde.

Dit besluit maakte aan de zending der agenten een einde. Een »quo warranto'' werd uitgevaardigd, en Massachusetts voor eene Engelsche rechtbank gedaagd, bestaande uit rechters, die van het welbehagen der kroon afhingen, terwijl Randolph, de gehaatte boodschapper, zich belastte met het overbrengen der dagvaarding (October 1683). Te gelijker tijd eischte eene koninklijke verklaring nog eenmaal gehoorzaamheid en onderwerping, met belofte der koninklijke gunst en de toezegging, dat er zoo min mogelijk veranderingen in het charter zouden gemaakt worden, ja geene andere, als die door de invoering van het koninklijk bewind werden gevorderd.

Massachusetts's bevolking had oplettend den gang der gebeurtenissen in Engeland gadeslagen. Zij had eene volkspartij, die door Shaftesbury geleid, in het huis der Gemeenten eene reeks van overwinningen behaald had, zien opkomen, bloeien en verdwijnen. Zij had opgemerkt, hoe Karel II van lieverlede zich de alleenheerschappij had aangematigd, en het Engelsche volk in de vernedering van het parlement berustte. Wel was er eene samenzwering op touw gezet, en

de leer in het geheim verkondigd, dat verzet tegen overheersching en onderdrukking wettig was. Maar het bloed van Sidney en Russell had die leer tot zwijgen gebracht, en de kolonisten wisten, dat op denzelfden dag, die Russell het schavot zag beklimmen, de academie van Oxford de tijden van Hendrik VIII had teruggeroepen, en verklaard, »dat onderwerping en gehoorzaamheid, onvoorwaardelijk en zonder uitzondering, de kenmerkende eigenschap der kerk van Engeland waren.» Evenzoo wisten zij, dat vele steden van Engeland hare charters hadden overgegeven, dat zelfs Londen, de hoofdstad, die Hampden tegen Karel I. had beschermd, den tegenstand als doelloos had laten varen. En om de onderwerping van Massachusetts gemakkelijker te maken door het bewijs, dat alle verzet niets kon baten, waren twee honderd afdrucken van het proces tegen Londen ter verspreiding onder het volk overgezonden. De gouverneur en zijne bijzitters, het aristocratisch gedeelte des bestuurs, waren dan ook overtuigd, dat verdere tegenstand te bieden eene dwaasheid was, en alleen een onmiddelijk teruggeven van het charter den koning misschien nog kon verzoenen. Daarom besloten zij, den vorst aan zijne beloften te herinneren, maar »niet met Z. M. voor eene rechtbank te pleiten;» zij zouden »gevolmachtigden verzenden, die in last zouden hebben Z. M. bevelen te ontvangen.» De magistraat onderwierp dit besluit aan de goedkeuring der volksvertegenwoordigers, »hunne broeders». Veertien dagen lang werd de zaak behandeld en besproken, opdat er eene beslissing mocht genomen worden, die met den wensch des volks overeenkomstig was.

»Moet het bestuur van Massachusetts,» zoo luidden de gevoelens, »zich aan de willekeur van het hof onderwerpen, en zich de verandering van het charter laten welgevallen? Inschikkelijkheid zou eene belediging des hemels zijn; het welbehagen van het hof en de godsdienst van Nieuw Engeland waren twee onvereinigbare zaken. Massachusetts kon met toe te geven niets winnen. Het hof wilde eene doortastende verandering, met de beginselen van het charter in strijd. De corporaties in Engeland, welke zich hadden onderworpen, hadden niets vooruit boven dezulken, die het op een proces hadden laten aankomen; als wij procedeerden, heette het dan kunnen wij, al worden wij veroordeeld, de zaak voor den kanselier, of voor een parlement brengen, en met den tijd alles terug krijgen. Wij moeten niet anders handelen, maar den weg blijven bewandelen, dien God aan onze waardige voorgangers heeft getoond, die in 1638, toen ook een »quo warranto» tegen het charter werd uitgevaardigd, zich niet wilden onderwerpen. In 1664 gehoorzaamden zij evenmin aan de commissarissen. Wij, hunne navolgers, moeten hunne voetstappen drukken, en zoo op den God onzer vaders vertrouwen, dat wij zijne redding zullen aanschouwen. Onderwerping zou onze vijanden verheugen en onze vrien-

den bedroeven. Onze vijanden weten, dat het hun een slechten naam zal geven, als zij de vrijheden van een arm volk Gods in de wildernis wegnemen. Lijdzaamheid zou ons nog spoediger dan anders het geval zou zijn tot slaven maken, en onze vrienden in andere koloniën smarten, die thans vooral hunne oogen op Nieuw Engeland houden gevestigd, verwachtende, dat het volk hier uit vrees geen verderfelijk voorbeeld aan anderen geven zal.

»Blinde gehoorzaamheid aan het welbehagen van het hof is zonder groote zonde niet mogelijk, maar stelt ons aan het hoog misnoegen van den Koning der Koningen bloot. Onderwerping zou strijden met den eenparigen raad der predikanten, dien zij ons na een plechtigen dag van gebed hebben gegeven. De dienaren van Gods woord hebben te veel van den geest van Johannes den Dooper in zich, om, nu een storm boven hen losbarst, aan het riet gelijk te zijn, dat door den wind wordt geslingerd. De priesters moesten het eerst den voet zetten in het water, en daar stand houden, totdat het gevaar over was. Boven alle overigen moesten zij het volk Gods tot voorbeelden zijn van geloof, moed en standvastigheid. Het leed geen twijfel, of, zoo Cottan, Hooker, Davenport, Mather, Shepherd, Mitchell nog in leven waren, zij zouden zeggen, wat ook in hunne schriften gedrukt staat: »Zondig niet door de erfenis uwer vaders prijs te geven.»

»Ook mogen wij niet toegeven, zonder toestemming van het gansche volk. Maar de grondbezitters en gemeenteleden van Nieuw Engeland zullen daartoe hunne toestemming nooit geven. Daarom mag ook de regering zulks niet doen.

»De burgerlijke vrijheden van Nieuw Engeland zijn een gedeelte van het erfdeel der vaders, en zullen wij nu dat erfdeel weg geven? Men voert aan, dat wij veel zullen moeten lijden; maar het is beter te lijden dan te zondigen, beter op den God onzer vaders te bouwen, dan ons op vorsten te verlaten. Moeten wij lijden, omdat wij ons tegen den wil van God niet naar den wil van menschen durven schikken, dan lijden wij voor eene goede zaak, en zullen als martelaren worden beschouwd bij een volgend geslacht, en op den grooten dag des oordeels.»

De beslissing der kolonie, door middel van haar vertegenwoordigers was deze. »De vertegenwoordigers des volks geven hunne toestemming niet, maar houden vast aan hunne vroegere besluiten» (30 Nov. 1683).

Adressen met dringend verzoek om toegevend te zijn, werden aan den koning gezonden, maar bede en verzoeken waren ijdel. Een *scire facias* werd in Engeland uitgevaardigd, en voordat de kolonie zich daartegen kon verzetten, juist een jaar en zes dagen na het vonnis tegen de city van Londen, werd het charter voorloopig voor opgeheven

verklaard, en dat vonnis werd op den eersten dag der Michaëlis zitting bekrachtigd. Een afschrift er van kwam te Boston in Juli van het volgend jaar (2 Juli 1685).

Zoo viel het charter, dat Whinthrop's vloot naar de kusten van Nieuw Engeland had gebracht, en dat door allerlei gevaren en lotgevallen heen met angstvallige zorg bewaard, de grondslag geweest was, waarop het gebouw van Nieuw Engeland's vrijheid was opgetrokken. Van nu aan was er geen slagboom meer tusschen het volk van Massachusetts en de willekeur van het Engelsche hof. Was de godsdienst in gevaar? Zou het grondbezit veilig zijn? Of de handel door beperkingen worden verlamd? Zou Nieuw Engeland door eigene ervaring den aard van het despotisme leeren kennen? Sombere vooruitzichten vertoonden zich, en een sombere nevel verspreidde zich over de kolonie.

DE TIENDE HOOFDSTUK.

SHAFTERBURY EN LOCKE WETGEVERS VOOR CAROLINA.

Intusschen had de beschaving zich naar het zuiden uitgebreid; en tweeling sterren verrezen aan de overzijde van de grenzen van Virginia. Het land waarin Soto had rondgezworven om goud te zoeken, en de Calvinistische vrienden van Coligny eene schuilplaats hadden gezocht, maar waar ook Raleigh koloniale vorstendommen had gehoopt te zullen stichten, begon zich aan de macht der beschaving te onderwerpen.

Massachusetts en Carolina waren beide gekoloniseerd geworden op grond van vrijbrieven aan eigenaars geschonken, en beider charter was opgeheven, doch terwijl de bezitters van den giftbrief voor Massachusetts zelve landverhuizers waren, die door de liefde tot de vrijheid waren verbonden, waren de eigenaars van het charter voor Carolina eene verzameling van edellieden, die zich tot een uitgebreiden handel in landerijen hadden vereenigd. De regeeringsvorm van Massachusetts was eene vrucht van den bodem, de staatsregeling van Carolina daarentegen was in Engeland uitgevonden. Massachusetts was oorspronkelijk bevolkt geworden door eene kleine schaar van beproefde maar kloekmoedige ballingen, en zijne instellingen waren de natuurlijke openbaring van het gezond verstand, en het instinct eener landbouw kolonie voor de vrijheid; Carolina ontving zijne staatsinrichting van een rijken en machtigen adel, en zijne grondwet werd opgesteld met groot beleid door den scherpzinnigsten staatsman en den diepzinnigsten wijsgeer van Engeland. De koning vernietigde met behulp van slaafsche rechters de regeering van Massachusetts, de kolonisten

zelve verwierpen de staatsvormen van Carolina. De beginselen van Massachusetts bezaten eene levenskracht, die door niets kon worden verwoest, maar de met zooveel zorg opgestelde wetten van Carolina lieten geen spoor van haar kortstondig bestaan na, behalve in de instellingen, die uit haar verval zijn voortgesproten.

De regeering van Karel II was niet minder merkwaardig door de roofgierigheid zijner hovelingen, dan door de losbandigheid van den koning zelve. Het zuidelijk gedeelte onzer republiek, dat steeds is beschouwd geworden als bij uitnemendheid geschikt tot het voortbrengen van alle producten, die aan de grenzen der tropische gewesten groeien, was het voorwerp van de hebzucht der staatslieden, die op de regeering van het Britsche rijk een machtigen invloed oefenden. Dientengevolge werd Carolina, dat zich van den zes en dertigsten graad noorderbreedte tot aan de rivier San Matheo uitstreckte, tot ééne enkele provincie verklaard; en Clarendon, de geschiedschrijver, de hebzuchtige maar bekwame minister, die bij het volk gehaat, en alleen aan den koning getrouw was; Monk, die zich bij de restauratie had onderscheiden, en met den titel van hertog van Albemarle in den adelstand was verheven; Lord Craven, een dapper Cavalier, een oud soldaat, die voor den echtgenoot van de koningin van Boheme werd gehouden; Lord Ashley Cooper, in later tijd graaf van Shaftesbury; Sir John Colleton, een koningsgezinde zonder eenige vermaardheid in de geschiedenis; Lord John Berkeley, en zijn jongere broeder Sir William Berkeley, de gouverneur van Virginia, en de driftige, onwetende, en daarbij niet al te eerlijke Sir George Carter, werden hare uitsluitende eigenaren, en rechtstreeksche souverainen. Hunne macht was zoo goed als onbeperkt; de koning had hun niets anders opgelegd als eene eenvoudige belofte van onderdanigheid. Gierigheid is de ondeugd van den ouderdom, en verreweg de meeste eigenaren waren boven de vijftig jaren. Zij bedelden van den koning het land af, onder voorwendsel van »een vromen ijver voor de verspreiding van het evangelie;” maar in der daad was hun eenig streven de vermeerdering van hun eigen rijkdom en aanzien.

Nauwelijks was hun verzoek ingewilligd, of het bleek, dat er mededingers waren, die op hetzelfde grondgebied aanspraak maakten. Carolina behoorde in het oog der Spanjaarden tot Florida, en het fort St. Augustino werd door hen beschouwd als het bewijs, dat zij in het bezit waren van een onbegrensd gebied in de rondte. Spanje had nooit het recht van Engeland op eenig grondgebied in Amerika erkend, en bij het sluiten van een tractaat (23 Mei 1667) te Madrid, had het zeer flauw dat recht, en tevens de voortzetting van den handel in »de bekende zeeën toegestaan.

Buiten Spanje waren er nog anderen, die op Carolina aanspraak

maakten. In 1630 was een giftbrief voor dat geheele grondgebied aan Sir Robert Heath geschonken, en er is reden om te onderstellen, dat in 1639 plannen tot kolonisatie waren ontworpen, en waarschijnlijk ook ten uitvoer gelegd door zijn gevolmachtigde. William Hawley verscheen in Virginia »als gouverneur van Carolina, het land, gelegen tusschen den een en dertigsten en zes en dertigsten breedtegraad.” De wetgevende vergadering van Virginia had verlof gegeven, dat honderd mannen uit Virginia, »ongehuwd en zonder schulden,” zich in Carolina als kolonisten mochten vestigen. Doch zeker waren die pogingen mislukt, daar het patent thans vervallen werd verklaard, omdat het doel, waartoe het was uitgevaardigd, niet was uitgevoerd. Maar stijfhoofdiger mededingers waren reeds aan de rivier Kaap Fear gevestigd (1660 of 1661). Ter nauwernood had Nieuw Engeland op zijn bodem enkele behoeftige volkplantingen ontvangen, of zijne burgers en zonen begonnen het vaste land te doorreizen, en de zee over te steken ten einde nieuwe avonturen te zoeken. Eene kleine bark, met Nieuw Engelsch volk bemand, was langs de kust van Carolina gevaren, en had den weg naar de Kaap Fear rivier gevonden. Daar had de bemanning van de indiaansche opperhoofden het eigendomsrecht op den grond gekocht, en stoutmoedig eene kleine kolonie van veehoeders aangelegd, op verren afstand ten zuiden van de Engelsche neerzettingen op het vaste land. Reeds hadden zij deelhebbers te Londen, en zoodra de afstand van Carolina was bekend geworden, kwamen hunne agenten tusschen beide, en beriepen zich op het recht van ontdekking, de bewoning en den aankoop, als zoovele onwraakbare aanspraken op den grond, terwijl zij tevens het privilegie van zelfregeering als eene even billijke als natuurlijke zaak voorstelden. Men bood hun een vergelijk aan; en de eigenaars beloofden in hunne »aanbiedingen aan allen, die zich in Carolina zouden gaan vestigen,” aan landverhuizers uit Nieuw Engeland vrijheid van godsdienst, een gouverneur en raad gekozen uit eene voordracht, door de emigranten zelve opgemaakt, eene volksvertegenwoordiging, onafhankelijke wetgeving, waarbij de eigenaars zich alleen het recht van veto voorbehielden, landbezit tegen eene grondpacht van een halve stuiver per acre, en zulk een vrijdom van belastingen, als het charter zou toestaan.

Maar de landstreek in den omtrek van Kaap Fear was niet zeer uitlokkend voor mannen, die de gansche wildernis voor zich hadden, om hunne woonplaats te kiezen. Zij lieten daarom hunne kudden en de velden, waarin zij graasden, aan de bewaking van vriendschappelijk gezinde Indianen over, en de emigranten bezochten hunne vorige verblijfplaatsen, waar zij »aan de haven en den grond een slechten naam bezorgden.” Doch de kolonie werd niet op eenmaal verlaten, en toen zij door tegenspoed werd bezocht, luisterde Massachusetts,

de jonge moeder van koloniën, die nooit zich onverschillig betoonde voor het lot harer kinderen, naar hare bede »om eenige ondersteuning in hare rampen,» en beproefde in Mei 1667 door eene algemeene inzameling van gaven in al hare nederzettingen den nood te lenigen. De jeugdige stad, die te Oldtown Creek, dicht aan den zuidelijken oever van Kaap Fear rivier was aangelegd, kwam niet tot bloei; de Indianen geraakten met de Nieuw Engelsche volkplanters in vijandschap, en niettegenstaande zij geene geweren hadden, lieten zij hun opzet niet varen, totdat het hun met behulp van boog en pijlen gelukte, zich van de vreemde indringers te ontslaan. Nog andere oorzaken als de zwervende rusteloosheid der Independenten uit Massachusetts brachten »de verbijstering» voort, die zich vervolgens openbaarde, want de natuur zelve verhoogt en versterkt in de wildernis de zucht naar vrijheid.

De voorwaarden, aan de kolonie van Kaap Fear aangeboden, waren »niet voor de meridiaan van Virginia bestemd.» »Daar,» zeiden de eigenaars in hunne lastgeving aan Sir William Berkeley, »hopen wij handzamer volk te vinden, dan de mannen van Nieuw Engeland.» Toch lieten zij de gansche zaak aan de wijsheid en het beleid van Sir William over. Hij moest zoo goedkoop mogelijk kolonisten zien te verkrijgen, maar toch tot elken prijs volkplanters werven.

Even als Massachusetts, was ook Virginia het middenpunt van eene groep koloniën, en even als de dorpen van Nieuw Engeland, strekten ook de volkplantingen van Virginia zich uit langs den oever der zee. De landstreek aan de Nansemond rivier was reeds in 1609 gekoloniseerd; in 1622 reisde Pery over land naar de zuidelijke rivier Chowan, en roemde bij zijne terugkomst de goedaardigheid der inlandsche bevolking, de vruchtbaarheid van den bodem, en het gezegend klimaat, dat tweemaal per jaar een oogst opleverde. Indien er toen al geene rechtstreeksche pogingen tot kolonisatie werden aangewend, en de plannen, die in Engeland waren ontworpen, door Sir Robert Heath, of door diens gevolmachtigde, Lord Maltravers, niet ten uitvoer werden gelegd, bleef toch het verlangen, om de nederzettingen in zuidelijke richting uit te breiden, in Virginia levendig, en twintig jaren na den tocht van Pory (Januari 1642), verzocht en bekwam eene vereeniging, die van de rivier ten zuidwesten van Appomattox had gehoord, verlot, om de ontdekking voort te zetten, onder voorwaarde, dat zij gedurende veertien jaren uitsluitend alle voordeelen zouden genieten. Andere ontdekkingstochten, zoowel naar het Zuiden als naar het Westen, naar Zuidelijk Virginia, of Carolina, gelijk de oudere naam was, die in de dagen van Karel I en Cromwell aan die streken was gegeven, en onder de regeering van Karel II op nieuw in zwang kwam, werden door gelijksoortige privileges aangemoedigd. Clayborne, die vroeger in Maryland handel had gedreven, was nog altijd op het

doen van ontdekkingen gesteld, en de zonen van gouverneur Yeardley schreven met eenigen ophef naar Engeland, dat het noordelijk gedeelte van Carolina door geborene Virginiërs was onderzocht.

Wij behoeven er niet naar te vragen, wie der bewoners van Nansmund het eerst de uitgestrekte bosschen doorgetrokken, en de rivieren bereikt hebben, die zich in de Albemarle Sound uitstorten. Het reisgezelschap werd aangevoerd door Roger Green, wiens verdiensten werden beloond door een duizendtal acres, terwijl tien duizend acres werden uitgelooft aan de honderd personen, die aan de oevers der Roanoke, of op den zuidelijken oever der Chowan en hare bijvloeden zich zouden vestigen. Deze voorwaardelijke geschenken schijnen niet veel te hebben uitgewerkt, doch de ondernemingsgeest van Virginia verslaptte niet, en Thomas Dew, vroeger president der algemeene vergadering, ontwierp een plan tot onderzoek van de bevaarbare stroomen nog verder zuidwaarts, tusschen kaap Hatteras en kaap Fear. Moeilijker is het te bepalen, of en in hoeverre de trek om ontdekkingen te maken landverhuizing ten gevolge had. De landstreek van Nansmund was van ouds de woonplaats van een aantal non-conformisten, en zeker is het, dat de eerste nederzettingen aan de Albemarle Sound het gevolg waren van verplaatsingen uit Virginia. Waarschijnlijk hadden eenige zwervende families zich reeds vóór de restauratie binnen de grenzen van Carolina gevestigd. Omstreeks dien tijd hadden mannen, die zich aan geen afhankelijkheid konden gewennen, of de invoering van godsdienstige gelijkvormigheid vreesden, of de richting van het nieuw bewind in Virginia wantrouwden, zich nog dieper in de wouden begeven. Wij weten, dat in 1662 het opperhoofd der Yeopim Indianen aan George Durant de strook lands afstond, die nog zijn naam draagt, en dat in het volgend jaar, George Cathmaid van Sir William Berkeley eene aanzienlijke uitgestrektheid gronds kon vragen, als belooning voor de vestiging door zijn toedoen van zeven en zestig personen in Carolina. Waarschijnlijk is dit de oudste nederzetting van eenige belang geweest, ofschoon wij grond hebben voor het vermoeden, dat aan die kolonisten anderen zijn vooraf gegaan. In September 1663 trok de volkplanting de aandacht der eigenaars, en werd Berkeley belast met de invoering van een geregeld bestuur over het land, dat ter eere van Monk den naam ontving, die door verloop van tijd op de baai is overgegaan. De nederzettingen lagen voornamelijk op den noordelijken oever der Chowan, en daar de mond dier rivier ten noorden van den zes en dertigsten breedtegraad is gelegen, waren zij niet in het eerste patent van Carolina opgenomen. Maar Berkeley, die alleen gouverneur van Virginia, en aandeelhouder in het bezit van Carolina was, lette meer op zijn belang als grondbezitter, dan op zijn plicht als gouverneur, hij scheidde de kolonie van het

»oude rechtsgebied», en stelde een bewind in over lieden, die ter wille hunner onafhankelijkheid de wijk naar de wouden hadden genomen, en reeds, gedeeltelijk althans, van de oorspronkelijke eigenaren van den bodem het bezit van hunne woonplaats en akkers hadden gekocht.

Berkeley waagde niet de politieke beginselen, of de bezittingen dier stoutmoedige baanbrekers aan te tasten. Hij benoemde William Drummond, een man die uit Schotland naar Virginia was gekomen, waarschijnlijk een Presbyteriaan, maar tevens om zijne gematigdheid bij het volk bemind, en met hartelijke liefde voor volksvrijheid bezielde, tot gouverneur van Noord Carolina. Hij vergenoegde zich met de invoering van een zeer eenvoudigen regeringsvorm, gaf aan Carolina eene volksvertegenwoordiging, bepaalde zeer voordeelige voorwaarden voor het pachten van landerijen, maar liet overigens de bevolking aan zich zelve over, en vergunde haar onbepaalde vrijheid van geweten en van handelen, zoodat zij de wereld kon vergeten, totdat de dag van de betaling der huur verscheen, of grondpachten moesten worden betaald. Op die wijze ontstonden er duurzame nederzettingen in Noord Carolina. Doch het zuidelijk gedeelte onzer republiek trok niet alleen de aandacht van Nieuw Engeland en Virginia. Eenige planters van Barbadoes, die met hun toestand niet tevreden waren, en eene kolonie onder hun eigen toezicht wenschten te stichten, zonden een schip af om het land op te nemen (29 September — 4 December 1663). De naauwkeurige hoofden dier expeditie konden niet anders als een gunstig verslag van hunne bevindingen geven; de luchtstreek, zeiden zij, was aangenaam, de bodem van uiteenloopende hoedanigheid; wild was er overvloedig, en de inboorlingen tot vrede gezind. Zij kochten van de Indianen eene strook lands, twee en dertig vierkante mijlen groot, aan de rivier van kaap Fear, dicht bij de verlatene nederzettingen der Nieuw Engelschen, en hunne lastgevers verzochten van de eigenaars de bekrachtiging van den koop, en een afzonderlijk charter voor de inrichting der kolonie. Hun verzoek, zoo als het daar lag, werd niet ingewilligd, maar toch voordeelige voorwaarden hun aangeboden, en Sir John Yeamans, de zoon van een Cavalier, en een behoefte baron, die tot verbetering van zijn fortuin planter te Barbadoes was geworden, ontving eene aanstelling als gouverneur, met een rechtsgebied van kaap Fear tot aan de St. Matheo. Het land verkreeg den naam van Clarendon. »Maak het de bevolking van Nieuw Engeland gemakkelijk, want vandaar moet onze grootste ondersteuning komen,» zoo luidde de lastgeving, die hem werd opgedragen. In den herfst van 1665 geleidde hij een schaar van landverhuizers uit Barbadoes naar Clarendon, en legde aan den oever van de rivier kaap Fear de grondslagen van een gehucht, dat zoo onbeduidend is geble-

ven, dat zijne ligging tot op dezen dag nog onzeker is. Toch ging de kolonie, in weerwil van de dorre vlakten die haar omringden, snel vooruit; zij voerde planken, daksparen en duigen naar Barbadoes uit. De kleine handel was niet onvoordeelig; de emigratie nam toe; de overvloed der eigenaars bevorderde haren bloei, en men zegt dat in 1666 de kolonie reeds acht honderd zielen telde. Velen verkozen haar boven Barbadoes als woonplaats, en Yeamans, die zeer goed den aard des kolonialen handels kende, bestuurde hare aangelegenheden op onberispelijke wijze.

Intusschen hadden de eigenaars, die nauwkeurige berichten omtrent de kust hadden ingewonnen, geleerd eene uitbreiding van hare bezittingen te begeeren, en zonder zich om de aanspraken van Virginia te bekommeren, of de bezetting van St. Augustino door Spanje te ontzien, verkregen de hebzuchtige Clarendon en zijne mededeelhebbers met weinig moeite van den koning een nieuw charter, dat van den Atlantischen tot den Stillen Oceaan hun al het land afstond tusschen den negen en twintigsten en zes en dertigsten en een halven graad noorder breedte, een gebied, dat zes en een halven graad van het noorden tot het zuiden, en meer dan veertig graden van het oosten naar het westen groot, geheel Noord- en Zuid Carolina, Georgia, Tennessee, Alabama, Mississippi, Louisiana, Arkansas, een groot gedeelte van Florida en Missouri, bijna geheel Texas en een aanzienlijk deel van Mexico omvatte. De bodem, en onder voorbehoud van eene onderdanigheid, die slechts in naam bestond, ook de souvereiniteit werd hun eigendom, met de wetgevende macht, die echter aan de goedkeuring der toekomstige burgers der kolonie was gebonden. De voorraad hunner privileges was even groot, als die van Rhode Island en Connecticut. Eene opzettelijke bepaling in het charter voor Carolina baande den weg voor de godsdienstvrijheid; eene tweede opende aan de eigenaars het uitzicht op een inkomen uit koloniale tollén, die in de koloniale havens door de wetgevers van Carolina zouden worden geheven; eene derde verleende hun het recht tot stichting van steden en burchten, van graafschappen en baroniën, alsmede tot de instelling van een adel, met andere als Engelsche titels. Duidelijk bleek uit dit een en ander, dat men het op de stichting van een koninkrijk toeleigde; want de macht om krijgsvolk te werven, versterkingen op te richten, oorlog te land en ter zee te voeren, en de krijgswet in dringende gevallen af te kondigen, was hun niet ontzegd. Alle mogelijke voorrechten waren den eigenaren geschonken, het eenige, dat vergeten en uit het oog verloren werd, waren de belangen van den Engelschen koning, en de rechten der kolonisten.

Zoo werden de uitgebreidste privileges, ja, gansche landen aan eene corporatie van acht personen afgestaan; bij eene verdeeling der ge-

meenschappelijke bezitting, zou ieder van hen een koninkrijk tot zijn deel hebben bekomen. Toch waren zij nog niet te vreden, want toen William Sayle, van de Summer eilanden, die jaren geleden beproefd had, om eene kolonie van Puriteinen uit Virginia naar de Bahama-eilanden te verplaatsen, van eene latere ontdekkingsreis terug keerde, die de eilanden in de Golf van Florida had ten doel gehad, verlangden en verkregen zij ook van die landen, het »Eleutheria” van vroegere dagen, maar destijds eene woestijn, den eigendom, waardoor hunne bezitting werd vergroot met den Amerikaanschen grond, waarop Columbus het eerst had geknield, en met al de eilanden binnen een omtrek van vijf graden.

Met de nieuwe charters namen ook de plannen der vereeniging in omvang toe. De kiemen van koloniën bestonden reeds, doch de verbeelding schiep de heerlijkste tafereelen van welvaart en rijkdom voor de toekomst. Men achtte zich verplicht aan het bestuur eene inrichting te geven, die met de waardigheid, de schoone vooruitzichten en de uitgestrektheid der volksplanting strookte. Clarendon was niet meer in Engeland, en Ashley Cooper, graaf van Shaftesbury, die van alle aandeelhouders den meesten ijver, en de grootste bekwaamheid bezat, werd uitgenoodigd, om eene volmaakte staatsregeling voor het toekomstend rijk op te stellen, die den loop der eeuwen zou moeten trotseren.

Shaftesbury had destijds zijne volle ontwikkeling bereikt, en was bekend door zijne welsprekendheid, zijne wijsgeerige scherpzinnigheid, en zijne groote eerezucht. Door zijne geboorte tot eer en aanzien bestemd, had de leerling van Prideaux de jaren zijner jeugd aan het vergaderen van kennis gewijd, en zijn rijk begaafde geest had hem reeds als knaap vrij gemaakt van de onder zijne tijdgenooten heerschende zucht naar losbandigheid en overdadige verkwisting. Op 't innigst met de groote, en door haar grondbezit zoo machtige aristocratie van Engeland, en van kindsbeen aan met de behandeling van staatszaken vertrouwd, werd hij reeds op zijn negentiende jaar in het parlement gekozen, en begon daarmede eene lange loopbaan, die door de grootste verscheidenheid van feiten en ondernemingen zich kenmerkte. Gewoonlijk vervalt de oppervlakkige waarnemer tot de dwaling, als zouden staatslieden, die in moeilijke omstandigheden het roer van staat in handen hebben, zich aan eene herhaalde verandering van beginselen schuldig maken, en ook Shaftesbury, wiens politieke loopbaan de strengste afkeuring verdient, is aan die beschuldiging niet ontkomen. Doch mannen van groote geestelijke ontwikkeling mogen dikwijls van werktuigen, die zij bezigen, veranderen, zelden echter verloochenen zij hunne beginselen en hunne plannen. De partijbetrekkingen van Shaftesbury wisselden natuurlijk met de tijdsomstandigheden, maar

van politieke inconsequentie is hij steeds valschelijk beschuldigd. Hij bleef niet altijd aan zijne vrienden getrouw, maar hield onwrikbaar aan zijne inzichten vast; evenzeer een vijand van de onbepaalde monarchie als van democratischen invloed, verbond hij kloekmoedig zijne heerschezucht aan de belangen en privileges van den Engelschen handel, aan de Protestantsche godsdienstvrijheid, en de door grondbezit zoo machtige Engelsche aristocratie. In het lange parlement schaarde zich Shaftesbury aan de zijde der volkspartij tegen het onbepaald koninklijk gezag, doch terwijl Vane zich aan het parlement verbond uit liefde voor de volksrechten, stond Shaftesbury aan dien kant als de beschermer der aristocratische vrijheid. Ook onder Cromwell bleef Shaftesbury zich tegen de alleenheerschappij verzetten. Bij de restauratie wilde hij van geene overeenkomst met den koning weten, daar zulk eene overeenkomst, onder de toenmalige omstandigheden, ten gunste der democratie en ten nadeele van de privileges van den adel kon uitvallen, die daarom in het onbepaald koninklijk gezag een bondgenoot tegen het volk zocht. Nauwelijks echter bespeurde hij bij Karel II de neiging, om, even als Lodewijk XIV, zich zoowel van den invloed der edelen als van het juk der democratie te ontslaan, of hij voegde zich bij de partij, die de ultra-koningsgezinden bestreed, niet omdat hij zijne beginselen wilde verloochenen, maar alleen uit vijandschap tegen de verdedigers van het koninklijk prerogatief. De partij, die hij vertegenwoordigde, de groote aristocratie van het geld, moest zich staande houden tusschen het volk aan den eenen, en den koning aan den anderen kant. De »adel" was, in zijne schatting, de »rots" der Engelsche beginselen, de macht der pairs en het onbepaald koningschap waren »als twee schalen, waarvan de eene juist zooveel daalde, als de andere rees." In het volk van Engeland, als den bewaarder van alle macht en vrijheid, stelde Shaftesbury geen vertrouwen; zijn stelsel beschermde rijkdom en privilege, en hij wenschte de bewaring van de conservatieve beginselen der maatschappij uitsluitend aan de bevoorrechte standen te zien toevertrouwd. Cromwell had eene hervorming van het parlement voorgeslagen, die Vane ondersteunde; maar Shaftesbury was ter nauwernood te bewegen, om den overwegenden invloed van den adel over het huis der Gemeenten te verminderen.

Zoodanig waren de politieke beginselen van Shaftesbury, waarmede zijn persoonlijk karakter volkomen strookte. Hij beminde den rijkdom, zonder een slaaf der hebzucht te worden; en ofschoon hij er geen bezwaar in zou hebben gezien, »om den duivel of het altaar te bestelen," zou hij toch het recht niet verdraaien, of zich tot verzaking zijner beginselen laten omkooopen. Al ontving hij als lord kanselier nu en dan een geschenk, toch werden zijne vonnissen nooit van par-

tijdigheid verdacht. Scherpzinnig in het ontdekken der waarheid, en onverschillig voor gebruiken en usantiën bij de balie in zwang, was hij aanstonds tot het doen eener billijke uitspraak bereid. Iedereen prees hem, behalve de advocaten, die hem om zijne minachting van geijkte vormen laakten, en het verminderd gewicht van het gezag, met de veronachtzaming van wetgeleerdheid betreurden. De historischrijvers, de dichters, het publiek, en zelfs zijne vijanden verklaarden, dat nooit een rechter scherper oog, en reiner handen had gehad.

Veranderde hij in zijne vriendschap, dan verraadde hij toch nooit de vrienden van vroeger, en ook deze verandering vloeyde steeds uit zijne beginselen, en niet uit zijne eerezucht voort. Zelfs zijne vijanden erkenden, dat hij als minister vrij zijn deel had kunnen nemen »van de gouden vruchten», maar hij gaf niets om de gunst des konings, en handhaafde getrouw de welbevestigde rechten van zijn stand.

Van persoon was hij klein, en met die eigenaardige lichaamsgesteldheid begiftigd, die even prikkelbaar als wuft is. Het lag geheel in den aard van zulk een man, om meer door vernuft dan door kennis, meer door vaardigheid dan door waardigheid zich te onderscheiden. In de behandeling van zaken openbaarde hij eene verwonderlijke gemakkelijkheden, daarin was hij een meester; want zijn doordringend verstand schiep behagen in algemeene beginselen, maar hem ontbrak de gave om menschen te beheerschen, daar hij geen slag had om eene partij te besturen, en in de keus der middelen verre van nauwgezet was. Hij zou zich van een vooroordeel even gaarne als van een bewijs bedienen, en het bijgeloof met dezelfde vrijmoedigheid als bondgenoot gebruiken, even als het hem hetzelfde was of hij eene volkshoop moest vleien, of bij een koning zijne opwachting maken. Verstrikt als hij was in zijne diepe verachting voor het volk, zocht hij het te leiden, door de hartstochten in beweging te brengen.

Zulk eene verachting straft zich zelf; Shaftesbury bezat het gezond oordeel niet, dat uit genegenheid voor den naaste ontspruit. Zelf ten hoogste toegankelijk voor de kracht van een bewijs, was hij buiten staat de kracht er van op den geest van anderen te berekenen. Zijne fijne bevattingswijze, die aanstonds de motieven doorgrondde, en de natuurlijke verwantschap der partijen doorzag, kon de zedelijke hinderpalen, die nieuwe oogmerken belemmerden, niet onderscheiden. Voor achtbaarheid had hij geen zin, hij verachtte de deftigheid, die hij, wat zij ook dikwijls werkelijk is, het masker van domheid noemde, en achtte het niet beneden zich door snakerij te bekooren. Zelf van allen eerbied voor bestaande vooroordeelen en gevierde gebruiken verstoken, was hij blind voor de moeilijkheid aan de afschaffing van een vorm, of de opruiming van een vooroordeel verbonden. Hij had slechts oogmerken en uitkomsten voor oogen, waarbij hij maar al te veel het

decorum uit het oog verloor, minder omdat hij den schijn trotseerde, dan wel omdat hij onkundig was van den machtigen invloed, dien de schijn op de menschen oefent. Deze onverschilligheid verkreeg bij sommige gelegenheden zelfs het karakter van onzedelijkheid. In zijne begeerte om den hertog van York van de troonsopvolging uit te sluiten, hield geen gevoel van kiesheid hem terug, om de kroon te willen verzekeren aan de twijfelachtige spruiten van eene verlatene vrouw, die eens des konings maitres was geweest; ook vond hij er niets vreemds in bij Karel II op eene echtscheiding aan te dringen van diens geen kwaad vermoedende gemalin, aan wie hij niets anders kon ten laste leggen als hare kinderloosheid.

Hetzelfde gebrek aan kiesch gevoel, gepaard aan eene groote mate van bewegelijkheid, verborg voor Shaftesbury de kracht van godsdienstige overtuiging. Twijfelaars zijn geneigd bijgeloovig te worden, en het lichaamsgestel, dat de zedelijke rusteloosheid als gevolg van aanhoudenden twijfel begunstigt, brengt niet zelden eene zenuwachtige vreesachtigheid voort. Shaftesbury was voor godsdienst onverschillig; maar zijne lichamelijke prikkelbaarheid maakte hem gevoelig voor bijgeloof. Hij wilde God niet vreezen, maar nam toch de sterren waar. Het Christendom verwierp hij, maar aan de astrologie hechtte hij waarde.

Uitstekend in de raadzaal, was hij klein, zoodra hij als dienaar der uitvoerende macht moest optreden. Zijn rusteloze geest kon geen uitstel verdragen, en werd zoodra hij moest wachten koortsig van ongeduld.

Zijn vurige ijver verraadde de plannen van den onhandigen diplomaat, en zoodra het hem aan bezigheid ontbrak verloor zijne natuur haar evenwicht, en verdiepte hij zich in allerlei roekeloze plannen. In gewone tijden van rust en kalmte was de krachtige man te hartstochtelijk om te slagen, maar als de storm werkelijk opstak, en de oude grenspalen omverwierp, als de schitterende hemellichamen zich verborgen, dan was Shaftesbury een stoutmoedig en gelukkig staatsman, die uit algemeene beginselen een vast en deugdelijk richtsnoer voor zijne daden wist af te leiden.

John Locke was nog ten eenenmale aan de wereld onbekend, toen de scherpzinnigheid van Shaftesbury reeds zijn diepen en rijken geest doorgrondde, en hem tot zijn boezemvriend en raadsman verhief bij het werk der wetgeving voor Carolina. Locke was destijds in de volle kracht des levens, en vereenigde de uitnemendste kennis met bevallige minzaamheid, fijne geestigheid, en eene bekoorlijke eenvoudigheid. Opgewekt van gestel kon hij driftig worden zonder tot kwaadaardigheid te vervallen, en vrolijk zijn zonder zich aan lichtzinnigheid schuldig te maken. Evenals de jongere Winthrop was hij een onbe-

rispelijk zoon. In de kunst van redeneeren werd hij slechts door zijn beschermer geëvenaard. Zijn doordringend verstand versmaadde de bespiegelingen van eene schemerachtige wijsbegeerte, maar hield het zoeken naar waarheid voor het hoogste levensdoel, en de bereiking van dat doel voor het kenmerk van menschenwaarde; daarom offerde hij nooit eene overtuiging op aan zijn belang. De ongelukkige uitslag der democratische omwenteling in Engeland had hem van volksbewegingen afkeerig gemaakt. Hij had gezien, hoe de gemeenten van Engeland onmachtig waren geweest, om de kostbare verovering, die zij gemaakt hadden, te bewaren, en daar hij noch een theorist was als Milton, noch een tory als Tillotson, hechtte hij zich aan hetgeen men destijds »Engelsche beginselen” noemde, volgens welke de aristocratie het veiligst bolwerk tegen de aanmatigen van het koninklijk gezag was. Hij dacht niet, zooals Sidney, met weemoed aan de goede oude zaak der republiek; ook had hij niet gelijk Penn vertrouwen op de ingevingen der menschheid, maar hield eenvoudig de voorrechten van den adel voor den waarborg der Engelsche vrijheid. Zelf geheel van alle hebzucht vrij, kon hij toch, als staatkundig schrijver de vrijheid in den vorm van rijkdom vergoden; in zijn oog was de slavernij geene met de rechtvaardigheid strijdige instelling, en hij omschreef »het politiek gezag als het recht om wetten te maken tot regeling en bescherming van den eigendom.” Daar zijne ziel geene geestdrift kende, kon hij ook geene warme liefde voor ideale voortreffelijkheid voeden. Hij had een afkeer van de bedoelingen, en niets dat naar geloof geleek aan de beloften der democratie; gelijk hij met de opgewondenheid der vrienden den spot kon drijven. In tegenspraak met Penn, achtte hij eene regeling der toekomst, naar de gegevens van het verledene mogelijk. Daar was geene stem in zijn binnenste, die hem van de oude en beproefde Engelsche gebruiken wars maakte, maar zijn machtige geest boog voor den overredenden invloed van Shaftesbury, die hem bewoog de grondslagen voor een burgerlijk bestuur in de wildernis te leggen.

Doch de staatsrechtelijke instellingen der Vereenigde Staten zijn niet tot stand gekomen door reusachtige geesten, of »edelen naar het vleesch.” De Amerikaansche geschiedenis weet slechts van éénen weg te verhalen, waarlangs de Amerikaansche wetgeving is geslaagd, — vrijheid van verouderde vooroordeelen. De waarlijk groote wetgevers in onze koloniën zijn begonnen met aan de kinderkens gelijk te zijn.

Bij het opstellen van eene staatsregeling voor Carolina, vergat Locke de grondbeginselen der ware practische wijsbegeerte. Daar kon eigenlijk van wetten te scheppen geene spraak zijn, want wetten zijn schikkingen door menschen ten behoeve hunner samenleving gemaakt, en goede wetten zijn niets anders als zulke overeenkomsten, die met de

billijke en natuurlijke verhoudingen der menschen, die samenleven, strooken. Zelfregeering heeft dit groot voordeel, dat zij zich zelve zoo gemakkelijk naar alle omstandigheden, die zich voordoen, schikt. Hare instellingen, hoe gebrekkig zij menigmaal ook zijn, zijn altijd van pas, want zij zijn de getrouwe afdruk van den toestand van een volk, en kunnen alleen slecht zijn, voor zoover zij op verkeerdheden in de maatschappij wijzen, even als een rok een man kan passen, die krom en verdraaid is. Het zijn de denkbeelden, zeden en daden van een volk, die aan een wetboek zijn eigenaardig karakter geven. In een wetboek moeten zich het geloof, de vooroordeelen en verwachtingen van een volk afspiegelen, en naarmate de ontwikkeling der kennis voortgaat, wijkt het eene vooroordeel na het andere, met elk verkeerde opvatting, en iedere schadelijke bepaling, voor de onweerstaanbare kracht van den gemeenschappelijken wil. Wilde men in de wetgeving voor Carolina slagen, dan diende men zich in de allereerste plaats te bedienen van den raad der landverhuizers zelve.

De staatsregeling voor Carolina is merkwaardig als de eenige hoewel gedurig herhaalde poging, om in de Vereenigde Staten politiek gezag met erfelijken rijkdom te verbinden. Amerika was van oudsher wonderlijk rijk aan verschillende vormen van eene regeering door vertegenwoordiging. De ondervinding, welke het in dit opzicht heeft verkregen, was zoo volledig, dat in de Europesche staatsregelingen van lateren tijd zich bijkans geene manier om een hooger en lagerhuis samen te stellen, voordoet, waarvan de geschiedenis onzer vaders niet reeds den aard en de werking had aangewezen. Geene der oudere koloniën bezat omtrent deze aangelegenheid zulk een onschatbare ervaring als Carolina, waar de twisten van duizend jaren zich in één geslacht op een hoopen.

Desniettemin kan men van geene der beginselen van vrijheid, welke destijds met zooveel snelheid te voorschijn traden, en een afzonderlijk bestaan veroverden, zeggen, dat zij goed, of dat zij verkeerd werden toegepast. Europa leed onder verouderde, maar daarom nog niet geheel krachtelooze wetten, terwijl geene enkele bepaling in het wetboek van Carolina voor langer dan eene eeuw van verbindende kracht zou zijn. Europa ging gebogen onder de vermenigvuldiging der wetten, die hare uitlegging en verklaring hoogst bezwaarlijk maakte, in Carolina daarentegen mocht geene toelichtende verklaring van de staatsregeling, de inzettingen en het burgerlijk recht worden geschreven. Europa leed door de woede der godsdienstige bekrompenheid; Carolina beloofde geene gelijke rechten maar verdraagzaamheid voor »Joden, Heidenen en andere Dissenters,» aan lieden van »elke godsdienstige belijdenis.» In [andere opzichten waren »de belangen der eigenaars,» de wensch, »om een staatsbestuur in te voeren, dat aan het koning-

schap welgevallig was," en de vrees voor eene »talrijke democratie" de rondweg uitgedrukte beweegredenen bij de samenstelling der grondwet van Carolina. Op de rechten der aldaar gevestigde kolonisten werd zoo goed als geen acht geslagen.

De eigenaars, als souverainen, vormden een gesloten kring van acht personen, — een getal, dat nooit verminderd, of vermeerderd zou kunnen worden. De waardigheid was erfelijk; bij ontstentenis van erfgenamen, zouden de overblijvenden eenen opvolger kiezen. Op die wijze kwam een Hoogerhuis tot stand, een rijksraad van Starosten, die zich zelf aanvulde, en onsterfelijk was.

Ter bevordering der kolonisatie, zou het onmetelijk grondgebied worden verdeeld in graafschappen, die ieder vierhonderd tachtig duizend acres zouden omvatten. Alvorens tot de verdeeling des lands over te gaan, bepaalde de staatsregeling, dat er een adelstand met twee rangen zou worden opgericht, zoodat op ieder graafschap een landgraaf, of graaf, en twee caciques of baronnen kwamen. Het land zelf werd vervolgens in vijf gelijke deelen verdeeld, waarvan een het onvervreembaar eigendom der souverainen, en een ander het onvervreembaar en onverdeelbaar erfgoed van den adel zou blijven. De overige drie vijfde deelen waren bestemd voor hetgeen Locke het volk noemde, en konden in handen komen van lords, die wel is waar geene erfelijke wetgevers waren, maar toch, evenals de adel, rechtelijke macht uitoefenden in hunne vrijheerlijke rechtbanken. Ook het getal der edellieden mocht noch vermeerderd, noch verminderd worden, bij keuze werden de opengevallene plaatsen, waarvoor geene erfgenamen waren, aangevuld, want de openhooping van grondbezit en waardigheden was niet geoorloofd.

De aristocratie vreest bij instinkt de zedelijke kracht van eene zelfstandige landbouwende klasse, daarom werd de altijddurende onderdrukking van den landbouwenden stand in de staatsregeling opgenomen. De leenroerigen of huurders, die tien acres land tegen een vaste huur ontvingen, waren niet alleen van alle burgerlijke rechten verstoken, maar ook aan den grond gebonden, »onder het rechtsgebied van hun heer, zonder hooger beroep," en er was nog bijgevoegd, »dat de kinderen van leenroerigen allen zonder onderscheid en in alle volgende geslachten leenroerig zouden blijven.

Een menschenleeftijd vroeger had Grotius de slavernij als een rechtvaardigen toestand verdedigd; eenige jaren later heeft, zegt men, William Penn er geen bezwaar in gezien zich van den arbeid van Afrikaansche slaven te bedienen; geen wonder dus, dat ook John Locke zonder eenig gemoedsbezwaar kon voorstellen, dat iedere grondbezitter in Carolina onbeperkte heer en meester over zijne neger-slaven zijn zou.

De wetgever onderstelde, dat naast de lords en heeren ook eenige onafhankelijke grondbezitters in Carolina zouden te vinden zijn, uit dien hoofde bepaalde hij, dat tot het stemrecht het bezit van niet minder dan vijftig acres vrijen en eigen grond werd vereischt, en het bezit van vijfhonderd zulke acres, om tot lid van het parlement beoembaar te zijn.

De gansche uitvoerende, en in het hoogste ressort ook de geheele rechtelijke macht, berustte bij de eigenaren zelve. Aan het hoofd van elk der zeven lagere besturen stond een eigenaar, en van de twee en veertig raden, die zij telden, werden acht en twintig door de eigenaren en den adel benoemd. De rechtelijke macht was aan allen invloed des volks onttrokken. Het toezicht op de drukpers was aan eene aristocratische rechtbank opgedragen, en als moesten niet alleen de mannen hunnen geest tot gehoorzaamheid dwingen, maar ook de vrouwen haren smaak, en de kinderen hunne spelen aan een rechtelijk toezicht onderwerpen, was eene andere rechtbank belast met de kennismeming van »plechtigheden en stamboomen, modes en vermaken.” Van de vijftig leden, die den grooten raad van Carolina uitmaakten, vertegenwoordigden slechts veertien de gemeenten, en deze veertien waren voor hun leven aangesteld.

De staatsregeling erkende vier standen, — de eigenaars, de landgraven, de caciques, en de gemeenten. In het parlement vergaderden alle standen in ééne kamer; afgezonderd van de eigenaren, die zich door gevolmachtigden mochten laten vertegenwoordigen, kozen de gemeenten vier leden voor elke drie uit den adel, maar de taktiek eener machtige, op landbezit gevestigde aristocratie om de verkiezingen te leiden, was toen reeds geen geheim, en alleen groote grondbezitters hadden kans om in het parlement te komen. Naar alle menschelijke berekening moest er dus altijd eene genoegzame aristocratische meerderheid zijn, waarop de regeering zich kon verlaten, maar ter voorkoming van alle gevaar nam men drieërlei methode aan, om elk verzet van de zijde des parlaments onschadelijk te maken. Vooreerst behielden de eigenaren zich het recht voor, alle besluiten van het parlement te verwerpen; ten anderen mocht geen onderwerp in het parlement ter spraak komen, — eene gelijksoortige bepaling behelsde ook het Charter, dat Lodewijk XVIII aan Frankrijk schonk — ten zij met toestemming van den grooten raad; en eindelijk had iedere stand, bij het ontstaan van een of ander constitutioneel bezwaar tegen eene wet, het recht van veto. Het algemeen stemrecht was onmogelijk gemaakt, en de uitvoerende, rechtelijke en wetgevende macht verre boven het bereik des volks geplaatst.

Met de groote omtrekken van het stelsel waren eenige bijzondere bepalingen geheel in overeenstemming. In de rechtspraak door ge-

zwoeren besliste de meerderheid, een regel, die voor den onderdrukte verderfelijk is, want waar zedelijke moed vereischt wordt om een rechtvaardig vonnis te vellen, is meestal ter nauwernood eene kleine minderheid te vinden. Eene andere bepaling, die verklaarde, »dat voor geld of eenige andere vergoeding te pleiten, een lage en verachtelijke zaak was,» had blijkbaar ten doel de onvermogenende volksklasse tot den adel in de verhouding van cliënten en beschermelingen te brengen.

Zietdaar de staatsregeling, »voor Carolina ontworpen door Shaftesbury en Locke, d. w. z. door den staatsman, die het afbeeldsel is van de omwenteling van 1688, en van den wijsgeer, die de tegenstander was van Descartes en William Penn. Verscheidene Amerikaansche schrijvers hebben beproefd, Locke te ontheffen van een aandeel in den arbeid, dien zij veroordeelen, maar deze strookt geheel met de beginselen zijner wijsbegeerte, en met zijne theoriën over het staatsbestuur. Tot in hoogen ouderdom bewaarde hij dan ook met zorgvuldigheid de bewijzen voor zijne werkzaamheden als wetgever, en zijne bewonderaars verhieven hem hoog boven zijn tijdgenoot, den kwakerkoning, hem noemende »de evenknie der oude wijsgeeren,» voor wie de wereld »standbeelden had opgericht.» Het ontwerp werd den 21 Juli 1669 geteekend, en eene aanstelling tot gouverneur aan William Sayle gegeven.

Bij eene herziening der vastgestelde staatsregeling, werd, tegen den zin van Locke, de bepaling opgenomen, dat hoewel elke godsdienst zou worden geduld, de kerk van Engeland echter, als de eenige ware en rechtzinnige kerk, de nationale godsdienst van Carolina zijn, en uitsluitend aanspraak hebben zou op de ondersteuning van den staat, door inkomsten en giften, haar door het koloniaal parlement te verleen. Dit afschrift werd eerst in Maart 1670 geteekend. Voor eene kolonie, die voor het meerendeel waarschijnlijk uit dissenters zou bestaan, was die bepaling eene levensvraag, doch daaraan werd in Engeland niet gedacht, maar integendeel het ontwerp met buitensporige toejuiching begroet. »Het is zonder wederga,» schreef Blome, in 1672. »Geheele rijken,» voegde een bewonderaar van Shaftesbury er bij, »zullen zich haasten, om aan het edel bewind zich te onderwerpen, dat diepe wijsheid voor Carolina heeft ontworpen,» en de eigenaren geloofden ter goeder trouw, dat zij hun zegel op eene »heilige en onveranderlijke oorkonde» hadden gedrukt, die zij zonder schroom bepaalden, dat »eeuwig» van kracht zou blijven.

Voor zoo ver zulks van de eigenaren afhing, werd de regeering aanstonds ingevoerd, en Monk, hertog van Albemarle, tot paltzgraaf aangesteld. Doch het contrast tusschen het prachtig ontwerp eener staatsregeling en de nederzettingen van Carolina stelde de nieuwe in-

stellingen in een al te bespottelijk daglicht. Er was geene plaats voor een paltzgraaf en caciques, voor lords, vrijheeren en baronnen, onder de hier en daar verstrooide hutten tusschen de Chowan en den oceaan.

Albemarle had nieuwe toevoeren van volkplanters uit Nieuw Enland bekomen, alsmede eene kolonie van scheepsbouwers, die tevreden onder het bestuur van Stevens als magistraat, en een even eenvoudigen als wijzen regeeringsvorm leefden. Met weinige woorden is die vorm te schetsen; een raad van twaalf personen, waarvan zes door de eigenaren, en zes door de vergadering gekozen; eene vergadering samengesteld uit den gouverneur, den raad en twaalf afgevaardigden uit de bezitters van vrije goederen in de jeugdige volkplanting, maakten het bestuur uit, dat het vertrouwen der bewoners verdiende. Voor vreemde tusschenkomst had men geene maatregelen genomen, want vrijheid van godsdienst, en zekerheid tegen alle belastingen, welke niet door de koloniale wetgeving waren goedgekeurd, waren op plechtige wijze toegestaan. De kolonisten waren tevreden, te meer, omdat hunne landerijen op de voorwaarden, die zij zelve gesteld hadden, hun door een onherroepelijk verdrag waren geschonken.

Het officieel archief van de wetgevende geschiedenis van Noord Carolina begint met den herfst van 1669, toen de wetgevers van Albemarle, onbekend met het plan, dat Locke en Shaftesbury beraamden, enkele wetten opstelden, die, ofschoon niet boven aanmerkingen verheven, toch overeenstemden met het karakter, de gevoelens en zeden der inwoners, en die daarom nog bestonden, lang nadat Locke's plannen waren prijs gegeven. Nieuwe koloniën lokken den ondernemende en den arme. De strenge wet tot inning van schulden, die zoo onontbeerlijk is voor handelsvereenigingen, waar meestal aan bijzondere personen een groot krediet moet geschonken worden, en uitsstel dikwijls met een bankroet gelijk staat, paste niet voor het vrijere leven en de ruime gastvrijheid van eene uitsluitend op den landbouw zich toeleggende kolonie. De planters van Albemarle gaven eene vijfjarige zekerheid aan den schuldenaar, die tot hen kwam, en bepaalden, dat niemand gedurende die vijf jaren in rechten zou mogen betrokken worden voor zaken, die niet in de kolonie zelve haren oorsprong hadden. Het huwelijk werd verklaard voor eene burgerlijke verbindtenis, die, om geldig te zijn, niets meer dan de wederzijdsche toestemming van partijen, onder getuigen voor een overheidspersoon uitgesproken, vereischte. Nieuwe volkplanters werden een jaar van alle belastingen vrijgesteld. Was het liefde tot den vrede, of het instinkt des monopolies, dat aan vreemdelingen den handel met de naburige Indianen verbood? Daar iedere fortuinzoeker, die zich in de kolonie vestigde, een geschenk in land ontving, werd mogelijk bedrog gekeerd, door de bepaling, dat eerst na een tweejarig verblijf in de

volksplanting het volledig eigendomsrecht zou worden toegekend. De leden dezer oudste wetgevende vergadering ontvingen waarschijnlijk geene bezoldiging; om de noodzakelijke uitgaven van gouverneur en raad te bestrijden, werd een salaris van dertig pond tabak bij de uitspraak van elk rechtelijk vonnis vastgesteld. Zoo luidde de eenvoudige wet van mannen, die van rijkdom verstoken hadden omgezworven om dien te zoeken. De wetten waren voldoende, zij werden door de eigenaars bekrachtigd, in 1715 op nieuw vastgesteld, en bleven in Noord Carolina voor langer dan eene halve eeuw van kracht.

Nauwelijks waren deze weinige wetten vastgesteld, of de nieuwe constitutie voor Albemarle kwam aan, en veroordeelde den gouverneur tot herhaalde nuttelooze pogingen om haar in te voeren. De aard der bevolking maakte die invoering onmogelijk, en hare afkondiging, die den bestaanden vorm van bestuur ophief, zonder een nieuwen daarvoor in de plaats te stellen, bevorderde slechts de regeeringloosheid. De eigenaars schorsten, in strijd met de overeenkomst die zij met de kolonisten hadden aangegaan, het bewind, dat pas was gevestigd, en de volkplanters verwierpen op hunne beurt de regeling, welke hun werd opgedrongen.

Hoe geheel anders was de ontvangst, die het volk van Noord Carolina aan de eerste evangeliëpredikers, die tot hen kwamen, bereidde. Van de grondlegging der kolonie aan schijnt er geen prediker in die streek geweest, en geene openbare godsdienstoefening te zijn gehouden, als die uit den boezem der bevolking zelve voortkwam, wanneer nu en dan het godsdienstig gevoel zich in woorden uitstortte, of de volkplanters des morgens tot hunnen arbeid uitgaande, den hemel aanriepen. Doch de mensch is van natuur op godsdienstige indrukken gesteld, en toen eindelijk William Edmunson aan zijne kwakerbroeders op de groene heuvelen van Albemarle een bezoek kwam brengen, »trof hij eene godvreezende bevolking aan,» aan welke hij zijne leer »als machthebbende» verkondigde, zoodat hij velen tot de gemeenschap der Vrienden bekeerde. Er werd eene driemaandelijksche samenkomst vastgesteld, en de vereeniging, wier kenmerk verzet tegen alle geestelijk gezag is, bracht het eerst eene regeling van de godsdienstige aangelegenheden in Carolina tot stand.

In den herfst deszelfden jaars (1672) deed George Fox, de vader der secte, de eerlijke man, die van zich zelven mocht getuigen: »Wat ik naar mijne woorden ben, dat ben ik ook in mijne daden,» eene reis door »de groote moerassen» van de Dismal Swamp, »waarop hij gewoonlijk den nacht in het woud aan een vuur doorbracht,» totdat hij ten laatsten een huis in Carolina bereikte, en de weelde genoot van eene mat bij den haard. Carolina was altijd eene schuilplaats geweest voor kwakers, en »andere renegaten,» die de verdrukking

der kerk ontvluchtten, en daarom werd Fox met hartelijke blijdschap welkom geheeten. »De bevolking woonde eenzaam in het woud,» zonder andere wachters voor hunne afgelegene woningen als een hond. De geschiedenis levert vele voorbeelden van godsdienstige vereenigingen, die zich door eene gelofte aan een leven van inspanning en nadenken hadden gewijd, en daartoe hunne kloosters in de eenzaamheid der woestijn gesticht, ter plaatse, waar zij het best en ongestoord zich aan het genot der bespiegeling konden overgeven. Hier daarentegen vinden wij eene kolonie van mannen uit de beschaafde wereld, die in de bosschen verspreid, met vrouw en kinderen in de eenzaamheid woonden, als aan de borst der natuur, in volkomene harmonie met de wildernis van hun zacht en aangenaam klimaat. Met onbepaalde vrijheid van geweten, was de orde door menschlievendheid bestuurd het eenvoudig richtsnoer van hun leven. Aan zulke mannen verkondigde George Fox de schoone waarheid, die de levenskracht zijner secte is, en opende hunne oogen voor »vele dingen, rakende het licht en den geest van God, die in iederen mensch zijn,» zonder onderscheid van opvoeding en geboorte. Hij werd de gast van den gouverneur der provincie, die met zijne vrouw, »hem minzaam ontving.» De volkplantingen dier dagen lagen aan de baai, en langs de rivieren, die zich daarin uitstorten; de stroomen en inhammen waren de groote wegen van Carolina, de boot en de nog rankere berken sloep de eenige vaartuigen; ieder man wist de riemen te hanteeren, en er was bijkans geene vrouw in het land, die niet met eene kanoe kon omgaan. Toen Fox zijnen tocht voortzette, vergezelde hem de gouverneur, die vermaand was geworden om acht te geven op de stem der waarheid in de godsspraken der natuur, tot aan den oever, en zooals de hoogste overheidspersoon van Noord-Carolina daar met den zendeling der algemeene humaniteit door de eeuwenoude wouden reisde, had het veel meer den schijn, dat de dagen, waarin de wijsbegeerte zich met de taak der wetgeving belastte, herleefden, dan bij de samenwerking van Locke en Shaftesbury het geval was. Want zoowel het karakter zijner wijsheid, als de weg, waar langs hij haar verkregen had, de weg van diep gevoel, ernstig nadenken en veelvuldig reizen, gaven aan Fox veel grooter overeenkomst met de eenvoudigheid der oude wijzen, de mededingers van Thales en Solon, wier roem onsterfelijk wordt geacht. Na het huis des gouverneurs verlaten te hebben, toog de reiziger naar de woning van »Josef Scot, een der vertegenwoordigers des lands,» waar hij eene »goede en kostelijke samenkomst» hield. Zijne welsprekendheid trof de harten, want hij ontvouwde slechts de hooge waarde van de drijfveeren en gevoelens, die zijne hoorders in de wildernis tot richtsnoer en regel waren geweest. George Fox had »een gevoel voor alle menschelijke

toestanden," of »hoe had hij anders zoo geheel naar aller behoefte kunnen spreken?" In eene tweede samenkomst, was de »eerste secretaris der provincie," »die al vroeger overtuigd was geworden," aanwezig, en Fox werd de gast van dien man, evenwel niet zonder »veel moeite en gevaar," want toen de boot in de nabijheid van des gastheers plantage was gekomen, geraakte zij in het ondiep vaarwater aan den grond, en kon niet aan wal komen. Doch eene kleine sloep schoot aanstonds tot redding des reizigers toe, de vrouw van den secretaris bevond zich in die kanoe, en bracht hem in hare gastvrije woning.

Toen Fox naar Virginia terugkeerde kon hij verklaren, dat hij over 't algemeen de bevolking van Noord Carolina »teeder en ontvankelijk" had gevonden en onder haar »eene kleine deur voor de waarheid" had geopend. De invoering van Locke's voorschriften, te voren reeds zoo moeilijk, was van toen aan onmogelijk.

Terwijl het in de werkelijkheid ten eenenmale onzeker was, welk bestuur in Noord Carolina bestond, bleef het land zonder gouverneur na den dood van Stevens. Tengevolge van een omzichtig voorschrift der eigenaars benoemde de volksvergadering een opvolger, en zoo trad Cartwright, haar voorzitter, voor twee jaren aan het hoofd des bewinds. Doch de moeilijkheden aan de invoering der model staatsregeling verbonden verminderden niet, en Cartwright, die buiten staat was de rust en orde te handhaven, besloot naar Engeland sloop te gaan, en aan de eigenaars den staat van zaken bloot te leggen. Te gelijkertijd zonden de vertegenwoordigers van Albemarle Eastchurch, den nieuwen voorzitter hunner vergadering, om hunne grieven kenbaar te maken.

Tot op zekere hoogte toonden de eigenaren eene goede gezindheid, daar zij Eastchurch, den afgezant der kolonie, tot haren gouverneur verkozen; maar Miller, dien de kolonisten vroeger naar Virginia hadden verdreven, werd tegelijk tot secretaris der provincie, en tot ontvanger der belastingen benoemd, terwijl de staatsregeling en de scheepvaartwet even onaannemelijk bleven.

Er bestond geen rechtstreeksch verkeer tusschen Albemarle en Engeland; de nieuwe beamten reisden naar Carolina over de West Indiën, waar Eastchurch een geruimen tijd bleef; terwijl Miller de kolonie opzocht, waar hij het drievoudig ambt van president of gouverneur, van secretaris en van ontvanger moest vervullen (Juli 1677).

De regeering was intusschen voor ongeveer een jaar in handen geweest van 't geen de koningsgezinden »oproerige en slechte handen" noemden; d. w. z. zij was eene volksregeering geweest, die de vrijheid begunstigde, en hare bescherming zelfs tot de vrienden der koloniale onafhankelijkheid uitstreckte. De onderdrukking van een hevigen volksop-

stand in Virginia, was gevolgd door eene reeks van onbarmhartige straoefeningen; en »landloopers, schelmen en oproermakers,» dat is te zeggen lieden, die voor onrechtvaardige rechters vluchtten, verder nonconformisten, en vrienden der volksvrijheid vloten dagelijks naar Carolina, als hunne gemeenschappelijke wijk- en schuilplaats. Brieven van de regeering van Virginia eischten de uitlevering der belhamels van den opstand, doch Carolina weigerde standvastig de vluchtelingen te verraden, die in zijne wouden zich hadden verborgen.

De aanwezigheid van zulke ballingen maakte natuurlijk verdrukking nog moeilijker dan te voren, nochtans was ook hier, even als in alle koloniën, de acte van navigatie de oorzaak van groote onrust en duurzame ontevredenheid. En zeker is nooit de nationale hebzucht op zulk eene lage wijze aan den dag gekomen, als in de betrekkingen der Engelsche wetgeving tot Noord Carolina. De gansche volkplanting telde nauwelijks vier duizend inwoners; een weinig vet rundvee, eene kleine hoeveelheid maïs, en achthonderd vaten tabak, was alles wat zij uitvoerde; haar weinig beteekenende handel lokte slechts ettelijke kleine vaartuigen uit Nieuw Engeland; en de zeelieden van Boston, die met groote moeite hunne schepen door de nauwe toegangen der baai moesten sturen, brachten aan de deur der verspreid wonende planters de weinige vreemde waren, die zij voor hunne eigene artikelen konden ruilen. Desniettemin werd die kleine handel, die zoo weinig aanlokte, ofschoon hij den kolonisten onontbeerlijk was, hun door de Engelsche kooplieden benijd, die doordreven, dat de wet van 1672 van kracht zou worden verklaard, de Bostonsche kooplieden van de markt door buitensporige rechten verjoegen, en de planters dwongen hunnen oogst, zoo goed als zij konden, naar Engeland te zenden.

Hoe onaangenaam moest dan wel niet de aanwezigheid van Miller zijn, die de gehaatte belasting hief van een stuiver op elk pond tabak, dat naar Nieuw Engeland werd uitgevoerd! Ook heerschte er een zekere najver tegen de noordelijke koloniën, die, zeide men, »met geene goede oogen Carolina's voorspoed kunnen gadeslaan, welke met den tijd haar zelve zal benadeelen.» Doch de verouderde vooroordeelen van Europa zouden geen ingang vinden aan de overzijde van den Atlantischen oceaen, en nooit is de eene Amerikaansche kolonie wrevelig geweest over den bloei eener andere. De handel met Boston bleef in stand, in weerwil van de belasting, die hem drukte, en een jaarlijksche opbrengst van twaalf duizend dollars opleverde, — voorzeker een ontzettende last voor dat weinig beteekenend verkeer, en het kleine aantal inwoners in dien tijd. — Doch dit was nog niet alles; de handelaren zelve werden door Miller zoo ruw en onbeschoft behandeld, dat zij met moeite werden weerhouden, om het land niet te verlaten.

De planters van Albemarle waren mannen, die door hun haat tegen allen dwang er toe waren gebracht daar hunne woningen te bouwen, en zich alleen om onafhankelijk te blijven, in de bosschen als hadden verloren. Zoo er iemand is, die aan de geschiktheid der menschen om zich zelve te regeeren twijfelt, dan noodigen wij hem uit de geschiedenis van Noord Carolina te bestuderen. De inwoners dier kolonie waren onrustig en oproerig onder elk bewind, dat hun van buiten af werd opgelegd, maar het bestuur dier zelfde volkplanting was krachtig, menschelijk en ordentlijk, zoodat het haar vergund was voor zich zelve te zorgen. Elke regeering, die zij niet zelve had ingesteld, was voor haar eene onderdrukking.

De poging om de acte van navigatie gestreng toe te passen, verhaastte een opstand, die door de vluchtelingen uit Virginia en de mannen van Nieuw Engeland werd aangestookt, en die tevens, daar zij het gevolg was van berekening en overleg, gerechtvaardigd is geworden door het eerste Amerikaansche manifest. Het paste aan de leerlingen van George Fox en het volk van Carolina om in overeenstemming met hun gevoelen te handelen, en aan de wereld de drijfveeren van hun gedrag te openbaren. Buitensporige belasting, eene verkorting der burgerlijke vrijheid door de verandering van den regeeringsvorm, benevens de »opheffing van de vrije verkiezing eener volksvertegenwoordiging,” en de onverstandige belemmering der natuurlijke handelskanalen, waren de drievoudige klacht der kolonie. Aan het hoofd van den opstand stond John Culpepper, een van die »bitter slechte menschen,” die voor volksvrijheid ijveren, en door de koningsgezinden van dien tijd werden uitgescholden voor lieden »die de galg verdienen, omdat zij de armen hadden opgezet de rijken te plunderen.” Één der raadslieden voegde zich bij den opstand; de overigen werden met Miller in de gevangenis geworpen; opdat zoo doende de bevolking een vrij parlement hebben, en aan het moederland hare bezwaren bloot leggen zou.” De daarop volgende gebeurtenissen toonden, dat dit voornemen oprecht gemeend was, want Noord Carolina was sterk besmet met de liefde voor eene volksvertegenwoordiging, die de landkwaal van Amerika is. Na de afzetting en inhechtenisneming van den voorzitter en de afgevaardigden der eigenaars, en de opheffing der parlamentsacten, was er van regeeringloosheid geen spoor; rustig maakte het volk eene nieuwe regeling van bestuur en stelde rechtbanken aan. De opstand was een goed doordacht verzet des volks tegen de aanspraken der eigenaars en de scheepvaartwet. De ongeletterde bevolking dier dagen maakte gevolgtrekkingen, even juist als die eene eeuw later overal ingang vonden. Eastchurch kwam in Virginia, waar men den spot met zijne aanstelling en met zijn gezag dreef. Hij werd gewapenderhand verjaagd, terwijl de op-

roerigen, onder welke zich George Durant, de oudste grondbezitter in Albemarle bevond, hunne instellingen voltooiden, en daarna Culpepper met nog een ander naar Engeland zonden, om een vergelijk te treffen. Wel moest Culpepper van de rechtvaardigheid zijner zaak overtuigd zijn, dat hij geen bezwaar maakte de zending te aanvaarden (1679).

Doch de afgezette president en zijne lotgenooten, die uit de gevangenschap in Carolina waren ontkomen, verschenen ook in Engeland met voor die kolonie zeer nadeelige klachten. Voor een verschil tusschen de kolonisten en de eigenaars, zou Engeland onverschillig geweest zijn; maar Miller deed zich voor als den kampioen der scheepvaartwetten, en won voor zijne zaak den naijver en de eigenbaat der koopsteden. Culpepper werd, toen hij op het punt stond om naar Amerika te vertrekken, in hechtenis genomen, en op grond van zijne bemoeiing met het innen der belastingen, die hij beschuldigd werd van te hebben ontvreemd, ofschoon er geene reden is voor het vermoeden, dat hij die tot iets anders als het openbaar belang had besteed, met eene vervolging bedreigd, terwijl zijn verzet tegen de eigenaars aanleiding gaf tot eene aanklacht van hoog verraad, buiten de grenzen van het koninkrijk gepleegd.

Eene wet van Hendrik VIII was het middel, dat werd te baat genomen, om het te recht staan van een bewoner der kolonie voor eene Engelsche jury te rechtvaardigen, — eene daad van tirannie, waartegen Culpepper te vergeefs zich verzette, met den eisch »dat hij in Carolina behoorde te recht te staan, waar het misdrijf was gepleegd.” — »Geene gunst worde hem betoond,” zeiden Lauderdale en de Lords der kolonie. Doch toen het proces zou beginnen, belastte Shaftesbury, die destijds het toppunt van populariteit had bereikt, en geene gelegenheid om de volksgunst te winnen liet voorbij gaan, maar tevens met scherpzinnigheid de valsheid der beschuldiging doorzag, zich met Culpeppers verdediging en bezorgde hem vrijspraak. Zoo werd de opstand in Carolina door de uitspraak van een Engelsche jury verschoond.

Doch op welke wijze zouden de eigenaars eerbied voor hun gezag afdwingen? Moesten zij eene gewapende macht afzenden, om de volkplanters uit hunne huizen te verjagen? Zij werden al te zeer door de zucht naar winst gedreven, om niet te berekenen, dat een gewelddadig bestuur te kostbaar en winstdervend zijn zou. Hebzucht bewoog hen daarom tot gematigdheid, en zij boden een vergelijk aan. Maar zulk een vergelijk was tevens eene bekentenis van zwakheid. Het natuurlijkst was zeker, dat een der deelhebbers op reis ging, om voor de belangen der kolonie te werken; en Seth Sothel, die door koop in de rechten van Clarendon was getreden, liet zich met die taak

belasten. Maar Sothel werd op reis door de Algerijnen gevangen genomen (1680).

Intusschen hadden de eigenaars het tijdelijk bewind van Carolina, onder Harvey, Ienkins, en Wilkinson prijs gegeven, of liever overgedragen aan de vrienden der oproerigen (1679—1682). Ik vind den naam van Robert Holden, den bondgenoot van Culpepper, als ontvanger generaal, evenals »de verrader, George Durant,” ongestoord het ambt van rechter bleef bekleeden. »Regelt de zaken onder elkander,” schreven de eigenaars, en de wijze bezadigdheid van het bewind regelde de zaken. Wilden echter de leerlingen van Fox zich aan het oppergezag der eigenaars onderwerpen? »Ja,” antwoordden zij, »met hart en hand, naar ons beste verstand en vermogen, voor zoover zulks bestaanbaar is met Gods eer, en de belangen van ons dierbaar geloof,” en zij namen het beperkt vergelijk aan. Eene annestiewet werd op billijke voorwaarden aangenomen, maar het gevoel van persoonlijke onafhankelijkheid, en de aard der levenswijze in de Nieuwe Wereld waren vaster waarborgen van zekerheid, dan alle beloften van vergiffenis.

Men zegt, dat de door het volk aangestelde regeering zich niet geheel van de vervolging der weinige koningsgezinden in de provincie hebben weten te onthouden, maar zoo er al nu en dan eene daad van onrechtvaardigheid gepleegd werd, waren deze toch niet van dien aard, dat eene terechtwijzing van de eigenaars, of eene bestraffing van den koning noodig was. Zeker is het, dat Sothel, bij zijne aankomst in de kolonie, alles rustig vond. De graafschappen waren kalm, en werden goed bestuurd, omdat zij aan geen vreemden invloed onderworpen waren; de volkplanters genoten, in vreedzame onafhankelijkheid, de *gaven der wildernis. Nauwelijks echter was Sothel aangekomen, of de staat van zaken veranderde.

Sothel behoorde tot dezelfde soort van gouverneurs als Cranfield van New-Hampshire. Hij was één van de acht eigenaars, en had het bewind aanvaard in de hoop van fortuin te zullen maken. Onder de velen, die even slecht waren als hij, heeft de geschiedenis hem als den slechtsten aangewezen. Meer dan één gouverneur heeft zich aan roofzucht en afpersing ten aanzien des volks schuldig gemaakt, maar Sothel bestal even schaamteloos zijne mede-eigenaars als hij de kolonisten plunderde. Bij de volkplanters kon hij zich onmogelijk bemind maken, daar het zijn plicht was, de constitutie van Locke in te voeren, en de navigatiewet te handhaven. Aan het eerste viel niet te denken, tenzij men kans zag een blokhuis in een adelijk kasteel, of een neger slaaf in een stoet van vasallen te veranderen. En hoe wilde iemand zonder soldaten, en zonder een enkel oorlogschip, de acte van navigatie invoeren? Sothel miste het inzicht en de bekwaamheden van

een staatsman; zijn enig doel was de bevrediging zijner baatzuchtige neigingen; even als zoovele anderen, bezigde hij zijne macht ten dienste zijner hebzucht, door onrechtvaardige boeten af te persen, of zich van den handel met de Indianen meester te maken. Hij dacht enkel aan geld, en beschouwde zijn ambt eenvoudig als een middel om geld te verdienen. Dat nogtans de tegen hem ingebrachte beschuldigingen zeer onbepaald zijn, en in geen geval van doodstraf, of andere daden van wreedheid melding maken, schijnt te bewijzen, dat zijne gierigheid niet zoo bijzonder buitensporig was. Van nabij beschouwd, had hij slechts de gewone afpersingskunst in beoefening gebracht, waarmede destijds schier elke koninklijke provincie bekend was. Doch de bevolking van Noord Carolina, die reeds met den opstand was vertrouwd geraakt, verdroeg haren gouverneur vijf jaren, zette hem toen, zonder dat er bloed vergoten werd, af, en deed andermaal een beroep op de eigenaars. Een afdoend bewijs, dat Sothel geene daden van snoode boosheid gepleegd heeft, is, dat hij verzocht voor de algemeene vergadering terecht te mogen staan, daar hij voor de volkplanters, die hij geplunderd had, minder vreesde, dan voor de mannen, die hij verraden had. Zijn verzoek werd toegestaan, en de kolonie veroordeelde hem tot eene ballingschap van twaalf maanden, met het altijddurend verlies van alle bevoegdheid tot eenig regeringsambt. Hierin lag een dubbele beleediging voor de eigenaars; de roofzucht van Sothel was een trouwbrek, en het vonnis der algemeene vergadering eene veel beteekenende aanmatiging. Nauwelijks was het wanbestuur van buiten tot hen gekomen opgeheven, of de planters waren weder even rustig als te voren, en beschouwden zich zelve, verzekerd als zij waren van eene amnestie, als het gelukkigste volk op aarde. Zij hadden de zuivere lucht en den zonnigen hemel van hun »zomerland" lief. Wel was er tot 1703 geen vast predikant in het land; wel kende men er tot 1705 geene kerk; een raadhuys was vóór 1722 niet te vinden, en de eerste drukpers komt eerst in 1754 voor. Zonder zich om godsdienstige secten, advocaten of wetten te bekommeren, verheugden zich de volkplanters over hunne vrijheid van geweten, en hunne persoonlijke onafhankelijkheid, over het woud en den stroom. De kinderen der natuur luisterden naar de openbaringen en ingevingen der natuur. Onderscheidene planterswoningen hadden het grootsche uitzicht op breede rivieren, bevallige, met bloemen bezaaide weiden, oorspronkelijke wouden, waar de trotsche takken van den tulpenboom of de magnolia omstrengeld waren door jasmijnen en kamperfoelie. Voor hen vergaderden de wilde bij haren honigvoorraad in holle boomen; voor hen mestten zich ontelbare zwijnen met de vruchten van het woud, of stapels perzikken; voor hen vermenigvuldigde, ten spijt van hun zorgeloos leven en onvolkomene

huishouding, het vee op de bevallige savanuahs, en zij begeerden geen grooter geluk, dan hun ten deel gevallen was. Wat ging het hun aan, of Europa door schokken tot op zijne grondvesten werd geteisterd? Of Engeland van staatsregeling veranderde? Wat kon den planter van Albemarle bewegen zich om Holland of Frankrijk te bekreunen, voor Willem van Oranje, of Jacobus II, voor eene paapsche, of voor eene hoogkerkelijke partij te ijveren? Schier alle Amerikaansche koloniën waren oorspronkelijk aangelegd door de zulken, voor wie de een-toonigheid van het Europeesch leven ondragelijk was geworden; Noord Carolina was bevolkt door de meest vrijen onder de vrijen, door mannen, voor wie zelfs de weinige beperkingen der overige volkplantingen te knellend waren, en van men niet eenmaal zeggen kon, dat zij in het woud bij elkander woonden, verspreid als zij leefden in afgelegene en eenzame boerderijen. Zij wisten van geen stad, noch stadsgebied; geen gehucht was onder hen te vinden, het eene huis lag niet eenmaal in het gezicht van het andere, en andere wegen als de smalle paden van woning tot woning, die alleen door kerven in de boomen waren te onderscheiden, waren hun onbekend. Maar de volkplanters waren goedaardig van karakter en bedaard van geest, en van alle geweld en bloedstorting afkeerig. Al de opvolgende omwentelingen hadden den hartstocht van wraak en toorn niet kunnen aanwakkeren; vrijheid, algeheele vrijheid was het eenige, dat zij verlangden, het eenige dat zij genoten, zonder vrees en zonder waarborgen; de zegeningen des levens lagen voor hunne voeten, gelijk de bloemen op hunne weiden; en de geest der menscheijkheid bleef zijn invloed openbaren in het Arcadia van »schurken en rebellen,” zooals de koningsgezinde schrijvers hen noemden, maar het Paradijs der kwakers.

De eerste nederzetting van Zuid Carolina werd gegrondvest door de eigenaars, en geleeke bij haren oorsprong op eene plaatsing van kapitaal door eene vereeniging van landspeculanten, die de emigranten van de middelen om zich in Amerika te vestigen voorzagen, aldaar hun eigen handelsagent aanstelden, en voor zich zelve op alle handelsondernemingen beslag legden. Doch de regeering die zij invoerden viel even ongelukkig uit als de nijverheid, die zij aankweekten. Zelfbestuur is niet alleen bij particuliere ondernemingen, maar ook in alles wat het bestuur en de inrichting der maatschappij betreft, het eenige middel om die rek- en plooibaarheid te behouden, welke met de afwisselende belangen gelijken tred houdt, en zich naar elke behoefte en elke noodzakelijkheid schikt. Zuid Carolina bleef onrustig, totdat de inzettingen der eigenaars werden opgeheven, en de vlijt bleef onbeloond, zoo lang de kolonisten zich aan de bescherming der eigenaars onderwierpen, in plaats van op zich zelve te vertrouwen.

In Januari 1670, ruim eene maand vóór dat de staatsregeling van

Locke werd geteekend, ging een groot getal landverhuizers naar Carolina onder zeil, dat wegens zachtheid van klimaat en vruchtbaarheid van bodem bij voorraad als »de schoonste en benijdenswaardigste parel van Amerika” werd geprezen. Zij werden aangevoerd door Josef West, een handelsagent in den dienst der eigenaars, en door William Sayle, die waarschijnlijk een Presbyteriaan was, vóór meer dan twintig jaar zich een naam gemaakt had, als aanvoerder eener onderneming tot den aanleg van een »Eleutheria,” op de eilanden in de golf van Florida, en thans tot eigenaar-gouverneur werd aangesteld over een grondgebied, dat ten noorden tot aan kaap Carteret, en ten zuiden zoover als de Spanjaarden zouden toelaten, uitstreckte. Na Ierland en Barbadoes te hebben aangedaan, kwamen de schepen, die het gezelschap aan boord hadden, in de welbekende wateren, waar de vloot van Ribault het anker had laten vallen, en namen de plaats in oogenschouw, waar de Hugenootten Frankrijks leliën en het fort Carolina hadden opgericht. Doch de nabuurschap van Beaufort was niet bestemd om aan de eerste Engelsche kolonie tot woonplaats te verstreken; want na een kort oponthoud liepen de emigranten Ashley Rivier binnen, en op de »eerste de beste hoogvlakte,” die hun voorkwam voor landbouw en veeteelt geschikt te zijn, vestigden zich de mannen, die voor het oogenblik de gansche kolonie van Zuid Carolina uitmaakten, en begonnen eene stad te bouwen. Van de laatste is geen spoor meer te vinden, behalve de loop van een gracht, die als verdedigingsmiddel tegen de Indianen heeft gediend. Ieder blokhuis is verdwenen, en de plaats is in eene plantage te niet gegaan. Van de inboorlingen hadden zij, in weerwil van hun klein aantal, voor het oogenblik weinig te vreezen; rustig konden zij de nitgestrekte jachtgronden der Indianen in bezit nemen, want besmettelijke ziekten, en bloedige oorlogen hadden de oude stammen weggemaaid, en de naburige kusten woest en onbewoond gelaten.

Een geschiedschrijver van Zuid Carolina (Ramsay) meldt, dat in den beginne de kolonisten onder »eene soort van militair bestuur” stonden. Dit is echter eene dwaling. De landverhuizers waren nauwelijks gevestigd, of zij stelden een bestuur aan op den grondslag der vrijheid. Hun was een letterlijk afschrift van de Lockesche constituties ter hand gesteld, maar het was volstrekt onmogelijk »het groot model” te volgen. Men had even gemakkelijk met één enkel woord boomen in hoofdkerken kunnen veranderen, of in de eenzame savanmah's kasteelen te voorschijn roepen met parken, zooals men die in Engeland gewoon was te zien. De wetten der zedelijke wereld luisteren niet naar menschelijke instellingen. Eene parlementaire samenkomst werd gehouden; vijf leden van den grooten raad werden aangewezen, om met de vijf anderen, door de eigenaars aangewezen, het bewind

te voeren, waarbij echter het geheele lichaam zich het recht van veto voorbeheld, omtrent al de handelingen en besluiten der uitvoerende macht. Het stelsel van vertegenwoordiging vond ingang en bleef geliefd. De gouverneur, de raad, en twintig afgevaardigden des volks maakten de wetgevende macht uit. In 1672 werden alle voorafgaande parlementen en parlementaire overeenkomsten ontbonden, daar de kolonisten, die snel toenamen, »een nieuw parlement” eischten. Dit was het bestuur, dat Zuid Carolina aan zich zelf gaf, naar het meende zooveel mogelijk in overeenstemming met het »model.” Doch de eigenaars konden den droom niet laten varen, dat het in zijn geheel was toe te passen. John Locke werd met Sir John Yeamans en James Carteret tot landgraaf benoemd, en een afschrift van het herzien model met een voorraad regels en voorschriften overgezonden. Shaftesbury oordeelde evenwel verkeerd; daar was reeds een volk in Zuid Carolina, en mocht al de aristocratische raad hulde doen aan de geldigheid der Lockesche voorschriften, de vertegenwoordigers des volks bleven die standvastig verwerpen. Op die wijze bevatte reeds de allereerste inrichting van het gemeenebest de zaden van eene staatsrechtelijke vete, en riep de partij der eigenaars en de partij des volks te voorschijn, en met die vete vereenigden zich de godsdienstige twisten, daar de aanhangers der zoogenaamde »Hoogkerkelijken” zich aan de zijde der eigenaars schaarden, terwijl alle dissenters zich bij de volkspartij voegden.

Iedere kolonie heeft in den beginne noodwendig met groote ontberingen te kampen, zoo ook Carolina, hoewel het niet meer dan de gewone en onvermijdelijke beproevingen had door te staan. De ondernemende geest van Shaftesbury hield zich ijverig bezig met alle dingen, die zijne belangen raakten, en ofschoon de kolonie eens zoo ontmoedigd was dat zij 't plan maakte te vertrekken, dreef de tijdige aankomst van toevoer en ondersteuning spoedig de wolken van wankeelmoedigheid weg. De Indianen waren, hoe gering in getal, niet vriendschappelijk gezind; en de landverhuizers moesten gewapend oesters zoeken, de rivieren opnemen en hunne woningen bouwen. Ook was de veldarbeid in het heet klimaat voor de Engelschen hoogst bezwarend, even als het aankweeken van Europeesche gewassen mislukte, doch bange nood bleef verwijderd, en de eigenaren toonden geene neiging om hunne kolonie aan haar lot over te laten.

Bij de eerste keus van de plaats voor eene stad hadden de emigranten aan de eischen van den handel niet gedacht. Spoedig echter trok het punt tusschen de twee rivieren, waaraan de namen van Shaftesbury waren gegeven, de aandacht, zij, die daar land bezaten, en gaarne burenen wilden bekomen, boden vrijwillig de helft van hunne landerijen »als gemeenschappelijke weiden” aan. Dit aanbod vond

over het geheel weinig gehoor, maar de strook grond, toen »Oyster Point” geheeten, en waar zich spoedig een dorp, naar den regeerenden koning genoemd, zou verheffen, dat na verloop van ruim eene eeuw als de stad Charleston zou worden ingelijfd, bekwam spoedig eenige bewoners; en de plaats, waar tegenwoordig de kaaïen van de bloeiendste stapelplaats aan onze zuidelijke kust met kostbare paleizen pronken, begonnen de kolonisten hunne hutten te bouwen in de schaduw van overoude boschaadjes, die hunne takken tot aan de oevers der rivier nederbogen, en met schitterend geele bloemen waren bezaaid, die de lente-zephyers met hare geuren belaadden. Nog lang daarna wekte de prachtige plantengroei in Charleston's omgeving en vooral de rijen van pijn- ceder- en cypressenboomen langs den weg, die thans Mertangstreet is, de bewondering der bezoekers. De volkplanting nam, in weerwil dat zij eenige jaren tegen een ongezond klimaat moest worstelen, aanhoudend toe, en reeds vroegtijdig openbaarde zij de ingenomenheid met letterkundige studien en instellingen van onderwijs, waardoor zij in latere dagen zich zulk een welverdienden roem heeft verworven.

Naarmate het karakter der emigratie, die zich naar Carolina wendde, veranderde, werden ook de instellingen der kolonie aanmerkelijk gewijzigd.

De eigenaars gingen voort met de uitzending van landverhuizers, die aangelokt werden door het aanbod van landerijen, tegen eene kleine grondpacht. Honderd vijftig acres was de premie, voor iederen deugdelijken mannelijken arbeider, negers zoowel als christenen.

Sir John Yeamans kwam uit Barbadoes met negerslaven aan, en daarom is de instelling der negerslavernij in Zuid Carolina even oud als de eerste nederzettingen aan de Ashley rivier. Van de dertien oorspronkelijke staten was alleen Zuid Carolina van den beginne aan een planterstaat met slavenarbeid. In Maryland en Virginia was de gewoonte om gehuurde arbeiders te gebruiken algemeen in zwang, en de stand van blanke werklieden was daar zeer talrijk, want nergens in de Vereenigde Staten is het klimaat voor den Angel-Saksischen arbeider geschikter dan in Virginia. Van het eerste oogenblik aan, merkte men op, dat het klimaat van Zuid Carolina meer dan dat der »noordelijke koloniën, voor den Afrikaan berekend was, en spoedig was de kolonist er op bedacht, »om negerslaven te koopen,» zonder welke, voegt Wilson er bij, »een planter geene groote en voordeelige zaken kan doen.» Ook de overige volkplantingen ontvingen slaven uit Afrika; de Hollandsche kooplieden, die op de kolonisatie van New York bedacht waren, waren grootelijks in den slavenhandel betrokken, en sloten verbindtenissen om de bewoners hunner kolonie van zooveel negerslaven te voorzien als zij verlangden, doch de ruwe strengheid

der luchtstreek verijdelde voor een goed deel hunne oogmerken. In Zuid Carolina ontweek de blanke zooveel mogelijk den afmattenden arbeid, dien het vellen van boomen in de bosschen en het bebouwen van den grond eischten; daar begunstigde het klimaat de berekeningen van den winstlievenden koopman, de invoer van negers nam daar zoo snel en gestadig toe, dat binnen weinige jaren, naar verhaald wordt, de zwarten tot de blanken stonden als twee en twintig tot twaalf; eene verhouding, waarvan men ten noorden van de West Indien de weêrga niet zal vinden.

De veranderingen, die aan de oevers der Hudson voervielen, hadden ontevredenheid gewekt; het gerucht van den rijkdom, die in het vruchtbaar zuiden was te vinden, verlevendigde de begeerte om zich daarheen te verplaatsen, en binnen één jaar na de aankomst der eerste vloot in Ashley Rivier, kwamen er twee schepen met Hollandsche kolonisten uit New York, die spoedig door een aantal hunner landgenooten uit Holland zelf werden gevolgd.

De verbeelding dweeptte bereids met Carolina als met de uitverkoren plek, waar de olijfboom weelig zou groeien. In het land, waar in elke maand des jaars duizende bloemen bloeiden, moesten wouden van oranjeboomen de cederbosschen vervangen, daar kon men heirlegers van zijdewormen in even ontelbare moerbeziëntuinen vinden, daar moesten wel de keurigste wijnen onder de stovende stralen eener bijkans tropische zon rijpen. Door zulke droomen verlokt, rustte Karel II met eene mildheid, zooals hij nooit weder voor eenige kolonie heeft betoond, op zijne eigene kosten twee kleine schepen uit, die naar Carolina eenige vreemde Protestantsche kolonisten moesten overvoeren, die daar de voortbrengselen van Zuidelijk Europa inheemsch zouden maken (April 1679).

Doch ook uit Engeland was de stroom van landverhuizers groot. Het karakter der eigenaars was eene voldoende uitnoodiging voor den verarmden cavalier, en meer dan één ongelukkig dienaar der Engelsche kerk wendde den blik naar de kust van Carolina, als naar het oord, waar een beter lot hem wachtte. Zelfs Shaftesbury verzocht na zijne opsluiting in den Tower verlof, om zich naar Carolina in vrijwillige ballingschap te mogen begeven.

En bij de mannen der kerk voegden zich de dissenters, aan wie alle waarborgen van veiligheid en vrijheid ontvielen, maar die daarom des te vuriger verlangden den Atlantischen Oceaen over te steken, en in een land zich te vestigen, waar hun godsdienst werd geduld en hunne burgerlijke rechten werden gehandhaafd. Velen hunner konden aan de verzoeking geen weêrstand bieden, en begaven zich naar het gloeiend klimaat van Carolina, medenemende hunne geestelijke ontwikkeling, hunne stalen vlijt, en hunne beproefde zelfbeheersching.

Een tijdgenoot maakt met grooten lof melding van het gezelschap dissenters uit Somersetshire, dat onder aanvoering van Jozef Blake, den broeder des dapperen admiraals, naar Charleston toog. Blake was reeds op vergevorderden leeftijd; doch hij kon niet langer den last der tegenwoordige onderdrukking verdragen, en vreesde voor de toekomst nog grootere rampen van een paapschen troonopvolger, daarom besteedde hij aan de bevordering der emigratie zijn gansche vermogen, dat hij van zijnen broeder geërfd had. Op die wijze hielp de buit in Nieuw Spanje door den admiraal vergaderd, de bevolking van Carolina vergrooten.

Eene Iersche kolonie onder Ferguson werd mede door den roem van Carolina's vruchtbaarheid gelokt, en met zooveel hartelijkheid ontvangen, dat zij spoedig onder de overige volkplanters verdween.

Niet minder bewoog Schotland's toestand velen van zijne bewoners om aan de overzijde van den oceaen rust en vrede te zoeken. Even na den dood van Shaftesbury werd een plan opgewarmd, dat reeds tijdens de tirannie van Lauderdale was ontworpen. Zes en dertig edellieden en mannen van deftige geboorte hadden eene overeenkomst gesloten tot de grondlegging eener kolonie in de Nieuwe Wereld; hunne agenten hadden met de eigenaars van Zuid Carolina een contract aangegaan, waarbij hun eene groote uitgestrektheid grond werd afgestaan, waar de wegens godsdienstige aangelegenheden uitgewekene Schotten volledige vrijheid van geloof, en hun eigen bestuur zouden hebben. Nogtans is dit plan nooit in zijn geheel uitgevoerd. Eene schemering van hoop op eene welgeslaagde omwenteling in Engeland voerde tot eene samenzwering tot verheffing van Monmouth. Deze werd in Londen tot rijpheid gebracht, onder voorwendsel van de bevordering der landverhuizing naar Amerika, doch zij mislukte, bracht hare aanleggers in lijfsgevaar, en Russell en Sydney op het schavot. Het was dan ook eene zeer kleine kolonie, welke de Presbyteriaansche Lord Cardross, die een aantal zijner vrienden in de gevangenis had zien werpen, of op de pijnbank spannen, en zelfs ter dood brengen, en ook persoonlijk onder Lauderdale was vervolgd geworden, naar Carolina voerde. Maar ook daar vonden de tien huisgezinnen der ballingen geen vrede. Zij vestigden zich te Port Royal, en aanstonds matigde de kolonie te Ashley Rivier zich het oppergebied over hen aan, waarin zij met weerzin berustten. Cardross keerde naar Europa terug, om in de naderende omwenteling van dienst te zijn, en de Spanjaarden, die met argwaan de vestiging eener volkplanting gadesloegen op een bodem, dien zij beweerden dat als behoorende tot St. Augustine aan hen toekwam, deden (1686) een inval in de grenskolonie, en maakten haar met den bodem gelijk. Van de rampzalige kolonisten gingen

sommigen naar Schotland terug, terwijl de overigen zich met de oudere volkplanters van Carolina vermengden.

Het was al langer dan eene eeuw geleden, dat Coligny, met toestemming van den Franschen koning, de zuidelijke streken der Vereenigde Staten had uitgekozen tot eene verblijfplaats voor de Hugenooten. Dat dit plan tot uitvoering gekomen is, ten spijt der Bourbons, is een van de belangrijkste gebeurtenissen in de oudste geschiedenis van Zuid Carolina, en was het gevolg van eene omwenteling, die niet alleen de verstandelijke ontwikkeling en zedelijke kracht der Amerikaansche koloniën aanmerkelijk heeft verhoogd, maar ook, wat Europa betreft, de omkeering der oude toestanden heeft verhaast.

Johannes Calvin, een Franschman van geboorte, was voor zijn vaderland de apostel der hervorming, maar zijne leer was altijd, als leidende tot de republiek, in verdenking gebleven; zijne partij was uit dien hoofde als eene bende oproermakers vervolgd, en alleen door geweld van wapenen hadden de Hugenooten een dragelijken toestand veroverd. Zelfs het edict van Nantes rustte niet op de erkenning van hun recht, maar was eenvoudig een vergelijk tusschen twee strijdende partijen, dat de privilegies bekrachtigde, die zij aan de voorgangers van Hendrik IV hadden ontrukkt. Desniettemin mocht het de voorbode van godsdienstvrede heeten; en zoolang het eerlijk werd toegepast, leefden de Hugenooten van Languedoc even rustig en vreedzaam als de Lutherschen van den Elzas. Doch juist hun rustig leven was een doorn in het oog hunner vijanden, die bij de eerste gelegenheid hunne aanvallen vernieuwden, en daar zij niet langer eene machtige partij uitmaakten, werden zij met wreedheid onderdrukt, niet meer te vreezen zijnde, stonden zij aan vervolging bloot.

Toen Lodewijk XIV den dag des ouderdoms voelde naderen, ontwaakte zijn geweten; de zwakheid des bijgeloofs verving de zwakheid der ongebondenheid, en de vleierij van bekrompene dweepers, die zich een nieuwen weg tot zelfverheffing zagen gebaad, wist behendig den koning van den waan te doordringen, dat hij, door ongeloofigen en ketters tot de kerk terug te brengen, een onsterfelijken roem zou verkrijgen, en tevens eene Gode welgevallige boete voor zijn losbandig leven doen. Lodewijk was van natuur niet wreed, maar liet zich gemakkelijk door de personen, in wie hij het meest vertrouwen stelde, vrouwen en priesters, bedriegen. Ééne vrouw vooral wist zich eene onbepaalde heerschappij over hem te verschaffen, mevrouw de Maintenon. De dochter van een fortuinzoeker, bracht zij ongeveer tien jaren van hare kindsheid in de West Indië door, ging, ofschoon in 't Protestantsch geloof opgevoed, later tot de Roomsche kerk over, en huwde een dichter, die in zijn tijd aan het hof eenigen naam had. Van haren echtgenoot leerde zij de kunst om op boeiende wijze te

kouten, terwijl de gemeenzame omgang met de beruchte Ninon de l'Enclos haar in de geheimenissen der hartstochten inwijdde. Van een helderen en doordringenden geest en een fijn berekenend oordeel, dat zich nooit door de verbeelding op een dwaalspoor liet brengen, wist zij altijd hare zelfbeheersching te bewaren, en liet zich nooit door hare driften medeslepen, al zocht zij die op allerlei wijzen te bevredigen. Toen zij op reeds gevorderden leeftijd de aandacht des konings begon te trekken, wiens karakter zij volkomen doorgrondde, trachtte zij den monarch door den invloed van de godsdienst aan zich te binden, en zelve vroom wordende, althans daarvan den schijn aanneemende, gelukte het haar door zedigheit en bescheidenheid over hem te heerschen, en gewetenswroegingen en gemoedsbezwaren bij hem wakker te maken, die zij alleen kon wegnemen. De bekeering der Hugenooten moest de zonden van 's konings vroeger leven uitwisschen. De Protestanten moesten, even als zij zelve, met de kerk worden verzoend, doch niet door geweld. De zon der koninklijke gunst zou het verschil van geloofsbelijdenis doen smelten, en een krachtig beroep op het eigenbelang de weg zijn, om proselieten te maken.

Daarom besloot de vorst, dat Hugenooten in 't vervolg niet meer tot het bekleeden van ambten en posten zouden geroepen worden, ook werden zij zooveel mogelijk uit de gilden van kooplieden en winkeliers geweerd, en de verordening afgekondigd, dat huwelijken tusschen Calvinisten en Roomsche katholieken waren verboden. Ook bediende men zich van omkooprij, en kocht bekeeringen, maar, aangezien het niet onredelijk was, dat wie betaalde, ook voorwaarden stelde, droeg men zorg te bepalen, dat terugkeer tot de ketterij met zware straf zou worden gestraft.

De menichte kan zich tegenover den hoogmoed van bijzondere personen te allen tijde verdedigen door de stelling, dat velen wijzer moeten zijn, dan één, al was deze nog zoo verstandig. Hetzelfde geldt van de zedelijke eigenschappen; ook op dat gebied bezit de menichte eene kracht van wil, die door geen geweld te fnuiken, en door geene omkooprij te ondermijnen is. De weg, dien Lodewijk eerst insloeg, bleek doelloos te zijn. Vreemde menschelijke natuur! Zij die zich voor geld hadden laten bekeeren, behielden niet zelden zooveel liefde voor het geloof, dat zij verlaten hadden, dat zij er niet alleen zoo spoedig mogelijk toe terugkeerden, maar ook met heldenmoed het zwaarste lijden ondergingen.

Vervolgens tastte de zucht om proselieten te maken de heiligste rechten der menschelijke natuur aan, en kinderen van zeven jaren werden uitgenoodigd het geloof hunner vaders af te zweren. De Hugenooten begonnen het land te verlaten, want hunne nijverheid en bekwaamheid verzekerden hun eene gunstige ontvangst in elk Pro-

testantsch land; doch Lodewijk, die wel zijne onderdanen wilde bekeeren, maar niet verjagen, verbood de landverhuizing op straffe der galeien. Daarna werden de Calvinistische predikers onder handen genomen; hunne kerkgebouwen werden zonder vorm van proces gesloopt; hunne fondsen voor liefdadige doeleinden bestemd, verbeurd verklaard; hunne scholen gesloten, en al hunne rechten hun ontnomen. Had deze wreede verdrukking een gewenscht gevolg? Bracht zij gehoorzaamheid voort? Neen, het eenige wat zij bewerkte was, dat pijnbank en rad aan de Hugenooten een aantal martelaren schonk.

Ten hove scheen de zegepraal van de weduwe Scarron, die trouw door den biechtvader des konings werd bijgestaan, volkomen, en Lonvois, de eerezuchtige minister van oorlog, die dezen machtigen invloed niet kon breken, en begreep, dat voor het oogenblik vurige ijver voor de bekeering der Hugenooten het eenige middel was, om bij den koning in gunst te komen of te blijven, besloot de militaire krachten van Frankrijk aan dat werk dienstbaar te maken, en de Calvinisten door dragonders met eerbied voor de kerk te vervullen. In plaats van zendelingen, zond men thans soldaten naar de Calvinistische districten, die daar bij Protestantsche familiën ingekwartierd werden, en in last hadden door allerlei kwellingen de dwalenden te voeren tot de waarheid. Te gelijker tijd bleef emigratie hoogverraad, en werden de grenzen nauwkeurig bewaakt. De Calvinisten waren aan wild gelijk, dat binnen eene omtuining opgesloten, door honden wordt overvallen. Die uitvinding was eene daad der schandelijkste tirannie, die voor hare lage en woeste driften eene plaats vond onder elk dak, en in de geheimste schuilhoeken van den huiselijken kring.

Eindelijk 22 October 1685 werd het edict van Nantes herroepen. Calvinisten mochten niet langer prediken in kerkgebouwen, of op de puinhoopen van bedehuizen, alle openlijke eeredienst werd hun verboden, en de kanselier Le Tellier kon luide roepen: Nu laat gij Heer uwen dienaar gaan in vrede! Zelfs de welsprekende Bossuet verdedigde met valsche rhetorische overdrijving, die een vlek werpt op zijn verstand en hart, de vernietiging der ketterij, terwijl Lodewijk XIV zijn roem voor eeuwig meende gevestigd te hebben door de vereeniging van alle dissenters met de kerk van Rome.

Doch de bange nood bezielde zelfs de wankelmoedigen met heldenkracht. Het was te vergeefs, dat men de Calvinisten weerloos ten prooi liet aan de woede van losbandig krijgsvolk, dat door den haat tegen de ketterij angevuurd doof was voor de stem der menscheijkheid. Hunne bezittingen werden geroofd, en hunne godsdienstige boeken verbrand; kinderen werden aan hunne ouders ontstolen, en trouwe predikers, die hunne kudde niet wilden verlaten, geradbraakt. Weerspannigen werden naar het altaar gesleept, of zoo lang gepijnigd, dat

zij het geloof hunner vaderen afzwoeren, en wee hen wanneer zij weder afvielen. Bij het naderen des doods wijkt de vrees voor vervolging, daarom vond de dweepzucht een nieuw dwangmiddel uit bestaande in de wet, dat de lijken van hen, die buiten de kerk waren gestorven, aan wolven en honden zouden worden voorgeworpen. De vreesachtigen, die er toe besloten van godsdienst te veranderen, ontvingen tot belooning het gansche vermogen hunner familie. De stervende vader moest kiezen tusschen de verkrachting van zijn geweten, of de verarming van zijn gezin, ten koste zijner getrouwheid. Geene Protestantsche ouders mochten hunne kinderen bij zich houden, doch deze wet bleek onuitvoerbaar te zijn, daar de natuur zich haar recht niet liet ontnemen. Het uitvinden van wel pijnlijke maar niet doodelijke pijnigingen werd eene geliefkoosde studie. Doch waartoe een verhaal van de ontzettende misdaden, bedreven door krijgslieden, welker aanvoeders in last hadden »met de uiterste gestrengheid allen te behandelen, die het geloof des konings weigerden te omhelzen, en tot het uiterste hen te vervolgen, die in hun zondigen en dwazen waan hunne bekeering tot het laatst wilden uitstellen?» Waartoe eene beschrijving van het geeselen, het langzaam roosteren bij vuren, het indompelen in putten, het kerven met messen, het pijnigen met gloeiende tangen en de overige wreedheden, gepleegd door lieden, aan wie slechts het rooven en moorden verboden was? Het verlies van menschenlevens kan moeilijk worden bepaald. Hoe vele duizenden van mannen, vrouwen en kinderen er op de vlucht zijn omgekomen is niet op te geven. Een geschiedschrijver heeft getuigd, dat er alleen door geeselpaal, galg en rad tien duizend personen zijn omgebracht.

Toch trof de inspanning der tirannie geen doel. De waarheid verheugt zich kalm en waardig over hare onsterfelijkheid, en menschelijke meeningen, die naar betere overtuiging gewillig luisteren, trotseren en verachten het geweld. De weergalooze vervolging van geheele massa's menschen, ter wille van hun godsdienstig geloof, schonk aan de menschelijke natuur eene schoone gelegenheid om hare innerlijke, zedelijke kracht ten toon te spreiden. De Calvinisten bewaarden hun geloof op de puinhoopen van hunne kerken en de lijken hunner vermoorde predikanten. Zij zetten hunne bijeenkomsten voort, ten spijt van alle gevaar, en geene macht van wapenen was in staat hunne gemeenschappelijke godsdienstoefeningen te onderdrukken. Op het land en in de steden, in de gemakkelijke woningen van welvarende kooplieden, en de nederige hutten der daglooners stonden honderd duizende mannen op, die als met éénen zin en uit éénen mond getuigenis aflegden voor het onvervreembaar en onverwinnelijk recht der geestelijke vrijheid.

Elke verstandige regeering beijverde zich aan de oprechte lieden eene

schuilplaats te verleen, en zoo werden de nijverheid, de kunstvaardigheid en de bloei van Frankrijk naar andere landen verplant. Hugenooten waren 't, die aan Noord Duitschland een geheel nieuw voorkomen gaven, waar zij steden aanlegden, en te voren onbekende bedrijven invoerden. Eene voorstad van Londen werd geheel met Fransche werktuigkundigen gevuld, en de prins van Oranje wierf onder hen regimenten aan, zoo dapper als die weleer Cromwell ter overwinning had gevoerd; zelfs aan de Kaap de Goede Hoop vestigde zich eene Calvinistische kolonie. In onze Amerikaansche volkplantingen vonden zij overal eene hartelijke ontvangst. De godsdienstige belangstelling van Nieuw Engeland was wakker gemaakt, en zoodra er een aankwam, arm en naakt, en niets als het leven hebbende gered, haastten zich de steden van Massachusetts om in zijn onderhoud te voorzien, en hem in het bezit van landerijen te stellen. Sommigen vestigde zich te New York, maar de warmere luchtstreek trok het meerendeel der ballingen uit Languedoc aan, en zoo werd Zuid Carolina de geliefkoosde wijkplaats der Hugenooten. En dat in weerwil van de verklaring der Fransche regeering, dat emigratie hoog verraad was. Meer dan vijfhonderd duizend zielen ontsnapten aan de strenge waakzaamheid der politie en verlieten Frankrijk. Want de ongelukkige Calvinisten waren behendiger in hunne pogingen om te ontvluchten, dan de dienaren der tirannie om ze tegen te houden.

»Wij verlieten des nachts onze woning, terwijl de soldaten te bed waren, en zonder iets van ons huisraad mede te nemen,» verhaalde Judith de jeugdige gade van Pierre Manigalt. »Gedurende tien dagen trachtten wij ons te Romans, in Dauphiné, te verbergen, terwijl men naar ons zocht, maar onze gastvrouw wilde ons niet verraden.» Om te ontkomen en de kust te bereiken, waren zij genoodzaakt een omweg door Duitschland en Holland te maken, en van daar in het hartje van den winter naar Engeland te trekken. »Toen wij ons te Londen inscheepten, waren wij er slecht aan toe. Eene besmettelijke ziekte brak aan boord uit, en rukte velen weg, onder hen onze oude moeder. Wij landden te Bermuda, waar het schip in beslag werd genomen. Ons geld was op, en met grooté moeite bezorgden wij ons overtocht op een ander vaartuig. Na onze aankomst in Carolina hadden wij met allerlei rampen te worstelen. Binnen achttien maanden stierf onze oudste broeder, die aan den zwaren arbeid, waarmede wij ons moesten bezighouden, niet gewoon was, aan de koorts. Sedert wij Frankrijk verlieten hadden wij schier elke beproeving — ziekte, pest, honger, armoede en zwaren arbeid moeten ondergaan. Gedurende zes maanden heb ik geen brood geproefd, en drie of vier jaren lang kon ik het niet krijgen, als ik het noodig had.» En toch, voegt de voortreffelijke vrouw met een gevoel van dankbare berusting er bij,

»God heeft groote dingen aan ons gedaan, door ons in staat te stellen om onder zoo vele verzoeken staande te blijven.»

Dit gezin was slechts een der velen, die in Carolina, dat algemeen toevluchtsoord der Calvinistische ballingen, eene schuilplaats vonden. Gevlucht uit een land, waar de belijdenis van hunne godsdienst als hoog verraad werd veroordeeld, en hunne bezittingen elk oogenblik ten gunste van een afvallige konden worden verbeurd verklaard, waar de prediking van hun geloof een misdaad heette, die met het rad moest worden gestraft, en hunne kinderen hun konden worden ontrukkt, om aan den een of anderen katholieken bloedverwant te worden overgegeven, kwamen de landverhuizers uit Languedoc aan de Middellandsche zee, uit Rochelle en Saintange en Bordeaux, uit de provincies aan de Golf van Biscaye, uit St. Quentin, Poitiers en de schoone vallei van Tours, uit St. Lo en Dieppe, allen mannen, die de deugden doch zonder de dweepzucht der Engelsche Puriteinen, bezaten, naar het land, waar de verdraagzame menschlievendheid van Shaftesbury den belijder van elken godsdienstvorm welkom heette. Uit een land, dat aan zijnen bekrompen en kortzichtigen koning vergund had, meer dan een half millioen zijner beste burgers te verbannen, kwamen zij in een ander, dat de gastvrije wijkplaats der verdrukten was, waar bijgeloof en dweepzucht, ongeloof en geloof, koele bespiegeling en warme godsdienstijver gelijkelijk waren toegelaten, maar waar het vuur der godsdienstige vervolging nooit zou worden aangestookt. Daar ontvingen zij landerijen ter bebouwing, en waren spoedig in het bezit van pachthoeven; daar konden zij veilig het woud tot het tooneel hunner godsvereering maken, en de eenvoudige zangwijzen hunner psalmen paren aan het statig geruisch van den wind, die door de eeuwenoude boomen voer. Hunne kerk stond in Charleston, en men kon hen op elken dag des Heeren derwaarts zich zien begeven in lichte vaartuigen, gebruik makende van eb en vloed op de rivier, mannen, vrouwen en kinderen, de laatsten door geene dweepzieke bekrompenheid meer aan hunne ouders te ontvoeren, en omringd door natuurtooneelen zoo stil en rustig, dat de stilte alleen door het geplas der riemen, en het gegons van het bloeiend dorp aan de samenvloeiing der rivieren verbroken werd.

Andere Hugenooten vestigden zich op den zuidelijken oever der Santec, in eene streek, die later is vermaard geworden door zijn rijkdom en uitgezochte gastvrijheid.

De Vereenigde Staten zijn vol gedenkteekenen van de Fransche emigratie. Toen de strijd voor de onafhankelijkheid losbrak, besteedde de zoon van Judith Manigault het aanzienlijk vermogen, dat hij verzameld had, aan de dienst des lands, dat zijn moeder had opgenomen; het raadhuis te Boston, waar de welsprekendheid van Nieuw-Engeland

den jeugdigen vrijheidsgeest wiegde, was een geschenk van den zoon eens Hugenoofs; toen het tractaat van Parijs, ten behoeve onzer onafhankelijkheid werd ontworpen, was het weder de kleinzoon van een Hugenoot, die van kindsbeen met de rampen zijner voorouders bekend, zijn naijver tegen Frankrijk niet liet in slaap sussen, maar een machtigen invloed oefende door de grenzen der Staten tot aan de Mississippi uit te breiden. In onzen noord-oostelijken grensstaat getuigt de naam onzer oudste hoogeschool van de wijze vrijgevigheid van een afstammeling der Hugenooten. De kinderen der Fransche Calvinisten hebben dus alle reden om de nagedachtenis hunner vaderen in eere te houden.

Men is gewoon te beweren, dat godsdienstige bekrompenheid belette aan de vluchtelingen aanstonds de naturalisatie te schenken. De waarheid is echter, dat zoo voor een tijdlang de volle gastvrijheid hun onthouden werd, zulks voortkwam uit een geschil, waarbij het gemeenschappelijk belang van alle bewoners van Carolina betrokken was, terwijl het burgerrecht terstond aan de vreemdelingen werd verleend, toen de burgers van Carolina daartoe in staat waren. Het was nog niet uitgemaakt, bij wien het recht om vreemdelingen te naturaliseeren eigenlijk berustte, evenmin als de vraag hoe Carolina zou worden bestuurd. Het volk wilde zijne eigene instellingen maken, maar daaruit ontstonden botsingen met de eigenaars, die langen tijd groote verwarring in de regeering veroorzaakten.

De macht der eigenaars was in den grond der zaak zwak. De maatschappij van hovelingen, die van nabij beschouwd slechts eene vereeniging van speculanten in grondbezit was, miste evenzeer de noodige kracht om vreemd geweld te keer te gaan, als om haar binnenlandsch gezag te handhaven. Die kracht moest zij òf van de kolonisten, òf van de kroon ontvangen. Doch de eersten verbonden zelfverdediging met het recht van zelfregeering, en de kroon wilde geene uitgaven doen, tenzij tegen afstand van het gezag. Zoo kon de regeering der eigenaars, die in den raad haar orgaan had, slechts haar leven rekken, door onophoudelijk toe te geven, bestemd als zij door hare aangeborene zwakheid was, om door de volkspartij te worden verdrongen, die uit de kolonisten zelve bestond.

Aanvankelijk (1670) berustten de eigenaars in een bewind, dat weinig overeenkomst met hunne bepalingen had. De eerste gouverneur was bezweken onder het klimaat, en de bezwaren aan de stichting eener kolonie verbonden. Zijn opvolger, Sir John Yeamans, was een lage gierigaard (1671), die alleen op de verzameling van een groot vermogen was bedacht. Hij spoorde zijne meesters tot uitgaven aan, en verrijkte zich zelve. »Het moet wel een slechte grond zijn,» spraken zijne verdrietige meesters »die niet bij machte is arbeidzame

lieden te voeden, of wij moeten al zeer onnoozel wezen, dat wij die luijaards voortdurend onderhouden." Zoo zij al voortgingen met onkosten te maken, dan geschiedde dit, omdat zij bleven hopen op het aanleggen van wijnbergen en palmboschen en andere veel belovende plantages; zij weigerden echter rundvee over te zenden, en vorderden tot vergoeding hunner uitgaven geregelde inkomsten.

West wist door gematigdheid en gezond verstand gedurende negen jaren de rust te bewaren; maar de lords, die zijne diensten hadden gekocht door den afstand van al wat zij aan koopwaren en geld van Carolina hadden te vorderen, ontsloegen hem uit zijn ambt, op grond dat hij met de volkspartij heulde.

Do voortdurende strijd met de eigenaars verhaastte de bevrijding des volks van dien band, toch mag men aan de kolonisten den lof niet toekennen, dat zij altijd gelijk hadden. Zij matigden zich het recht aan, om door een partijgangersoorlog de naburige Indiaansche stammen te verzwakken, en de gevangenen, die zij daarbij maakten, naar de West-Indiën als slaven te verkoopen, terwijl hunne tegenstanders eischten, dat het vredestractaat met de inboorlingen zou worden gehandhaafd. Andermaal boden de eigenaars eenige gunstige wijzigingen in hunne bepalingen aan, doch de kolonisten bekreunden zich even weinig om die wijzigingen als om de oorspronkelijke wetten. Eene snelle afwisseling van gouverneurs vermeerderde de verwarring. Daar was geene gelijkheid van belangen tusschen de lords-eigenaren en hunne pachters, noch overeenstemming van gezag tusschen de uitvoerende macht en de volksvertegenwoordiging. Even als in alle andere koloniën ten zuiden van de Potomac, kante zich de wetgeving aan tegen de invordering van schulden, welke in den vreemde waren aangegaan; de eigenaars echter eischten de strenge toepassing van de wreede en onmeedoogende rechtspleging der Engelsche rechtbanken. Het was gewoonte geworden, de verkiezingen alleen te Charleston te houden, doch toen de bevolking toenam, geboden de eigenaren eene verdeeling der districten, maar Carolina wilde geene kieswet aannemen, die haar van buiten werd opgedrongen, en bleef de wettige hervorming afwijzen, totdat zij gevraagd en ingevoerd werd door het volk zelf.

Engeland had altijd zijne kooplieden in hunne aanvallen op het Spaansch handelsmonopolie ondersteund; het had nu en dan zeeroovers in bescherming genomen, en Karel II zelfs een vrijbouter in den adelstand verheven. Het tractaat van 1667 bracht eene omkeering in de betrekking van den zeeman en den smokkelaar te weeg. Doch de gewoonten der menschen zijn niet zoo gemakkelijk te veranderen, en het ontbrak in Carolina, vooral nadat Port-Royal door de Spanjaarden was verwoest, niet aan lieden, die de boekaniers als

hunne natuurlijke bondgenooten tegen een gemeenschappelijken vijand beschouwden, waaruit dan weder nieuwe verdeeldheid met de eigenaars ontstond.

Toen de handel van Zuid Carolina die mate van ontwikkeling bereikt had, dat een ontvanger der belastingen van wege de eigenaren kon worden benoemd, deed zich een nieuw verschil voor. De lords, die den koning niet wilden kwetsen, ofschoon zij hem niet konden afbrengen van zijn plan, om langs den weg van rechten hunnen giftbrief te vernietigen, bevalen de invoering der scheepvaartwetten. De kolonisten, die zich feitelijk van de eigenaars onafhankelijk hadden gemaakt, meenden het gezag van het parlement te kunnen verwerpen. Hier, gelijk overal elders, werden de wetten als in strijd met de natuurlijke rechtvaardigheid heftig bestreden, maar bijzonder waren zij gehaat als eene schandelijke inbreuk op de bepalingen van het charter, op welks geldigheid de kolonisten hadden vertrouwd bij het verlaten van hun land.

De groote oorzaak van strijd en verdeeldheid in Carolina was niet weg te nemen, alvorens het vraagstuk van macht was beslist. De eigenaren wilden liever gelooven, dat de schuld aan het gemis van waardigheid en vastheid van karakter bij den gouverneur was te wijten. Om de zaken op vasteren voet te brengen, werd James Colleton, de broeder van een der eigenaars, tot gouverneur benoemd, met den titel van landgraaf en een geschenk van acht en veertig duizend acres land; maar noch zijne bloedverwantschap, noch zijn rang, noch zijn groote naam, noch zijn ambt, noch zijne acres land, waren in staat hem gehoorzaamheid te verschaffen, omdat de onderlinge verhouding der twistende partijen hoegenaamd geene verandering had ondergaan. Toen Colleton in November 1686 het koloniaal parlement, dat vóór zijne aankomst verkozen was, opende, weigerde eene meerderheid de verbindende kracht der constitutie van Locke te erkennen, waarop Colleton, even als Cromwell in een gelijksoortig geval in Engeland, de weerspannige leden uit het parlement verwijderde. Deze maatregel had echter slechts ten gevolge, dat de uitgestooten leden tegen alle besluiten protesteerde, die de achtergeblevene minderheid zou nemen.

Een nieuw parlement (1687) was nog onhandelbaarder, en de »duurzame wetten”, welke het aannam, werden door den raad verworpen. Van het terrein der staatsrechtelijke vrijheid ging de strijd allengs op elk ander gebied over. Toen Colleton grondpachten trachtte in te vorderen, niet alleen van de bebouwde velden, maar ook van de woeste gronden, ontstond er openbaar verzet; de volksvertegenwoordiging wierp den secretaris der provincie in de gevangenis, zij nam de archieven in beslag, trotseerde den gouverneur en zijne meesters, en betrad den weg van rechtstreekschen tegenstand.

Colleton nam een wanhopig besluit, en riep, onder voorwendsel van gevaar van de zijde der Indianen of Spanjaarden, de militie te wapen, en verklaarde tevens de kolonie in staat van beleg (1689). Maar wie moest dien staat van beleg handhaven? De militie was het volk, en andere troepen had hij niet te zijner beschikking. Colleton's toestand was hopeloos, want de vertegenwoordiging oordeelde, dat zij thans meer dan ooit het land tegen een militair despotisme moest beveiligen. Het kwam duidelijk uit, dat het volk zich zelf eene regeering wilde geven, naar zijn eigen zin en zijne eigene behoeften. Dientengevolge werd de Engelsche omwenteling van 1688 op de oevers van de Ashley en de Cooper nagebootst. Kort na de troonsbeklimming van Willem en Maria (1690) zette eene vergadering van vertegenwoordigers des volks in Zuid Carolina Colleton af, en verbande hem uit de kolonie.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

DE VOLKPLANTINGEN AAN DE CHESAPEAKE-BAAI.

Het volk van Virginia had ruim acht jaren achtereen zich zelf geregeerd, en die regeering was door wijze gematigdheid gekenmerkt geweest (1652—1660). De rust, die in het land heerschte, en de snelle aanwas der bevolking beloofden eene uitbreiding van grondgebied, en het leven in de kolonie werd veraangenaamd door het genot van gelijke rechten. Er was in het wetboek van Virginia evenmin als in zijne regeering niets dat naar privilege zweemde, te ontdekken; in zijne regeeringsvormen en wetgeving was het eene democratie met het stelsel van vertegenwoordiging, zoo bevreesd voor eene aristocratie op landbezit steunende, dat het op het algemeen stemrecht aandrong; zoo vijandig tegen den invloed van koopmans welvaart, dat het »de vele dienaren der wet” binnen zijne grenzen niet wilde dulden; zoo gesteld op vrijheid van godsdienst, dat elke gemeente voor zich zelve zorgde. Ieder beambte werd middelijk of rechtstreeks door het volk gekozen.

De macht des volks was een natuurlijk gevolg van den aard der eerste volksplanters, die voor het meerendeel fortuinzoekers waren geweest, die naar de Nieuwe Wereld geene andere schatten als hun ondernemingsgeest, geen anderen rang als hunne mannelijke kracht, geene andere privileges als die van Engelschen medebrachten. Het beginsel der Engelsche wet, dat aan den eerstgeborene het onroerend vermogen toekent, werd erkend, maar ter nauwernood kon Virginia van opeenvolgende geslachten spreken; de regel had dus nog geen zichtbaren invloed op de maatschappij aldaar gehad, en in meer

dan één district was van den beginne aan het erfrecht van alle kinderen gelijkelijk ingevoerd. Virginia kon de groote hervorming van het lange parlement op het gebied der wetgeving moeilijk overnemen, omdat het niet leed onder de misbruiken, waaronder Engeland ging gebogen. De richting tot vermenigvuldiging der godsdienstige secten moest zich natuurlijk onder de volksregeering spoedig openbaren. Wat de ingenomenheid met eene geregelde afwisseling van parlementen aangaat, overtreft Virginia de ijverige vrienden der republikeinsehe vrijheid in Engeland; daar toch werden driejarige parlementen door de wet ingevoerd, terwijl de Virginiërs, met bewoordingen aan de bill ontleend, bepaalden, dat om de twee jaren hunne wetgevers zouden worden gekozen. Bij de kracht, die een gevolg was van het natuurlijk karakter der kolonisten, van de afwezigheid van alle midden-euwsche instellingen, van den onverwinnelijken afkeer van al wat naar buitensporige wetgeleerdheid geleek, alsmede van de staatsregeling, de wetgeving en de vrijheden der volksplanters, moeten wij nog in rekening brengen den onweerstaanbaren invloed van den geest der persoonlijke vrijheid, die in Virginia heerschte. Eene instinctmatige vrees voor te veel regeeren was van den beginne aan een karaktertrek der zuidelijke koloniën, die zich openbaarde in de eigenaardige kolonisatie van den bodem, in de afwezigheid van plaatselijke besturen, in het vooroordeel der bevolking tegen handelsondernemingen, in haren afkeer, om in steden samen te leven, of zich tot corporaties te vereenigen. Ten gevolge daarvan was er zoo goed als geen handel in Virginia, en dus ook geene opeenstapeling van rijkdom, als vrucht des handels. De ruilingen geschieden doorgaans uitsluitend — en dit duurde langer dan eene eeuw — door agenten van vreemde kooplieden. Om die reden was en bleef de invloed des rijkdoms in den vorm van kapitaal door opeenstapeling van geld zoo goed als onbekend; en de bewoners woonden zoo zeer verspreid — als kluizenaars te midden der heidenen, — dat verre weg het kleinste deel binnen het bereik der staatskerk of der regeering was. Met uitzondering der vreemde handelaangelegenheden, was in Virginia iemands eigen wil nagenoeg zijne eenige wet.

Toch vertoonden zich bereids de kiemen eener aristocratie, met de neiging om voor haar de bekrachtiging der koloniale wetgeving te bekomen. Virginia was, in tegenstelling van Massachusetts, eigenlijk slechts eene voortzetting der Engelsche samenleving. De eerste kolonisten waren geene uitgewekenen geweest, die aan de overzijde van den Oceaan de vervolging ontvluchtten, maar mannen, die zich hadden verplaatst onder bescherming van den adel, met behulp der kerk en ten dienste der Engelsche handelsbelangen. Zij hadden naar Amerika medegenomen eene hartelijke gehechtheid aan de monarchie, een

diepen eerbied voor de Engelsche kerk, en eene innige liefde voor Engeland en Engelsche instellingen. Hun geest had nooit geleerd zich tegen de misbruiken van het leerstelsel te verzetten, hun geloof had nooit de proef des twijfels behoeven door te staan, evenmin als nieuwe denkbeelden omtrent natuurrecht en vrijheid hen tot nog toe hadden genoodzaakt zich tot eene »partij” aan een te sluiten. Uit dien hoofde werd de Engelsche kerk zonder eenigen den minsten tegenstand tot staatsgodsdienst verklaard, en het is bekend, dat eene staatskerk altijd de aristocratie begunstigt, genoodzaakt als zij is om haren steun niet zoo zeer in de kracht der overtuiging als in gevestigde rechten te zoeken. De opkomst der talrijke secten, waarvan Engeland krioelde, werd, voor het oogenblik althans, gemakkelijk verhinderd, en gedurende meer dan eene eeuw na de stichting van Jamestown heerschte in Virginia eenheid van godsdienst. De aristocratie der kolonie rustte van haren oorsprong aan op grondbezit; zij werd geboren uit de voorwaarden, waarop het recht op den bodem was verkregen. Voor iederen persoon, dien een planter op eigene kosten naar Virginia overbracht, bekwam hij aanspraak op vijftig acres land, hetgeen ten gevolge had gehad, dat reeds vroegtijdig eene klasse van groote grondeigenaars ontstond, wier vaste bezittingen bij hunnen dood op hun oudsten zoon overgingen, waardoor het zelfgevoel en de hoogmoed dier bevoorrechte familiën niet weinig werden versterkt.

Eene tweede oorzaak van de toenemende macht der aristocratie was de treurige toestand van het onderwijs in Virginia. De groote menichte des volks kon weinig of geene ontwikkeling zich eigen maken, want geleerdheid en beschaving waren alleen voor weinige begunstigde kolonisten toegankelijk. Vele koningsgezinden, die na den dood van Karel I overkwamen, brachten aan de volkplanting de kennis en ontwikkeling der beschaafde standen van dien tijd, en maakten zich gemakkelijk van de leiding der zaken meester. Het instinct der vrijheid kan wel populaire instellingen scheppen, maar die niet in het leven houden, — daartoe is noodig de krachtige, zelfbewuste ontwikkeling van het volk zelf.

Niet minder werkte het eigenaardig karakter der volksklasse in Virginia mede tot scheiding van standen in de kolonie. Velen toch waren als dienstbaren op de kusten van Virginia aangekomen, d. i. als mannen, die volgens de wreede wetten dier tijden tot eene tijdelijke slavernij waren veroordeeld. Enkelen zelfs waren veroordeelden geweest, ofschoon voor verreweg het grootste gedeelte wegens staatkundige misdrijven. Eigenlijke misdadigers waren zeer zelden naar Virginia gebannen, misschien genoeg om den hoogmoed in zijne verachting voor de arbeidende klasse te versterken, maar niet genoeg, om het karakter der kolonie te wijzigen, of te verzwakken. Toch was de

verdeeling der maatschappij in twee standen in Virginia zoo scherp geteekend, als in geene andere noordelijke volkplanting het geval was, en die afscheiding werd daar niet getemperd door de staatszorg voor onderwijs en opvoeding. Het stelsel van openbaar onderwijs was in Virginia ten eenenmale onbekend. »Iedereen,» zoo sprak Sir William Berkeley in 1671, »voorziet in het onderwijs zijner kinderen overeenkomstig zijne eigene bekwaamheid,» eene methode, die de kinderen van den onwetende aan eene hopelooze onwetendheid prijs gaf. De aristocratie vreest van natuur de algemeene verspreiding van kennis en wetenschap; zij ducht zelfs den vrijmakenden invloed van het woord der predikers. »De predikanten,» zoo ging Sir William, in den aristocratischen geest der Tudors, voort, »moesten wat meer bidden, en wat minder preeken. Maar ik dank God, dat er geene vrijheid van onderwijs en drukpers is, en hoop, dat wij daarvoor in de eerste honderd jaren zullen bewaard blijven; want geleerdheid heeft ongehoorzaamheid gebaard, en ketterij en secten in de wereld veroorzaakt, die de drukpers heeft verspreid met schotschriften tegen de beste regeering. God behoede ons voor beide.» Zoo werkte met de bezwaren, die de dienstbare stand bij zijne pogingen om zich op te heffen ontmoette, het bewind samen, om eene geheele volksklasse te onderdrukken. Nu is zeker niets rechtvaardiger dan de afkeer van den tijd, die er behagen in scheidt de ware voortreffelijkheid te verkleinen, maar veel grooter misdaad tegen de menschheid is de samenspanning der vermogenden en ontwikkelden tegen de lagere standen des volks, in hun streven naar geestelijke en maatschappelijke opkomst.

Nogtans ontvingen dienstbaren de vrijheid, zoodra de jaren hunner dienstbaarheid waren verstreken, en de wet bevatte vele bepalingen, die hunne vrijlating waarborgden, en zelfs verhaastten. De opstand, die in 1663 door een aantal knechten werd op touw gezet, had zijne oorzaak in de verbittering tegen slavernij en onderdrukking. Eenige arbeiders, soldaten van Cromwell, en waarschijnlijk Rondkoppen, lieten zich door hunne eigene wederwaardigheden en de eigenaardige levenswijjs in de wildernis verleiden, om andermaal een hervorming der kerk te beproeven, en hunnen ongelukkigen toestand te verbeteren. Het lag geheel in het karakter des tijds, dat politieke dweezucht zich met hunne plannen vermengde, maar zij waren niet in staat een bepaald plan voor eene omwenteling te ontwerpen, te minder daar hunne wenschen zich niet verder uitstrekten dan de bespoediging hunner vrijlating. Als eene onderneming van onwetende mannen, werd de opstand gemakkelijk onderdrukt. Alleenlijk had de gemakkelijkheid om door de vlucht zich aan de dienstbaarheid te onttrekken tengevolge, dat blanke knechten doorgaans met groote zachtheid werden behandeld.

Voor den neger was de wet verre van menschlievend. De veror-

dening, welke de bepaling wie slaven waren behelsde, zette het denkbeeld op den voorgrond, dat zoolang onder de Christelijke volken heeft geheerscht. »Alle dienstbaren, geene Christenen zijnde, en in de kolonie met schepen ingevoerd, zullen slaven zijn,» [zoo luidde het voorschrift. Maar voegde het er bij: »Bekeering tot het Christelijk geloof maakt niet vrij.» De oude Angel-Saksische regel, welke elke twijfelachtige kwestie ten gunste der vrijheid besliste, leerde, dat de kinderen van vrije mannen vrij moesten zijn. Virginia echter, dat zoo menschlievend was voor het ras der blanken, was streng en wreed voor den neger. Er ontstond twijfel, of de kinderen van een Engelschman bij eene negerin slaven of vrijen zouden zijn, en het voorschrift der Romeinsche wet zegevierde over de Angel-Saksische bepaling. Het kroost van den blanken vader en de zwarte moeder moest de laatste volgen. Vrijlating der zwarte bevolking werd niet aangemoedigd; de slavin was vrij van belasting, maar de vrijgelatene negerin was belastbaar. »De dood van een slaaf ten gevolge van buitensporige kastijding werd als niet strafbaar beschouwd, nademaal men niet kan onderstellen,» — zoo luidt de wet — »dat voorbedachte kwaadwilligheid, die alleen doodslag tot moord maakt, iemand zal verleiden, om zijn eigene bezitting te verwoesten.» De wetgevers van Virginia kenden blijkbaar den aard der menschelijke hartstochten niet. Eindelijk (1672) werd bij eene wet bepaald, »dat personen, die voortvluchtige negerslaven vervolgden, het recht zouden hebben hen te wonden, en zelfs te doodden.» De heer was onbeperkt meester over den neger. De slaaf en zijne nakomelingen waren en bleven slaven. Daar in Virginia het vermogen schier uitsluitend in land en arbeiders bestond, vermeerderde de aanwas van negerslaven de trotschheid der groote grondbezitters in dezelfde mate, als die met hunne belangen strookte. Na eene lange reeks van jaren was de instelling der slavernij de grondslag voor de invoering eener machtige aristocratie, die volkomen op den leenadel geleek, en haar toppunt bereikte, toen slaven tot bestanddeelen van het werkelijk vermogen werden verklaard, die tegelijk met den grond door den eigenaar konden worden vervreemd.

De aristocratie, wier invloed rustte op den grooten omvang harer bezittingen, op hare meerdere geestelijke beschaving, en op het karakter der arbeidende klassen trachtte natuurlijk zich het bestuur des lands toe te eigenen. Uit haar midden werd de raad gekozen; zij voorzag in alle aangelegenheden der regeering, en stelde over het krijgsvolk hare leden tot aanvoorders aan. Het volslagen gemis van plaatselijke besturen gaf aan de macht der overheid eene uitbreiding, die in de Vereenigde Staten zonder weêrga is. De vrederechters van elk district bepaalden, schreven uit en inden de belastingen voor hun district, gelijk zij ook over de uitgaven het oppertoezicht hadden. Het

militair, rechtelijk, wetgevend en uitvoerend gezag was dus niet zelden vereenigd in de handen van mannen, die als eigenaars van uitgestrekte goederen, als gebieders over vele tijdelijk dienstbaren, en als onbepaalde meesters over een tal van slaven langzamerhand en ongevoelig het karakter begonnen aan te nemen van eene welbevestigde aristocratie.

Zoo streden, bij het begin der restauratie (1660), twee elementen om de opperheerschappij over het staatkundig leven van Virginia. Aan den eenen kant stond het volk, aan de andere zijde de opkomende aristocratie. De uitslag van den strijd hing af van de keus, die de soeverein des lands tusschen beide partijen zou doen. Tijdens de kortstondige schorsing der monarchie in Engeland, was die soeverein het volk van Virginia geweest, welks milde en weldadige wetgeving, die zich om geene theoriën bekommerde, en met de influisteringen van drijfveeren, welke de gemeenschappelijke ontwikkeling der menschen trachten te belemmeren, niet bekend waren, een begin gemaakt had met het losmaken der godsdienstige beperkingen, met het verleenen van gelijke rechten aan alle burgers, en met het begunstigen der koloniale nijverheid door vrijen handel met de wereld. Het herstel der monarchie veranderde den loop der gebeurtenissen, ontnam aan het volk van Virginia de macht, die het eerst na meer dan honderd jaren zou terug bekomen, en gaf aan de opkomende aristocratie een krachtigen bondgenoot in de koninklijke regeering en hare ambten. De verdere geschiedenis van Virginia getuigt niet alleen van den veredelenden invloed der vrijheid, maar hangt ook een sterk sprekend tafereel op van de verwarring, de ontevredenheid en de bloedige rampen, welke het natuurlijk gevolg zijn van eene zelfzuchtige wetgeving en van teruggang op den weg der volksvrijheid.

De uitgewekene royalisten hadden tot nog toe zich niet als eene politieke partij gedragen, maar van den vrede gebruik gemaakt om hun vermogen te vergrooten. Aanhoudend groeide hun getal; door opvoeding en karakter verschaften zij zich eerbied en invloed, maar waren tegen botsingen op hunne hoede. Al had de eene vergadering zich aan Richard Cromwell onderworpen, — hetgeen Massachusetts niet deed, — en eene andere Berkeley tot gouverneur benoemd, toch bleef de macht des volks onaangetast, en zijn recht om op de regeering toezicht te houden, onbetwist. Doch zoodra de tijding kwam, dat Karel II den troon had beklommen, vlamde het vuur der verkleefdheid aan de monarchie met des te grootere kracht op, naarmate het langer had gesmeuld. Virginia deelde de buitensporige vreugde van Engeland. In het moederland had de geest der volksvrijheid, door zich onbedacht in een strijd te begeven met oude inzettingen, die hij niet vermocht uit te roeien, veel kwaad gesticht, en het leerstuk van

de rechten der natie tot een voorwerp van walging en schrik verneerded. In Virginia, waar zulke oude misbruiken niet bestonden, had dezelfde geest de beste en edelste vruchten voortgebracht. Toch scheen Engeland den kolonisten toe hun vaderland te zijn, en de Engelsche gehechtheid aan den koning doorstroomde de volkplantingen aan de oevers van de Chesapeake. Bij het volk was het ongeveinsde geestdrift, voor vele aanzienlijke kolonisten echter was verkleefdheid aan den vorst de weg tot eer en aanzien. Met algemeene goedkeuring riep Sir William Berkeley, niet als gouverneur verkozen door het volk, maar als beambte van den koning, eene vergadering van afgevaardigden in den naam des konings samen, en daarmede deed Virginia afstand van zijne eigene souvereiniteit, die het toch zoo voortreffelijk had uitgeoefend.

De opgewondenheid van het oogenblik kwam aan de vrienden van het koningschap ten goede, en de eerste vergadering, die na de restauratie, in 1661, verkozen werd, bestond uit grondbezitters en cavaliërs, d. w. z. uit mannen, bij wie de liefde voor het plantersleven de gehechtheid aan Engelsche zeden en gebruiken nog niet geheel verdrongen had. Van de leden der vergadering van 1654 werden slechts twee na de restauratie verkozen; van de vergadering van Maart 1660, die eene spoedig verdaagde zitting in October hield, en de laatste was, waartoe de verkiezingen tijdens de schorsing van het koningschap waren gehouden, werden slechts acht leden benoemd in de eerste vergadering na het herstel van Karel II, en van die acht behielden slechts vijf hunne plaatsen. Nieuwe mannen betraden het tooneel, en brachten nieuwe beginselen mede. De restauratie was voor Virginia eene staatsrechtelijke omwenteling.

De »eerste zitting» der koningsgezinde vergadering had plaats in Maart 1661. Eene van hare eerste daden was de afzetting van een overheidspersoon wegens oproerig en twistziek gedrag, eene daad, die genoegzaam haar politiek karakter verraadt; doch evenals de democratische instellingen zonder geweld waren ingevoerd, zoo werden ook nu de veranderingen in de regeering geboren uit den geest van zelfzucht, uit haat tegen de macht des volks, en blinden eerbied voor al wat in Engeland geschiedde, maar niet uit eenig wel doordacht regeeringstelsel, of behoorlijk getoetste beginselen van bestuur.

De bezorgdheid van Virginia ontwaakte bij de invoering van het koloniaal monopolie en de scheepvaartacte, en de vergadering, die over deze verkrachting der natuurlijke, door brief en zegel bevestigde »vrijheden der kolonie» verontwaardigd was, benoemde Sir William Berkeley tot haren agent, ten einde de bedenkingen en grieven van Virginia kenbaar te maken, en hare wegneming te bewerken. Op nieuw kwam hier de invloed der koningsgezinde wetgeving merkbaar

te voorschijn; de vergadering toch vermeed zorgvuldig al wat naar wantrouwen van de koninklijke macht geleek; vrije handel was het doel, dat zij uitsluitend beoogde, en Virginia steunde vol vertrouwen op de gunst van den koning. Een geheel andere gedragslijn hadden de Staten van Nieuw Engeland aangenomen, waar de altijd levendige bezorgdheid voor de koninklijke tusschenkomst niet ophield met het vragen van charters, totdat zij die verkregen had. Virginia daarentegen verloor, in het ongelukkig vertrouwen op de gunst des konings, de gelegenheid om een vrijgevig patent te bekomen.

Even ongelukkig was de kolonie in de keus van haren gevolmachtigde. In weerwil zijner langdurige ondervinding had Sir William Berkeley geen begrip van de beginselen der wet, waartegen hij geroepen werd zich te verzetten. Wij hebben gezien, hoe hij voor zich zelven en zijne mededeelhebbers een gedeelte van den bodem van Virginia wist te verkrijgen, maar voor de kolonie heeft hij geen enkel recht, geen enkele gunst verworven.

Het is opmerkelijk, dat de democratische koloniën van Rhode Island en Connecticut zelfs uit de hand van Karel II grooter gunstbewijzen ontvingen dan Virginia. De verkleefdheid dier volkplanting gebruikte de vorst tot haar eigen nadeel.

Ruim een jaar lang werd de scheepvaartacte, die aan de Hollandsche kooplieden van Nieuw Nederland was bekend gemaakt, in Virginia ontdoken. Zeelieden uit Nieuw Engeland namen eene lading tabak aan boord, waarmede zij even eene haven van Nieuw Engeland aandeden, om vervolgens naar de pakhuizen van Nieuw Amsterdam te stevenen. Doch dit redmiddel was gebrekkig en voorbijgaande. De aard des vreemden handels bracht mede, dat de scheepvaart-acte gemakkelijk in Virginia kon worden ten uitvoer gelegd, aangezien de kolonie zelve slechts enkele schepen bezat, en geene vreemde vaartuigen in hare havens durfden binnen loopen; ook verdrukte de onbillijke wetgeving met onverbiddelijke strengheid hare belangen. Het aantal koopers voor hare tabak was verminderd, terwijl de Engelsche koopman, die zeker was van zijne markt, onachtzaam werd voor de hoedanigheid der waar, die hij leverde. Voor den kolonist als verbruiker werd de prijs van vreemde artikelen verhoogd, voor den kolonist als voortbrenger werd de gelegenheid om zijne waar ter markt te brengen verkleind.

Virginia heeft langen tijd beproefd een geneesmiddel tegen de handelsonderdrukking van de zijde van Engeland te vinden. Zij was echter eene overheersching van den sterke over den zwakke, en daarom was er geen andere redding als onafhankelijkheid. Te vergeefs vleiden zich de planters met de gedachte, dat zij, door minder tabak te verbouwen, hun lijden zouden verlichten, en herhaaldelijk deden zij aan

Carolina en Maryland het voorstel, om gedurende een jaar geen tabak te kweken. Deze onderhandelingen bleven zonder gevolg, maar de hardnekkigheid, waarmede zij telkens werden hervat, bewijst hoe hoog de nood was geklommen, ten gevolge van de bepalingen der scheepvaart-acte.

De last, waaronder het verkeer der koloniën onderling gebogen ging, was te onverdragelijker voor de Virginiërs, daar zij daarvan niet het minste voordeel genoten. Die last diende uitsluitend ter begunstiging van het monopolie der Engelsche kooplieden, en zijne baten vielen als een goed inkomen aan de beambten ten deel, wier waakzaamheid daardoor geprikkeld werd.

Op hetzelfde tijdstip dat de opkomende aristocratie van Virginia haar best deed, om met behulp van den koninklijken invloed het oppergezag te overmeesteren, beijverde zich de Engelsche regeering om met zooveel gestrengheid de koloniale nijverheid te onderdrukken, dat zij in de vereenigde provincie verzet en vijandschap te voorschijn riep. De partij, die zich van het volk scheidde, en de zijde des konings koos, in de hoop van op die wijze over de macht der democratie te zullen zegepralen, was te allen tijde bereid zich weder met het volk te verzoenen en te verbinden, tot gemeenschappelijke bestrijding van de tirannie der Engelsche kooplieden. Aan den eenen kant was zij verplicht steun en hulp te zoeken bij den Engelschen koning; maar van de andere zijde verbond een soort van nationalen trots, gepaard aan het gemeenschappelijk belang, haar weder met het volk. De eigenlijk gezegde vijandelijke partijen in Virginia waren de koningsgezinden en het volk. De aristocratie van Virginia was onstandvastig in hare genegenheid, en de overwinning ging met haar over naar de zijde die zij koos. Schaarde zij zich onder de vaan der monarchie, dan was aanstonds teruggang daarvan het gevolg. Nam zij echter partij voor het volk, dan was die keus aanstonds een waarborg voor vermeerderde volksvrijheid, en een stap voorwaarts op den weg der onafhankelijkheid.

Te gelijk met de restauratie bekwam de aristocratie de overhand in de wetgeving. Wij zagen zoo even reeds hoe de vergadering »een oproerigen en muitzieken beambte" afzette; zij ging op dien weg voort, en wijzigde in hare langdurige zittingen de democratische vormen der staatsregeling, die zij grondig veranderde ten behoeve der aristocratische beginselen. De commissie, welke benoemd was om de verschillende wetten van Virginia tot eenheid te brengen, voerde geene nieuwe beginselen ter bevordering der vrijheid in, maar als kon de maatschappij in den gang harer ontwikkeling gestuit en aan vaste vormen gebonden worden, herstelde zij de oude gebruiken, en schafte de mildere wetten af, die Virginia had aangenomen, toen het nog zich

zelf regeerde (Maart 1662). De Engelsch-bisschoppelijke kerk werd op nieuw de godsdienst van staat, en hoewel nauwelijks een vijfde deel der gemeenten van leeraren was voorzien, zoodat de kerk hier en daar in de wildernis was verspreid, eischte de wet toch strikte eenvormigheid, en dwong iedereen tot instandhouding der staatskerk bij te dragen. De verdeling dier kerkelijke belasting werd opgedragen aan een collegie van twaalf kerkelijke personen, dat de macht had zich zelf aan te vullen. Dit was eene omwenteling op kerkelijk gebied; het toezicht ging van de gemeente op een gesloten collegie over, dat de gemeente niet kon veranderen, noch tot verantwoording roepen. In Engeland poogden dissenters veranderingen in de liturgie door te drijven, maar Virginia was er op gesteld, dat de gansche liturgie nauwkeurig gelezen werd; geen nonconformist mocht onderwijzen, op straffe van verbanning. Tegen de Kwakers werd de verouderde strenge wet van koningin Elisabeth weder opgerakeld. Het wegblijven uit de kerk werd hun als eene overtreding aangerekend, waarop eene maandelijksche boete van twintig pond sterling was gesteld. Samenkomsten door hen zelve belegd waren met bedreiging van nog zwaardere straffen verboden.

En deze wet bleef geen doode letter. Een groot aantal Kwakers werd voor de rechtbank gedaagd. »Nauwgezette gewetens,” verklaarde de stoutmoedige Owen, »behooren aan de wet van God te gehoorzamen, al moeten zij daarom lijden.” — »Wij kennen geene verdraagzaamheid voor booze gewetens,” was het antwoord der rechters.

De hervorming had de macht der geestelijkheid verminderd, door het huwelijk van een sacrament in eene burgerlijke overeenkomst te veranderen. De Independenten wilden van geen ander als het burgerlijk huwelijk weten; Virginia daarentegen eischte de strikte inachtneming van al de voorschriften van het kerkelijk gebedenboek.

Godsdienstige bekrompenheid deed al den vooruitgang te niet, welke de vrijzinnigheid had te weeg gebracht. Onder de plebeesche secten des Christendoms had de eenvoudige oprechtheid, waarmede de Baptisten van den beginne aan hadden geijverd voor de vrijmaking van den geest, en de gelijke rechten van alle, ook de laagste standen der maatschappij, grooten opgang gemaakt. In Amerika vonden zij reeds vroeg grooten aanhang. De wetgevende vergadering, die kort na de terugkomst van Berkeley van eene reis, die geenerlei vrucht voor de kolonie had opgeleverd, samenkwam, verklaarde ten aanhoore der wereld, dat er in de hier en daar verspreid liggende nederzettingen van de Oude Kolonie, »vele scheurzieke personen waren, zoo afkeerig van de heerschende kerk, en zoo vol van de nieuwe uitvindingen hunner eigene ketterij, dat zij weigerden hunne kinderen te laten doopen,” en deze nieuwigheid werd met eene zware boete bestraft.

Het vrije leven in het woud bracht vrije denkbeelden en gevoelens voort; ten spijt van alle wetten bleef de mensch luisteren naar de stem in zijn binnenste als naar een getuigenis Gods, en de secte der Kwakers nam gedurig toe.

Het scheen, dat Virginia de kolonisatie van Noord Carolina wilde bespoedigen, want het verscherpte de wetten tegen alle separatisten, bestrafte hunne samenkomsten met zware boeten, en gelastte aan de rijkeren voor de overtredingen der armen te boeten. De kolonie, die hare deur wijd had moeten openzetten voor alle vervolgd, strafte den scheepsbevelhebber, die nonconformisten als passagiers aan boord ontving, en bedreigde alle dissenters, die in haar midden woonden, met verbanning. John Porter, de afgevaardigde van Lower Norfolk, werd uit de vergadering verwijderd, »omdat hij de Kwakers genegen was.» (12 September 1663).

De regeering was niet minder op de vermeerdering van de macht der kroon bedacht. In elke volkplanting, waar de Puriteinen de overhand hadden, openbaarde zich de neiging, om aan den koninklijken gouverneur eene vaste jaarwedde te weigeren. Tijdens dat in Virginia de verkiezing van den oppersten magistraat nog in handen der burgers was, was zulk eene jaarwedde voor dien persoon eens aangenomen, doch dat besluit bleek toen zoo tegen den geest des volks te zijn, dat de eerstvolgende vergadering het weder ophief. De koningsgezinde wetgevers besloten de koninklijke ambtenaren goed te betalen, en legden met dat doel een blijvend uitvoerrecht op de tabak, zoodat die beambten aan allen invloed van de koloniale volksvertegenwoordiging werden onttrokken. Zij hingen voortaan, zoowel wat hunne aanstelling als hunne bezoldiging betrof, niet meer van den volkswil af, en het land werd geregeerd naar koninklijke voorschriften, die wel is waar het bestaan van een koloniaal parlement erkenden, maar volstrekt geen waarborg voor de duurzaamheid dier instelling gaven. De vaste jaarwedde van den gouverneur van Virginia, die door de wetgeving der kolonie nog aanmerkelijk was verhoogd, bedroeg meer dan de gansche som der uitgaven van Connecticut. Doch Berkeley was niet tevreden. »Met duizend pond 's jaars placht hij te zeggen,» »kon hij ter nauwernood de eer van zijn ambt ophouden; een bewind, dat slechts tien jaren had bestaan, zou hem zeker driemaal zooveel hebben toegelegd. Maar ik troost mij met de hoop, dat mijn genadige koning mij wel eens gedachtig zal zijn.» Zoo dacht en sprak een koninklijk gouverneur, en hoe geheel anders was de geest geweest der overheid, die door het volk zelf was gekozen. Winthrop van Massachusetts had zijn gansche vermogen ten beste der kolonie besteed, en Berkeley was ontevreden, zelfs nadat hem de tienden van ettelijke duizende vierkante mijlen was afgestaan.

Ook de inrichting der rechterlijke macht plaatste dien tak der regering buiten het toezicht des volks. De gouverneur en raad waren de hoogste rechtbank. Die personen waren rechtstreeks of zijdelings door de kroon aangesteld; behalve hen waren er in elk district acht onbezoldigde vrederechters, die door den gouverneur voor zoo lang als hem goeddacht werden aangesteld. Deze vrederechters hielden maandelijks zitting in hun district. Zoo was de bedeeing des rechts ten lande in de handen van personen, die hun ambt aan de goedwilligheid van den gouverneur hadden te danken, terwijl de gouverneur zelf met den uitvoerenden raad het hof van appel uitmaakte, dat van alle zaken kennis mocht nemen. Wat beteekende een hooger beroep? Het was niets meer dan eene behandeling der zaak voor dezelfde personen, want na weinige jaren werd elk beroep op de volksvertegenwoordiging verboden. De post van schout werd in elk district aan een der vrederechters opgedragen, en op die wijze door allen beurtelings waargenomen. Deze inrichting bestaat nog in Virginia, met dit onderscheid, dat de vrederechters levenslang worden aangesteld, en zelve hunne bijzitters en opvolgers benoemen.

Doch de districts rechtbanken, die van het volk onafhankelijk waren, bezaten en oefenden het recht uit, om willekeurige districts belastingen te heffen, welker bedrag de gemeenschappelijke lasten ten behoeve van den staat overtrof. Dit stelsel ging zoover, dat de beambten op eigen gezag belastingen hieven, ter bestrijding van hunne eigene uitgaven. Op dezelfde wijze maakten de kerkelijke collegies, die onafzetbaar waren en zich zelve aanvulden, de lijsten hunner belastingschuldigen op, en inden de bijdragen die zij geliefden uit te schrijven, zonder naar de goedkeuring der belanghebbenden te vragen. Deze bijzondere belastingen waren ongelijk en onbillijk, zij werden zelden, sommigen beweren zelfs nooit, verantwoord, en kwamen, in enkele gevallen althans, in handen van lieden, die samenspannen om het publiek te bestelen.

Voor de oprichting der rechtbanken kon men zich op oude gebruiken beroepen. Maar de omwenteling, die langzamerhand in het stelsel van vertegenwoordiging werd teweeggebracht, was het gevolg van eene lange reeks van nieuwe maatregelen. De leden der eerste volksvertegenwoordiging, die na de restauratie samenkwam, waren voor den tijd van twee jaren verkozen, daar tweejarige parlementen als regel in Virginia waren aangenomen. De wet, die den duur van het parlement bepaalde, en daardoor herhaalde verkiezingen en snelle verantwoordelijkheid waarborgde, werd stilzwijgend, maar »voor goed geschorst en afgeschaft.” Op die wijze matigden de volksvertegenwoordigers, aan welke het volk slechts een politiek leven van twee jaren had toegekend zich op eigen gezag eene onbepaalde en duurzame

macht aan. Het parlement, dat in Engeland tijdens de restauratie was verkozen, heeft 18 jaren geleefd, en ook de vertegenwoordiging van Virginia heeft ongeveer zoolang haar bestaan weten te rekken, en week ook toen slechts voor een opstand. Intusschen hadden »de bijeenkomsten des volks op de gewone plaatsen van samenkomst'' geen ander doel, als de afgevaardigden bekend te maken met de grieven der burgers.

De bezoldiging der vertegenwoordigers werd door de verschillende districten bepaald, en het was aan de kiezers overgelaten, om met het aantal der te verkiezen afgevaardigden ook het bedrag hunner bezoldiging te bepalen. Ook die invloed der kiezers werd weggenomen door eene wet, die beide, het getal afgevaardigden, en hun inkomen regelde, en slechts in zoover wijs mocht heeten, als zij toevallig met andere maatregelen samenviel. Doch de vastgestelde bezoldiging was voor dien tijd ontzettend hoog, veel hooger, dan tegenwoordig zelfs, in deze dagen van rijkdom wordt toegestaan; daarbij werd zij door eene vergadering vastgesteld, die zich zelve onafzetbaar gemaakt, en dus voor hare eigene leden gezorgd had. De bijdragen werden dan ook met grooten onwil betaald, en waren, daar zij ongeveer twee honderd en vijftig pond tabak voor de dagelijksche emolumenten van elk lid bedroegen, een zware last voor een jeugdig land. De ontevredenheid wies door het stelsel van gunstbetoon, dat de leden van den raad van de belasting vrijstelde.

Verder werd op de vrije verkiezing inbreuk gemaakt door de sheriffs, die valsche verklaringen van den uitslag der stemmingen opmaakten. Tegenover deze had de bevolking geen hooger beroep, daar zij noch aan het volk, noch aan beambten door hetzelfde verkozen, verantwoording schuldig waren. En kon er wel zwaarder reden tot misnoegen zijn in een land, dat zoozeer op vrije verkiezingen, als op een onschatbaar voorrecht gesteld was?

Zeer duidelijk blijkt uit de archieven, hoe veel waarde het volk van Virginia aan het verkiezingsrecht hechtte. In die dagen werden geene andere als hoofdelijke belastingen geheven; landerijen vielen niet onder die categorie. Dit stelsel, dat in Virginia, waar het eigendom grotendeels in een recht op den arbeid van lijfeigenen en slaven bestond, minder drukkend was dan in een handeldrijvend land, of in een zoodanig, dat den arbeid vrij laat, was toch hoogst bezwarend voor de minvermogende standen. De afgevaardigden, zelve groote grondbezitters, verwierpen de hervorming, welke Berkeley voorstond, en verbonden de verplichting tot het betalen van belasting aan de voorrechten van het burgerschap. Moest het land worden belast, dan behoorden ook de landbezitters alleen de leden der wetgevende vergadering te verkiezen, en dan, voegde men er bij, »zouden de overige burgers,

die de meerderheid uitmaken, weinig lust hebben, om zich aan wetten te onderwerpen, die zij door hunne eigene vertegenwoordigers niet hadden helpen maken. En wij kennen het karakter des volks genoeg, om reden te hebben voor ons beweren, dat het liever de belasting betaalt, dan dat voorrecht te verliezen.”

Men wist dus wel gebruik te maken van de vurige liefde tot de vrijheid, zoodra deze een middel kon zijn ter handhaving van een onbillijk belastingstelsel. Nogtans kon het algemeen stemrecht onmogelijk op den duur genade vinden in de oogen van eene vergadering, die zich zelf een onbepaalden duur had aangematigd, en er op uit was, om in Nieuw Edgeland de onbillikheden der Engelsche wetgeving in te voeren. Zij ontdekte, dat »de gewone wijze der verkiezing van afgevaardigden, door de stemmen van alle burgers, wanorde en beeroering te weeg bracht. Het instinct der aristocratische dweepzucht beweerde, dat de kiezers de noodige ontwikkeling misten, om personen voor zulk eene belangrijke betrekking geschikt te kiezen. De beperkingen, die door het monarchaal bewind in Engeland waren aangenomen, konden, naar het heette, als een alzins gepast voorbeeld voor Engelsche koloniën gelden, en het gevolg daarvan was de wet, dat voortaan slechts bezitters van vrij goed en hoofden van gezinnen hunne stem tot de verkiezing van afgevaardigden zouden mogen uitbrengen.

Op die wijze werd in 1670 een groot deel des volks van het stemrecht beroofd door een besluit hunner eigene vertegenwoordigers. Zoo waar is het, dat in landen, waar het stelsel van vertegenwoordiging heerscht, het gezag moet beperkt, en de verantwoordelijkheid krachtig gehandhaafd worden, zal de keus der vertegenwoordigers niet ont-aarden in een wapen tot invoering eener tirannie.

Verspreiding van kennis en wetenschap onder het volk en daaruit voortvloeiende grootere invloed des volks op den gang der regeering, zijn de schoone vrucht der nieuwere beschaving. Het bewijs dier stelling is op elk gebied des levens te vinden. Op het slachveld heeft niet meer de ruitery maar het voetvolk de overwinning in zijne hand. Versterkte steden en sterke vestingen hebben haar gewicht verloren, en afgestaan aan de bedrijvige tooneelen van handelsnijverheid, en de woonplaatsen van landelijke onafhankelijkheid; eene onvermoeide drukpers vergroot aanhoudend het aantal denkende geesten, die een regel voor hun gedrag verlangen, en hunne krachten inspanssen tot oplossing van de raadselen der wereld en de geheimenissen van het menschelijk leven. Overal is de macht des volks toegenomen; ziedaar wat ons de geschiedenis van elke natie van Europeeschen oorsprong toont. De restauratie van Karel II was daarom voor Virginia eene politieke omwenteling, in strijd met de beginselen der volksvrijheid en met den vooruitgang des menschedoms. Eene vergadering, welke voor onbepaalden

tijd, zoo lang 't den gouverneur goed dacht, bleef bestaan, en aan hare leden buitensporig hooge voordeelen toekende; een koninklijk gouverneur, wiens bezoldiging door een duurzaam belastingstelsel was geregeld; het stemrecht des volks beperkt en verkleind; de vrijheid van godsdienst afgeschafft even nadat zij was verkregen; willekeurige belastingen in de districten opgelegd door onverantwoordelijke beambten; vijandschap tegen volksopvoeding en vrije drukpers; — dat waren de voornaamste veranderingen, welke in nagenoeg tien jaren in eene kolonie werden tot stand gebracht, die in het bezit was geweest van eene feitelijke onafhankelijkheid, en eene wetgeving, die van dag tot dag verbeteringen onderging.

Het Engelsch parlement had de nijverheid van Virginia's planters verlamd; de koloniale vergadering verminderde de rechten der kolonie, en tastte hare vrijheden aan; Karel II was eveneens van allen eerbied voor de tienduizend bewoners der volkplanting verstoken. Onmiddellijk na den dood van Karel I, tijdens de koningsgezinde partij met angst en wanhoop was geslagen, had eene vereeniging van Cavaliers een patent bekomen voor het Northern Neck, d. w. z. voor de landstreek tusschen de Rappahannock, en de Potomac, tot eene schuilplaats voor hunne partijgenooten. Negen jaren na de restauratie, werd dit patent vervangen door een nieuw, ten behoeve van Lord Culpepper, die zich in het bezit der aandeelen van alle leden der vereeniging had gesteld. Deze giftbrief was zeer bezwarend, daar hij oorden omvatte, die sedert lang al waren ontgonnen. Doch de verkwistende mildheid des konings was daarmede niet uitgeput. Hij gaf aan Lord Culpepper, een der geslepenste en hebzuchtigste mannen in Engeland, destijds lid der commissie voor handel en koloniën, en aan Hendrik, graaf van Arlington, een man van groot aanzien aan het hof, die als schoonvader van den zoon, dien Karel bij Lady Castlemaine had, in nauwe betrekking tot den koning stond, maar die ook altijd in schulden stak en tevens op al wat rijk, beschaafd en vorstelijk heette was verzot, de heerschappij te land en te water, over 't geen den naam droeg van Virginia, voor den vollen tijd van een en dertig jaren (25 Februari 1673).

De volksvertegenwoordiging van Virginia, die gedeeltelijk althans uit rijke grondbezitters bestond, werd beducht voor de gevaren, waarmede de onnadenkende vrijgevigheid van een spilzieken koning haar bedreigde, en zond Francis Marryson, Thomas Ludwell, en Robert Smith als agenten naar Engeland, met den moeilijken last, om voor den koning het oppergezag te herwinnen, dat hij zelf zoo lichtzinnig had weggeschonken. »Wij zijn ongeneigd,» schreef de vergadering, »en begrijpen dat het ook ongepast is ons te onderwerpen aan hen, die Z. M. op grond van verkeerde inlichtingen met de heerschappij

over ons heeft begiftigd, die van ganscher harte meer aan den koning betalen, dan wij zelve van onzen arbeid oogsten. Ofschoon wij ten behoeve van de kroon ons benaarstigen, en wenschen voor koning en volk nog meer winsten af te werpen, verzoeken wij toch nederig, dat wij niet onder de macht onzer medeonderdanen mogen gesteld, maar veeleer van alle vrees voor toekomstige slavernij bevrijd worden." Berkeley's diensttijd als gouverneur was afgelopen; de aristocratische vergadering, die hem reeds eene bijzondere verhooring van jaarwedde had toegekend, verzocht, dat hij levenslang met het ambt van gouverneur zou worden bekleed.

De gezanten van Virginia hadden tevens in last gekregen, om voor de kolonie de voorrechten eener corporatie te vragen; want eene corporatie kon verdere aanmatigingen tegengaan, en naar de Engelsche wet de rechten op den grond van de eigenaren koopen. De agenten deden meer dan zich van hunne lastgeving kwijten. Zij eischten de natuurlijke rechten der kolonisten; maakten met onvermoeiden ijver aanspraak op vrijdom van willekeurige belastingen; drongen op het onbetwistbaar recht der volkplanters op het genot eener eigene wetgeving aan, dat zij het geboorterecht van kinderen uit Engelschen voortgesproten noemden; en versterkten hunne eischen met de gunst van Coventry, dien zij als den waardigsten van alle menschen tot in de wolken verhieven, met de wetgeleerdheid van Jones en Winington, en met de stemmen van »vele machtige vrienden", die of door een gevoel van menschlievendheid zich lieten bewegen, of door het arme Virginia omkoopen. Doch trouw, rechtvaardigheid en gunst waren niet voldoende, om het doel te bereiken. De gevolmachtigden werden twaalf maanden opgehouden zonder iets te vorderen. Ten slotte mislukte hunne zending, naar het beweren van sommigen ten gevolge van berichten uit Virginia, doch er bestaat grond voor het gevoelen, dat een geheime invloed bereids de uitvaardiging van een charter onmogelijk had gemaakt, vóórdat de tijding Engeland bereikte, dat er in Virginia voorvallen hadden plaats gegrepen, die de Oude Kolonie in zware rampen stortte.

Want reeds toen de gezanten werden benoemd, was Virginia ten prooi aan groote beroering, die uit de grieven der bevolking voortsproot. De snelle en diep ingrijpende verkorting van de rechten des volks, gevoegd bij den onzekeren staat van den eigendom, als gevolg der koninklijke schenkingen, zouden elk volk in beweging hebben gebracht; hoe veel te meer dan een volk als de Virginiërs! Het toen levend geslacht was grootendeels de vrucht van den bodem. Zij waren kinderen des wouds, in de vrijheid der wildernis opgevoed, en wonende in afgelegene pachthoeven, hier en ginds aan de oevers der rivieren gelegen. Nieuwsbladen kwamen niet in hunne huizen, en geene druk-

pers voorzag hen van boeken. Zij kenden geene andere uitspanningen als die de natuur hun aanbood, en hadden geene andere opvoeding genoten, als die hunne ouders hun in de woestijn hadden kunnen geven. De wegen waren paden ter nauwernood breed genoeg voor een ruiter, en het toezicht daarop bepaalde zich tot de wegruiming van balken en omgevallen boomen. Ik geloof niet, dat er in de gansche kolonie iets was, dat naar eene brug geleek, ofschoon er spraak van was geweest, er eenigen te bouwen. Men legde bezoeken af in booten, of te paard door het woud, en de Virginiër, die met een zak vol tabak als munt op reis ging, zwom eenvoudig de rivier over. Schier iedere planter was zijn eigen bouwmeester. De huizen meest allen van slechts ééne verdieping en van hout, dikwijls alleen uit blokken vervaardigd, en bij gebrek aan vensterglas met luiken gesloten, lagen op grooten afstand van elkander aan beide kanten van de Chesapeake gezaaid, van de Potomac tot aan de grens van Carolina. Hoogst zeldzaam zag men een groep van drie huizen. Jamestown was eene plaats waar niets te zien was als een raadhuis, eene kerk en achteen huizen, door nagenoeg een dozijn huisgezinnen bewoond. Tot zeer onlangs had de wetgevende macht hare vergaderingen in de zaal van een bierhuis gehouden. Virginia kende geene steden, en geene rechtsgeleerden. Enkele rijke planters leefden op grooteren voet op hunne uitgestrekte plantages, en vormden, omringd door lijfeigenen en slaven, eene nieuwe soort van maatschappij, die wel eens met de leefwijze der aartsvaders, of met de hofhouding van een trotschen baron uit de middeleeuwen is vergeleken geworden. De boedellijst van Sir William Berkeley telde zeventig paarden, en talrijke kudden schapen als zijn eigendom. »Schier iedereen leefde in de nabijheid van eene bekoorlijke rivier.» Het kerspel was zoo uitgebreid, dat men het in één dag niet kon doorreizen, en de bewoners kwamen daarom slechts op Zondag, of in 't geheel niet bijeen. De kerk, een ruw betimmerd gebouw, ten naastenbij in het middenpunt gevestigd, werd zelden door de veraf wonende gezinnen bezocht, en liep spoedig gevaar van ontoegankelijk te worden door de afgebroke takken der boomen, of den weelderigen groei van struiken en kreupelhout.

Hier toonde de menschelijke natuur een geheel bijzonder karakter. Eene krachtige vrijheidsliefde, die tot regeeringloosheid overhelde bezieldde de bewoners. Onder het volk waren trouw en genegenheid minder sterk dan de zucht naar vrijheid. Een volksbestaan »zonder eenig bestuur», scheen »aan den grooten hoop» — en dit is een eigenaardig kenmerk van Virginia — »een hooger trap van geluk» te beloven, dan »de tirannie» der Europeesche regeeringen. De Virginiër vreesde meer voor ongerechtigheid dan voor wanorde. In Europa leefde de

bevolking in steden opeen gedrongen, hier leefde ieder op zich zelf. In de Oude Wereld kroop zelfs de landbouwende stand in kleine dorpen samen, maar de planters van Virginia woonden afgezonderd, en alleen de wedren of de rechtsdag was bij machte hen op ééne plaats bijeen te voeren.

Onder die bevolking, welke tot aan de restauratie in de wildernis eene veilige schuilplaats tegen de tirannie had gevonden, en vijftig jaren achtereen zich in eene regeering had verheugd, die zich onvermoeid aan de behartiging harer belangen had gewijd, begon de last der dagelijks toenemende verongelijkingen openbaar misnoegen te verwekken. De mannen kwamen bijeen in de schaduw van het woud, om over hunne verdrukking te spreken. De lagere standen, die zich ten halve van het onrecht, dat zij leden, bewust waren, en instinktmatig het geneesmiddel voor hunne rampen gevoelden, toonden zich rijp voor den opstand. Eene botsing tusschen bevoorrechting en volksvrijheid, d. w. z. tusschen dat gedeelte der welvarenden in de kolonie, dat zich aan de zijde des konings had geschaard, en de meerderheid der bevolking benevens die gegoeden, welke van eene volksregeering den bloei van den staat verwachtten, was onvermijdelijk. Het oude monarchale stelsel moest in strijd geraken met het Amerikaansch stelsel der volkssouvereiniteit. De Amerikaansche vrijheid was toen reeds een levensbeginsel, dat echter zijne eigene kracht nog niet kende, en gelijk was aan het kuiken, dat aan den dop van het ei begint te pikken. De begrippen van het tegenwoordig staatsrecht kwamen ter wereld, en al werkten zij in den blinde, toch werkten zij, — en met veelbelovende kracht.

Bij de eerste eigenmachtige beweging des volks hielden de mannen van geld en aanzien zich op een afstand, gelijk doorgaans bij omwentelingen het geval is. De opstand werd gemakkelijk door tusschenkomst van eenige bedaarde lieden, die het vertrouwen des volks genoten, onderdrukt. Toch had hij dit goede gevolg, dat de districtsbeambten bevel ontvingen, zich van het heffen van belastingen tot hun eigen voordeel te onthouden. Maar daar de groote misbruiken niet werden afgeschaft, bleef ook de aanleiding tot oproerige bewegingen bestaan. De volksklasse was verbitterd over de drukkende lasten, die bijkans al de vruchten van haren arbeid wegnamen, en de ontevredenheid klom ten top, toen na een jaar wachters onder de toenemende verdrukking, de afgezanten der kolonie, die zelve door hunne groote uitgaven een knellend bezwaar voor de kolonie waren, terugkeerden met de tijding, dat uit Engeland geene verandering of genezing der bestaande kwalen was te wachten. Er was slechts een voorwendsel voor de algemeene wapening noodig, om het vuur des opstands te doen uitbreken.

De oorzaken, die de Indianen van Nieuw Engeland in een wanhopigen strijd hadden gestort, werkten in gelijke mate op de inboorlingen van Virginia. De Engelschen schenen aanvankelijk slechts de zoomen der baai in bezit te willen nemen. Van lieverlede echter hadden zij ook het binnenland leeren kennen; de verwijderde bergen waren een voorwerp hunner nieuwsgierigheid geworden, en ten laatsten had eene kleine schaar van landontdekkers den eersten bergketen beklommen, was vervolgens in de vallei van Blue Ridge afgedaald, en in het hart van Virginia doorgedrongen. Teruggekomen roemden zij de schoonheid des lands, dat eene reeks van de schilderachtigste dalen der wereld oplevert. Kon het wel anders of vijandschap moest van dat bezoek het gevolg zijn?

De Seneca Indianen, een stam van de Vijf Natiën, hadden de Susquehannah's uit hunne woonplaatsen aan het oppergedeelte van de Chesapeake naar de nabuurschap van de Piscataway's aan de Potomac verdreven; en Maryland was in een oorlog met de Susquehannah's en hunne bondgenooten gewikkeld. Er waren op den bodem van Virginia moorden gepleegd, die de op de grenzen gelegerde militie had gestraft. Toen het gevaar steeg werd de rivier de Potomac bewaakt, en met het plan om de bewoners van Maryland tot bevechting van den gemeenschappelijken vijand behulpzaam te zijn, stak eene schaar Virginiërs die rivier over, onder aanvoering van John Washington, den overgrootvader van George Washington, die achttien jaren geleden uit het noorden van Engeland naar Amerika verhuisd was, en zich in het district West-Moreland als landbouwer gevestigd had. De krijg werd met verbittering en wreedheid gevoerd. Want toen zes vijandelijke hoofdlieden (1675) tot de blanken kwamen, als afgevaardigden tot het sluiten van een vredesverdrag, werden zij in blinde woede door de krijgslieden van Washington vermoord.

Hevig was Berkeley's verontwaardiging over dezen moord. De oude Cavalier verklaarde: »Indien zij mijn vader en mijne moeder en al mijne vrienden hadden gedood, dan nog zou ik, zoo zij als vredemakers waren gekomen, hen in vrede hebben laten gaan." Men zegt evenwel, dat het monopolie van den handel in beverhuiden in het spel was, en den hebzuchtigen gouverneur tot begunstiging der Indianen bewoog.

Intusschen slopen de inboorlingen, die uit hunne vesting waren gevlucht van plantage tot plantage, en verspreidden schrik op de hoeven, van de nabuurschap van Mount Vernon tot de watervallen van James River, door de moorden die zij pleegden. Eerst toen voor ieder hunner gedoode sachems tien Engelschen waren gevallen, was hunne wraakzucht bevredigd, en stelde zich hun bijgeloof gerust door de

gedachte, dat thans hunne hoofdlieden in de gewesten des doods gelukkig konden wonen.

De Susquehannah's en hunne bondgenooten herhaalden hunne vredesvoorstellen, die echter verworpen werden. Toen begonnen de Indianen die aan Virginia cynsbaar waren, aan de hervovering hunner onafhankelijkheid te denken. De schrikwekkendste onveiligheid vestigde zich in de blokhuisen op de grenzen; de plantages werden verwoest, en de dood waarde door het land, in den afschuwelijken vorm van Indiana'sche wreedheid. De geest, die de volksvrijheid begunstigde, eischte voor het volk het natuurlijk recht van zelfverdediging. Dat volk verachtte het stelsel van forten en schansen, die zoo gemakkelijk waren te vermijden, en zoo veel aan oprichting en onderhoud kostten. Met Bacon aan het hoofd, verlangden het van den gouverneur de vrijheid om zich te wapenen en te verdedigen.

Dat verlot werd geweigerd, want Berkeley kon er niet toe besluiten om te erkennen, dat hij zoo zichtbaar gedwaald had, dat zelfs het volk, dat de royalisten »voor meer dan half blind verklaarden," zijne misstappen zien kon. Het belang des volks kon niet opwegen tegen dat van koloniale hovelingen, die van de bestaande misbruiken voordeel trokken; en daar het kiesrecht feitelijk was opgeheven, baatte aan de partij der ontevreden hare meerderheid niet. De mislukte beden vermeerderden natuurlijk de verbittering der teleurgestelden. De gouverneur wantrouwde Nathaniel Bacon, omdat deze »volksgezind" was. Een geboren Engelschman, op de wereld gekomen tijdens de twisten tusschen het parlement en den koning, opgevoed onder de hevige worsteling, die de democratische omwenteling te voorschijn riep, en tot jaren van onderscheid gekomen in een tijdperk, dat iederen krachtigen geest met het besef van het recht en de macht des volks had doordrongen, had hij de liefde voor de vrijheid niet aan de ingenomenheid met het koningschap ten offer kunnen brengen. In het bezit van een innemend uiterlijk en groote zeggingskracht was hij spoedig in Virginia tot aanzien gekomen. Vlug van bevatting, dapper, voortvarend maar tevens bedachtzaam in zijne ondernemingen, bracht de jeugdige en rijke planter naar de oevers van James River de vrijzinnige beginselen mede, die hij door ervaring in Engeland had opgedaan. De secte der Puriteinen kwam niet tot macht in Virginia; maar de denkbeelden die door de Puriteinen waren verspreid werden des te gretiger in de wouden der Oude Kolonie ingezogen, daar zij niets anders waren als de denkbeelden, welke de geest der vrijheid reeds aan iederen planter had ingefluisterd, en die om zoo te zeggen van natuur te midden der wildernis ontloken. Bacon besloot te handelen. Zoodra er weder een blanke vermoord werd, wilde hij de wapens opvatten tegen de Indianen, onverschillig of hij al dan niet daartoe werd

aangesteld; en weldra ontving hij de tijding, dat zijne eigene lieden op zijne hoeve waren verslagen. Troepen van mannen zwierven rond zonder hoofd, tusschen de eene plantage en de andere. De regeering had alle ontzag en allen invloed verloren, en de raad was verdeeld. Spoedig waren er 500 man onder de wapens, de openbare meening wees Bacon als aanvoerder aan, en zijne bekwaamheden verzekerden de overwinning aan de beginselen, waarvoor hij in de bres sprong, en de partij die hij koos.

Nog had gematigdheid aan de zijde des bewinds den vrede kunnen redden. Bezadigde lieden oordeelden, dat de inwilliging van enkele wenschen — als het gewaarborgd bezit van den grond, de rechten van vrijgeborene Engelschen, eene vermindering der koloniale uitgaven, eene belasting op vaste goederen in plaats van hoofdgeld de rust in Virginia zouden kunnen herstellen. De ware oorzaken van den opstand lagen nogtans dieper; zij bestonden in den druk der scheepvaartwetten, in de verontwaardiging over de koloniale tirannie, en in het toenemend verlangen naar zelfregeering.

Nauwelijks had Bacon zijn krijgstocht tegen de Indianen ondernomen, of Berkeley, die naar de inblazingen eener aristocratische partij luisterde, verklaarde hem en zijne volgelingen voor rebellen, en wierf soldaten, om hem te vervolgen. Sommigen, en met name de grondbezitters, gehoorzaamden aan het gebod om uiteen te gaan. Bacon vervolgde met eene kleine maar vertrouwde bende zijnen krijgstocht, terwijl een nieuwe opstand Berkeley noodzaakte naar Jamestown terug te keeren. De lager liggende oorden waren te wapen gelooopen, en eischten de onmiddellijke ontbinding der veeljarige vergadering, die als de hoofdoorzaak van de rampen des volks algemeen gehaat was.

Het gansche volk tegen zich ziende, was de hoogmoedige Cavalier wel genoodzaakt toe te geven. De vergadering, die zich zelve door haren langen duur, de zelfzucht van hare leden, en de vermindering der volksvrijheid had gehaat gemaakt, werd ontbonden, de verkiezing eener nieuwe uitgeschreven, en Bacon, die als overwinnaar van zijn veldtocht tegen de Indianen terugkeerde, eenparig als afgevaardigde voor het district Henrico gekozen.

Bij de verkiezing dezer nieuwe vertegenwoordiging was weinig acht geslagen op de jongste uitsluiting van sommige klassen der bevolking. De meerderheid der gekozenen, was »zeer besmet" met de beginselen van Bacon; en hun voorzitter, Thomas Godwin, was bekend als geneigd tot alle »opstand en verraad die Virginia verdeelden." Bij de tegenstrijdige beoordeeling van het karakter der opstandelingen, geven de besluiten der vergadering het meest gewenschte licht, en dienen beschouwd te worden als gezaghebbende getuigen voor de kennis van aard en strekking van den grooten opstand in Virginia" (1676).

Het jongste gebruik der openbare geldmiddelen was niet verantwoord geworden. Er ontstond een hevige twist over de verdrukking der behoeftigen, die onder even onbillijke als buitensporige lasten gebogen gingen. Het monopolie van den Indiaanschen handel werd geschorst, en een verdrag met de oproerigen getroffen. Bacon van zijnen kant erkende, dat hij verkeerd gedaan had met zonder aanstelling te zijn uitgetrokken; de vereenigingen van slechtgezinde personen werden voor daden van rebellie en verzet verklaard, maar van den anderen kant ontving Bacon eene benoeming tot opperbevelhebber, tot algemeene vreugde des volks, dat de stad met gejuich vervulde, en zijn lieveling als den verdediger van Virginia begroette. De kerkelijke aristocratie werd geknakt door de bepaling, dat de kerkelijke collegiën voor niet langer dan drie jaren, en door de leden van elk kerspel zouden worden gekozen. Ook ontvingen zij, aan wie de ontbondene vergadering het stemrecht had ontnomen, dat recht terug, en daar sommige sheriff's valsheid hadden gepleegd bij de opgave van den uitslag der verkiezingen, werd dit gevaar door strenge bepalingen geweerd. Ook schafte de vertegenwoordiging de belastingen af, welke tot dusver de districtsoverheden, die aan het volk niet verantwoordelijk waren, hadden geheven; de Virginiërs eischten het recht om zich zelve te belasten, en besloten, dat de districtsheffingen door hunne eigene vertegenwoordigers zouden worden vastgesteld, een doortastende maatregel, welke het onafhankelijk Virginia tot nu toe nog niet heeft overgenomen. De inkomsten van den gouverneur werden ingekort, en de onrechtmatige voordeelen der raadsleden opgeheven; de verkoop van rum en sterke dranken werd, met uitzondering van Jamestown, door het gansche land streng verboden; twee der overheidspersonen, die in het belang hunner eigene beurs zich aan afpersing hadden schuldig gemaakt, werden afgezet, en eindelijk, om alle oorzaak tot beschuldiging en tweedracht voor de toekomst te verwijderen, alle mistappen van het verledene met den mantel eener algemeene amnestie bedekt. De besluiten dezer vergadering toonen ons de beginselen van Bacon, en wie zal loochenen, dat het de beginselen waren van rechtvaardigheid, vrijheid en menschlievendheid?

Berkeley was niet geneigd zijne goedkeuring aan de maatregelen der vergadering te schenken, maar weigerde de aanstelling van Bacon te onderteekenen. Uit vrees voor verraad vertrok deze heimelijk, om aan het volk het onrecht hem aangedaan te gaan verhalen, en weinige dagen later kwam hij aan het hoofd van ongeveer 500 gewapende mannen in de stad terug. Toorn en verontwaardiging kwamen voor een oogenblik den moed des grijzen Cavaliers te hulp; zoodat hij de krijgslieden te gemoet ging, en zijne borst ontblootende uitriep: »Zie hier een goed wit, schiet!» »Geenszins,» gaf Bacon ten antwoord.

»Noch u, noch iemand anders zal eenig leed geschieden, geen haar van uw hoofd zal worden gekrenkt, wij zijn alleen gekomen om de aanstelling te halen, ten einde ons leven tegen de Indianen te kunnen beveiligen.» Berkeley's drift bedaarde, en hij gaf toe. De aanstelling werd uitgevaardigd, de gouverneur vereenigde zich met den raad en de afgevaardigden, die eene warme aanprijzing van Bacon's ijver, trouw en vaderlandsliefde naar Engeland verlangden te zenden, en de verbetering der wetgeving, die de vergadering had ontworpen, werd goedgekenrd. Deze verbeterde wetgeving werd voltooid, volgens de nieuwe tijdrekening, op den 4en Juli 1676, juist eene eeuw vóór den dag, waarop het congres der Vereenigde Staten de verklaring aannam, opgesteld door een staatsman uit Virginia, die even als Bacon »volksgezind" was, en daarmede een nieuw tijdvak in de geschiedenis der wereld opende. De achtiende eeuw was in Virginia het kind der zeventiende, en Bacon's opstand, met de daarmede samenhangende tooneelen in Maryland, in Carolina en Nieuw Engeland, waren de allereerste voorboden van Amerikaansche onafhankelijkheid en Amerikaansche nationaliteit.

Voor het oogenblik heerschte er groote vreugde in de kolonie. Aangespoord door de voortvarendheid van Bacon, onderzochten krijgslieden de bosschen en moerassen, overal waar voor de Indianen de gelegenheid tot eene hinderlaag bestond. De veiligheid keerde terug, de vlijt begon te herleven, toen juist op het oogenblik, dat het kleine leger zich gereed maakte om tegen den vijand op te trekken, de gouverneur de amnestie schond. Hij begaf zich naar het district Gloucester en riep eene vergadering der inwoners samen. »De gansche conventie" verwierp zijne voorstellen, daar zij Bacon voor den verdediger harer landslieden verklaarde. Doch de trotsche overmoed van den Cavalier liet zich niet neêrzetten, en tegen den raad van de meest bevolkte en getrouwe landstreek van Virginia werd Bacon ten tweeden male voor een verrader verklaard.

Doch wanneer liet ooit Virginia zijne vaderlandslievende burgers in den steek? De tijding werd naar het legerkamp gebracht door Drummond, den gewezen gouverneur van Noord Carolina, en door Richard Lawrence, een leerling der hoogeschool te Oxford, een man van diep nadenken en vasten wil, en algemeen om zijne geleerdheid en voorbeeldig levensgedrag geëerd. »Het doet mij tot in de ziel leed," zeide Bacon, »dat terwijl ik op de wolven en tijgers, die onze lammeren rooven, jacht maak, ik zelf als een wilde word vervolgd. Zullen mannen, die zoo geheel aan hun koning en aan hun land verkleefd zijn — mannen, die tegen den vijand des lands hun leven wagen — den naam van rebellen en verraders tot belooning ontvangen? De gansche kolonie kan getuigenis geven van ons vredelievend gedrag.

Maar zij, die het bewind voeren, hoe hebben zij hun vermogen gekregen? Hebben zij niet de openbare schatkist geplunderd? Wat hebben de kunsten, wat de wetenschappen, wat de scholen aan hunne ondersteuning te danken? Ik beroep mij op den koning en het parlement, die onpartijdig de zaak des volks zullen ter harte nemen."

Te gelijker tijd wendde hij zich tot het volk van Virginia, en bezwoer allen, bij hunne vaderlandsliefde en hunne gehechtheid aan vrouw en kind, om een verbond te sluiten, ten einde de kolonie van Berkeley's dwingelandij te verlossen. Die oproeping vond weerklank, niemand wilde achterblijven in een tijd van algemeene verdrukking. De uitstekendste mannen der kolonie kwamen bijeen in het tegenwoordig Williamsburgh (3 Augustus 1676); Bacon sleepte allen door zijne redeneerkracht mede, hij beheerschte door zijn juist en scherp oordeel de openbare meening, en de geheele vergadering zwoer, dat zij hem tegen de Indianen bijstaan, en zoo mogelijk burgeroorlog voorkomen zou. Wanneer de gouverneur volhardde in zijne hardnekkige eigenzinnigheid, dan beloofde zij aan Bacon hare hulp tegen elke gewapende macht, en na langdurige en ernstige beraadslagingen, die ten aanhoore des volks in de opene lucht van zonsondergang tot middernacht werden gehouden, besloot men, om zelfs voor het geval, dat er troepen uit Engeland mochten komen, weerstand te bieden, totdat het beroep van Virginia het oor des konings zou hebben bereikt.

Door de stem des volks bemoedigd, trok Bacon tegen de Indianen te velde, maar Berkeley begaf zich aan gene zijde van de Chesapeake en trachtte door de belofte van buit op de oostelijke kust onder de matrozen in de haven een leger te verzamelen.

De toestand van Bacon en zijne aanhangers werd gevaarlijk. Drummond, die in de oudere geschiedenis van Virginia ervaren was, raadde aan Berkeley van zijn post te ontzetten, en Sir Henry Chichely als gouverneur in zijne plaats aan te stellen. De raad vond geen ingang. »Houd u niet zoo vreemd," sprak Drummond, »want ik kan u uit oude archieven aantonen, dat zoo iets meer in Virginia heeft plaats gehad." Bovendien waren de tien jaren voor welke Berkeley was aangesteld bijna om. Na langdurige beraadslaging kwam men overeen, dat de aftreding van den gouverneur als een afstand van het bestuur zou beschouwd worden, en Bacon, die lid van den raad geweest was, vaardigde met vier zijner ambtgenooten het bevel uit tot verkiezing van eene volksvertegenwoordiging, welke het bestuur van de kolonie zou aanvaarden. De bewoners van Virginia zelve brachten eene omwenteling tot stand, en vestigden de regeering op den grondslag der volkssouvereiniteit. De vrouwen der Virginische staatslieden deelden de geestdrift harer echtgenooten. »De kinderen, die in de toekomst zullen worden geboren," zeide Sarah Drummond, eene be-

kende en stontmoedige rebel, »zullen reden hebben, om zich te verblijden over den zegen, die uit de verheffing des lands zal voortspruiten.” »Wanneer wij al den gouverneur overwinnen,” zeide Ralph Weldinge, »dan hebben we eene veel grootere macht uit Engeland te wachten, die zonder eenigen twijfel ons ten verderve zijn zal.” Sarah Drummond herinnerde, dat Engeland in twee vijandige partijen voor de hertogen van York en Monmouth verdeeld was. Zij nam een twijg van den grond op en brak die in tweeën, zeggende: »Ik vrees de macht van Engeland niet meer dan een gebroken stroohalm. Groot voordeel verwachtte men van de schorsing der scheepvaartwetten. Nu »kunnen wij schepen bouwen,” riep men vrolijk uit,” en even als Nieuw Engeland met alle oorden der wereld handel drijven.” Geen oogenblik klopte het hart der stoutmoedige vrouw van vrees. Te midden der groote gevaren, waaraan haar echtgenoot was blootgesteld, riep zij vol vertrouwen uit, »wij zullen wel slagen,” en ging voort met hare eigene geestdrift volk en soldaten te bezielen.

Na verloop van eene eeuw hebben zich dezelfde verlangens op nieuw vertoond, en is dezelfde wetgeving teruggekeerd. De oudere wetgevers van Amerika stonden dicht bij de natuur, en beraamden instellingen, die onvergankelijk bleven, omdat zij aan de natuur ontleend waren. Connecticut had het model eener volksregeering geleverd, en Virginia gaf thans het voorbeeld eener ware volksomwenteling. Daar bestaat eene opmerkelijke overeenkomst tusschen de oude Amerikaanse staatkunde en de oudste heldendichten. Beide welden uit het hart op, en daarom droegen beide de kracht der waarheid in zich. Zoo lang als er natuurlijk zuivere aandoeningen op aarde zullen bestaan, zullen ook de gedichten van Homerus met genot worden gelezen, maar ook zoo lang de vrijheid op aarde leeft, zullen de oudste instellingen en wetten van Amerika bewonderd worden. De tegenwoordige poging is dubbel belangwekkend, omdat zij schipbreuk leed. De vlag der vrijheid werd ontrold, om met bloed bevekt te worden, en hare stem werd door galg en schavot gesmoord.

Intusschen verzamelde Sir William Berkeley in Accomact eene groote schaar van aanhangers, mannen van een bang en lafhartig karakter, die de hoop op roof en buit bijeen bracht. Burgeroorlog is een der middelen geweest, waaraan de lijfgeenen van Engeland hunne bevrijding hebben te danken gehad. Ook nu beloofde Berkeley aan de dienstmannen der opstandelingen de vrijheid, wanneer zij zich onder zijne vaan wilden scharen. De Engelsche schepen in de haven kozen natuurlijk zijne partij; en zoo toog hij met vijf schepen en tien sloepen, bemand met royalisten, en verder aan het hoofd van een hoop roofgierige huurlingen en eene horde Indianen naar Jamestown, waar hij zonder tegenstand te ontmoeten landde. De stad binnentreckende

viel hij op zijne knieën, om God voor zijne behoudene overkomst te danken, en aanstonds verklaarde hij op nieuw Bacon en diens partij voor verraders en rebellen.

Een kreet van schrik weergalmde door het woud, en riep de landbouwers samen. »Spoedt u,» zoo luidde de boodschap, »of wij allen, mannen, vrouwen en kinderen, worden slaven.» »Uw zwaard,» sprak Drummond tot Lawrence, »is uwe aanstelling, zoo goed als de mijne, het zwaard moet het pleit beslechten,» en beide maakten zich tot den strijd gereed.

Na afloop van een voorspoedigen krijgstoct had Bacon zijn leger ontbonden, en slechts eene kleine schaar tot zijne persoonlijke veiligheid bij zich gehouden, toen het bericht van de vloot uit Accomact hem in zijne afzondering verrastte. Zijne welsprekendheid vervulde zijne weinige volgelingen met heldenmoed. »Wonderlijk snel» trokken zij den vijand tegen. Onder weg namen zij de vrouwen der royalisten, die aan de zijde van Berkeley zich bevonden als gijzelaars mede, en verschenen weldra voor Jamestown. De trompet blies de krijgsmarsch, en bij het zachte licht van een Septembermaan, werd overhaast eene ruwe verschansing opgeworpen. De burgeroorlog was uitgebroken. De nacht, het jaargetijde, de natuur, de vrijheid, alles sprak van vrede. Indien de Nieuwe Wereld niet in staat was de ballingen van Europa door onderlinge vriendschap te verbinden, waren dan hare wouden niet groot genoeg, om hen voor elkanders toorn te verbergen?

De overwinning was geen oogenblik onzeker. De aanhangers van Berkeley waren te lafhartig om een uitval te wagen, zij vergeenoegden zich met alles te verwoesten en dachten slechts aan hunnen buit. Alleen de zeelieden toonden eenige dapperheid. Wat kon de schuimende woede, wat de wanhopige moed van een dapperen en treurigen grijsaard baten? De royalisten verlieten de stad, en namen des nachts met hunne vloot de vlucht.

Den volgenden morgen bezette Bacon de kleine hoofdstad van Virginia. Daar rustte het gebeente van Gosnold, daar had een Smith de verhalen van zijne romantische avonturen laten hooren; daar waren Engelsche vrouwen aan nijvere kolonisten te koop geboden, daar had Pocahantas in kinderlijken eenvoud gejaagd. Zeventig jaren was die plek nu reeds de woonplaats van Angelsaksers geweest. Maar kon Bacon wel de stad houden? En zoo niet, mocht hij haar dan aan den vijand als eene wijkplaats en vesting overlaten? Er verspreidde zich een gerucht, dat eene bende royalisten uit de noordelijke districten in aantocht was. Daarom hield Bacon krijgsraad, waarin besloten werd Jamestown, de eenige stad in Virginia te verbranden, ten einde aan den vijand geen toevluchtsoord te laten. Voor het geval, dat er troepen uit Engeland aan-

kwamen, moest iedereen naar de wildernis terugtrekken. Want geen tiran zou waarschijnlijk wagen de planters in hunne hier en daar verspreide woningen in het woud op te zoeken. Tegen het vallen van den avond werd het dorp in brand gestoken. Twee van de beste huizen behoorden aan Drummond en Lawrence, die beide met eigene hand den fakkel zwaaide, welke hunne woning in de asch moest leggen. De kleine kerk, de oudste in de kolonie, en het pas gebouwde raadhuis werden een prooi der vlammen. In den duisteren nacht steeg het schijnsel der vlammen zoo hoog in de lucht, dat de vloot, die twintig mijlen beneden de stad voor anker lag, den brand kon zien. Virginia bracht zijn eenig dorp aan zijne vrijheid ten offer. De patriotten verbrandden liever hunne woningen, dan die aan de vijanden des lands over te laten. De puinhoopen van het raadhuis en de kerk, en de grafteekens op het naburig kerkhof zijn het eenige wat voor den vreemdeling het schiereiland Jamestown belangrijk maakt.

Van de rookende puinhoopen snelde Bacon de royalisten, die van de Rappahannock in aantocht waren, te gemoet. Het kwam echter niet tot een gevecht, daar de vijandelijke troepen gezamenlijk naar de patriotten overliepen, en Brent, hun aanvoerder, moest zich op genade aan de opstandelingen overgeven. Zelfs de bewoners van Gloucester gaven bewijzen van genegenheid. Er bleef niets anders over als de baai over te steken, en de omwenteling naar den oostelijken oever te verplaatsen.

Bacon's klein leger was des nachts aan de vochtige dampen der moerassen bloot gesteld geweest, het had niet bedacht dat de avondlucht van den liefelijken herfst bezwangerd was met den dood. Bacon zelf werd plotseling krank; vruchteloos worstelde zijn sterk gestel met de verborgene krankheid, en op den 1 October 1676 stierf hij. Zelden is het hoofd eener staatspartij zoo hoog door zijne aanhangers vereerd als hij. »Wie zal nu,» zoo klaagden zij, »onze zaak verdedigen? Zijne welsprekendheid vermocht de koudste harten te verwarmen. Zijn woord en zijne pen dwongen zelfs zijn vijanden tot bewondering en het was hunne schuld, dat zij hem tot een misdadiger moesten stempelen. Zijn naam mag voor een tijd met bloed bevestigd blijven, maar zoodra voor Virginia de dag aanbreekt van waarheid door vrijheid gekroond, en tegen gevaar beveiligd, zal de nakomelingschap zijnen lof verkondigen.»

Een onontwikkeld volk luistert doorgaans aanstonds naar de stem, die het te wapen roept voor de vrijheid, maar is ook minder voor eendracht en volharding bekwaam. De dood van Bacon beroofde zijne partij van haar hoofd. Eene reeks van weinig beteekenende opstanden volgde, maar de koningsgezinden vonden in Beverley een aan-

voerder, die alle opstandelingen ver overtrof. De schepen op de rivier waren tot zijne beschikking, en daar hij den partijgangersoorlog onvermoeid doorzette, herstelde hij van lieverlede het oppergezag van den gouverneur.

Thomas Hansford, een geboren Virginiër, was de eerste aanvoerder der opstandelingen, die zich door Beverley liet verrassen. Jong, vrolijk en dapper, opgevoed in de bosschen der Oude Kolonie, op vermaak gesteld en voor genot verre van onverschillig, wars van alle banden, zeer gevoelig voor onderscheiding, zonder vrees voor den dood, en met hartstochtelijke liefde voor het land, waarin hij geboren was, vervuld, was hij een sprekend beeld van het karakter van Virginia. Den 13 November 1676 voor den wraakgierigen Berkeley gebracht, dacht hij aan geen ontwijken van het lot, dat hem dreigde, en Berkeley veroordeelde hem tot de galg. Noch bij zijn verhoor noch later toonde hij eenige zwakheid. Hij verlangde geene genade, maar verzocht alleen »om als een krijgsman doodgeschoten en niet als een hond gehangen te worden.” »Gij sterft,” was het antwoord, »niet als krijgsman, maar als rebel.” Gedurende de weinige oogenblikken, die hem na zijne veroordeeling nog werden vergund, was zijne ziel vol van de hoop der onsterfelijkheid. Hij overzag zijn levensloop, en toonde berouw over elke zonde door hem bedreven. Maar wat hem als opstand ten laste gelegd was, kon hij geen zonde heeten. »Let wel,” zeide hij, toen hij onder de galg stond, »ik sterf als een getrouw onderdaan, vol liefde voor mijn land.” Dat land was Virginia. Hansford was de eerste geboren Amerikaan, die aan de galg sneefde, als martelaar voor het recht des volks op zelfregeering.

Eene schaar royalisten, die gebruik maakte van hare overmacht te water, voer de York Rivier op, en verrastte de troepen onder aanvoering van Edward Cheesman en Thomas Wilford. De laatste, een jongere zoon van een koningsgezinden edelman, die in den oorlog voor Karel I gesneuveld was, een oprecht en dapper man, en door eigen vlijt in de kolonie tot welstand gekomen, verloor in de schermutseling een oog. »Was ik stekeblind,” zeide hij, »dan zou de gouverneur mij een gids naar de galg geven.” Bij het verhoor van Cheesman, deed Berkeley hem de vraag: »Waarom hebt gij aan Bacon's plannen deelgenomen. Nog vóórdat de gevangene een antwoord kon bedenken, trad zijne gade, eene jeugdige vrouw, vooruit; — »Mijne aansporing” zoo luidde hare taal — »heeft mijn echtgenoot bewogen zich aan de zijde van Bacon te scharen; zonder mijne tusschenkomst zou hij nooit hebben gedaan, wat hij verricht heeft. En daar het gebeurde,” voegde zij op hare kniën vallende er bij, »door mijn toedoen geschied is, ben ik de ware schuldige; laat mij de straf dragen, hang mij op, en schenk aan mijn man vergiffenis.” Zij sprak de waarheid, doch

de gouverneur riep toornig: »Weg!» en ontzag zich niet een smet op de reinheid van haar huwelijksbed te werpen. Schandelijke vermetelheid! Alsof eene vrouw, die haren man had onteerd, in staat zou zijn voor hem te sterven!

Met de toenemende macht van Berkeley werd ook zijne wraakzucht, die thans niets meer had te ontzien, heviger. Niets is doorgaans zoo onbarmhartig als beleedigde hoogmoed; eene beleediging vroeger ondergaan, rekent hij als een bewijs van machteloosheid, en zoekt de achting voor zich zelve te herkrijgen door een toemeloos gebruik van de heroverde macht. Ook de hebzucht was uitermate gediend door boeten en verbeurdverklaringen, geen wonder daarom, dat elk gevoel van mededoogen verbannen werd. Uit vrees, dat eene jury vonnissen van vrijspraak zou vellen, werden de gevangenen eenvoudig voor een krijgsraad gesteld en ter dood veroordeeld. »Gij zijt zeer welkom,» riep de overmoedige Berkeley, met een diepe buiging voor William Drummond, die als gevangene voor hem werd gebracht, »Ik verheug mij u te zien, binnen een half uur zult gij gehangen worden.» De patriot, die koelbloedig zijn aandeel in den opstand beleed, werd te 1 uur veroordeeld, en te 4 uur opgehangen. Zijne vrouw en kinderen werden uit hun huis gejaagd, en moesten van de barmhartigheid der planters leven. Eindelijk oordeelde de gouverneur het raadzaam de burgerlijke rechtspleging te herstellen, maar ook in die rechtbank gingen de rechters met de verbittering van beschuldigers te werk. Van degenen, die terecht stonden, bleef niemand gespaard; allen werden veroordeeld en gehangen. Een panische schrik had de jury's bevangen; de meesten handelden meer uit vrees dan uit boos opzet. Het baatte niet, dat koninklijke commissarissen aankwamen met eene koninklijke proclamatie, die aan allen behalve Bacon vergiffenis schonk. Ten spijt van alle vertoogen, duurden de strafoefeningen voort, totdat twee en twintig personen waren ter dood gebracht. Drie anderen waren in de gevangenis onder de wreede behandeling die zij ondergingen gestorven, drie waren gevlucht eer men hen in hechtenis kon nemen, en twee waren na hunne veroordeeling ontsnapt. Er werd meer bloed vergoten, dan bij het tegenwoordig regeeringstelsel in duizend jaar wegens politieke misdrijven zou kunnen gestort worden. »Die oude dwaas,» zeide de goedhartige Karel II naar waarheid, »heeft in dat onbewoonde land meer menschen gedood, dan ik tot bestraffing van den moord mijns vaders.» En in eene proclamatie berispte hij Berkeley's gedrag als strijdig met zijne bevelen, en als inbreuk makende op zijne koninklijke genade. Gelukkig, dat de nieuwe vergadering, zoodra zij samenkwam, zich met een ernstig adres tot den gouverneur wendde, waarin zij verlangde, dat het bloedvergieten zou ophouden, anders zou het bloedbad nog niet zoo spoedig

zijn geëindigd. »Hadden wij hem laten begaan, hij zou het halve land hebben opgehangen,» zeide de afgevaardigde uit Northampton tot zijn ambtgenoot uit Stafford.

De nagedachtenis van hen, aan wie onrecht gedaan is, wordt meestal door de bekrompenheid onderdrukt. Engeland, dat zich het oppergezag over de koloniën wilde toeëigenen, kon geen recht laten wedervaren aan de beginselen, waardoor Bacon was geleid. Een drukpers werd in Virginia niet geduld. Kwaadspreken van Berkeley en zijne vrienden werd met geeseling en geldboete gestraft, iets te zeggen of te schrijven tot rechtvaardiging der rebellen of der rebellie, voor een staatsmisdad verklaard, die, zoo zij driemaal werd herhaald, als hoogverraad was te beschouwen. Het is vreemd, dat de nakomelingschap langer dan eene eeuw van de kennis der waarheid verstoken kon blijven, en ieder nauwkeurig verhaal van den opstand tot in deze eeuw verborgen werd gehouden.

Bij die gelegenheid kwamen de eerste Engelsche troepen in de Engelsch-Amerikaansche koloniën in bezetting. Haar onderhoud was een zware last. Na verloop van drie jaren werden zij ontbonden, en vermengden zich waarschijnlijk met de bevolking.

Met het terugkeerend eskader ging ook Berkeley naar Engeland op reis. Bij zijn vertrek loste men kanonschoten, en ontstak vreugdevuren. De openbare meening in Engeland keurde zijn gedrag niet minder gestreng af, en Lord Berkeley placht te zeggen, dat de ongunstige rapporten van de commissarissen in Virginia zijnen broeder den dood hadden aangedaan. De oud-gouverneur stierf kort na zijne aankomst in Engeland, alvorens hij in de gelegenheid geweest was zijne opwachting bij den koning te maken.

De gevolgen van Bacon's opstand waren noodlottig voor Virginia. De onderdrukking van een oproer was een gereed voorwendsel voor de weigering van een vrijgevig charter. Het eenige wat de kolonie verkreeg was een patent, dat geen enkel politiek recht bevatte. De vrijheid in Virginie was een geschenk der koninklijke genade, dat geheel van den vorstelijken wil afhing, behalve in zoover als de gewone wet de bewoners in het bezit hunner rechten als Engelschen handhaafde. De regeeringsvorm werd door de koninklijke bevelen geregeld, die aan Berkeley waren toegezonden. Slechts eenmaal in de twee jaren mocht de volksvertegenwoordiging worden saamgeroepen, en niet langer dan veertien dagen zitting houden, behalve in bijzondere gevallen. »Gij zult zorg dragen,» had de koning gelast, »dat de verkiezing des volksafgevaardigden alleen door de grondbezitters geschiede.» Op grond van deze bevelen, werden alle besluiten van Bacon's vertegenwoordiging herroepen, met uitzondering van de wet op de slavernij der Indianen, die integendeel vernieuwd en bekrachtigd werd,

en oogenblikkelijk keerden de oude grieven terug. De bijzondere belastingen, zoo onbillijk en bezwarend, kwamen weder in handen van lieden, die zich vereenigden om de bevolking te verdrücken; de openbare inkomsten werden weder slecht besteed; iedere gemeente kwam op nieuw onder een zich zelf aanvullend kerkelijk collegie; de opstand had zware verliezen berokkend, en de druk trof vooral de lagere standen, omdat het kiesrecht wel beperkt was, maar de belastingen het karakter van hoofdgeld behielden. De commissarissen, die de koning tot een onderzoek naar den toestand van Virginia gezonden had, gaven aan elk district verlot zijne klachten in te brengen. Alleen het gelukkig Westmoreland, waarvan John Washington afgevaardigde en overheidspersoon was, had geene grieven. Al de overige dienden lange lijsten in met daden van tirannie en roofzucht gevuld. Doch al werden de klachten met onpartijdigheid aangehoord, en de voorbarige onbedachtzaamheid van Berkeley herhaaldelijk gelaakt, maatregelen van herstel bleven achterwege, en het aristocratisch karakter, dat in de wetgeving was gekomen, ontving duurzaam bestand.

Terwijl op die wijze de restauratie met tooneelen van bloeddorst en burgeroorlog gepaard ging, nam de bloei van Maryland, onder het milder bestuur van zijn eigenaar rustig en snel toe. Evenals Virginia, was ook Maryland eene kolonie van planters; het artikel van handel was tabak, en zijne welvaart werd evenzeer belemmerd door den druk der scheepvaartwet. Evenals Virginia bezat het geene grootere dorpen, maar zijne bewoners leefden hier en daar verspreid in de bosschen en langs de rivieren; elk plantage was eene kleine wereld op zich zelf, en vruchteloos trachtte de wetgeving den aanbouw van steden te bevorderen. Evenals in Virginia, waren ook in Maryland het meerendeel der arbeiders dienstmannen, wier diensttijd door de wet geregeld was, gedeeltelijk waren zij neger-slaven, die van de vroegste tijden aan in de kolonie waren gebruikt, en wier invoering zoowel door de hebzucht der Engelschen als door de koloniale bepalingen werd begunstigd. Evenals in Virginia was de benoeming van schier alle beambten niet in handen des volks, dat evenmin op de rechtsbedeeling eenig toezicht vermocht te oefenen. Evenals in Virginia was de partij des eigenaars, die in het bezit was der regeering, najverig op hare voorrechten, en van het royalistisch beginsel doordrongen, dat den wil des hemels den grondslag van alle gezag noemt. Evenals in Virginia werden de belastingen geheven door de districtsbeambten, zij waren niet door het volk zelf goedgekeurd, en daarom drukkend, zoowel wegens haar buitensporig hoog bedrag, als wegens de wijze van inning. Maar niettegenstaande het bestuur van Maryland den veldwinnenden geest van volksvrijheid niet begunstigde, kenmerkte het zich toch door zachtmoedigheid en vredelievendheid. De nijverheid aan te moedigen, de

eendracht te bevorderen, en den godsdienstvrede te handhaven, ziet daar de edelaardige bedoelingen van Lord Baltimore gedurende zijne lange regeering.

Bij de restauratie werd het gezag van Philip Calvert, dien de eigenaar als zijn vertegenwoordiger had aangesteld, terstond en zonder de minste rustverstoring erkend. Fendall, de gewezen gouverneur, die naar den drang van den volkswil, als eene macht, welke die van den eigenaar te boven ging, zich geschikt had, werd van verraad beschuldigd en veroordeeld. Zijne straf was zacht, en eene wijze goeder-tierenheid bedekte de opkomende twist tusschen volk en soeverein met den mantel eener algemeene amnestie. Daardoor werd de vrede hersteld, maar Maryland kon zich niet onttrekken aan den invloed der denkbeelden, welk die eeuw van omwentelingen te voorschijn had geroepen, en bij de eerste de beste aanleiding zou de oneenigheid op nieuw zich vertoonen.

Toch verkeerde de kolonie in een benijdenswaardigen staat. De ongelukkigen en vervolgdën stroomden naar het grondgebied van den menschlievenden vorst. Want al was Baltimore in zekeren zin een monarch, — evenals Miltiades te Chersonnesus en andere grondleggers van koloniën in de oudheid, — zijne monarchie was zacht en dragelijk voor den balling, die naar rust en vrijheid haakte. Een aantal schepen vonden lading in zijne havens. De blanke arbeider verhief zich spoedig tot den stand van vrijen eigenaar, de vrouwelijke landverhuizer vond ras een echtgenoot en een huis. Huisselijk geluk ontving eene ruime plaats in de wildernis, die geene kunstmatige uitspanningen opleverde. Des planters hart hing onverdeeld aan zijn gezin, en de bloeiende kleinen, die hem omringden, tooiden de eenzaamheid met de lachende bloemen van onschuld en vrolijkheid.

Uit alle landen der wereld kwamen landverhuizers over, en het koloniaal bewind was even goedgunstig gezind voor volken als voor secten. Uit Frankrijk kwamen Hugenooten. Uit Duitschland, Holland, Zweden, Finland, ik geloof zelfs uit Piemont, stroomden de kinderen des ongeluks toe, om eene toevlucht te zoeken onder den verdraagzamen scepter van den Roomsch-Katholiek. Ook Boheme, het vaderland van Hieronymus en Hus, zond hem van zijne zonen, die aanstonds burgers van Maryland met dezelfde rechten als al de overigen werden. Het rijk van gerechtigheid en menschlievendheid zou, voor zoover het in die dagen mogelijk was, volkomen geweest zijn, wanneer ook het lijden van het volk, dat men Kwakers noemde, had opgehouden. Wel werden zij niet meer om hunne godsdienstige gevoelens vervolgd, en mochten zij openlijk en ongestoord hunne bijeenkomsten houden. »De waarheid werd met eerbied en blijdschap ontvangen,» en George Fox verhaalt met kwalijk verborgene zelfvoldoening, dat leden van den

raad en van de rechterlijke macht, personen van aanzien en rijkdom eene groote en zeer onstuimige vergadering hadden bijgewoond. De Indiaansche keizer kwam ook, na rijp beraad met zijne raadslieden, gevolgd door zijne koningen, en hunne ondergeschikte beambten, en allen luisterden, neêrgehurkt op den oostelijken oever van de Chesapeake naar de avondpreek van den menschlievenden zwerver. Later woonde ook de erfgenaam der kolonie eene vergadering der Kwakers, bij. Maar de weigering van deze om krijgsdienst te verrichten stelde hen aan gevangenisstraf en boeten bloot; hun afkeer van het eedzweren berokkende hun nu en dan verbeurdverklaring hunner goederen, en eerst in 1688, zes jaren na de overkomst van William Penn, werd hun volle vrijheid van godsdienst toegestaan.

Intusschen rijpte de deugd der dankbaarheid tegelijk met die der menschlievendheid. Karel, de oudste zoon des eigenaars, kwam zich met der woon in de kolonie vestigen, die zijn erfdeel zou zijn. Hij bezocht de oevers van de Delaware, en poogde de grenzen van zijn rechtsgebied uit te zetten. Evenals in Massachusetts werd eene provinciale munt geld geslagen, en in lateren tijd de waarde van vreemde muntspeciën willekeurig verhoogd. Er werd een {recht geheven van den tonnenlast van elk schip, dat die wateren bezocht. Ook besloot men een provincie-huis te stichten, tot welks opbouw vervolgens veertigduizend pond tabak, vertegenwoordigende eene som van duizend dollars werd ten koste gelegd. De vrede met de Indiaansche stammen werd bevestigd, en hunne rechten en verplichtingen met hunnen handel nauwkeurig bepaald en omschreven. Doch de mildste en beminnelijkste daad der wetgeving was het verdrag tusschen lord Baltimore en de vertegenwoordigers des volks, waarbij het recht van den eersten tot het heffen van belastingen zorgvuldig werd afgebakend, en de betaling der grondpachten geregeld op een voor de kolonie zeer voordeeligen voet, terwijl van den anderen kant een recht ten bedrage van twee shillings op elk vat tabak dat werd uitgevoerd zou gelegd worden, van welk recht de eene helft zou dienen tot de verdediging des lands en de andere strekken tot een inkomen van den eigenaar. Dit vergelijk droeg wel den naam van »eene wet der dankbaarheid,» maar was toch voordeelig voor de volkplanters. Het volk rekende zich verplicht de kosten en lasten der regeering te dragen, maar deed tevens gaarne hulde aan de onvermoeide zorg van den eigenaar voor het welzijn van zijn gebied.

Zoo rustte op den levensavond van Cecilius Lord Baltimore, den vader van Maryland, den verdraagzamen wetgever, den goedertieren vorst, den zegen, die het loon is der ware menschlievendheid. De dankbaarheid der kolonie, die hij in zijne jeugd had gesticht, was de kroon zijns ouderdoms. Wie onder zijns gelijken kon zich met hem

in eer en aanzien meten? Een standvastig verdediger van het koninklijk oppergezag en een trouwe vriend der Stuarts, gloeide tevens in zijne borst het heilig vuur der menscheijkheid, hij was een vurig aanhanger van de Roomsche kerk, welker leer hij als onfeilbare waarheid vereerde, en toch was hij de eerste onder de wetgevers, die vrijheid van godsdienst invoerde. Vrij van godsdienstige dweeplucht, en een beminnaar van orde en eendracht, kon hij zich echter niet verheffen boven de politieke vooroordeelen der partij, waartoe hij behoorde. Hij had geen oog voor de waarde en de vrucht der volkssouvereiniteit, en het karakter der instellingen, die in de Nieuwe Wereld te voorschijn kwamen, vermocht hij niet te doorgronden. Zijne edele oogmerken waren de openbaring van zijne eigene gematigdheid en van zijn persoonlijk karakter, maar hadden niets gemeen met den geest der vrijheid, die zijne eeuw deed trillen. In Rhode Island was de vrijheid des geestes een beginsel, dat Roger Williams aan de liefde des volks had ontleend, in Maryland daarentegen was zij de gelukkige gedachte van den soeverein, die niet wist, dat denkbeelden slechts in de borst des volks eene veilige schuilplaats vinden. Het volk toch laat zich zoo spoedig niet aan het wankelen brengen, en is minder wispelturig dan een vorst. Rhode Island verloor nooit weder den schat, van welks waardij het zich bewust was, doch in Maryland leefde het beginsel der vrijheid nog niet in het hart des volks, en was daarom, evenals de gunst van bijzondere personen, een onzeker goed, totdat dezelfde gedachtenloop, die de kleine kolonie van het noorden had vrijgemaakt, zich langzaam maar zeker ook in de openbare meening der volkplantingen aan de Chesapeake eene baan brak. Lord Baltimore verkreeg niet den hoogsten roem, die voortspruit uit een onvergankelijken invloed op de lotgevallen eens volks, maar zijne persoonlijke verdiensten zijn zonder vlek of rimpel. De groote handelstad van Maryland vereeuwigt zijn naam, en de gedachtenis van zijne wijze menschlievendheid leeft voort in de geschiedenis van Amerika. Hij stierf na een opperbestuur van meer dan drie en veertig jaren (30 November 1675), den lof van eene gematigde wijsheid nalatende, dien de oneenigheden in de kolonie, en de verschillende omwentelingen in Engeland niet hebben kunnen bezwalken. Op het staatsrechtelijk karakter van Maryland heeft hij den stempel van zijn geest niet gedrukt, en daarom is hem de schitterendste erekrans eens wetgevers ontgaan. Het enige wat van zijne regeering is in stand gebleven waren de eigendomsrechten, die hij aan zijn geslacht had voorbehouden.

De dood van Cecilus riep den erfgenaam der kolonie naar Engeland terug. Hij had nu veertien jaren haar geregeerd met eene gematigdheid, die rijkelijk was beloond geworden door Marylands klimmenden voorspoed. Nog vóór zijn vertrek onderging het wetboek eene zorg-

vuldige herziening, bij welke gelegenheid ook de wet der godsdienstige verdraagzaamheid werd bekrachtigd. Zes jaren te voren had Virginia de invoering van misdadigers verboden, zoo lang de koning of de geheime raad dat verbod zouden gedoogen. In Maryland geschiedde dit zonder eenig voorbehoud, en zonder acht te slaan op den wil van koning en parlement, en in 1692 werd dat verbod vernieuwd. De eenmaal vastgestelde inkomsten van den eigenaar bleven hem verzekerd.

Bij Lord Baltimore's vertrek naar Engeland begonnen de zaden van ontevredenheid reeds te ontkiemen. Het eigenaarschap, een vorstendom met al de instellingen van het leenstelsel, was eene ongerijmdheid, die op den duur geen stand kon houden, evenals het voorrecht van de eenige erfelijke wetgever in de kolonie te zijn eene macht bevatte, welke niet in harmonie was met de politieke wenschen der kolonisten, noch met de zeden en gewoonten der Nieuwe Wereld. De leer van het oppergezag eens erfelijken souvereins streed met den geest, dien de emigratie voedde, en met de beginselen van gelijkheid, die zich van den beginne aan onder alle Britsche neerzettingen verspreidden. Bacon's opstand vond aanhangers ten noorden van de Potomac, en alleen de krachtige houding der regeering had de beweging gestuit. Maar de onbestemde halfbewuste drang naar verandering, en de trek naar meer invloed voor het volk op den gang der regeering konden niet onderdrukt worden. De volksvertegenwoordiging, die in 1678 tijdens de afwezigheid van den eigenaar zitting hield, had in dien geest gehandeld, en het stemrecht overeenkomstig den volkswensch gewijzigd. De partij »der Baconisten" verkreeg langzamerhand grooten ingang, en de teekenen eener verwijdering tusschen de kolonie en haren eigenaar traden aan het licht. Bij zijne terugkomst 27 Juni 1681 vernietigde de laatste door eene proclamatie de regeling van het stemrecht, die de vertegenwoordigers van Maryland hadden vastgesteld, en beperkte door zijn eigen willekeurig besluit dat recht tot zoodanige ingezetenen, die een grondeigendom van vijftig acres, of een zichtbaar vermogen van veertig pond bezaten. Ten aanzien der kleur werd geen onderscheid gemaakt. In Virginia werden de neger, de mulat, de Indiaan eerst in 1723 van het stemrecht uitgesloten; in Maryland behielden zij dat recht bij de wet tot aan den tijd, dat de armste blanke in het bezit daarvan was gekomen (1802). Deze beperkingen, die gedurende honderd een en twintig jaren zegevierend zich tegen het algemeen stemrecht onder de burgers van Kentucky bleven aankanten, werden te midden der beroeringen van burgerlijke tweespalt ingevoerd. Fendall, de grijze republikein, ging op nieuw met plannen van oproer, en zelfs van onafhankelijkheid en algeheele vrijmaking om. De staat leed niet slechts aan armoede, maar dreigde ook uiteen te

vallen, want zeide men: »De grondregels van den ouden Lord Baltimore zijn voor onzen tijd niet meer geschikt.»

De opstand was voor een tijd onderdrukt, maar de verschijnselen der ontevredenheid waren te gevaarlijker door de godsdienstige dweepzucht, die met het beginsel der volkssouvereiniteit zich vereenigde. Afkeer van het geloof der papisten deed het ongenoegen stijgen, en zoodra het Protestantisme in eene politieke secte veranderde, bezweek het bewind des eigenaars spoedig in de worsteling, daar het geen wortel had in de leer, het politiek geloof en den maatschappelijken toestand der kolonie, maar eenvoudig steunde op eene soort van dankbaar ontzag, dat echter haastig vervloog.

Aanstands na den dood van den eersten souverainen leenman van Maryland, was de machtige invloed van den aartsbisschop van Canterbury ingeroepen, om de Engelsche kerk tot staatskerk te verheffen. Lasterlijke geruchten verspreidden zich, en werden met gretigheid geloofd. »Maryland,» zeide een geestelijke der staatskerk, »is een huis door ongerechtigheid verpest.» »Het onderhoud eener Protestantsche geestelijkheid van staatswege,» geliefde men als het eenig afdoend geneesmiddel voor alle kwalen te prijzen. De prelaten verlangden geene vrijheid meer, maar bevoorrechtiging; zij eischten dat de kolonie de Engelsche kerk uit de openbare inkomsten zou onderhouden. Lord Baltimore verzette zich daartegen, en bleef onwrikbaar getrouw aan het beginsel van vrije godsdienst.

De tegenstand tegen Lord Baltimore's souvereiniteit sloot gemakkelijk een verbond met de Protestantsche bekrompenheid, en nauwelijks was, in 1681, de opstand door middel van zachtmoedigheid en geduld bedwongen, of het bewind moest hevige beschuldigingen hooren over de begunstiging der Papisten. De gelegenheid was te schoon om ongebruikt te blijven, en welhaast kwam er een bevel van het Engelsch ministerie, dat voortaan alleen Protestanten met regeeringsposten in Maryland zouden mogen bekleed worden. Zoo werden de Roomsch-Katholieken van hunne rechten beroofd in de volkplanting, die zij zelve hadden gesticht.

Met de kolonisten lag Lord Baltimore overhoop over zijn erfelijk gezag, met de Engelsche kerk over zijn godsdienstig geloof, en zijne pogingen, om voor de kolonie de verderfelijke gevolgen der scheepvaartwet te verminderen, brachten hem met de handelspolitiek van Engeland in botsing. Op zijn rechtsgebied was inbreuk gemaakt, want de tolbeambte van Maryland was onder het oppertoezicht van den gouverneur van Virginia geplaatst; en het verzet der beambten van Lord Baltimore tegen 't geen zij vreemde inmenging noemden, had twist en bloedstorting, en tengevolge daarvan ernstige tweespalt met Virginia veroorzaakt. De troonsbeklimming van Jacobus II (1685) scheen eene

veelbelovende gebeurtenis voor een Roomsch-Katholieken eigenaar te zijn, maar de eerste daad des parlaments was een nieuwe last voor de nijverheid der kolonie, door de vaststelling van een verhoogd recht op het verbruik harer voortbrengsels in Engeland; terwijl de koning, die op de vernietiging der Britsche vrijheid bedacht was, met onpartijdige rechtvaardigheid besloot, om alle koloniën rechtstreeks van de kroon afhankelijk te maken. De eigenaar spoedde zich naar Engeland, en beriep zich te vergeefs op zijn onberispelijk bestuur. Zijne vertoogen vonden geen gehoor, de rechten, die zijn charter hem toekenden geene erkenning, en weldra verscheen een koninklijk quo warranto tegen het patent van Lord Baltimore. Doch alvorens al de wettelijke vormen waren vervuld, had het Engelsche volk reeds zich zelf recht verschaft tegenover zijnen koning.

De naderende omwenteling (1688) bracht aan Lord Baltimore geen voordeel aan. Het baatte hem niet, dat oproerige taal en daden van verzet tegen zijne regeering met geeseling, doorboring der tong, gevangenis, ballingschap en zelfs met den dood strafbaar waren. De geest der volksvrijheid, die zich met Protestantsche bekrompenheid verbond, en van het gerucht aangaande eene gewaande Paapsche samenzwering gebruik maakte, was voor Baltimore's koloniaal bestuur te machtig. William Joseph, de voorzitter, aan wien hij het bewind had toevertrouwd, riep de volksvertegenwoordiging samen, en de toespraak, waarmede hij hare zitting opende, verklaart ons het karakter van den eigenaar en den opstand, die welhaast volgde. »De goddelijke Voorzienigheid,» sprak Lord Baltimore's vertegenwoordiger, »heeft ons bevolen bijeen te komen. De macht, die ons hier doet vergaderen, is zonder twijfel van God tot den koning en van den koning op Zijne Excellentie, en van zijn Lordschap tot ons gekomen. Derhalve is, daar het gezag, waarvan ik spreek, eerst in God, en van God ten tweede in den koning, en van den koning ten derde in zijn Lordschap, en ten vierde eerst bij ons berust, het doel en de plicht, waarvoor deze vergadering thans is bijeengeroepen en geopend, in deze vier hoofdstukken gelegen, t. w. God, den koning, onzen heer en ons zelve.» Na deze handhaving van het goddelijk recht des eigenaars, beproefde hij dat te bevestigen, door inbreuk te maken op de privileges der vertegenwoordiging, en een bijzonderen eed van trouw aan zijn gezag van de leden te eischen. Deze echter wezen dien eisch van de hand, en de zitting werd verdaagd. Was het dan wel vreemd, dat de opgewondenheid steeg; dat zij door de tijdingen van den inval in Engeland werd vermeerderd, en eindelijk in lichtelaaië vlam losbarstte, toen de regeering met de afkondiging van den nieuwen koning draalde? Een goed geregelde opstand brak onder aanvoering van John Coode, van ouds een vriend van Fendall uit, en de »gewapende

vereeniging tot verdediging van de Protestantsche godsdienst maakte zich van het bestuur meester. Bij de gedachte aan dien man moeten wij vragen: Kan de zaak der vrijheid dan nooit door zuivere middelen en onberispelijke personen worden verdedigd? De omwenteling zelve was een teeken en bewijs van den zich krachtig ontwikkelenden tijdgeest, maar Coode was een onwaardige. Hij versterkte zijne partij door valsche en vuilaardige beschuldigingen tegen den afwezigen eigenaar, en vernietiging der gewetensvrijheid scheen het gevolg van den opstand te zullen worden. Zou echter de hervormde Engelsche regeering gedoogen, dat Papisten onderdrukt werden in de kolonie, waar Roomsch-Katholieken vrijheid van godsdienst ingevoerd, en het voorbeeld van verdraagzaamheid gegeven hadden? Zou de nieuwe dynastie trachten zich de macht en het recht toe te eigenen, die door woest geweld aan Lord Baltimore waren ontnomen? De gedragslijn, welke de regeering van Willem en Maria ten aanzien van Maryland zou aannemen, moest een bewijs zijn voor hare oprechtheid, en openbaar maken of zij zich door algemeene beginselen van recht en billijkheid liet besturen, dan of haar pronken met de vrijheid slechts een gevolg der tijdsomstandigheden was; — met andere woorden, of zij eene omwenteling had verwekt ten behoeve der menschheid, of in het belang van eenmaal gevestigde privileges.

Ongeveer twee jaren na den afstand van Virginia aan Arlington en Culpepper, ontving de laatste eene aanstelling tot gouverneur van Virginia, levenslang, en de afkondiging zijner benoeming had kort na Berkeley's vertrek plaats. De oude kolonie was in een eigendom veranderd, en het bestuur werd aan een der eigenaren overgegeven, die tevens de eenige bezitter was van het onmetelijk grondgebied tusschen de Rappahannock en de Potomac. Culpepper was zeer geneigd zijn ambt als eene sinecure aan te merken, doch de koning berispte hem wegens zijn blijven in Engeland, zoodat de gouverneur zich genoodzaakt zag naar Virginia sloop te gaan, waar hij in het voorjaar van 1680 aankwam. Hij koesterde geene bijzondere hooge achting voor de kolonie, maar beschouwde zijn ambt en zijnen giftbrief uitsluitend uit het oogpunt eener bezitting. Door de koninklijke genade met de macht bekleed, om de twisten van het verledene te begraven, wist hij den plicht der menschlievendheid te veranderen in een middel om zich zelve te verrijken en zijn gezag uit te breiden. Toch was Culpepper niet eenmaal zoo bijzonder hebzuchtig, maar zijn gedrag meer een gevolg van de beginselen, die destijds in Engeland heerschten. Gelijk de Britsche koopman op het koloniaal handelsmonopolie aanspraak maakte, en de Britsche fabrickant Virginia alleen als markt voor zijne producten beschouwde, zoo begeerden de Britsche hovelingen aanstellingen in Amerika om zich te verrijken, of hunne onder-

hoorigen te bevoordeelen. Alleen om zijne baatzucht kan Lord Culpepper op eene plaats in Amerika's geschiedenis aanspraak maken. Die aanspraak is zeker laag en verachtelijk, maar bevat tevens eene onschatbare zedelijke waarheid. Of wie kan er aan twijfelen, dat het volk in zijn geheel met oneindig meer verstand en bedachtzaamheid het recht van aanstelling nitoeft, dan eenig bijzonder persoon zulks vermag te doen?

Na te Jamestown zijn ambtseed afgelegd, en zijn raad uit de aanhangers van het koninklijk oppergezag samengesteld te hebben, begon hij met de vrienden en geestverwanten van Bacon van allen invloed op de regeering te berooven. In Juni riep hij de volksvertegenwoordiging bijeen, en legde haar de wetsontwerpen ter aanneming voor, die in Engeland opgesteld en bij voorbaat met het groot zegel voorzien waren. Het eerste betrof de amnestie, die wel is waar minder ruim dan men gehoopt had, maar beslissend en daarom welkom was. Het tweede ontnam aan de vertegenwoordiging de macht, die zij bezat, om aan vreemdelingen het burgerrecht te verleenen, en maakte dit recht tot een prerogatief van den gouverneur. Het derde, dat nog verderfelijker was voor de vrijheid der kolonie, ontmoette hevigen tegenstand, en werd alleen aangenomen in de hoop daardoor vergiffenis voor den opstand te bekomen. Het bepaalde namelijk een altijddurend uitvoerrecht van twee shillings op elk vat tabak, en schreef voor, dat de opbrengst zou zijn een koninklijk inkomen, dat wel is waar zou strekken tot bestrijding van de regeeringsuitgaven, maar waarvan aan den koning, en niet aan de vertegenwoordiging des volks rekenschap zou worden gedaan. Zoo verloor Virginia onvoorwaardelijk het eenige middel, om de misbruiken des bestuurs tegen te gaan, de macht over de koloniale belastingen. De koninklijke inkomsten waren groot en onherroepelijk. Geen wonder, dat zich in de politieke partijen van Virginia teekenen van verandering begonnen te vertoonen, en dat vele ijverige cavaliers zich aan de zijde der bevolking schaarden, naarmate de ondervinding hen leerde den koninklijken invloed te wantrouwen.

Even zorgvuldig was Lord Culpepper op de behartiging zijner eigene belangen bedacht. De bezoldiging van den gouverneur van Virginia had tot dusver duizend pond bedragen, maar voor hem werd die som verdubbeld, omdat hij een pair was. Bovendien ontving hij vergoeding voor huishuur. Allerlei emolumenten werden opgezocht en vermeerderd. De pair was niet eemaal een eerlijk man. Hij ontstam aan de soldaten een gedeelte hunner soldij, door eene willekeurige verandering in de waarde der klinkende munt. Na zich met Virginia te hebben bekend gemaakt, en den zomer tot zijn voordeel besteed, vertrok hij in de maand Augustus van Boston naar Engeland. Hoe

weinig overeenkomst was er tusschen hem en Winthrop, Haynes, Clarke en Williams.

Virginia was verarmd; de lage prijs der tabak liet den planter geene hoop over. De vertegenwoordiging had gepoogd steden in het leven te roepen, en fabrieken te stichten. Zonder op de vrijheden der kolonie acht te slaan, verzocht zij van den koning eene proclamatie, waarbij de tabaksbouw in de koloniën voor den tijd van één jaar werd verboden. De eerste der beide maatregelen kon tegen de scheepvaartwet niet opwegen, en wat den tweeden betreft, traden volksoploopen in de plaats der verlangde proclamatie, want het gepeupel belaste zich met de verwoesting der tabakvelden. Het land was ongelukkig en daardoor onrustig.

In 1682 kwam Culpepper terug om de rust te herstellen, en zijn eigen belang als eigenaar van het Northern Neck te behartigen. Met behulp van de galg bracht hij de misnoegden tot zwijgen. De vertegenwoordiging vergaderde, en zag het laatste overblijfsel van toezicht op de regeering zich ontnemen. De raad was tevens het hooge gerechtshof van Virginia, van welks vonnissen men echter, overeenkomstig de bestaande gebruiken, zich op de algemeene vergadering kon beroepen. Dit gebruik was bijzonder gunstig voor de macht des volks; het dreigde Culpeppers plannen om zich de bloeiende plantages van Northern Neck toe te eigenen, te vrijdelen. De listige gouverneur stookte daarom twist tusschen den raad en de vertegenwoordiging. De afgevaardigden verlangden als hof van appel alleen zitting te houden, met uitsluiting van den raad, wiens vonnissen zij in hooger beroep moesten behandelen, en Culpepper, die de twistvraag aan de beslissing des konings had voorgedragen, kon spoedig (23 Mei 1683) berichten, dat voortaan op de vertegenwoordiging geen hooger beroep meer mocht worden gedaan, en zelfs tot een beroep op den raad des konings eene waarde van 100 pond sterling werd vereischt. De raad van Virginia toonde, welke geest hem bezielde, toen hij den nieuwen rechtsregel met blijdschap aannam, en alleen den wensch uitsprak, dat beneden de 200 pond geen beroep op den koning zou zijn toegelaten.

De grondbezitters onder het bereik van Culpeppers vrijbrief waren thans aan zijne genade overgeleverd, en zagen zich gedwongen over een vergelijk met hem in onderhandeling te treden.

Alle berichten uit dien tijd beschrijven eenstemmig den toestand van Virginia als hoogst bedroevend. Culpepper had geen medelijden met armoede, geene genegenheid voor eene provincie, die door eene slechte wetgeving verarmd was, en het verblijf in Virginia was zoo verdrietig, dat hij na weinige maanden naar Engeland terugkeerde. De raad gaf den koning bericht van de grieven der kolonie, en den onrustigen geest harer bevolking, en drong op nieuw op

eene herroeping van den aan Arlington en Culpeppers verleenden gift-brief aan. De armoede der kolonie bespoedigde de onderhandelingen, te meer daar het verzoek met de gewijzigde koloniale politiek van Karel II strookte. Arlington droeg zijne rechten aan Culpepper over, en in het volgend jaar (25 Juli 1684) kon de kroon afkondigen, dat Virginia wederom eene koninklijke provincie was.

Ook het ambt van gouverneur mocht Culpepper niet behouden. Hij was wel voor zijn leven benoemd, maar evenals zoo menig charter, werd ook zijn patent met behulp van een proces voor nietig verklaard, niet zoo zeer uit eerbied voor de rechten en vrijheden van Virginia, als met het doel om een prerogatief voor de kroon te herwinnen.

Lord Howard van Effingham was Culpeppers opvolger. Gelijk zoo velen vóór en na hem dong hij uit geldgebrek naar een ambt in Amerika, en greep naar het gewone middel van buitensporige fooien. Men zegt, dat hij zich zelfs niet ontzag, zijne emolumenten met zijne beambten te deelen. Het begrip van goed en kwaad, — dat in elk menschenlijk gemoed gelijk is, indien de stem van het geweten slechts een geopend oor vindt — was toen verdonkerd en verbasterd door de zelfzucht en eigenbaat der menschen. In Virginia was de hebzucht van Effingham eene oorzaak van algemeene verontwaardiging; in Engeland vond zij niet eenmaal ernstige afkeuring.

De troonsbestijging van Jacobus II (1685) bracht weinig of geene verandering in Virginia's staatsrechtelijken toestand te weeg. De onderdrukking van Monmouth's opstand gaf aan de kolonie nuttige burgers. De menschen zijn gewoon om in de schatting der nakomelingschap zich te vereenzelvigen met de dingen, waarin zij hun vermaak hebben gevonden. Jacobus II was onverbiddelijk voor den lieveling zijns broeders. Monmouth werd onthoofd, en de zegepraal der wettige troonsopvolging aan de nakomelingschap verkondigd door een gedenkpenning, voorstellende de hoofden van Monmouth en Argyle op een altaar, en daarnevens hunne bloedige lijken, met het opschrift: »Sic aras et sceptrum tuemur," zoo verdedigen wij altaar en troon. »De Lord Opperrechter doet zijn veldtocht in het Westen," zoo schreef Jacobus II eigenhandig aan iemand in Europa, zinspelende op de rondreis van Jeffries tot bestraffing der oproerigen, »voor een goed deel heeft hij zijne taak al volbracht. Hij heeft reeds eenige honderden veroordeeld, waarvan sommigen al ter dood gebragt zijn, nog meerderen ter dood gebragt zullen worden, en de overigen naar de koloniën gezonden." Zoo luidde de taal van den soeverein onzer voorouders. De gevangenen, die tot verbanning naar de koloniën veroordeeld werden, waren eene koopwaar. De vraag naar handarbeid was in Amerika zoo groot, dat landbouwers en veroordeelden gelijkelijk naar de koloniën uitgevoerd, en daar als lijfeigenen ver-

kocht werden. De hovelingen van Jacobus II pochten op den rijken oogst, dien het oproer beloofde, en baden den koning om hunne veroordeelde landgenooten. Jeffries kreeg bericht van het gegrabbel, en schreef vol verontwaardiging aan den koning: »Ik smeek Uwe Majesteit te mogen mededeelen, dat iedere gevangene tien pond, zoo al geen vijftien pond per stuk waard is, en Sire, als Uwe Majesteit voortgaat met de zoodanigen te begunstigen als gij reeds begunstigd hebt, dan zullen personen, die niets in de dienst hebben geleden, met den buit gaan strijken.» Eindelijk werd deze verdeeld. De veroordeelden waren gedeeltelijk mannen van aanzienlijke geboorte en beschaafde opvoeding, gewend aan weelde en gemak. »Zorg vooral,» schreef de koning, in een brief door Sunderland mede geteekend, aan het bewind van Virginia, »zorg vooral, dat zij ten minste tien jaren dienstbaar blijven, en het hun niet worde vergund zich vóór den afloop van dien termijn los te koopen voor geld, of op eenige andere wijze. Maak een wet voor het parlement onzer kolonie gereed, bevattende zulke bepalingen als tot dat doel noodig zijn.» Doch de wetgevende vergadering van Virginia wilde geen deel hebben aan zulk eene boosheid, en de ballingen werden in December 1689 vrijgelaten. Tirannie en onrecht hebben Amerika bevolkt met mannen, opgevoed in lijden en tegenspoed. De geschiedenis onzer kolonisatie is de geschiedenis van Europa's misdaden.

Op die wijze bevorderde Jeffries de bevolking der Nieuwe Wereld, bij eene andere gelegenheid oefende hij een tegenovergestelden invloed. Menschenroof was te Bristol eene alledaagsche zaak geworden; niet alleen misdadigers, maar jeugdige personen en anderen werden naar de overzijde van den Atlantischen oceaán gevoerd en voor geld verkocht. Te Bristol hadden de mayor en de schepenen de gewoonte aangenomen, om kleine schurken en dieven schrik aan te jagen, en hen door bedreiging met de galg te bewegen om verbanning naar de koloniën als het eenige middel van behoud te smeeken, waarop zij dan die ongelukkigen onderling verdeelden. Deze handel was hoogst voordeelig, — veel voordeeliger dan de slavenhandel — en was jaren achtereen gedreven. Toevallig kreeg Jeffries daarvan kennis, en aanstonds greep hij de schoone gelegenheid tot schelden aan. Wetende, dat de schepenen, de rechters en de mayor in persoon bij dien menschenhandel betrokken waren, wendde hij zich tot den mayor, die deftig in purper en hermelijn op den rechterstoel zat, en overstelpte hem met alle smaadwoorden, die zijne scheldende welsprekendheid kon bedenken. Ja, hij hield niet op, vóórdat hij den purperen oppersten magistraatspersoon der stad naar de bank der beschuldigten voor de balie gejaagd, en gedwongen had zich zelve als een gewonen schelm te verontschuldigen. De vervolging bleef tot aan de omwen-

teling hangende, die eene amnestie medebracht, en de rechtsgeleerde menschen dieven behielden hunne winsten, vrijkomende met den schrik en de schande.

Intusschen hield Virginia voor een tijd op de geliefkoosde wijkplaats voor vrijwillige landverhuizers te zijn. Wat deze naar de Nieuwe Wereld lokte was ondernemingsgeest, of liefde voor de vrijheid. In Virginia kwijnde de eerste, en de laatste zuchtte onder het onverbidde-lijk gezag des konings. De aanwezigheid van een fregat verscherpte den ijver van 's konings ambtenaren tot handhaving der scheepvaartwet. De nieuwe belasting op het gebruik van tabak in Engeland was schadelijk voor den planter. Culpepper en zijn raad hadden een drukker in rechten betrokken, die de wetten had uitgegeven, en gelastten hem niets meer te drukken vóórdát 's konings wil dienaangaande was vernomen. En Effingham was de tolk van 's vorsten welbehagen. Het beste bewijs, dat Karel II van zijne belangstelling voor Virginia had gegeven, was het nadrukkelijk verbod, om onder eenig voorwendsel hoe ook genaamd eene drukpers, toe te laten. Jacobus II hield die wet in stand; de middelen, die het despotisme bezigt, zijn eentoonig.

Ter voltooiing van het stelsel voerde Effingham een rijks-raad in, waarin hij zelf kanselier was. De leden van dien raad mochten hun gevoelen uitspreken, maar niet stemmen. Een willekeurig tarief van emolumenten bleef natuurlijk niet achterwege. Dit was het tijdperk van den hoogsten bloei der koninklijke macht in Virginia. Het uitvoerend bewind, de raad, de rechters, de sheriffs, de districtsbeambten en de plaatselijke overheden, allen werden zij rechtstreeks of zijdelings door de kroon aangesteld. Virginia had geene dorpsvergadering, geene dorpsdemocratie, geene vrije gemeente-instellingen meer. De gewoonte eener koloniale volksvertegenwoordiging bleef in stand, maar zij leed onder een zeer beperkt stemrecht, en hare meest vertrouwde beambte moest door den gouverneur worden benoemd, terwijl haar toezicht over de staatsuitgaven was verloren gegaan door de vaste belastingen, die niet te herroepen waren. De vergunning van gewetensvrijheid en het stemrecht der Katholieken waren op zich zelf onberispelijke maatregelen; zij konden aan de koloniale rechten en vrijheden geene schade doen. Toch was het Protestantisme destijds onafscheidelijk met de volksvrijheid verbonden, en zelfs de verdraagzaamheid van Jacobus was en bleef verdacht. Is het dan wel vreemd, dat in de kolonie eene partij woelde, die naar vrijheid haakte? In het jaar na Bacon's opstand, toen de koninklijke commissarissen met geweld de archieven van het koloniaal parlement in beslag hadden genomen, was die daad verklaard voor »eene schennis van privilege,» »als eene beleediging zoo als nog nooit een koning van Engeland zich had veroorloofd, en »zoo als nooit weder in 't vervolg zou worden

geduld." Toen in 1687 de archieven andermaal werden opgeëischt, teneinde dat besluit daaruit te verwijderen, weigerde Beverley, de griffier van het huis, aan het bevel van den luitenant-gouverneur en den raad te gehoorzamen, zeggende, dat hij dit niet doen mocht zonder verlof van de afgevaardigden, zijne meesters. Latere parlementen openbaarden denzelfden geest van verzet. De eerste volksvertegenwoordiging, die in 1685, na de troonsbeklimming van Jacobus II bijeenkwam, betwistte hem een gedeelte van zijn recht van verwerping. Zij had oude wetten afgeschaft, de koning weigerde zijne goedkeuring, waaruit noodzakelijk de herleving der oude wet voortvloeide. Het is een treffend bewijs van den kloeken geest der kolonisten, en van hun krachtig verlangen naar zelfregeering, als hun natuurlijk recht, dat de vertegenwoordiging hardnekkig weigerde dat recht des konings te erkennen, en zich eene bestraffing van Jacobus op den hals haalde, »wegens hunne noodelooze beraadslagingen en beweringen ten aanzien van het recht van verwerping," alsmede »wegens de ontevredene en onrustige gezindheid der leden, en hun onregelmatig en oproerig gedrag." Het parlement der kolonie werd, 15 November 1686, door eene koninklijke proclamatie ontbonden; James Collins in hechtenis genomen, en op grond van verraderlijke uitdrukkingen in ketenen geklonken. De slaafsche raad drukte de voetstappen van Effingham en Jacobus, hij noemde zich met lijf en goed den koning getrouw, maar de bevolking van Virginia was onhandelbaarder dan ooit. De ontembare geest van persoonlijke onafhankelijkheid, die door de zeden van Virginia aanhoudend werd gevoed, was niet te dooden. Virginia liet niet als Rome de zorg voor de vrijheid aan plaatselijke corporaties over, maar vertrouwde haar aan de bescherming van ieder persoonlijk toe. Persoonlijke vrijheid stond in de kolonie van den beginne aan in groot aanzien, geen wonder, dat de vrijheid eene veilige schuilplaats in de vereeniging van personen, d. w. z. in de openbare meening vond. Met dien geest was het nieuwe parlement bezielde, dat in April 1686, weinige maanden vóór de omwenteling, bijeenkwam. Aanstonds vertoonde zich de geest van verzet, en de raad wist geen ander middel om dien geest onschadelijk te maken, als de vertegenwoordiging ten spoedigste te ontbinden. Doch het vrije woord, dat uit de raadzaal werd verbannen, vluchtte naar de blokhuisen en de plantages, die hier en daar op de oevers der rivieren verstrooid lagen. Het volk greep naar de wapens, en de algemeene ontevredenheid dreigde het karakter van een opstand te zullen aannemen. De gouverneur was in een nieuw land, zonder soldaten en zonder ééne vesting, genoodzaakt den weg der gematigdheid te kiezen. Tirannie was onmogelijk, het ontbrak haar aan werktuigen en middelen. Het despotisme was niet in Virginia in te voeren, zelfs tijdens het gezag des gouverneurs zijn toppunt had bereikt, was

hij nog te zwak, om de kolonie te onderdrukken. Virginia was van nature bestemd, het land der vrijheid te zijn.

Laat echter de allereerste neiging tot eene Unie niet onopgemerkt voorbijgaan. In de baai der Chesapeake had Smith krijgslieden van de vijf natiën ontmoet, en anderen waren onverschrokken getogen naar de kusten van Massachusetts Baai, en zelfs tot op den bodem van Maine doorgedrongen. Ettelijke jaren vóór den krijg met Philippus, hadden de Mohawks verwoestingen aangericht in den omtrek van Northampton aan Connecticut Rivier, en de algemeene vergadering van Massachusetts had hun een brief geschreven. »Wij hebben nooit aan u of iemand der uwen kwaad gedaan gedaan,» zoo luidde de taal der Puriteinsche diplomaten, »ook zullen wij aan niemand der uwen iets ontnemen, maar ons volk overeenkomstig de wet der gerechtigheid besturen.» Maryland en Virginia hadden bij herhaling met de Senecas onderhandeld. In Juli 1684 hadden de gouverneurs van Virginia en New-York benevens de gevolmachtigde van Massachusetts eene bijeenkomst met de Sachems der vijf natiën te Albany, ten einde den boom des vredes te planten, welks top tot aan de zon reiken, en welks takken het uitgestrekte land moesten overschaduwen. Het verdrag omvatte het land van de St. Croix tot aan Albemarle. New-York was de band van Nieuw-Engeland en Virginia. Noord en Zuid werden vereenigd door de verovering van Nieuw-Nederland.

I N H O U D.

	Bladz.
INLEIDING	1.
EERSTE HOOFDSTUK.	
OUDSTE REIZEN. — FRANSCH E NEDERZETTINGEN	13.
TWEEDE HOOFDSTUK.	
SPANJAARDEN IN DE VEREENIGDE STATEN	26.
DERDE HOOFDSTUK.	
ENGELAND NEEMT BEZIT VAN DE VEREENIGDE STATEN	53.
VIERDE HOOFDSTUK.	
KOLONISATIE VAN VIRGINIA	83.
VIJFDE HOOFDSTUK.	
SLAVERNIJ. — ONTBINDING DER LONDENSCH E MAATSCHAPPIJ	112.
ZESDE HOOFDSTUK.	
BEPERKINGEN VAN DEN KOLONIALEN HANDEL	136.
ZEVENDE HOOFDSTUK.	
KOLONISATIE VAN MARYLAND	183.
ACHTSTE HOOFDSTUK.	
DE PELGRIMS	183.
NEGENDE HOOFDSTUK.	
UITBREIDING VAN DE KOLONISATIE VAN NIEUW-ENGELAND	223.
TIENDE HOOFDSTUK.	
DE VEREENIGDE KOLONIËN VAN NIEUW-ENGELAND	280.
ELFDE HOOFDSTUK.	
DE IERSTELLING DER STUARTS	326.
TWAALFDE HOOFDSTUK.	
MASSACHUSETTS EN KAREL II	373.
DERTIENDE HOOFDSTUK.	
SHAFTESBURY EN LOCKE WETGEVERS VOOR CAROLINA	413.
VEERTIENDE HOOFDSTUK.	
DE VOLKPLANTINGEN AAN DE CHESAPEAKE-BAAI	455.

**Belangrijke historische boeken, tijdelijk tot verminderde prijzen
verkrijgbaar bij G. L. FUNKE te Amsterdam.**

PROF. TH. JORISSEN, **De Omwenteling van 1813.** Bijdragen tot de geschiedenis der revolutie, met inleiding en aanteekeningen. 2 deelen.
Voor *f* 3,80 in plaats van *f* 7,50.

Het 2e deel van dit werk bevat de «Bijdragen,» en is niet afzonderlijk verkrijgbaar. Van het 1e deel, dat de Inleiding tot de Geschiedenis bevat en compleet is in één deel zijn ook ex. afzonderlijk te koop tot den prijs van *f* 2,—.

PROF. TH. JORISSEN, **Gijsbert Karel van Hogendorp en Leopold van Limburg Stirum, in de dagen van 17—21 November 1813.**
Voor *f* 0,90 in plaats van *f* 1,90.

PROF. TH. JORISSEN, **Charlotte de Corday.** Eene historische Studie.
Voor *f* 0,75 in plaats van *f* 1,25.

W. H. PRESCOTT, **Geschiedenis der Regering van Koning Filips II.** Vertaald door Dr. W. J. A. HUBERTS. Met een voorrede van Prof. W. G. BRILL. 3 dln. gr. 8o. In 3 linnen banden. (oorspr. prijs *f* 11,85) *f* 4,50.

J. P. DE BORDES, **De verdediging van Nederland in 1629.** Eene bijdrage tot de geschiedenis van het vaderland, voor een groot deel uit onuitgegeven bescheiden zamengesteld, met kaart (*f* 3,50) 8o. *f* 1,25.

A. J. A. GERLACH, **Fastes Militaires des Indes Orientales Neerlandaises (1595—1856).** Un vol. en 4o. avec des planches, cartes et portraits (*f* 14,—) *f* 6,80, relié en toile *f* 8,05.

Dit hoogst belangrijke werk geeft niet enkel een getrouw en in prachtigen stijl geschreven verhaal van al de voornaamste wapenfeiten, door ons leger in Indië verricht, maar ook eene warme schildering van de Indische maatschappelijke toestanden, van het klimaat, den weelderigen plantengroei, de zeden der inboorlingen, enz. Het is voor hen die Indië willen leeren kennen, zoowel als voor den liefhebber van de geschiedenis der daden onzer vaderen, een hoogst merkwaardig boek.

PROF. P. J. YETH, **Borneo's Westerafdeeling, geographisch, historisch en statistisch beschreven, voorafgegaan door een algemeene schets van het gansche eiland.** Compleet in 2 lijvige royaal 8o. deelen met platen. (vroegere prijs *f* 15,70) thans *f* 8,90.

JHR. J. L. C. POMPE VAN MEERDERVOORT, **Vijf jaren in Japan. (1857—1863).** Bijdragen tot de kennis van het Japansche Keizerrijk en zijne bevolking. 2 dln. met platen. Royaal 8o. (oorspr. prijs *f* 9,90) *f* 3,90.

YC. 27908

M305276

THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

